

Buzási Enikő

Források a magyarországi, erdélyi, valamint
magyar megrendelésre dolgozó külföldi művészek
bécsi akadémiai tanulmányaihoz
(1726–1810)

Források a magyarországi, erdélyi, valamint
magyar megrendelésre dolgozó külföldi művészek
bécsi akadémiai tanulmányaihoz (1726–1810)

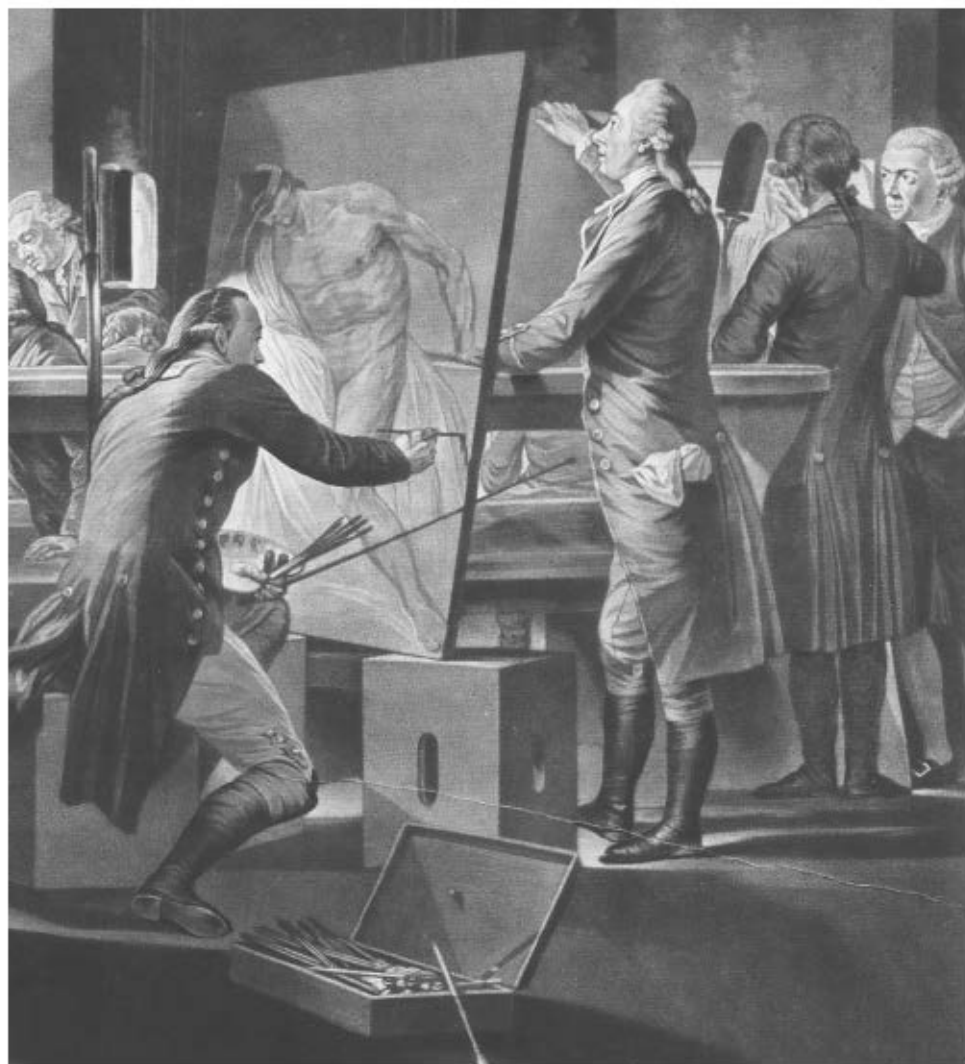
Quellen zum Studium ungarischer, siebenbürgischer
sowie ungarische Aufträge ausführender ausländischer
Künstler an der Wiener Akademie (1726–1810)

Enikő Buzási

Quellen zum Studium ungarischer, siebenbürgischer
sowie ungarische Aufträge ausführender ausländischer
Künstler an der Wiener Akademie (1726–1810)

Auszüge aus Aufnahmsprotokollen und Namensregistern
der Akademie der bildenden Künste Wien

Mit einem Beitrag von Anna Jávör

Buzási Enikő **Források a magyarországi, erdélyi,
valamint magyar megrendelésre dolgozó
külföldi művészek
bécsi akadémiai tanulmányaihoz
(1726–1810)**

Kivonatok az Akademie der bildenden Künste Wien
beiratkozási protokollumaiból és névjegyzékeiből

Jávor Anna tanulmányával

MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Művészettörténeti Intézet
Budapest 2016

A kötet a Magyar Tudományos Akadémia
támogatásával jelent meg

Fordítás németre
Leposa Zsóka

A fordítást lektorálta
Doba Dóra

© Buzási Enikő 2016
© Jávor Anna 2016
© MTA BTK 2016
© A fotók jogtulajdonosai

ISBN 978-615-5133-11-4

Felelős kiadó:

Fodor Pál

az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont főigazgatója,
Mikó Árpád

az MTA BTK Művészettörténeti Intézet igazgatója

Nyomdai előkészítés:

MTA BTK Történettudományi Intézet
tudományos információs témacsoport

Vezető: Kovács Éva

Tördelés: Palovicsné Tihanyi Éva

Borító: Horváth Imre

Nyomdai munka: Kódex Könyvgyártó Kft.

Felelős vezető: Marosi Attila

Az előzéklapon: Johann Jacobe Martin Ferdinand Quadal után:
A bécsi akadémia modellterme, 1790 (a 9. kép részlete)

TARTALOM

Előszó	7
Jávor Anna	
MŰVÉSZNÖVENDEKÉK BÉCSBEN	
AZ AKADÉMIAI KÉPZÉS LEHETŐSÉGEI, GYAKORLATA ÉS RANGJA A 18. SZÁZADBAN ..	9
KUNSTSCHÜLER IN WIEN – MÖGLICHKEITEN, PRAXIS UND RANG DER AKADEMISCHEN BILDUNG IM 18. JAHRHUNDERT / <i>Zusammenfassung</i>	35
Buzási Enikő	
„EIN JUNG WILL ZEICHNEN LERNEN“	
A BÉCSI AKADÉMIAI TANULMÁNYOK SZOCIOLÓGIAI HÁTTERE	41
„EIN JUNG WILL ZEICHNEN LERNEN“ – DER SOZIOLOGISCHE HINTERGRUND DER STUDIEN AN DER WIENER AKADEMIE / <i>Zusammenfassung</i>	67
Buzási Enikő	
ADATTÁR • <i>Matrikeleinträge mit Literatur- und Künstlerangaben</i>	75
A források elé	75
Editionsgrundsätze / <i>Zusammenfassung</i>	79
Az Adattár tagolása, rövidítései • <i>Inhaltsübersicht, Abkürzungen</i>	83
I. A bécsi képzőművészeti akadémia Magyarországon és Erdélyben működött növendékeinek tanulmányi adatai (1726–1810)	
• <i>Angaben zu den Studien der in Ungarn und Siebenbürgen tätigen Schüler der Akademie der bildenden Künste Wien (1726–1810)</i>	85
II. Beiratkozási adatok a magyarországi megbízásokat teljesítő külföldi művészek családi, tanítványi és műhelykapcsolataihoz (1726–1810)	
• <i>Matrikelangaben zu den Familienverhältnissen und Meister-Schüler-Beziehungen ausländischer Künstler, die ungarische Aufträge ausführten (1726–1810)</i>	286
III. A forrásokban előforduló növendékek az akadémiai díjak nyerteseinek jegyzékében 1815-ig	
• <i>Die in den Quellen vorkommenden Schüler im Verzeichnis der akademischen Preisträger bis 1815</i>	321

Rövidítve hivatkozott protokollumok és névjegyzékek	
• <i>Abgekürzt zitierte Protokolle und Namensregister</i>	325
Személynévmutató a forrásokhoz	
• <i>Personenverzeichnis zu den Quellen</i>	327
IRODALOM • <i>Literatur</i>	341
HELYNÉVKONKORDANCIA • <i>Ortsnamenkonkordanz</i>	391
KÉPJEGYZÉK	394
ABBILDUNGSVERZEICHNIS	396
A FOTÓK FORRÁSA • <i>Fotonachweis</i>	399
KÉPEK • <i>Abbildungen</i>	401

ELŐSZÓ

A 17. század végén Peter Strudel magánkezdeményezéseként alapított, majd alig két évtized után megszűnt bécsi képzőművészeti akadémia Jacob van Schuppen szervezésében és igazgatásával újjáalakulva 1726-ban kezdte meg intézményes működését. Indulásakor az *Akademie der bildenden Künste* a közép-európai régióban az egyetlen, még a 19. század első évtizedeiben is a legfontosabb oktatási intézmény volt a művészet – építészet, szobrászat, festészet, utóbb a rézmetszés –, valamint a vele érintkező mesterségek művelői számára. Az akadémia növendékeiről az újbóli kezdettől rendelkezünk beiratkozási jegyzékekkel, igaz, a korai évekből csak közel egykorú másolatban. A matrikulák a későbbiekben viszont folyamatosak, a 18. század utolsó negyedében már szakok szerinti bontásban, az 1800 körüli évektől pedig a képzés részleteire szóló információkkal együtt rögzítik a tanulók adatait. A Magyarországról érkező növendékek akadémiai jelenlétét már a legkorábbi névkönyvekben tapasztaljuk, a század második harmadában éppenséggel egyre növekvő számban, ami a következő évtizedekre az addig alapvetően céhes tanultságon alapuló hazai művészeti kínálat változatosabb, javuló színvonalát hozta magával.

Az akadémia beiratkozott növendékei jellemzően a Monarchia országaiból származtak, a máshonnan jött többség pedig főként német anyanyelvű területről érkezett. Az irodalom számszerűsített megállapítását a magyarországi művészekre nézve az itt – gyakran első ízben – közölt forrásbejegyzések egy része jól körülírható tanultsággal fejele meg: nevezetesen, hogy a változó idejű művészeti tanulmányok után a növendékek közül több nem hazájába visszatérve, hanem a Habsburg Birodalom kulturálisan Bécshez igazodó országai valamelyikében próbált meg érvényesülni. Az elmúlt évtizedek korszak-monográfiáiból, a szlovák (kisebb részben erdélyi) kutatásokból, továbbá a területi egységeket áttekintő művészetadattárak életrajzi tényeiből származó ismeretek jól alátámasztják ezt. A 18. századból névről ismert művészek közül többről volt eddig is tudott, hogy távolabbi területről érkezve és élve az akadémiai tanultság presztízsével Magyarországon (esetleg Erdélyben) csinált karriert, és lett tevékenysége – egyeseknél egész életre szólóan – a magyarországi művészet része. A névsor most újabbakkal bővült.

A bécsi akadémiai képzés ithoni szerepére Fleischer Gyula irányította először a figyelmet (1935), aki azóta is érvényes gyűjtésében 1900-ig adott áttekintést a gazdag forrásanyagról, helyenként egy-egy tanulmányi adat közlése által az intézményben folyó oktatás tagolását is némiképp érzékeltetve. Jóllehet munkája máig alapvető, vannak hiányosságai és – mint az a forrásbejegyzések szisztematikus átnézése során egyértelmű lett – sűrűn előforduló olvasati tévedései, illetve adatokban pontatlanságai is. Összeírása mára egyebekben sem felel meg a korszerű forrásközlésnek: a bejegyzéseket erősen kivonatoltan, a neveket magyaros

formában, az életrajzi adatokat pedig értelmezett átiratban közli. Mindazonáltal adattára a magyarországi származású művészek legtöbbjét tartalmazza, így amellett, hogy az áttekintett időszak művészetének kutatásában megkerülhetetlen, az elmúlt években készült újabb jegyzékek összeállítóinak is vezérfonalként szolgált. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Levéltára által indított kiadványsorozat, a *Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban* két kötetében is foglalkozott a bécsi akadémia magyarországi tanulóinak matrikula-bejegyzéseivel. Kissné Bognár Krisztina az 1789. évig terjedően (2004), a folytatásban pedig Szögi László közölte rövid összesítésben az alapadatokat (2013). Mindketten Fleischer művét kiindulópontnak véve keresték vissza a bejegyzéseket; az általa gyűjtött 373 névhez képest – a jelen kötetben megvont 1810-es időhatárig – öt magyarországi tanuló adatával bővítve a korábban tudottakat. Ahogyan Fleischer Gyula, úgy Kissné Bognár Krisztina és Szögi László is csak azokat a növendékeket vette jegyzékbe, akiknél a protokollum feltünteti, hogy Magyarországról vagy Erdélyből származnak, így kimaradtak azok, akikről erre nézve más forrásból vannak adataink. És még inkább kimaradtak azok, akik, miként arról szó volt, nem itteni születésűként voltak jelen – több esetben meghatározó mértékben, illetve jelentőséggel – az adott időszak művészeti vérkeringésében.

A most közreadott források nemcsak abban különböznek az előzményektől, hogy a gyűjtés a 18. század első negyedétől a kora 19. századig nagyobb merítésben foglalja magában a magyarországi építészet, festészet és szobrászat alkotóit, hanem abban is, hogy azokat is a „hazai” művészet körébe vonja, akik időszakosan, egy-egy mű erejéig látogattak ide. Sőt, azokat is, akik még ezt sem tették, de akiknek munkái magyarországi megrendelésként már a maguk korában – és a hazai művészek tanulságára – ide sorolódtak.

A kötet Adattárának tételsora csaknem 690 olyan nevet tartalmaz, akinél tudott vagy adatolt a növendék magyarországi származása (Fleischer jegyzékéből, illetve a két újabb publikációból eddig 378 volt ismert), illetve akit egyéb forrás, esetleg fennmaradt mű alapján a későbbiekben mint Magyarországon dolgozó vagy itteni megbízásokat teljesítő mestert, a hazai művészethez tartozóként tartunk számon. Utóbbiak jegyzékbeli „jogosultságára” a tételt kísérő bibliográfia ad magyarázatot. A forrásgyűjteménybe felvett többi művész, illetve növendék egyéb módon köthető ide: mester-tanítvány-kapcsolat, rokon, családi összefüggés révén, ami később előkerülő adatokkal tényleges művészeti tevékenységre vonatkozó tartalmat kaphat.

A beiratkozások több évre visszamenő gyűjtése során kezdetben (1992, 2008) az akadémiai levéltár (*Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien*) korábbi levéltárosának, Dr. Ferdinand Gutschinak a szakértő tanácsaira támaszkodhattam, legutóbb, 2014-ben, amikor már a megjelentetés szándékával folytatam a munkát, a levéltár vezetője, Mag. Dr. Eva Schober, valamint Mag. Dr. Ulrike Hirhager levéltáros nyújtott értékes és körültekintő segítséget, amiért itt mondok nekik köszönetet. Szakmai tájékozottságuk, valamint a kutatás eredményességét mindenben segítő kollegiális támogatásuk nélkül aligha lett volna lehetséges a hosszúra nyúlt gyűjtőmunka „befejezése”.

MŰVÉSZNÖVENDEKEK BÉCSBEN

AZ AKADÉMIAI KÉPZÉS LEHETŐSÉGEI, GYAKORLATA ÉS RANGJA A 18. SZÁZADBAN

Bevezető

A bécsi császári és királyi képzőművészeti akadémia jogutóda, a mai Képzőművészeti Egyetem hatalmas iratanyagot őriz archívumában. Ennek gerince a beiratkozási anyakönyvek sorozata, amely lényegében folytonos, a 19. századtól pedig egyre részletesebb, félévekre, iskolákra, azaz karokra, tanszékekre lebontva. Mellettük a *Verwaltungsakten*, igazgatási vagy inkább működési iratok a tanácsülési jegyzőkönyvekkel (*Ratsprotokollen*), valamint a felvételt nyert akadémiai tagok anyakönyve (*Akademie Matrikul MDCCLI*) tartalmazznak fontos információkat az intézményben zajló oktatásról, eseményekről, a tanárokról és a diákokról. A gazdag forrásanyagot már korán kiaknázták az intézménytörténeti feldolgozások; a művészettörténet sokáig a kortárs akadémiai titkár, Anton Weinkopf könyvecskéjét, majd Carl von Lützow jubileumi kötetét és Walter Wagner modern monográfiáját használta egyes művészéletművek, -életrajzok, ritkábban és újabban oktatás- és társadalomtörténeti munkák alapjaként.¹ Elvben képi források is bőven rendelkezésre állnak: az akadémia képtára és grafikai gyűjteménye azonban csak részben folytonos; időközben adományok útján jelentősen kibővült, míg a 18. század végén még dokumentált teljessége – amely a szemléltető ábrákból, a díjnyertes növendéki munkákból és az akadémiai felvételi művekből állt – meg bomlott. Ilyenformán elmondhatjuk, hogy az utókor nagyobb betekintést nyer a szervezeti, jogi és hatalmi viszonyokba, mi több, a fennmaradt beszédek által az igazgatók művészetelméleti gondolataiba, mint a napi oktatás gyakorlatába, a művészi előmenetel folyamatába.

Az akadémia megalakulásával, az uralkodói védnökség intézményével a legmagasabb rangot foglalta el a művészeti szcénán a Habsburg Birodalomban.² Az akadémikusok a korábbi kétpólusú művész társadalomba, a céhes és a *Hofbefreite*, azaz udvari szolgálatban álló iparosok és művészek nagyszámú csoportja közé ékelődtek az 1726-tól fokozatosan kidolgozott statútummal – ez az akadémia „alkotmánya” –, amelyet a bécsi kézművesek 1735-ös tiltakozásának hatására nem

1 A bécsi akadémia történetének alapvető irodalma: Weinkopf 1783; Lützow 1877; Wagner 1967; ld. még Pevsner 1986. A hatósági jellegű ügyek egy részét az állami levéltárakból (főként: Haus-, Hof und Staatsarchiv) publikálják újabban, ld. Plank 1999; Mraz 2007.

2 Cerny 1978; Garas 1987.

is léptetett életbe az uralkodó. 1783-ban azután II. József befagyasztotta a művészi szakmák céhszervezetét azzal, hogy bár életük végéig működhetnek a városi mesterek, újonnan vizsgát már csak az akadémia fennhatósága alatt tehetnek.³ A három „rend” között volt átjárás: a felső kettő inkább Bécsben érintkezett, míg az akadémiai (tanultságú) művészek legalábbis polgári elköteleződését a birodalom távolabbi városaiban figyelhetjük meg. Utóbbi jelenségre az újonnan közölt növendéklista szolgál számos példával; mégis – amint azt e tanulmány második részében bemutatjuk –, idővel, még a 18. század folyamán Magyarországon is megfigyelhető a képzőművészet, a képzőművészek önállósulása.

A primer forrásokon alapuló bőséges irodalomból jól ismert az akadémiai művészek hierarchiája és az ehhez kapcsolódó privilégiumok. Az akadémiai tagságért a művész maga folyamodott, általában évekkel tanulmányai lezárása után. Az akadémiai tanácstól felvételi feladatot kapott, amin hónapokig dolgozhatott; a benyújtott műalkotás (*Probestück, Aufnahmswerk*) elfogadása után nyerte el a rendes vagy a védnökség alatt álló (*Schutzverwandte*) akadémikusi rangot. Ez alapvetően mentesítette őt a polgárjoggal és a céhtagsággal járó kötelezettségektől, adóktól, szabad működésre jogosította fel az egész a birodalomban, műtermében korlátlan számban fogadhatott tanítványokat, és külön elbánásban kellett részesítse őt az igazságszolgáltatás. Használhatta az akadémikusi címet – amellyel mi legtöbbször szignatúrákon és szerződéseken találkozunk –, mi több, egyenruhát hordhatott, amelyhez kard is tartozott.⁴ Jóllehet ezek a művészek felmentést nyertek a hadkötelezettség alól, 1741-ben, az osztrák örökösödési háború kezdetén az akadémia is kiállított egy önkéntes fegyveres csapatot, amelynek névjegyzéke értékes korai forrás. Bevetésükre nem került sor, csak gyakorlattoztak, ahogyan legközelebb a napóleoni időkben szerveződött hasonló gárda.⁵ Már itt meg kell jegyezni, hogy az akadémiai tagfelvétel időbeni kezdetei nem teljesen dokumentáltak: az első „Liste des Académiciens” 1745-ből maradt fenn, felvételi művekről pedig csak 1751-től tudunk,⁶ és maga a jogállás sem lehetett egyértelmű az intézmény első negyedszázadában. Számos akadémiát járt művész nevezni magát „akadémiai” festőnek, szobrásznak névjelzésében, iratokon, anélkül hogy eljutott volna a tagságig.

Az akadémiai tagság egyúttal tilalmakkal is járt, amelyeket alapvetően a polgári, céhes festők, szobrászok, műiparosok védelmére hoztak. Röviden: akadémikusok nem vállalhattak az utóbbiak érdekkörébe, praxisába tartozó, „alantas” munkát, nem hirdethették magukat cégtáblán, nem árulhatták munkáikat nyilvánosan, de például eltiltották őket a homlokzatfestéstől, színházi díszítőfestéstől is

3 Haupt 2007, vö. Lützkow 1877, 13–18, 68–70, 142–146; Wagner 1967, 22–23, 48–49; Mráz 2007, I. 52–87, II. 86–100.

4 Cerny 1978, 5–17 (Hutter, Heribert).

5 Lützkow 1877, 146–147 (benne a lőcsei Christianus Alauda, a besztercebányai Ephraim Hochhauser és a feketevárosi Joseph Orient nevével); 88.

6 Gutschli 1992, 69–71 (1745: benne Ephraim Hochhauser, Joseph Orient, a soproni Christoph Samuel Klein és a veszprémi Carolus Goldmann nevével). Az értelmezéséül szolgáló Memorandumot, amelyben Schuppen e 94 művész számára privilégiumokat kér a protektortól, közli Mráz 2007, II. 140–142. Ld. még később, 18. j. Vö. Kat. Aufnahmewerke 1975; Cerny 1978, 18; Garas 1992.

Ezek a tiltások egyre lazultak, az 1751-es statútumban már nem szerepeltek, 1783-ban pedig a művészi ipar császári rendelettel az akadémia ellenőrzése alá került.⁷

Az akadémiának sokáig nem volt állandó épülete, székhelye. Kezdetben az igazgató, Jacob van Schuppen lakásában (Günther-Sternegg-Haus a Kärntnerstrassen) működött – ahogyan jogelődje a Strudelhofban –, 1731-től a Schönbrunnerhaus második emeletét bérelték, 1733-ban pedig az Althan-házba költöztek, ahol három emeletet foglaltak el az akadémia helyiségei. Ezt a telephelyet 1742-ben takarékoságból fel kellett mondani, és ekkor a *Hofbibliothek* keleti szárnyának második emeletén biztosított otthont az intézménynek az uralkodó. 1745-től helyhiány miatt négy évig szünetelt az oktatás, a felszerelést különböző helyeken tárolták. Végül, még mindig Schuppen igazgatósága alatt a *Stallburgban* nyithattak újra. 1756-tól harminc évre az egyetemen (*Neues Universität*) rendezkedtek be, majd a belvárosi St. Anna utcában e célra átalakított volt jezsuita rendház háromszintes tömbje bizonyult állandó székhelynek egészen 1880-ig, a mai, Theophil Hansen-féle palota átadásáig.⁸ Végezetül: az iskola ingyenes volt 1865-ig, ekkor vezették be az általános tandíjat. A növendékeknek addig csak a Bécsben lakhatás feltételeit kellett előteremteniük – lehetőleg munkával.

Az akadémiai névsorokban való eligazodás egyfelől, az oktatás és az elérhető művészi képzettség megismerése másfelől arra keresi a választ, hogy vajon megmutatkozik-e a magas fokú tudás magukon a 18. századi műveken – képeken, szobrokon, épületeken –, és miképpen hagyományozódik tovább, mennyiben határozza meg a képzőművészeti kultúra, a műveltség színvonalát Közép-Európában. Az újonnan feldolgozott forrásanyag nagy lépéssel segít a kérdés majdani megválaszolásához; álljon itt egyelőre első megközelítése – magyarországi nézőpontból.

A bécsi akadémia a 18. században

Az 1688-ban itáliai tanulmányútról hazatért Peter Strudel festő által alapított, 1692-ben császári védnökséget és anyagi támogatást elnyert, első bécsi akadémia a velencei művészképzés szabad szellemét és igényes gyakorlatát honosította meg Ausztriában. Az intézmény tanárai – Paul Strudel, Martino Altomonte, Johann Georg Schmidt, Franz Werner Tamm, Johann Kupezky – és hallgatói elsősorban az udvar által foglalkoztatottak köréből kerültek ki, s az erősen Strudel személyéhez kötődő iskola az igazgató halálával, 1714-ben megszűnt.⁹ Jacob van Schuppen (1670–1751), flamand származású történeti és arcképfestő a Nicolas de Largillière-nél folytatott tanulmányok után 1705-ben a párizsi akadémia tagja lett, majd lotaringiai udvari festőként tevékenykedett. Ebben a minőségében Savoyai Jenő her-

⁷ Litzow 1877, 152–154; 69–71, ld. továbbá itt: 3. j.

⁸ Litzow 1877, 20–28, 33, 71–77, alaprajzokkal, melyeket újraközöl Hosch 1994, 21–23. Számos eddig ismeretlen forrást közöl Mráz 2007, I. 103–117 és II. passim Schuppen küzdelmeiről az akadémia anyagi helyzetének megmentéséért, az intézmény „összeomlásaként” értékelve a működés 1745 utáni átmeneti szüneteltetését.

⁹ Koller 1993, 92–106.

ceg szolgálatában került Bécsbe 1716-ban, ahol kilenc év múlva egy francia típusú művészeti akadémia tervével jelentkezett a császárnál.¹⁰

A bécsi császári és királyi képzőművészeti akadémia (*K: k: Akademie der bildenden Künste*) Közép-Európában egyeduralkodó volt, és sokáig a legjelentősebb maradt az egész német nyelvterületen. A 17. századi nagy előzmények Itáliában, majd a párizsi akadémia nyújtottak példát a németalföldi (Gerard de Lairesse akadémiaja Hágában 1682-től), délnémet (így Joachim von Sandrart műhelye Nürnbergben 1662-től, Augsburgban 1670-től) és (az 1696-ban alapított) berlini művészeti intézmények számára, míg Prágában 1709-ben csak javaslatig jutott egy cseh akadémia gondolata. E korai, jellemzően privát akadémiák 18. századi újraalapítása már városi keretek között történt, és a német-római, illetve a porosz császárságok más központjaiban is sorra létesültek kisebb-nagyobb városi vagy udvari művészeti iskolák (így pl. a pozsonyi születésű Johann Friedrich Oeser vezette rajziskola Lipcsében 1764-ben) – közülük majd a 19. században emelkedik ki a düsseldorfi és a müncheni akadémia. Daniel Gran terve 1755-ben egy hasonló magyarországi létesítményről inkább a magát mellőzöttnek érző festő ambíciója volt, amelyhez nálunk hiányoztak a feltételek.¹¹

Schuppen idejében meglehetősen osztatlanul folyt az oktatás. Az igazgató feltehetően csak a rajzi alapok tanítását bízta másra, míg Matthäus Donner szobrászhoz „áthallgattak” a növendékek a *Münzamt* mellett működő, ún. éremvész-akadémiára.¹² Az utolsó években hatalmas ellenállást váltott ki az akadémia-közeli művészek között, hogy az uralkodó a protektor által Ferdinand Astorfer „Hofvergolder und Spaliermacher” személyében nem akadémiai végzettségű és nem történeti festésszel foglalkozó aligazgatót nevezett ki 1748-ban. A tiltakozó iratot huszonnégy művész írta alá, mindenki, „aki számít”, köztük Michael Angelo Unterberger, Franz Christoph Janneck, Jakob Christoph Schletterer, Ephraim Hochhauser, Paul Troger, Christian Hilfgott Brand, August Querfurt, Balthasar Moll és Joseph Ignaz Mildorfer.¹³ Schuppen az akadémia felszerelését nagyrészt saját erőből hozta létre, és így tulajdonának is tekintette; ez halála után kínos pereskedésre vezetett az özvegyvel. Ennek köszönhetően viszont betekintést nyerhetünk

10 Schreiden, Pierre: Jacques van Schuppen 1670–1751. L'influence française à Vienne dans les arts plastiques au cours de la première moitié du XVIIIe siècle. Wiener Jahrbuch für Kunstgeschichte 35 (1982) 1–106.

11 Lásd a Reallexikon zur deutscher Kunstgeschichte. Red. Karl-August Wirth. I. München 1983, 243–272 Akadémie-szócikkét; Koller 1993, 92–94. Lásd még alább, 90. j.

12 A régi irodalom szerint Christian Frister ötven éven át volt rajzmester az akadémián (1727–1772, ld. tbk. Wagner 1967, 363). Plank 1999, 67–68 szerint csak 1750-től kimutatható, előtte 1738 és 1743 között Johann Joseph Niedermayr szobrász, 1745-ig Johann Joseph Haaf, 1749-től tíz hónapon át pedig Franz Sebald oktatta a rajzi alapokat. Vö. Hosch 1994, 88/18. j.: az 1737-ben „akademische Maler-instruktor”-ként meghalt Heinrich Heinoldt lehetett az első rajztanító, vö. Plank 1999, i. h. Matthäus Donnerhez és az Antonio Gennario által 1730-ban alapított bécsi Graveurakademie intézményéhez ld. Schemper-Sparholz 1993, 137–138. Az építészeti rajz és a geometria oktatója a kezdetektől haláláig (1762) Johann Adam Löscher volt, 1727-től 1767-ig Gustav Adolf Müller rézmetszést tanított, ld. Litzow 1877, 18–19, 30, 34; Wagner 1967, 363.

13 Gutsch 1992, 71–74, vö. Mraz 2007, I. 112–117, II. 59–71.

az oktatási segédeszköz-állományba, amit az igazgató által készített szemléltető ábrák, tablók, anatómiai részletrajzok tettek ki, továbbá hat antik szobormásolat.¹⁴

Miután Jacob van Schuppen 1751. január 28-án meghalt, az akadémia protektora új statútumot és vele rektori rendszert vezetett be:¹⁵ rektor- és professzorválasztást hirdetett meg a következő hároméves időszakra. A jelölteket az akadémiai tanács állította, és ők is szavaztak a tisztségekre; döntésüket a királynő hagyta jóvá. A császári festő-doyen, Daniel Gran sértetten visszautasította a megmérettetés és a határozott idejű kinevezés gondolatát. Az első rektor Michael Angelo Unterberger, tiroli származású festő lett; Karl Aigen, Ernst Friedrich Angst és Joseph Ignaz Mildorfer a festészet, Matthäus Donner, Jakob Christoph Schletterer és Balthasar Moll a szobrászat professzorai, míg az építészeté Johann Adam Loscher. Christian Frister rajztanítói (*Instructor*) szerepe ettől kezdve 1772-ben bekövetkezett haláláig dokumentált az akadémián. Unterberger mint rektor hat tekintélyes akadémikust hívott meg konzultánsnak (*Honorarii*), akik közül kettőt, Troger és Janneck festőket helyetteseinek (*Assessores*) választott meg a tanács. 1754 és 1757 között Paul Troger volt a rektor,¹⁶ az oktatói és tiszteletbeli professzori kar alig változott. Unterbergert még egy periódusra, 1757-től megszavazták rektornak. Ezt a hivatását csak egy évig, haláláig tudta betölteni; utódjául viszont nem jelölték helyettesét, Trogert, hanem visszaállt az udvar által történő igazgatói kinevezés szokása.¹⁷ Unterberger és Troger irányítása idején látványosan megnövekedett a bécsi akadémia népszerűsége és tekintélye; előbbi az emelkedő hallgatói létszám, utóbbit az akadémikusválasztás újrászabályozott rendszere¹⁸ és társadalmi nyilvánossága jelezte.

1759-ben az uralkodó a sikeres udvari portréfestő, Martin van Meytens igazgatói megbízása mellett döntött, aki ezt a tisztséget haláláig, 1770-ig viselhette. Adminisztratív jellegű eredmények mellett Meytens hosszú távra megoldotta az akadémia szállásgondját, és tovább differenciálta az oktatást, miközben a „nagy öregek” – Matthäus Donner, Angst, Troger és Aigen – halála, mások – Mildorfer, Balthasar Moll, Jakob Müller – eltávolítása (?)¹⁹ után az oktatói kar alapos megújítására került sor. A festészet professzora (most már igazgatói rangban) Kaspar Franz Sambach, mellette Josef Hauzinger lett, a szobrászaté egymaga Schletterer, az építészeté pedig 1764-től 1772-ig a festő Vinzenz Fischer, illetve 1769-től Ferdinand Hetzendorf von

14 Lützkow 1877, 147–148; Gutschli 1992, 58, 77.

15 Lützkow 1877, 29–32, 152–154; Wagner 1967, 25–27; Kronbichler 1995, 33–38, 257–258; Kronbichler 2012, 33–34, 601, 604–605.

16 Ennek a rektorválasztásnak szinte a teljes dokumentációja fennmaradt: a három jelölt Troger, Matthäus Donner és Unterberger volt (ebben a sorrendben kaptak szavazatokat), az építészeti professzorságra eredménytelenül pályázott Hefele és Rosenstingl. Ld. Gutschli 1992, 81–82. 1757-ben (M. Donner halála után) Karl Aigen a harmadik rektorjelölt, a nem megválasztott professzorok pedig Maulbertsch és Christoph Mader. Uo. 84.

17 Ezzel véget ért vezetőválasztás rövid demokratikus korszaka: Ronzoni 2005, 558.

18 Az akadémiai tanács 1752-ben felkér tizennégy olyan művészt, akik már az 1745-es jegyzéken („Liste des Académiciens...”) is szerepelnek, hogy nyújtsanak be felvételi művet, ami azután 1768-ig folyamatosan meg is történik, és akadémiai tagságukat határozatlanban erősíti meg. Közöttük van a besztarcebanjai Ephraim Hochhauser, akinek felvételi Önarcképe (1752) ma is az akadémiai képtár része. Gutschli 1992, 61, 69, vö. Trnek 1989, 114. Vö. még 6. j.

19 Mi több, kitiltása („verboten”), vö. Ronzoni 1993, 160, 183/13. j. és Leube-Payer 2011, 147–148, 148/260, 261. j. forrásértelmezését.

Hohenberg, aki 1772-től élete végéig e szak direktora volt.²⁰ Erre a periódusra esett Franz Xaver Messerschmidt sikertelennek – sőt tragikusnak – bizonyult oktatói pályafutása 1769-től: mint helyettes szobrásztanárt, várakozása ellenére még csak nem is jelölték professzornak, hanem labilis elmeállapotára hivatkozva nyugdíjazták 1772-ben – a művész ezután hamarosan végleg elhagyta Bécsét.²¹ Meytens vezetését a stagnálás, ha nem a hanyatlás időszakaként kezelték már a kortársak is, ennek a hallgatói létszám feltűnő csökkenése a konkrét bizonyítéka.

Az állam újíító lépést kezdeményezett: alapvetően gazdasági megfontolásokból külföldre küldött néhány művészt, Franz Edmond Weirottert, Johann Gottfried Haidot és Jakob Matthias Schmutzert a sokszorosított grafika kitanulására, hogy a műfaj honi felfuttatásával kiküszöböljék a drága importot, egyúttal a „jó ízlést” is meghonosítsák Ausztriában. Schmutzer Párizsban Johann Georg Wille tanítványa volt, miközben ő maga egy német rajziskolát vezetett. Két és fél év után 1766-ban hazahívták, udvari állást kapott, és hamarosan javaslattal állt elő egy bécsi rézmetsző-akadémia létrehozásáról. Az intézmény, bevallottan a régi akadémia konkurenciájaként, Wenzel Kaunitz-Rietberg kancellár védnökségével 1766. július 1-jén nyitotta meg kapuját. Bonyolult felépítése és számos reprezentatív funkciója ellenére elsősorban a praktikumot szolgálta: a rajzi alapok, a perspektíva és az anatómia nyilvános oktatása mellett egy szűkebb körű mesteriskola keretében magas szintű képzést nyújtott a legtehetségesebbeknek, amely akadémikusi privilégiumokat ígért. Óriási érdeklődés fogadta az új iskolát, sorra iratkoztak be a már „kész” művészek és a régi akadémia hallgatói; ennek megfelelően bővült a tantesület: Weirotter, majd Johann Christian Brand tájrajzolást tanított (Weirotter rézkarcolást is), az ehhez szükséges vidéki kirándulásokhoz Kaunitz külön engedélyt biztosított. 1769-től a császári képtárban másolhattak a növendékek. Az építészet professzora Melchior Hefe, az intézmény titkára Joseph von Sonnenfels lett.²²

Meytens halála után nyilvánvalóvá vált az akadémia megújításának szükségessége. Több reformtervezet is született, valamennyi az egymás mellett működő akadémiák egyesítését célozta: elsőként Johann Marcy abbé, a rézmetsző-akadémia tiszteleti tagja jelentkezett egy tervvel a császárnőnél, még 1770. május 25-én. Ebben az éremvész-iskola (az 1767-ben kézművestanulók számára újraalapított *Graveur-Schule*), a Schmutzer-féle új intézmény és a „rég” összevonását javasolta, díjak alapítását és az akadémiai tanács társadalmi rangjának megerősítését főrangúak meghívásával. Ez az „Akademie der schönen Künste” a szép tudományok akadémiájával is egyesült volna. Érvelésében ismét Franciaország lett a követendő példa, mint ahol már megvalósult a képző- és iparművészet, valamint az építészet felvirágoztatásának nemzetgazdasági haszna, és a párizsi *Institut* hasonló teljességet képvisel. Kaunitz államminiszter részletesen és lényegében egyetértőleg véleményezte a beadványt. II. József mint társuralkodó pusztán anyagi okokból halasztotta „jobb időkre” ezt a maximális programot, míg a Rómában élő bécsi festő, Anton von Maron pragmatikusabb koncepciója – amely a közös rajzi alapokra építve a klasszikus mintaképek, az antikvitás és a reneszánsz emlékeinek megismerését hangsúlyozta,

20 Ld. bővebben Lützow 1877, 33–34; Wagner 1967, 27–28, 362–363.

21 Pöckl-Malikova 1982, 46–48; Pöckl-Malikova 2015, 79–81.

22 Lützow 1877, 36–46; Wagner 1967, 29–32; Prange 1998, 339–353; Plank 1999, 80–92.

vele az itáliai tanulmányok fontosságát – elemeiben szintén elfogadást nyert. Az akadémia társadalmi testület, mi több, művészi ügyekben illetékes hatóság is volt egyben; az 1772-es változásokat viszont csak 1800-ban foglalták ismét szabályzatba.²³

1772 őszén Mária Terézia Kaunitzot nevezte ki az akadémia protektorának, aki a következő év elejére végrehajtotta az intézményegyesítést: a nevében is *k. k. vereinigte Akademie der bildenden Künste* egy elnököt (*Präses*) és a négy igazgatót kapott. Leopold Wasserberg nyugdíjazása után Josef von Sonnenfels lett a titkár. A 19 tagú akadémiai tanácsba többek között Wilhelm Beyer szobrászt, Franz Anton Hillebrandt építésszt és Franz Anton Maulbertsch festőt hívták meg a nemesi és a tudóstársadalom képviselői mellé. A festő- és szobrásziskola igazgatója, egyben ügyvezető igazgató Sambach, a rézmetszésé értelem szerint Schmutzer volt, a szobrásziskola professzora Schletterer halálát követően a sokoldalú Johann Baptist Hagenauer, akit 1782-től Franz Zauner, őt 1807-től Johann Martin Fischer követett. Johann Ferdinand Hetzendorf von Hohenberg 1772-től haláláig, 1816-ig igazgatta az építésziskolát, míg a *Graveur und Erzverschneiderschule*-t a kezdetektől 1779-ig Anton Domanöck, 1780-tól 1810-ig Hagenauer. Az 1786-ban becsatolt *Manufakturzeichenschule* első igazgatója a virágfestő Johann Baptist Drechsler lett. Utóbbi az akadémia mellett még 1758-ban, polgári igényre, lényegében az iparosok vasárnapi művészi képzésére létrehozott *Manufakturerschule*²⁴ utódintézménye. Minthogy az oktatás tovább differenciálódott, megnőtt a festészet professzorainak száma. Az 1783-ban elhunyt Karl Frister utóda a rajzi alapoknál fia és asszisztense, Johann Christian Frister, majd Hubert Maurer (1785–1818), a történeti festészet professzorai Josef Hauzinger, Johann Baptist Lampi és 1799-től Franz Caucig voltak. Bevezetésre került a tájrajzolás és tájképfestés Johann Christian Brand, majd fivére, Friedrich August Brand, 1806-tól Laurenz Janscha irányításával – ezen a tagozaton oktatott 1795-től haláláig (1797) korrektorként/asszisztensként a pozsonyi Schallhas. Sambach halála után, 1795-ben az 1783-tól aligazgatóként működő Friedrich Heinrich Fügert nevezték ki a *Maler- und Bildhauerschule* igazgatójának, ebben a tisztségében 1806-ban a klasszicista szobrász, Zauner követte.²⁵

A Kaunitz-korszak legfőbb vívmánya a római ösztöndíjak rendszere volt. A 18. század első harmadáig általános itáliai tanulmányút híres művészek műtermébe és a velencei, bolognai, római akadémiákra vezetett – amennyiben azt egy bőkezű mecénás a művésznövendék számára lehetővé tette. Így állhatott később itáliai tanulmányúttal és vizuális élményanyaggal az akadémia élére Paul Troger és Michael Angelo Unterberger. Magyarországról egyedül Karl Anton Rosier jutott el Rómába, legalábbis a pozsonyi kapucinusok háztörténete szerint onnan tért haza 1737-ben, hogy utána még festészeti nagydíjat nyerjen a bécsi akadémián *Hágár elűzése* című képével 1738-ban.²⁶ Johann Baumgartner, a későbbi Pater Norbert kiküldetésének

23 Lützw 1877, 49–57; Wagner 1967, 37–45.

24 Lützw 1877, 47–48; Wagner 1967, 32–33; Plank 1999, 77–79.

25 Wagner 1967, 364–371; Grabner, Sabine: Die Wiener Akademie und die Landschaftsmalerei. In: Italienische Reisen. Landschaftsbilder österreichischer und ungarischer Maler, 1770–1850. Hrsg. Sabine Grabner, Claudia Wöhler. Ausstellungskatalog. Österreichische Galerie Belvedere, Wien 2001, 97–108, itt: 97–101.

26 Garas 1955, 245, vö. Kat. Maulbertsch 1994, 329.

legendáját – hogy ti. maga Mária Terézia lepte meg őt ezzel a lehetőséggel – tanulságosan egészíti ki 1735-ből keltezett levele: kevesli a 100 tallér ellátmányt, miközben jelenti, hogy Trevisani lovag és Pietro Bianchi iskoláját fogja látogatni „um bey ihnen eine gute Manier im Zeichnen zu bekommen”.²⁷ Ezt a tapasztalást a következő generáció jobbára csak áttételesen tudta megszerezni, miközben nem csökkent az igény az itáliai tanulmányok iránt. Franz Xaver Messerschmidt a bécsi akadémia – közvetve a királynő – támogatásával, Johann Baptist Hagenauer a salzburgi hercegek költségen képezhette magát tovább olasz akadémiaikon 1763-ban, illetve 1765-ben, míg a szintén szobrász Johann Georg Dorffmaister hiába aspirált hasonló ösztöndíjra *Memorial* című szobrával a trónörökösné Pármái Izabellánál.²⁸ Az elsődleges cél az antikvitás emlékeinek és a „klasszikus” reneszánsz példaképeknek a helyszíni tanulmányozása volt; ezt csak a 19. század harmadik évtizedében váltotta fel a táji élmények tudatos keresése. Messerschmidt ezen túlmutató küldetéssel érkezett: ókori szobrok után faragott (fába) másolatokat a bécsi akadémia számára, miközben a Szent Lukács-akadémia mellett működő „szabadiskolát”, az *Accademia del nudo*-t látogatta Rómában.²⁹ A Maulbertsch-tanítvány Andreas Brugger évekkal bécsi akadémiai stúdiumai után jutott el ugyanebbe az intézménybe, ahol 1769 márciusában első díjat nyert: ennek bizonyítéka életműve egyetlen fennmaradt, szignált, és az akadémian dokumentált rajza, egy *Krisztus a kereszten*.³⁰

A fiatalabbak előtt Kaunitz kancellár reformokat hozó védnöksége idején, 1772-től szervezett formában nyílt meg a római ösztöndíj lehetősége. Az 1755 óta Rómában élő Anton von Maron – Anton Raphael Mengs barátja, majd sógora – javaslatára állami támogatással, majd többféle alapítványi segítséggel legalább két-éves időszakokra Itáliába delegált három-négy fiatal a bécsi akadémia: elsőként Hubert Maurer, Johann Ignaz Tusch és Christian Sambach festő, illetve Johann Nepomuk Platzer szobrász utazhatott.³¹ A művészek Mengs, Winckelmann, Angelika Kaufmann körében mozogtak, megismerték az antikvitás tiszteletén alapuló új művészeti elveket, a modern esztétikát. Friedrich Heinrich Füger és Franz Zauner visszatérése 1783-ban, amit aligazgatói, illetve tanári kinevezésük követett, a klasszicista szellemet honosította meg a bécsi akadémian. A korábbi római ösztöndíjas Franz Caucig másodsorra 1793-ban, háborús fenyegetettség miatt már csak

27 Garas 1994, főként 109/4. j.; Meusels *Neue Miscellaneen artistischer Inhalts*. Leipzig 1797, 633–635, vö. [Eitelberger, Rudolf von:] *Die Historische Ausstellung der k. k. Akademie der bildenden Künste in Wien*. Wien 1877, 153.

28 Codroico, Roberto: Johann Baptist Hagenauer – Schüler der Accademia Clementina von Bologna. *Barockberichte* 44/45 (2006) 832–836; Pötkl-Malikova 2015, 62–67; Meusel, Johann Georg: *Biographie des Bildhauers Johann Georg Dorfmeisters in Wien: von ihm selbst geschrieben, und mit einigen Anmerkungen von Pauer begleitet*. In: *Uö: Miscellaneen artistischen Inhalts*. Vol. 2. Erfurt 1782, 323–335, itt: 328, vö. Baum 1980, 1. 150; Kat. Donner 1993, 512 (Ronzoni, Luigi).

29 Pötkl-Malikova 2015, 63.

30 Hosch 1987, 51–52, 218, 228, Abb. 267: Megfeszített Krisztus (Akttanulmány), jelzett: Primo Premio Andrea Brugger Tedesco. Róma. Archivio Storico Accademia Nazionale de San Luca, Disegni della scuola del Nudo 1769. Egykorú katalógusbejegyzése ugyanitt (Catalogo ... 1754–1872), p. 32.: „1769 marzo Io classe: No 188 Io – Andrea Brugger di Lauzeragen matita nera e gessetto cm 57 x 43,5.”

31 Wagner 1972, főként: 66; *Uö: Die Rompensionäre der Wiener Akademie der bildenden Künste 1772–1848 nach den Quellen der Akademie*. *Römische Historische Mitteilungen* 15 (1973) 13–66; újabban: Grabner 2001, 80–82.

Velencéig jutott, később azonban helyreállt a római tanulmányutak rendszere, és ez egészen a következő forradalomig, 1848-ig tartott.³²

A rajzi alapoktól az élő modellig

Az újkori európai akadémiákon a művészeti oktatás alapja a rajz volt. A kezdők másolás útján sajátították el az emberi alak ábrázolását, illetve a geometria szabályait az *Anfangsgründe (der Zeichnung)* keretében. A néhány általánosan elterjedt tankönyv³³ mellett az akadémiák készleteket tartottak olyan metszetekből, rajzokból, amelyek az arc, a test részleteit mutatták be, és eredetileg élő modelltől készült, idegen előképet másoltak. A bécsi igazgató, Jacob van Schuppen számos ilyen munkát hozott magával Franciaországból, maga is rajzolt fejet, fület, kezét, lábat pedagógiai célokra. Le Brun példájára „szenvelmi képeket” alkotott – az eredeti sorozat is megvolt Bécsben (*Affekten*) –, azaz a különböző érzelmek megjelenítésének mintáit. A halála után fölvetett leltárban ládászám szerepeltek a hasonló művek, és még a század utolsó évtizedeiben is Schuppen szemléltető ábráit tartották az *Anfängerklasse* tantermeinek falán.³⁴ A példatár az évek során adományok és növendékrajzok által egyre bővült, míg nyilván kezdetektől beleolvadt az a gyűjtemény, amelyet még az előző akadémia számára szerzett be Strudel Itáliában. Az *Antikenzeichnung* nevű tantárgyat szolgáló szobormásolatok és egyéb gipszek mellett ma is megvan az a huszonnégy, élő modell után készült, mívesen kidolgozott női aktrajz, amely Karl Loth velencei festőiskolájából – ahol maga Strudel is tanult – került Bécsbe, és a nőalakok ábrázolásának szinte kizárólagos mintájául szolgált több nemzedéken át. Női aktot még sokáig nem állíthattak a nagy, nyilvános akadémiákon.³⁵ A Schmutzer-féle rézmetszőiskola sem alkalmazott női modellt, jöllehet eredeti programjában szerepelt – párizsi tapasztalatokra hivatkozva – a különböző korú és mindkét nembeli aktok állítása.³⁶

Az akadémia tananyagához tartozó nagy sztenderdek, például a Giovanni Battista Piazzetta után Pitteri által sokszorosított metszetek – apostolsorozatok és karakterfejek – vagy Dorigny reprodukciói Simon Vouet allegóriáiról – másolni való kész kompozíciók – természetesen más, nem itt tanult művészek számára is elérhetőek voltak. A festők jelentős gyűjteményekre tettek szert grafikai művekből, amelyek ismétlődő motívumait ma már egyre könnyebb azonosítani a (digi-

32 Schemper-Sparholz, Ingeborg: Die Etablierung des Klassizismus in Wien. Friedrich Heinrich Füger und Franz Anton Zauner als Stipendianten bei Alexander Trippel in Rom. Zeitschrift für Schweizerische Archäologie und Kunstgeschichte 52 (1995) 247–269; Hagen 2002; Grabner 2001, 83.

33 Az alakrajz Johann Daniel Preißler: Die durch Theorie erfundene Practic című, először 1750-ben Nürnbergben megjelent illusztrált kézikönyve volt, a geometriai és az építészet Johann Friedrich Penther (széles körben elterjedt) művei, főként: Praxis geometriae. Augsburg 1768; Anleitung zur bürgerlichen Bau-Kunst I–IV. Augsburg 1744–1748. Ld. Plank 1999, 72, 124–128, passim, illusztrációi: 320, 328–347.

34 Lütke 1877, 148; Plank 1999, 124; Weinkopf 1783, 133.

35 Kivétel London, ld. Pevsner 1986, 128, ill. Kat. A modell 2004, 14 (Inre Györgyi).

36 Jávorka 1984, 198–201; Wagner 1967, 29–33; ezt eleve kizárta a Mária Terézia-féle „erénybizottság”, ld. Knofler, Monika: Das Zeichnen nach dem Modell. Kontinuum und Bedeutungswandel. In: Das Bild des Körpers in der Kunst des 17. bis 20. Jahrhunderts. Hrsg. Peter Weiermair. Ausstellungskatalog. Rupertinum, Salzburg 2000, főként: 16, példái: 27–32.

tális) adatbázisok segítségével; a „közös előkép” több generáción át, képzettségtől függő színvonalon öröklődhetett.³⁷

Jakob Matthias Schmutzer rajztanítási módszere és mintakészlete rövidesen kötelezően elterjedt a birodalom városi iskoláiban. Az 1777. évi Ratio Educationis értelmében ugyanis tankerületekbe szervezték az oktatást, és az ezek székhelyén felállított ún. normaiskolákon (*Normalschule*) belül önálló rajziskolákat hoztak létre kézművesek, illetve tanulók részére. Ennek a hálózatnak 1781-től a bécsi akadémia, személy szerint Schmutzer lett a felügyelője, mivel eleve saját tanítványai – Johann Veit Kaupetz Grazban, Ignaz Walter Budán, Johann Mittermayer Zágrábban, Valentin Steiner Sopronban, Johann Nepomuk Schaufő Pozsonyban – álltak a rajziskolák élén.³⁸ A csehországi születésű, sokoldalú Schaufő sokat tett a magyar művészeti nevelésért: a nemzeti oszloprend terve (1790), könyv- és metszetkiadás mellett egy rövid művészettörténeti tanulmányt is megjelentetett 1804-ben.³⁹ Schmutzer örvéen meg kell még jegyezni, hogy a századforduló táján egyre sokasodtak az akadémiai növendékekre kirótt rajzi penzumok. A felvilágosodás pedagógiai elvei ugyanis a rajzot – kellő szorgalommal – mindenki számára elsajátítható mesterségnek, egyben a jellemfejlődés és a fegyelmezés eszközének tartották. Johann Friedrich Overbeck napirendjét feljegyzései őrizték meg: a különféle akadémiai foglalkozásokon és helyszíneken gyakorlatilag napi tíz órát rajzolt tizenéves korában. Vele együtt ez ellen is lázadtak a bécsi akadémiát rövidesen elhagyó, 1809-ben *Lukasbund*-ba tömörülő, „nazarénus” művészek.⁴⁰

Martin Ferdinand Quadal híres *Aktsaal*-képe 1787-ből az akadémiai tanárok és növendékek csoportportréja, rajta az üllő aktmodell is nagy valószínűséggel azonosítható a kifizetésekben szereplő két férfi – Lorenz Clar és Mathäus Mayr – egyikeivel.⁴¹ Schmutzer rézmetsző-akadémiáján együttesen, „akcióban” is szerepeltek a modellek egyszerűbb csoportfűzések, kompozíciók elsajátításához.⁴² A már „praktizáló” művésznövendékekre tekintettel a kora reggeli vagy esti órákban zajlott az aktrajzolás; az *Abendakt*, mint Quadal képén, lámpafénynél. Egy időben meg is szabták a látogatók alsó korhatárát. A szobrász Dorffmaister önéletrajzából megismert életforma – hogy míg napközben sógora, Johann Georg Leithner segédeként dolgozott, az esti órákban tökéletesítette az akadémián tudását, „sowohl im Zeichnen

37 Weinkopf 1783, 135; Medvecký, 2010b, 425–440. és ld. még később, 65. j.

38 Plow 1999, 90, 324–327, 348 (Schmutzer mintarajzai); uo. 160–200, az idézett hely: 189 (a rajztanárok felsorolása Schmutzer beadványában, 1780: „Ich habe folgende Professores, welche bei den Normalschulen in den kaiserlich Königlich Erbländen angestellt sind, ausgebildet, als: Kaupetz in Graz, Walter in Ofen, Mittermayer in Agram, Steiner in Oedenburg, Heidel in Töbel, Schaufő [recte Schauf] in Presburg...”). Walter akadémiai tanultságára ld. Adattár Nr. 643, 644, Steinerére Nr. 580.

39 Közli Galavics Géza (magyar fordításban, jegyzetelve) in: Marosi Ernő szerk.: A magyar művészettörténet-írás programjai. Válogatás két évszázad írásaiból. Budapest é. n. (1999) 9–14. Schaufőról máig alapvető Szabolcsi Hedvig: Magyarországi bútorművészet a 18–19. század fordulóján. Budapest 1972, 39, 47–48, 59, 71–72 – a bécsi akadémia rajzoktatási elképzeléseit bíráló írásának (1797) közlésével, 81 (J. B. Hagenauer és Franz Grabner mintalapjairól), vö. Kowalská 2007, 196–198.

40 Prange 1998, 346.

41 Bécs, Akademie der bildenden Künste, közli tbk. Kat. Maubertsch 1994, 220; vö. Knofler 2000 (i. m. 36. j.), 16, 18.

42 Lützow 1877, 155.

als im Pousieren” – visszaköszön még a 19. század elején is, Barabás Miklós önéletrajzában.⁴³ A Hagedorn-gyűjteményhez kapcsolódó két atelier-kép Franz Christoph Jannecktől, bár jelképes értelmű és szintén portré-összeállítás, nyilván a 18. századi bécsi gyakorlatot dokumentálja: a Szobrászműteremben a háromdimenziós modellek, a gipszszobrok vannak túlsúlyban. Johann Platzer 1772-es felvételi műve, a budapesti Szépművészeti Múzeumba jutott ólomdombormű (a háttérben) az akadémiai Modelzzimmert ábrázolja. Josef Abel szintén műteremben felvett *Önarcképének* háttérben az akadémiai *Muskelmann* látható, Johann Martin Fischer alkotása (akadémiai felvételi műve 1785-ből).⁴⁴ Anatómiát addig is oktattak a bécsi akadémián: 1735-ben – megelőzve az egyetemet – Jacob van Schuppen boncolásra kérte ki egy akasztott ember holttestét; ám alapvetően tablók vagy bábuk szolgáltak szemléltetésül.⁴⁵ A „devianciát” a természettudományi múzeumban mutatták be: erről, a Kazinczy által személyesen ismert és nagyra becsült, művelt fekete alattvaló, Angelo Soliman testéről szól a *Kitömött barbár* regényre duzzasztott története.⁴⁶

A nagy számban fennmaradt aktrajz egy része valóban élő modell után készíthetett – erre pénzdíjas versenyt írtak ki 1734-től kezdve minden tavasszal⁴⁷ –; e rajzokat azután ismét másolták. A modell beállítása gyakran szintén példaképeket, illetve képi konvenciókat követ, nem függetlenül az ókori szobormintáktól. A Carracci fivérek bolognai akadémiaja óta szokásos, „klasszikus”, ülő pozitúrát idővel Keresztelő Szent János ábrázolásához alkalmazták, és még ha állnak is ezek a – mindig ideális alkatú – fiatal férfiak, nem hiányzik mellőlük az attribútum, illetve támasztékul szolgáló botkereszt.⁴⁸ Ilyet közöltek pár évtizede Franz Xaver Messerschmidt névalírásával, míg Matthäus Donner „akadémiaja” fivére, Georg Raphael kütszobrának (a *Traun folyó* megszemélyesítője) beállítását követi.⁴⁹ Egy másik gyakori toposz a rövidülésben megrajzolt fekvő figura (*ritirare in iscorcio*, lényegében Michelangelo példáján), elsősorban a mennyezetképek zuhanó alakjai, a sátán, a démonok számára. Valahol Poussin, illetve a neki mintaképként szolgált római szoborcsoport, a *Niobidák* nyomán örökíti tovább domborműveken a Donner-iskola a fejjel előre, hanyatt fekvő férfi motívumát a bécsi akadémián, Schmutzernél is, hogy végül ismét táblaképen, de szobrot utánozva, *en grisaille*

43 Meusel 1782 (i. m. 28. j.), 325; Márkosfalvi Barabás Miklós önéletrajza. Kolozsvár 1944, 53.

44 A Hagedorn-gyűjtemény képeinek változatairól: Buzási Enikő: Franz Christoph Janneck műveinek nyomában. AH 34. Tanulmányok Szabolcsi Hedvig 80. születésnapjára (2006/1–2) 65–82 (Michael Ignaz Gunst, Georg Raphael Donner portréival, tehát a jelenet nem az akadémiát ábrázolja); Kat. Donner 1993, 542–543 (Schemper-Sparholz, Ingeborg); Buzási Enikő in: Kat. A modell 2004, 282. Vö. Knofler 2000 (i. m. 36. j.), 11.

45 Knofler 2000 (i. m. 36. j.), 11; Horányi Ildikó: A női test az anatómiai ábrázolások tükrében. In: Kat. A modell 2004 (i. m. 36. j.), 209–219.

46 Kazinczy Ferenc: Pályám emlékezete. Sajtó alá rendezte: Orbán László. Debrecen 2009, 66–73; vö. Inre Györgyi in: Kat. A modell 2004, 18; Péterfy Gergely: *Kitömött barbár*. Pozsony–Budapest 2014.

47 Weinkopf 1783, 94; Lützow 1877, 23–24; Wagner 1967, 24; részletesen: Hosch 1994, 14–92. és később, ld. még 55. és 79. j.

48 Jávör 1984, 200, 209, példákkal (J. A. Prenner, Wilhelm Seidel, J. M. Preisler rajzai), ill. Garas 1992, 407 (Sambach rajza Budapesten); Leube-Payer 2011, 63, 240–242 (Mildorfer akadémiai aktrajzai, Bécs és Nürnberg); Stehlik, Miloš in: Kat. Winterhalder 2009, 185, 198 (az id. Josef Winterhalder akadémiaiáról).

49 DaCosta Kaufmann, Thomas: Central European Drawings 1680–1800. A Selection from American Collections. Catalogue. Princeton University 1989, Kat. 51, 54 (Franz Xaver Messerschmidt, Matthäus Donner); Schemper-Sparholz 1993, 138–139; Pötkl-Malikova 2015, 393–394.

jelenjék meg, méghozzá női akt társaságában egy magyarországi kastély festett dekorációján (*Venus siratja Adonist*, 1780 körül, Magyar Nemzeti Galéria).⁵⁰

Nehezebb ezek után magyarázatot adni a 18–19. századi műalkotásokon megjelenő nőalakok sokféleségére, holott itt is követelmény az anatómiai tudás, és gyakran előfordul a ruhátlanság. A női akt felmagasztolásának legnagyobb művei éppen az akadémia, vele a művészet apoteózisát ábrázoló példák: ez a téma több ízben szerepelt az akadémiai nagydíj kiírásában is a 18. század folyamán. 1750-ben díjnyertes remekműven Franz Anton Maulbertsch még megfelelő leplekkel jeleníti meg az akadémiát a páncélos Minerva lábánál – kibontott keble Hubert Hosch értelmezésében az „alma mater” fogalmára alludál. Ugyane festő egy késői megfogalmazásán ellenben kitárulkozik a nőalak, akárcsak a vallási türelem rézkarc-allegóriáján: *Das Bild der Duldung* (1784) – a barokk ikonográfiai kézikönyvekben ekképpen kanonizált „meztelen igazság” szokásos ábrázolásának módján.⁵¹

Még azonosításra vár az a vélhetően francia metszet, amely mintául szolgált Johann Lucas Kracker és Joseph Zach freskójához 1776-ban az aszói Podmaniczky-kastély dísztermének falán: a domborművet imitáló, grisaille kompozíció Bacchus neveltetésének jelenetét ábrázolja, amint a kecske elől anyjához, a meztelen nimfához fut a gyermek. Ugyanez a kép a noszvaji Szepessy–Almásy–de la Motte-kastélyban monumentális igénytel a mennyezetre kerül két-három év múltán, és François Boucher-t másolva kibővül a kecskét húzó puttók csoportjával. Bár a női akt nyilvánvalóan szintén metszetátvétel, az ugyanitt nagy biztonsággal megfestett ruhátlan férfiak a figurafestő Kracker akadémiai stúdiumaira vallanak.⁵²

Georg Raphael Donner több példányban is fennmaradt kisméretű *Venus*-át a *Medici Venus* nyomán, az akadémián őrzött gipszmásolat, esetleg metszetreprodukció közvetítésével alkotta az 1730-as években. Nagy hatással voltak műveire a bécsi Liechtenstein-gyűjtemény akkor antiknak vélt francia, ill. olasz manierista kispasztikai is, monumentális kútszobrai pedig a római reneszánsz hasonló emlékművei ihlették. Donner figurái elsősorban öccse és tanítványa, Matthäus révén másolandó mintaképekké váltak a bécsi akadémián.⁵³ Franz Zauner évtizedes professzorsága a neoklasszicizmussal együtt prolongálta a Rómában szerzett, „antikváriusi-régési” tapasztalatokat Bécsben, míg a kortársak többsége Antonio

50 Knofler 2000 (i. m. 36. j.), 14, példái: 53–55 (Schmutzer és Hubert Maurer). Vö. Bächtman, Oskar: Poussin. Dialectique de la peinture. Paris 1994, 27; Schemper-Sparholz 1993, 129–159; 420–421, vö. Pötkl-Malikova, Maria in: Kat. Donner 1993, 318–320, ill. Jávor Anna: A Donner-évforduló művészettörténeti eseményei (1992–1993). Mű 44 (1995) 306, 309.

51 Pigler Andor: A pártfogolt művészet. Ikonográfiai adalék a képzőművészeti akadémiák történetéhez. Mű 3 (1954) 3–19; Hosch, Hubert: Das wiedergefundene Akademiepreisgemälde von Franz Anton Maulbertsch aus dem Jahr 1750 und sein Umfeld. Pantheon 48 (2000) 113–117. Vö. Garas 1960, 229 (Díjkiosztás allegóriája Kauniz herceg idején, 1790–1793 körül); 226 („Das Bild der Duldung”, 1781); vö. Ecsegy Anna in: Kat. Maulbertsch–Winterhalder 2009, 194–195.

52 Jávor 2004, 148–150; Garas 1941, 50; vö. Igric Eszter: Zirkler János művészi hagyatéka. Mű 49 (2000) 187–195. A szegedi Móra Ferenc Múzeumban őrzött, és a Kracker-rajzokhoz hasonlóan Zsótér Andor gyűjteményéből származó 16–18. századi metszeteket Sebő Judit dolgozza fel – nem kizárt, hogy provenienciájuk egyszer Krackerig vezet vissza, de kevés konkrét előkép található köztük a festő ismert műveihez. További előképekhez Jávor 2011, 392, 395, ld. még 65. j.

53 Kat. Donner 1993, 330, 369, 380, 384 (Ronconi, Luigi A. és Pötkl-Malikova, Maria).

Canova kifinomultabb szobrászatáért lelkesedett – köztük Ferenczy István. P. Balás Edit szép elemzése óta ismert *Pásztorlánykájának* (1820–1822) leszármazása a klasszikus görög, ún. *Guggoló Aphrodité*-szobortól, amelynek motívuma, tudjuk, egészen Manet-ig követhető.⁵⁴

Olajfestés és szobrászat, technika és stílus

Míg a rajzi tanulmányok évekre elhúzódó fázisait jól dokumentálják az írott és tárgyi források,⁵⁵ a festészet elsajátításának akadémiai módszertanát csak találgatni tudja a művészettörténet. Festőkről mindvégig, festésről, festékről, ecsetről, vászonnáról, festőállványról szinte soha nem esik szó a forrásokban,⁵⁶ festésre alkalmas termekről is alig. Ismerjük viszont a „kimenetet”: tárgyi emlékként rendelkezésünkre állnak az akadémiai nagydíjat – még a tanulmányok idején – elnyert művek, általában technikailag és kompozicionálisan jól megoldott, stílusukban is már kiforrott festmények. Maulbertsch említett díjnyertes *Akadémia-allegóriáján* kívül Mildorferé (*Káin és Ábel*, 1742, Innsbruck, Ferdinandeum), Franz Karl Palkóé (*Judit Holofernesz fejével*, 1745, Moszkva, Puskin Múzeum), a második díjas Felix Ivo Leicheré (*Saul felkenése*, 1754, Nürnberg, Germanisches Nationalmuseum) és talán Johann Wenzel Berglé (*Jób*, 1752, Nürnberg, Germanisches Nationalmuseum) sorolható ide.⁵⁷ Előírt méretük (többnyire 2 × 3 láb körüli) szokásos kabinetformátumra vall, ahogyan további rendeltetésük is az volt, hogy az akadémia tanácstermét díszítsék tananyag, egyben galéria gyanánt. A szobrászok valójában vázlatokat készítettek ezekre a versenyekre gipszből vagy agyagból, ritkábban fából, és csak az akadémiai felvételi (szintén kisméretű) darabot tudták nemes anyagból kivitelezni; az öntést a *Münzamt*on vagy a császári/városi öntőházban ismerték meg, a kőfaragást pedig mesterüknél, munka közben. (Az építészhallgatók csak rajzoltak: többnyire homlokzatot terveztek.) A hely is eléggé szűkös volt: míg az akadémia valamennyi szállásán megtalálható a központi, nagyméretű *Modellzimmer*, legkorábban az Althan-házban különül el a szobrászok munkahelye – apró padlásszobákban; és majd a St. Anna-épületben jelennek meg a festők egyablakos, földszinti cellái.⁵⁸

Mindez arra enged következtetni, hogy az akadémia vezetői némi technikai előtanulmányokat feltételeztek a festőnövendékek esetében (amit néhányan valóban magukkal hoztak „von Haus aus”). A – rendszeren évekig tartó – rajzi előkészítő tanfolyamokat követően pedig valóban személyre szóló mesterképzés folyt, miközben a hallgató egyre komolyabb munkákban vett részt segédként egy külső mester – többnyire a szállásadója – vagy éppen professzora oldalán. A beíratkozási ada-

54 Schemper-Sparholz 1995; P. Balás Edit: Ferenczy István Pásztorlánykájának családfája. In: A Magyar Nemzeti Galéria Évkönyve 1. Budapest 1970, 39–49, 183–187. Újabbban ld. Király 2010, 115–136: 115–120.

55 A pályázatokról ld. Garas 1992, 405–423. Vö. 47. j. és később, 79. j.

56 Kivétel: Weinkopf 1783, 146: „(Von den Dienstleuten) ... Pinselbinder Gstirr verseht die Künstler auch mit grundierter Leinwand, Pastel- und Oelfarben, Firnissen, Spateln, Paletten, Staffeleien u. b. g.” – nem tudjuk, mikortól működött ez a „művészellátó”.

57 Kat. Maulbertsch 1994, 266, 280; Garas 1992, 419, 421; Preiss 1999, 38–40, 281; Slavíček 2007, 222.

58 Lützow 1877, 23, 72.

tokból rendkívül érdekes bécsi mester-tanítvány-kapcsolatrendszer rajzolódik ki. Az intézményen belülieket pedig nyilván hasonlóképpen képzeli Manfred Koller, amikor az igazgatók és a professzorok, Strudel, Schuppen, Unterberger és Troger olajfestményeinek restaurátori vizsgálatából leszűrt módszertani következtetéseket közöl a bécsi akadémián zajló festéstechnikai oktatás címén.⁵⁹ Mindazonáltal, bár éppen Jacob van Schuppen *Festészeti-allegóriája* (olaj, vászon, 1720–1723, Bécs, a Dietrichstein-Lobkowitz-palota dísztermének mennyezetképe) szolgál a 18. század első felében szokásos palettakiosztás kitűnő képi dokumentumául, sem annak műfaja (*marouflage*), sem festőjének speciális, szürke alapozástechnikája nem nyert követőkre az akadémián. Unterberger és Troger az itáliai hagyománynak megfelelő vörösokker alapozást használták, ahogyan tanítványaik zöme, és csak a Meytens-éra vége felé világosítják ki ezt az alapot egy sima szürke felülettel a klasszicizáló ízlés hívei, Johann Baptist Lampi, Hubert Maurer, Vinzenz Fischer, maga Füger és a késői Maulbertsch. Míg az alapozás és a felfeszítés sorrendje lehet műhelyspecifikus, a – gyakran nem eléggé időtálló – pigmentek használata inkább korjelző, és az ebből vagy éppen sietségből adódó következmények, felületromlás éppúgy előfordul a „nagyoknál”, mint tanítványaiknál. Az olasz és a németalföldi traktátusokban megfogalmazott háromfázisú olajfestés – *maniera bozzata, lavata, finita* – a képépítés általános gyakorlatává vált a 18. században, és a teljesen kidolgozott (központi) részek mellett a vázlatos, befejezetlen felületek stíluseszközként való megtartása széles körben elterjedt a tiroli barokk festők működése nyomán.⁶⁰

Míg az akadémiai oktatás gerincének tekintett *Historienmalerei* olajtechnikáját evidenciaként foghatták fel a különböző szabályok szövegében, az újabb keletű festészeti műfajok, mint a miniatűr portré és a tájkép esetében választható volt, ezért említődik az akvarell vagy az olaj.⁶¹ Hasonlóképpen a tárgyalt kor legutolsó periódusára vonatkozhat az eddig egyetlen, 1801-ben megjelent leírás a festés-tanulás akadémiai módszeréről Hans Rudolf Füßli, az intézmény ekkori könyv- és levéltárosa tollából.⁶² Beszámolója szerint a rajzi alapok után monokróm festés következett az ecsetkezelés és a fény-árnyék helyes visszaadásának elsajátításáig, és csak ezt követhette a színekkel – „unendlich mannigfaltige Färbung der Natur” – való próbálkozás. Jóllehet ez a felfogás a klasszicizmus termékének tetszik, hiszen a szobrászat primátusának az antikvitás-kultuszból eredő gondolata hozta létre a századvég „kőszinű” szobor- és dombormű-imitációit freskón és vászonképen egyaránt, nem előzmények nélküli a bécsi akadémián: már Schuppen idejében „grau in grau” festett, nagyméretű anatómiai ábrákat használtak, és Weinkopftól tudjuk, hogy a második festészeti pályázat a *Salamon ítélete*-téma „im Grau” megvalósítását írta elő még 1732-ben.⁶³

59 Koller, Manfred: Zur maltechnischen Lehre an der Wiener Kunstakademie im 18. Jahrhundert. Barockberichte 11/12 (1995) 417–427.

60 Koller, Manfred: „A művészet technikai története” a kutatás, a tanítás és a gyakorlat számára. MÉ 55 (2006) 145–154; ld. még Korhecz Papp 2015, 95–101.

61 Lützow 1877, 58; Grabner 2001 (i. m. 25. j.), 99, 100. A tájfestők rajzi alapozása a növényi részletekre és a perspektíva tanra koncentrált, de (staffázs)alakokat is kellett tudni festeni.

62 In: Annalen der bildenden Künste für die österreichischen Staaten. Teil 1. Wien 1801, idézi Grabner 2001 (i. m. 25. j.), 100.

63 Lützow 1877, 148; Weinkopf 1783, 28.

A tanárok nemcsak mesterséget oktattak az akadémián, hanem stílust is közvetítettek. A rajzolás különféle fázisai során más-más *modust* sajátított el a növendék, amelyeknek csak egy részét tudjuk személyekhez kötni: Frister művészetét nem ismerjük, az *Elementarzeichnung* amúgy sem tűrhetett egyéni megoldásokat. A másolás egymásra épülő módszerei is eltérnek egymástól: az egyszerűbb körvonalarajzot követi a rézmetszetre emlékeztető vonalkázás tollal, míg a modell utáni, satírozott rajz szénnel vagy krétával készül, Schuppen módjára. A grafikus jellegű, vonalkázott tollrajz számára Paul Troger teremtett iskolát, míg a velencei hatásra festőien lavírozott rajzvázlatokra Unterberger taníthatta a fiatalokat.⁶⁴ E *modusok* szekvenciáját példázzák Kracker rajzai között a két – nyilván grafikai előkép után, még az akadémián készült – *Ülő férfiak* és a népszerű, 17. századi francia metszeteket másoló háromtagú sorozat: *Judit*, *Semiramis* és *Antiope*, utóbbi két színnel, kétféle technikával.⁶⁵

Jóval markánsabbnak bizonyult a tiroli professzorok befolyása a festők későbbi munkásságára. Míg Unterberger művészete saját hazájában (családjában) és sváb földön lett elsősorban mértékadó, de Johann Ignaz Cimbál, részben Kracker és meglepő módon Franz Xaver Falkoner révén Magyarországon is követőkre lelt,⁶⁶ Paul Troger „démoni” festészete kiterjedt iskolát teremtett, amely végül egyes kompozíciók, figurák, toposzok ismétlődése által egyfajta akadémiai „egyenstílussá” szelődött a 18. század második felében. Hozzá képest tudott ismét megújulni Maulbertsch, míg konvencionálisabb követői közül is számosan – köztük Kracker, Bergl, Stephan Dorffmaister – dolgoztak Magyarországon. Mildorfer hasonló impulzusokból táplálkozó, szuggesztív művészetét ő maga csendesítette le,⁶⁷ míg a nagy műhelyt foglalkoztató udvari portréfestő-direktor, Martin van Meytens magyarországi „megfelelője”, Michael Millitz még a Schuppen-érában járt akadémiára, 1747-ben pedig a bécsi egyetem bölcsészkarára jelentkezett.⁶⁸

A fügeri korszak stíluseszmenyét legjobban az akadémiai felvételi művek dokumentálják. Számos magyar siker született a századvégen: Hesz János Mihály aranyérme *Priamos elkéri Achillestől Hektor holttestét* című festményéért 1794-ben (Gemäldegalerie der Akademie) akadémiai tagságot jelentett, ezt megelőzően 1790-ben Karl Philipp Schallhas nyert felvételt mitológiai staffázsokkal ellátott tájképével. Schallhas életműve jól jellemzi a tájfestészet ekkori kettősségét: míg rajzai, akvarelljei konkrét helyszíni felvételek, olajképei még mindig a 17. századi holland „ideális táj”-ak hatására készültek. A soproni Joseph Dorffmaister („István” fia) bár benyújtotta, mi több, az intézménynek adta par excellence klasszicista *Pheidias-képét* (1802, Gemäldegalerie der Akademie), az 1804. április 19-i *Ratsprotokoll* szerint a „kevés művészi találmányokról” árulkodó művet elutasították – miután a festő már 1803-ban a genovai akadémia tagja lett. Füger

64 Alapvető: Knab, Eckhart: Über den Zeichenstil und einige Zeichnungen Paul Trogers. Albertina-Studien I/1. (1963) 21–36 és I/2. 80–86. Újabb: Dachs 1998, vö. Jávör 1984, 203–205, példákkal.

65 Jávör 1984, 200–201, 207; Jávör 2004, 238, 243–244, vö. Jávör 2011, 395/26. j. (a nőalakok előképe: Gilles Rousset – Abraham Bosse metszetei Claude Vignon rajzai után, 1639–1640 k., 1647).

66 Kronbichler 1992, 44–50, Cimbálról 47; Hosch 1995; vö. Repantió-Braun 2000, 165 és Korhecz Papp 2011, 75 (Falkoner).

67 Krapf 1985, 68–73; Leube-Payer 2011, 181–204.

68 Gall 1966, 135; Millitzről legújabb: Buzási Enikő in: Kat. A modell 2004, 202.

felvételi képe, a *Germanicus halála* (1789, Gemäldegalerie der Akademie) a 19. századi – romantikus – történelmi festészet sokáig meghatározó kerettémájává vált Magyarországon is.⁶⁹

Versenyek, díjak, kiállítások

Jakob van Schuppen igazgató már 1728-tól tervezte párizsi mintára két díj alapítását a kiváló növendékek számára. 1731. november 4-én, a császár neve napján osztották ki az első két nagydíjat kellő ceremóniával, amelyek kiírására ezen túl évente sor került. A Benedikt Richter és Matthäus Donner mintázta arany- és ezüstérmeket az előre meghirdetett tematika szerint elkészített festészeti és szobrászati pályaművekre adták, amelyekhez később építészeti pályázat is csatlakozott. A folyamat teljes egészében dokumentált a téma tanácsbeli megszavazásától kezdve a pályázók névsorán és a vázlatok bemutatásán át a kész mű benyújtásáig, a szavazás jegyzőkönyvéig. A díjnyertes művek az akadémiát illették, és Weinkopf idejében még láthatók voltak a falakon. Azóta a költözések során részben elkallódtak, és a művészettörténet – túl a győztesek azonosításán – újra meg újra megpróbálkozik a művek felkutatásával.⁷⁰ Kétségtelenül a legnagyobb trouvaille Franz Anton Maulbertsch korai, már említett „Preisstück”-jének meghatározása volt – az *Akadémia allegóriája* 1750-ből (Bécs, Belvedere) –, ami nem azonos felvételi művével, az akadémiai tanácsterem Sambachhal közös freskójával (1759), sem a késői akadémia-allegóriával (*A művészet sorsa*, 1770, Bécs, Gemäldegalerie der Akademie), amellyel a Schmutzer-féle rézmetsző akadémiára nyert felvételt.⁷¹ A pozsonyi Adam Friedrich Oesernek az akadémia grafikai tárában őrzött rajzvázlata, *Ábrahám és Izsák hálaáldozata* feltehetően az 1735. évi kiíráshoz kapcsolódik, első díjas képéhez készülhetett. Oeser bécsi akadémiai pályafutását a nagydíjon kívül az 1734-es rajzversenyen történt részvétele dokumentálja. Az aranyérméhez fűződő anekdota – hogy ti. azt az ünnepség utáni banketten ellopták az irigy társak, amit véres verekedés követett – a családi legendáriumból származott vissza az intézmény történetébe.⁷²

Az 1751-es pályázat valamelyik nyertes festményével lehet azonos a kiszebeni múzeumban felfedezett, *Jefte lányának feláldozását* ábrázoló, pompás kép;

69 Cerny 1978, 40, 26 (Wolfgang Köpp két tájképe 1776-ból „Mosaikscagliuola” technikával, Gemäldegalerie der Akademie, vö. Duschaneck 1994–95, 197), 28, 29 (Anton Köpp: Kaunitz herceg portréja, „Mosaikscagliuola”, 1790; Josef Gundrich: Sírban fekvő Krisztus kétféle márványból, 1799, vö. Kat. Donner 1993, 536–537 [Wild, Barbara]); Trnek 1989, 65, 82, 89, 110, 130, 252, 287 (Schallhas: Amyntas védőgátat épít a fiatal tölgy köré, háborús veszteség); vö. Hagen 2002, 99–100 (Dorffmaister); Buzási Enikő in: MAMÜL 10 (2010) 247–248 (Schallhas). Füger utóéletéről ld. Veszprémi Nóra: Nemzeti történelem – nemzetközi kerettéma. In: Kat. Nemzet és művészet 2010, 323–331.

70 Kat. Maulbertsch 1994, 326–336, függelékben a pályázatok teljes adatsorával (1731–1754). Az érmet ld. in: Kat. Donner 1993, 636–639 (Schemper-Sparholz, Ingeborg).

71 Krapf, Michael: Franz Anton Maulbertsch, Die Akademie mit ihren Attributen zu Füßen Minervens. In: Neuerwerbungen. Österreichische Galerie Belvedere 1992–1999. (Ausstellungskatalog.) Wien 1999, 20–21; Garas 1960, 206, 218.

72 Lützkow 1877, 24–25, 147. A mérgezett törőről szóló történet regényessége miatt egyesek még Oeser akadémiai képzettségét is vitatták, erről ld. újabban John, Timo: Adam Friedrich Oeser 1717–1799. Studie über einen Künstler der Empfindsamkeit. Beucha 2001, 1. fejezet, 4. j. (www.goethezeitpor-

szerzőjének a második helyezett Johann Berglt tartják. A kompozíciónak több változata ismert, amelyek – tekintve a „játékszabályokat” – nem származhatnak a többi pályázótól, inkább másolatok lehetnek a festmény nyilvános bemutatása, esetleg tananyagként történő felhasználása idejéből. A legtöbb szavazatot elnyert tiroli Franz Scopoliról csak annyit tudni, hogy Michael Angelo Unterberger (rokona és) tanítványa volt, értékelhető, hiteles művei nem ismertek. A Berglnek tulajdonított képtől némiképp független a grazi Joanneumban őrzött hasonló tárgyú és méretű változat – legutóbb Címbal nevével hozták összefüggésbe, aki szintén versenyzett és kapott négy szavazatot –,⁷³ míg egy harmadik verzió került elő Győrben, a Rómer Flóris Múzeum gyűjteményében. A kép kevésbé minőségi, mint a vélt második helyezett, érzékenység helyett a brutalitás dominál a félalakokra szűkített jelenetben, viszont a felirata érdekes: szignatúra helyett verzális betűkkel az áll a képen, hogy „P. Troger invenit” – ami olyan akadémiai másolatra vall, amelynek eredetije bár Troger idejében készült, elfelejtődött a szerzője.⁷⁴ Felbukkanása mindenesetre tovább bonyolítja az attribúciót, viszont fontos adalék a pályázatok utóéletéhez. Franz Xaver Karl Palko aranyérmes műve 1745-ből – *Judit Holofernesz fejével* – saját kezű replikákból ismert: a szentpétervári „eredeti” másodpéldányát őrzi a Magyar Nemzeti Galéria, a többi metszet által közvetített, idegen másolat.⁷⁵

Míg a versenyző festmények készülni körülményeiről csak feltételezzük a „clausurá”-t, a szobroké bizonyosan „zárthelyi” volt. Az 1750-es pályázatról feljegyzik, hogy a – festészeti témához hasonló – akadémia-allegória „mit ihren Attributis sitzend” megmintázásában az öt jelölt közül végül csak kettő, Anton Tabota és Joseph Pergler tartott ki – összezárva, egymást leskelődéssel gyanúsítva, aminek verekedés volt a vége. Pergler lett az első helyezett.⁷⁶

A kevés jelentkező miatt nem minden évben, de építészeti pályázatot is hirdettek. Ezeknél rendszerint valamely ünnepi – esetleg efemer – építmény tervezése volt a feladat. Leggyakrabban a Rosenstingl fivérek jelentkeztek művekkel, de ötször szerepelt a veszteprémi Carolus Goldmann is, míg nem 1745-ben első díjat nyert egy szabadon álló baldachinoltár tervével.⁷⁷ Építészeti szakra architektúra-festők és más sokoldalú művészek is jártak, így pl. a magyarországi művekről is ismert Johannes Gfall vagy Lucas de Schram, aki egy 1738. évi városi összeírás szerint:

tal.de); Szentesi Edit: Oeser, Adam Friedrich, in: MAMÜL LX. a főszerkesztő Kőszeghy Péter hatvanadik születésnapjára. Budapest 2011, 173–182. A rajz reprodukcióját ld. tbk. in: Hosch 1994, 28.

73 Ld. összefoglalóan Hosch 1994, 67; Kat. Maulbertsch 1994, 278–279, 335 és Jávör 2004, 307 irodalommal. Vö. még Kronbichler 1995, 45 (Scopoliról) és 104, 108 (Unterberger félalakos Jephthé-képe, Cavalese).

74 A kép ismeretét (olaj, vászon, 94,5 × 72,5 cm, Abad-Hauzer-gyűjtemény), restaurátorának, Türi Máriának, fényképét N. Mészáros Juliának köszönöm. Vö. Garas 1992, 415–416 (Maulbertsch-kör hasonló kompozíciójú képe, Obbach, magángyűjtemény).

75 Garas 1961, 234–236, 247–248; MNG Régi gyűjteményei 1984, 154 (Mojzer Miklós); Kat. Maulbertsch 1994, 270; Preiss 1999, 281.

76 Jávör 1990, 213/12. j.; Hosch 1994, 64; Kat. Maulbertsch 1994, 335.

77 Kat. Maulbertsch 1994, 326–333. Rosenstingléről újabbán ld. Bara Júlia: Adatok Franz Sebastian Rosenstingl nagykarolyi építeltervezői tevékenységéhez. In: Liber Discipulorum. Tanulmányok Kovács András 65. születésnapjára. Szerk. Kovács Zsolt, Sarkadi Nagy Emese, Weisz Attila. Kolozsvár 2011, 255–266. „Goldmann von Vesprin aus Hungarn”: így nevezi a díjakról szóló beszámolójában a Prager Post-Zeitungen 1745. január 2-i száma. 1754-ben az akadémia rendes tagja lett: Cerny 1978, 20.

„ist zugleich ein Ingenieur, und practiciert die Malerey nur als ein Neben-Kunst, Magister phil. unter Universitätsschutz. Mahlet Altar Blätter und andere Kirchen Stuckh...“⁷⁸

A nagydíjak mellett 1734-től évente két kisebb jutalmat is meghirdettek. Ezeknél a rajzversenyeknél a nyilvánosan beállított, élő modell lerajzolása – amint már szó volt róla, „Zeichnung nach dem öffentlich aufgestellten Modell” – volt a feladat, számos résztvevővel. A népes névsorokból teljes „évfolyamokat” azonosíthatunk, legalábbis a művésznövendékeknek olyan körét, akik nagyjából egyvásiak voltak, feltétlenül ismerték egymást, és pályafutásuk során később is találkozhattak. Természetszerűleg Maulbertsch évjárata a legjobban feldolgozott, benne a Troger-segéd Jacob Zeillerrel, Mildorferrel, Krackerrel, a Palko fivérrel, a cseh Anton Schunkóval, a portréfestő Karl Auerbachhal – akik nem feltétlenül későbbi hírnevükkel arányos helyezéseket értek el. Ezt a versenyt aktrajzolásként értelmezzük, és bár nem tudunk konkrét, fennmaradt műveket társítani a nevekhez, a feljegyzett művészekről, még az ismeretlen nevékről is feltételeznünk kell, hogy az alakrajzhoz értettek.⁷⁹

Az 1731-ben bevezetett díjakra idővel egyre kevesebben pályáztak, így ez a jutalmazási forma 1754-ben megszűnt. 1779-ben hirdették meg újra az udvari díjat (*Hofpreis*), méghozzá osztályonként. Az első helyezett 24 aranydukátot kapott és benyújthatta művét akadémiai felvételi mű gyanánt – így járt el Hesz János Mihály –, a második, „kis” díj 8 dukáttal járt, és tulajdonosa védnöki bizonyítványt (*Schutzzeugnis*) kapott részleges akadémikusi jogokkal. 1783-tól készpénz helyett ismét érmekeket nyújtottak át. 1782-ben a kezdők számára alapított Gundel-díj csatlakozott a lehetőségekhez, amit évente hatan nyerhettek el. Számos magyar növendék részesült ebben a díjban a budai Merz János festőtől Kühnel Pál építészen, Dunaiszky Lőrinc szobrászon át – már korszakunkon kívül – Ferenczy Istvánig és Melegh Gáborig. A legfőbb jutalom ebben az időben a római ösztöndíj volt; 1788-tól pedig különféle jövedelmek hála a kiváló és rászoruló növendékek éves támogatásában is részesülhettek.⁸⁰

A tanmenet és a pályázati kiírások ismeretében mindenesetre el kell hinnünk, hogy bizonyára megtanult emberi alakot rajzolni a legtöbb, az akadémiára beiratkozott és azt hosszabb-rövidebb ideig látogató festő vagy szobrász. Köztük például az eszterházi kastélynál rolettákat festő Sebastianus Lieb – a rajzversenyek rendszeres résztvevője –, ahogyan a legutóbb szobafestőként lesajnált, Csehországból Iglóra származott Johannes Binnert is a bécsi akadémián szerezte rajztanári működését.⁸¹

78 Archiv der Akademie, Verwaltungsakten 1738, fol. 305v, vö. Mraz 2007, II. 79; Prokopp 1966, 240, 248/20. j. Ld. még Buzási Enikő tanulmányát.

79 Ld. 47. és 55. j. Vö. Strobl, Alice: Maulbertsch als Zeichner und Radierer. In: Kat. Maulbertsch 1974, 46–54, itt: 46–47; Jávör 1984, 202–203; Gutsch 1992, 62–63; Hosch 1994, 14–92; Leube-Payer 2011, 63–64; Šeferisová Loudová, Michaela ed.: Josef Stern 1716–1775. (Katalog.) Olomouc 2015, 15.

80 Lützow 1877, 68; Fleischer 1935, 99–100, mindkét díjra vö. a jelen kötet adattárában közölt névjegyzéket.

81 Vadász Erzsébet: Magyar Versália. Budapest 2007, 44, vö. Kat. Maulbertsch 1994, 328–332; Jávör 2015, 212. Vö. Adattár Nr. 44. és www.portafortium.eu/iiimage/30068353/sokolov-05.stb. Archiv Plzen, matriky. Geburten Falkenau 1734–1783, p. 271. „1750 den 29ten Octobris. Joannes Thaddeus des

Az azonban még mindig kérdés, hogy volt-e rajzművészet a régi Magyarországon, annyira kis számban maradtak fenn művek. Kracker szegedi rajzgyűjteménye a ritka – és az akadémiára vonatkozóan is informatív – kivétel,⁸² vele Schaller és Dorffmaister egy-egy lapjára Sopronban, Szombathelyen és a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményében.⁸³ Néhány visszagyűjtött vagy elvben monumentális művekhez társítható vázlat a nagy bécsi festőktől (Sambaché Székesfehérváron, Maulbertsch rajzai a Szépművészeti Múzeumban, Sopronban és az Albertinában) e műfaj igényéről és használatáról tanúskodik; ahogyan szobrászrajzokról is tudunk akadémiai művészekről (pl. Ludwig Gode) vagy polgári mesterektől (Hörger Antal, Hebenstreit József, Bechert József, Ham Jakab, Páris Mihály) Magyarországon.⁸⁴ A középkorkutatókhoz hasonlóan viszont jóformán színópiákra vagyunk utalva a vidéki freskók rajzi alapjainak megismeréséhez. Ilyenek tárultak fel Dietrich József pozsonyi aranyozótól Hevesen, Schervitz Mátyástól (?) Pécelen; utóbbi alárajzai olyannyira kvalitatások, hogy kérdésként merül fel a budai festő helyi tanultsága – vagy szerzősége.⁸⁵

Jóllehet az akadémiai felvételi műveket – amelyek az intézmény tulajdonában maradtak – kezdettől fogva a nyilvánosságnak szánták, Európa többi nagyvárosához képest viszonylag későn kezdtek képzőművészeti kiállításokat rendezni Bécsben, szintén az akadémia kötelékében. Az első két, katalógussal kísért tárlatra alkalmas terem híján még az intézményen kívül, az úgynevezett kis „Redoutensaal”-ban került sor 1774-ben és 1777-ben. A korábban Johann Nepomuk Steiner, Friedrich Oelenhainz, Christian Brand – akinek három tanítványa is kiállított, köztük egy 14 éves lány – számos festménye mellett a szobrászi részvétel is jelentős volt: ez voltaképpen Franz Xaver Messerschmidt búcsúja Béctől, és az új ízlést képviselő Wilhelm Beyer bemutatkozó fellépése.⁸⁶ Az 1777-es kiállításon volt látható Steiner portréi között a már említett Angelo Soliman híressé vált, kitűnő képmása (Wien Museum), Maulbertschtól II. József (szántásának) apoteózisa (Belvedere),

Joseph Birnerth von ... infanterie Regiment ... und Annä Mariä Ehr. Kind geboren den 28ten um 11 Uhr vor mittag.”

82 Galavics Géza: Volt-e rajzművészet a 17–18. századi Magyarországon? AH 10 (1982/1.) 7–18; Jávors 1993, 173–179; Jávors 2004, 27, passim (Szeged, Móra Ferenc Múzeum).

83 N. Mészáros 1992, 129 (Schaller, Zett–Langer-gyűjtemény); Kat. Dorffmaister 1997, 279–280, 316 (Magyar Nemzeti Galéria, Szombathely, Püspöki Levéltár).

84 Kaposy János: A barokk mennyezetfestés emlékei Székesfehérvárt. MM 6 (1930) 437–467, itt: 428, 445 (Sambach rajza, Székesfehérvár, Szent István Király Múzeum); Kat. Maulbertsch–Winterhalder 2009, 181, 182, 186–189; Malikova 1973, 105–107 (Gode-rajzok, Bytča, Levéltár); Schoen 1930, 163 (Hörger rajza, Budapest Főváros Levéltára); Eszláry 1957, 97 (Hebenstreit rajzai, Magyar Nemzeti Levéltár, Országos Levéltár [a továbbiakban MNL OL] és Gyöngyös, plébániahivatal); Dercsényi Dezső szerk.: Pest megye műemlékei II. Budapest 1958, 265 (Bechert rajzai, Váci Egyházmegyei Levéltár); Valkó Arisztid: Késő barokk szobrászrajzok az Esterházy-levéltárból (Adatok a schwarzenbachi templom építéséhez). MÉ 39 (1990) 220–226 (Ham és Páris rajzai, MNL OL).

85 Berecz Ágnes – Lángi József: Aranyidők a péceli Ráday-kastélyban. Budapest 2003, 104–107, vö. Korhecz Papp Szusanna: „Akit a sors kiemelt a többi festő közül”. Schervitz Mátyás (†1771) budai festő oltárképei. MÉ 64 (2015) 157–175.

86 Trost, Alois: Der älteste Wiener Kunstausstellungskatalog. Monatsblatt des Vereins für Geschichte der Stadt Wien VII. (1925/6–8) 99–103; Pötkl-Malikova 1982, 48, 233, 270; Pötkl-Malikova 2015, 254–255 (Messerschmidt kissozobrai elvesztek), vö. Baum 1980, 1. 59–60 (W. Beyer).

Felix Ivo Leicher, Johann Maidinger, Vinzenz Fischer képei mellett Johann Georg Dorffmaister két *Crucifix*-szobra.⁸⁷ És bár tudjuk, hogy ezek a kiállítások nem műkereskedelmi céllal szerveződtek, azt, hogy legalábbis bizonyos árképzésre adtak alkalmat, Dorffmaister levele bizonyítja 1783-ból, amikor Szily János szombathelyi püspökkel a házikápolna alabástrom feszületéről alkudozik.⁸⁸

1786-tól kezdve kétévenként rendszeressé váltak az akadémia Annagasse-beli, erre szánt termeiben a tárlatok. A kiállítások életre hívták a műkritikát is, amely éles hangon hirdeti az 1780-as évekre már manifeszt ízlésváltást, a barokk stílus leáldozását: legjellemzőbb példaként ragadta ki Garas Klára Maulbertsch *Faun és nimfa* című képének gúnyos elemzését 1786-ból.⁸⁹

Magyar akadémia-tervek, alternatív felsőfokú tanulmányok

Nyilván valós igényre, „különböző magyar nemesek megkeresésére” válaszolt Daniel Gran 1755. december 4-én kelt, gróf Batthyány Lajos nádorhoz intézett tervezete a magyar művészeti akadémia felállításáról. A festő kísérlőlevelében arra hivatkozva terjeszti elő projektumát, hogy „minden civilizált országban, de még a vad Moszkvában” is indítottak ilyen iskolát, amely a nemzeti művészképzést szolgálna *gratis*. A levélhez mellékelte *Proiect* igen átfogó, a párizsi mintára kialakított bécsi tanterv mellett az 1717-ben alapított császári katonai mérnökakadémia célkitűzéseit is magában foglalja. Az oktatás alapja – mint mindenkor – a rajz, amelybe a festő-, szobrász-, éremvész- és építész-hallgatókon kívül a különféle műiparosokat is bevezetnék. Hiányolható a rézmetszés és az anatómia tantárgya, viszont külön szak lenne a „civil”, külön a katonai architektúra, a mechanika, a perspektíva, és saját osztályban tanulnának a nemesi ifjak. Az intézményt két segéderő közreműködésével irányította volna Gran. A festő ajánlatára adott válasz nem ismert; akadémia nem jött létre, városi rajziskolák is csak a korszak végén alakulnak Magyarországon.⁹⁰

1820-ban azután egy Pesten felállítandó Képzőművészeti Akadémia tervezetével jelentkezik József nádornál Bécsből az egri születésű festő, Hesz János Mihály. A – már korszakunkon kívül eső – történet Gran esetére rimel: Hesz egy évvel korábban, Hubert Maurer halála után Johann Christian Frister, Karl Gsellhofer és Peter Krafft mellett sikertelenül pályázott a bécsi akadémia történeti festészeti

87 Kurz, Otto: Der Katalog der Wiener Kunstaussstellung vom Jahre 1777. Monatsblatt des Vereins für Geschichte der Stadt Wien IX. (1927/7–9) 193–198, vö. Bawn 1980, 344 (Maulbertsch). Vinzenz Fischertől a 122. számon a székesfehérvári székesegyház főoltárképének vázlata, 2 láb, 3 arasz × 1 láb 6 arasz; „Sculptures” 8, 9: Dorfmeister.

88 Kaposy 1922, 99, vö.: „Dan ich erinnere mich zwar, das zur Zeit als mehrere Künstler / in Wienn im K. und K. Redouten Salle Proben ihrer Fähigkeiten aufgestellt, von mir zwey Crucifixe, eines aus Composition gegossen, ungefähr eine Werkschu groß, das andere aus Elfenbein sich auch darunter befanden, von diesem war eben damals die Rede, und von diesen schätzte ich das letztere auf 50 Ducaten.” Szombathely, Püspöki Levéltár, 27. d.

89 Litzow 1877, 74–75; Garas 1987, 6–7.

90 Kaposy János: Magyar művészeti akadémia terve a XVIII. században. Levéltári Közlemények 18–19 (1940–1941) klny.; újraközli Knab, Eckhart: Daniel Gran. Wien–München 1977, 34–35, 270–271 és Knab nyomán Mráz 2007, 30 (szerinte Moszkva helyett Szentpétervár értendő), 188–193. Vö. Szabolcsi 1972, 27, 37–74.

szakosztályának professzori posztjára. A hazai intézményt cseh példára a nemes-ség és a polgárság alapítványából kívánta létrehozni; felvázolta a tantervet és szívesen magára vállalta volna az akadémia vezetését is. Újabb bő két évtized múlva az egri rajztanár, Joó János „magyar Athenaeuma” (1841) egy átfogóbb, iskolát, múzeumot, könyvtárat magában foglaló intézmény lett volna egy – általa meg is tervezett – épületben, ami szintén nem valósult meg.⁹¹

A Bécsben lehetséges alternatív képzőművészeti tanulmányok bázisaként is Hesz János Mihályt kell elsősorban megemlíteni. Hesz bár Egerben született, Buzási Enikő legújabb kutatásaiból tudjuk, hogy tiroli származású volt – apja, a városban megbecsült szobrász, Johann Höss nevét reithi születési helyével együtt jegyezték be az akadémiai anyakönyvbe 1755-ben. A fiú 1791-től festészetet tanult itt, díjakat nyert, 1792–1793-ban Maulbertschnek segédkezett az egri líceumi kápolna freskóján. 1794-ben aranyéremmel végezte tanulmányait, és a császári mérnökakadémia rajztanára lett előbb Ferdinand Landerer, majd Karl Schütz, végül Franz Müller mellett 1826-os nyugdíjaztatásáig. Az itteni diákok zöme nemesi családból érkezett, de volt köztük néhány művészsarj is: így a 17 éves Christoph Schram (apja építész és festő) 1756-ban és az óbudai uradalmi *Hofmeister* és építési igazgató fia, Johann Nepomuk Bebo 1760-ban.⁹² Kazinczytól tudunk Hesz magántanítványairól: Balkay Pál, Nagy Sámuel, Marczinke Elek, Vándza Mihály és Kiss Sámuel neve a mérnökakadémia növendéklistáin nem fordul elő; valamennyiüket a képzőművészeti akadémia beiratkozott tanítványaként részesítette továbbképzésben mariahilfi műtermében Hesz, már a 19. század első évtizedében.⁹³

Míg a beiratkozási anyakönyvek az iskolán kívüli mester-tanítvány-kapcsolatok szövevényes hálóját rajzolják ki, a legtöbb esetben megfejtve a titkot, hogy kitől tanulta a növendék azt, amit nem oktattak az intézmény keretei között – freskófestés, kőfaragás, fémöntés –, Bécsben és más városokban többen létesítettek afféle házi akadémiát. Az aranyműves-fémszobrász Anton Domanöck ellen még vizsgálat indult 1743-ban, amikor bécsi lakásán aktot állított; idővel egyre nagyobb szerephez jutott a császári akadémián.⁹⁴ Andreas Schweigel akadémiai szobrász brünni magánintézményéről – *Hausakademie* – ő maga ír; előzményeként az idősebb Joseph Winterhalter (szintén szobrász) tarthatott fenn ilyet a császárvárosban

91 *Ernst Lajos*: Hesz Mihály tervezete 1820-ban magyar képzőművészeti akadémia felállítására. Budapest 1898, vö. *Jávor* 1991, 214–220: 214; *Voit Pál*: Joó János rajztanár magyar Athenaeuma. Budapest 1936.

92 Az apa akadémiai tanultságára ld. Adattár Nr. 219. *Gatti, Friedrich*: Geschichte der K. K. Ingenieur- und K. K. Genie-Akademie, 1717–1869. Wien 1901, 208, 218, 354, 428; *Kissné Bognár* 2004, 322/5882.

93 *Jávor* 1991, 216. Heszről időközben születtek új publikációk (legújabbban ld. *Kerny* 2013), ám életműve egy jelentős része feledésbe merült, ld. *Pál Emese*: Világosító Szent Gergely ábrázolásai Erdélyben. In: *Liber Discipulorum. Tanulmányok Kovács András 65. születésnapjára*. Szerk. *Kovács Zsolt, Sarkadi Nagy Emese, Weisz Attila*. Kolozsvár 2011, 239–254, itt: 244 (a [helyesen] szamosújvári oltárkép, ahogyan valamennyi mellékoltárkép az örmény templomban Hesz műve 1791-ből, vö. *Garas* 1955, 223).

94 *Gutsch* 1992, 56, 58: „so genarntes Tomanekischen Academie”, vö. 61 (professzorválasztás 1752-ben).

és Třebíčben, középpontban a rajzolással, tovább örökítve annak színvonalát és stílusát „nach Trogersarth” – többek között Johann Lucas Kracker művészetére.⁹⁵

Az akadémia működésének szünetében, vagy az elért – illetve végbizonyítvány vagy felvételi mű híján el nem ért – akadémiai rangot megerősítendő, a független művészek egyetemi védnökségért is folyamodhattak; ez különösen a 18. század első felében volt jellemző Bécsben. A bölcsészkarra 1755-ig festők és szobrászok is beiratkozhattak az alapvetően a könyves szakma – rézmetszők, nyomdászok, könyvkötők – számára fenntartott helyekre. Johann Assner, a Landererek, Franz Leopold Schmittner, a Schmutzerek, Thomas Trattner, Johann Christoph Winckler mellett Friedrich Auerbach, Johann Michael Millitz, Franz Purgau, Max Schinnagel festők, Joseph Pertl és Tobias Kracker szobrászok a számunkra érdekesebbek.⁹⁶

Bécsi akadémikusok Magyarországon

A legkiválóbb akadémiai művészek, élükön a professzorokkal megvetették lábukat a császárvárosban. Idejüket az oktatás és a nagy, elsősorban egyházi megbízatások teljesítése között osztották be, tanítványi körüket is utóbbiak szerint alkalmazták munkára. Magyarországon még a Schuppen-féle akadémia idejében alkotta freskóit Paul Troger Pozsonyban és Győrben az Erzsébet-apácák, illetve a jezsuiták megbízásából, Sambach a székesfehérvári jezsuitáknál, akárcsak oltárképeit a velük együtt közvetítőként megjelenő Michael Angelo Unterberger (Székesfehérvár, Buda, jezsuita templom, Kismarton, Temesvár, Marosvásárhely [Târgu Mureș]).⁹⁷ Monográfusa szerint Mildorfer akadémiai oktatóként kevesebb freskófeladatot vállalt, ám magyarországi munkássága, már a császári megbízatás is Sasváron, amelyet a grófi majd a herceg Esterházy és a Grassalkovich családok megrendelése követek Pápán, Pozsonyban, Eszterházában, az 1750-es, 1760-as évekre esik.⁹⁸ A vezető akadémiai festők szobrászi „pendant”-jai jellemzően kamarai vagy városi/egyházi elkötelezettségű mesterek, elsősorban Georg Raphael Donner és köre. Donner maga nem végzett akadémiát, sokoldalú – éremvésői, kőfaragói és fémszobrászi – tudását a hagyományos vándorúton szerezte, klasszikus példaképeit bécsi gyűjteményekben ismerte meg. Státuszát élete végén kamarai kinevezéssel stabilizálta az udvar. Segédei viszont rendre beiratkoztak az akadémiára, és sorra nyerték a szobrászati díjakat. Ezzel kapcsolatos Donner bekapcsolódása az ún. akadémiai szobrászvitába 1738-ban, amikor is a müncheni Charles de Grof megkérdőjelezte a díjnyertes Joseph Wurschbauer pályázatának tisztaságát. Egy dátum nélküli iraton mint tiszteleti tag szerepel Georg Raphael Donner neve. Tanítványainak egy kései csapata: Ludwig Gode, Anton (?) Sambach, Franz Kohl

95 Hállová-Jahodová 1972, 169, 174; Slaviček, Lubomír: Dessin: „la prima Achatemia”. In: Jiří Kroupa dir.: La Moravie à l’âge baroque 1670–1790. Dans le miroir des ombres (Catalogue). Paris–Rennes–Brno 2002, 247–255; Stehlík 2002, 325.

96 Gall 1966, 130–137. Ld. még később, 112. j.

97 Garas 1955, 31–38; Petrová-Pleskotová 1983, 29–30; Garas 1995; Balázsová-Medvecký-Slivka 2009, 68–73; Vártaciu-Medelet 2012, 214–216, 263–264.

98 Legújabbban: Leube-Payer 2011, 143, 164–173, 205–233.

és Andreas Berckart 1740 őszén a gurki *Pietà* felállítására miatt sajnálatos módon lekészte az aktuális pályázati határidőt – hiába reklamáltak az akadémián.⁹⁹ A nagy bécsi oltárképek másik rendszeres szobrászi kísérője nem akadémiai művész: Johann Josef Resslert a szerzetesrendek, elsősorban a trinitáriusok foglalkoztatták.¹⁰⁰

Ugyanebben az évkörben térnek haza az első akadémiát végzetek: Daniel Schmiedely portréfestő és rajztanár, valamint a már említett, Itáliát is megjárt Rosier Pozsonyba. Utóbbit oltárképeiről ismerjük, arcképfestői hírnevét nemrég előkerült művei igazolják.¹⁰¹ A budai Falkoner dinasztia második generációjának tagja, Polykarp feltehetően nagyobb vándorút lezárásaként érkezett Bécsbe (Augsburgból?), ahol 1728/1730-ban beiratkozott az akadémiára és meg is nősült; gyermekei már Budán születnek.¹⁰² A tirol-i Josef Michl az 1720-as évek végén iratkozik be Schwazból, ám 1731-ben mint „bürgerl. Maler zu Erlau” házasodik Bécsben, hogy azután Egerben működjék haláláig, Barkóczy püspök és a szerzetesrendek, elsősorban a szerviták szolgálatában.¹⁰³ A másik „magyarrá lett” tirol-i festő, Stephan Schaller valamivel később, 1730/1733-ban jelentkezik az akadémiára, Bécsben alapít családot 1736-ban, 1738-ban a festőcéh összeírja „am Windmühle” – legkésőbb 1744-ben már Győrben él, 1766-tól pedig haláláig Sopronban. Schaller esetében – egyéb dokumentumok hiányában – festészetének iskolázottsága döntötte el, hogy egy és ugyanaz a személy tanult Bécsben és működött Nyugat-Magyarországon.¹⁰⁴ Természetesen vannak Bécsben maradók: nem tért haza a portréfestőként akadémiai taggá választott Ephraim Hochhauser, ahogyan Bécsben „csinált karriert” a feketevárosi tájképfestő Joseph Orient és a (művekről nem ismert) udvari építész-festő Karl Joseph Goldmann. Oeser, Köpp, Schallhas, Hesz János Mihály és Dorffmaister „József” nemzetközi pályafutása ismert, művészetük, hírnevük azonban visszacsatolt hazájukhoz, szülővárosukhoz – Oeser és Hesz esetében jelentős művekkel.

A vendégművészek második nagy csapata, élén Maulbertschcel már némi kényszerhelyzetben törekedett kelet felé: a század közepére ugyanis mintegy telítődött a piac az osztrák tartományokban. Ott már befejeződött a nagy kolostorok és kastélyok barokk díszítése, míg Magyarországon kiemelt reprezentációs és

99 Schemper-Sparholz 1993, 136; Pözl-Malikova, Maria in: Kat. Donner 1993, 76; Mraz 2007, I. 102.

100 Pözl-Malikova, Maria – Schemper-Sparholz, Ingeborg: Die Tätigkeit Johann Reslers für den Trinitarierorden. AHA 30 (1984) 166–294, Vártaci-Medelet 2012, 160–164.

101 Stibraná 2002; Garas 1984, 182–186; vö. Dorotheum Auktion (1652.) 23. und 24. Juni 1992. Alte Meister. Nr. 327 (Pálffy Mária Antónia és Pálffy Mária Terézia, született Liechtenstein hercegnő török ruhás képmásai), Im Kinsky 111. Kunstauktion 12–13. April 2016. Nr. 111 (Pálffy Franciska török ruhában, 1766 – ma MNG Régi Magyar Gyűjtemény, ltsz. 2016.3 M).

102 Akadémiai tanultságára ld. Adattár Nr. 119. Némethi 1881, 266; Hajdecki 1908, 132/7961.

103 Voit 1969, 367.

104 Garas 1955, 246–247; N. Mészáros 1992, 127–128 (győri felmenőkről); Mons Sacer 1996, III. 69 (Garas Klára): Bretz in Tirol 1708 – Sopron 1779, Hajdecki 1908, 153/8343 alapján, vö. St. Michael, Eheverkündbuch 1733–1738, p. 377. „8. May. Copulati sunt 21 May 1736. Der Ehrbahr Stephan Schaller ein Mahler aus Tyroll von Brentz gebürtig des Mattheus Scholler und Eva beeder Ehli: Sohn bey d golden adler auf der Windmühl wohnhafft nimbt zur Ehe die Ehr und Tugendsame Jungfrau Eva Catharina Bergnerin alhier gebürtig des Franz Bergner und Maria Clara beeder Ehl: Tochter beede bey dem golden adler wohnhafft auf der Windmühl wohnhafft.” www.matricula-online.eu, Österreich, Wien Stadt; Mraz 2007, II. 78 (a céh betiltáná működését).

üzzenetértéket szánt a freskónak a főpapság egészen a század végéig.¹⁰⁵ Nagy és kiemelkedő életművet hagyott Magyarországon Maulbertsch, évtizedekig dolgozott rendszeresen a Dunántúlon Johann Ignaz Címbal, akitől a Felvidékről és Erdélyből is ismertünk oltárképeket, pompás freskókat rendeltek a pálosok Johann Bergltől (Pestre, Felsőelefántra, Máriacsaládra) az 1770-es években.¹⁰⁶ Ez a konjunktúra végleges letelepedésre készítetett három bécsi születésű akadémiai festőt: Anton Schmidtet Selmechányán (1751), Stephan Dorffmaistert Sopronban (1762) és Johann Lucas Krackert Egerben (1767). Példájuk, itineráriumuk sokat megvilágít az akadémiai rang és a művészi tekintély értékéről a Habsburg Birodalomban.

Míg a bécsi akadémiának az udvari művészek és a céhek szorításában kellett kivívnia privilégiumait, a magyarországi, a cseh és morva városokban a polgári és a céhes szerveződés különböző szintjeivel szembeállt a betelepülő.¹⁰⁷ A bécsi festők Szent Lukács-testvérsége és a szobrászok céhe nem magától vette fel a kesztyűt az akadémiával 1734-ben: Schuppen valamelyik újbóli beadványát a birodalom-szerke érvényes privilégiumokról az uralkodó megküldte véleményezésre a festők és a szobrászok városi szervezeteinek. A céhek alapos munkát végeztek, elemeire szedték a tervezetet, és érvelésükben – amelynek célja volt, hogy szűkítsék a kiváltságok területi érvényességét és az akadémikusokat *eo ipso* beléptessék a céhekbe – pozitív megállapítások is szerepeltek. A festőcéh hivatkozási alapja többek között Franz Canton, Johann Spillenberger és Tobias Pokh személye, a szobrászok pedig olyan kitűnő polgári mesterekkel dicsekedhettek, mint „az öreg (Tobias) Kracker, (Giovanni) Giuliani és (Giovanni) Stanetti”.¹⁰⁸ Nos, ebből a környezetből került akadémiára Johann Lucas Kracker, ahogyan Anton Schmidt apja viszont első generációs *Academischer Historienmaler* volt, a Strudel-féle akadémia *vice-professora*: Johann Georg („Wiener”) Schmidt.¹⁰⁹ Dorffmaister szülei pedig iparosok: a cipésmesterséget váltották ekkortájt az előkelőbb hízművészetre, amit családi vállalkozásként mint „Schutzverwandte” üzték.¹¹⁰ Schmidt feltehetően mestere, Giuseppe Galli Bibena révén jutott magyar megbízókhoz, a Koháry családdal a bányavárosokba 1745 táján. Mint legalábbis felterjesztett akadémikus(jelölt), használta is ezt a címet új környezetében, ahol elhalmozták minden rendű-rangú munkával a templomfreskótól a napóráig, a paravántól a céltábláig. 1752 elején egy *civis* halálát követően polgárjogot nyert Selmechányán. 1773-ban, Schmidt halála

105 Galavics, Géza: Die letzten Mäzene des Barock – ungarische Kirchenfürsten. In: Künstlerischer Austausch – Artistic Exchange. Akten des XXVIII. Internationalen Kongresses für Kunstgeschichte. Hrsg. Thomas W. Gaehtgens Berlin 1992, 185–198.

106 Garas 1955, 39–41, 53–63; Garas 1960, 38, passim; Petrová-Pleskotová 1983, 29–35; Sabán 2004; Balázsová-Medvecký-Slivka 2009, 128–133.

107 Jávors 2006, főként 52: a polgárkönyvek már az 1700 körüli időkből őriznek bejegyzéseket szobrászokról, festőkről, aranyozókról, de nincs adat szobrászcélról, és festőcéh is csak Pozsonyban (1741-től), Sopronban (kártyafestők 1733-tól, szépfestők 1757–1758 körül, majd 1795-ben) és Besztercebányán (1770-től) működött. Ez ideig egyetlen tagot sem sikerült művekkel azonosítani. Vö. Éri István – Nagy Lajos – Nagybakay Péter szerk.: A magyarországi céhes kézművesipar forrásanyagának kataszttere. Budapest 1975–1976, I. 281, 297, II. 84, 154. Újabbán ld. Balázsová, Barbara: Pictorissa Crennicensis. Bratislava 2004, főként 35, 112, 36, 113, 124, 134, 138–141.

108 Lütke 1877, 142–146; Mráz 2007, I. 93, 92: „der Gerbel, der alte Grager, Juliani und Stanetti”, II. 102–114. Tobias a festő Kracker nagyapja.

109 Medvecký 2013, 14–15.

110 Jávors 2016, 130–131, vö. Haupt 2007, 32–33.

után Jakob Matthias Schmutzer akadémiai igazgató levélben ajánlja a városi tanács figyelmébe „Czalingert” festőt.¹¹¹

A szobrász fia Kracker tizenegy évi akadémiai tanulás – és egy stájerországi, szlovéniai kitérő – után a brünni festőcéh elöljárójának segédeként kezdte (újra) pályáját 1746 táján. Önállósághoz házasság révén jutott: znaimi polgári festő apósa (vagy sógora) engedte át neki „praxisát”, miközben megrendelések reményében szorosra fűzte kapcsolatát a premontrei renddel. Utóbbiak küldték először Magyarországra, ahol a kolostori feladatok fogytán, másfél évtizedes „ingázás” után felajánlotta szolgálatait az egri püspöknek. Választását nagyban befolyásolhatta az irodalomban bőven idézett prágai per: a kisoldali festőcéh Norbert Grund vezetésével olyannyira akadályozta a jezsuiták Szent Miklós-templomában zajló freskómunkát, hogy az első megbízott, Franz Karl Palko feladta, és segédekkel együtt Drezdába távozott. Kracker akadémiai tanultságára hivatkozva a Helytartótanácsához fordult oltalomért – ám előbb beiratkozott a Károly-egyetemre. Ügyét megnyerte, erről uralkodói dekrétumot kapott 1761-ben, mégis, a munka végeztével jobbnak látta elhagyni a cseh fővárost. Egerben háztulajdonos, adófizető polgár lett, míg munkatársai – szobrászok, festőlegények, köztük a szintén bécsi akadémiai tanultságú architektúrafestő Joseph Zach – számára nehezebb volt az átállás.¹¹² A premontreiek morva szobrásza, Halblechner Vencel felvételét az egri polgárok közé éppenséggel a szobrászok doyenje, „Öreg” Hösz János akadályozta meg 1776-ban, aki maga benősülés, a „Hering-atyafiság” útján tudta megvetni a lábát a püspöki városban, majd elindítani a fiát a bécsi akadémián.¹¹³

Dorffmaister alsó-ausztriai bőrs családból származott, és valamiféle véletlen folytán Pozsonyban született. Apja és nagybátyja előbb mint cipész, azután mint hímző népes familiát és élénk társadalmi kapcsolatokat tartott fenn a bécsi Spittelbergen: a nagy családból három fiú tanult az akadémián, és legalább négy leány lett akadémiai művész – Leithner, Michael Alexander Bachmayer, Vinzenz Fischer, Johann Baptist Dallinger – felesége. Stephan bátyja, a szobrász Johann Georg Dorffmaister kíséretében érkezhettek Kremsierbe húszévesen, ahol rövidesen megnősült, és kapcsolatba került a hradischi premontreiekkel – innen juthatott az első magyarországi feladatokhoz Türiben, esetleg Csornán. 1762-ben már Sopronban élt, gyermekei születtek, és haláláig a Dunántúl legfoglalkoztatottabb, neves festője volt. 1771-től mint a bécsi rézmetsző-akadémia tagja, joggal használta a titulust – feleségét is mint „Akademie-Mahlers Frau” temetik 1790-ben. Három festő fia közül a legidősebb, a már említett Joseph járt az akadémiára; ő Itáliában élt és portréfestőként ért el sikereket.¹¹⁴

Nem magyar specialitás az akadémiai rang és a polgári életforma kombinációja a művészpálya érdekében. A jeles wiesensteigi Straub szobrászdinasztia feje, a későbbi müncheni *Hofbildhauer* Johann Baptist, miután 1726 és 1735 között maga is dolgozott Bécsben, sorra az akadémiára küldte öccseit és unokaöccseit, a Messerschmidteket. A kitűnő Philipp Jakob Straub Grazban talált megélhetést – és magyarországi feladatokat –, miután házasság útján megörökölte Johann Jakob

111 Medvecký 2013, főként 231–232.

112 Preiss 1999, 118–119, 332; Jávor 2004, 76–77, 326, irodalommal.

113 Voit 1969, 336, 250–255, 342. Hes (Höss) János 1764-től háztulajdonos Egerben.

114 Kat. Dorffmaister 1997, 9–10, vö. Jávor 2016, főként 132.

Schoy szobrász műhelyét és iparát; fiverei Marburgban és Radkersburgban telepedtek meg.¹¹⁵ Johann Adam Messerschmidt rövid akadémiai tanulmányok után 1767-ben Pozsonyba költözött, megnősült, majd 1776-ban a város polgára lett. Az ő megállapodott élete tudott menedéket nyújtani a Bécsből távozni kényszerült zseniális bátyjának, Franz Xaver Messerschmidtnek a magyar fővárosban 1777 után.¹¹⁶

Talán a magyar céhrendszer hézagainak köszönhető, hogy bár az egyes szakmák feltékenyen őrizték a városonként megszabott, zárt létszámot, ritkán váltott ki ellenkezést az akadémiai művészek (alkalmi vagy rendszeres) foglalkoztatása, betelepülése. A forrásokból ismert tiltakozások az idegenek szerzetesrendi oltalma ellen irányultak, így a pesti szobrászoké (Gundrich Károlyé és Jesper Ferdinándé) a pálosok által alkalmazott, Ybbsből való Joseph Hebenstreit ellen (1745–1747), míg az egri „kézműveslábadás” (1754 és 1760 között) Barkóczy püspök behívott művészeit kívánta ellehetetleníteni. A „pesti szobrászharc” során, 1774-ben már Hebenstreit tiltakozik egy akadémiaát végzett fiatal szobrász, Georg Griesler megtelepedése ellen, beadványában gúnyosan kétségbe vonva az akadémiai tanulmányok hasznát – 1787-ben fia, Martin beiratkozik a bécsi akadémia-ra.¹¹⁷ A bécsi porcelánkészítő akadémiaát járt fia, „Carolus Magnier Austriacus Vinnensis figulus” 1759-ben lett győri polgár, mázas rokokó kályhák országosan keresett mestere.¹¹⁸ Fordított történet – és nyilván nem egyedüli – a szepesszombati Johann Bernhard Lidemann ötvöse: 1754-ben, tehát (Magnierhez hasonlóan) még a *Manufakturenschule* felállítását előtt iratkozott be az akadémia-ra, bár valószínűleg eredetileg is magas művészi igénnyel. Löcsére tért vissza, ahol 1758-ban belépett az ötvöscéhbe, 1762-ben polgárjogot szerzett, és Szilassy János tanítványaként annak halála után, 1782-ben utóda lett mint céhmester.¹¹⁹

A „második generációs” akadémiai növendékek immár a felsőfokú művészeti tanulmányok presztízsét igazolják, vele a képzőművészeti tevékenység új minőségét, önállóságát. Ahogyan a vezető bécsi mesterekről egyre inkább kiderül, hogy a biztonságot nyújtó szerződéses művész–megbízó-kapcsolat mellett gyakran dolgoztak „készletre”, sőt saját ambícióból, a századfordulóra Magyarországon is megjelenik – árjegyzékével – a piacról élő, független festő.¹²⁰

115 Aggházy 1967; Schweigert 1992.

116 Pötkl-Malikova 2015, 95–99.

117 Vö. 107. j. *Eszláry* 1957, 88–89, 102–103; *Komárik* 2002, 467, 471 és *Voit* 1969, 155–160.

118 Akadémiai tanultságra ld. Adattár Nr. 347. *Voit* 1969, 362–363, vö. MNL OL C 24. Helytartótanácsi lt., Neo Cives, Lad. A, Fasc. 1. 6. cs. No. 6.

119 Akadémiai tanultságra ld. Adattár Nr. 337. *Žijčák* 2014, 13, 14, vö. MNL OL C 24. Helytartótanácsi lt., Neo Cives, Lad. A, Fasc. 1. 7. cs. No. 7 (evangélikus).

120 *Jávor* 2006, 53–55, 58; a művészek hagyatékában összeírt (megmaradt) saját műveken túl Maulbertsch Szily püspöknek felajánlott olajképeiről ld. *Jávor* 2009, 148 (a Van Dyck utáni Caritas-kép ma is megvan a szombathelyi püspöki palotában), vö. 88. j.: az idézett forrás szerint Dorffmaister egy kész szobrot ajánlott megvételre. Hazai példa: *Szentesi Edit*: Johann Jakob Stunder árjegyzéke. In: „Ez világ mint egy kert...” 2010, 265–276.

KUNSTSCHÜLER IN WIEN

MÖGLICHKEITEN, PRAXIS UND RANG DER AKADEMISCHEN BILDUNG IM 18. JAHRHUNDERT

Zusammenfassung

Die Fachliteratur zur Geschichte der k. k. Akademie der bildenden Künste in Wien ist umfangreich. Die Grundlage bildet das Schriftmaterial im Universitätsarchiv der heutigen Akademie. Die wichtigsten Quellen über die Schülerschaft und ihre Beziehungen außer- und innerhalb der Lehranstalt beziehungsweise zur Art und Weise der Künftlerausbildung sind die Immatrikulation- und Aufnahmeregister; unter den Verwaltungsakten sind es ferner die Protokolle über die Bewerbungsverfahren. Das Erschließen dieser Quellen aus einer mitteleuropäischen Perspektive beabsichtigt den Wandel im Kunstleben des 18. Jahrhunderts zu deuten, in erster Linie in Bezug auf Ungarn.

Aus Italien heimgekehrt, gründete Peter Strudel 1692 mit kaiserlicher Unterstützung die erste private Akademie der bildenden Kunst in Wien. Das Institut wurde nach Strudels Tod im Jahre 1714 aufgelöst. 1726 meldete sich der Lothringer Hofmaler flämischer Herkunft und mit Pariser Ausbildung, Jacob van Schuppen, am Wiener Hof mit dem Plan einer Kunstakademie französischen Typs und erhielt dazu die Bewilligung. Der Unterricht war anfangs mit der Person des Leiters verbunden, doch wurde mit der Zunahme der Schülerzahl differenziert und weitere Lehrer wurden aufgenommen. In der Regel beantragten bereits praktizierende Künstler, unter ihnen recht bekannte, die Aufnahme mit der Hoffnung auf akademische Privilegien. Den Jüngeren brachte ein Zeichenlehrer die *Anfangsgründe des Zeichnens* bei, danach konnten die Schüler an der Ausbildung für Malerei, Bildhauerei oder Architektur teilnehmen. Die Akademie ermangelte lange eines ständigen Sitzes, daher musste sie ihre Tätigkeit ab 1745 mehrere Jahre unterbrechen. Der Statutentwurf, den der Direktor 1726 eingereicht hatte, wurde vom Kaiser nur zum Teil gebilligt. Der Widerstand der Zunftmaler und Bildhauer brachte die Anerkennung der für das ganze Reich gültigen akademischen Privilegien einstweilen zu Fall.

Im Jahre 1751, nach Schuppens Tod, führte der Protektor ein dreijähriges Rektorat ein. Der Akademierat wählte zuerst den Tiroler Maler Michael Angelo Unterberger zum Amtsinhaber. Professor für Malerei wurde Paul Troger und für die Bildhauerei wurde Matthäus Donner bestimmt. Von da an unterrichtete

Christian Frister jahrzehntelang die Anfangsgründe des Zeichnens. Der Nachfolger Unterbergers wurde nach drei Jahren Paul Troger, danach wieder Unterberger. Nach dessen Tod im Jahre 1758 ernannte der Kaiser selbst den Direktor in Person des höfischen Porträtmalers Martin van Meytens. Inzwischen waren auch andere Kunstschulen mit praktischer Bildung und ähnlichen Zielen ins Leben gerufen worden, zum Beispiel die Manufakturenschule für die Handwerkerschüler und die Graveur- und Erzverschneiderschule. Für die Akademie bedeutete die ebenfalls mit kaiserlicher Unterstützung 1766 gegründete Kupferstecher-Akademie eine wahre Konkurrenz. Das Institut von Jakob Matthias Schmutzer, der seine Ausbildung in Paris zu diesem Zweck absolviert hatte, wurde immer beliebter. Die Lehranstalt wurde nach Meytens Tod mit der alten Akademie vereinigt. Die k. k. vereinigte Akademie der bildenden Künste begann ihre Tätigkeit 1772 unter der Schirmherrschaft des Kanzlers Wenzel Anton Fürst Kaunitz mit drei Abteilungen beziehungsweise fünf Klassen und hatte Direktoren speziell für Malerei (Kaspar Franz Sambach), Bildhauerei (Jakob Schletterer), Grafik (Schmutzer) und Architektur (Ferdinand von Hohenberg). Anton Domanöck leitete die angegliederte Graveurschule. 1786 wurde auch eine Landschaftszeichenschule im Rahmen der Akademie unter der Leitung von Johann Christian Brand gegründet und die Wochenendkurse der Manufakturenschule standen unter der Ägide der Lehranstalt.

Die Basis des akademischen Unterrichts – wie seit der Renaissance an sämtlichen Kunstakademien – war das Zeichnen. Es bildete die Grundlage auch für die Antikenzeichnung. Der Aneignung des Zeichnens der Menschengestalt und der Perspektive folgte zunächst die Nachahmung von Zeichenmustern und danach die dritte Dimension, die Nachahmung der aus Italien beschafften Gipsabgüsse berühmter antiker Statuen. Auf der dritten, höchsten Ebene wurde Zeichnen nach einem lebenden Modell unterrichtet. Nur die Akademien hatten das Recht, Modelle stehen zu lassen und zwar öffentlich für die Künstler und das vornehme Publikum. Außerhalb Italiens standen nur Männer Modell, weibliche Figuren zeichnete man nach vorhandenen Zeichnungen, Stichen und Statuen. Die Schüler übten sich in der Komposition grundsätzlich durch die Nachahmung der Werke ihrer Lehrer. Die Aneignung der Maltechnik – von deren Methodik wir kaum etwas wissen – erfolgte erst danach. Die Bildhauer modellierten oder meißelten kleinformatige Studien, monumentale Werke konnten sie – ähnlich wie die Maler – bei ihren Meistern (die oft auch Quartiergeber der Schüler waren) inner- oder außerhalb der Akademie als Gesellen ausführen. Auch die Architekturausbildung umfasste hauptsächlich zeichnerische Aufgabenstellungen. Erst gegen Ende des Jahrhunderts bekam der Unterricht auch praktischere Aspekte. In Schmutzers Akademie erschien das Landschaftszeichnen als Novum, die Schüler unternahmen dazu Ausflüge ins Freie, während die Ölgemälde noch lange Ideallandschaften nach niederländischer oder italienischer Manier blieben.

Ab 1731 wurde jährlich ein Wettbewerb um die goldenen Medaillen der Akademie in den Gattungen Malerei, Bildhauerei und Architektur zu bestimmten Themen ausgeschrieben. Der Begriff *Historienmalerei* umfasste in erster Linie biblische und allegorische Themen und gegen Ende des Jahrhunderts immer mehr mythologische und historische Themen der Antike. Anhand der Wettbewerbsprotokolle konnte die Nachwelt mit Erfolg einige bedeutende preisgekrönte Werke

identifizieren, beispielsweise die prachtvolle Akademieallegorie von Franz Anton Maulbertsch aus dem Jahr 1750. Aus den Angaben geht hervor, dass daran auch ungarische Künstler teilnahmen. Die goldene Medaille ging im Jahre 1738 an den Pressburger (Pozsony, Bratislava) Karl Anton Rosier für das Bild *Die Vertreibung von Hagar*. Mit dem Wettbewerb 1751, dessen Thema die Opferung der Tochter von Jephta war, steht das früher im Museum von Zebeň (Sabinov) verwahrte Gemälde in Verbindung (zurzeit in Eperjes [Prešov]), bei dem es sich wohl um das Werk von Johann Bergl handelt, der damals den zweiten Platz belegt hatte. Es sind auch mehrere Kopien des Werkes bekannt, während ein schlichteres Gemälde zu einem ähnlichen Thema im Museum von Raab (Győr) aufbewahrt wird, das mit „P. Troger invenit“ gezeichnet ist und nach einem verloren gegangenen „ursprünglichen“ Gemälde entstand. Alle zwei Jahre wurde auch ein Zeichenwettbewerb „nach dem öffentlich aufgestellten Modell“ ausgeschrieben, dem wir nur selten konkrete Werke zuordnen können, aber die langen Namenslisten der Teilnehmer geben uns Aufschluss über die Gruppen der Schüler. Die Kreidezeichnung von Matthäus Donner hält sich an die Anordnung des Wiener Brunnens seines älteren Bruders Georg Raphael Donner. Sie wurde wohl für Unterrichtszwecke erstellt. Auch der mit dem Namen Messerschmidt signierte Männerakt wurde nach einem lebenden Modell in ähnlichem Umfeld gefertigt. Johann Lucas Kracker – wie gewusst – nahm erfolglos teil. Unter seinen in Szeged aufbewahrten Zeichnungen gibt es auch zwei Männerakte: Die Tuschzeichnungen zeugen von einer Nachahmung.

Die Künstler konnten nach Beendigung der Studien die Mitgliedschaft an der Akademie beantragen. Jacob van Schuppen legte 1745 dem Kaiser das Namensverzeichnis der Künstler vor, deren Ernennung in den akademischen Rang er empfahl. Mehrere der Künstler wurden später Professoren der Lehranstalt oder wurden in den Akademierat aufgenommen. 1751 führte Unterberger das Verfahren der Aufnahmearbeiten ein. Die Künstler erhielten nach einem schriftlichen Antrag von dem Akademierat eine Aufnahmeanfrage; sie mussten das fertige Aufnahmswerk (Gemälde, Statue oder Architektenentwurf) innerhalb von drei Monaten zur Bewertung einreichen. Die angenommenen Werke blieben im Besitz der Akademie. Als einer der ersten Akademiker ist Ephraim Hochhauser aus Neusohl (Besztercebánya, Banská Bystrica) bekannt: Sein Selbstporträt aus dem Jahr 1752 ist auch heute Bestandteil der Gemäldegalerie der Institution. 1759 malte Maulbertsch zusammen mit Sambach die Allegorie der Akademie an die Decke des Prunksaals der Akademie (damaliger Sitz, Neue Universität) und bewarb sich 1770 um die Mitgliedschaft der von Schmutzer geleiteten Akademie mit einem Werk ähnlichen Inhalts. In dieser Anstalt wurde Stephan Dorffmaister 1771 ordentliches Mitglied. Im letzten Drittel des Jahrhunderts wurden die Maler Wolfgang Köpp aus Eisenstadt (1776), der Pressburger Karl Philipp Schallhas (1790) und Hesz aus Erlau (Eger) (1794) sowie der Bildhauer Joseph Gundrich wohl aus Eisenstadt (1799) in die kaiserliche Akademie als Mitglieder aufgenommen, während das Aufnahmebild von Joseph Dorffmaister aus Ödenburg (Sopron), dem Sohn von Stephan, 1804 abgelehnt wurde.

Der akademische Rang entlastete den Künstler von den Verpflichtungen des Bürgerrechts und den Verbindlichkeiten gegenüber den Zünften, befreite ihn von

den Steuern und berechtigte ihn zu freier Betätigung im gesamten Reich. Der akademische Künstler konnte ferner unbeschränkt Schüler in seinem Atelier aufnehmen. Zahlreiche Künstler, die die Akademie besucht hatten, nannten sich in ihrem Zeichen oder in den Schriften „akademische“ Maler oder Bildhauer, ohne die Mitgliedschaft erlangt zu haben. Die Mitgliedschaft brachte aber auch Einschränkungen mit sich, die man zum Schutz bürgerlicher Maler, Zunftmaler, Bildhauer und Kunstgewerbler erlassen hatte. Akademiker durften keine Arbeit annehmen, die in den Wirkungskreis Letzterer gehörten, durften keine Firmenschilder aushängen, ihre Werke nicht öffentlich verkaufen und auch die Fassadenmalerei oder Zierbemalung in Theatern war ihnen verboten. Diese Einschränkungen ließen immer mehr nach. Sie kamen in dem Statut aus dem Jahre 1751 nicht mehr vor und 1783 gelangte die angewandte Kunst per Dekret unter die Aufsicht der Akademie.

Bis zum ersten Drittel des 18. Jahrhunderts führten Studienreisen, wenn ein Mäzen sie ermöglichte, gewöhnlich nach Italien in die Ateliers berühmter Künstler und an die Akademien von Venedig, Bologna und Rom. Aus Ungarn gelangte um 1737 nur Rosier nach Italien. Franz Xaver Messerschmidt konnte sich 1763 mit der Unterstützung der Akademie, Johann Baptist Hagenauer 1765 auf Kosten des Salzburger Fürsterzbischofs an den italienischen Akademien weiterbilden, während sich Johann Georg Dorffmaister vergebens bei Isabella von Bourbon-Parma um ein ähnliches Stipendium bewarb. Das primäre Ziel bestand darin, die Denkmäler der Antike und die Renaissancevorbilder vor Ort zu studieren. Messerschmidt meißelte außerdem Holzkopien nach Antikstatuen für die Wiener Akademie, während er die *Accademia del nudo* in Rom besuchte, die neben der Lukas-Akademie tätig war. Dem Maulbertsch-Schüler Andreas Brugger wurde der erste Preis 1769 dieser letzteren Institution für seine Zeichnung *Christus am Kreuz* verliehen.

Unter der Schirmherrschaft des Kanzlers Kaunitz, die Reformen brachte, eröffnete sich nach 1772 den Kunstschülern die Möglichkeit, sich um ein Stipendium nach Rom durch ein organisiertes Verfahren zu bewerben. Die Wiener Akademie entsandte, auf Anraten des ab 1755 in Rom lebenden Malers Anton von Maron, drei bis vier junge Schüler zu einem zwei- bis dreijährigen Aufenthalt mit staatlicher Unterstützung nach Italien. Als Erste konnten die Maler Hubert Maurer, Johann Ignaz Tusch und Johann Christian Sambach (der Sohn von Kaspar Franz) und der Bildhauer Johann Nepomuk Platzer von der Möglichkeit Gebrauch machen. Die Künstler bewegten sich in den Kreisen von Mengs, Winckelmann, Angelika Kaufmann, lernten die neuen, auf die Verehrung der Antike basierenden Kunstprinzipien, die moderne Ästhetik kennen. Aus Rom zurückgekehrt führten Friedrich Heinrich Füger und Franz Zauner 1783 den klassizistischen Geist an der Akademie in Wien ein.

Im Vergleich zu anderen europäischen Großstädten begann man in Wien ziemlich spät, bildende Kunst auszustellen. Die ersten beiden Ausstellungen im Rahmen der Akademie, zu denen auch Kataloge herausgegeben wurden, fanden 1774 und 1777 im „kleinen Redoutensaal“ statt. Neben den zahlreichen Gemälden von Johann Nepomuk Steiner, Friedrich Oelenhainz und Christian Brand stellten auch viele Bildhauer aus. Diese Ausstellung galt als Messerschmidts Abschied von

Wien und als Debüt von Wilhelm Beyer, der den neuen Stil vertrat. In der Ausstellung des Jahres 1777 wurden das Bild *Die Apotheose (des Pflügens) von Joseph II.* von Maulbertsch, die Gemälde von Felix Ivo Leicher, Johann Maidinger und Vinzenz Fischer sowie auch zwei *Crucifix*-Statuen von Johann Georg Dorffmaister ausgestellt. Auf diese berief sich der Bildhauer, als er 1783 mit János Szily, dem Bischof von Steinamanger (Szombathely), über das Alabasterkruzifix der Hauskapelle verhandelte. Ab 1786 wurden akademische Ausstellungen regelmäßig alle zwei Jahre veranstaltet. Es bildete sich auch eine Kunstkritik heraus, die mit scharfen Worten den in den 1780er Jahren schon deutlich gewordenen Stilwandel, den Niedergang des Barockstils, verkündete. Ein typisches Beispiel dafür war die spöttische Kritik des Bildes von Maulbertsch *Faun und Nymphe* aus dem Jahre 1786.

Der Brief des Hofmalers Daniel Gran an den Palatin Lajos Batthyány über die Einrichtung einer ungarischen Akademie der bildenden Künste wurde am 4. Dezember 1755 geschrieben. Das beigefügte umfangreiche *Project* umfasste neben dem Wiener Lehrplan, der nach französischem Vorbild erstellt worden war, auch die Zielsetzungen der 1717 gegründeten k. k. technischen Militärakademie. Nach dem Lehrplan bildete das Zeichnen die Grundlage des Unterrichts, in das außer den Maler-, Bildhauer-, Medaillegraveur- und Architektenschülern auch die verschiedenen Kunstgewerbler eingeführt werden sollten. Es fehlten die Unterrichtsfächer Kupferstechen und Anatomie, aber ein gesondertes Fach war das „Zivil“ und abgesondert waren die militärische Architektur, die Mechanik und die Perspektive. Die adeligen Jugendlichen sollten in einer eigenen Klasse unterrichtet werden. Gran hatte vor, unter Mitwirkung von zwei Hilfskräften das Institut zu leiten. Die Antwort auf den Vorschlag des Malers ist nicht überliefert. Die Akademie wurde nicht ins Leben gerufen, auch städtische Zeichenschulen wurden in Ungarn erst Ende der Epoche gegründet.

1820 meldete sich dann Johann Michael Hesz aus Wien bei Joseph von Österreich, Palatin von Ungarn, mit dem Plan einer in Pest zu gründenden Akademie der bildenden Künste – aber auch dies wurde nicht verwirklicht. Hesz, der Sohn des in Erlau tätigen Bildhauers tirolischer Herkunft, Johann Höss, studierte Malerei ab 1791 an der Akademie in Wien. In den Jahren 1792 und 1793 assistierte er Maulbertsch beim Fresko der Lyzeumkapelle von Erlau. Er beendete seine Studien 1794 mit der goldenen Medaille und wurde Mitglied der Akademie, dann Zeichenlehrer der k. k. Ingenieur-Akademie. 1819, nach Hubert Maurers Tod, bewarb er sich neben Johann Christian Frister, Karl Gsellhofer und Peter Krafft erfolglos um die Professorenstelle der Abteilung Historienmalerei. Hesz nahm auch ungarische Privatschüler, von denen sämtliche – Pál Balkay, Sámuel Nagy, Elek Marczinkei, Mihály Vándza und Sámuel Kiss – immatrikulierte Schüler der Akademie der bildenden Künste in Wien waren.

Nach den akademischen Studien versuchte die Mehrheit der Künstler, sich in Wien anzusiedeln, und sie führten von dort aus – vor allem kirchliche – Aufträge im ganzen Reich aus. Die leitenden Meister der Akademie, so Sambach, Troger, Michael Angelo Unterberger, Joseph Ignaz Mildorfer, arbeiteten regelmäßig auch in Ungarn. Die Bildhaueraufgaben wurden üblicherweise vom Kreis um Georg

Raphael Donner beziehungsweise Johann Joseph Ressler, der ebenfalls kein Akademiker war, angefertigt. Inzwischen kehrten die ersten Künstler – Karl Anton Rosier, Daniel Schmiedely, Polykarp Falkoner, Joseph Michl –, die an der Akademie studiert hatten, nach Hause (nach Pressburg, Ofen [Buda], Erlau) zurück. Obwohl es in Ungarn Maler- und Bildhauerzünfte nur vereinzelt gab, konnten diese Künstler bezeichnenderweise nur in einem bürgerlichen Rahmen, oft durch Eingeheiraten, vorwärtskommen. Die zweite Gruppe der Gastkünstler – Bergl, Maulbertsch, Johann Ignaz Cimbäl – schufen einen bedeutenden Teil ihres Œuvres in Ungarn, während sich der Markt in Österreich ziemlich füllte und in Böhmen und Mähren das starke Zunftsystem den Fremden entgegenstand. Dank der Bedürfnisse für Repräsentation und Propaganda der ungarischen Priesterschaft, die auf ihre Selbstständigkeit pochte, wurde Ungarn „die letzte Zuflucht“ des Barockfreskos in der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts. Mitte des Jahrhunderts zogen drei Wiener Maler, die an der Akademie studiert hatten, endgültig nach Ungarn. Anton Schmidt zog nach Schemnitz (Selmecbánya, Banská Štiavnica), wo ihm das Bürgerrecht 1752 erteilt wurde. Stephan Dorffmaister ließ sich 1762 in Ödenburg nieder. Er wurde führender Maler der Region Transdanubien und erzog seine drei Söhne zu Malern. Johann Lucas Kracker als städtischer Maler von Znaim pendelte lange, um die Aufträge der ungarischen Mönchsorden auszuführen, dann nach einem Auftrag in Prag, der zu einem Prozess mit der Malerzunft der Kleinseite führte, stellte sich 1764 schließlich in den Dienst des Bischofs von Erlau und siedelte sich 1768 mit seiner Familie in der Stadt an.

Im letzten Drittel des 18. Jahrhunderts erschienen die Schüler „der zweiten Generation“ an der Wiener Akademie: die Söhne der städtischen Meister oder jener, die vorher die Akademie besucht hatten. Dieses Phänomen, ebenso die Lockerung der Bindungen zwischen Künstler und Auftraggeber, ferner die Maler und die Bildhauer, die im Atelier „auf Vorrat“, sogar zum Verkaufen arbeiteten, waren schon Anzeichen der unabhängiger werdenden bildenden Kunst und dies war auch in Ungarn zu beobachten.

„EIN JUNG WILL ZEICHNEN LERNEN”

A BÉCSI AKADÉMIAI TANULMÁNYOK SZOCIOLÓGIAI HÁTTERE

A magyar peregrinációkutatás, különösen a tudományterület „nagyvállalkozása”, a magyarországi diákok egyetemjárását közreadó forráskiadvány-sorozat az utóbbi évtizedekben elsősorban statisztikai megközelítésben vizsgálta, értékelte és összegezte a külföldi tanulmányokra vonatkozó feltárt forrásanyagot. Az áttekintés és feldolgozás legcélravezetőbb módját választva ezzel, hiszen a beiratkozások mennyisége, a százezret elérő – a kora újkorra mintegy huszonhétezer – anyakönyvi adat, amin Szögi László mára húszkötetes sorozata alapszik, nehezen is lenne másképp áttekinthető és értelmezhető.¹ A megjelentek között mindjárt az elsők voltak a bécsi egyetem, valamint a 18. században különféle tudományterületekre létesült és egy kivételével bécsi székhelyű akadémiák hallgatóinak beiratkozásai: közte egy-egy kötet fejezeteként (az 1848-as időhatárig) a bécsi képzőművészeti akadémia matrikula-adatai is.²

Az *Akademie der bildenden Künste* hallgatóiról a sorozatban nem készült ismervek alapján számszerűsített önálló áttekintés, de nincs részletes felmérés az intézményt látogató növendékekről az osztrák kutatás részéről sem. Elsőként az akadémia történetét máig érvényesen összefoglaló Karl von Lützow rendezte táblázatokba látogatottság és területi megoszlás szerint az első negyedszázad hallgatói adatait.³ Ezt hasznosította Hubert Hosch egy 1750-ig terjedő, évkörökre lebontott összegzésben, amellyel Maulbertsch korai éveinek apropóján a tanintézmény kezdeti működésének függvényében vázolta fel az akadémiai oktatás iránti – változó –

1 A Szögi László által indított és vezetett peregrinációtörténeti projekt eredményei az Eötvös Loránd Tudományegyetem Levéltára által közreadott, immár a 20. kötetnél tartó sorozatban jelennek meg: Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban. Ebből a Habsburg Birodalom egyetemeire érvényes adattárakat ld. a 2. jegyzetben. A sorozatról és a magyarországi peregrinációkutatás történeti egészéről a legfontosabb korai irodalom számbavételével ad recenzió túlmutató, átfogó értékelést Szabó András Péter: Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban – egy nélkülözhetetlen adattár „koraiújkorsz” szemmel. Történelmi Szemle 56 (2014/1) 133–170.

2 A Habsburg Birodalom egyetemeit érintően és a jelen kutatás időhatárait érvényesen megjelent adattárak: 1.: Szögi László: Magyarországi diákok a Habsburg Birodalom egyetemein I. 1790–1850. Budapest–Szeged 1994; 2.: Kiss József Mihály: Magyarországi diákok a Bécsi Egyetemen 1715–1789. Budapest 2000; 8.: Fazekas István: A Bécsi Pazmaneum magyarországi hallgatói 1623–1918 (1951). Budapest 2003; 13.: Kissné Bogár 2004; 18.: Offner, Robert-von Killyen, Hansgeorg: A bécsi orvos-sebészeti József Akadémia (Josephinum) magyarországi növendékei 1775–1874. Budapest 2013; 20.: Szögi 2013.

3 Lützow 1877, 184, A, B. táblázat.

keresletet.⁴ Az egyetlen és megjelenése óta rendszeresen hivatkozott tényleges statisztika Felix Czeikétől származik, aki az előbbivel egyezően az 1726-tól 1753-ig terjedő első névjegyzék anyagára támaszkodva ad számszerűsített, százalékokban is kifejezett összesítést a beiratkozottak származásának területi, illetve országonkénti megoszlásáról, nem mellőzve Lützow alapozását ezen a téren sem.⁵ A kapott eredmény nem szolgál sok meglepetéssel. Röviden: a mondott időbe eső 3279 növendéknek csaknem pontosan fele bécsi, míg a másik fele a Habsburg Birodalomhoz tartozó, valamint a monarchián kívüli részek között oszlik meg, az osztrák tartományokból érkezett 510 hallgató túlsúlyával, akiket másodikként a cseh, morva, sziléziai területekről származó 353 tanuló követ. A Magyar Királyságból (ide számítva Horvátországot is) és Erdélyből 96 hallgató iratkozott be, míg a monarchián kívüli európai országokból 647 érkezett. Tomáš Sekyrka, aki a birodalom cseh területeit mérte fel, s aki tanulmányában a statisztikai áttekintés mellett grafikonokat is fűzött matrikula-adatokat tartalmazó kigyűjtéséhez, az 1797 és 1850 közötti időszakból az összes beiratkozott mintegy tíz százalékáról, 248 hallgatóról állapította meg a cseh, morva vagy sziléziai származást.⁶ Megint másféle feldolgozás Herbert Haupt monografikus adattárának bevezető tanulmánya, amely az 1770 előtti bécsi művész- és kézműves-társadalomról az udvarhoz, illetve a városhoz kötődő jogállás, valamint foglalkoztatottság szempontjából ad átfogó képet, amit tematikus névsorokkal és táblázatokkal szemléltet. Noha nincs teljes egyezés sem korszak, sem társadalmi csoport terén, tanulmányának várostörténeti megalapozottsága és művészetszociológiai nézőpontja a jelen áttekintés számára is példamutató, akkor is, ha az akadémiai matrikulák nem adnak módot a művészkapcsolatok hétköznapijainak olyan sokrétű bemutatására, mint amit Haupt széles forrásbázison nyugvó adattára lehetővé tesz.⁷

A peregrinációs forrásokat közzétevő hazai elemzések rendre visszatérő megjegyzése az immatrikulációs anyag egyenetlensége, gyakori információszegénysége. Ez annak ellenére is hiányérzetre ad okot, hogy a statisztikus feldolgozásba általában eleve „nem fér bele” több, mint a hallgató neve, származási helye, életkora, jó esetben vallása és apja foglalkozása, továbbá a kar, a fakultás, amit látogat. Legalábbis ezek az alapadatok, amik egy adattár struktúrájának egységességéhez, s a levonható információk számokkal történő összegzéséhez kellenek. S jóllehet az *Akademie der bildenden Künste* matrikulái az általam vizsgált időszak nagy részében ennek a kíváncsornak megfelelnek, a fenti kutatásokkal és adatgyűjtésekkel ellentétben nem célom a statisztikai megközelítés, az adatok számszerűsített áttekintése. Úgy gondolom, hogy a protokollum-bejegyzésekben értékesebbek a növendék szociális és tanulmányi helyzetét, valamint szakmai kapcsolatait jellemző azon információk, amelyek a számok nyelvében nem fejezhetők ki, de amelyek a művészettörténet hagyományos módszereivel és kérdezőmódjával sem igen ismerhetők meg.

4 Hosch 1994, 25.

5 Czeike 1976, az itt közöltekre is épít: Hosch 1994, 26.

6 Sekyrka, Tomáš: Studenti z českých zemí na Akademii Výtvarných umění ve Vídni v letech 1797–1850. / Studenten aus den böhmischen Ländern an der Akademie bildender Künste in Wien 1797–1850. In: *Ars Baculum Vitae. Sborník studií z dějin umění a kultury*. Ed. Vít Vlnas, Tomáš Sekyrka. Praha 1996, 317–326.

7 Das Hof- und Hofbefreite Handwerk in seinem sozialen Umfeld. In: Haupt 2007, 61–164.

Kezdve mindjárt azzal, ami a képzőművészeti oktatás intézményét a többi bécsi akadémiától megkülönbözteti: a beiratkozottak életkorával. Az *Akademie der bildenden Künste* nem szabott meg növendékei számára alsó korhatárt: az 1751-ben kelt, s az akkori protektor, Adam Graf Losy von Losymthal által jóváhagyott statútum 12. pontja kimondja, hogy a jelentkezőt mindenfajta megkülönböztetést mellőzve fel kell venni, biztosítva számára a képzésnek megfelelő elhelyezést.⁸ A gyakorlat a későbbiekben sem módosult, sőt, Anton von Maron 1771-ben benyújtott tervében teoretikus alapon egészült ki azzal az egyébként Anton Rafael Mengstől eredő meglátással, hogy a művészet (értsd, az arra való készség) a legfiatalabb években elsajátítható.⁹ Epp a korban és képességben egymástól különböző tanulóakra gondolva létesült már 1729/1730-ban a kezdők számára külön oktatóval indított *Anfängerklasse*,¹⁰ ami megtalálható mind a négy helyszínen, ahol az intézmény fennállása első húsz évében működött. Ennek ismeretében is meglepő életkorok fordulnak elő a bejegyzésekben,¹¹ a regisztrált esetek aránya pedig azt mutatja, hogy olyanok is részesülhettek akadémiai képzésben, akik semmilyen előtanulmánnyal nem rendelkeztek. Pontosabban: a képzőművészeti akadémián – ellentétben az egyetemmel, valamint az azonos alapozást igénylő, szaktudományokra létesült akadémiákkal¹² – a képzés megkezdésének nem volt feltétele az alap- és középszintű iskolázottság, sőt a szakmai, mesterségbeli tapasztalat sem.

„Ein Jung will zeichnen lernen” ... „ein Jung will Archidekdur lernen” – tizenegy alkalommal közlik így az 1738 és 1741 közötti forrásbejegyzések a növendékek tanulási szándékát,¹³ akik közül az egyik kilenc-, egy másik pedig tízéves. De nem ők a legfiatalabbak. A sort Caspar Franz Sambach fia, Johann Christian vezeti, aki hatévesen kerül be 1767-ben az intézménybe, Joseph Neuhauser hétéves 1774. évi felvételekor, Johann Joseph Dorffmaister, Dorffmaister István unokatestvére pedig nyolcéves, amikor 1750-ben beiratkozik.¹⁴ Az itt közreadott forrásokban harminchárom 12 éves vagy annál fiatalabb növendék szerepel: a már említetteken kívül tizen 9–10 év körüliek, húsz pedig 11–12 éves,¹⁵ s talán ideszámíthatjuk azt a győri fiút is, akiről csak annyit közöl a forrásszöveg, hogy

8 Lützkow 1877, 153, 1751. szeptember 28-i keltezéssel. Előzményeként Mráz 2007, Quellen, p. 97, No. 18, Schuppen 1726. évi statútumtervének (Mráz 2007, 91–95) datálatlan kiegészítése. Vö. még: Cerny 1978, 18.

9 Prange 1998, 343.

10 Lützkow 1877, 18–19, 22; Hosch 1994, 20. Vö. még: Plank 1999, 78, a gyermekkorú növendékek tanulóidejének beosztása.

11 A megállapítások alapja itt, ahogyan az alábbiakban is, a kötetben szereplő forrásanyag. Itt jegyzem meg, hogy noha a jelen áttekintésben elsősorban a magyarországi származású, illetve a későbbiekben Magyarországra dolgozó vagy itt letelepedett művészek adatait tárgyalom, többnyire figyelembe veszem az adattárba felvett, rokonságuk vagy műhelykapcsolataik révén Magyarországhoz kötődő művészeket, illetve növendékeket is.

12 Kissné Bognár 2004, 10–11, 15–18, 34–36; Szögi 2013, 17–19, 20–21; Offner-von Kilbyen 2013 (i. m. 2. j.), 6–8.

13 Adattár Nr. 23, 31, 52, 192, 357, 384, 557, 558, 658, 759, 817.

14 Adattár Nr. 792, 404, 708.

15 Adattár Nr. 11, 21, 48, 87, 101, 130, 135, 142, 167, 192, 214, 216, 246, 281, 317, 319, 354, 357, 378, 389, 404, 406, 407, 434, 437, 460, 542, 582, 694, 708, 709, 792, 810.

„ein Knab”. De elég jelentős a 13–14 évesek száma is: összesen negyvenkettő,¹⁶ akik közül koruk alapján még az idősebbek is az akkori egyetemi oktatásban az alsóbb, gimnáziumi évfolyamokba tartoznának, vagyis az iskolai alapképzés éveiben vannak. A gyermekként beiratkozottak körülményei azonban mást is mutatnak. Például, hogy a 12 évesek vagy annál fiatalabbak csaknem mindegyike bécsi származású, azaz tanulóéveiben nem került messze a szülői háztól. A harmincháromból csupán hárman származtak Magyarországról, közülük egy kőművesbányai fővénő 11 éves fiáról, Leopold Graßról úgy írja az 1802. évi bejegyzés, hogy Bécsben özvegy anyjával lakik az Annagassén, vagyis az akadémia akkori szomszédságában, semmit nem tudunk viszont a 11 éves pécsi Karl Karwinskyról, egy ezredes fiának a körülményeiről, ahogy bizonytalan az is, hogy a 12 éves pozsonyi születésű Johann Putzer 1810. évi beiratkozásakor vajon szobrászként működő apjával élt-e Bécsben.

A tanulmányokat kisgyermekkorban kezdők között a másik jól megfogható közös jellemző, hogy a beiratkozottak átlagánál nagyobb arányban, mintegy háromnegyedük esetében az apa festő vagy szobrász, de legalábbis más rokon szakmába tartozó – porcelánfestő, kancelláriai címerfestő, aranyozó, építészeti rajzoló, műhímző. Az apai mesterség továbbviteleként természetes volt tehát a gyermek korai pályára állítása.¹⁷ Ez állhatott két művészdinasztiára, a Bécsből részben Sopronba települt Dorffmaisterek és az ugyancsak bécsi származású, később „erdélyi festőcsaláddá” lett Neuhauserek kiskorú gyermekeinek beiskolázása mögött is. Az előbbi családból három (Johann Joseph 8, István/Stephan 10, Vinzenz 12 évesen), a Neuhauserek közül négy fiú (Joseph 7, Gottfried és Johann Baptist 9-9, ifj. Franz 11 évesen) kezdte meg mai fogalmaink szerint általános iskolás korában az akadémiai – vagyis mint látjuk, akkori értelmezésben szakmai – tanulmányait.

Az akadémiát látogató – vagy oda épp csak beiratkozott – növendékek és művészek életkora legfeljebb elvételre kerül elő az irodalomban,¹⁸ jöhetnek ezek az adatok árnyaltabban láttatják az intézmény oktatói és presztízs-szerepét, elsősorban az újbóli megnyitást követő években. A valós szakmai igény, ami az újrálétesített intézmény indulását kísérte, nemcsak olyan gyakorlatias körülményekből rekonstruálható és mérhető, mint amilyen a *Wienerisches Diarium* 1726. június 22-i számában megjelent hirdetés, amely arról értesíti olvasóit, hogy a *Kaiserliche Hof-Academie* Jacob van Schuppen úr lakásában a Kärtnerstraße 20. szám alatt megalakult és várja az érdeklődőket,¹⁹ hanem az első jelentkezők létszáma mellett némelyikük művészi előéletéből is. Mert főképp a kezdeti másfél évtizedben tapasztaljuk, hogy már befutott, elismert alkotók is beiratkoznak, nyilvánvalóan nem tanulmányi céllal, hanem a jelentős szakmai presztízstöbbletet adó akadémiai festő/szobrász cím (nem feltétlenül az indulást követő évekre jellemző és talán nem is mindig jogosult) viselésének le-

16 Adatár Nr. 10, 12, 17, 29, 58, 60, 76, 99, 109, 125, 164, 175, 205, 253, 266, 292, 299, 300, 305, 341, 384, 398, 400, 418, 437, 444, 445, 487, 496, 509, 538, 573, 576, 587, 596, 622, 680, 741, 743, 744, 760, 781.

17 Ld. ehhez Herbert Haupt táblázatba foglalt összesítését az egyes mesterségekhez tartozó művész- és kézművesdinasztiákról: Haupt 2007, 136–144.

18 Vö. Pevsner 1986, 126; Plank 1999, 64–65; Mraz 2007, 30.

19 Hivatkozta Lützow 1877, 12; Wagner 1967, 21; Czeike 1976, 77.

hetőségéért.²⁰ Közülük kerülnek ki azok, akik „tülkorosként” szerepelnek a jegyzékben. Karl Joseph Aigen és Johann Matthias Mölck az 1706-tól 1714-ig privát keretek között működött Strudel-akadémia látogatását (és az 1710-es években jelentős, részben közös egyházi megbízások teljesítését)²¹ követően tartotta szükségesnek, hogy 1728-ban 43, illetve 48 évesen újból beiratkozva, addigi „végzettségét” a császári alapítású intézmény rangján ismertesse el. Ami ezzel együtt nem feltétlenül jelentett változást művészként való jogállásukra is: Mölck, akit talán leginkább jellemzett a Strudel-körrel való kiterjedt munkakapcsolat, 1731-ben bekövetkezett haláláig *bürgerlicher Maler* megnevezéssel szerepel a forrásokban, amelyeknek legtöbbje esküvői tanúként említi őt,²² – elismertségét és jól pozicionáltságát igazolva a művésztszocializációban.²³ Mindazonáltal egyértelműnek látszik, hogy az akadémiaira való bejelentkezés szándékát nem befolyásolta a korábban elért udvari-kamarai állás, hivatali pozíció sem. Maulbertsch későbbi mestere, Peter van Roy már 1706-ban kamarai festő (*kaiserlicher Kammermaler*), 1726/1728-ban mégis az elsők közt iratkozik be 43 éves kora körül, és legalább ennyi idős az 1714-től udvari szobrász vicenzai Lorenzo Mattielli is, amikor neve feltűnik az 1728/1730. évekre tehető bejegyzések közt – ami az irodalom figyelmét eddig elkerülte.²⁴ A Rómából áttelepült Gaetano Rosa először 1728-ban – 42 évesen –, majd 1730-ban ismételtén beiratkozik „modell utáni rajzot tanulni,” jöhet a forrásokban már 1724-től *kaiserlicher Hoftheatermaler* állt a neve mellett.²⁵ Az ő esetükben az akadémiai képzettség szakmai rangja jelenthette a vonzerőt, de van, aki viszont valóban az immatrikulációt követően – bár nem elsősorban annak köszönhetően – jutott udvari pozícióhoz. Antonio Corradini 1729 végén, 1730 elején²⁶ valószínűleg Joseph Emanuel Fischer von Erlach hívására helyezte át tevékenységét Velencéből Bécsbe, ahol két évvel az akadémiai beiratkozás után – s főképp a Fischer von Erlachkal közös mű, a Hoher Markton álló *Josefs-Brunnen* befejezését és felszentelését követően nem sokkal²⁷ – 1732-ben, 44 éves korában VI. Károlytól *Hofstatuar*-kinevezést kapott.²⁸ Ami arra mutatna, hogy a Schuppen-akadémia „abszolválása” és a szakmai-hivatali előmenetel talán nem volt teljesen füg-

20 A hallgatóként való sorozatos beiratkozás jelenségét az akadémia újbóli megnyitását követő első generációs „kész” művészek gyakorlatában Kracker bécsi tanulmányai kapcsán Jávor Anna a kortárs „nagyok” névsorával példázva – mint az alább itt is említett Michael Angelo Unterberger – a „célszerűség” további részleteivel egészíti ki, úgy mint „a hallgatóként való beiratkozás szükséges feltétele volt a későbbi címeknek, ... a szabad működésnek, segédnek foglalkoztatásának, az önálló művészlétnek egyáltalán.” Ld. Jávor 1984, 203–204. A következőkben érvényesíthető akadémiai tagsággal járó előnyökről és jogokról ld. uo., valamint részletesen e kötetbeli tanulmányában írottakat.

21 A tételekben hivatkozott irodalomból ld. különösen Koller 1993, 108, 110; Koller 1994, 9–10.

22 Ld. Hajdecki 1908 a festő tételének (Adattár Nr. 765) irodalmában. Ott 186/8914: az utolsó adat 1730 augusztusából, amely városi festőként említi Mölcköt.

23 Herbert Haupt a *Hof- und Hofbefreit* jogállású művészekre vonatkozóan táblázatba gyűjtötte az esküvői tanú és keresztfapág gyakoriságát, épp a bécsi társadalmi életben való elismertség és hírnév kimutatása érdekében: Haupt 2007, 120–135.

24 Mattielli Adattárban hivatkozott irodalmából ld. különösen: Schemper-Sparholz 2013, 8, 11.

25 Hajdecki 1908, 334/12551, továbbá uo. 350/13011, 337/12636; Pillich 1963, 496/444.

26 Cogo 1996, 97, 100.

27 A felszentelés dátuma: 1732. április 14., ld. Cogo 1996, 102.

28 Udvari szobrászi kinevezésének dátuma 1732. május 24., ld. Pillich 1963, 491/415. Bruno Cogo a kinevezést 1733. május 11-re teszi és Konrad Rudolf udvari szobrász 1732. decemberi halálához kapcsolja: Cogo 1996, 107, 109.

getlen egymástól. Az akadémia későbbi rektora, Michael Angelo Unterberger pedig ugyancsak 40 felett van, amikor itáliai és bajorországi tanulmányok, valamint több év aktív tevékenység után, már beérkezett festőként először talán 1736-ban, de bizonyosan 1742-ben modell utáni rajzra iratkozik be; utóbbit ráadásul már az 1737. évi modell-rajzpályázat első (kis) díjának nyerteseként teszi. A motiváció épp az oktatás megindulását követő években nehezen tisztázható, és nem is mindig egyértelmű. Mert egyfelől érdemes azokra az akadémia által biztosított szakmai lehetőségekre is gondolnunk, amelyekkel a gyakorló művészek engedélyezett, hivatalos formában csak az intézmény keretében – beiratkozva – élhettek, mint elsősorban az élő aktmodell, amelynek állítása akadémiai privilégium volt és egyébként tilalom alá esett,²⁹ de ugyanakkor ott vannak az akadémiai tanultság kétségtelen presztízs-előnyei is, amelyek a pálya későbbi alakulására is hatással lehettek.

Fleischer Gyula adatgyűjtése alapján az irodalom eddig úgy vélte, hogy a beiratkozott magyarországi növendékek a majdani megélhetést biztosító művészeti vagy kézműves mesterség jobb elsajátításához tartották szükségesnek az akadémiai képzést. Ez a legtöbb esetben valószínűleg így igaz, azonban a közzétett forrásszövegek azt mutatják, hogy nem kevesen voltak olyanok, akik a bécsi egyetemen, főleg a humanista alapképzést adó filozófiai fakultáson folytatott tanulmányokkal párhuzamosan látogatták a képzőművészeti iskolát, második beiratkozásuként. A vizsgált időszakban (1738 és 1782 közötti előfordulással) az akadémiára jelentkező magyarországi növendékek 10 százalékánál szerepel a protokollumbefeljegyzések személyes adatai közt filozófiai stúdiumok alap- vagy középszintjét jelentő osztálynév, illetve tantárgy (*logica, syntaxis, poetica, physica, mathematica, jus naturalis, ethica*),³⁰ valamint frekvenciát szakként a jogi vagy orvosi kar,³¹ míg hárman a korszerű hivatalnokképzésben vettek részt: a pénzügyi ismereteket is biztosító és oktató tárgyként még nem nagy múlttal rendelkező, ún. kamarai tudományok

29 Vö. *Pevsner* 1986, 96, 112, itt a 17. századi párizsi akadémia privilégiuma kapcsán a privát aktmodell-állítás tilalmáról, valamint már a 18. század elejére vonatkozóan, városi művészek aktmodell utáni rajzkurzusra szóló időleges engedélyéről ír. Hasonló helyzet vezetett az Anton Domanöck ellen 1743-ban indított vizsgálathoz, amelyet a lakásán állított aktmodell miatt folytattak le. Lásd erre Jávor Anna tanulmányát, irodalommal.

30 Adattár Nr. 36, 81, 113, 114, 158, 163, 204, 242, 293, 301, 306, 318, 329, 376, 503, 537, 548, 567, 629; továbbá feltehetően: 66, 73, 86, 242, 254, 310, 312, 335, 361, 442, 482, 632 – utóbbiaknál a beiratkozás csak a *Studiosus*-befeljegyzésre szorítkozik.

31 Adattár Nr. 168, 239, 307, 344, 501. Továbbá: Nr. 34: Samuel Siegfried Bædeus, aki 1763-ban iratkozott be az akadémiára. Itt a befeljegyzés csak *Studiosus*-nak írja őt, viszont 1766-ban már orvosá avatásért disszertált, 1770-ben pedig Erlangenben orvosdoktorrá avatták. Hazatérve Nagyszebenben orvos, 1786-tól a város és Szeben szék tisztiorvosa, azaz *physicus*, ld. Szabó-Szőgi 1998, 75. Ugyancsak *physicus*, azaz hatósági és egészségügyi közfeladatokat is ellátó hivatalnok-orvos volt a befeljegyzés szerint Paul Stabian Budáról (Adattár Nr. 578), és orvos lett az előző jegyzetben még szintaxistaként besorolt Szlávy (Slaby) Ferenc (Adattár Nr. 567), aki később Zala vármegye *physicus*-aként működött, ld. Kiss 2000, 11, 15, 20, ahogyan az lett Karl Schmidt is Temesváron (Adattár Nr. 530), ld. uo. 80/1343. A *physicus*-orvos intézményének és magyarországi hálózatainak 18. századi kiépítésére ld. Krász Lilla: Orvosok a hivatal szolgálatában a 18. századi Magyarországon. Századok 150 (2016/4) 821–870, különösen 845–854.

(*Cameral Wissenschaften, Cameral Rechnungs Wissenschaften*) hallgatói voltak.³² Ezzel együtt is kijelenthetjük, különösen némelyik beiratkozott növendék más területhez kötődő későbbi pályáját ismerve, hogy a képzőművészeti akadémia (feltehetően nem hosszan tartó) látogatása az egyetemet járók szándéka szerint csupán a szélesebb műveltség megszerzését célozta, és a hallgató szemében a választott hivatásra szóló stúdiumok mellett nem minősült tényleges szakmai képzésnek. Még akkor sem, ha néhány bejegyzésben a növendék megadja a látogatni kívánt szakot, ami minden esetben a filozófiai fakultáson is kötelező matematikára alapozott és a gyakorlati életben is hasznosítható *Architectur* volt. Mindazonáltal tény, hogy a párhuzamos tanulmányokat végzők között az akadémiaira való „beiskolázás” csupán két, később valóban építésszé lett hallgató – Paul Kühnel és Joseph Ringer – esetében jelentett tényleges pályára állítást. A „halmozott” tanulmányok terén a kötetben szereplők közül a Trierben született, majd 1740 után Sopronba telepedett Lucas de Schram jelent különleges esetet annyiban, hogy még az akadémiai képzés előtt végigjárta a filozófiai fakultás osztályait (1722-ben a *physicánál* tartott) és eljutott a doktori fokozat megszerzését megelőző magiszteri vizsgáig.³³ De ennek fordítottját is megtaláljuk olyan bécsi művészeknél, akik már kész festőként fogtak egyetemi tanulmányokba: Johann Michael Millitz (1746/1747), valamint Zacharias Schreitter (1765/1766) akadémiai képzettséget tudva maga mögött, *pictorként* regisztráltatta magát egyetemi beiratkozásakor. A frissen orvossá avatott Adalbert Krechowszkij viszont az orvosi fakultáson eltöltött hat év után gyaníthatóan a tantárgyként oktatott anatómiai rajz miatt jelentkezett be 1770-ben képzőművészetet tanulni.³⁴

Az esetenkénti párhuzamos felsőfokú képzésre vonatkozó adat az egyetlen olyan közlés a matrikulákban, ami a hallgató műveltségére utal, értve ez alatt a nyelvtudást is. Az egyetemet járók között az oktatás 1783-ig érvényes nyelvének, a latinnak az ismerete természetes volt, a személyes adatok megadásának módjából azonban olykor kiderül, hogy a német nyelvet viszont némelyikük hétköznapi szinten sem bírta. Az *Universitas* hallgatói közül hárman, a többi magyar növendék közül pedig további négyen – köztük a későbbi építész, Péchy Mihály – latinul íratkoztak be, olykor még bécsi lakhelyük megnevezését is így adva meg, meglehetősen egyedülállóan az amúgy egységesen németül vezetett akadémiai névjegyzékek szövegében.³⁵ Ami mindazonáltal azt jelzi, hogy a nem egyetemi hallgatók között is voltak gimnáziumi oktatásban részesült (latinul tudó) akadémiaira jelentkezők.

32 Adattár Nr. 45, 97, 504. Vö. *Madarász Aladár*: Kameralizmus, történelmi iskola, osztrák gazdaságtan. Három vázlat a német és osztrák közgazdasági diskurzus történetéből. *Közgazdasági Szemle* 49 (2002) 838–857, különösen 838–842.

33 Matrikel der Universität Wien 2011, XII/31. j., 53: „Schram Lucas praenob(ilis). Trevirensis phys(icus), 1722”; *Mraz* 2007, Quellenteil 79: *Mag(ister) phil(osophiae)*, adat a szöveggörnyezetből adódóan 1737-ből.

34 Az anatómiai rajz oktatására: *Prange* 1998, 341, valamint e kötetben ld. Jávora Anna tanulmányát a megfelelő helyen; Krechowszkij orvosi működésére, amibe az egri irgalmasok kórházában 1769-ben meginduló orvosi képzésben való részvétele is beleértendő, ld. a tételében hivatkozott irodalmat: Adattár Nr. 307 alatt.

35 Adattár Nr. 84, 137, 279, 344, 432, 503, 632; a bejegyzések az 1765 és 1783 közötti évekből vannak. A jelenség ebben a kis keresztmetszetben is pontosan tükrözi a felsőfokú oktatás II. József kori át-

A matrikulákból nyerhető információk jó része persze művészeti jellegű, több esetben meglepő új adattal a növendék pályát elindító bécsi kapcsolataira, de a magyarországi városok mestereinek származási összetettségére is. Egyéb forrás, főképp városi vagy plébániairat alapján több, eddig helybelinek gondolt festőről, szobrászról derült ki a beiratkozások által, hogy az életrajzukban korábban nem szereplő bécsi akadémia volt az a közbülső állomás, ami a cseh, sziléziai, tioli, illetve más osztrák területről vagy a császárság távolabbi tartományaiból („aus dem Reich”) Bécsbe került kezdő művészt a magyarországi letelepedés és érvényesülés felé terelte. Különösen jól mérhető a képzettségre irányuló kereslet azoknak az „idegenből jött” festőknek és szobrászoknak a viszonylag gyakori előfordulásában, akik az 1730-as években iratkoztak be az akadémiára, s akiket a század közepére beindult újjáépítés művész és kézműves feladatok sokaságát jelentő igényei, valamint az ennek nyomán kialakult konjunktúra vonzott Magyarországra. A tudottan külföldről származott és itt letelepedett művészek mellé, mint a bányavárosokban működő Anton Schmidt, Johann Lucas Kracker, illetve a már a kortársak szemében is sopronivá lett Stephan Dorffmeister, az arcképfestők közül pedig Donát „János” vagy Stunder „János Jakab” (ő egyébként a koppenhágai akadémián tanult) most odasorolhatunk néhány, az irodalomban eddig „hazainak” vélt kisebb mestert is, akik már a század második harmadában folytatták – főként városi kötődéssel – tevékenységüket.³⁶

Az egyik legnagyobb „felvevőhely” Pozsony, a foglalkoztatási forrásadatok alapján nem kis mértékben a dóm berendezésének folyamatos megújításával, aminek kifizetéseiben több olyan mester neve fordul elő, akiket az 1730-as évek akadémiai beiratkozásai említenek először. Ilyen volt a Grazból jött Gottfried Hager, ő képek festésével adatolt, illetve a Bécsben született (és az Erdődyeknek is dolgozó) Peter Buchberger szobrász, az új orgonaházra szóló többszöri megbízással, vagy az alsó-sziléziai Johann Augustin Aust, neki a szószéken, a főoltáron és az orgonán végzett munkákért már az 1740-es évek második felétől fizettek. Később lett pozsonyi mester a dómban aranyozást végző Johann Dietrich Grazból, aki az akadémiai matrikulában 1755-ben *Vergoldernek* nevezi magát, s akinek emellé szerzett festőtapasztalatairól a Hallereknek Gyöngyöstarjánba készített freskói tanúskodnak. Hozzá hasonlóan aranyozó-festőként és dómbeli munkával említik a bajorországi Kimratshofenből Pozsonyba telepedett, de – más akadémiai társaihoz hasonlóan³⁷ – ott polgárjogot nem szerzett³⁸ Johann Michael Walterhamot, akiről a bécsi tanulmányon kívül egyebet nem is tudunk. Mint ahogyan képzettségét leszámítva hiányoznak a részletes adatok a bécsi Anton Nissel festő, az akadémián építészeti tanuló zwettli kőművesinas, Ignaz Maji, valamint a Tirolból már az 1770-es évek elején beiratkozott Johann Baptist Schger későbbi pozsonyi munkásságáról is. Ami pedig az alsó-ausztriai Tullnból Pozsonyba származott Anton Tallmann tevékenységéről rendelkezésre áll, az is inkább arra példa, hogy az akadémiai tanultság

szervezésébe tartozó és elsősorban az egyetemet érintő változást, a latin klasszikus tanítási nyelvként való megszüntetését. Vö. Gall 1978, 366–367; Kissné Bognár 2004, 29.

36 Az alábbiakban említett művészeknél néhány kiemelt hivatkozástól eltekintve az Adattár tételeiben megadott irodalomra támaszkodom.

37 Pl. 1774-ben Pesten Matthias Leopold Mak, valamint Joseph Taller, ld. Aggházy 1959, 236, 285.

38 Petrává-Pleskotová 1970, 238.

rangja a városi festő-hétköznapiakban nem feltétlenül volt elegendő az igényes feladathoz: 1785-ben Pozsony újra kiosztott házszámait festi, 1794-ben pedig az egyik városi intézmény régi könyveit restaurálja.³⁹

Az akadémiát elsők között látogató külföldieknek Magyarországon letelepedve az érvényesülés mellett jutott olykor komolyabb szakmai megbecsülés is. A dél-tiroli Joseph Wagenmeister 1730–1733 között iratkozott be Bécsben, 1741-ben pedig már Pesten tervezett diadalkaput a trónörökös születése alkalmából – feltehetően a város megbízására –, pesti művészek mutatva ezzel magát, jöllehet későbbi (fő)művei Zríchez és Sümeghez, a ciszterci rend és Padányi Bíró Márton megbízásához kötik őt. Vele egy időben tanult Johann Pravat Mariazellből, aki szintén helyben élő mesterként juthatott munkához a szombathelyi domonkosoktól, valamint az 1730-ban beiratkozott bajorországi Joseph Taller: őt későbbi működését tekintve pesti városi szobrászként („bürgerlicher bilthauer alhier in Pest”)⁴⁰ Hebenstreitrel egyenrangú, feltűnő tehetségnek tartja az irodalom. Bécsből telepedett Győrbe, s szerzett elismerést Karl Wagner, aki az 1744. évi beiratkozásakor tűnt fel először, s akinek Eszterházy Károly megrendelésére készült klasszicizáló kályhái utóbb Egerben is példaadók lettek. A pályát akadémiai tanulmányokkal megalapozó, később Magyarországon érvényesülő sziléziai, cseh és morva művészek között ismerjük az egyik legkerekesebb életutat, az 1732-ben Bécsben tanult Ignaz Pollingerét: népszerű, tisztelt polgár Pápán, megbecsült városi és sokféle feladatot ellátó uradalmi festő, akinek személyéhez és munkájához Eszterházy püspök még Egerben is ragaszkodott volna. A morva származású Joseph Georg Intibusról 1739-ben megkezdett tanulmányait követően mintegy tíz évvel szól az első adat, ekkor már trencsényi festőként említve őt, Ignaz Kessler szobrász pedig a sziléziai Falkenbergből jelentkezik az akadémiára, majd telepszik át Sopronba, míg a csehországi Merklínből való Franz Karl Seewald Győrben tűnik fel: 1744. évi akadémiai képzését a székesegyház főoltárképének restaurálásában, valamint rajztanításban kamatoztatva.

Az gyanítható, hogy az említettek praxisában az akadémiai tanultság rangja nemigen hasznosult, a róluk fennmaradt viszonylag kevés forrásadat legalábbis nem tartja számon képzettségüket. Mindenesetre valószínű, hogy a nagy többségnél az akadémiai tanulmány a mesterségbeli tapasztalatszerzés hagyományos formáinak alternatívája volt, ami olykor, főképp némelyik kézműves szakma esetében, ugyanúgy visszavezetett a céhtagság biztos státuszához, ahogyan addig. Erről szól a pozsonyi kőművesdinasztia elsőként akadémiaát járt tagjának, Franz Ottnak a pályája, aki 1739-től építészeti rajzot tanult – „will archideckdur lehrnen” –, mégis 1746-ban a pozsonyi kőműves céh mesterkönyvébe jegyzik be, ezután a dómban és a város megbízásából végzett munkákkal kapcsolatban említik.⁴¹ De hasonló „fordított” karrier jellemzi az ötvösök és aranyművesek, így a győri Johann Michael Kopp és a lőcsei Johann Keinar szakmai boldogulását is, akik az 1736-ban megkezdett akadémiai képzést követően pár éven belül városuk ötvös céhének tagjai lesznek, ahogyan így tesz két évtized múlva Johann Bernhard Lide-

39 Fidler IV. 1997, 243.

40 Hivatkozva Aggházy 1959, 285.

41 Fidler IV. 1997, 223.

mann is Lőcsén, amint azt Jávör Anna e kötetbeli tanulmányában felvázolta. Ők ugyanis mesterségük – nemkülönben a nemesfémbeszerzés – törvényes kereteinek csak a céhes testület szabályozásában tudtak megfelelni.⁴²

Az ismertebb tevékenységű festők, szobrászok között is nem egy olyat találunk, akinek életrajzában eddig nem fordult elő az akadémia intézménye. Nem szól róla a művészettörténeti irodalom a prágai születésű, amúgy kitűnő mesterembernek mondott Leopold Maron – Anton von Maron apja – esetében, akiről főképp aranyozóként vannak adataink, többek között Kismartonból, Esterházy Pál Antal idejéből, de nem volt tudott az akadémiai tanultság ténye két Erdődy-megbízásra dolgozó festővel kapcsolatban sem: az egyik a bogoszlói kastély szobáit festő Ignaz Schedl, a másik Franz Schellemayer városi festő Pozsonyban, aki a század végén Erdődy József számára készített színpadi díszleteket. Ha nem is a mesterkérdés megoldásához,⁴³ de a vállalkozás (rajzból ismert⁴⁴) minőségi tényezőihez lehet támpont Johann Peter Krail pozsonyi városi kőfaragó 1731-től dokumentált akadémiai iskolázottsága: az ő nevével egy évtizeddel tanulmányai után a pécsi székesegyház főoltárának kivitelezésére kötött szerződésben és szokatlanul magas összeggel találkozunk. Néhány további mester esetében fel sem vetődött a képzés mikéntje, jóllehet a nagyszombati polgárrá lett bécsi Lorenz Mussinger, aki a Bibiena-látszatkupolák geometrikus látványát jó dekorációs érzékkel tette egyeduravé, vagy a Prágából már kész festőként Esztergomba, utóbb Pestre telepedett, s freskófestőként a korai Troger-művek példáit, a győri, pozsonyi mennyezetképek részleteit újraformáló Franz Gelineck (Jelinek) szem előtt lévő alkotásai igencsak indokoltak volna egy ilyen kérdésfelvetést.⁴⁵ De idevehetjük a szombathelyi székesegyház oszlopfőit faragó Joseph Wieland szobrászt, vele kapcsolatban az akadémiai tanultság mellett bécsi születése is új adat, ahogyan Matthias Köglert is, aki a pozsonyi primási palota életnagyság feletti attika-szobrainak egyik mestere volt, illetve a budai városi tanács megbízására készített tervet II. József köztéri lovas szobrához. Egy-egy sikerültebb műve alapján idetartozik a württembergi Franz Otto Hieronymi, a győri rajziskola tanára is, aki Pannonhalmára, valamint kisebb dunántúli templomokba szállított oltárképeket. Mindezen túl külön névsor áll össze az Esterházyak által foglalkoztatott, eddig nem tudottan akadémiaát járt művészekből, mesterekből, mérnökökből is – feltehetően nem csupán az Esterházy-levéltárak jobb feldolgozottsága okán.⁴⁶ Közülük az Esterházy Ferenc kancellár kifizetéseiben előforduló Johann Baptist Seboth festő – Esterházy öt cseklési munkák mellett Bécsben, az erdélyi kancellária berendezésénél is foglalkoztatta⁴⁷ –, a Fertődön működő sziléziai Gottfried Wolf *bürgerlicher Maler*, Simon Reindl szobrász,

42 Erre nézve vö. Kiss Erika: Udvari ötvösség a 17. században a királyi Magyarországon és az Erdélyi Fejedelemségben. Doktori disszertáció (MS), Budapest 2001, a céhes szabályozás kapcsán több helyen.

43 Vö. Malikova 1973, 91.

44 Boross 1985, 28–29, 21. kép.

45 Ld. Mussingernek a nagyszombati szemináriumban lévő kápolnamennyezetét: Petrová-Pleskotová 1983, 19, 23; Galavics 1984a, 251–252; Gelinecktól pedig az esztergomi belvárosi plébániatemplom csegelyekkel kialakított szentély-mennyezetét: Prokopp 1978.

46 Az Adattárban szereplő művészekhez a hivatkozott irodalomból ld. Meller 1915; Valkó 1953; Petrová-Pleskotová 1995; Fidler IV. 1997; Csaplovics 2001; Haris 2002; Kalanar 2009; Schlag 2009; Prickler 2013; Alföldy 2013; Dávid 2013; Szentesi 2013, továbbá: Galavics 2001; Prost 2001; Fatsar 2009; Velladics 2013.

47 Takáts 1906, 796.

Franz (François) d'Abeancour mérnök, Georg Rabel hercegi tűzszerész, valamint a Lipcséből Bécsbe került Johann Friedrich Schrott nevét kell feltétlenül megemlíteni. Utóbbihoz újabban a grottaszerű belsővel kialakított fertődi bábszínház belső látványát, falburkolatát kapcsolhatjuk, de tőle származik a kastély szobrászi dekorációjának nagy része is, lévén hercegi alkalmazásban már az 1760-as évektől.⁴⁸

A sor pedig bőven folytatható, különösen azért, mert a források nemegyszer arról is szólnak, amit a matrikula-adatok másik legkomolyabb hozadékának tekinthetünk: a mester–tanítvány-kapcsolatok egyes művészeknél, főként szobrászoknál olykor statisztikailag is meglepő összefüggéseiről. Nem tudjuk, hogy az akadémiai képzés milyen mértékben hagyatkozott a mestertől közvetlenül elsajátítható szakmai tudásra, a beiratkozásokból előtűnő gyakorlat mindenesetre azt igazolja, hogy az akadémia intézménye nem váltotta ki – csakúgy, mint az európai akadémiák esetében, Bécsben sem – a technikai ismeretek hagyományos műhelykapcsolatból történő megszerzésének módját és szükségességét; legalábbis az akadémiai oktatás 19. század előtti rendszerében.⁴⁹ Van, hogy a bejegyzés csupán rögzíti, hogy a növendék kinek a tanítványa, máskor azonban többet is közöl tanítványi, sok esetben inkább segéd státuszáról, megadva, hogy *in condition*, azaz ellátás fejében dolgozik mestere mellett vagy ugyanilyen feltételekkel esetleg nála is lakik. A számok még az egyedi forrásválogatásból adott keresztmetszetben is figyelmet érdemlőek, s gyakran inkább a mesterre, semmint a beiratkozott növendékre vonatkozóan hoznak újdonságot. Az a tizenegy szobrász, akinek itt közölt bejegyzésében Jakob Christoph Schletterer neve szerepel mesterként, nem ad különösebb okot a meglepetésre, hiszen 1751–1774 között a szobrászat vezető tanáraként Schletterer keze alatt egy egész szobrászgeneráció nevelkedett az akadémián. A bejegyzésekben egy-egy *Lehrjung*, illetve *Scholar* kivételével a legtöbbjüket *in condition* megjelöléssel említik,⁵⁰ de két korai tanulója már a professzori kinevezés előtt is nála lakik; egyikük Wolfgang Träger, aki 1750. decemberi beiratkozásában két mestert is megjelöl: Schletterernél lakik, és egyidejűleg szobrász *in condition* Herr Mollnál.⁵¹ Feltehetően Balthasar Ferdinandnál, aki épp a következő évben, 1751-ben készül el akkori legjelentősebb munkája, a *Kapuzinergruft* számára Elisabeth Christine császárné díszszarkofágjával, illetve kezd hozzá Sigismund Graf von Kollonich érsek *Stephansdomban* lévő síremlékéhez.⁵²

Az természetesen régtől tudott, hogy Franz Xaver Messerschmidt Schletterer növendéke volt az akadémián,⁵³ viszont azt, hogy emellett egy ideig mesterénél

48 Dávid 2013, 110.

49 Vö. Pevsner 1986, 166.

50 Adattár Nr. 772, 746, továbbá 818, 752, 296, 715, 749, 751, 373, 554, 748.

51 Adattár Nr. 818; a másik tanítvány Joseph Nallenburg St. Pöltenből, 1743. évi beiratkozásában Schletterer pontos lakhelyének megadásával (ld. alább).

52 Baum 1980, 439; Hawlik-von de Water 1993, 158, a koporsó elhelyezésére a díszszarkofágban 1751 augusztusában. Ld. továbbá: Ronzoni, Luigi A.: Beiträge zur Geschichte der Ausstattung des Wiener St. Stephansdoms im 18. Jahrhundert. Zu den Magistratsaufträgen von Georg Raphael Donner und Balthasar Ferdinand Moll. Wiener Jahrbuch für Kunstgeschichte 50 (1997) 207–254, itt: 238/172. j., említve Kollonich bíboros síremléke, 1751–1754.

53 Adattár Nr. 373, irodalom, különösen Pötkl-Malikova 1982, 19; Michael Krapf in: Kat. Messerschmidt 2002, 19.

lakott, mi több, műhelyt is ott tartott fenn, már nem az ő beiratkozási adata közli. Ignaz Donner – fia a körmöcbányai éremvésnök Sebastian Donnernek, Georg Raphael és Matthäus testvérének – nyilatkozott úgy 1767. évi akadémiai beiratkozásakor, hogy Messerschmidtnél lakik *im goldspinnerischen Haus*. Az Ungargasse 2. szám alatt lévő *Goldspinnerhaus* azonban Schletterer tulajdona volt, így adja meg a címet Schletterer egy másik tanítványa, így szerepel több más beiratkozásban, és így tudja a topográfiai irodalom is.⁵⁴ Vagyis Messerschmidt a tanulmányi időn túl is egykori mestere mellett élt, csak később, 1770-ben vett maga is házat az Ungargasse 5. szám alatt, ahol műhelyét is berendezte,⁵⁵ akkori segéde, a morvaországi Iglauból származó Franz Kowanda immatrikulációs adata már ezt rögzíti.

A munka fejében kapott szállás és vele a mesterekről szóló közlés gyakrabban fordul elő a szobrászoknál, mint a festő-, még inkább az építészebeiratkozások esetében – ami technikai ismeretekre jobban alapozó műfajról lévén szó, érthető. Feltehetően ezzel függ össze a feltűnő tanítványi, segédi létszám, amelyet a ki-gyűjtött bejegyzésekben további két – vagy tán három – szobrásszal kapcsolatban tapasztalunk. Ami amellet, hogy nevekkal támasztja alá a folyamatos műhelytevékenységet, gyakorlatnak mutatja be azt, hogy segédeit, tanítványait némelyik – ugyancsak akadémiai tanultságú – mester legalább egy időre „beiskolázta” a hivatalos oktatási intézménybe. Hogy milyen jellegű képzésre, az a bejegyzésekből többnyire nem derül ki, az eddig tárgyalt, s alább sorra kerülő mester-szobrászok növendékeivel együtt ugyanis csupán négy esetben rögzítették a a tanulmány jellegét: két növendék *Architectur(-Zeichnung)*ra iratkozott be, ketten pedig a fémöntés elsajátítására.⁵⁶ Mindenesetre a vezető szobrászok itt áttekintett műhelykörébe tartozó növendékek mesterüket említve csupán néhány esetben jelölik magukat segédnek, tanítványnak,⁵⁷ a túlnyomó többség gyakorló, főképp *in condition* foglalkoztatott szobrászként folytatott tanulmányokat.

Anton Tabota, akinek magyarországi munkái a győri székesegyházban, valamint a martonvásári plébániatemplom homlokzatán és oltárain maradtak fenn, kilenc növendékkel szerepel a jegyzékben, közülük négyen nála laktak, illetve *in condition* foglalkoztatott segédként dolgoztak mellette – köztük a század végén Sopronban és környékén működő Franz Müller. 1767-ben éppenséggel három beiratkozott növendéke van, esetleg konkrét feladatra szerződve: a később Besztercebányán élő, morva születésű Martin Barger, aki együtt jelentkezett az akadémiára a svájci Johann Rudolf Müllerrel, továbbá az ugyancsak morva Franz Prchal. A másik vezető szobrász, Johann Georg Leithner tizennégy növendékkel „a csúcst tartja”: köztük a legjelentősebb és a legismertebb tanítvánnyal, sógorával, Johann

54 Ld. Joseph Nallenberg beiratkozását 1743-ban (Adattár Nr. 772), valamint a Schletterer-címszót in: *Czeike HistLex*. Wien, Bd. 5, 97.

55 Adattár Nr. 739 adatai mellett a Messerschmidt-címszót in: *Czeike HistLex*. Wien, Bd. 4, 248; továbbá *Pökl-Malikova* 1982, 45.

56 Építészeti, építészeti rajz: Adattár Nr. 722: Johann Georg Gutmann, aki eredeti szakmáját tekintve lakatos és Balthasar Ferdinand Moll segédje, Nr. 764: Johann Moll, Anton Domanek tanítványa, ld. a továbbiakban. Fémöntés: Nr. 699: Franz Berger, valamint Nr. 798: Franz Joseph Scherz – mindketten Balthasar Ferdinand Moll segédei, illetve tanítványai.

57 Adattár Nr. 758, 735: segéd Johann Nikolaus Moll mellett, Nr. 486, 754: tanulóinas Leithner mellett, Nr. 772: ugyanaz Schletterer mellett, Nr. 746: Schletterer tanítványa.

Georg Dorffmaisterrel, akinek első mestere volt.⁵⁸ Őrajta kívül egyedül Benedict Henrici építész-szobrásznak, a schönbrunni Gloriett és kert szobordíszai egyik kivitelezőjének életrajzában szerepelt Leithner eddig is mesterként, a többi segédet, illetve tanítványt, akik közül néhányat munkák, illetve adatolt tevékenység alapján esetleg jól ismerünk (mint a Fertőd kapcsán már említett Johann Friedrich Schrott, a kismartoni Joseph Gundrich,⁵⁹ valamint Johann Georg Ham, a Nagyszombatban polgár Johann Rosa vagy a Budán élő Johann Vogt) korábban nem hozták összefüggésbe a bécsi szobrász műhelykörével. A harmadik mester tanítványi létszáma bizonytalan: tizennégy bejegyzésben nevezik meg a szobrászat professzorát, Balthasar Ferdinand Mollt mesternek, több esetben azonban *Herr Moll*ként, akin Anton Cassian, az ugyancsak segédekkel dolgozó *Medailleur* is érthető.

A Moll szobrászcsaláddal kapcsolatos bejegyzések egyébként néhány később továbbértékelhető kérdést is felvetnek. Például, hogy Johann Moll, Balthasar Ferdinand fia, akinek létezését ugyan számon tartja az irodalom, de sem akadémiai tanulmányáról, sem további tevékenységéről semmit nem tud, 1771-ben az építészetre iratkozva úgy közli szállásadóként is jelölve mesterét, hogy „in der Kost bey Herr Domanek” – az idős Anton Domaneket, a kevéssel előbb alapított *Graveur-akademie* direktorát érte ezalatt.⁶⁰ Egy generációval korábban a képzés még családon belül történt: 1741-ben Anton Cassian Moll bátyjánál, Johann Nikolaus Mollnál lakott *in condition*,⁶¹ de ott kapott egyidejűleg szállást⁶² a pfalzi Johann

58 Johann Georg Dorffmaisterrel legújabbban, családi kapcsolatainak levéltári források alapján történt tisztázásával és összegzésével: Jávör 2016.

59 Joseph Gundrich néven eddig csak egy Esterházy-szolgálatban álló kismartoni szobrászt tartott számon az irodalom, két halálozási dátummal: 1806-ra (ld. Adattár Nr. 172 alatt), illetve az 1828 utáni évekre téve a halála idejét, feltehetően ugyancsak Kismartonban (Kaposy 1952, 137; Aggházy 1959, 203). Összegezte az eddig tudottakat, de nem foglalt állást a személyek számát és kilétét illetően az újabb lexikonirodalom sem (AKL 65, 2009, 513). Franz Heinrich Böckh első kiadásként 1821-ben megjelent bécsi művésznévtárának adatai azonban tisztázzák, hogy csaknem egyező életrajzzal volt egy második Joseph Gundrich is: „Bildhauer, fürstlich Esterházyischer Statuar und Mitglied der k. k. Akademie der vereinigten bildenden Künste. In der Wallnerstraße Nr. 273.” (Böckh 1821, 256.) Ezek szerint az 1806-ban 72 éves korában Kismartonban elhunyt hercegi szobrász Joseph (Anton) Gundrichnak volt egy azonos nevű rokona (esetleg eddig nem tudott fia?), aki ugyancsak járt az akadémiára (beiratkozása e kötetben nem szerepel), 1799-ben akadémiai tag lett (Wagner 1967, 424; Cerny 1978, 29), 1821-ben Esterházy herceg udvari szobrászaként a Wallnerstrassén lakott, de 1828-ig visszaköltözött Kismartonba, mivel a Kaposy János által közölt 1828. évi országos összeírásban helyi szobrászként regisztrálják.

60 A személy meghatározásához: Anton Domanek fia, Franz, aki 1772-ben lett az akkor alapított *Graveur- und Erzverschnidungsschule* korrektora (ld. Wagner 1967, 33, 369), 1770-től egy hároméves *Hofstipendiummal* Párizsban volt a fémöntés és -aranyozás elsajátítása céljából. Két év után jött vissza, vagyis 1771-ben nem volt Bécsben. Vö. Elisabeth Werner: *Das Reiterstandbild Josephs II. am Josefsplatz in Wien. Diplomarbeit* (MS), Wien 2013, 93.

61 Ld. Adattár Nr. 763; AKL 90 (2016) 235.

62 Johann Nikolaus Moll háza: Salzgrües, *Handschuhmacherisches Haus* (ld. a szövegben hivatkozott tanítványok tételeit) Johann Nikolaus halála után (1743. október 2.) Balthasar Ferdinand Moll tulajdona lett, vö. Franz Berger beiratkozását 1744-ben (Adattár Nr. 699), továbbá Balthasar Ferdinand 1745. évi házasságkötésének adatát: *Haupt* 2007, Nr. 3031. A tény, hogy Balthasar Ferdinand bátyja házat örökölte meg, csak annyiban volt eddig ismert, hogy ő volt az általános örökös. (Ld. *Haupt* 2007, Nr. 3032, Johann Nikolaus Moll-címzó.) A kapcsolatok rendszerében külön érdekesség, hogy Johann Nikolaus halála után, 1743. november 28-án ezt a házat jelöli meg szállásaként Johann Mayer innsbrucki festő, aki Joseph Ignaz Mildorfert mondja mesterének (Adattár Nr. 756).

Georg Mertz és a tiroli Johann Paul Kelle is. Mi több, mindhárman egyazon napon, 1741. november 27-én jelentkeztek az akadémiára, ami minden bizonnyal nem véletlen. Csak feltételezni tudjuk, hogy a három segéd beiskolázása esetleg összefügg Johann Nikolaus Mollnak a kapucinusok kriptájába 1742 októberére elkészült munkájával, VI. Károly díszszarkofágjával, amit a gyászoló Ausztria figurájának kivételével tíz évvel később bátyja, Balthasar Ferdinand alakított át⁶³ – talán ő is részben ugyanúgy azzal a nála lakó három segéddel, akiknek személyéről az akkori, 1752. évi beiratkozásokból tudunk.⁶⁴

Nem ritka, hogy mint a fentiekben, rokonság magyarázza a mester-tanítvány-kapcsolatot, olykor pedig az, hogy mindketten ugyanarról a vidékről származtak. Az előbbire a Franz Christoph Jannecknél tanuló Franz Karl Canton (egymásnak sógorai) hozható fel példaként vagy a Mainzból származó Johann Michael Seybold, aki portréfestő nagybátyja tanítványa volt, de említhető – igaz, nem tisztázott családi kapcsolattal – Franz Pilgram, Georg Leithner és Franz Prokopp⁶⁵ is azonos vezetéknevű híres rokonuk növendékeként. Legfőképp azonban Martin Unterberger, aki mint tanítvány, Michael Angelo Unterberger címen van bejegyezve az akadémiai névkönyvbe,⁶⁶ alátámasztva ezzel az eddig feltételezett de egyelőre nem pontosítható⁶⁷ rokon kapcsolat, míg Mildorfer, Palko és Cimbald egy-egy növendéke Innsbruckból, Brünnből és Waagstadtból a művész földijének pártfogására hoz példát.⁶⁸

Nem a mester, hanem a gyakran eddig ismeretlen növendék felől keresve, olykor jól megkutatott életművek is kiegészülhetnek új, korábban nem tudott tanítványi-munkatársi kapcsolattal. Ezúttal Maulbertsch környezetéből derült ki két, segédként eddig nem ismert név: Franz Anton Hurtelé Bécsből, 1769. évi beiratkozással és Anton Kepferé, aki 1787-ben a sziléziai Doberschauából került az akadémiára – mindkettőjüket Maulbertsch tanítványaiként jegyezték be, Kepfert éppenséggel úgy, mint aki mestere házában él.⁶⁹ Matthäus Donner közvetlen tanítványaként könyvelhetjük el beiratkozási közlése alapján Maximilian Königet, aki 1743-ban mesterénél lakott a *Münzanton*, de akinek pályáját eddig csak 1750-től tudtuk követni, az időtől, amikor első éremvésnök lett Körmöcbányán.⁷⁰ Troger

63 Pözl-Maliková, Maria: Donnerovský náhrobok Mikuláša Pálffyho v Malackách. *Ars* 32 (1999/1–3) 147–161, itt: 153; Johann Nikolaus Moll VI. Károly szarkofágjának munkálatait a Kapucinus-kriptában 1741/1742-re teszi. A díszszarkofág 1741 októberében készen volt, a koporsó behelyezése akkor történt. Ld. *Hawlik-van de Water* 1993, 154, Herrgott leírása alapján. Johann Nikolaus Mollhoz ld. továbbá: Baum 1980, 439; AKL 90 (2016) 236.

64 Adattár Nr. 726, 722, 416.

65 Adattár Nr. 443, 747, 781, utóbbi, Franz Prokopp rokonánál, Philipp Jakob Prokopppnál lakik az *Alsergrundon*, a *Herrengasse*, illetve a *Florianigasse* Nr. 75. alatt, ld. *Grosbauer* 1808, 250. Ugyanitt lakik (a 87. szám alatt) 1821-ben is, ld. Böckh 1821, 273.

66 Adattár Nr. 820, *Zum englischen Gruß*, Kohlmarkt 9, Michael Angelo Unterberger címe, ld. *Czeike HistLex*. Wien, Bd. 5, 513.

67 Vö. *Kronbichler* 1995a, 44.

68 Adattár Nr. 756, 701, 776.

69 Maulbertsch háza 1787-ben: Neu Schottengasse, házjel: *Zur ungarischen Krone*, Anton Kepfer beiratkozási adata szerint a Nro. 72. alatt. Ld. Adattár Nr. 736, továbbá *Haupt* 2007, Nr. 2824.

70 *Th-B* 21 (1927) 143; *Malikova* 1973, 126. König korai éveiről annyi ismert, hogy tanulmányainak helyszíne 1744-től a *Münzanton* létesült és később Matthäus Donner által igazgatott *Graveurschule* (*Graveur-Akademie*) volt, ahol 1747-ben még tanult. Ld. *Kábdebo* 1880, 42; *Huszár-Procopius* 1932, 72.

tanítványának tekinthetjük a dél-tiroli Balthasar Wertiget, aki évekkel később a körmöcbányai főoltárt aranyozza: 1750-ben azonban még úgy jelölte magát, mint „Scholar bey Herrn Trouger”, és beiratkozásakor a *Grünwaldisches Haus*, mestere lakóhelyét adta meg lakcímeiként.⁷¹ Franz Anton Palko életrajzának pontosítása is lehetővé vált segédje beiratkozási adata révén: az 1750-es évekbeli időszakot érintő, támpontok nélküli bizonytalan feltevéseket⁷² korrigálhatja a Grazból jött Anton Jandl akadémiai bejegyzése, miszerint 1753-ban Palkónál lakik a Mariahilfen, tanúsítva ezzel, hogy mestere ekkor már bizonyosan Bécsben élt. S bár nem mester-tanítvány-kapcsolatról szól, talán van hasznosítható információértéke annak a ténynek is, hogy Martin Knoller és Felix Ivo Leicher azonos időben, ugyanabban a házban, ugyanannál a szállásadónál lakik, és egyazon napon iratkozik is be.

Mindezek mellett néhány szorosabban „magyar” érdekű haszna is van az akadémiai bejegyzések mester-tanítvány-adatainak. Például, hogy a mind képzését, mind működése részleteit tekintve „rejtőzködő” besztarcebaniai portréfestő, Ephraim Hochhauser, akinek akadémiai felvételi művel⁷³ igazolt korábbi beiratkozása feltehetően a rendszeres matrikulavezetés előtti időre esik, 1739-ben mestere és Schottenhofon lévő házában szállásadója is volt a soproni Christoph Samuel Kleinnek, egy később Pozsonyban működött festőnek. Továbbá, hogy a budai Anton Taferner már tizenéves korában portréfestőnek készült: 1744. évi beiratkozásakor ugyanis id. Johann Baptist Glunckot, az udvarnak is szállító arcképfestőt nevezte meg mestereként, akinek házában lakott a Salzgiesen,⁷⁴ s akinek egy évvel korábban akadémiaira jelentkezett Friedrich Anton nevű fia ugyancsak portréfestő lett.⁷⁵ Az alsó-ausztriai születésű Rudolph Ochsner a hazai irodalom eddig mint a holcisi majolikagyárban 1755-ben alkalmazott „vándorszobrászt” emlegette,⁷⁶ róla most az akadémiai tanultságon kívül az is kiderült, hogy 1752-ben „bey Herrn Moll in der Roßau” lakott, azaz a lakcímből azonosíthatóan⁷⁷ Balthasar Ferdinand Moll tanítványa volt. A pozsonyi szobrász, Johann Paul Rentfurt 1754-ben in *Condition* feltehetően segédként élt Anton Fengler házában, a rottweili születésű, s az akadémia után Temesváron polgárjogot nyert Lorenz Liebmenn pedig Martin Fischer tanítványa volt 1769-ben. A festők közül a pozsonyi Ignaz Hörmann mint Karl Auerbach ta-

71 Adattár Nr. 657; Troger háza, ahol feltehetően a házasságkötését (1741) követő évtől haláláig lakott: *Grünwaldisches Haus an der Hohen Brücke* (ma Tiefer Graben / Wipplingerstr.), ld. *Aschenbrenner-Schweighofer* 1965, 35, 45–46, 55–56, 224; *Kronbichler* 2012, 608, 619.

72 Vö: *Preiss* 1999, 341; *Pötkl-Malikova* 1986, 6, ez utóbbi helyen úgy szerepel, hogy Palko jelenléte és működése Brünmben, Troyer érsek, bíboros szolgálatában 1758-ig tartott. Ld. még uo. 9; *Zsámbéky* 2004, 197; Jandl Palko tanítványaként szerepel a bécsi akadémian.

73 Az 1755-ben elnyert akadémiai tagságért benyújtott felvételi mű: Önarckép festőállvány előtt, 1752. *Gemäldegalerie der Akademie der bildende Künste Wien*. Ld. e kötetben a 13. képet.

74 Id. Johann Baptist Glunck: AKL 56 (2007) 262–263.

75 Friedrich Anton Glunckhoz ld. Adattár Nr. 716, továbbá az 1771. évi kamarai kifizetések közt a neki juttatott 900 fl-t az innsbrucki rezidencia számára festett három egészalakos portréről: *Fleischer* 1932, 132.

76 *Rév helyi Elemér*: A tatari majolika története. Bibliotheca Humanitatis Historica VIII. Budapest 1941, 16.

77 A Johann Nikolaus Moll után megörökölt, Salzgiesen álló ház (*Handschuhmacherisches Haus*, vö. 62. jegyzet) 1745-ig volt Balthasar Ferdinand Moll lakhelye, aki akkor Rossauba költözött, a *Bei den drei Mohren* jelű házba, vö. *Haupt* 2007, Nr. 3031. A váltás 1745 folyamán történt: 1745 februárjában még a Salzgiesen lakik, decemberben már Rossauban. Ld. *Hajdecki* 1908, Nr. 8010, illetve 14043.

nítványa, a Tótfaluról származó Anton Martor mint Joseph Hauzinger, a Homonnán született Franz Wals pedig mint Franz Paul Zallinger portréfestő növendéke nevezhető meg a jövőben, amennyiben újabb adat vagy konkrét mű kerül elő tőlük. Végül pedig egy lehetséges magyarázat a meglepő tényre, miszerint Fellner Jakab uradalmi építész fia, József 1792. évi beiratkozásakor Vinzenz Fischernél, az építészet szak professzoránál lakott, feltehetően mint közvetlen tanítványa: úgy gondolhatjuk, hogy a 18 éves ifjú ezt a kivételezett helyzetet néhai apjának foglalkoztatója, Eszterházy Károly egri püspök gondoskodásának köszönhetette.

A beiratkozások közlései alapján eléggé jól körül tudjuk határolni azokat a bécsi körzeteket, elővárosokat, amelyeket a növendékek – legalábbis a magyarországiak, illetve a későbbi működésükkel ide köthetők – lakóhelyként jobban preferáltak, illetve ahol saját vagy családi foglalkozásuk okán, esetleg valamely pártfogónak köszönhetően tanulóidejük alatt a szállásuk volt. Magában a mai belvárost jelentő és a kurrens házszámozással külön igazgatási egységnek vehető akkori Bécsben – „in der Stadt” – a bejegyzett adatok szerint a tanulók mintegy harmada lakott, míg az elővárosok közül – a gyakoriság sorrendjében – legtöbbször a Mariahilf, a Spittelberg, a Donaukanal túloldalán fekvő Leopoldstadt, majd ismét a várossal közvetlenül érintkező Wieden, Landstrasse, Josefstadt, valamint a 19. század közepén több elővárossal együtt a jelenlegi Mariahilf részeként összevont Laimgrube⁷⁸ fordul elő, sokszor egyazon frekvenciát utcanév, házjel vagy bérházmegnevezés kíséretében. Más elővárosi név (mint Neustift, Neubau, Windmühl, St. Ulrich, Lerchenfeld, Rossau, Schottenfeld, Gumpendorf, valamint akkori nevén Alservorstadt) lényegesen ritkábban szerepel lakcímként.

A közelebről nem pontosított szálláscímek legtöbbje valószínűleg hivatásos szállásadót takar – némelyikük neve többször is felbukkan –, de olykor a bérlet megosztását fedti. Ez gondolható azokból az esetekből, amikor az egykori címjegyzékekből háztulajdonosként tudott név és a beiratkozásakor megadott szállásadó nem azonos.⁷⁹ Ennél a feltehetően anyagi okkal magyarázható megoldásnál van rosszabb is, amikor a növendék ágyrajáró, mint az 1755-ben Vácról beiratkozott Emerik August, s ugyancsak egzisztenciális háttere lehetett annak is, amikor a tanuló valamelyik szegényház lakója volt. Ez utóbbi az itt közreadott gyűjtésben két esetben fordul elő: az akadémiát az egyetem felsőbb osztályával párhuzamosan látogató, Légrádról származó Franz Slabi (Szlávy) 1758. évi beiratkozásakor

78 Czeike HistLex. Wien, Bd. 3, 661. Megjegyzendő, hogy az utcajegyzékekben az előváros neve kb. 1800-ig Spitalberg formában szerepel. Vö. ugyanerről: Czeike uo. Bd. 5, 270.

79 A számos példa közül csak néhány: ld. Franz Jaschke szállását a Dorotheergasse Nr. 1144. alatt megadott Gatterburgisches Hausban, ami Prokopp Graf von Gatterburg tulajdonában volt, miközben Jaschke Hütterer szabómestert jelölte meg szállásadóként. Ld. Gerold 1796, 37, itt a ház már új szám – 1181 – alatt szerepel. A kötet megadja az 1795. évben történt átszámolás konkordanciáját is. A soproni Joseph Molitor a Landstraße elővárosban a Blumengasse 104. alatt lakott bizonyos Anton festőnél („beym Maler Herrn Anton”), miközben a ház tulajdonosa Johann Burger volt. Ld. Grosbauer 1808, 101. Beiratkozásakor Johann Martin Schärmer a megadott címen – Josephstadt am Glacé, Nro. 40 – Madame Kappelerit nevezte meg szállásadóként, holott a ház tulajdonosa Joseph Brodmann. Ld. Grosbauer 1808, 237. A pécsi Karl Ludwig Schüller pedig a Spittelbergen a Fuhrmangasse 89. szám alatt Herr Wolf szobafestőnél jelölte meg a szállását, ugyanakkor a ház tulajdonosa Anton Zeillinger volt. Ld. Grosbauer 1808, 190.

adta meg így a szálláshelyét, Johann Georg Däring 1786-ban pedig a *Bürger-spital*nak abban a Landstraßen lévő épületében lakott, ami 1784-től, a kórház átköltöztetése után szegényházként működött.⁸⁰

Az egyes intézményekben való szállásnak szerencsére előnyösebb formái is voltak. A Garamszegről érkezett festő, Stephan Straubig 1774-ben a *Pazmaneum*ot jelölte meg lakóhelyeként, jöllehet befogadása a magyar papnevelő intézetbe legfeljebb átmeneti lehetett. A konviktusban az alapító érsek rendelkezését tiszteletben tartva, ugyanis elzárkóztak attól, hogy az intézmény falain belül világiaknak is ott-hont adjanak, vagy ha mégis, akkor az rövid időre szolt, s különösen a 18. században szinte alig fordult elő.⁸¹ Straubig esetét az is egyedivé teszi, hogy nem volt nemesi származású, márpedig a *Pazmaneum* világiként legfeljebb előkelő családok tagjait (gyermekait) fogadta be. Így felmerülhet, hogy a festő netán munkára szegődve kapott szálláslehetőséget a konviktusban, ha nem festőfeladatra, akkor esetleg szolgadiákként (*credentionarius*), amelyre ritkán, de ugyancsak van példa.⁸² Mint ahogy nem kizárt, hogy a szobrász Anton Tabota is hasonló körülmények és szállásfeltételek mellett adhatta meg lakóhelyként a birodalmi nemes ifjakat képző *Collegium Theresianum*ot – ugyancsak nem nemes létére. Megint más okkal, rokon kapcsolat mellett függ össze, Efrem Klein von Muntii (Efrem Micu) lehetősége, aki 1777-ben mint a Szent Barbara görögkatolikus kollégium lakója iratkozott be az akadémiára, amúgy mint az első olyan román festő, aki bécsi oktatási intézményben szerzett képesítést. Erre nagybátyja, Samuel Klein (maga egykori *Pazmaneum*-növendék) teológus adott módot, ő ugyanis abban az évben lett a görögkatolikus papok oktatását monarchiaszerte biztosító bécsi szeminárium tanulmányi felügyelője.⁸³

A nem is oly ritka intézménybeli lakáslehetőség legkézenfekvőbb módon a növendék bécsi megélhetésével, esetleg az apa foglalkozásával függött össze. Johann Klinton a Bihar vármegyei Belényesről 1807-ben énekesként volt alkalmazásban a már említett Szent Barbara görögkatolikus plébánián, így szállást is ott kapott. A tevékenységére nézve amúgy ismeretlen Georg Lipp talán azért lakott tanulmányi ideje alatt a Magyar Királyi Kancellárián „beým Graff Neýdasti”, mert Radkersburg-ról (Regede, ma Ausztria), Nádasdy Lipót Florimond, a bejegyzésben megnevezett akkori kancellár birtokáról származva, a gróf szolgálatában állt. Ahogy hasonlóképp inkább csak feltételezzük, hogy a gyulafehérvári Bíró József, aki a képzőművészeti akadémia mellett a kamarai tudományokban is képezte magát, a hivatalnok pályára készülve már akkor az Erdélyi Kancellárián dolgozott, mivel beiratkozásakor ott volt szállása; míg a Regner testvérek azért adták meg 1771-ben a Magyar Királyi Kancelláriát lakóhelyükként, mert apjuk gróf Esterházy Ferenc

80 Czeike HistLex. Wien, Bd. 1, 514; Bd. 5, 269–270.

81 Néhány példát hoz rá Fazekas 2003 (i. m. 2. j.), 455–456, Világi konviktorok a Pazmaneumban címmel összeállított jegyzékében, valamint Fazekas István: A Pázmáneum története az alapítástól a jozefinizmus koráig, in: A bécsi Pázmáneum. Szerk. Zombori István. Budapest 2002, 137–138.

82 A *Pazmaneum*nak erről az alig ismert és alig adatolt intézményéről Fazekas Istvánnak köszönöm a tájékoztatást.

83 Vö. Porumb 2004, 113. A Mária Terézia által alapított szeminárium (*Barbareum*) és templom épület-tömbje eredetileg a jezsuiták tulajdonában volt, a rend feloszlata után az uralkodónő ajándékozta a görögkatolikus egyháznak. A kollégium 1775-től működött. Ld. részletesen: Czeike HistLex. Wien, Bd. 1, 250.

kancellár istálló mestereként dolgozott.⁸⁴ Több intézményi kötődésben volt kapocs az apai hivatás: Wenzel Kaunitz kancellár, államminiszter kőművespallérja, Joseph Pollack egyenesen a *Niederländische Kanzlei* építőmesterének mondva, a Kaunitz által vezetett kancellária Herrengassén álló épületében⁸⁵ élt családjával, legalábbis fiai, Leopold és Michael Pollack (Pollack Mihály) onnan iratkoztak be 1771-ben és 1789-ben, míg Karl Kaspar portréfestő apja a VI. Károly által alapított *Spanisches Spital* laboránsa volt, ami a praxisukat kezdő fiatal orvosok tanintézményeként működött,⁸⁶ és az 1764. évi bejegyzés szerint a festő családjának is otthont adott.

A szállásról, lakhatásról szóló adatokból olykor a növendék és családja vagyoni helyzete is kitér, vagy legalábbis következtetni lehet rá. Többen élnek *Freihaus*-ban, azaz nagy kiterjedésű, többemeletes – városi vagy privát tulajdonú – bérháztömbben, amelyből Bécsben több is volt.⁸⁷ A legkorábbi ilyen adat Johann Lucas Krackert említi, aki 1733. évi beiratkozásakor a Getreidemarkton lévő *Freihaus*-ban lakik, ahová a család kevéssel előbb, az idősebb Kracker halála után költözött – Kracker anyjának három évtizeddel későbbi halotti bejegyzése alapján az *unteres Freihaus*-ba.⁸⁸ Húsz évvel később, 1755-ben ugyaninnen iratkozik be a festő munkatársa, Joseph Zach, aki akkor Kracker mostohaapjánál, Joseph Perdtlnél lakik.⁸⁹ A Laimgrubén, a Getreidemarkt elején álló, alsó és felső *Freihaus*-nak nevezett két bérháztömbben több művész is élt, volt, akinek évtizedekig itt volt az otthona. Johann Georg Pichler *Kaiserlicher Hofbildhauer* 1740 februárjában özvegyként az *oberes Freihaus*-ból nősült, fél évvel később azonban már a Leopoldstadtban lakik,⁹⁰ Johann Baptist Seboth viszont öt évtizedet tölt el itt: az 1752. évi akadémiai bejegyzés a Laimgrubén álló *Freihaus*-ban adja meg lakását, ami egy ötven évvel későbbi foglalkozási jegyzékben szereplő részletes címe alapján az *oberes Freihaus*-ként pontosítható.⁹¹ Más festő akadémiai beiratkozásában viszont az *unteres Freihaus* tűnik fel: 1767-ben Maulbertsch segédjének, Matthäus Mutznak a lakcímekeként van

84 Vsz. a Magyar Kancelláriának erről az épületéről van szó: Rosengäßchen Nr. 65, *Hungarische Hofkanzley, Stall und Wohnung*. Ld. Kurzböck, Joseph: Almanach von Wien zum Dienste der Fremden, oder historischer Begriff der anmerkungswürdigsten Gegenstände dieser Hauptstadt. Wien 1774.

85 A *Niederländische (und Italienische) Kanzlei* az 1795 előtti házszámolás szerint a bejegyzésben megadott Herrengasse 22. alatt állt. Ld. Gerold 1796, 4. Ma *Statthaltereigebäude*, Herrengasse 11. Ld. Czeike HistLex. Wien, Bd. 5, 321.

86 *Das Königl. Spanische Spital* (akkor Währingergasse 122, ld. de Ponty, 1779, 12.) VI. Károly alapította és a spanyol örökösödési háborúban részt vevő, Bécsben letelepedett alattvalók kórházaként működött. Ld. Czeike HistLex. Wien, Bd. 5, 259.

87 Czeike HistLex. Wien, Bd. 2, 391, a kérdés összefoglaló, általam a munka során nem elérhető irodalma: Spiesberger, Else: Das Freihaus. Wien 1980.

88 Kracker anyjának, halála idején Joseph Perdtl özvegyének halotti bejegyzésére: Jávör 2004, 327, XXXI. dokumentum.

89 Perdtl személyére és családi kapcsolatára Krackerral: Jávör 2004, 24, 45, régebbi irodalommal.

90 Hajdecki 1908, 155/8383, valamint 155/8386, mindkét forrás – fél év különbséggel – házasságkötéssel kapcsolatos. Johann Georg Pichler II. Maria Theresia Rentzinnel 1730-ban kötött első házasságából származó fiainak beiratkozási adatait ld. az Adattár Nr. 440 számon.

91 Seboth mint városi festő 1803-ban egy bécsi címjegyzékben szerepel: Gerold 1803, 170. A Laimgrube városrészben a Getraidmarkton 1. és 2. szám alatt álló két (*oberes*, illetve *unteres*) *Freihaus*-tömb házszámokkal való megfeleltetéséhez: Gerold 1796, 159.

bejegyezve.⁹² Egyébként Maulbertsch lakása egy 1771. évi híradásból tudhatóan akkor ugyancsak a Getreidemarkt egyik épülettömbjében volt,⁹³ azonban nem tisztázott, hogy a két lehetséges közül melyikben, így csak feltételezve mondhatjuk, hogy Mutz tanulmányai idején segédként esetleg mesterénél lakott. Mindazonáltal a legnagyobb ilyen létesítmény a *Starhembergsches Freihaus* volt, amelynek bérlői létszáma a 18. században olykor az 1000 főt is meghaladta, s amely színháza révén az operatörténetbe is bekerült.⁹⁴ A hat udvar és harmincegy lépcsőházat magában foglaló épületkomplexumot más-más időpontokban három növendék – Joseph Glickovitsch, Joseph Liebich és Anton Köpp – lakóhelyeként jelölik meg az akadémiai források. De a Köppök közül nem csak Anton él itt 1778. évi beiratkozásakor: már 1775-ben adat van a család ottlétére, az apa, Wolfgang Köpp pedig egészen 1807-ben bekövetkezett haláláig a bérház lakója volt.⁹⁵ Egyébként a *Starhembergsches Freihaus* lakáskörülményeiről is vele kapcsolatban derülnek ki részletek: Karl von Zinzendorf, az udvari számvevőszék elnöke a festő szép, több szobás otthonában tett 1792. évi látogatásáról számol be naplójában, annak apropóján, hogy megtekintette műveit.⁹⁶ Anton és Wolfgang Köpp mellett ezidőtű ugyanebben a *Freihaus*-ban élt három akadémiai professzor is: Hubert Maurer, Johann Martin Fischer és Johann Frister,⁹⁷ továbbá 1803-ban Karl Kaspar,⁹⁸ 1821-ben pedig, már időhatárunkon kívül, Abraham Ehrenreich – ezen a keresztnéven említve.⁹⁹

A különféle címeken megadott szálláshelyek egyébként túlnyomó többségben valószínűleg ugyancsak bérleményt jelentenek. Ami nemcsak abból gondolható, hogy elég ritkán szól az említés saját, illetve a család, esetleg a mester tulajdonában lévő házról, hanem abból is, hogy művésznév a 18. századi *Adressbuch*-okban feltűnően ritkán szerepel háztulajdonosként. Legalábbis ezt tanúsítja Franz de Ponty 1779-ben megjelent, Bécs elővárosi körzeteit első ízben, a háztulajdonosok társadalmi státusát, foglalkozását pedig a században egyedülként tartalmazó ház-sematizmusa, amely a benne megadottak szerint több ezer épület és tulajdo-

92 Ld. Adattár Nr. 391.

93 Garas 1960, 250, Dok. XLIII.: *auf den Getreidemarkte im Freyhause*, az Allergnädigst Privilegierte Anzeigen közlése 1771. október 9.

94 Czeike HistLex. Wien, Bd. 2, 390. Az 1795. évi házújrászámolás előtt a Wiedner Hauptstraße 90, majd új számon 454. alatt álló épületkomplexumban 1785–1809 között működött *Freihaustheater*-ben mutatta be Emanuel Schikaneder társulata a Varázsfuvoltát. Ld. összefoglalóan: Czeike uo. 391, *Freihaustheater* című, továbbá Czeike, Felix: Wieden. Wiener Bezirkskulturführer 4. Wien 1979, 31.

95 Ld. Wolfgang Köpp feleségének haláláról szóló értesítést: *Wienerisches Diarium* 1775. 22 März, Nro 90., hivatkozva *Duschaneck* 1994/1995, 181, 219/53. j.; valamint Wolfgang Köpp halotti anyakönyvi bejegyzését: *Duschaneck* 1994/1995, 189, 221/138. j., és a *Wiener Zeitung* gyászjelentését: 1807. 05. 30, S. 2511, Köpp haláláról május 25-én „auf der Wieden N. 454”.

96 Idézi *Duschaneck* 1994/1995, 186, 219/107. j. A Köpp otthonaként leírt négy vagy annál több szobából álló lakástípusnak a *Starhembergsches Freihaus* lakásai közül csak mindössze 8,6% felelt meg, s ezek a Wiedner Hauptstrasséra forduló szárnyban voltak találhatóak; a bérlakások túlnyomó többsége szoba-konyha, szoba-konyha-kamra rendszerű volt. A háztömb lakástípusait és azok arányát egy 1787-es adóbevallás alapján tisztázta: Spiesberger, Else: *Das Starhembergsche Freihaus auf der Wieden*. Jahrbuch des Vereins für Geschichte der Stadt Wien. 19/20 (1963–1964) 183–208, itt: 207–208.

97 Hof- und Staats-Schematismus des österr. Kaiserthums, Wien 1807, 679, mindhármuk lakcíme a *Starhembergsches Freihaus* címét jelentő „auf der Wieden 454”. Spiesberger közlésére alapozva hivatkozva *Duschaneck* 1994/1995, 186, 220/109. j.

98 Gerold 1803, 168.

99 Böckh 1821, 249.

nosa listaszerű, de informatív áttekintését adja arra az évre szólóan.¹⁰⁰ Mindenesetre az akadémiai beiratkozások szerint saját házában él Johann Michael Millitz portréfestő a fiaival együtt,¹⁰¹ Karl Matholai, akinek apját a bejegyzés a Haditanács (*Hofkriegsrat*) ágensének mondja, ő maga pedig foglalkozására nézve „*Inssenier*” volt¹⁰² és építészeti rajzot tanult, de saját házzal rendelkezett a szobrász Joseph Wieland, aki mint arról szó esett, a szombathelyi székesegyházban végzett díszítőfaragást, illetve Quirin Marck rézmetsző, az ő schottenfeldi otthonában¹⁰³ lakva kezdte meg rézmetsző tanulmányait David Weiss illusztrátor. Ugyancsak saját házzal bírt már beérkezett festőként a kismartoni Johann Georg Köpp, Wolfgang testvére; 1806-

100 Ld. *de Ponty 1779*, továbbá *Czeike HistLex. Wien*, Bd. 3, 90–91, a korai *Adressbuchok* rövid jellemzésével. A fent irtakhoz: Franz de Ponty bécsi elővárosok házösszeírását először közreadó táblázatos jegyzéke külön rubrikában, jól áttekinthetően tünteti fel a tulajdonosi adatokat. S noha előfordul, hogy egy-egy név mellett nem tartalmaz a foglalkozásra, illetve társadalmi helyzetre nézve információt, mégis az arányt az akkori időszakra szólóan jól jelzi, hogy a kötetben közzétett, valamivel több mint ötezer épületről, objektumról szóló tulajdonosi adatközlésben (amibe ház-sematizmusról lévén szó, a város lakóházai és palotái mellett intézmények, közhivatalok, manufaktúrák és ipari létesítmények feltüntetése is beleértendő) összesen 18 művésznev fordul elő: 10 szobrász, 5 festő, 2 építész és egy rézmetsző. Két háza is van Paul Ungleich *bürgerlicher Bildhauer*nek, Gumpendorf, Schönbrunner Str., házjel: *goldene Schlitten* (*de Ponty 1779*, 43), valamint Ober-Neustift, Fuhrmannische Gasse, házjel: *Tiger* (uo. 207); további szobrászok: Franz Sattler, Josephstadt, Kaiser Str., házjel: *Maria Treu* (uo. 68); Karl Magis *bürgerlicher Bildhauer*, Mariahilf, Hauptstraße, házjel: *Weisse Schwane* (uo. 175); Johann Georg Pichler, Mariahilf, Stiftgasse, házjel: *goldene Ochse* (uo. 176); Bartholomäus Seegen *bürgerlicher Bildhauer*, Mariahilf, Brunnengasse, házjel: *goldene Jägerhorn* (uo. 178); Jakob Vogel *bürgerlicher Bildhauer*, Mariahilf, Gottesacker, házjel: *grüne Stadel* (uo. 179); Gregorius Jakobek *bürgerlicher Bildhauer*, Schottenfeld, Schottengasse, házjel: *Krönung Christi* (uo. 219); Balthasar Moll *Hofbildhauer*, Roßau, „*Gegen der Stadt*” (uo. 232); Johann Georg Vögel *bürgerlicher Bildhauer*, Spitalberg, Herrengasse, házjel: *Bildhauerhaus* (uo. 239); Joseph Pichler *bürgerlicher Bildhauer*, Spitalberg, Herrengasse, házjel: *Heilige Dreifaltigkeit* (uo. 240); festők: Martin Steinrucker, Alt-Lerchenfeld, Kaiser Str. (uo. 109); Anton Albertskirchner *Bürgerlicher Maler*, Mariahilf, Kirchengasse, házjel: *grüne Palmbaum* (uo. 175); Johann Michael Millitz, Mariahilf, Brunnengasse, házjel: *blaue Flasche* (uo. 178); Ulrich Mayer, Ober-Neustift, Herrengasse, házjel: *goldene Schlange* (uo. 204); Franz Wiedon *Hofmaler, Königl. Haupt- u. Reidenzstadt Wien*, Tiefer Graben (uo. 310); építészek: Nicolaus von Pacassi *Hofarchitect, Königl. Haupt- u. Reidenzstadt Wien*, Schultergasse, házjel: *kleine Jordan* (uo. 306); Ferdinand von Hochenberg k. k. *Hofarchitekt, Königl. Haupt- u. Reidenzstadt Wien*, „*Gegen dem Schottenhof*” (uo. 310); valamint Johann Christoph Winkler *Univ. Kupferstecher*, Neustift, Neustiftgasse, házjel: *weiße Fasan* (uo. 190). Ennél rosszabb statisztikát ad ki a Herbert Haupt által 1770-ig terjedően összeállított jegyzék a *Hof- und Hofbefreit-művészekről és kézművesekről*. Ebben az itt tárgyalt időhatáron belül (1726–1770) mindössze 16 művész háztulajdonost találunk: 9 festőt, 6 szobrászt és 1 építőmestert, akik közül Karl Magis, Johann Georg Pichler és Franz Wiedon a fenti névsorban is előfordul. Rézmetsző nem szerepel köztük. Ld. *Hof- und Hofbefreite Handwerker als Hausbesitzer in Wien*. In: *Haupt 2007*, 78–90.

101 Adattár Nr. 761, Joseph Christian Millitz a Mariahilfen 1767. évi beiratkozásakor a *blaue Flasche* jelű házat adja meg lakóhelyként, ami apja, Johann Michael Millitz tulajdona. Ld. *de Ponty 1779*, 178.

102 A feltehetően eltorzított megnevezés a nem német nyelvű szövegek írásmódjánál megszokott módon, latin betűvel, tisztán kiírva szerepel a forrásban. *Ingenieur*nek semmiképp nem olvasható, ezzel együtt nem tudtam értelmezni.

103 Quirin Marck háza a Neuschottenfelden, a forrásban megadottól eltérően a Rittergasse 307. alatt állt, *Stadt Paris* táblával jelezve. Ld. Weiss tételét, Adattár Nr. 652, a pontos címre: *Gerold 1796*, 208. Quirin Marck ugyancsak szerepel az akadémia beiratkozottak között, 1770-ben a *Kupferstecher-Akademie* jegyzékében található a neve. (Adattár Nr. 356.)

ban a Köpp-házat jelöli meg lakcímeiként Joseph Boye,¹⁰⁴ a Kismartonból akadémiaira jelentkező mérnök-gyakornok. Az ingatlan később is a család tulajdonában volt, 1821-ben már Wolfgang Köpp fia, Anton volt a lakója.¹⁰⁵

A beiratkozások szállásadatai olykor biztos forrást jelentenek ahhoz, hogy a növendék nem művészeti természetű szakmai, társadalmi kapcsolatairól is megtudjunk másképp talán nem kideríthető összefüggéseket. Így azt, hogy Johann Jakob Marinoni udvari matematikust, császári mérnököt, a *Militär-Ingenieur-Akademie* aligazgatóját¹⁰⁶ ketten is szorosabb ismeretségi körükben tudhatták: a délvidéken született, s egyébként is jó udvari összeköttetésekkel rendelkező mérnök, Innozenz de Barco,¹⁰⁷ aki Marinonit mesterének vallotta az akadémiai bejegyzésben, valamint a Bajorországból származó Johann Christoph Winckler rézmetsző: ő 43 éves korában kezdve meg tanulmányait, a matematikus otthonát adta meg lakóhelyként. Hasonló mester-tanítvány-kapcsolat lehetett Johann Adam Metsch, valamint a jezsuita csillagász és matematikus-tanár Maximilian Hell (Hell Miksa) között, akinél Metsch 1759. évi beiratkozása szerint lakott. Aligha függetlenül attól, hogy Metsch Kolozsvárról származott, ahol Hell 1755-ig három éven át a jezsuita egyetemen oktatott. Nem tudjuk, milyen ismeretség révén lett pártfogója a Somogy vármegyéből Bécsbe került Ignaz Brennernek az Udvari Haditanács titkára, von Gruber, akinek ajánlását beiratkozásakor igénybe vette, s akinél egyébként szállása is volt. Ahogy egyelőre azt sem, hogy az egyebekben ismeretlen Stephan Vrana, *Stud(i)osus: ex Hungaria* (ő a latinul beiratkozó növendékek egyike) milyen minőségben és miféle kapcsolatnak köszönhetően lakott 1765-ben Brunswick Antalnál, a Magyar Királyi Kancellária tanácsosánál, túl azon, hogy (Alsó)Korompáról származott, ami Brunswick birtoka volt.¹⁰⁸ Mindazonáltal az egyik legtalányosabbnak a Joseph Schöff (Schöff József Károly) pesti festő és a neki Bécsben szállást biztosító Franz de Paula Adam von Waldstein gróf ismeretsége tűnik. Nincs kimutatott indok vagy magyarázat az eddig csak Kitaibel Pál botanika professzor munkájának támogatójaként, valamint gyűjtőútjainak résztvevőjeként számon tartott bécsi műkedvelő botanikus, illetve a Pestről érkezett és az akadémiaira 1802-

104 Joseph Boye tételében (Adattár Nr. 55) a lakás megjelölése: „auf der Wieden in Köppischem Haus, Paniglgasse 48.” A házszám azonban téves, helyesen 84, ami 1808-ban a Köpp család, pontosabban Theresia von Felsenthal – azaz Köpp von Felsenthal – tulajdonában volt. Ld. *Grosbauer* 1808, 118. A ház Johann Georg Köpp tulajdonaként legkorábban említve 1796-ban, ld. *Gerold* 1796, 103.

105 Ld. *Böckh* 1821, 263. Anton Köpp Edler von Felsenthal 1797 után adhatta fel *Starhembergsches Freihaus*-ban lévő lakását, akkor még ugyanis a Wieden 454. alatt hirdeti magát mint *Zeichenmeister*. Ld. *Sicheres Adreß- und Kundschaftsbuch für Einheimische und Fremde, welche vorläufige Kenntniß von der Haupt- und Residenzstadt Wien haben wollen*. Wien 1797, 426.

106 *Pillich* 1964/65, 640, 641; *Pillich* 1966, 527/814; *Haupt* 2007, Nr. 2803, miszerint Marinoni 1728-ban házat vásárolt.

107 De Barco a beiratkozást követő évben, 1741 veszi el egy spanyol udvari tanácsos leányát, ld. *Hajdecki* 1908, 156/8389.

108 A bejegyzés tévesen mondja Brunswick Antalt kancellárnak (*apud Cancellarium Brunswick*), ugyanis csak tanácsosi rangban működött a Magyar Királyi Kancellárián 1762 és 1775 között. Ld. *Fallenbüchl Zoltán*: Mária Terézia magyar dikasztériális tanácsosai 1740–1780. Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve 1984–1985. Budapest 1992, 283–334, itt: 311. A korompai birtokra: *Hornyák Mária*: Beethoven, Brunszvikok, Martonvásár. Martonvásár 1993, 17.

ben már gyakorló festőként beiratkozott fiatal Schöfft ismeretségére, netán kettejük munkakapcsolatára.¹⁰⁹ Ha volt ilyen, annak kiderítése a további kutatásra vár.

Az akadémia látogatásának időtartama egyedileg változott, és a 18. század végéig legfeljebb a növendék újbóli beiratkozása ad hozzá forrásbeli támpontot,¹¹⁰ amire – amennyiben előfordul – a század folyamán jellemzően két-három évenként kerül sor. Mindazonáltal a beiratkozások ismétlődésére, gyakoriságára a szakonkénti matrikulavezetés előtti évtizedekben nincs egyértelmű magyarázat. Adminisztrációs ok a korai (rendszeretlen) adatrögzítésről tudottak alapján ekkor még nem feltételezhető, valószínűbbnek tűnik a tanulmányok szüneteltetése és későbbi újakezdése, különösen a több év utáni beiratkozásoknál. Ezek közé főként azok az esetek tartoznak, amelyeknél öt, hét, nyolc vagy olykor tizenegy év van két – esetleg három – bejegyzés között,¹¹¹ s a képzett, gyakorló művész már nem a tanulmányok, ahogy jeleztük, sokkal inkább az akadémia által biztosított szakmai lehetőségek – mint az aktmodell utáni rajz – miatt látogatja ismétlődő beiratkozások mellett az intézményt. Később, a 18. század utolsó éveiben induló tanszakok újból megsokszorozzák a jelentkezéseket: a növendékek párhuzamosan vagy egymás után rövidebb időszakokra iratkoznak be egy-egy „iskolába”. A szakosodott képzésre közelebbi adatokat csak a századfordulótól vezetett protokollumok¹¹² félévenkénti minősítéseiből, valamint azokból a bejegyzésekből kapunk, amelyek a végzett osztályokról szóló, illetve kilépéskor az akadémia látogatásáról kiállított – általában három évig érvényes – végbizonyítvány kiadását rögzítik.¹¹³ A II. József-féle felsőoktatási reform (1783) idején bevezetett rendszeres minősítésen¹¹⁴ kívül még egy adminisztrációs intézkedésnek van nyoma a bejegyzésekben: a lapszéleken az 1802. évtől feltűnik a bécsi letelepedéssel, illetve polgársággal nem rendelkező növendékek többségének beiratkozása mellett a hivatal arra vonatkozó megjegyzése, hogy a tanuló rendőrség felé való bejelentésével a város által előírt nyilvántartási kötelezettségnek eleget tettek.¹¹⁵

109 Waldstein grófra, illetve Kitaibel Pálra: *Wurzbach* 52 (1885) 234–236; vö. MAMÜL 5 (2006) 450.

110 A protokollumok és névjegyzékek rendje részletesebben az Adattár előtt található „Források elé” című összefoglalásban olvasható. A beiratkozások folyamatát kiadó protokollumok időhatárai: Sign. 1/b (1738–1765), 2 (1765–1795), 5 (1794–1808, a modell és az antik utáni festészet szak), 6 (1797–1826), 7 (1797–1850), 8 (1801–1810, építészet tanszak), 9 (1805–1820, vésnökiskola vasárnapi oktatás), 10 (1801–1825, tájképfestés szak), 11 (1806–1818, vésnökiskola hétköznapi oktatás), 12 (1810–1812). A protokollumokat kiegészítő alfabetikus (regiszteres) névjegyzékek: Sign. 1/a (1726–1753), 1/c (1754–1772), 3 (1787–1807, festészet, szobrászat és tájképfestés szakok).

111 Pl. J. B. Baumgartner: 1728, 1730, 1739; K. Reisner: 1728, 1737, 1739; P. Troger: 1728/1730, 1730, 1742; L. Mussinger: 1731, 1738; J. L. Kracker: 1733, 1738; M. A. Unterberger: 1736 (?), 1742; J. B. Seboth: 1738, 1752; F. A. Maulbertsch: 1739, 1749; F. X. Seegen: 1740, 1752, 1766 (az akkor induló *Kupferstecherakademie*); J. Kohl: 1744, 1749; J. Gfall: 1744, 1749; V. Fischer: 1749, 1755; A. Donat: 1765, 1770.

112 Ld. a Sign. 7. és a Sign. 12. jelzetű protokollumok lapszéli bejegyzéseit.

113 Tanulmányi évek alatt kiadott igazolás, illetve bizonyítvány: Adattár Nr. 12, 46, 109, 141, 217, 236, 386, 399, 455, 458, 505, 513, 538, 542, 574, 575; az akadémia látogatásáról szóló végbizonyítvány: Nr. 103, 210, 258, 270, 434, 437, 551, 576, 628, 637.

114 Ld. Gall 1978, 367.

115 Vö. *Czeike HistLex*. Wien, Bd. 4, 239–240, *Meldewesen* címszó. Vö. az Adattárban a Nr. 82, 106, 268, 455, 515. számú tételek lapszéli beírásaival. Itt érdemes utalni arra, hogy a más nemzetiségű növendékeknel nem ritkán előforduló elhalálozási bejegyzések mellett a magyar tanulóknál egy következ-

Jóllehet van néhány növendék, aki csak néhány hónapig, sőt aki mindössze néhány hétig látogatta az akadémiát,¹¹⁶ a többség a fentiekben vázoltak szerint éveket töltött el a képzéssel. Amihez a bécsi egzisztenciát, az önfenntartás körülményeit a legtöbben munkával biztosították. A növendékek túlnyomó többsége a tanulmányához közel álló vagy azzal egyező, eredeti művész-kézműves mesterségéből tartotta el magát; szerencsésebb esetben, ahogy arról szó volt, mester mellett. A megadott eredeti szakma, tanultság szerint nézve a bejegyzéseket, a szobrászok és festők után legnagyobb számban a kőműveseket, építőmestereket találjuk, akik csaknem kivétel nélkül építészeti rajzra iratkoztak be.¹¹⁷ Őket a rézmetszők, valamint az ötvösök, aranyművesek, asztalosok követik, majd a mérnökök, az aranyozók és paszománykészítők – az utóbbiak már jóval kevesebben, mondhatjuk, elenyésző számban.¹¹⁸ A többi foglalkozás – jogász, orvos, patikus, tanár, írnok, orgonista, kántor, cukrászinas, tükörkészítő, tűzszerész, istálló-mester, kerékgyártó, bolti eladó, inas – láthatóan mindenfajta kapcsolat nélkül a képzőművészet bármely területével, valódi tanult szakmaként vagy hivatásként ténylegesen a megélhetést jelentette.

Olykor a család anyagi ereje sejtethető a háttérben, aminek szociológiai szempontú összegzéséből igen érdekes, és az eddigi vélekedéssel ellentétes konklúzió vonható le. Megdölni látszik az, ami az ismert művészadatok alapján eddig kirajzolódott, miszerint többségükben a képzőművészek és a kézműves mesteremberek gyermekei választották ezt a pályát és képzési formát. Ha most csak azokat a növendékeket nézzük, akiknek a későbbiekben valamilyen kapcsolatát ismerjük a magyarországi vagy erdélyi művészeti környezettel (Adattár I.) és figyelembe vesszük, hogy az apa kilétét, foglalkozását illetően a beiratkozottaknak némileg kevesebb mint felénél áll rendelkezésre forrásadat vagy egyébként meglévő ismeret, akkor ebből a mennyiségből a növendékeknek csupán mintegy harmadánál (88 esetben) találunk képzőművész apát: festőt, szobrászt, éremvésnököt, rézmetszőt, rajzolókat. Akik mellett lényegesen kisebb számmal vannak jelen az építészek (3), a kőfaragók és kőművesek (5), a paszománykészítők és hímzők (7), az aranyozók (3), az aranyművesek (2), és a továbbiakban is (10 esetben) csupán egy-egy előfordulását találjuk olyan mesterségeknek, amelyek kézműves szinten kapcsolódnak a művészet valamely területéhez – ami összességében is az apa foglalkozását tekintve adatolt növendékek harmadának még mindig csak felső határát súrolja. Ebből az mutatkozik meg, hogy a többségnél az indíttatást nem a művész vagy rokon mesterséget űző család adta, sokkal inkább a kellő anyagi háttér, a bécsi egzisztencia megteremtésének lehetősége és pénzügyi adottságai, már amennyiben a növendék nem maga gondoskodott a megélhetése feltételeiről. Erre tudunk következtetni abból, hogy a művészek, illetve a rokon szakmákból élők gyermekei után a legnagyobb számban olyanok látogatták az akadémiát, akiknek családja jól

ményekkel járó bűneset is van: a Pozsonyból származó Anton Hujarit, aki 1753 májusában iratkozott be, ugyanaz év decemberében egy kalap eltulajdonítása miatt kicsapták. Ld. Adattár Nr. 224.

116 Ld. Adattár Nr. 63 (2 hét), 141 (4 hónap), 268 (2 és fél hónap), 386 (4 és fél hónap), 430 (12 nap), 456 (3 hét), 505 (4 és fél hónap), 514 (1 hónap), 687 (1 hónap).

117 Adattár Nr. 78, 131, 140, 144, 184, 190, 191, 278, 286, 323, 328, 349, 420, 422, 429, 443, 508, 605.

118 *Kupferstecher* Adattár Nr. 13, 14, 126, 181, 240, 280, 353, 356, 663; *Goldarbeiter, Goldschmied* Nr. 43, 128, 255, 284, 337, 424, 453, 619, 650; *Tischler* Nr. 162, 294, 302, 409, 476, 477, 549; *Ingenieur* Nr. 1, 458, 682; *Vergolder* Nr. 92, 668; *Posamentierer* Nr. 336, 679.

jövedelmező, biztos egzisztenciával rendelkezett, többnyire Bécsben, Pozsonyban vagy Budán: így akiknél az apa magasabb kormányzati beosztásban volt, illetve közigazgatási, kamarai vagy bányatügyi tisztségviselőként vagy egyéb területen hivatalnokként dolgozott (41), arisztokrata család alkalmazásában állt, esetleg uradalmi tisztséget töltött be (21), kereskedő (17), katona (17), szabó vagy szűcs volt (15) vagy valamilyen kézműves tevékenységet folytatott (13) – akiknek száma együttesen már meghaladja a művészcsaládból származó növendékekét. Mellettük egyre csökkenő mennyiségben de nem feltétlenül csökkenő anyagi képességgel vegyesen vannak az „értelmiségi”, valamint kétkezi szakmák képviselői: asztalos (10), orvos, borbély, felcser, laboráns (7), vendéglős (6), tanár (6), zenész (6), iparos (5), lelkész (5), földműves (4), kertész (4) színháztulajdonos, illetve színházi alkalmazott (3), gyár, manufaktúra tulajdonosa, illetve vezetője (3), mérnök (2), bányász (2), jogász (1), órás (1). Noha a számok eléggé határozott arányt mutatnak, mindebből nem következik, hogy az apai foglalkozások fenti összetétele a pályán maradók, a későbbi művészek esetében is változatlanul jellemző.¹¹⁹

Az immatrikulációs adatokra való nagyobb rálátás nem várt hozadéka a családokban feltárható pontosabb összefüggés, olykor egyenesen egy új családtag némi melyik művész rokoni kapcsolatában. Leggyakrabban eddig nem tudott testvér létezéséről szerzünk tudomást a bejegyzésekből, részben szövegük, részben az igen jellemző együttes vagy pár nap különbséggel történő beiratkozás révén. Johann Baptist Glunck bécsi portréfestő azonos nevű, eddig ismeretlen fiát vele egyidejűleg bejegyzett testvére, Friedrich Anton, illetve a rá való hivatkozás hozta elő, de Ignaz Walter bécsi szobrász gyermekeinek közös beiratkozása is új családtaggal bővítette a művészdinasztiát: a később Modorba telepedett festő, Johann Georg és a Budán tevékeny szobrász–rajztanár Ignaz mellett 1749-ben egy művészként induló Sebastian Walter is tartozott a családba, igaz, róla egyelőre nincs több adat. Ahogy nem tudunk semmit Matthias Grossmannról, a bécsi építész–vállalkozó Leopold, valamint öccse, a Pápan Fellner halála után Eszterházy Károlynak dolgozó Grossmann József testvéréről sem; leszámítva 1751. évi beiratkozását, amelyben Leopold öccsének mondja magát. Annyi mindenesetre innen kiderül, hogy apjuk kőművesmester volt. Máskor látszólag nem összetartozó bejegyzések egyező adatai bizonyítják, hogy az azonos vezetéknevű növendékek rokonok vagy egyenesen testvérek lehettek. Mint a győri székesegyházban aranyozási munkát végző Karl Manzador és a miniatűrfestő Ignaz Manzador, akik – bár eddig rokonságukról nem tudtunk – amiatt tekinthetők testvéreknek, hogy mindketten aranyozó fiai, és 1750–1752 között látogatva az akadémiát, azonos lakcímet adtak meg. S noha a

119 Ahogy van példa „pályaelhagyásra” a művészcsaládból származók esetében is: Anton Schweizer szobrász, Johann Georg Schweizer soproni szobrász fia az 1775. évben megkezdett akadémiai tanulmányok ellenére később tűzér lett (ld. Adattár Nr. 556, valamint *Aggházy* 1959, 273). Franz Anreitter, aki fia volt a bécsi porcelánfestő dinasztia alapítójának, a Selmechányán született, majd Bécsben du Paquier-nál, 1737–1746 között pedig Ginori docciai porcelánmanufaktúrájában működött Johann Karl Wendelin Anreitternek, s akinek négy testvére szintén a bécsi manufaktúra porcelánfestője volt, az 1757. évi akadémiai tanulmányok után Magyarországon, a harmincadvám-hivatalnál helyezkedett el, s a továbbiakban nem tudni róla. (Ld. Kat. Luxus Porzellan 2005, 478, valamint Franz Anreitterre Adattár Nr. 695).

forrás nem említi, ugyanilyen okból lehetünk biztosak a későbbi kismartoni építőmester, Joseph Ringer, valamint a szintén építészetet látogató, de az irodalomban nem számon tartott Johann Ringer testvérkapcsolatában is: mindkettejük apja Esterházy fényes Miklós istálló mestere volt és 1770-ben – jóllehet nem egyszerre iratkoztak be – a Josefstadtnak ugyanabban a házában laktak. Többféle hozadéka van a bécsi Hurtelek akadémiai bejegyzéseinek: a forrásnak köszönhetően a Joseph és Franz Anton Hurtelből álló festőcsalád újabb taggal, egy eddig nem tudott ifjabb Joseph-fel bővült, aki testvérel, Franz Antonnal egy napon iratkozott be, s akinek előkerülésével az idősebb Joseph *bürgerlicher Maler*ről, az *akademische Frey-Compagnie* tagjáról le lehet választani azt az adatot, ami most már fiához kapcsolható, a Zichy Ferenc győri püspök 1772-re megépült zselői kastélya (elpusztult) menyegyzetképeinek kivitelezését. Az ifjabb Joseph Hurtel 1769. évi beiratkozásában apjáról ugyanis már elhunytként esik szó.¹²⁰

A torzóban maradt, de így is fontos életmű,¹²¹ az ígéretesen indult életpálya teszi, hogy külön nyereségnek vehetünk minden újabb tény, adatot, ami a festő és grafikus Karl Philipp Schallhas, a tájrajz és tájfestés szak fiatalon elhunyt korrektora, 1790-től akadémiai tag életrajzának és családtörténetének tisztázásához hozzájárul. Ez utóbbi téren az akadémiai matrikula valóban szolgált is újdonsággal: az 1777-ben beiratkozott Ferdinand Schallhasban a bejegyzések összevetése alapján a tíz évvel később akadémiára jelentkezett Karl Philipp testvérét azonosíthattuk. Az eltelt évtized ellenére mindketten ugyanott laktak, a Singerstraßen im Teutschen Haus, ami nem más, mint a német lovagrend bécsi háza, későbbi székhelye,¹²² apjukat pedig mindkét bejegyzés (nem azonos megnevezéssel) udvari hivatalnokként említi. Ferdinand Schallhas pozsonyi születésüként szerepel a beiratkozásban, amit bizonyossá tesz a pozsonyi Szt. Márton-plébánia anyakönyve is, az 1760. február 23-i bejegyzéssel.¹²³ A keresztelési adat a pontos születési dátumon kívül megadja az apa, Leopold Schallhas nevét, valamint foglalkozását is, azaz hogy 1760-ban a pozsonyi Magyar Udvari Kamara számvevő tanácsosa volt. A magyar kamara tisztviselőinek jegyzékéből így megtudhatók pályájának részletei: eszerint már 1749-ben a pozsonyi kamaránál dolgozott mint számvevőségi tiszt, majd 1755-től 1769-ig tanácsos volt, amikor is előléptették és Bécsbe helyezték.¹²⁴ Hogy már 1749-ben Pozsonyban van, azt egy másik keresztelési adat is megerősíti: Franz Leopold

120 Ld. Adattár Nr. 226, az ott hivatkozott irodalommal, valamint a *Frey-Compagnie* tagjaként 1741-ben: *Litkow* 1877, 147. Ld. továbbá *Hajdecki* 1908, 390/14219, itt id. Joseph Hurtel 1748-ban *bürgerlicher Maler*ként említve. A forrás Joseph Hürtl Joseph nevű fiának elhalálozásáról szól, vagyis a későbbi, festővé lett Joseph Hurtel, ugyanezre a névre keresztelve, 1748 után született. Hogy egyazon családról van szó, igazolja az is, hogy 1821-ben is valamennyien ugyanabban a Schottenfelden lévő saját házában laktak, ahol Franz Anton Hurtel 1769. évi beiratkozásakor élt. Ld. *Böckh* 1821, 260.

121 Műveinek és működésének legátfogóbb áttekintése: *Sz. Lajta* 1954; *Aurenhammer* 1961.

122 *Czeike HistLex*. Wien, Bd. 2, 25.

123 Bratislava, Státny Archív, St. Martin, Liber Baptisatorum, 1756–1763 (inv. č. 16.): 23. Febr. 1760, „Ferdinandus. Parentes D(omi)nus Perill(ust)ris Leopoldus Schallhas Camerae Rationum Consultor et D(omi)na Eleonora.” Ld. <https://familysearch.org> Slovakia, Church and Synagoge Books 1592–1910... Bratislava, St. Martin I. A forráshoz, ahogy az alábbiakhoz is, Jávora Anna révén jutottam, a keresztelési és halotti anyakönyvi dokumentumok ismeretét neki köszönöm.

124 *Fallenbüchl* 1970, 303, 305.

nevű fiáé.¹²⁵ Az 1769. évi előléptetéssel és Bécsbe költözéssel a hazai hivaltörténet Leopold Schallhas elvesztette szem elől, úgy vélik, hogy nem sokkal utána, 1770-ben meghalt.¹²⁶ Pedig fiai későbbi beiratkozásai említik őt, amiből kiderül, hogy a magyar kamarától központi államigazgatási pozícióba emelkedett: 1777-ben udvari fogalmazó (*K: K: Hof Concipist*), 1787-ben tanácsos (*Hofkommissions Rath*) volt. Hogy a megnevezett beosztást az udvari kamaránál töltötte be (*Kais. Kön. Hofkammer*), azt egy évvel későbbi, 1788. évi halálozási adata közli.¹²⁷ De nevét *wirklicher Hofkommissionsrat* megjelöléssel megtaláljuk az 1781. évi sematizmusban is, hasonlóképp ugyanott a *Hoftheater* személyi állományában *Concertdispensator*ként említve idősebb fiát, Ferdinand Schallhas is, akinek életében ezek szerint a képzőművészeti akadémia csupán egy közbülső állomás volt.¹²⁸

Mindenesetre Leopold Schallhas hivatali karrierjének adatai megnyugtató támpontot adnak Karl Philipp születésének helyét illetően is. Jóllehet az ő keresztelésére nincs meg a forrás, az irodalom mindig is tudni vélte pozsonyi származását. Ebben keltett most némi kétséget a tőle való beiratkozási közlés, amelyben Bécs szerepel. Mivel halálakor, 1797-ben az életkorát 30 évesként jegyezték be,¹²⁹ apja hivatali pályája alapján 1767-ben bizonyos, hogy még Pozsonyban született. Ernek megfelelően vallotta magát *Nobilis Posoniensis*nek 1780-ban, amikor a bécsi egyetem gimnáziumi fakultására jelentkezett.¹³⁰ Schallhas két éves korától Bécsben élt, az ő szempontjából mindkét állítása valós volt. A kutatásra várt a feladat – ahogy majd az itt közzétett beiratkozásokból több kérdéses esetben is – hogy eldöntse, melyik az igaz.

125 Bratislava, Státny Archív, St. Martin, Liber Baptisatorum, 1745–1750 (inv. č. 14.), p. 625. 11. Juli 1749, „Franciscus Leopoldus. D(ominus). Pater Leopoldus Schollhaus Inclyto Camerae Officialis, Maria Eleonora Consors ejus. Patrinus D(omi)nus Franciscus Antonius Puchner Inclyto Camerae Officialis.” Közben 1753-ban számvevősségi írnok ugyanott, legalábbis ikergyermekei keresztelési bejegyzése szerint: Liber Baptisatorum, 1750–1756 (inv. č. 15.), 22. Aug. 1753, „Josephus Bernardinus et Anna Barbara gemelli, Leopoldus Schollhass, officinae rationariae Camerare Hungariae juratus Notarius.” A forráshoz ld. a 123. jegyzetet.

126 *Fallenbüchl* 1970, 303.

127 Leopold Schallhas halotti anyakönyvi bejegyzése: St. Stephan Sterbebuch 1784–1788, 03–35, p. 270, 1788 May den 20ten / Nro 865. / „Titl. Herr Leopold Schallhas jubil: k. k. Hofkammer Commissionsrath / Katholisch / Märrlich / 76. / Lungensucht / Den 22t Dito [temetés] Deto [Ausser St. Mark].” Halálának oka, akárcsak fiánál: tüdőbaj.

128 Hof- und Staats-Schematismus der röm. kais. auch kais. königl. Haupt- und Residenzstadt Wien ... auf das Jahr 1781. 24: „Titl. Hr. Leopold Gabriel Schallhas, wirkl. Hofkommissionsrath, log. in der Singerstrasse 865.” Leopold Schallhas szolgálati helye az itt megadottak szerint: „Kais. auch kais. könig. Hofkammer, am grünen Anger 886”, azaz a cím alapján a k. k. Ministerial Banco-Hof-Deputation. Uott 388: „Ferdinand Schallhas Concertdispensator log. in der Singerstrasse 803.”

129 Karl Philipp Schallhas 1797. szeptember 21-én halt meg tüdőbajban: Wien, St. Stephan, Sterbebuch 1797–1803, sign. 03–37, p. 52. „Der Herr Philipp Karl Schallhaß, Professors Adjunct der Landschaftszeichnung bey der k. k. Academie der bildenden Künste. Katholisch / 30. / Lungensucht.” Ld. www.maticula-online.eu Österreich, Wiener Diözese, Wien Stadt, St. Stephan. A forrásadatért Javor Annának tartozom köszönettel. Az adatot azzal kiegészítve közli Hans Aurenhammer, hogy Philipp Karl Schallhas halálakor özvegy anyját és három kiskorú hűgát hagyta hátra. Az adatban bátyjáról, Ferdinand Schallhasról nem esik szó. *Aurenhammer* 1961, 16/20. j.

130 Kiss 2000, 83/1411.

„EIN JUNG WILL ZEICHNEN LERNEN“

DER SOZIOLOGISCHE HINTERGRUND DER STUDIEN AN DER WIENER AKADEMIE

Zusammenfassung

In den letzten Jahren veröffentlichte die ungarische Peregrinationsforschung das Immatrikulationsmaterial ungarischer Studierender, die europäische Universitäten und Akademien besuchten. Diese mit statistischen Zusammenfassungen ergänzten Namensverzeichnisse beinhalten auch die Liste der ungarischen Schüler der Akademie der bildenden Künste in Wien. Die vorliegende Studie hat eine andere Herangehensweise: Sie konzentriert sich – gestützt auf die Angaben in den Protokolleinträgen – auf den Familienhintergrund und das soziale Umfeld der Schüler, die existenziellen Umstände während der Lehrjahre sowie auf die jeweiligen Schüler–Meister–Beziehungen. Es werden so Informationen gesammelt und untersucht, die durch die traditionellen Methoden und Fragestellungen der Kunstgeschichte üblicherweise nicht erkennbar sind.

Zuerst wird das Lebensalter der Immatrikulierten untersucht, was dieses Institut von den anderen Wiener Akademien unterscheidet. Zwar hatte die Akademie der bildenden Künste kein Mindestalter, in mehreren Einträgen weist das Alter der Schüler darauf hin, dass die Studienaufnahme – im Gegensatz zur Universität und zu den übrigen Fachakademien – weder an eine Grundschulbildung oder andere höhere Schulausbildung noch an praktische Berufserfahrungen geknüpft war. In den hier veröffentlichten Quellen kommen dreiunddreißig Schüler im Alter von zwölf oder weniger Jahren – der jüngste war Johann Christian Sambach mit sechs Jahren – sowie zweiundvierzig Schüler im Alter von 13–14 Jahren vor, die noch im Grundschulalter waren. Bezeichnend ist, dass die Schüler unter zwölf fast alle in Wien wohnten und über die Väter von drei Vierteln dieser Schüler – dieser Anteil ist viel größer als im Kreis aller Immatrikulierten – wissen wir, dass sie Maler, Bildhauer oder in einem ähnlichen Beruf tätig gewesen waren.

Hauptsächlich für die ersten anderthalb Jahrzehnte der Lehranstalt ist es charakteristisch, dass sich auch namhafte und anerkannte Künstler unter den Immatrikulierten finden, die eigentlich nicht mit der Absicht der Studien, sondern wegen des beruflichen Prestiges die Akademie besuchten. Die bekannten Künstlernamen zeigen eine deutliche Tendenz auf. Manche meldeten sich nach dem Besuch der zwischen 1706 und 1714 tätigen Privatakademie von Strudel an (K. J. Aigen mit 43,

J. M. Mölck mit 48 Jahren), andere wurden im Besitz der schon Jahre früher erlangten Amtsernennung, als *kaiserlicher Kammermaler* (P. v. Roy, 43 Jahre), *kaiserlicher Hofbildhauer* (L. Mattielli, über 41 Jahren) oder als *kaiserlicher Hoftheatermaler* (G. Rosa, 42 Jahre) „Schüler“ der Akademie. Der Bildhauer Antonio Corradini hatte sich über vierzig, einen Kreis vornehmer Auftraggeber in Venedig zurücklassend, in Wien angesiedelt und sich gleichzeitig an der Akademie immatrikuliert. Er wurde nicht viel später – nach Fertigstellung des Josephs-Brunnens – am 24. Mai 1732 zum *Hofstatuarius* ernannt. Auch der künftige Rektor der Akademie, Michael Angelo Unterberger, war über vierzig, als er sich mit bedeutenden Berufserfahrungen und bewältigten Aufgaben zuerst vielleicht im Jahre 1736, aber 1742 schon mit Sicherheit mit dem Zeichnen nach dem Modell an der Akademie „anfang“. Die Motivation ist nicht immer eindeutig: Zu den von der Akademie gewährten fachlichen Möglichkeiten – lebende Aktmodelle zu stellen war zum Beispiel ein akademisches Privileg und sonst verboten – kamen die Vorteile aus dem Prestige einer akademischen Ausbildung, das sich auch auf die spätere Laufbahn auswirkte.

Aus den persönlichen Mitteilungen der Einträge geht hervor, dass zehn Prozent der ungarischen Schüler der Akademie parallel dazu auch an der Wiener Universität studierten. In erster Linie waren sie Universitätsstudenten und besuchten die Akademie daneben, mit einer sekundären Immatrikulation. Die meisten von ihnen waren Schüler der philosophischen Fakultät, es gab aber auch eine bedeutende Zahl von Studenten der juristischen oder medizinischen Fakultät und es gab auch solche, die *Caneral Rechnungs Wissenschaften*, d. h. Finanzbeamtenausbildung gewählt hatten. Die meisten, die parallel die Universität besuchten, immatrikulierten sich an der Akademie um Architektur zu lernen, aber nur zwei der Studenten blieben auch später bei dieser Laufbahn. Die Mehrheit der Schüler besuchte nämlich die akademische Lehranstalt neben der für den „ernsten“ Beruf vorbereitenden Universität, um ihre Allgemeinbildung zu erweitern. Es kam aber auch die umgekehrte Reihenfolge vor, da auch Maler mit akademischem Schulabschluss ihre Universitätsstudien begannen (J. M. Millitz, Z. Schreitter).

Neben den jeweiligen parallelen Studien gibt einzig die Sprache, welche die Schüler bei der Immatrikulation benutzten, einen gewissen Aufschluss über ihre Bildung: Sieben von den ungarischen Schülern immatrikulierten sich und gaben ihre persönlichen Daten in lateinischer Sprache an – vermutlich wegen mangelnder Deutschkenntnisse. Solche Beispiele treffen wir bis 1783, bis das Lateinische als Unterrichtssprache galt.

Die jetzt erschlossenen Angaben der Immatrikulationseinträge bereichern auch unsere Kenntnisse über die Herkunft der bildenden Künstler, die in ungarischen Städten tätig gewesen waren. Von mehreren bisher für in Ungarn heimisch gehaltenen Malern oder Bildhauern stellte sich heraus, dass die Wiener Akademie, die früher in ihrem Lebenslauf fehlte, eine Zwischenstation war, von der aus die in Wien angekommenen Künstler aus Böhmen, Schlesien, Tirol und anderen österreichischen Regionen oder fernen Ländern des Kaisertums zur Ansiedlung und zum Durchbruch nach Ungarn gelangten. Die Nachfrage nach ausgebildeten Künstlern zeigt sich besonders bei den Malern und Bildhauern „aus der Fremde“, die sich in den 1730er Jahren an der Akademie eingeschrieben hatten. Die steigende

Zahl der künstlerischen und handwerklichen Aufgaben im Zusammenhang mit dem Wiederaufbau des Landes, der Mitte des 18. Jahrhunderts einen Aufschwung genommen hatte, und die entsprechende Konjunktur zog sie nach Ungarn. Diese Künstler übten ihre Tätigkeit schon im zweiten Drittel des Jahrhunderts in Ungarn aus. Einer der größten „Aufnahmeorte“ der Künstler war Pressburg (Pozsony, Bratislava) mit den ständigen Erneuerungsarbeiten an der Domeinrichtung. Bei den Auszahlungen kommen die Namen mehrerer Meister vor, die in den Immatrikulationseinträgen der Wiener Akademie in den 1730er Jahren erwähnt werden (G. Hager und J. Dietrich aus Graz, P. Buchberger und A. Nissel aus Wien, J. A. Aust aus Niederschlesien, J. M. Walterham aus Bayern, J. B. Schger aus Tirol, A. Tallmann aus Niederösterreich). Wir kennen aber auch Maler und Bildhauer, die in den 1730–1740er Jahren die Wiener Akademie besucht hatten, welche in Trentschin (Trencsén, Trenčín), Pest, Steinamanger (Szombathely), Raab (Győr), Pápa oder in Ödenburg (Sopron) tätig waren und sich nach der Ansiedlung zu Ansehen und Berufserfolgen kamen. Auch unter den durch ihre Tätigkeit bekannteren städtischen Malern und Bildhauern finden sich solche, in deren Lebenslauf das Institut der Akademie bisher nicht vorkam (Maler wie L. Maron, I. Schedl, F. Schellemayer, L. Mussinger; die Bildhauer F. Gelineck/Jelineck, J. Wieland und M. Kögler; der Steinmetz J. P. Krail). Es gibt ferner auffallend viele Künstler mit akademischer Ausbildung auch unter den Meistern, die im Fürstenhaus oder bei der Grafenfamilie Esterházy beschäftigt waren (die Maler W. Gottfried aus Schlesien und J. B. Seboth, der Ingenieur F. d’Abeancour, G. Rabel fürstlicher Feuerwerker beziehungsweise S. Reindl und der Leipziger J. F. Schrott, beide Bildhauer). Die Mehrheit der Erwähnten verwandte den Rang des akademischen Studiums wahrscheinlich nicht, in den wenigen Quellenangaben wird nämlich die Ausbildung dieser Künstler nicht erwähnt. Für die Meisten könnten die akademischen Studien wohl eine Alternative zur traditionellen Methode der Aneignung beruflicher Erfahrungen gewesen sein: Einige Handwerker (Goldarbeiter, Goldschmied, Maurer) führten ihre Tätigkeit auch nach dem Besuch der Akademie wie vorher als Zunftmitglieder aus.

Die bedeutendste Erkenntnis aus den Matrikelangaben war das Netz der Meister-Schüler-Beziehungen, welches bei bestimmten Künstlern, besonders Bildhauern, erstaunliche Statistiken offenbarte. Wir wissen nicht, in welchem Maße die akademische Bildung auf das vom Meister direkt erlernbare berufliche Wissen niederschlug, die Praxis beleuchtenden Informationen aus den Einträgen beweisen jedoch, dass die Institution der Akademie die Schüler nicht der Notwendigkeit entband, sich technische Kenntnisse in traditionellen Werkstätten anzueignen – zumindest im Bildungssystem der Akademie vor dem 19. Jahrhundert. Manchmal hält der Eintrag nur fest, wer der Meister des Schülers war, manchmal teilt er mehr über den Status des Schülers, der häufig eher als Geselle betrachtet werden kann, mit – und zwar durch die Angabe, dass der Schüler *in condition*, d. h. für Kost, bei seinem Meister arbeitet oder unter selben Bedingungen eventuell auch bei ihm wohnt. Die Zahlen belegen nicht nur durch die Namen die ständige Werkstatttätigkeit bestimmter Bildhauer, sondern zeigen auch die Praxis auf, dass einige akademisch gebildete Meister ihre Schüler oder Lehrlinge mindestens für

eine Weile bei dem offiziellen Bildungsinstitut „eingeschult“ hatten. Welche Art der Bildung diese Schüler erfuhren, geht aus den Matrikeleinträgen größtenteils nicht hervor; nur in vier Fällen ist der Charakter der Ausbildung angegeben: Zwei Schüler meldeten sich für Architectur(-Zeichnung) und zwei andere zur Aneignung des Metallgießens an. Jedenfalls bezeichnen sich die Studierenden, die zum Werkstattkreis der in diesem Aufsatz behandelten leitenden Bildhauer gehören, nur in einigen Fällen als Schüler. Die Mehrheit besucht als praktizierender, meistens als *in condition* beschäftigter Bildhauer die Akademie.

In den Quellen kommt Anton Tabota, dessen Werke sich in der Kathedrale von Raab beziehungsweise auf der Fassade und an den Altären der Pfarrkirche von Martonvásár befinden, mit neun Schülern vor: Vier von ihnen lebten bei ihm, die anderen arbeiteten als Lehrlinge *in condition* unter seiner Leitung (z. B. F. Müller, M. Barger). Der „Rekordhalter“ ist Johann Georg Leithner mit vierzehn Schülern, von denen man mehrere (J. F. Schrott, J. Gundrich, J. G. Ham, J. Rosa, J. Vogt) früher nicht mit dem Werkstattkreis des Wiener Bildhauers in Verbindung brachte. Die Schülerzahl des dritten Meisters ist ungewiss: Balthasar Ferdinand Moll, Professor der Bildhauerei, wird vierzehnmal als Meister bezeichnet, in mehreren Fällen aber nur als *Herr Moll* – unter diesem Namen konnte man aber auch Anton Cassian, den ebenfalls mit Lehrlingen arbeitenden Medailleur, verstehen. Jakob Christoph Schletterer, der zwischen 1751 und 1774 leitender Lehrer der Bildhauerei an der Akademie war, kommt in den Einträgen elfmal als Meister vor. Bevor Schletterer zum Professor ernannt wurde, wohnte Wolfgang Träger schon bei ihm. Träger war nach seiner Immatrikulation im Dezember 1750 gleichzeitig auch Bildhauer *in condition* bei *Herrn Moll*, vermutlich bei Balthasar Ferdinand Moll, wohl nicht unabhängig von der Tatsache, dass letzterer im darauffolgenden Jahr den Prachtsarkophag der Kaiserin Elisabeth Christine in der Kapuzinergruft ausführte und auch das Grabmal des Erzbischofs Kollonich im Stephansdom begonnen hatte. Ein ähnlicher Zusammenhang lässt sich zwischen der Beschäftigung der drei bei Johann Nikoaus Moll wohnenden Gesellen (A. C. Moll, J. G. Mertz, J. P. Kelle) und ihrer akademischen Immatrikulation im November 1741 (an demselben Tag) sowie Molls damaligem Auftrag, den Sarkophag von Karl VI. im Jahr 1742 fertigzustellen, vermuten. Das Werk wurde zehn Jahre später von Johann Nikolaus' älterem Bruder, Balthasar Ferdinand, umgestaltet, vielleicht ebenfalls mit den drei bei ihm wohnenden Lehrlingen, von denen auch Matrikeleinträge im Jahr 1752 berichten.

Über Franz Xaver Messerschmidt erfahren wir aus der Immatrikulation des bei ihm wohnenden Ignaz Donner, dass Messerschmidt 1767 immer noch bei seinem ehemaligen Meister, bei Schletterer, *im goldspinnerischen Haus* wohnte und auch seine Werkstatt dort unterhielt. Wie aus der Literatur bekannt, hatte er erst 1770 sein eigenes Haus bezogen, von dem aus sein damaliger Lehrling, Franz Kowanda aus Igla, sich immatrikulierte.

Die Meister-Schüler-Beziehung beruht sich manchmal auf Verwandtschaft – wie in den Fällen von Johann Nikolaus und Anton Cassian Moll, Franz Christoph Janneck und Franz Karl Canton, Johann Michael und Christian Seybold oder im Fall von Martin Unterberger, der unter dem Wohnsitz von Michael Angelo eingetragen wurde. Manchmal beruht das Verhältnis darauf, dass Meister und Schüler

aus derselben Gegend stammten, wie Mildorfer, Palko und Cimbal beziehungsweise ihre Schüler aus Innsbruck, Brünn und Waagstadt.

Dank des Matrikeleintrags bestimmter Schüler konnte man auch gründlich erforschte Lebenswerke um bisher nicht bekannte Gesellen ergänzen. In der Zukunft können wir bei den Arbeiten von Maulbertsch (F. A. Hurtel und A. Kepfer, Letzterer wohnte bei dem Maler), von Matthäus Donner (M. König, der am *Münzamt* bei seinem Meister wohnte) sowie von Troger (B. Wertig, der als Schüler beim Maler seine Unterkunft hatte) die Anwesenheit eines neuen Lehrlings in Betracht ziehen. Die Biographie von Franz Anton Palko konnte durch die Information seines Schülers Anton Jandl präzisiert werden: Jandl hatte 1753 bei seinem Meister in Mariahilf gewohnt; Diese Angabe belegt, dass Palko zu jener Zeit schon in Wien gelebt hatte. Des Weiteren eine vielleicht nützliche Angabe zu den Lebensläufen von Martin Knoller und Felix Ivo Leicher: Beide wohnten zu derselben Zeit in einem Haus bei derselben Wirtin und beide immatrikulierten sich an demselben Tag.

Aufgrund der Einträge lassen sich die Wiener Bezirke, welche von den ungarischen bzw. durch ihre spätere Tätigkeit mit Ungarn zu verbindenden Schülern bevorzugt wurden, gut eingrenzen. In dem damaligen Wien – *in der Stadt* –, d. h. in der heutigen Innenstadt, wohnte etwa ein Drittel der Schüler. Von den Vorstädten waren Mariahilf, Spittelberg, Leopoldstadt, Wieden, die Landstraße, Josefstadt sowie Laingrube oft Wohnsitze der Studenten. Die meisten Wohnadressen bezeichneten vermutlich professionelle Mietsherren – einige Namen kommen sogar öfter vor –, oder es kann auch bedeuten, dass die Miete geteilt wurde. Das ist erkenntlich, wenn der Name, der aus den städtischen Adressbüchern als Hausbesitzer bekannt ist, und der bei der Immatrikulation angegebene Vermieter nicht identisch waren. Es gab einen Studenten, der Bettgeher war, und auch einen, der im Armenhaus lebte. Im Glücksfall fanden die Schüler in einem geistlich-adeligen Konvikt Unterkunft (S. Straubig: *Pazmaneum*, A. Tabota: *Collegium Theresianum*) – wer nicht adeliger Herkunft war, vielleicht eingestellt oder dank Familienbeziehungen (E. Klein von Muntii: *Barbareum*). Es war keine Seltenheit, dass die Schüler in Institutionen Obdach fanden, die mit dem Beruf des Schülers oder seines Vaters verknüpft waren. Die Ungarische Königliche Hofkanzlei (G. Lipp, F. Regner und L. Regner), die Siebenbürgische Hofkanzlei (J. Biro), die Niederländische Kanzlei (L. Pollack und M. Pollack) oder das Spanische Spital (K. Kaspar) kommen meistens als Wohnanschrift in den Einträgen wegen des Berufs des Vaters vor.

Aus den Angaben über den Wohnsitz lässt sich manchmal auch die finanzielle Lage des Schülers und seiner Familie ablesen, oder mindestens kann man darauf schließen. Mehrere Künstler lebten in so genannten Freihäusern, d. h. in mehrstöckigen Miethäusern in städtischem oder privatem Besitz. Ihre Namen sind schon auch in der Fachliteratur bekannt (*Getreidemarkt, unteres Freihaus*: J. L. Kracker, J. Zach, J. Perdtl, F. A. Maulbertsch; *Starhembergsches Freihaus*: W. Köpp, H. Maurer, J. M. Fischer), aber die Liste wurde jetzt mit weiteren Künstlernamen ergänzt, teils durch die Matrikelangaben, teils durch Schematismen (*Getreidemarkt oberes Freihaus*: J. B. Seeböth; *unteres Freihaus*: M. Mutz als Schüler von Maulbertsch; *Starhembergsches Freihaus*: J. Glickovits, J. Liebich, A. Köpp, K. Kaspar, A.

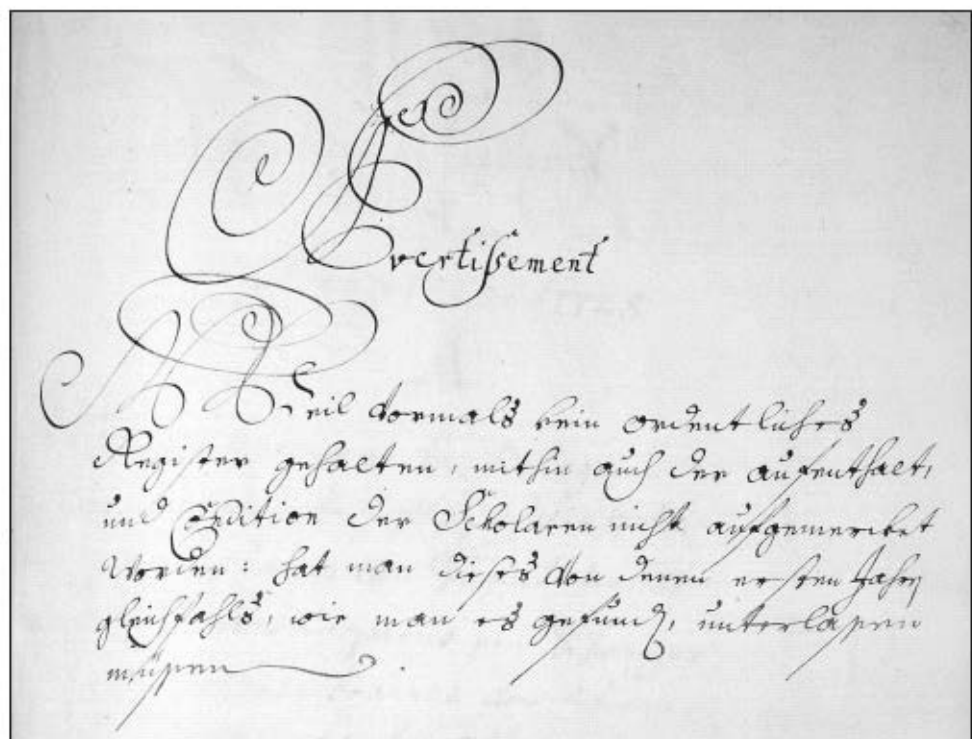
Ehrenreich). Auch die Mehrheit der Unterkünfte unter verschiedenen Anschriften bezeichnet wahrscheinlich Mietwohnungen: Es ist nämlich nur selten die Rede von einem eigenen oder im Besitz des Meisters befindlichen Haus, und zwar nicht nur in den Immatrikulationsangaben, sondern auch im frühesten Haus-Schematismus (F. de Ponty, 1779), der sowohl die Namen der Hausbesitzer aus Wien als auch aus den Vororten beinhaltet und in dem Künstler als Hausbesitzer nur in geringer Zahl erscheinen. (Detailliert siehe in Anm. 100.) Nach den akademischen Immatrikulationsangaben besaßen auf jeden Fall Johann Michael Millitz, Karl Matholai, Joseph Wieland, Quirin Marck sowie Johann Georg Köpp ein eigenes Haus.

Es kommt vor, dass die Angabe über die Unterkunft auch einen Anhaltspunkt zu weiteren beruflichen oder gesellschaftlichen Beziehungen des Schülers liefert: Mit Johann Jakob Marinoni, dem Hofmathematikus und kaiserlichen Ingenieur unterhielten zum Beispiel der Ingenieur Innozenz de Barco und der Kupferstecher Johann Christoph Winckler aus Bayern eine enge Bekanntschaft. Winckler wohnte bei dem Mathematiker, als er im Alter von 43 Jahren seine Lehre an der Akademie begann. Der Schüler Johann Adam Metsch aus Klausenburg (Kolozsvár, Cluj) war Bekannter des Jesuiten, Astronomen und Lehrer-Mathematikers Maximilian Hell, aus dessen Quartier Metsch die Akademie besuchte. Der Maler Joseph Schöpf aus Pest sollte der Bekannte seines Mietsherren, des Amateurbotanikers Grafen Franz de Paula Adam von Waldstein, gewesen sein. Von den beruflichen Beziehungen des Grafen zu Ungarn kannten wir bisher nur den Naturwissenschaftler Pál Kitaibel, dessen Forschungen Waldstein gefördert hatte.

Die Dauer des Akademiebesuchs war unterschiedlich und bis Ende des 18. Jahrhunderts gibt dazu nur eine eventuelle nochmalige Immatrikulation der Schüler einen Anhaltspunkt. Es gab einige, deren Lehrzeit ein paar Monate oder sogar nur einige Wochen dauerte. Die Mehrheit verbrachte jedoch Jahre mit den Studien, während sie sich mit Aufträgen in ihrem ursprünglichen Künstler- oder Handwerksberuf unterhielten. Fasst man die Einträge dementsprechend zusammen, kann man feststellen, dass Bildhauer und Maler den größten Teil der Akademiebesucher stellten, es folgten Maurer- und Baumeister auch in großer Zahl, dann Kupferstecher, Goldschmiede, Goldarbeiter und Tischler, schließlich die Ingenieure, Vergolder und die Posamentierer. Daneben verdienten die Schüler mit zahlreichen alltäglichen Tätigkeiten im ursprünglichen Beruf (Jurist, Arzt, Apotheker, Lehrer, Organist, Kantor, Zuckerbäcker usw.) den Lebensunterhalt. Oft kann man die finanzielle Unterstützung der Familie vermuten und daraus ergibt sich eine durchaus interessante und der bisherigen Meinung entgegenlaufende soziologische Folgerung. Die Annahme aufgrund der auch früher schon bekannten Lehrgaben, dass meistens die Kinder bildender Künstler und Kunsthandwerker diese Laufbahn und diese Bildung gewählt haben, scheint widerlegt zu werden. Betrachtet man nur die Künstler, die aus Ungarn und Siebenbürgen stammten oder deren spätere Tätigkeit mit Ungarn zu verbinden ist, zieht man des Weiteren in Betracht, dass die Quellenangabe über den Beruf des Vaters bei weniger als der Hälfte der Schüler zu finden ist, kann man feststellen, dass die Väter bei etwa einem Drittel der Immatrikulierten (in 88 Fällen) bildende Künstler (Maler,

Bildhauer, Medailleur, Kupferstecher oder Zeichner) waren, ferner – in wesentlich geringerer Zahl – solche, die auf anderen Kunstgebieten tätig waren. Alles in allem belegen die Angaben, dass nicht der Vater mit einem Künstlerberuf oder die Familie mit ähnlicher Beschäftigung den Ausschlag zu einer akademischen Bildung gaben, sondern der finanzielle Hintergrund, die finanziellen Gegebenheiten zum Aufbau einer Existenz in Wien. Daraus können wir schließen, dass solche Schüler – nach den Kindern von Künstlern und Handwerkern – in größter Zahl die Akademie besuchten, deren Familie über eine auskömmliche, sichere Existenz verfügte, meistens in Wien, Pressburg oder Ofen (Buda). In diesen Fällen hatte der Vater eine höhere Stellung in der Regierung oder arbeitete als Amtsträger im Verwaltungs-, Kammer- oder Bergbauwesen, stand im Dienst einer Aristokratenfamilie, eventuell übte er ein herrschaftliches Amt aus, war Militär oder Händler beziehungsweise hatte einen Handwerksberuf. Ihre Gesamtzahl (124), ergänzt um weitere Vertreter der „Intelligenz“ und der Handarbeiter (65), zeigt ein Zurücktreten der Künstler, was den Familienhintergrund betrifft.

In manchen Fällen konnte man Verwandtschaftsverhältnisse aufgrund der Matrikeleinträge abklären: Die Angaben oder die regelmäßigen gemeinsamen Immatrikulationen enthüllten meistens das Vorhandensein eines bisher nicht bekannten Bruders oder Sohnes (z. B. Anton und Johann Baptist Glunck d. J.; Ignaz, Johann Georg und Sebastian Walter; Leopold, Johann und Matthias Grossmann; Karl und Ignaz Manzador; Joseph und Johann Ringer; Franz Anton und Joseph Hurtel d. J.). Wie vom Zusammenhang der Tatsachen verdeutlicht, waren Ferdinand und Karl Philipp Schallhas – Mitglied der Akademie, jung verstorbener Korrektor des Faches Landschaftsmalerei und Landschaftszeichnen – Brüder. Die überlieferten Taufangaben von Ferdinand Schallhas trugen ferner dazu bei, die Person ihres Vaters und seine amtliche Laufbahn zu präzisieren. Auf diese Weise konnte geklärt werden, dass der Geburtsort von Karl Philipp Schallhas Pressburg ist. Er selbst hat in dieser Frage etliche Zweifel verursacht, da er bei der Immatrikulation Wien als Abstammungsort „durch Ansage“ genannt hatte.

Leopold Adam Wasserberg akadémiai titkár magyarázata az általa 1740-ben összeállított *Nahmen-Register* hiányosságairól (Sign. 1/a, p. 1)

Die Erläuterungen von Leopold Adam Wasserberg, Sekretär der Akademie, über die Mängel des 1740 von ihm zusammengestellten *Nahmen-Registers* (Sign. 1/a, p. 1)

ADATTÁR

MATRIKELEINTRÄGE MIT LITERATUR- UND KÜNSTLERANGABEN

A források elé

Az *Akademie der bildenden Künste* újjáalakulásának idejéből való első névsorok – legalábbis önálló kötetként vezetve – nem maradtak fenn. Az 1726-tól számítható másfél évtizedből a beiratkozások kezdetben igen szűken mért, később egyre több információt tartalmazó adatait csupán Leopold Adam Wasserberg titkár akadémiai iratokra támaszkodó rekonstrukciójából, egy 1740-ben összeállított (Sign. 1/a jelzetű) névjegyzékből ismerjük.¹ Ez kezdetben évkörök, később évek szerinti bontásban, azon belül pedig alfabetikus rendben rögzíti a növendékek nevét.² A legkorábbi folyamatosan vezetett protokollum 1738 januárjával indul, első hat oldalán (1738 júliusáig) az intézményt újjáalapító igazgató, Jacob van Schuppen francia nyelvű bejegyzéseivel (Sign. 1/b).³ A beiratkozásokat 1765 közepéig tartalmazó kötet folytatása (Sign. 2)⁴ még csak az időrendet követi, de a kurrensen vezetett továbbiak, kezdve az 1766-ban alapított *Kupferstecherakademie* néhány oldala, de értékes információkat tartalmazó jegyzékével (Sign. 2½),⁵ az 1790 körüli évektől már szakonként rögzítik a neveket és az adatokat (Sign. 5–12). Az időrend szerinti protokollumok mellett egyidejűleg – de olykor többéves kihagyással – további alfabetikus jegyzékek is készültek (Sign. 1/c, 3, 4): ezek szövegüket tekintve nem mindig felelnek meg a protokollumoknak, és sok esetben azokban nem szereplő növendékek beiratkozását is megtaláljuk bennük. Kivételt jelent a Sign. 4. kötet, ami a Sign. 5. jelzetű matrikulához készült regiszteres mutató, s minthogy az abc

1 Wagner 1972a, 16. A hivatkozott kötet: „Nahmen=Register Aller deren, Welche [...] das erste Mahl eröffnete Freye Hof-Academie der Mahlerey, Bildhauerey, und Baukunst Frequentiret haben: Zusam getragen von Leopold Adam Wasserberg: der Academie Secretario, und 1740 angefangen.”

2 A beiratkozások egy helyen megszakadnak: a névjegyzék 271. oldalán olvasható bejegyzés szerint 1745. március vége és 1749. március 11. között az akadémia működése (vagyis az oktatás) arra alkalmas helyszín hiányában szünetelt. („Von den letzten Martij 1745 bis 11ten Martij 1749 hat die Academie wegen Abgang eines Tauglichen Quartiers Stilstand gehabt.”), ld. Lütkeow 1877, 27; Wagner 1972, 16; Garas 1992, 414; Hosch 1994, 25; Ronzoni 2005, 556.

3 „Aufnahms-Protokoll für die academischen Schüler vom Jänner 1738 bis Juli 1765”.

4 „Aufnahms-Protokoll für die academischen Schüler vom Juli 1765 bis Juli 1795”.

5 „Protokoll Jener Schüler, welche in der k. k. Kupferstecher-Akademie-Zeichner aufgenommen worden sind vom Jahre 1766 bis 1784 dann vom Jahre 1805 bis 1845”.

alá besorolt neveken és a matrikula fólió-számain kívül egyéb adatot nem tartalmaz, szöveges formában nem került be a közölt források közé.

A névjegyzékek az idő haladtával egyre pontosabban és rendezettebben, az 1780-as évektől már nyomtatott íveken, rovatok szerint kitöltve rögzítik a növendékek személyes és tanulmányi adatait. A dokumentálás ennek ellenére sok helyütt hiányos, illetve nem következetes, s vannak olyan 1800 körül induló kötetek (Sign. 6, 8), amelyekből még a beiratkozás évét, pontos idejét sem tudjuk meg.

A forrásbejegyzéseket két csoportban, azon belül alfabetikus rendben adom közre, megkülönböztetve a születésük, működésük, valamint megrendelőik okán a magyarországi művészet körébe sorolható növendékeket azoktól, akiket az előbbiekkal fennálló családi kötelék, illetve mester-tanítvány-kapcsolat miatt érdemes számon tartanunk.

A tételeket irodalom és bibliográfia kíséri:

- az irodalom (Irod.) voltaképp az immatrikuláció irodalma, a forrásbejegyzés előfordulására való hivatkozásokat tartalmazza, azokat az említéseket, amelyek legalább a protokollum vagy névjegyzék jelzetéig megadják az adat helyét,

- a bibliográfia (Bibl.) a személy azonosítását lehetővé tévő közléseket jelenti: elsősorban a lexikonokat, adattárakat, monográfiákat, monografikus vagy egyéb okból jelentősnek ítélt tanulmányokat és kiállítás-katalógusokat, valamint az akadémiai képzéssel összefüggő publikációkat. Nagyobb teret adtam a feldolgozatlan, illetve kevésbé ismert munkásságú művészekkel kapcsolatos közléseknek, a külföldiek irodalmából pedig azoknak az írásoknak, amelyek a mester magyarországi tevékenységét vagy magyar megbízók számára készült munkáit érintik. A bibliográfia még ezekkel a szempontokkal sem mondható teljesnek – nem is célozza, hogy az legyen. Fontos megjegyezni viszont, hogy a hivatkozott bibliográfiai tételek nem feltétlenül tartalmazzák a művész akadémiai tanultságára vonatkozó információt, minthogy a beiratkozási adat és a tanulmányok ténye korábban sok esetben nem volt ismert – ilyenkor a feltüntetett publikációk csupán az adott személy bibliográfiájának tekintendők.

A szöveg közlésének módja

A bejegyzéseket nem a kötetek (eredeti) számozása, hanem a beiratkozás dátuma szerinti sorrendben közlöm (az egynapos eltéréseket nem vettem figyelembe).

A beiratkozásokat betűhíven adom közre, megtartva a szöveg ortográfiai sajátosságait. Ettől csak a személy- és városnevek, valamint a vármegyék megnevezésének – a korai kötetekben gyakran előforduló – kis kezdőbetűs írásmódja esetében térek el: nagy betűvel írom őket a szövegben való jobb tájékozódás, illetve a sokszor eltorzított névformák miatt, a könnyebb szövegértés kedvéért.

A matrikula-bejegyzések folyószöveggé íródtak, amit a közlésben tagolással igyekeztem a használó számára értelmezni. Ezért mindig új sorban kezdem:

- a növendék lakóhelyére vonatkozó közlést,

- a látogatott szakot, illetve a tanulmány jellegét,

- a forrásban szereplő beiratkozási dátumot, amit – ha ismert – minden esetben évszám zár. Az évszám többnyire nem része magának a bejegyzésnek, ahogy a folyamatosan vezetett kötetekben gyakran nem része a hónap megne-

vezése sem – ezek ilyen esetben a lap tetején vannak feltüntetve, s a bejegyzés mellett csak a nap szerepel. Minthogy azonban a beiratkozási adathoz tartozik, az évet is a forrástételhez kapcsolva adom meg.

A szövegbeli rövidítések feloldása

Kerek zárójelben történik:

- a szóvégi rövidítésjelek, a ponttal és kettősponttal történő rövidítések, illetve a mássalhangzó kettőzését vonallal jelző rövidítésjelek feloldása. A kettőspontot egyedül a Sign. 2. és a Sign. 7. köteteknél nem tekintettem a név rövidítésének, mivel ezeken a helyeken egyértelműen kalligráfiai elemként értelmezhetők. A feloldásokban a modern helyesírást alkalmaztam,

- a forrásszövegben előforduló keresztnévek rövidített formáját az egyöntetűség kedvéért minden esetben a latinizált névforma rövidítésének tekintettem és annak megfelelően oldottam fel. A nevek sorrendje: vezetéknev, keresztnév; a kettő között csak azokban az esetekben van vessző, ha a forrásban a keresztnév megelőzi a vezetéknevet,

- továbbá, jöllehet közreadói kommentárt jelentenek, kerek zárójelbe kerültek a szabályostól eltérő, rendhagyó írásmódot, illetve közlést jelölő felkiáltójelek, valamint a bizonytalan olvasatra utaló kérdőjelek.

A feloldatlan rövidített kifejezésekhez lásd az Adattár elején lévő rövidítésjegyzéket.

Szögletes zárójelben találhatók:

- az 1780-as évektől már nyomtatott íveken vezetett protokollumok és névjegyzékek (kitöltött) rovatmegnevezései,

- az évszámok rövidítéssel jelzett, hiányzó első száma, illetve a szöveges utalással (dito) jelzett évszám,

- a forrásokban értelmezést igénylő megnevezések magyarázó feloldása,

- az 1800–1810 közötti beiratkozások főképp tanulmányokat érintő adatainak nem forrásszerűen közölt összegzése,

- a forrásbejegyzésekre vagy egyes részeikre vonatkozó közreadói megjegyzés.

A nevek és életrajzi adatok megadásának módja

A beiratkozottak életrajzi adatait tartalmazó szövegmezőben – tételkezdetben – a forrás egészétől eltérő közlésmód érvényes: a nevek az irodalom által ismert változatokkal szerepelnek, kiegészítve a forrásban található variánssal. A Magyarországról és Erdélyből beiratkozottakat a forrásszöveg nyelve szerint, továbbá az egységes közlésmód miatt német keresztnévvel tüntetem fel, zárójelben a név magyar változatát is megadva.

A tételkezdet olykor egy második sort is tartalmaz, amelyben értelmező információk kaptak helyet:

- a „feltehetően/talán vele azonos” megállapítás, amellyel a keretes mezőben megnevezett, adatolt művész, valamint a forrásbejegyzésben szereplő személy azonosságát valószínűsítom,

– utalás, illetve információk az Adattárban előforduló további családtag(ok)-ra, olyan esetekben, amikor a beiratkozott növendéket egy ismert/számon tartott művésszel való rokonsága azonosítja.

Idézőjelben adom meg azoknak a nevét, akiket az irodalom egyedül az akadémiai beiratkozás alapján tart számon, s akiknek további tevékenységéről – egyelőre – nem tudunk.

A tételek között nyíllal jelölve, életrajzi adataikkal találhatók azok a növendékek, művészek, akiknek akadémiai tanulmányait rokoni vagy műhelykapcsolat (s esetleg egy később előkerülő forrással indokolható magyarországi vonatkozás) miatt vettem fel az Adattárba, annak a második részébe sorolva őket.

A születést és a származást egyező módon („sz.”) jelzem, minthogy a bemondáson alapuló helynévről nem tudható, hogy a tényleges születési helyet jelöli, avagy a várost, régiót, ahonnan a növendék érkezett. Vannak esetek, amikor az gyanítható, hogy az előző tartózkodási hely értendő alatta, míg a több évig tanuló és sokadik alkalommal beiratkozóknál néha az tapasztalható, hogy ellentmondásban az először közölt származási adattal, újbóli beiratkozásakor a növendék már „bécsinek” tekinti magát és „Vaterland”-ként Wien-t ad meg. Ennek ellenére egyéb támpont híján a születés/származás helyeként a forrásban szereplőt tartom érvényesnek, olyankor pedig, amikor az irodalom pontos (feltehetően keresztelési bejegyzésből eredő) adatot tart számon, azt tekintem mérvadónak. Csillag (*) jelöli azt a születési évszámot, amely a forrásban megadottak alapján tudott.

Amennyiben a születési dátum az irodalomban nem vagy csak hozzávetőlegesen ismert, a beiratkozás évéből, valamint a növendék által bemondott (bár nem mindenkor pontos) életkorból indultam ki. A számításoknál megtévesztő lehet, hogy az 1800 körüli vagy attól későbbi kötetekben olykor egyazon beiratkozási dátum esetében az odatartozó forrásbejegyzésekben nem ugyanaz az életkor szerepel. Ennek oka az, hogy a különböző évköröket felölelő protokollumok mindig a legkorábbi beiratkozás időpontját tüntetik fel, de ugyanakkor az ismételt felvételekre jelentkező növendék aktuális életkorát veszik figyelembe, illetve azt rögzítik. A születési év megállapításához ilyen esetben a legkorábbi protokollumból, s az ott megadott életkorból lehet kiindulni.

A gyakran eltorzított módon írt, illetve a lejegyző által gyaníthatóan félrehalott helységnevek azonosítására csak akkor vállalkoztam, ha a megoldás egyértelmű volt. Egyébként a forrás szerinti megnevezést közlöm, idézőjelben.

Végezetül köszönetet szeretnék mondani Jávör Annának a tételek apparátusához fűzött javaslataiért, a lektori szemmel tett hasznos észrevételekért, javításokért, valamint néhány fontosabb bibliográfiai kiegészítésért.

Die Immatrikulationsangaben werden in zwei Gruppen und in alphabetischer Reihenfolge herausgegeben. In der ersten Gruppe befinden sich die Schüler, die aufgrund ihres Geburtsortes, ihrer Tätigkeit oder ihrer Auftraggeber zum Kreis der bildenden Kunst in Ungarn gezählt werden können. In der zweiten Gruppe werden die Schüler aufgezählt, die es wegen ihrer Familien- und Schülerbeziehungen zu den Mitgliedern der ersten Gruppe verdienen, aufgenommen zu werden.

Die nummerierten Posten sind mit Literatur und Bibliographie versehen:

- Die Literatur (Irod.) ist eigentlich die Literatur der Immatrikulation. Sie beinhaltet den Hinweis auf die Textstelle des einschlägigen Quelleneintrags – genauer gesagt beinhaltet sie jede Erwähnung, welche die Stelle der Angabe mindestens bis auf die Nummer des Protokolls oder der Schülerliste angibt.

- Die Bibliographie (Bibl.) führt diejenigen Veröffentlichungen an, die die Identifizierung der Person ermöglichen: in erster Linie Lexika, Datensammlungen, Monographien, monographische oder aus anderem Grund für wichtig gehaltene Studien und Ausstellungskataloge beziehungsweise die mit der akademischen Bildung zusammenhängenden Publikationen. Es wird den Publikationen, die sich auf weniger bekannte Künstler beziehen, ein größerer Raum gewährt, genauso wie der Literatur ausländischer Künstler, welche die in Ungarn ausgeübte Tätigkeit oder die für ungarische Auftraggeber gefertigten Werke des Meisters erörtern. Die Bibliographie kann trotzdem nicht als vollständig erklärt werden – und strebte auch keine Vollständigkeit an. Es muss noch erwähnt werden, dass die Angaben in der Bibliographie nicht unbedingt die Information über die akademische Ausbildung des Künstlers beinhalten, da die Immatrikulations- und Lehrgaben früher in vielen Fällen nicht bekannt gewesen waren. In diesen Fällen sind die angegebenen Publikationen nur als die Bibliographie der betreffenden Person zu betrachten.

Die Art und Weise der Veröffentlichung

Die Einträge werden nicht nach der (ursprünglichen) Nummerierung der Bände, sondern in der Reihenfolge nach dem Datum der Immatrikulation veröffentlicht. (Abweichungen von einem Tag wurden nicht berücksichtigt.)

Die Immatrikulationen werden buchstabengetreu veröffentlicht, die orthographischen Eigenheiten des Textes beibehaltend. Abweichungen davon kommen nur im Fall der klein geschriebenen Personen- und Stadtnamen sowie der so angegebenen Komitatsnamen vor: Diese werden groß geschrieben, damit man sich in den Texten besser orientieren und die Texte besser verstehen kann.

Die Immatrikulationseinträge waren ursprünglich als Fließtext abgefasst, in unserer Ausgabe sind sie aber gegliedert und dadurch gedeutet. Folgende Informationen fangen stets in einer neuen Zeile an:

- die Angabe des Wohnsitzes des Schülers,
- das Fach beziehungsweise der Charakter des Studiums,
- das in der Quelle angegebene Datum der Immatrikulation, das – wenn bekannt – immer mit der Jahreszahl abschließt. Die Jahreszahl kommt in dem Eintrag meistens nicht vor, in den fortlaufend geführten Bänden werden oft nicht einmal die Monate angegeben – sie sind in diesen Fällen oben auf der Seite angemerkt – und im Eintrag wird nur der Tag angeführt. Da aber die Jahreszahl zur Immatrikulationsangabe gehört, wird sie als Teil der Quelleneintrag angegeben.

Die Auflösungen der Abkürzungen im Text

In runden Klammern

- werden die Abkürzungszeichen im Auslaut, die Abkürzungen mit Punkten und Doppelpunkten sowie die Abkürzungen, die die Konsonantendopplung mit einem Strich zeichnen, gesetzt. Der Doppelpunkt wird nur in den Bänden Sign. 2 und Sign. 7 nicht als Abkürzung des Namens betrachtet, da sie sich hier eindeutig als kalligraphische Zeichen deuten lassen. In den Auflösungen wird die heutige Rechtschreibung verwendet.

- Die abgekürzte Form der im Quellentext vorkommenden Vornamen wurde der Einfachheit halber immer als die Abkürzung der latinisierten Namensform betrachtet und dementsprechend aufgelöst. Die Reihenfolge der Namen: Familienname und Vorname. Es gibt ein Komma zwischen den beiden nur, wenn der Vorname in der Quelle vor dem Familiennamen steht.

- In runden Klammern werden die Ausrufezeichen, welche die von der Regel abweichenden Schreibweisen markieren, beziehungsweise die auf unsichere Lesungen hinweisenden Fragezeichen angegeben.

Zu den nicht aufgelösten abgekürzten Ausdrücken siehe das Abkürzungsverzeichnis am Anfang des Katalogteils.

In eckigen Klammern stehen

- die (ausgefüllten) Rubriktitel der ab 1780 schon auf Druckbögen geführten Protokolle und Schülerlisten,

- die fehlende erste, mit Abkürzung gezeichnete Ziffer der Jahreszahlen beziehungsweise die mit Texthinweis (dito) markierte Jahreszahl,

- die Erklärungen der Bezeichnungen im Quellentext, die einer Interpretation bedürfen,

- die nicht quellenartig angegebene Zusammenfassung der meist Studien betreffenden Angaben der Einträge zwischen 1800 und 1810,

- die sich auf die Quelleneinträge oder deren Teile beziehenden Anmerkungen der Herausgeberin.

Die Angabe der Namen und der Lebensdaten

Für das die Lebensdaten der Immatrikulierten beinhaltende Textfeld – den Kopfbereich – gilt eine vom Ganzen des Quellentextes abweichende Veröffentlichungsweise: Die Namen werden mit den aus der Literatur bekannten Varianten ange-

geben, ergänzt mit der Namensvariante im Quellentext. Die Schüler aus Ungarn und Siebenbürgen werden der Sprache des Quellentextes nach, ferner – wegen der einheitlichen Veröffentlichung – mit deutschem Vornamen angegeben. (In Klammern wird auch die ungarische Fassung des Namens angeführt.)

Im Kopfbereich ist manchmal auch eine zweite Zeile zu finden, die zweierlei Informationen beinhalten kann

- die Aussage „vermutlich/vielleicht identisch mit“ macht die Identität des im Kopfbereich benannten, mit Angaben belegten Künstlers und der Person im Quelleneintrag wahrscheinlich,

- die zweite Zeile des Kopfbereichs als ergänzende Information enthält Hinweise auf weitere Familienmitglieder im Katalog mit Einträgen, ferner Informationen in den Fällen, wenn der Immatrikulierte als Verwandter eines bekannten Künstlers identifiziert wird.

In Anführungszeichen werden die Namen derjenigen angegeben, die in der Literatur nur aufgrund der akademischen Immatrikulation vertreten sind und von deren künstlerischer Tätigkeit wir einstweilen nicht wissen.

Unter den Posten sind die Schüler beziehungsweise Künstler mit einem Pfeil gezeichnet und mit Lebensdaten zu finden, deren Lehraufgaben wegen ihrer Familien- oder Werkstattbeziehungen (und wegen der Möglichkeit, dass eine später auftauchende Quelle einen eventuellen Bezug auf Ungarn belegt) in die Quellensammlung aufgenommen wurden. Diese Schüler wurden daher in den zweiten Teil der Sammlung eingeordnet.

Geburt und Herkunft wurden gleichermaßen gekennzeichnet („sz.“), denn es ist vom Ortsnamen, den der Schüler „mündlich“ angegeben hatte, nicht Bescheid zu wissen, ob er den tatsächlichen Geburtsort bezeichnet oder die Stadt beziehungsweise die Region, aus der der Schüler gekommen war. Es gibt Fälle, bei denen zu vermuten ist, dass der angegebene Ortsname einen vormaligen Wohnsitz bezeichnet. Bei den mehrere Jahre lang studierenden und sich mehrmals immatrikulierten Schülern erkennt man zum Beispiel, dass sie bei der neueren Immatrikulation der früheren Herkunftsangabe widersprachen, wenn sie sich als Wiener betrachteten und Wien als „Vaterland“ angaben. Trotzdem können wir – mangels anderer Anhaltspunkte – den in der Quelle angegebenen Ort als Geburtsort/Herkunft des Künstlers für gültig halten. Falls aber die Literatur eine präzise Angabe aufführt, die vermutlich aus einem Taufeintrag stammt, wird diese als ausschlaggebend betrachtet. Mit Sternchen (*) wird das Geburtsjahr bezeichnet, das aus der Quellenangabe bekannt ist.

Falls das Geburtsdatum in der Literatur nicht oder nur annähernd bekannt ist, wird vom Jahr der Immatrikulation beziehungsweise vom durch Ansage (zwar nicht immer genau) angegebenen Alter des Schülers ausgegangen. Bei den Berechnungen kann es jedoch irreführend sein, dass es in den Bänden um 1800 oder in den späteren Bänden trotz desselben Immatrikulationsdatums manchmal abweichende Altersangaben in den einschlägigen Quelleneinträgen zu finden sind. Dies hat den Grund, dass die Protokolle, die verschiedene Jahre umfassen, immer den Zeitpunkt der frühesten Immatrikulation angeben, aber die Protokolle beziehen sich auf das aktuelle Lebensalter der sich neu immatrikulierenden Schüler und geben es an. In diesen Fällen kann man vom frühesten Protokoll

und vom dort angegebenen Alter ausgehen, um das Geburtsjahr des Künstlers festzustellen.

Die Bestimmung der oft unrichtig geschriebenen oder vermutlich vom Schreiber missverstandenen Ortsnamen wurde nur dann unternommen, wenn die Auflösung eindeutig war. Sonst werden die Benennungen nach der Quellenangabe, in Anführungszeichen angegeben.

I. A bécsi képzőművészeti akadémia Magyarországon és Erdélyben működött növendékeinek tanulmányi adatai (1726–1810) • *Angaben zu den Studien der in Ungarn und Siebenbürgen tätigen Schüler der Akademie der bildenden Künste Wien (1726–1810)* – Nr. 1–688

II. Beiratközi adatok a magyarországi megbízásokat teljesítő külföldi művészek családi, tanítványi és műhelykapcsolataihoz (1726–1810) • *Matrikelangaben zu den Familienverhältnissen und Meister-Schüler-Beziehungen ausländischer Künstler, die ungarische Aufträge ausführten (1726–1810)* – Nr. 689–830

II/a. Függlék • *Anhang* – Nr. 831–839

III. A forrásokban előforduló növendékek az akadémiai díjak nyerteseinek jegyzékében 1815-ig • *Die in den Quellen vorkommenden Schüler im Verzeichnis der akademischen Preisträger bis 1815*

A forrásszövegben használt rövidítések • *Abkürzungen in den Quellentexten*

Ant: – „Zeichnung nach den Antiken“

Arch: – Architektur

fr., fre., freq. – frequentiert

geb. – geboren

Jos: St., Jos: Stadt – Josefstadt

L., L., loq. – lebt, logiert, loquiert

Leop: St., Leop: Stadt – Leopoldstadt

M: Hilf, Mar. Hülff, Mhülff – Mariahilf

Mod: – „Zeichnung nach dem Modell“

pos., poss., poß. – possiert

P., Pr., Prof. – Professor

S. – Sankt

St. – Stadt; Sankt

z., Z. – zeichnet, Zeichnung

Bibl. – bibliográfia / *Bibliographie*

Irod. – irodalom / *Literatur*

k. – körül / *um*

sz. – születési, származási hely / *Geburts- oder Herkunftsort*

vm. – vármegye / *Komitat*

feltehetően / talán vele azonos – *vermutlich / vielleicht identisch mit*

* – A születési év a beiratközi bejegyzésből tudott / *Das Geburtsjahr ist aus dem Inmatrikulationseintrag bekannt*

A tételekben található bibliográfia nem a teljesség igényével készült, csupán a művészek azonosítását, az életrajzukban való tájékozódást segíti.

Die Bibliographie zu jedem Eintrag erhebt keinen Anspruch auf Vollständigkeit, trägt nur zur Identifizierung des Künstlers und Information in seinem Lebenslauf bei.

I. A bécsi képzőművészeti akadémia Magyarországon és Erdélyben működött növendékeinek tanulmányi adatai (1726–1810)

I. Angaben zu den Studien der in Ungarn und Siebenbürgen tätigen Schüler der Akademie der bildenden Künste Wien (1726–1810)

Nr. 1

d'Abeancour, Franz [sz. Bécs] mérnök, rajzoló

Sign. 1/c

p. 7

1755. február 18.

„d'Abeancour Fran(ciscus):

von Wien, Ingenieur bey Fürst Esterhasi

18 Febr(uarii): 1755”

Bibl. Csaplovics 2001, 82/51. j. (d'Abocourt).

Bibl. Th-B 1 (1907) 19; MűvLex 1 (1965) 13; AKL 1 (1992) 116–117. – Meller 1915, 27; Noack 1927, Bd. 2, 53; Aurenhammer 1966; Wagner 1967, 424; Schöny 1970, 136; Fuchs 1972, Bd. 1, K 9; Wagner 1972, 81–84, 86, 88–91; Kat. Aufnahmewerke 1975, 15–16; Keil 1977, 94; Fuchs 1978, E-Bd. 1, K9; Cerny 1978, 30; Fuchs 1981, 17; Lyka 1981, 365, 417; Szabó 1985, 76; Trnek 1989, 16; Macková 1991; Kunst des 19. Jahrhunderts 1992, 12–13; Grabner 2001, 83; Hagen 2002, 96–99, 111–112; Kat. A modell 2004, 282–283; Kat. Aufgeklärt bürgerlich 2006, 234, 258; Kat. Nemzet és művészet 2010, 68–69, 274–275, 277; Sinkó 2010.

Nr. 2

Abel, Joseph [Aschach 1764 – 1818 Bécs] arckép- és történeti festő

Sign. 3

Namensregister 1787–1807

p. 1

1783. február 21.

„Abel Joseph

[Alter] 27 [Kunstfach] Mahler [Geburtsort]

Aschach in Oberösterreich [Aeltern]

Melchior Abl (!) Landmann [Religion]

Katholisch [Eintritt] d(en) 21t(en) Februar

1783”

Sign. 5

Protokoll 1794–1808

p. I, 1794.

1783. február 21.

„Abel Joseph

[Alter] 27. Jahr [Kunstfach] Mahler

[Vaterland] Aschach in Ob(er) Österreich

[Eltern] Melchior Abel Landmann

[Religion] Katholisch [Eintritt] d(en) 21

Februar 1783.”

[Újbóli beiratkozás 1794-ben.]

→ „Ablasser (Oblasser), Joseph” [sz. Bécs]
ld. Nr. 689.

Nr. 3

„Adrian, Franz” [sz. Kőszeg] festő

Sign. 2

fol. 13r

1769. június 23.

„Adrian Franz

von Güntz aus Ungarn

dermahlen bey H(ern) Reschheit

[Reschheit?] fresc(o): Mahler in der Jos: St.

beym Guldnen Creüz.

23. Juny 1769”

Sign. 1/c

p. 10

1769. június 23.

„Adrian Fran(ciscus):

von Ginz aus Hungarn, Mahlerjung bey

H(ern) Lescheld in der Jos: St. bey

rothen Creuz

23 Junii 1769”

Irod. *Fleischer* 1935, 27; *Kissné Bognár* 2004, 316/5776.
 Bibl. *Garas* 1955, 206 (Fleischer alapján). A forrásszövegben említett freskófestő talán Maximilian Reschheit (1733–1791), ld. *Th-B* 28 (1934) 181.

→ Aigen (Eigen), Karl Joseph [Olmütz 1685 – 1762 Bécs] ld. Nr. 690.

Nr. 4
 Ajtai, Michael David [sz. Ajta (Nagyajta)]
 festő, rézmetsző

Sign. 2½
 fol. 8v
 1775
 „Ajtai, Michel Davit
 Ajtai in Sibenbirgen Reformirt
 Zeichner
 [1]775”

Irod. *Fleischer* 1935, 27; *Kissné Bognár* 2004, 317/5820.
 Bibl. *Th-B* 1 (1907) 155; *Sz-Sz* 1915, 12;
MűvLex 1 (1965) 31; *AKL* 1 (1992) 690–691.
 – *Kopp* 1941, 19, 27; *Pataky* 1951, 67; *Garas* 1955, 206; *Szabó-Szögi* 1998, 49/41.

Nr. 5
 Allauda, Christian (Alauda Keresztély)
 [sz. Lócse 1715] festő

Sign. 1/b
 fol. 54v
 1741. január 9.
 „Allauda, Christian
 gebirdig auß Ungern in Leidschau, Ein
 Maller will zeichnen, dessen Vatter ein
 Maller in benand(en) Leitschau,
 d(er) Zeit in condicion bey H(erm)
 Oberstorfer in d(er) Jos: statt
 wohnhafft beim weiß(en) stern
 den 9 Jener. 1741”

Sign. 1/a
 Achtes Alphabet, 1741
 p. 201
 1741. január 9.
 „Alauda Christian(us)
 von Leitschau aus Ungarn, ein Mahler, und
 Mahlers Sohn
 z:
 d(en) 9 Jan(uari): 1741”

Irod. *Fleischer* 1935, 28; *Kissné Bognár* 2004, 311/5674.
 Bibl. *AKL* 2 (1992) 8. – *Lützow* 1877, 146;
Garas 1955, 206; *Rózsa* 1963; *Petrová-Pleskotová* 1983, 60.

Nr. 6
 Allio (d'Allio / de Allio), Franz Andreas
 (Francesco Andrea Sebastiano) [Bécs
 1701 – 1736 Bécs] építész
 Donato Felice d'Allio [Scaria 1677 – 1761
 Bécs] építész, mérnök fia

Sign. 1/a
 Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
 p. 31
 1730
 „Allio Francisc(us)
 von Meyland.
 [1]730
 in d(er) Arch:”

Irod. *Mansfeld* 1938, 99; *AKL* 2 (1992) 531.
 Bibl. *AKL* 2 (1992) 531 (pontos bécsi születési adatokkal). – *Mo. Műv. Eml.* 1959, 433; *Kat. Barokk tervek és vázlatok* 1980, 8, Nr. 30.

→ „Allio, Franz”, ld. Nr. 691.

→ „Allio, Johann Baptista”, ld. Nr. 692.

→ Allio (de Allio), Paolo (II.) [sz. Milánó], ld. Nr. 693.

Nr. 7 Altomonte, Andreas Felix [Varsó (?) 1699 – 1780 Bécs] udvari festő és mérnök, építész, rajzoló
Martino Altomonte [Nápoly 1659 – 1745 Bécs] festő fia, Bartolomeo Altomonte [1694–1783] testvére

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 3
1726/1728
„Altomonte Andreas
von Bologninn“ [Pohlen]

Irod. *Mansfeld* 1938, 99; *Aurenhammer* 1965,
99/45. j.; AKL 2 (1992) 718.
Bibl. *Th-B* 1 (1907) 355–356; *MűvLex* 1
(1965) 51; AKL 2 (1992) 718. – *Fleischer* 1932,
71; *Csatkai* 1952, 71; Sopron műemlékei
1956, 137, 320; *Aggházy* 1959, 165;
Aurenhammer 1965, passim; *Etzlstorfer* 2002,
82, *Schemper-Sparholz* 2004a, 142, 143; *Haupt*
2007, Nr. 40.

Nr. 8 Altomonte, Bartolomeo [Varsó 1694 – 1783 St. Florian] udvari festő
Martino Altomonte [Nápoly 1659 – 1745 Bécs] festő fia, Andreas Felix Altomonte [1699–1780] testvére

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 3
1728/1730
„Altomonte Bartholomæ(us)
von Bologninn“ [Pohlen]

Irod. *Mansfeld* 1938, 99.
Bibl. *Th-B* 1 (1907) 356; *MűvLex* 1 (1965)
51; AKL 2 (1992) 718–720 (életrajzi adatok
forrás alapján: sz. 1694. febr. 24., † St.
Florian 1783. nov. 9.) – *Csatkai* 1952, 70–71;
Garas 1955, 206; Sopron műemlékei 1956,
404; Mo. Műv. Eml. 1959, 318; Mo. Műv.
Eml. 1961, 79; *Heinzl* 1964; *Wagner* 1967,
423; *Voit* 1969, 307; *Schöny* 1970, 63; *Preiss*
1977, 14–15 (születési hely: vsz. Varsó);

Jávör 1977; *Cerny* 1978, 23; Kat. Triumph der
Phantasie 1998, Nr. 68; Barock 1999, 363–365,
435–437; Kat. Történelem-kép 2000, 328–329;
Etzlstorfer 2002; *Haupt* 2007, Nr. 41.

→ Amerling, Franz Xaver [Bécs 1778 – 1834
Bécs], Friedrich von Amerling [Bécs 1803 –
1887 Bécs] apja, ld. Nr. 694.

Nr. 9 Angst, Ernst Friedrich [Stuttgart 1699 – 1760 Bécs] freskófestő
Johann Angst [1736–1760] freskófestő apja

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 3
1728/1730
„Angst Ernestus Frideric(us)
ein Würtenberger“

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 31
1730
„Angst Frideric(us)
von Stuckart
nach dem modell
1730“

Bibl. *Th-B* 1 (1907) 522; AKL 4 (1992) 94–95.
– *Lützow* 1877, 30, 33, 146; *Wagner* 1967, 26,
28, 362, 400, 422; *Cerny* 1978, 18; *Garas* 1992,
409; *Gutsch* 1992, 69; *Hosch* 1994, 29–35;
Hosch 1996, 48, 53; *Medvecký* 2013, 19.

Nr. 10 Angst, Johann [Bécs 1736 – 1760 Bécs] freskófestő
Ernst Friedrich Angst [1699–1760] freskófestő fia

Sign. 1/b
fol. 106v
1750. április 20.
„Angst, Joannes
ein Sohn des H(erm): Friderici Angst

wohnhaft im Zauner Stadl zu Maria Hülff.
20 Aprilis 1750"

Sign. 1/a
Vierzehendes Alphabet, 1750
p. 293
1750. április 20.
„Angst Joannes,
von Wienn, sein H(err). Vater ist
Kais(erlicher) Academie Mahler,
l: zu Mar. Hülff in Zauner Stadl
20 April 1750"

Bibl. AKL 4 (1992) 95. – *Garas* 1960, 168;
Hosch 1994, 75; *Haberditzl* 2006, 189; *Dachs-*
Nickel 2007, 67.

→ „Anreitter (Anreiter), Franz“
[sz. Firenze] Johann Karl Wendelin Anreiter
[Selmecbánya 1701 – Bécs 1747] bécsi
porcelánfestő fia, ld. Nr. 695.

Nr. 11
Arrigoni, Anton [Bécs 1788 – 1851
Drezda] színházi festő

Sign. 7
p. 32
1798. április 23.
„Arrigoni: Anton:
kath(olisch) 10 Jahre alt, eines Handlungs
Buchhalters Sohn von Wien in der Stadt
gebürtig,
wohnt in der Paulaner Gaſſe No. 443.
den 23. April 1798"

Bibl. *Fuchs* 1972, Bd. 1, K21; *Lyka* 1981, 307,
418.

Nr. 12
Assner, Johann [Pozsony 1779 – 1855
Bécs] litográfus, acélmetsző
Leopold Assner [1742–1781] rézmetsző fia

Sign. 2
fol. 113r
1792. október 10.

„Aßner: Johann:
13 Jahre alt, von Presburg, Skolar bey dem k:
k: Hof-Wappenstecher Martin Neuman(n),
auf dem Pertrus (!) Platz Nro 542.
10. Octob(ris) [1]792"

Sign. 7
p. 424
1796. január 7.
„Aßner: Johann:
17. Jahre alt, von Preßburg aus Ungarn,
ist Scholar bey dem Hofwappenstecher
H(erm). Johann Hübner
den 7 Januar Anno 1796"
[lapszéli bejegyzés] „Zeugnuß, den 13. May
[1]802. sucht Meister zu werden"
[Az akadémiát „in den Nachtstunden
und im Sommer“ látogató tanulók
jegyzékében.]

Irod. *Fleischer* 1935, 28 (beiratkozásként
csak 1792. okt. 10. szerepel); *Szögi* 2013,
2013, 315/6740.
Bibl. AKL 5 (1992) 474 (Johann Assner d.
J., Stein- und Stahlgraveur, Leopold Assner
fia). – *Pataky* 1951, 69; *Lyka* 1981, 306, 418.

Nr. 13
Assner, Franz I. [Bécs 1746 – 1814 Bécs]
rézmetsző
Assner, Leopold [Bécs 1742 – 1781
Pozsony] rézmetsző (ld. még Nr. 14)

Sign. 1/b
fol. 175v
1765. május 20.
„Asner Leopoldus und Franciscus
2 Gebrüdrter dessen H(err). Vatter
Kupffersteher
in der Leopold Staadt in Thum(m)ischem
Haus
20. May 1765"

Sign. 2½
fol. 3v
1767. május.
„Assner, Franz
Wien, Kupferstecher
May [1]767"

Bibl. *Th-B* 2 (1908) 184; *Sz-Sz* 1915, 49; *MűvLex* 1 (1965) 109; *AKL* 5 (1992) 473 (Franz I. Assner) 474 (Leopold Assner). – *Pataky* 1951, 68–69; *Csatkai* 1963, 21 (Assner Ferenc és Lipót); *Kat. Művészet Magyarországon* 1980, 234; *Hosch* 1996a 218 (Franz Assner); *Kat. Maulbertsch* 1996, 338–339 (Franz Assner, új életrajzi adatokkal); *Papp* 2012, 362.

Nr. 14

Assner, Leopold [Bécs 1742 – 1781
Pozsony] rézmetsző (ld. még Nr. 13)

Sign. 2½

fol. 3r

1767. október.

„Assner, Lebold (!)

von Wien Kupferst(echer)

Octob(er) [1]767”

Bibl. *Th-B* 2 (1908) 184 (Leonhard Assner); *Sz-Sz* 1915, 49; *MűvLex* 1 (1965) 109; *AKL* 5 (1992) 474 (Leopold / Leonhard Assner). – *Pataky* 1951, 70; *Csatkai* 1963, 21.

Nr. 15

„Auerbach, Anton Ulrich” [sz. Bécs (?)]

„Auerbach, Johann Baptist” [sz. Bécs
(?)]

Johann Gottfried Auerbach [Mühlhausen
1687 – 1743 Bécs] portréfestő fiai

Sign. 1/b

fol. 80r

1743. december 3.

„Auerbach, Anton Ulrich, id(em): Johan

Baptista Auerbach

beede brüder i(tem): Sohn des Verstorbenen

herrn Auerbachs,

wohnen in Döcktor Latzenhoff

den 3. December 1743”

Sign. 1/a

Zehentes Alphabet, 1743

p. 233

1743. december 3.

„Auerbach Ant(onius): Ulr(ich): und

Joan(nes): Bapt(ista):

2 brüder von Wienn, d(er) Vater war

Cam(m)er Mahler

l: im Dr'Lazenhof,

z:

3 xb(ris) 1743”

Irod. *Kat. Barokk Közép-Európában* 1993,
142 (Buzási).

Nr. 16

„Auerbach, Christian” [sz. Bécs (?)]

Johann Gottfried Auerbach [Mühlhausen
1687 – 1743 Bécs] portréfestő fia

Sign. 1/a

Viertes Alphabet, 1736 bis 1738

p. 127

1737. február 13.

„Auerbach Christian(us),

ein Wiener, sein H(err). Vater

K(aiserlicher): Cam(m)er Mahler

z.

d(en) 13 Feb(ruarii): 1737”

Irod. *Mansfeld* 1938, 100; *Kat. Barokk
Közép-Európában* 1993, 142 (Buzási).

→ Auerbach, Friedrich [sz. Mühlhausen]

Johann Gottfried Auerbach [Mühlhausen

1687 – 1743 Bécs] fia, ld. Nr. 696.

→ „Auerbach, Joseph”, feltehetően Johann

Gottfried Auerbach [Mühlhausen 1687 –

1743 Bécs] késői rokona, ld. Nr. 697.

Nr. 17

Auerbach, Johann Karl [Bécs 1723 – 1788
Bécs] udvari festő

Johann Gottfried Auerbach [Mühlhausen
1687 – 1743 Bécs] portréfestő fia, Friedrich
Auerbach [1687–1743] testvére

Sign. 1/a

Viertes Alphabet, 1736 bis 1738

p. 127

1737

„Auerbach Carol(us),
ein Mahler
1737”

Irod. *Mansfeld* 1938, 100; Kat. Barokk Közép-Európában 1993, 142 (Buzási).
Bibl. *Th-B* 2 (1908) 245; AKL 5 (1992) 619–620. – *Lützow* 1877, 146; *Fleischer* 1932, passim; *Garas* 1955, 207; Mo. Műv. Eml. 1959, 162; *Wagner* 1967, 422; *Schöny* 1970, 91; *Cerny* 1978, 19; *Gutschi* 1992, 70; Kat. Barokk Közép-Európában 1993, 142; *Hosch* 1994, 45, 48; Barokk 1998, 71; *Papco* 2003, 748–749; *Haupt* 2007, Nr. 101.

Nr. 18

August, Emerik (Auguszt Imre) [sz. Vác,
† Pozsony 1784] festő és aranyozó

Sign. 1/b
fol. 142v

1755. január 28.

„August Emericus
Ein Mahler von Waizen aus Ungarn,
dermahlen im lederischen Hauß bey Maria
Trost, zu bett, condit(ion): bey: H(erm)
Kefler.
28. Januarj 1755”

Sign. 1/c
p. 7

1755. január 28.

„August Emericus
von Waizen, in Hungarn, Mahler,
l: bey H(erm) Kefler in Cond(ition):
28. Jan(uarii): 1755”

Irod. *Fleischer* 1935, 28; *Kissné Bognár* 2004, 314/5732.
Bibl. AKL 5 (1992) 634 (téves, dél-csehországi születési hellyel).
– *Garas* 1955, 207; *Luxová* 1968, 178; *Petrová-Pleskotová* 1970, 212; *Petrová-Pleskotová* 1983, 52; *Petrová-Pleskotová* 1995, 232–233; *Fidler* I. 1995, 84; *Pintér* 2002; *Jávör* 2006, 56; *Balázsová-Medvecký-Slivka* 2009, 152.

Nr. 19

August, Johann [sz. Pozsony] festő és aranyozó

Sign. 2

fol. 43r

1777. október 16.

„August: Johan(n):
dessen Vater Staffirer in Presburg
wohnhaft in dem Hl. Kreutzer Hof.
16 8bris [1]777”

Irod. *Fleischer* 1935, 28; *Kissné Bognár* 2004, 318/5831.
Bibl. AKL 5 (1992) 634. – *Garas* 1955, 207 (fenti fia); *Luxová* 1968, 178; *Petrová-Pleskotová* 1970, 212; *Petrová-Pleskotová* 1983, 52; *Fidler* I. 1995, 84.

Nr. 20

Aust, Johann Augustin [sz. Heinrichau,
Alsó-Szilézia, † 1767 után] festő és aranyozó

Sign. 1/b

fol. 15v

1738. november 12.

„Aust, Augustin
gebirgig von Henriau aus Schlessien, Ein
Maller will vreckwendiern,
d(er) Zeit in condicion bey H(erm) Carl
Beschinger,
logiert in golden bellican, bey St: Ulrich
den 12 Novemb(ris) 1738”

Sign. 1/a

Fünftes Alphabet, 1738

p. 151

1738. november 12.

„Augst, Augustin,
ein Schlesier, Mahler
z:
d(en) 12. 9(bris) 1738”

Irod. *Mansfeld* 1938, 100.

Bibl. AKL 5 (1992) 679–680. – *Garas* 1955, 208 (Auster Agoston); *Luxová* 1968, 178; *Petrová-Pleskotová* 1970, 212; *Horváth* 1978, 46; *Petrová-Pleskotová* 1983, 111/122. j.;

Petrová-Pleskotová 1995, 233; Fidler I. 1995, 84; Petrová-Pleskotová 1998, 241.

Nr. 21
Bachmann, Kaspar („Österreicher“) festő
feltehetően vele azonos:

Sign. 1/a
Drittes Alphabet, 1733 bis 1736
p. 71
1734. január 3.
„Bachmann Caspar(us),
Öster(reicher): ein Lackirerjung
L. beÿ d(en) 3 Herzen auf dem
Spitalberg,
z:
d(en) 3 Jan(uarii): [1]734“

Irod. Mansfeld 1938, 100.
Bibl. Garas 1955, 208 (mint Bachmann
Gusztáv [József Gáspár?]); MNG régi
gyűjteményei 1984, 184; Kat. Történelem-
kép 2000, 340–341.

Nr. 22
Bachmayer, Kaspar (Karl) [Bécs 1760 –
1805 Bécs] festő

Sign. 2
fol. 21v
1772. november 25.
„Bachmayer Caspar
Bürgerlicher Mahlers Sohn,
zu Maria Trost beÿ der Weintrauben
25 9(bri) 1772“

Bibl. AKL 6 (1992) 157. – Garas 1955, 208.

Nr. 23
Bachmayr, Michael Alexander [sz. Bécs,
† 1786 után] festő

Sign. 1/b
fol. 32v
1739. október 20.

„Bachmayr, Michael
gebirgig von Wienn Ein Jung will zeichnen
lehnen, dessen Vatter Ein herschafft
bedien(er), beÿ Marckes Wegärä
log. zu St. Vlrich beÿ dem schwarzen raben
d(en) 20d(en) ockdober 1739“

Bibl. Garas 1955, 208; Mo. Műv. Eml. 1959,
250; Boros 1984, 254/28. j.; Halálozásának
hozzávetőleges időpontjához ld. említését
Vinzenc Dorffmaister beiratkozásai
bejegyzésében: Nr. 709.

Nr. 24
Balkay, Paul (Pál) [Tiszaörs 1785 – 1846
Eger] festő

Sign. 7
p. 82
1803. november 16.
„Balkay: Paul:
19 Jahre alt, kath(olisch) von Erlau aus
Ungarn gebürtig,
wohnt in der Josephstadt in der Pfarrgasse
im Dantlhaus No. 45
den 16. November 1803“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XXII, 1804.
1804. május 3.
„Balkay Paulus
[Alter] 19 [Kunstfach] zeichnet noch beÿ
Herm P: Maurer [Vaterland] von Erlau in
Ungarn [Eltern] dessen Vatter ein Schneider
[Religion] Katholisch [Eintritt] d(en) 3t(en)
Maÿ [1]804.“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XXIII, 1804.
1804. május 3.
„Balkay Paulus
[Alter] 19 [Kunstfach] Mahler [Vaterland]
von Elau (!) in Ungarn [Eltern] dessen
Vatter ein Schneider [Religion] Katholisch
[Eintritt] d(en) 3t(en) Maÿ [1]804.“

Sign. 3
Namensregister 1787–1807

p. 9

1804. május 3.

„Balkay Paulus

[Alter] 19 [Kunsthof] zeichnet bei Prof.
Maurer. Mahler [Geburtsort] von Erlau
in Ungarn [Aeltern] Schneider [Religion]
Katholisch [Eintritt] d(en) 3t(en) May
[1]804“

Sign. 3

Namensregister 1787–1807

p. 92

1804. május 3.

„Palkay Paul

[Alter] 19 [Kunsthof] in antik:
Statuen Saal, Mahler [Geburtsort] von
Erlau in Ungarn [Aeltern] Schneider
[Religion] Katholisch [Eintritt] d(en)
3. May 1804“

Sign. 10

Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
p. 6

„Balkay Paulus

[Alter] 20 [Geburts Ort] Ungarn [Religion
und Wohnung] katholisch, wohnt zu
Mariahilf No: 13“

[A beiratkozás dátuma nincs megadva, de
1804. évi beiratkozások között bejegyezve.]

Irod. *Fleischer* 1935, 29 (beiratkozásként
csak 1803. nov. 16. szerepel); *Szögi* 2013,
317/6797 (beiratkozásként csak 1803.
szerepel).

Bibl. *Th-B* 2 (1908) 411; *Sz-Sz* 1915, 76–77;
MűvLex 1 (1965) 150–151; *AKL* 6 (1992)
467–468. – *Bayer* 1902 (kortárs életrajz
alapján pontos születési adatokkal);
Kapossy 1952, 138, 139; *Voit* 1969, 310; *Kat.*
Művészet Magyarországon 1980, 209; *Lyka*
1981, 74, 93, 103, 136–138, 310–312, 419;
Csatkai 1983, 39, 53, 54, 56; *Sinkó* 1984, 171;
Szabó 1985, 12, 74; *Katolikus templomok*
1991, 282; *Kat. Történelem-kép* 2000, 648,
650; *Sisa* 2006, 10; *Szoboda-Dománsszky*
2007, 15, 27, 36, 70, 83, 107; *Kat. Nemzet és*
művészet 2010, 274, 277.

Nr. 25

Balutansky (Balutgansky), Michael

[sz. Velejte *1767]

Sign. 2

fol. 79v

1787. november 12.

„Balutgansky: Michael:

20 Jahr alt, aus Ungarn von Velejte aus dem
Zemptiner Kom(m)itat (!),
wohnt in der Him(m)elporgasse Nro 991.
12 9bris [1]787“

Irod. *Fleischer* 1935, 73 (mint
Palugyánszky); *Kissné Bognár* 2004,
319/5860 (mint Balutgansky).

Bibl. *Kowalská* 2007, 202/24. j.

Megj. Az eltérő születési hely (Velejte,
Zemplén vm., kassai kerület, tóketerebesi
járás) miatt feltehetően nem azonos
Balugyánszky Mihály (sz. Felső Olsva,
Zemplén vm., eperjesi kerület, sztrópkói
járás, 1769) Bécsben tanult jogtudóssal,
Miklós cár kabinetirodájának későbbi
elnökével. Vö. *Wurzbach* 1 (1856) 139–140.

Nr. 26

Barco (Barcko / Parco), Innozenz de

[sz. „Berwediza“] mérnök

Sign. 1/b

fol. 45r

1740. június 9.

„de Barcko, Innocenz

gebirgig auß Ungern v(on) Berwediza Ein
schollar von dem H(erm): Marrinon(n)y
logiert d(er) Zeit in d(er) Jos: statt bey d(er)
drezdborden
den 9 Juny 1740“

Sign. 1/a

Siebentes Alphabet, 1740

p. 194

1740. június 9.

„de Parco Innocenti(us)

ein Ungar, Scholar von H(erm) Marinoni
l: in d(er) Jos: St: bey der drezdborden
z:
d(en) 9 Jun(ii): 1740“

Irod. Fleischer 1935, 29 (mint Barco); *Kissné Bognár* 2004, 311/5674.

Bibl. Hajdecki 1908, 156/8389: „Vincentius de Barco, Ingenieur, aus Slavonien von Werbetische geb.”; *Garas* 1955, 208 (de Barco). A forrásban említett Johann Jakob von Marinoni udvari matematikus, „kaiserlicher Ingenieur”, a forrásbejegyzés idején a Militär-Ingenieur-Akademie aligazgatója volt, ld. *Pillich* 1964/65, 640, 641; *Haupt* 2007, Nr. 2803.

Nr. 27
Barger, Martin [sz. Schönau,
Morvaország, † 1817 Besztercebánya]
szobrász

Sign. 2½
fol. 2r
1767. január
„Barger, Martin
Schönau in Mähren, bilthauer
Janu(ar) 1767”

Sign. 1/c
p. 225
1767. február 6.
„Parger Mart(inus).
von Schönau aus Mähren, Bildhauer bey
H(erm) Tabotta
6: Feb(ruarii): 1767”

Bibl. Sz-Sz 1915, 122; AKL 7 (1993) 56. –
Aggházy 1959, 168; *Lyka* 1981, 162, 301, 419.

Nr. 28
Baron, Franz [1785-ben Esterházy
Ferenc kancellár számára végez munkát]
festő
feltehetően vele azonos:

Sign. 1/c
p. 28
1770. december 11.
„Baron Fran(ciscus):
Mahlerjung bey H(erm) Werner in der
Leop. St., und gewesten gartners S(ohn).
bey Prinz Carl
11 xb(ris) 1770”

Bibl. Petrová-Pleskotová 1995, 233. – A
forrásszövegben említett festő talán azonos
Joseph Werner felső-ausztriai festővel, ld.
Hajdecki 1908, 103/7456 (házassági adat
1727-ből).

→ „Basile, Vinzenz”, feltehetően Gennaro
Basile [Nápoly 1722 – 1782 Brunn] rokona,
ld. Nr. 698.

Nr. 29
„Batso, Stephan” [sz. Erdély, *1775]

Sign. 2
fol. 90r
1789. május 7.
„Batso: Stephan:
14 Jahr alt, aus Siebenbürg(en)
wohnt in der Klein Schuller Straße Nro 880.
7 May [1]789”

Irod. Fleischer 1935, 28 (mint Bacsó); *Szögi*
2013, 315/6722.

Bibl. Szabó-Szögi 1998, 62/159 (mint Baczó,
Fleischer alapján).

Nr. 30
Bauer, Michael [Bécs 1789 – 1854 Pest]
díszítőszobrász

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 60
„Bauer Michael
[Vaterland] Wien [Hauptkunstfach]
Bildhauer”
[A beiratkozás dátuma nincs megadva.
Tanulmányok: 1812 (Winterkurs).]

Bibl. Sz-Sz 1915, 135; *MűvLex* 1 (1965)
179; AKL 7 (1993) 555. – *Schoen* 1930a, 58,
96, 98, 106 (sz. 1789-ben vagy akörül, †
1854, 65 éves korában);
Pusztai 1978, 515, 517, 521, 522;
Kat. Művészet Magyarországon 1980, 270;
Lyka 1981, 34, 99, 264, 298,
355–357, 359–360, 420; *Szatmári* 1981,

Nr. 31
Baumgartner, Johann Baptist (Pater Norbert) [Bécs 1710 – 1773 Bécs] festő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 5
1728/1730
„Baumgartner Ioannes von Wienn“

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 35
1730
„Baumgartner Ioannes von Wienn, nach dem modell 1730, und Arch.“

Sign. 1/b
fol. 33r
1739. október 30.
„Baumgarthner, Johan Batisti gebirdig v(on) Wienn ein Jung will zeichnen lehren dessen Vatter S(eeliger) Kayserlicher Bibliothek diener gewesen, logiert bey St. Ullrich zum satl genant bey seüner Mutter zu Emner (!) Erd(e) den 30d(en) Ockdobr 1739“

Sign. 1/a
Sechstes Alphabet, 1739
p. 168
1739. október 30.
„Baumgartner Joan(nes): Bapt(ista): von Wienn, sein Vater Bibliothek diener v(on) d(er) Windhagisch(en) Stiftung L: zu St. Ul: bey'm Satl, z: d(en) 30 8b(ris). 1739“

Irod. Mansfeld 1938, 100; Szántó 2004, 100/51. j.; Kronbichler 2007, 609/3. j. Bibl. Th-B 3 (1909) 84; Sz-Sz 1915, 137; MűvLex 1 (1965) 182; AKL 7 (1993) 613–614.

– Garas 1955, 208; Wagner 1967, 423; Cerny 1978, 25; Boros 1985, 39, 43, 52; Trnek 1989, 28; Kronbichler 1992, 49; Hosch 1994, 34; Kronbichler 1995a 48; Garas 1994, 109/4. j.; Kat. Maulbertsch 1996, 392; Szántó 2004; Jávör 2006, 52; Kronbichler 2007.

Nr. 32
„Bausnern, Simon Friederich von“
[sz. Nagyszeben]

Sign. 1/b
fol. 182r
1763. július 29.
„Bausnern, Simon Friederich Edler von aus Siebenbürgen von Hermanstadt auf den Alten Fleißmarck in Klein Hirschen 3ten St(ock). 29. July 1763.“

Nr. 33
„Bayer, Christoph“ [sz. Pozsony] ezüst drótszál (skófiom) készítő

Sign. 1/a
Drittes Alphabet, 1733 bis 1736
p. 73
1735. február 27.
„Bayer, Christoph(us) von Preßburg, ein Silbertrechfler-Jung L. in d(er) Jos: Stadt bey d(em) grünen Thor, z: d(en) 27 Feb(ruarii) [1]735“

Irod. Fleischer 1935, 30; Mansfeld 1938, 100; Kissné Bognár 2004, 310/5653 (mint „Goldschmied“).

Nr. 34
„Beædeus, Samuel Siegfried“ [Beszterce 1739 – 1814]

Sign. 1/b
fol. 180r
1763. január 27.
„Fabricius von Hermansfeld aus 7 Bürgen von Hermanstadt, und

Samuel Siegfried Beædeus
von Büstritz beyde Studiosi,
im Steinmetzischen Haus von der
Hauptmauth über.
27 January 1763"

Sign. 1/c
p. 72
1763. január 27.
„Fabricius von Hermans feld, und
Samuel Sigfried Beædeus
aus Hermann Stadt beyde Studiosi aus
Siebenbürgen von Büstritz,
l. in Steinmezischem H(aus): bey der
Haupt-Mauth
27 Jan(uarii): 1763"

Irod. *Fleischer* 1935, 81 (Sámuel
vezetéknevvel); *Kissné Bognár* 2004,
315/5756 (Beadens vezetéknevvel).
Bibl. *Szabó-Szögi* 1998, 75/275 (későbbi
orvosi pályája adataival).

Nr. 35 Beller (Peller), Jakob (Jakab) [„Mening” (Memmingen?) 1732 – 1777 Gyöngyös] festő feltehetően vele azonos:

Sign. 1/b
fol. 157r
1756. november 18.
„Peller, Jacob
ein Mahler aus Schwaben von Menien (!)
gebürtig
dermahlen auf dem Neustiftt bey der
klein(en) Sonnen
18. Novembr(is) 1756"

Sign. 1/c
p. 222
1756. november 18.
„Peller Jacob(us):
von Mening (!) aus Schwab(en), Mahler,
l. bey der Sonn auf dem Neustift.
18 9b(ris) 1756"

Bibl. *MűvLex* 1 (1965) 200; AKL 8 (1994)
461. – *Garas* 1955, 209 (mint Beller Johann);

Voit 1960, 267; *Voit* 1969, 311–312; *Galavics*
1978, 403 (mint Beller Johann); *Vargyas*
2015.

Nr. 36 „Benedek, Johann” [sz. Tolna vm.]

Sign. 2
fol. 35r
1775. július 3.
„Benedek: Ioannes: H(terr)
aus Ungarn von Tolnauer Comitatz
gebürtig,
wohnhaft beym rothen Thurn Nr 669.
Stud(iosus): Math(ematicae):
3. July 1775"

Irod. *Fleischer* 1935, 31 (a beiratkozás éve
tévesen: 1755).
Bibl. Matrikel der Universität Wien 2014,
115 („Tollinensis matheseos Stud.” tanév:
1774/75).

→ *Berger, Franz* [sz. Traunstein], ld. Nr. 699.

→ *Bergl, Anton* [Bécs 1761 – 1796 Bécs],
Johann Baptist Wenzel Bergl [1718–1789]
fia, ld. Nr. 700.

Nr. 37 Bergl, Johann Baptist Wenzel [Königinhof 1718 – 1789 Bécs] festő

Sign. 1/b
fol. 100r
1749. október 20.
„Pergl, Joannes Wenceslaus
mahler, gebürtig aus Böhmen von
König(in) hoff,
wohnhaft beym schwartzen Adler auf der
wendl statt.
20. octobr 1749"

Sign. 1/a
Dreßzechendes Alphabet, 1749
p. 275
1749. október 20.

„Bergl Joan(nes): Wenceslaus,
aus Böhmen von König(in) Hof, ein Mahler,
l. auf der Wendl Stadt beym Schwarzen
Adler
20 octo(bris) 1749“

Irod. *Fleischer* 1931, 7/3. j.
Bibl. *Th-B* 3 (1909) 407; *MűvLex* 1 (1965)
215–216; AKL 9 (1994) 393–394. – *Fleischer*
1931; *Fleischer* 1932, 102, 133; *Garas* 1955,
209; *Schöny* 1970, 98; Kat. Maulbertsch
1974, 170; *Preiss* 1977, 24–25; *Fuchs* 1981,
31; *Krsek* 1981, 10–11; *Petrová-Pleskotová*
1983, 33–34; *Kratinová* 1988, 9; *Petrová-
Pleskotová* 1989; *Petrová-Pleskotová* 1990,
92; *Slaviček* 1991; *Garas* 1992, 416, 418, 419;
Kat. Barokk Közép-Európában 1993, 152–
153; Kat. Svätci v Strednej Európe 1993,
168–169; *Hosch* 1994, 70; Kat. Maulbertsch
1994, 278–279; *Garas* 1996a, 243–246;
Barok 1998, 54–55, 475; *Dachs* 1998a,
48–50; Barock 1999, 377–378; *Dachs* 2005,
212; *Jernyei Kiss* 2007; *Balážová-Medvecký-
Slivka* 2009, 128–133; Kat. Maulbertsch–
Winterhalder 2009, 249.

Nr. 38

Berkeny, Johann (János Sámuel)
[Veszprém 1766 – 1822 Bécs] rézmetsző,
térképmetsző

Sign. 2
fol. 98r
1790. június 9.
„Berkeny: Johan(n):
24 Jahr alt, gebürtig von Veszprim aus
Ungarn, wo seine Eltern Edeleude sind,
wohnt hier in der Leopoldstadt beym
Türckenköpf Nro 279.
9. Juni 1790“

Irod. *Fleischer* 1935, 31; *Szögi* 2013,
315/6726.
Bibl. *Th-B* 3 (1909) 419 (Berkeny Sámuel);
Sz-Sz 1915, 183–184; *MűvLex* 1 (1965) 216;
AKL 9 (1994) 447–448 (Berkeny János). –
Pataky 1951, 77–79; *Csatkai* 1963, 21 (Berkeny
János); Kat. Művészet Magyarországon
1980, 229; *Lyka* 1981, 159, 421.

Nr. 39

Bernhard, Dominik [sz. Luzern] festő

Sign. 2½
fol. 2v
1767. február
„Bernart, Dominicus
Lucern, Maler
Feb(ruar) [1]767“

Bibl. *Voit* 1969, 313; *Jávör* 2006, 55.

Nr. 40

Bidermann, Franz [sz. Csáktornya]

Sign. 1/b
fol. 82r
1744. január 24.
„Bidermann, Frantz H(err)
gebürtig von Czackadurn aus Ungarn
wohnt in Juden gassel in
duchschareisch(em) haus.
den 24. Januarj 1744“

Sign. 1/a
Elftes Alphabet, 1744
p. 249
1744. január 24.
„Bidermann Fran(ciscus);
von Czakatuhm aus Ungarn,
l. im Judengassl im Tuscherrischen
H(aus);
z:
d(en) 24 Jan(uarii): 1744“

Irod. *Fleischer* 1935, 32 (János
keresztnevével); *Kissné Bognár* 2004, 312/5681
(a közlés szerint apja „Hammerschmid“, ez
egyik bejegyzésben sem szerepel).

Nr. 41

**Bidermann, Joseph [sz. Bécs,
Grassalkovich Antal és Esterházy Ferenc
kancellár számára dolgozik: 1763–1765]
festő, díszletfestő**

Sign. 1/a
Drittes Alphabet, 1733 bis 1736

p. 72
1734. október 19.
„Bittermann Jos(e)phus:
Wiener, d(er) Vatter bildhauer
L: auf dem Salzgrieß in Wagnerischem
haus,
z:
d(en) 19 8bris [1]734”

Sign. 1/a
Viertes Alphabet, 1736 bis 1738
p. 129
1737
„Bidermann Joseph(us):
Mahler
1737”

Irod. *Mansfeld* 1938, 101. (csak az 1734. évi
beiratkozásra).
Bibl. *Kapossy* 1924, 308; *Garas* 1955, 210;
Petrová-Pleskotová 1995, 233 (Joseph
Bidermann, akadémiai festő).

Nr. 42
„Bimk (Binck), Emerik (Imre)” [sz. Pécs
1772]

Sign. 2
fol. 107v
1791. december 1.
„Bimk: Emerikus:
19 Jahr alt, Bildhauers Sohn von
Fünfkirchen,
wohnt auf dem Magdalena grund bey dem
Öhlberg Nro 5.
1. Decembris [1]791”

Irod. *Fleischer* 1935, 32 (a beiratkozás
dátuma: október 10); *Szögi* 2013, 315/6730.
Bibl. *Aggházy* 1959, 173 (mint Binck,
Fleischer alapján).

Nr. 43
„Binder, Michael” [sz. Erdély]
aranyműves

Sign. 1/a
Drittes Alphabet, 1733 bis 1736

p. 74
1736. augusztus 14.
„Binder Michael,
ein Sibenbürger,
L: in d(er) Wohlzeil im Kirschnerischen
haus, ein goldschmid,
z: in d(er) Arch:
d(en) 14 Aug(usti): [1]736”

Irod. *Fleischer* 1935, 32; *Mansfeld* 1938,
101; *Kissné Bognár* 2004, 311/5656 (mint
„Baumeister”).
Bibl. *Szabó-Szögi* 1998, 90/414 (Fleischer
alapján).

Nr. 44
Binnert, Johann [Falkenau 1750 – 1814
Igló] festő, rajztanár

Sign. 1/c
p. 29
1772. október 14. (!)
„Binnert, Joan(nes): Thad(äus):
Maler von Falckenau aus Böhmen
14 Oct(oberis): 1772”

Sign. 2
fol. 21r
1772. október 26. (!)
„Pin(n)ert, Johan Thadäus
ein Mahler aus Teutsch-Böhm von
Valckenau,
dermahlen in Schottenhoff
26. Octobris 1772”

Bibl. *Garas* 1955, 210 (Baumerth/Binnert
alatt, Iglóról, keresztnévet nem ír); *Jávor*
2015, 211–212, 213–214, 215/23, 26. j.

Nr. 45
„Biro, Joseph” [sz. Gyulafehérvár]

Sign. 2
fol. 16v
1771. február 25.
„Biro Joseph
Stud(iosus) aus Siebenbürgen von
Carlsburg

dermahlen in der Sibenbürgischen
Kanzeley
25. Februarj 1771"

Sign. 1/c
p. 28

1771. február 25.

„Biro Jos(ephus):

Cameral Studiosus, aus Siebenbürgen von
Carlsburg,

I: in der Siebenbürg(ischen) Canzley

25. Febr(uarii). 1771"

Irod. *Fleischer* 1935, 32; *Kissné Bognár* 2004,
316/5789.

Bibl. *Szabó-Szőgi* 1998, 92/438 (Fleischer
alapján).

Nr. 46

„Bix, Anton“ [sz. Himesháza *1784]

Sign. 7

p. 48

1799. november 12.

„Bix: Anton:

kath(olisch) 15. Jahre alt, von Hiemeschaza
aus Ungarn gebürtig, dessen Vater ist
Feldwebel im k: k: Nation(al): Theater.
den 12. November 1799"

[lapszéli bejegyzés] „Atestat den 19ten Juni
[1]801."

Sign. 5

Protokoll 1794–1808

p. XVI, 1802.

1802. május 8.

„Bix Anton

[Alter] 17 [Kunsthof] zeichnet noch
bey H(ern) Pr. Maurer [Vaterland]
von Hiemeschaza in Ungarn [Eltern]
dessen Vatter ist Feldwebel in Hoftheater
[Religion] Katholisch [Eintritt] d(en) 8t(en)
May [1]802."

Sign. 3

Namensregister 1787–1807

p. 8

1802. május 8.

„Bix Anton

[Alter] 17 [Kunsthof] zeichnet noch bei
Prof: Maurer [Geburtsort] Hiemeschaza in
Ungarn [Aeltern] Feldwäbl im Hof-Theater
[Religion] Katholisch [Eintritt] d(en) 8t(en)
May 1802"

Irod. *Fleischer* 1935, 32 (beiratkozásként
csak 1799. nov. 12.); *Szőgi* 2013, 316/6765.

Nr. 47

Blaschke, Johann (János) [Pozsony 1770 –
1833 Bécs] rézmetsző, illusztrátor

Sign. 2

fol. 78r

1787. október 1.

„Blaschke: Johann:

16 Jahr alt von Presburg dessen Vater ist k:
k: Theater Musicus,
auf der alten Wieden Nro 88 wohnhaft
1 8bris [1]787"

Sign. 5

Protokoll 1794–1808

p. IV, 1794.

1787. október 1.

„Blaschke Johann

[Alter] 24 Jahr [Kunsthof] Kupferstecher
[Vaterland] Presburg [Eltern] Joseph
Blaschke Hofmusik [Religion] Katholisch
[Eintritt] d(en) 1ten Octob(er) 1787."
[Újbóli beiratkozás 1794-ben.]

Sign. 3

Namensregister 1787–1807

p. 6

1787. október 1.

„Blaschke Johann

[Alter] 24 [Kunsthof] Kupferstecher
[Geburtsort] Preßburg [Aeltern] Jos(ephus):
Blaschke Hofmusik [Religion] Katholisch
[Eintritt] d(en) 1t(en) Oktober 1787"

Irod. *Fleischer* 1935, 32 (beiratkozásként
csak 1787. okt. 1. szerepel); *Kissné Bognár*
2004, 319/5861 (beiratkozásként csak 1787.
okt. 1. szerepel); *Papp* 2007, 351, 356/10,
valamint 11. j.; *Papp* 2012, 22/103, 106. j.

Bibl. Sz–Sz 1915, 210–212; MűvLex 1 (1965) 251; AKL 11 (1995) 437. – *Pataky* 1951, 86–91; Kat. Művészet Magyarországon 1980, 219; *Lyka* 1981, 107, 159, 421; *Fuchs* 1981, 34; *Csatkai* 1983, 53, 54, 75, 76; *Szabó* 1985, 78, 110; *Szentesi* 2000, 77–81; Kat. Történelem-kép 2000, 536, 548–550; *Papp* 2007; *Papp* 2009; *Papp* 2012.

Nr. 48

Blaschke, Leopold [sz. Bécs 1776]

Johann Blaschke [1770–1833] rézmetsző testvére

Sign. 2

fol. 82v

1788. április 2.

„Blaschke: Leopold:

12 Jahr alt, von Wien dessen Vater ist k: k: Theater Musicus, wohnhaft auf der alten Wieden im Eckmairischen Haus, Nro 88
2. April [1]788”

Bibl. *Papp* 2007, 351 (Ján Leopold Blaschke, sz. dátumaként 1768.); *Papp* 2012, 22 (Ján Leopold Blaschke, sz. dátumaként 1768.).

Nr. 49

Blaschky (Plaschky), Joseph [Bécs 1712 – 1784 Pozsony] festő

Sign. 1/a

Erstes Alphabet, 1728 bis 1730

p. 18

1728/1730

„Plascki Josephus von Wienn.”

Sign. 1/a

Andertes Alphabet, 1730 bis 1733

p. 54

1730

„Plaschky Joseph(us),
Wiener, nach d(em) modell
[1]730”

Irod. *Mansfeld* 1938, 118.

Bibl. MűvLex 1 (1965) 251 (Blaschky).

– *Garas* 1955, 210 (Blaschky); *Petrová-Pleskotová* 1998, 241 (Blaschki).

Nr. 50

„Bley, Ludwig” [sz. Brassó]

Sign. 1/b

fol. 82v

1744. február 6.

„Bleÿ, Ludowicus

gebüridig aus Siebenbürgen von Cronstadt sein H(err): Vatter war Hauptman wohnt in der Rosau in Seben (!) burgisch(em) garten den 6. februarj 1744”

Sign. 1/a

Elftes Alphabet, 1744

p. 249

1744. február 6.

„Bley Ludov(icus);

von Cronstadt aus Siebenbürg(en), Hauptmanns Sohn,

l: in d(er) Rossau in Siebenbürg(ischem) gart(en),

z:

d(en) 6 Feb(ruarii): 1744”

Irod. *Fleischer* 1935, 32; *Kissné Bognár* 2004, 312/5682.

Bibl. *Szabó–Szögi* 1998, 93/445 (Fleischer alapján).

→ „Bleyberger, Johann” [sz. Brünn], ld. Nr. 701.

Nr. 51

„Blumenfeld, Joseph” [sz. Óbuda *1770]

Sign. 2

fol. 98r

1790. június 7.

„Blumenfeld Jos(ephus):

20 Jahr alt, ein Jüd von Altofen,

wohnt in der Leopoldstadt Nro 119 in der
Herngasse.

7. Juni 1790"

Irod. *Fleischer* 1935, 32; *Szögi* 2013,
315/6727 (1794-ben újra, ez feltehetően
tévés adat, az az évi protokollumok
szerint hasonló néven csak Joseph
Blumenschein iratkozik be Bécsből. ld.
Sign. 2. fol. 124v).

Nr. 52

„Bochziani (Pochzian), Anton de“
[sz. Temesvár]

Sign. 1/b

fol. 35v

1739. november 29.

„Bochziani, Andan de
geburdig auß Dem(m)eswar Ein Jung
will archideckdur lehrnen dessen Vatter
S(eeliger) Stabs Medicus gewesen,
log. d(er) Zeit in d(er) leoboltstatt im
schm(e)dischen hauß in Ersten stock
den 29 Novembr(is) 1739"

Sign. 1/a

Sechstes Alphabet, 1739

p. 177

1739. november 29.

„Pochzian Antoni(us), de
von Temeswar, sein H(err). Vater war
Staabs Medic(us)
L: in der Leop. St. in schmidisch(em)
H(aus):
z: in d(er) Arch.
d(en) 29 9b(ris) 1739"

Irod. *Fleischer* 1935, 76 (mint Porczian);
Mansfeld 1938, 118; *Kissné Bognár* 2004,
311/5671 (Pochzian, mint „Baumeister“).

Nr. 53

„Bolemány, Johann“ [sz. Komárom]

Sign. 1/b

fol. 182r

1763. július 26.

„Bolemány, Joannes H(err)
aus Ungarn von Kom(m)orn,
bey obigen 2 Jungen herr(en) [H. Georgius
und Carolus de Loys, beyde herrn Brüder
aus der Schweiz aus Lousanne]

26. Jülj 1763"

Nr. 54

Boyack (Pojack / Pojoffsky / Bojovszky
/ Bopovsky-Bujak / Buya), Johann
Stephan (Jan Stefan) [sz. Boroszló, † 1754
Bécs] freskó- és oltárképfestő, színházi
festő

Sign. 1/a

Viertes Alphabet, 1736 bis 1738

p. 129

1737. október 7.

„Buya Ioan(nes):

von Breßlau,

z:

d(en) 7 8b(ris) 1737"

Irod. *Jávör* 2016a, 196/20. j.

Bibl. AKL 13 (1996) 449. – *Garas* 1955, 210;
Petrová-Pleskotová 1983, 69–70, 73; *Garas*
1984, 181; *Petrová-Pleskotová* 1990, 98;
Petrová-Pleskotová 1991, 200–201, 203/27.
j.; Barock in der Slowakei 1992, 9, 66; Kat.
Maulbertsch 1994, 329–331 (1740, 1741,
1742); Barok 1998, 60, 478; *Haupt* 2007, Nr.
506 (Pojack); *Balázsová-Medvecký-Slivka*
2009, 48, 54, 88–95; *Medvecký* 2013, 79–81,
214; *Jávör* 2016a, 191, 196/20. j.

Nr. 55

Boye, Joseph [sz. Kismarton 1788]
rézmetsző, mérnök-gyakornok

Sign. 7

p. 109

1806. november 24.

„Boye: Joseph:

kath(olisch) 18 Jahre alt, von Eisenstadt
gebürtig, Esterhazischer Zeichnungs
Praktikant

wohnt auf der Wieden in der Panigl Gasse
No 48 in Köppischem Haus.
den 24. Novemb(ris) Anno 1806"

Irod. Szögi 2013, 318/6826.
Bibl. MűvLex 1 (1965) 290. – Meller 1915, LXI, 53, 60, 65, 70; Lyka 1981, 14.

Nr. 56

Brand, Christian Hilfgott (Hülfgott)
[Frankfurt a. d. Oder 1694 – 1756 Bécs]
udvari festő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 4
1726/1728
„Brand Christian(us)
von Frankfurt“

Irod. Mansfeld 1938, 101.
Bibl. Th-B 4 (1910) 525; MűvLex 1 (1965) 296–297; AKL 13 (1996) 593–594. – Lützow 1877, 31/2; Aurenhammer 1959, 14–15; Wagner 1967, 422; Schöny 1970, 122; Preiss 1977, 30–31; Cerny 1978, 20; Baum 1980, 62–63; Petrová-Pleskotová 1983, 99; Gutsch 1992, 69; Slavíček 2001; Papco 2003, 982–983; Haupt 2007, Nr. 562.

Nr. 57

Brand, Friedrich August [Bécs 1735 – 1806 Bécs] festő, rajzoló, rézmetsző és
rézkarcoló
Christian Hilfgott Brand [1694–1756] fia és
Johann Christian Brand [1722–1795] festő
féltestvére

Sign. 1/c
p. 19
1754. október 31.
„Brand Fridericus,
von Wien, sein H(err). Vater K: K:
Academie Mahler,
I: in Schottenhof.
31 oct(bris): 1754“

Bibl. Th-B 4 (1910) 525; AKL 13 (1996) 595. – Lützow 1877, 66, 86, 103; Meller 1915, 51; Wagner 1967, 47, 367, 402, 423; Schöny 1970, 122; Fuchs 1972, Bd. 1, K43–44; Fuchs

1978, E-Bd. 1, K67; Cerny 1978, 25 (Friedrich Brand, Kupferstecher).

Nr. 58

Brand, Johann Christian [Bécs 1722 – 1795 Bécs] kamarai festő, rézkarcoló

Christian Hilfgott Brand [1694–1756] fia és
Friedrich August Brand [1735–1806] festő
féltestvére

Sign. 1/a
Viertes Alphabet, 1736 bis 1738
p. 128
1736. november 19.
„Brand Joan(nes): Christian(us)
ein Wiener, sein H(err) Vater ein Mahler
z:
d(en) 19 9(bris) 1736“

Sign. 1/b
fol. 50r
1740. október 10.
„Brant, Christian
gebirgig v(on) Wienn Ein gnab will
zeichnen lehren dessen H(er)r: Vatter
Kay(s(erlicher) Cam(m)er Maller
logiert auf dem schotten dhor im Ersten
stock
den 10 dito [ockdober] 1740“

Sign. 1/a
Siebentes Alphabet, 1740
p. 186
1740. október 10.
„Brand Christian(us),
von Wienn, sein H(err): Vater landschaft
Mahler
I: über d(em) Schotten Thor
z:
10 8b(ris) 1740“

Irod. Mansfeld 1938, 101.
Bibl. Th-B 4 (1910) 525–526; MűvLex 1 (1965) 297; AKL 13 (1996) 597–598. – Lützow 1877, 42, 44, 59, 66, 67, 146; Fleischer 1932, 114; Garas 1955, 210; Aurenhammer 1959; Wagner 1967, 32, 43, 47, 367, 402, 423; Schöny 1970, 122; Kat. Aufnahmewerke 1975, 10; Preiss 1977, 48–49; Gruber 2006/2007, 380,

382, 383, 384; Cerny 1978, 23; Baum 1980, 71–72; Krapf 1983; Petrová-Pleskotová 1983, 99–100; Trnek 1989, 43, 44; Kat. Maulbertsch 1994, 310–311; Trnek 1997, 248; Barok 1998, 486; Barock 1999, 457–458; Garas in: Summary Catalogue Budapest 2003, 26; Haupt 2007, Nr. 564.

→ Brandeis Christoph [† Bécs 1822], ld. Nr. 702.

Nr. 59
„Brater (Pratter), Matthias“
[sz. Nagymarton, Burgenland]

Sign. 1/b
fol. 2v
1738. február 12.
„Pratter, Mathiasß
natif de Marterstorof en hongrie son pere
mort, ete boulangier,
loge sur le melgrum (?) sur le neu-marché,
commence a dessinner
le 12 dito [fevrier 1738]“

Sign. 1/a
Fünftes Alphabet, 1738
p. 152
1738. február 12.
„Brater Mathiasß,
ein Ungar, beckers Sohn,
z:
d(en) 12. Feb(ruarii): 1738“

Irod. Fleischer 1935, 33; Mansfeld 1938, 101
(a beiratkozás dátuma február 21.); Kissné
Bognár 2004, 311/5664.
Bibl. Garas 1955, 211 (Fleischer alapján).

Nr. 60
Braun, Adam J. (Johann? Joseph?) [Bécs
1748 – 1827 Bécs] festő és restaurátor

Sign. 1/b
fol. 178r
1762. május 3.
„Braun Adam
burger(lichen) Lederers Sohn

beÿ St. Jos(eph): auf der Wendlstatt
3. May 1762“

Sign. 2½
fol. 1r
1766. július 1.
„Braun, Adam
von Wien, Maler
den 1 Julÿ 1766“

Irod. Kat. Zsánermetamorfózisok 1993, 361
(Buzási). – Az Adam Joseph keresztnévhez:
Wien, Archiv der ABK Sign. 59¾
Biographische Daten zusammengestellt
bei Verfassung der zweiten Auflage
des Katalogs der akademischen
Gemäldegalerie. 1900, Ms. p. 2.
Bibl. Th-B 4 (1910) 544–545; AKL 13 (1996)
684. – Meller 1915, LIII, 44, 54, 55, 67, 69, 71,
73, 96, 99, 116, 117, 121; Wagner 1967, 424;
Fuchs 1972, Bd. 1, K44; Cerny 1978, 28;
Lyka 1981, 14; Mojzer 1981, 48, 49/24. j.;
MNG régi gyűjteményei 1984, 187;
Kratinová 1988, 13–14; Trnek 1989, 44; Kat.
Zsánermetamorfózisok 1993, 361; Garas in:
Summary Catalogue Budapest 2003, 27;
Kat. Selbstbild 2004, 202–203; Garas 2006.

Nr. 61
„Braun, Anton“ [sz. Pozsony]
„Braun, Joseph“ [sz. Pozsony] rajzoló

Sign. 2
fol. 29v
1774. május 6.
„de Braun: Joseph, und Anton
zweÿ Brüder, aus Preßburg, dessen H(err).
Vater Ingenieurs beÿ K. K. Mappirung von
Wien.
Logirt im Alle Gäßl im Tränkerischen
Hauß. Nro 332.
6. May 1774“

Sign. 2½
fol. 8r
1774
„Braun, Joseph
Presburg, Zeichner
1774“

Irod. *Fleischer* 1935, 33 (csak Braun József);
Kissné Bognár 2004, 317/5813.

Nr. 62
„Braun, Anton” [sz. Pozsony] rajzoló
Joseph Braun [sz. Pozsony] testvére

Sign. 2½
fol. 8r
1774
„Braun, Anton
Presburg, Zeichner
1774”

Irod. *Fleischer* 1935, 33 (a beiratkozás éve
tévesen: 1773; abban az évben nem volt
beiratkozás); *Kissné Bognár* 2004, 317/5811
(a beiratkozás éve: 1773).
Bibl. *Pataky* 1951, 33, 92 (beiratkozás éve:
1773).

Nr. 63
„Braun, Joseph” [sz. „Balloti in Ungarn”]

Sign. 6
Protokoll 1797–1826
fol. 4v
[Nr.] 62.
„Braun, Joseph
[Geburtsort] aus Balloti in Ungarn [Alter]
15 Jahr [Frequentirt die Accademie] 2
Wochen [Wohnhaft] am Hohen Markt”
[A forrásbejegyzés datálatlan.]

Irod. *Szögi* 2013, 316/6773 (beiratkozás:
1800, a forrás ezt nem adja meg).

Nr. 64
„Brechtler, Franz” [sz. Lócse *1774]

Sign. 2
fol. 96r
1790. április 19.
„Brechtler: Franz:
16 Jahr alt, von Leutschau aus ober Ungarn,
sein seel(iger) Vater waar Staabsmedicus
zu Arad,

wohnt hier bey Mutter auf der Wieden in
Panig(el) gäß(el) Nro 311.
19 April 1790”

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. III, 1794.
„Brechtler Franz
[Alter] 20 [Vaterland] Leutschau in Ob(er).
Ungarn [Religion] Katholisch [Eintritt]
1794”

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 6
„Brechtler, Franz
[Alter] 20 [Geburtsort] Leutschau in Ober-
Ungarn [Religion] Katholisch”
[A beiratkozás dátuma nincs megadva.]

Irod. *Fleischer* 1935, 33 (tanulmányok
négy éven át); *Szögi* 2013, 315/6728
(beiratkozásként csak 1790 szerepel).

Nr. 65
„Brecklet, Johann” [„von Ungarn”] jogász

Sign. 1/b
fol. 73v
1743. február 12.
„Brecklet, Johan
v(on) Ungarn in Köbowär Ein Jurist
wohnhafft in schwarz(em) attler zu Emer
(!) Erd(e)
den 12 Februarj 1743”

Sign. 1/a
Zehentes Alphabet, 1743
p. 234
1743. február 12.
„Brecklet Joan(nes);
ein Ungar, Jurista,
l: im Schwarz(en) Adler zu ebner Erden
z:
12 Febr(uarii) 1743”

Irod. *Fleischer* 1935, 33; *Kissné Bognár* 2004,
312/5678.

Nr. 66
„Brenner, Ignaz” [sz. vsz. Szenna,
Somogy vm.]

Sign. 1/b
fol. 149r
1755. november 23.
„Brenner, Ignatius,
Stud(iosus): aus Ungarn von Senn gebürtig,
allhier bey H(ern) von Kruber, Hoff Kriegs
Rath-Secretair
23. Novembr(is). 1755”

Sign. 1/c
p. 20
1755. november 23.
„Brenner Ign(atius):
von Sem aus Ungarn, Kai(serlichen)
Verwalters S(ohn).
I: auf dem baurenmarckt in Wagnerischen
H(aus): recom(mendiert): von H(ern) v(on)
Gruber Kriegs Secretari
23 9b(ris) 1755”

Irod. *Fleischer* 1935, 34 (születési helyként
a Somogy vármegyei Som); *Kissné Bognár*
2004, 314/5733.

Nr. 67
Brugger, Andreas [Kressbronn
1737 – 1812 Langenargen] freskó- és
oltárképfestő

Sign. 1/b
fol. 148v
1755. november 14.
„Brugger Andreas,
Mahler von Langen Argen aus dem Reich.
I: Gr(af): Montfort(en) Herrschafft
14. Novembr(is). 1755”

Sign. 1/c
p. 20
1755. november 14.
„Brugger Andreas,
von Langen Argen
in Montfort(en)
Scholar bey H(ern) Maulbertsch Maler
14 9b(ris) 1755”

Irod. *Hosch* 1987, 225; *Dachs* 2004, 217/65. j.
(hivatkozva csak Sign. 1/c); *Dachs* 2005, 209
és 14. j. (hivatkozva csak Sign. 1/c); *Dachs-
Nickel* 2007, 68, 72/14. j. (hivatkozva csak
Sign. 1/c).
Bibl. *Th-B* 5 (1911) 112; AKL 14 (1996)
502. – *Garas* 1960, 168; Kat. Maulbertsch
1974, 170; *Hosch* 1987; *Hosch* 1994, 29, 75;
Hosch 1996, 69–74, Kat. Maulbertsch 1996,
400, 468–476; *Dachs* 2004, 212–214; *Dachs*
2005, 203, 209–211; *Haberditzl* 2006, 188;
Dachs-Nickel 2007, 68–71; Kat. Maulbertsch–
Winterhalder 2009, 248; *Haris* 2013, 104.

Nr. 68
Buchberger (Pugberger), Peter [Bécs 1716
– 1772 Pozsony] szobrász

Sign. 1/a
Drittes Alphabet, 1733 bis 1736
p. 105
1735. június 20.
„Pugberger Petr(us),
ein Wiener, bildhauers Sohn,
L: zu Mar: Hülf bey d(em) goldnen
Hirschen:
z:
20 Jun(ii) [1]735.”

Irod. *Mansfeld* 1938, 118.
Bibl. *Aggházy* 1959, 175 (Buchberger Péter
szobrász, 1772-ben Pozsonyban hal meg 56
évesen); *Luxová* 1968, 180; *Horváth* 1978, 47;
Maliková 1983, 90; Barock in der Slowakei
1992, 47; *Fidler* IV. 1997, 229 (Puchberger
Peter Eugenius); *Petrová-Pleskotová* 1998,
241 (Buchberger / Puchberger Peter Eugen);
Bubryák 2007, 58/27. j.

Nr. 69
„Budinszky, Johann” [sz. Felsőpetény]

Sign. 2
fol. 38r
1776. február 5.
„Budinszky: Joannes: H(ern)
Hungaro Neogradiensis ex Possessione
Felső Peteny

dermahlen beÿ der Goldenen Ganß in der Stadt
5. Februari 1776"

Irod. *Fleischer* 1935, 34; *Kissné Bognár* 2004, 318/5829.

Nr. 70
Budinszky, Joseph [sz. Munkács *1790]
tájképfestő

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
p. 7
1808. november 8.
„Budinsky, Joseph
[Alter] 18 [Geburts Orth] Munkatz
[Religion und Wohnung] Evangelisch,
wohnt in der Stadt No. 991 [Karakter
des Vaters] Oberdirector Adjunctor
[Aufnahmtag] den 8t(en) Novemb(ri)s
1808"

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 4
1808. november 8.
„Budinsky Joseph
[Vaterland] Munkatz [Eintritt] 8. 9ber [1]808
[Abtheilung der Schule – Winterkurs]
Landschaft"
[Tanulmányok 1810 és 1812 között.]

Irod. *Szögi* 2013, 319/6837 (mint Bedinsky).
Bibl. AKL 15 (1997) 20 (lánya, Minna von
Budinszky szócikkében említve).

Nr. 71
Bürger, Franz [sz. Nagyszeben 1780 k. (?)
† 1845 után] mérnök

Sign. 8
Protokoll der Architectur Schule 1801–1818
p. 6
[Nr.] 50.
„Bürger, Franz
[Alter] 21 Jahr [Geburts Ort] Hermanstadt
aus Siebenbürgen [Religion] Katholisch
[Wohnort] Stadt No. 451"

[A beiratkozás dátuma nincs megadva, de
1801 és 1805 közé tehető.]

Irod. *Szögi* 2013, 317/6782 (beiratkozását
1801-re teszi).
Bibl. AKL 15 (1997) 50; *B. Nagy* 1977, 192;
Szabó–Szögi 1998, 113/619.

Nr. 72
„Calliba (Callibor), Johann" [„aus
Ungarn"]

Sign. 2
fol. 11r
1769. február 13.
„Calliba (Callibor?) Johannes
aus Ungarn von Neügatta beye Maure
beym General Altham. (!)
13. Februarÿ 1769"

Irod. *Fleischer* 1935, 63 (mint Lallibor); *Kissné
Bognár* 2004, 316/5780 (mint Lallibor).

→ Canton, Franz Karl [sz. Bécs 1724],
Johann Gabriel Canton [Bécs 1710 – 1753
Bécs] testvére, ld. Nr. 703.

→ Canton, Ignaz, vsz. Franz Canton
[Udine 1678 – 1733 Bécs] fia, ld. Nr. 704.

Nr. 73
„Carfus, Franz" [sz. Székesfehérvár]

Sign. 1/b
fol. 17r
1738. december 1.
„Carfuß, Franciscus
gebirgig von Stullweißenburg auß Vngern
Ein [olvashatatlan rövidítés] stutiosus will
zeichnen lehrnen dessen H(err): Vatter
Hauptman Dembezky,
logiert auf d(er) biber bastein beÿ der
Holder staudt(en)
den 1den dito [December] 1738"

Sign. 1/a
Fünftes Alphabet, 1738

p. 152
1738. december 1.
„Carfus Francisc(us)
von Stulweissenburg, Stud(ious):
hauptmanns Sohn
z:
d(en) 1 xb(ris) 1738”

Irod. *Fleischer* 1935, 35; *Mansfeld* 1938,
102; *Kissné Bognár* 2004, 311/5665 (mint
„Mahler”).
Bibl. *Garas* 1955, 211 (Fleischer alapján).

<p>Nr. 74 Cimbal (Zimpal), Jakob [Bécs 1780 – 1834 Bécs] festő Johann Ignaz Cimbal [1722–1795] festő fia</p>
--

Sign. 7
p. 425
1796. január 7.
„Cimbal: Jakob:
kath(olisch) 16. Jahre alt, von Wien, dessen
seel. Vater war ein Academ(ischer) Mahler,
er wohnt in der Leopoldstadt im
zartlichen Haus No. 126.
den 7 Januar Anno 1796”
[Az akadémiát „in den Nachtstunden und
im Sommer” látogató tanulók jegyzékében.]

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. IX, 1798.
„Cimbal Jakob
[Alter] 17 [Religion] Katholisch”

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 15
1798
„Cimbal Jakob
[Alter] 17 [Kunstfach] Mahler [Geburtsort]
Wien [Religion] Kathol(isch) [Eintritt] seit
1798”

Irod. *Slavíček* 1979, 159, 164/18. j. (Sign. 7)
Bibl. AKL 19 (1998) 228 (sz. 1778. július
1.). – *Böckh* 1821, 247; *Slavíček* 1979, 159
(1780–1834); *Jávör* 1990, 212.

<p>Nr. 75 Cimbal (Cymbal / Zimbal / Zymbal), Johann Ignaz (Quirin Johann) [Wagstadt, Felső-Szilézia 1722 – 1795 Bécs] freskó- és oltárképfestő Jakob Cimbal [1780–1834] festő apja</p>
--

Sign. 1/a
Neuntes Alphabet, 1742
p. 220
1742. október 13.
„Cimbal, Joan(nes):
von Waagstadt aus Schlesien,
Zim(m)erman(n)s-Sohn
L: beÿ den(en) (!) barmherzigen,
z:
13. oct(obris): 1742”

Irod. *Slavíček* 1979, 163/4. j.; *Slavíček* 1999,
98/5. j.; *Sabäu* 2004, 135/23. j.
Bibl. *Th-B* 6 (1912) 604; *Sz-Sz* 1915, 307;
AKL 19 (1998) 228–229. – *Garas* 1955,
211–212; *Fuchs* 1972, Bd. 1, K56; *Slavíček*
1979; *Krsek* 1981, 19; *Petrová-Pleskotová* 1983,
32; *Petrová-Pleskotová* 1986, 113; *Kostyál*
1987; *Kratinová* 1988, 9; *Petrová-Pleskotová*
1990, 102; *Hornýák* 1990, 201; *Jávör* 1990,
207–212; *Garas* 1992, 421; *Kronbichler* 1992,
47; *Kat. Barokk Közép-Európában* 1993,
174–175; *Kat. Svätci v Strednej Európe* 1993,
170; *Hosch* 1994, 63, 79; *Kronbichler* 1995a,
47; *Barok* 1998, 64, 480; *Slavíček* 1999; *Papco*
2003, 694–695, 698–701, 708–709, 714–715,
718–723; *Sabäu* 2004; *Jávör A. in: MAMÜL*
2 (2004) 37–39; *Jávör* 2006, 50–51; *Bara* 2011,
268–274; *Arijčuk* 2011.

<p>Nr. 76 Clarot, Alexander [Bécs 1796 – 1842 Prága] festő, rajzoló</p>

Sign. 7
p. 132
1810. június 4.
„Clarot: Alexander:
kath(olisch), 14 Jahre alt, von hier geb:
Kupferstechers Sohn,
in Ober-Dölbling No. 87.
den 4. Juni 1810”

Sign. 12
 Protokoll 1810–1812
 p. 6
 1810. július
 „Clarot Alexander
 [Vaterland] Wien [Alter] 16 [Eintritt] Jul
 1810 [Abtheilung der Schule – Wintercurs]
 bei den Histor(ischen). Zeichnungs
 gründe(n)“
 [Tanulmányok: 1812 (Wintercurs),
 minősítéssel.]

Irod. *Th-B* 7 (1912) 55.
 Bibl. *Th-B* 7 (1912) 54–55; *Sz-Sz* 1915, 309–
 310; *MűvLex* 1 (1965) 420; *AKL* 19 (1998)
 419. – *Gerszi* 1960, 56, 199; *Fuchs* 1972, Bd.
 1, K56; Kat. *Művészet Magyarországon*
 1980, 161; *Lyka* 1981, 15, 382–383, 424;
Szvoboda-Dománzky 2007, 57, 73; *Papp*
 2012, 434–436, 450.

Nr. 77
 Clerck, Jakob Friedrich [Bécs 1769 – 1821
 után] rézmetsző

Sign. 2
 fol. 68v
 1786. május 15.
 „Clerck: Jacob:
 16 Jahr alt, Sohn eines verstorbenen
 Kam(m)erdienerers vom Kardinal Miggazj
 wohnt bey der Mutter, auf der Neuen
 Widen in der Waggasse bey der Fortuna
 Nro 352.
 15 Maj. [1]786“

Bibl. *Th-B* 7 (1912) 86; *Sz-Sz* 1915, 310;
MűvLex 1 (1965) 420. – *Gerold* 1803, 163;
Böckh 1821, 247; *Meller* 1915, LI–LII, LXI,
 valamint passim; *Pataky* 1951, 98.

Nr. 78
 „Conrad, Martin“ [sz. Süttör (Fertőd)]
 kőműves

Sign. 1/b
 fol. 137v
 1754. július 14.

„Conrad Martin(us)
 ein Maurer aus Ungarn von Schitte Fürst
 Öesterhasischen herrschafft
 Archit.
 14 Julj 1754“

Sign. 1/c
 p. 43
 1754. július 14.
 „Conrad Martin(us).
 von Schida aus Ungarn, Maurer,
 l: zu Hernals im ersten H(aus): rechter
 Hand
 14 Julj
 Arch: 1754“

Irod. *Fleischer* 1935, 35 (származási
 helyként: Zsitva); *Kissné Bognár* 2004,
 313/5720 (származási helyként:
 Schida?).

Nr. 79
 Corradini, Antonio (Antonio Giovanni
 Battista) [Velece 1688 – 1752 Nápoly]
 szobrász

Sign. 1/a
 Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
 p. 5
 1728/1730
 „Coradini Antonius
 von Venedig“

Irod. *Mansfeld* 1938, 102 (mint Conradini).
 Bibl. *Th-B* 7 (1912) 455–456; *Sz-Sz* 1915,
 317; *AKL* 21 (1999) 290–291. – *Voit* 1975;
MNG régi gyűjteményei 1984, 146; *Sršeň*
 1985; *Pötkl-Malikova* 1989; Kat. *Barokk*
Közép-Európában 1993, 394–396; *Cogo*
 1996; *Pötkl-Malikova* 2010, 635, 637, 639–642
 (elvitatja tőle a győri Frigyláda-émlék
 domborművét); *Deckers* 2013.

→ Corradini, Hieronymus [sz. Velece]
 Antonio Corradini [1688–1752] fia
 ld. Nr. 705.

→ „Corradini, Karl“ [sz. Velece]
 a Corradini szobrászcsalád tagja, ld. Nr. 706.

→ „Corradini, Michelangelo” [sz. Velence]
a Corradini szobrászcsalád tagja, ld. Nr. 707.

Nr. 80

Credisch (Cretisch / Creditz / Kretisch),
Joseph [sz. Graz, kimutatható 1727 és 1762
között] festő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 5
1728/1730
„Cretisch Josephus
von Graz”

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 47
1730
„Kretisch Joseph(us),
von Wienn,
ite(m) [1730].”

Irod. *Mansfeld* 1938, 102 (Cretisch, Graz,
beiratkozás: 1728–1730) 112 (Kretisch,
Wien, beiratkozás: 1730); AKL 22 (1999) 215
(Credisch, Buzási); *Buzási* 2013, 19/6. j.
Bibl. *Th-B* 8 (1913) 77 (Creditz, keresztnév
nélkül); *Sz-Sz* 1915, 319 (keresztnév nélkül);
AKL 22 (1999) 215 (Credisch). – *Hajdecki*
1908, 135/8013, 341/12747; *Csatkai* 1952, 72;
Garas 1955, 212; *Luxová* 1968, 178; *Petrová-
Pleskotová* 1998, 243; *Buzási* 2013, 11.

Nr. 81

„Croyher (Kroyherr / Kroyer), Karl”
[sz. Sopron]

Sign. 2
fol. 29r
1774. április 26.
„Croyher: Carl:
von Oedenburg auß Ungarn. Stud(iosus).
Mathematice,
wohnt im Winter Gäßl bey der Klein Lands
Cron.
26. Aprill 1774”

Irod. *Fleischer* 1935, 35 (mint Croyser);
Kissné Bognár 2004, 317/5814 (mint
Croyser).

Nr. 82

Czauczik (Czauczig / Czausig / Zausig /
Zauzick), Joseph (József) [Lőcse 1780 –
1857 Lőcse] festő

Sign. 7
p. 81
1803. november 7.
„Czauczik: Joseph:
24. Jahre alt, kath(olisch) eines Bürger und
Taback Fabriquantens Sohn von Leutschau
aus Ungarn,
wohnt in der Him(m)elpfortgasse No. 1008
den 7. November 1803”
[lapszéli bejegyzés] „den 16. Nov(ember).
[1]803 an die Polizey b(aa)r: Zeilen”

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XXI, 1803–1804.
1804. január 31.
„Czauczik Joseph
[Alter] 24 [Kunstfach] zeichnet noch in der
Schulle bey Herr(n) Pr. Maurer [Vaterland]
von Leutschau in Cipßer Comitat [Eltern]
dessen Vatter ein Toback Fabrikant
[Religion] Katholisch [Eintritt] d(en) 31
Jäner [1]804.”

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 16
1804. január 31.
„Cauziek Joseph
[Alter] 24 [Kunstfach] zeichnet bei Prof:
Maurer, Mahler [Geburtsort] Leutschau in
Zypser Comitat [Aeltern] Tobakfabrikant
[Religion] Katholisch [Eintritt] d(en) 31t(en)
Jäner 1804”

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
p. 26
1804. február 5.

„Kautschik, Joseph

[Alter] 25 [Geburts Orth] Ungarn [Religion und Wohnung] katholisch, wohnt in der Stadt No. 1008 [Karakter des Vaters] Tobaktrafikant [Aufnahmetag] den 5t(en) Februar 1804“

Sign. 3

Namensregister 1787–1807

p. 64

1804. szeptember 5.

„Kauczik Joseph

[Alter] 25 [Kunstfach] Schüller in der Landschaftsklasse [Geburtsort] Leutschau in Ungarn [Aeltern] Tobac Fabricant [Religion] Katholisch [Eintritt] d(en) 5t(en) September 1804“

Sign. 10

Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825] p. 9

1804. november 5.

„Czauczik Joseph

[Alter] 25 [Geburts Orth] Ungar [Religion und Wohnung] katholisch, wohnt in der Stadt No 1008 [Karakter des Vaters] Tobaktrafikant [Aufnahmetag] den 5t(en) Novembe(r) 1804“

Irod. *Fleischer* 1935, 36 (beiratkozásként csak 1803. nov. 7. szerepel); *Szögi* 2013, 317/6798 (beiratkozásként csak 1803 szerepel); *Szögi* 2013, 318/6810 (mint Kautschik, beiratkozásként csak 1804 szerepel)

Bibl. *Sz–Sz* 1915, 340–341 (Czauczik, sz. 1789); *Th–B* 36 (1947) 420 (Zausig, sz. 1781); *MűvLex* 1 (1965) 486 (Czausig); *AKL* 23 (1999) 290 (Czauczik, sz. 1780). – *Kapossy* 1952, 138; *Petrová-Pleskotová* 1961; *Kat. Művészet Magyarországon* 1980, 184, 207 (sz. 1780); *Učnicková* 1980, 80; *Lyka* 1981, 94, 123, 138, 303, 316, 319, 320, 424–425; *Szabó* 1985, 10, 74, 83, 98, 101, 104; *Glatz* 1990, 10, 65–66 (sz. 1780); *Kat. MTA és a művészetek* 1992, 50–51 (sz. 1781); *Kat. Czauczik* 2001 (itt 13, 14; életrajzi dátumok forrás alapján: 1780. ápr. 16. – 1857. júni. 30.).

Nr. 83

Czetter (Tzetter / Zetter / Cetter), Samuel (Sámuel) [Felpéc 1765 – 1820-as évek, Oroszország] rézmetsző

Sign. 2½

fol. 10r

1783

„Zetter, Sam(m)uel

Oroszháza (!) Zeichner

[1]783“

Sign. 2½

fol. 10v

1784

„Zetter, Samuel

Oroschazo (!) Zeichner

[1]784“

Irod. *Fleischer* 1935, 97; *Kissné Bognár* 2004, 319/5858.

Bibl. *Th–B* 8 (1913) 244–245; *Sz–Sz* 342–345; *MűvLex* 1 (1965) 486; *AKL* 23 (1999) 309.

– *Gerold* 1803, 164; *Pataky* 1951, 93–98, 147 (Czetter János Sámuel); *Rózsa* 1953; *Kat. Művészet Magyarországon* 1980, 179; *Lyka* 1981, 82, 159, 314, 425 († 1829 után); *Csatkai* 1983, 56; *Hosch* 1996a 218; *Kat. Maulbertsch* 1996, 248–250; *Bubryák O.* in: *MAMÜL* 2 (2004) 93–94; *Papp* 2012, *passim*.

Nr. 84

„Csárvási, Adalbert“ [sz. Erzsébetváros]

Sign. 2

fol. 29v

1774. május 16.

„Csárvási: Adalbertus:

Transylvano; Elisabethopolitanus N(obilis): ungarus Religionis Romano-Catholicus intendit se exercere in arte pictoria in hac Universitatis academia vien(n)ensi. No. 523. in Domo vulgo Todten. 16. Maj 1774“

Irod. *Fleischer* 1935, 36 (mint Csórvássy Béla); *Kissné Bognár* 2004, 317/5815 (mint „Mahler“).

Bibl. Garas 1955, 212 (Csorvássy, Fleischer alapján); Szabó-Szőgi 1998, 134/820 (mint Csorvássy, Fleischer alapján).

Nr. 85

„Csausánszky, Franz” [sz. Biccse *1787]

Sign. 7

p. 135

1810. november 19.

„Csausánszky: Franz:

23 Jahre alt, dessen Vater ist Fürst(lich)

Esterházyischen Domänen Directions-Rath,

er ist gebürtig von Bittsee in Threntsiner Comitát,

wohnt in der Alstervorstadt in der

Blumengasse No. 100. bey Joseph Weber.

den 19. November 1810”

Irod. Fleischer 1935, 36 (mint Csausánszky);

Szőgi 2013, 319/6849.

Nr. 86

„Cserszki, Andreas” [sz. Miskolc]

Sign. 2

fol. 8r

1768. január 23.

„Cserszki Andreas

Stud(iosus) von Mischkolz aus Ungarn,

und Trenzeennyi Ignatius aus Ungarn von

Groß Wardein

dermahlen beyde bey dem Graff Schönborn

23. Januar 1768”

Irod. Fleischer 1935, 35 (mint „stud. math.”,

ezt a forrás nem közli); Kissné Bognár 2004,

315/5772 (mint „stud. math.”).

Nr. 87

Daffinger, Moritz Michael [Bécs 1790 – 1849 Bécs] portréfestő, miniaturfestő, grafikus

Sign. 7

p. 65

1801. november 17.

„Daffinger: Michael:

kath(olisch) 12. Jahre alt, gebohrn

und wohnhaft im Lichtenthal in dem

Kirchengasse No. 62. Sein Stiefvater

Jos(ephus). Philipp Krug ist als Mahler in

der Porcelain-Fabrique.

den 17. November 1801”

Sign. 5

Protokoll 1794–1808

p. XVIII, 1802.

1802. november 13.

„Däffinger Michael

[Alter] 13 [Kunstfach] zeichnet noch

bey H(ern) Prof. Maurer [Vaterland]

von Wien [Eltern] dessen Stief Vatter

Jos(ephus). Philip Krug Porzellain Mahler

[Religion] Katholisch [Eintritt] d(en) 13t(en)

November [1]802”

Sign. 3

Namensregister 1787–1807

p. 20

1802. november 13.

„Däffinger Michael

[Alter] 13 [Kunstfach] zeichnet bei Prof.

Maurer; Mahler in der Porcell(an): Fabr(ik)

[Geburtsort] Wien [Aeltern] Porzellain

Mahler [Religion] Katholisch [Eintritt] den

13t(en) November 1802.”

Irod. Grünstein 1923, 7, 107/19. j.; Pirchan

1943, 205 (csak Sign. 5 beiratkozási adatát

adja meg); Wagner 1986, 14, 27/11. j.

Bibl. Th-B 8 (1913) 260–264 (Moritz

Michael Daffinger); Sz-Sz 1915, 349;

MűvLex 1 (1965) 490 (Moritz Michael

Daffinger); AKL 23 (1999) 380–381. –

Lützow 1877, 86, 100; Grünstein 1923;

Pirchan 1943; Fuchs 1972, Bd. 1, K59;

Schöny 1975, 16; Keil 1977, 103–112; Cerny

1978, 32; Fuchs 1978, E-Bd. 1, K86; Lyka

1981, 14–15, 309, 425; Fuchs 1981, 47–48;

Wagner 1986; Kat. Daffinger 1986; Trnek

1989, 58; Kunst des 19. Jahrhunderts 1992,

170–172; Trnek 1997, 267; Kat. Aufgeklärt

bürgerlich 2006, 284–287.

Nr. 88
„Dalzon, Franz“ [sz. Besztercebánya
*1783]

Sign. 7
p. 102
1806. február 20.
„Dalzon, Franz:
23 Jahre alt, von Neusoll aus Ungarn
gebürtig, dessen Vater ist in k. k. milit.
Diensten,
er wohnt in der Leopoldstadt beym
Fischtrögel bey Joseph Finck.
den 20. Februar Anno 1806“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XXXII, 1807.
1807. november 22.
„Dalzon, Franz
[Alter] 24 [Kunsthof] zeichnet noch in
der Schulle bey H(ern) Pr. Maurer
[Vaterland] von Narison (!) in der
bergstädten, aus Ungarn [Eltern] dessen
Vatter Alois ist Mahler [Religion]
Katholisch [Eintritt] d(en) 22t(en)
Nov(ember) [1]807.“

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 22
1807. november 22.
„Dalzon, Franz
[Alter] 24 [Kunsthof] Zeichner
[Geburtsort] Norison (!) in Ungarn
[Aeltern] Mahler [Religion] Katolisch
[Eintritt] 22 November 1807“

Irod. *Fleischer* 1935, 36 (beiratkozásként
csak 1806. febr. 20.); *Szőgi* 2013, 318/6827
(beiratkozásként csak 1806).

Nr. 89
Damianovitz, Demetrius [sz. Buda] festő

Sign. 1/b
fol. 181r
1763. április 30.

„Damianowitz Demetrius
auß Ungarn von Ofen
30. Aprill. 1763“

Sign. 2½
fol. 1r
1766. július 1.
„Damianovitz, Dimetrius
gebürtig von Ofen, in Ungarn, Mahler
den 1 July 1766“

Irod. *Lützow* 1877, 148; *Fleischer* 1935,
36 (Damjanovics); *Kissné Bognár* 2004,
315/5757 (beiratkozásként csak 1763. ápr.
30. szerepel).
Bibl. *Garas* 1955, 212 (Damianovics).

Nr. 90
Däringer, Johann Georg [Ried 1759 –
1809 Bécs] oltárképfestő

Sign. 2
fol. 71v
1786. augusztus 1.
„Däringer, Johann Georg:
von Ried aus Oberösterreich, ein Mahler
27 Jahr alt,
wohnt auf der Landstraße in Burgerspittal-
Stadl Nro. 91.
1. Augusti [1]786“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. I, 1794.
1786. november 12.
„Däringer Johann
[Alter] 26 Jahr [Kunsthof] Höst(orien) (!)
Maler [Vaterland] Ried in Innviertl [Eltern]
Gottfried Däringer, Kirschner [Religion]
Katholisch [Eintritt] d(en) 12. Novemb(er)
1786“
[Újbóli beiratkozás 1794-ben.]

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 18
1786. november 12.

„Daringer Johann
[Alter] 26 [Kunstfach] Historienmahler
[Geburtsort] Ried in In(n)viertl [Aeltern]
Gottfried Daringer Kirschner [Religion]
Kath(olisch) [Eintritt] d(en) 12t(en)
November 1786“

Bibl. Th-B 8 (1913) 259–260. – Garas 1955,
212; Wagner 1967, 366, 402.

Nr. 91

„Derra, Johann Baptist“
„Derra, Karl“

Sign. 1/b
fol. 88v

1744. december 11.

„Derra, Johan(n)es Paptista und Carolus
beede brüder, ihr H(err): Vatter ist Vice
Director über daß dreßsiger Ambt in
Ungarn
den 11. December 1744“

Sign. 1/a
Elftes Alphabet, 1744
p. 250
1744. december 11.

„Derra Joan(nes): Bapt(ista): und
Carol(us),
2 brüder, ihr H(err): Vater ist Vicedirector
über d(em) dreßsiger amt in Ungarn, seynd
Vöttern von H(erm) Zily Theatral Inspector
z:
d(en) 11 xb(ris) 1744“

Irod. Fleischer 1935, 36–37 (származási
helyként: Buda, ez a forrásban nem
szerepel); Kissné Bognár 2004, 312/5683
(Carolus Derra); Kissné Bognár 2004,
312/5684 (Johann Baptist Derra).
Bibl. A forrásszövegben említett Fabio
Zily-hez, a Hoftheater inspektorához:
Pillich 1963, 484; Pillich 1964/65, 649, 654.

Nr. 92

Dietrich, Johann [sz. Graz, † 1787 előtt]
festő, freskófestő, aranyozó
talán azonos vele:

Sign. 1/b
fol. 146v
1755. július 20.
„Dietrich Joan(n)es
ein vergolder von Graaz
dermahlen in Condition bey 2 weißen
Creüz zu(r) Mhilff.
20 July 1755“

Sign. 1/c
p. 51
1755. július 20.
„Dieterich Joan(nes):
von Graz, Vergolder,
l: auf der Windmühl, in Cond(ition): bey
d(en) 2 weiß(en) Creuz
20 Julii 1755“

Bibl. AKL 27 (2000) 303–304. – Garas
1955, 213; Luxová 1968, 178; Voit 1969, 320;
Horváth 1978, 47; Petrová-Pleskotová 1983, 52;
Garas 1984, 184; Fidler I. 1995, 91; Petrová-
Pleskotová 1998, 241; Javor 2004, 106.

Nr. 93

Donat, Anton [sz. Alsó-Lausitz,
működése 1765 és 1781 között adatolt]
festő

Sign. 1/c
p. 53
1765. július 23.
„Donat Anton
aus der Nider Lausniz, eines Amtmanns
S(ohn):
l. in der Rossau bey den Seiffensieder
23. Julii 1765“

Sign. 1/c
p. 54
1770. október 9.
„Donat Ant(onius):
Graveur aus der Niederlaußniz, Amtmans
S(ohn):
zeichnet nach dem Modell, und hat schon
1765 freqv:
l: bey H(erm) Moser Graveur auf dem Salz:
gries.
9. octob(ris). 1770“

Irod. *Buzási* 2016, 89/53. j.
 Bibl. *Sz–Sz* 1915, 384; AKL 28 (2001) 489. –
Garas 1955, 213 (Donatus pater); *Boros* 1985,
 39, 43, 52, 94; *Szántó* 2004, 75; *Buzási E.* in:
 Kat. Pécsi püspökség 2015, 72–73; *Buzási*
 2016, 51.

Nr. 94
 Donat (Donath), Johann Daniel (Donát
 János Dániel) [Kloster Neuzelle, Alsó-
 Lausitz 1744 – 1830 Pest] festő, portréfestő

Sign. 2
 fol. 3v
 1766. július 24.
 „Donat Johan(n)
 ein mahler aus Nieder Lausintz(!) in Closter
 Neü Zell
 dermahlen in der Rossau beyjm Seiffen
 Sieder Wornaz
 24 Jullij 1766”

Sign. 2½
 fol. 1v
 1766. szeptember
 „Donat, Johannes
 von Closter Neüzell, in der Niederlausnitz (!)
 September 1766”

Bibl. *Th–B* 9 (1913) 420; *Sz–Sz* 1915,
 384–386; *MűvLex* 1 (1965) 554–555; AKL
 28 (2001) 490. – *Garas* 1955, 213; *Fuchs*
 1972, Bd. 1, K68; *Zádor* 1976, 289, 291; Kat.
Művészet Magyarországon 1980, 188–190,
 207–208; *Lyka* 1981, 15, 88, 104, 212, 381,
 426; *Petrová-Pleskotová* 1983, 90; *Csatkai*
 1983, 53, 54, 55; *Szabó* 1985, 9, 70, 76, 84,
 106; Kat. MTA és a művészetek 1992, 38–39;
Mons Sacer 1996, III. 130; Kat. Történelem-
 kép 2000, 651; Kat. A modell 2004, 204;
Bakó 2012, 7, 22/41. j. (beiratkozásként 1766.
 július 24.); *Kostyál* 2013.

Nr. 95
 Donner, Ignaz (Ferdinand)
 [Körmöcbánya 1752 – 1803 Bécs] érmész

Sign. 1/c
 p. 53

1767. július 10.
 „Donner Ignat(ius):
 von Schemnitz, Münz Eisenschneiders
 S(ohn).
 l: beÿ H(ern) Messerschmid in
 goldspin(n)erischen H(aus):
 10 Julii. 1767”

Irod. *Fleischer* 1935, 38 (Donner Sebestyén
 éremvő fiaként); *Kissné Bognár* 2004,
 315/5767 (mint „Medaillenschneider und
 Kupferstecher”, „Medaillenschneider”
 fiaként).
 Bibl. *Th–B* 9 (1913) 448; *Sz–Sz* 1915, 390;
MűvLex 1 (1965) 558; AKL 28 (2001) 572. –
Gerold 1803, 161; *Wagner* 1967, 424; *Cerny*
 1978, 28; *Lyka* 1981, 48, 162, 302, 426.

Nr. 96
 Donner, (Johann) Matthäus [Eßling
 (Bécs) 1704 – 1756 Bécs] szobrász, kamarai
 érmész, éremvőnök, festő
 Georg Raphael Donner [Eßling (Bécs)
 1693 – 1741 Bécs] szobrász testvére

Sign. 1/a
 Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
 p. 6
 1726/1728
 „Donner Mathæus
 von Wienn”

Sign. 1/a
 Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
 p. 36
 1730
 „Donner Mathias
 österr(eicher): ein [javított szöveggént]
 bildhauer
 1730”

Irod. *Mansfeld* 1938, 103.
 Bibl. *Th–B* 9 (1913) 448; *Sz–Sz* 1915,
 390–391; *MűvLex* 1 (1965) 558; AKL 28
 (2001) 572–573. – *Lützow* 1877, 21, 23, 30,
 31, 35, 48, 64, 147; *Kábdébo* 1880; *Pigler* 1929,
 97–98; *Fleischer* 1932, 53, 56, 59, 65, 67, 79;
Aggházy 1959, 184–185; *Wagner* 1967, 26, 33,
 354, 363, 403, 422; *Malikova* 1973, 122–124;

Cerny 1978, 18; Baum 1980, 141–143; Gutsch 1992, 71; Schemper-Sparholz 1993, 133–142; Kat. Donner 1993, Nr. 8, 77–81, 83–92, 200–201, 203–205, 207–208; Kat. Barock Közép-Európában 1993, 403–405; Schemper-Sparholz 1996, 178–188; Barok 1998, 45, 52; Barock 1999, 489–490; Schemper-Sparholz 2001a; Haupt 2007, Nr. 1321 (Johann Matthäus Donner).

Nr. 97

„Donner, Samuel“ [sz. Sopron]

Sign. 1/c

p. 54

1771. november 12.

„Donner Samuel,

Stud(i)osus: Cameralista, aus Ungarn,

I: bey H(erm) Baader buchhandler.

12 9b(ri) 1771“

Sign. 2

fol. 18r

1771. november 12.

„Donner Samuel H(erm)

Stud(i)osus: Mathem(aticae): aus Ungarn

von Oedenburg

bey der Buchhändlerin bey dem Todten

Kopff.

12. Novembr(is) 1771“

Irod. Fleischer 1935, 38; Kissné Bognár 2004, 316/5790.

Nr. 98

„Dorffleith, Johann Rochus“

[sz. Kismarton]

Sign. 1/b

fol. 174v

1765. február 17.

„Dorffleith Johann Rochus

aus der Eissen Stadt in Ungarn

dermahlen in der Leopoldst. bey dem grün

Gärtl(ein).

17 February 1765“

Nr. 99

Dorffmeister (Dorffmeister / Dorfmeister), Johann Georg [Bécs 1736 – 1786 Szászabánya] szobrász

Stephan Dorffmeister [1741–1797] festő testvére

Sign. 1/a

Vierzehendes Alphabet, 1750

p. 295

1750. július 6.

„Dorffmeister Joan(nes): Georg(ius):

von Wienn Schusters S(ohn):

I: auf dem Spittelberg bey dem grün(en) Adler

6 Julij 1750“

Sign. 1/b

fol. 109v

1750. október 21.

„Dorff Meyster, Georgius

Eines Stickers Sohn

wonhafft auf dem Spittelberg bey der

Guldnen Sonn.

21 Octobr(is) 1750“

Sign. 1/a

Vierzehendes Alphabet, 1750

p. 295

1750. október 21.

„Dorffmeister Georg(ius):

Stückers S(ohn),

I: auf dem Spittelberg bey der goldenen

Sonnen

21 Oct(obris). 1750“

Irod. Javor 2016, 134/23. j.

Bibl. Th-B 9 (1913) 472; Sz-Sz 1915, 394;

MűvLex 1 (1965) 559; AKL 29 (2001)

62–63 (Johann Georg Dorffmeister). – J. G.

Meusels Miscellaneen artistischen Inhalts

4, 1784, Heft XXIV. 323 (J. G. Dorffmeister

önéletrajza); Tietze-Conrat 1910; Pigler

1929, 103–104; Fleischer 1932, 175; Aggházy

1959, 185; Csatkai 1960, 40; Wagner 1967,

422; Malikova 1973, 117, 164/171. j.; Cerny

1978, 22; Baum 1980, 146–147; Katolikus

templomok 1991, 276; Kat. Donner 1993,

Nr. 138–145, 182; Kat. Triumph der

Phantasie 1998, Nr. 80–83; Vărtaciu-Medeleț

2012, 166–169, 200; *Körner* 2013, 40; *Jávör* 2016, 131.

→ **Dorffmaister, Johann Joseph** (Johann Evangelist), [Bécs 1742–1765 Bécs] Stephan Dorffmaister [1741–1797] unokatestvére, ld. Nr. 708.

Nr. 100 Dorffmaister (Dorffmeister / Dorfmeister), Joseph (József István) [Sopron 1764 – 1806 Livorno] festő Stephan Dorffmaister [1741–1797] festő fia

Sign. 2
fol. 95r
1789. december 14.
„Dorffmeister: Jos(ephus):
23 Jahr Alt, von Oedenburg ein Maler,
wohnt in der Naglergasse Nro 197.
14. Decemb(ris) [1]789”

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
fol. 18.
1789. december 14.
„Dorffmeister Joseph,
[Kunstfach] Mahler [Geburtsort]
Oedenburg in Hungarn [Aeltern] Stephan
Dorfmeister Mahler
[Religion] Kathol(isch) [Eintritt] d(en)
14t(en) December 1789”

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. I, 1794.
1789. december 14.
„Dorfmeister Joseph,
[Kunstfach] Mahler [Vaterland:] Oedenburg
in Hungarn [Eltern:] Stephan Dorfmeister
Mahler
[Religion:] Katholisch [Eintritt:] den 14.
Decembris 1789”
[Újbóli beiratkozás 1794-ben.]

Irod. Fleischer 1935, 38; *Szőgi* 2013,
315/6723.

Bibl. Th-B 9 (1913) 472; *Sz-Sz* 1915, 394;
MűvLex 1 (1965) 559; *AKL* 29 (2001) 58.
– *Garas* 1955, 215; *Csatkai* 1960, 40–43;
Wagner 1972, 85; *Fuchs* 1972, Bd. 1, K69;
Kat. Aufnahmewerke 1975, 14–15; *Lyka*
1981, 33, 114, 176, 279, 426; *Trnek* 1989,
65; *Trnek* 1997, 252; *Hagen* 2002, 99–100;
Kat. Selbstbild 2004, 172–173; *Buzási E.* in:
MAMÜL 2 (2004) 242 (Dorffmeister István
szócikkében); *Kat. Aufgeklärt bürgerlich*
2006, 220; *Jávör* 2016, 132.

Nr. 101 Dorffmaister (Dorffmeister / Dorfmeister), Stephan (István) [Pozsony 1741 – 1797 Sopron] freskó- és oltárképfestő, portréfestő Johann Georg Dorffmaister [1736–1786] szobrász testvére
--

Sign. 1/b
fol. 116v
1751. október 13.
„Dorffmeister Stephanus
eines Stickers Sohn
bey der Guldnen Sonn auf dem Spittelberg
wonhafft
13. October 1751”

Sign. 1/a
Fünfzehendes Alphabet, 1751
p. 312
1751. október 13.
„Dorfmeister Steph(anus):
Stückers S(ohn):
bey der goldenen Sonn auf dem Spittelberg
13. oct(obris): 1751”

Irod. Kostyál 1995 (a Sign. 1/b bejegyzést
mint 1755. évit közli); *Buzási* 1997, 133/1. j.
(csak Sign. 1/a); *Jávör* 2016, 134/23. j.
Bibl. Th-B 9 (1913) 472 (sz.: 1729); *Sz-Sz*
1915, 391–394; *MűvLex* 1 (1965) 559; *AKL*
29 (2001) 58–59 (sz.: 1741). – *Garas* 1955, 213;
Sopron műemlékei 1956, passim; *Csatkai*
1960; *B. Thomas* 1966; *Garas* 1976, 278; *Kat.*
Művészet Magyarországon 1980, 122–123,
164–167, 174, 198; *Zlinszky S. Sternegg*
1981, 504–514; *Petrová-Pleskotová* 1983, 91;

Csatkai 1983, 62, 75; Boros 1985, 55, 56, 63, 67; Kat. Barokk Közép-Európában 1993, 176–180 (sz.: 1741); Kostyál 1995; Kostyál 1997; Zsámbéky 1997; Galavics 1997a; Buzási 1997; Boda 1997; Kat. Dorffmeister 1997 (sz.: 1729); Boda 1998; Barokk 1998, 72, 84, 484; Galavics 2000, 69–70; Sinkó 2000, 108; Kat. Történelem-kép 2000, 271, 272, 393, 396–398, 537; 600; Buzási E. in: MAMÜL 2 (2004) 238–242 (sz.: 1741); Jávor 2006, 50, 58; Somorjay 2013; Körner 2013, 112; Jávor 2016.

→ Dorffmeister (Dorffmeister / Dorfmeister), Vinzenz [Bécs 1774 – 1839 Ljubljana], Johann Georg Dorffmeister szobrász [1736–1786] fia, ld. Nr. 709.

Nr. 102
„Dumler, Heinrich“ [sz. Veszprém]

Sign. 1/c
p. 53
1769. június 5.
„Dumler Henr(icus).
von Vespri(n) aus Ungarn Brun(nen)meister,
und Müllner
Arch. und Zeichnung
5 Junii 1769“

Sign. 2
fol. 12v
1769. június 5.
„Dumler Heinrich H(err)
Brun(ne)nm(ei)ster von Wessbrim aus
Nieder Ungarn
5. Junij 1769“

Irod. Fleischer 1935, 38; Kissné Bognár 2004, 316/5777 (mint „Baumeister und Müller“).

Nr. 103
Dunaisky, Lorenz (Dunaiszky Lőrinc)
[Libetbánya 1784 – 1835 Pest] szobrász

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 8
1804. március 16.

„Dunaysky Lorenz
[Vaterland] Neusol in Ungarn [Alter] 24 ½
[Eintritt] 16. Marz [1]804 [Hauptkunstfach]
Bildhauer
[Anmerkung] ist den 14. September [1]809
mit einem geschriben Zeugnis 1. Classe
nach Ofen in Ungarn abgereiset“

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 18
1806

„Dunaisky Lorenz
[Alter] 22 [Kunstfach] Bildhauer
[Geburtsort] Neusohl in Hungarn [Eintritt]
seit 1806“
[lapszéeli bejegyzés] „hat [1]807 das Erste
Kleine Prämien erhalten“

Irod. Fleischer 1935, 38 (származási
hely Libetbánya, 1807-ben Gundel-dij);
Szögi 2013, 318/6805 (mint Dunarski,
beiratkozásként csak 1804 szerepel).
Bibl. Th-B 10 (1914) 137–138; Sz-Sz 1915,
405–406; MűvLex 1 (1965) 570–571; AKL
30 (2001) 522–523. – Schoen 1930a, 134;
Schoen 1937, 12–14; Schoen 1938, 8; Schoen
1939, 5–6, 9–10; Petrová 1958, 74; Pusztai
1972; Zádor 1976, 287, 290; Pusztai 1978,
515, 516, 518, 521, 522, 543; Kat. Művészet
Magyarországon 1980, 275–277; Lyka 1981,
111–112, 232–233, 427; Szatmári 1988; Sisa
2006, 77; M. művészet a 19. században 2013,
78, 82.

Nr. 104
Eckhardt, Lorenz [1757–1822 után]
szobrász

Sign. 1/c
p. 63
1772. június 23.
„Eckhard Laur(entius):
Bildhauers S(ohn).
I: zu gumpendorf in Trackterischen H(aus).
23 Junii 1772“

Sign. 2
fol. 19v

1772. június 23.
„Eckhard Lorenz
Bildhauers Sohn
zu Gumpendorff bey dem Daniel in der
Löwen-Gruben
23. Juny 1772”

Bibl. Th-B 10 (1914) 327 (apja, Johann
Kaspar Eckhardt szócikkében); AKL 32
(2002) 100 (apja, Johann Kaspar Eckhardt
szócikkében). – *Kapossy* 1922, 89; *Aggházy*
1959, 187; *Pusztai* 1978, 518; *Lyka* 1981, 18,
162, 427.

Nr. 105
„Edeskuty, Johann von”
[sz. Lócse 1774] orvos

Sign. 7
p. 44
1799. március 5.
„Edeskutij: Johann Edler von
Luter(aner) 25. Jahre alt, Medicinae Doctor
von Leutschau aus Ungarn,
wohnt in der Schön Latern-Gasse No 753.
in der Stadt
den 5. Martio 1799”

Irod. *Fleischer* 1935, 39; *Szögi* 2013, 316/6766
(pontos születési adatokkal: 1774. január
5.).

Nr. 106
Ehrenreich, Abraham [Buda 1784 – 1852
Bécs] rézmetsző, kiadó, műkereskedő

Sign. 7
p. 69
1802. március 29.
„Ehrenreich: Abraham:
jüdisch. 18 Jahre alt, von Ofen aus Ungarn
gebürtig,
wohnt auf der hohen Brücke im
Frechischen Hauß No. 384. in 4ten Stock
den 29. Martio 1802”
[lapszéli bejegyzés] „15 Juny [1]802
Zeugnuß zur Polizey; 15. Dec. [1]802,
d(ett)o; 31. Aug(usti) [1]803 d(ett)o;
17. Aug(usti) [1]804”

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XXI, 1803.
1803. november 7.
„Ehrenreich Abraham
[Alter] 20 [Kunsthof] zeichnet noch
in der Schulle bey H(e)r(r)m). P. Maurer
[Vaterland] von Offen in Ungarn [Eltern]
dessen Vatter Elias Ehrenreich ein Graver
(!) [Religion] Häbräisch
[Eintritt] d(en) 7t(en) Novemb(ris) [1]803.”

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 24
1803
„Ehrenreich Abraham
[Kunsthof] Bildhauer, Kupferstecher,
zeichnet bei Prof. Maurer [Geburtsort] von
Preßburg, von Ofen (!) [Aeltern] Graveur
[Eintritt] seit 1803”

Irod. *Fleischer* 1935, 39 (Ábrahám
keresztnévvel, beiratkozasként csak 1802.
márc. 29 szerepel; 1806: Gundel-díj); *Szögi*
2013, 317/6787 (mint Abraham Ehrenreich,
budai származással); *Szögi* 2013, 317/6799
(megduplázott bejegyzésként pesti
születési hellyel, mint Alexander Adam
Ehrenreich, feltehetően az irodalom
alapján).
Bibl. Th-B 10 (1914) 394–395 (Adam
Sándor Ehrenreich); Sz-Sz 1915, 420, (ifj.
Ehrenreich A.), 421–426 (Ehrenreich Sándor
Ádám, születési hely: Pozsony, 1784);
MűvLex 1 (1965) 609 (Ehrenreich Sándor
Ádám); AKL 32 (2002) 449 (Sándor Ádám
Ehrenreich; az Abraham keresztnévet
tévesként említi). – *Meller* 1915, 128, 135
(„A. Ehrenreich”); *Pataky* 1951, 43–44,
106–116 (Ehrenreich Sándor Ádám); *Petrová*
1958, 74 (Alexander Adam Ehrenreich);
Róza 1959 (Ádám, Sándor Ádám, ill. Antal
keresztnev-változatokkal); *Zádor* 1976, 289;
Kat. Művészet Magyarországon 1980, 193;
Lyka 1981, 36, 107, 427–428 (Ehrenreich
Sándor Ádám); *Csatkai* 1983, 58, 75; Kat.
Történelem-kép 2000, 538; *Beňová* 2007,
254 (Anton Adam Ehrenreich); *Szovoboda-
Dománszky* 2007, 31, 41, 93, 94 (Ehrenreich

Ádám); Papp 2012, 430, 433, valamint passim (Ehrenreich Sándor Ádám) Megj. Ehrenreich keresztnévének korai, még a művész életére tehető előfordulásait (*Icones Principum* metszetsorozat ajánlásában, 1823: Adam; J. A. Dorffinger, Wegweiser für Fremde und Einheimische durch Königl. ung. Freystadt Pesth 1827: Anton; Nagler Lexikon, 1835: Alexander Adam) összegyűjtve ld. Szvoboda-Dománszky 2007, 31/168. j., azzal a feltételezéssel kísérve, hogy élete folyamán Ehrenreich többször változtathatott keresztnévet. Ezt kiegészíteném azzal, hogy 1821-ben Abraham Eherenreich néven, mint Kupferstecher lakik a Starhembergsches Freihausban, ld. Böckh 1821, 249. Mindenesetre Alexander / Adam / Anton keresztnéven nem szerepel a forrásokban, s ezek a névváltozatok nem fordulnak elő a neve mellett a matrikulák névmutatójaként a 19–20. század fordulóján készült, a levéltárban használt „Gesamtindexben” sem. Ugyanakkor megjegyzendő, hogy a metszetek szignatúráiban (sehol?) nincs kiírt keresztnév, legfeljebb „A. Ehrenreich” jelzés szerepel.

Nr. 107
Ehrhard (Erhart), Johann Georg
[sz. Rottenbuch, † 1762] festő, aranyozó

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 7
1728/1730
„Ehrhart Ioannes Georgi(us)
ein baÿer”

Irod. Mansfeld 1938, 104.
Bibl. ÖKT Bd. 24. Eisenstadt 1932,
XXVIII/4. j.; Garas 1955, 216; Prickler 2013,
172–173.

→ „Einholdt, Franz” [sz. Bécs], ld. Nr. 710.

Nr. 108
Emrich (Emerich / Emmerich), Joseph
[sz. Kismarton *1783] kőfaragó
Joseph Emrich [sz. 1761 k.] kismartoni
kőfaragó fia

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 25
1802. november 15.
„Em(m)erich Joseph
[Alter] 19 [Kunstfach] Schüler in
Landschaftsfache [Geburtsort] Eisenstadt
[Aeltern] Steinmetz [Religion] Katholisch
[Eintritt] d(en) 15t(en) November 1802.”

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801 [–1825]
p. 13
1802. november 15.
„Enmrich (!) Joseph
[Alter] 19 [Geburts Orth] Ungarn [Religion
und Wohnung] katholisch wohnt auf
der Wieden No. 20. [Karakter des Vaters]
Steinmez [Aufnahmetag] den 15t(en)
November 1802”

Irod. Fleischer 1935, 40 (mint Emerich);
Szögi 2013, 317/6788.
Bibl. Prickler 2013, 87.

Nr. 109
Ender, Johann Nepomuk [Bécs 1793 –
1854 Bécs] festő, portréfestő
Ender, Thomas [Bécs 1793 – 1875 Bécs]
tájképfestő, grafikus

Sign. 7
p. 104
1806. április 23.
„Ender Johann, und Ender Thomas
zwillinger, kath(olisch). 13 Jahre alt, zu
Wien am Spittelberg in der Kandgasse (!)
gebürtig, ihr Vater ist ein Tandler,
am Neustift beym weißen Lamb(el) Nro 60
wohnhaft
den 23. April Anno 1806”

Sign. 10
 Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
 p. 13
 1808. január 5.
 „Ender Johann
 [Alter] 14 [Geburts Orth] Wien [Religion
 und Wohnung] katholisch wohnt am
 Neustift No: 71 [Karakter des Vaters]
 Tandler [Aufnahmetag] den 5t(en) Jänner
 1808”

Sign. 12
 Protokoll 1810–1812
 p. 10
 1808. január 5.
 „Ender Johann
 [Vaterland] Wien [Alter] 17 [Eintritt] 5.
 Jän(n)er [1]808 [Abtheilung der Schule –
 Winterkurs] Zeichner [Hauptkunstfach]
 Zeichner
 [Anmerkung] hat ein Attestat d(e) d(a)to 1.
 May [1]810. von Prof. Maurer.”
 [Tanulmányok: 1810, 1811, 1812
 (Winterkurs, Sommerkurs), minősítéssel.]

Sign. 10
 Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–
 1825]
 p. 13
 1808. január 5.
 „Ender Thomas
 [Alter] 14 [Geburts Orth] Wien [Religion
 und Wohnung] katholisch wohnt am
 Neustift No: 71 [Karakter des Vaters]
 Tandler [Aufnahmetag] den 5t(en) Jänner
 1808”

Sign. 12
 Protokoll 1810–1812
 p. 10
 1808. január 5.
 „Ender Thomas
 [Vaterland] Wien [Alter] 17 [Eintritt] 5.
 Jän(n)er [1]808 [Abtheilung der Schule –
 Winterkurs] Landschaft
 [Anmerkung] hat ein Attestat d(e) d(a)to
 1. May [1]810. von Prof. Maurer. bey B.
 Maurer d(e) d(a)to 1(ten) 9br(is) [1]810”
 [Tanulmányok: 1810, 1811 (Winterkurs,
 Sommerkurs), minősítéssel.]

Irod. Koschatzky 1982, 9 (a bejegyzés
 közlése, Johann és Thomas Enderre) 160/1
 („Eintritt in die Akademie”, csak Sign. 7
 említve, téves oldalszámmal)
 Bibl. Th-B 10 (1914) 515–516 (Johann
 Nepomuk Ender, Thomas Ender); Sz-Sz
 1915, 435–436 (Johann Nepomuk Ender,
 Thomas Ender); MűvLex 1 (1965) 623
 (Johann és Thomas Ender); AKL 33 (2002)
 531–533 (Johann Nepomuk Ender), 534–535
 (Thomas Ender). – Lützow 1877, 100, 102,
 181, 182 (Johann Ender), 100, 104, 106,
 113, 182 (Thomas Ender); Gerszi 1960, 26,
 34, 122, 184, 191 (Johann Ender); Rózsa
 1966; Wagner 1967, 94, 123, 150, 366, 404
 (Johann Ender), 95, 106, 151, 356, 367, 404,
 425 (Thomas Ender); Fuchs 1972, Bd. 1,
 K80 (Johann Nepomuk Ender, Thomas
 Ender); Zádor 1976, 289; Fuchs 1978, E-Bd.
 1, K104 (Johann Nepomuk Ender, Thomas
 Ender); Cerny 1978, 32 (Thomas Ender);
 Kat. Művészet Magyarországon 1980, 191
 (Johann Ender); Lyka 1981, 14–15, 18, 134,
 142, 143, 145, 146, 155, 163, 241, 249, 271,
 304, 317, 428; Kat. Ender 1981; Fuchs 1981,
 55–56 (Johann Nepomuk Ender); Koschatzky
 1982; Csatkai 1983, 53 (Johann Nepomuk
 Ender); Szabó 1985, 13, 72, 120, 122, 126, 154;
 Trnek 1989, 73; Kat. MTA és a művészetek
 1992, 13, 15, 16, 23–28, 41–42, 78–80; Kunst
 des 19. Jahrhunderts 1992, 221–227; Trnek
 1997, 264 (Thomas Ender); Kat. Ender
 2001; Gonda 2001; Grabner 2001, 83; MTA
 képzőművészeti kincsei 2004, 141–144,
 150–152, 153–155 (Johann Nepomuk Ender),
 201–208 (Thomas Ender); Szabó 2004, 17, 18,
 19, 21, 22, 26, 28; Beňová 2007, 252; Szvoboda-
 Dománszky 2007, passim (Johann Nepomuk
 Ender, Thomas Ender); Papp 2012, passim
 (Johann Nepomuk Ender).

Nr. 110
 „Epner, Andreas” [sz. Buda]

Sign. 1/b
 fol. 170r
 1759. október 1.
 „Epner Andreas
 dessen Vatter Stuckgiesser gesell

in Kayserl(ichem) Zeughaus wonhafft (?)
1. Octobr(is). 1759"

Sign. 1/c
p. 60
1759. október 1.
„Epner Andreas,
von Ofen, sein Vater Stuckgiesser gesell in
K(ayserlichem): Zeüghaus.
1 oct(bris): 1759"

Irod. *Fleischer* 1935, 39. (mint Ebner); *Kissné Bognár* 2004, 315/5751.

Nr. 111
„Erteli, Paul" [sz. Pécs] festő

Sign. 1/b
fol. 114r
1751. május 12.
„Ertelý Paulus
Ein Mahler aus Ungarn von 5 Kirchen
gebürtig,
wonhafft in der Stadt im Eßig-
Macherischen hauß bey dem rothen Thur(n).
12. May 1751"

Sign. 1/a
Fünffzehendes Alphabet, 1751
p. 313
1751. május 12.
„Erteli Paulus
ein Mahler von Fünfkirch(en) aus Ungarn
l: im Essigmacherischen H(aus): bey d(er)
Gans.
12. May. 1751"

Nr. 112
„Eschenlohr, Franz" [sz. Győr *1787]

Sign. 7
p. 104
1806. március 24.
„Eschenlohr: Franz:
kath(olisch) 19. Jahre alt, von Raab aus
Ungarn /: allwo sein seelig(er). Vater
Gastwirth war /: gebürtig,
wohnt auf der Landstraß in der Ungargasse

bey dem goldnen Raaben No. 971.
den 24. März Anno 1806"

Irod. *Fleischer* 1935, 40; *Szögi* 2013, 318/6828.

Nr. 113
„Etelhuber, Sigismund" [sz. Sopron]

Sign. 1/c
p. 60
1756. október 25.
„Etelhuber Sigismund(us)
von Edenburg, abs(olutus) Ph(i)l(osophus),
l: in der Carntnerstrass(e) bey H(ermn)
Amptler Secretare
25 oct(bris). 1756"

Irod. *Fleischer* 1935, 39 (mint Edelhuber);
Kissné Bognár 2004, 314/5738.

Nr. 114
„Eysert, Jakob" [sz. Besztercebánya]

Sign. 2
fol. 48r
1779. március 9.
„Eysert: Jakob:
von Neusohl aus Ungarn gebürtig
hörer der mathematischen Wissenschaften,
wohnhaft auf dem Salzgrieß No 343.
9. Martj [1]779"

Irod. *Fleischer* 1935, 39 (mint Eisert,
beiratkozás dátuma tévesen: február 9.);
Kissné Bognár 2004, 318/5835 (a beiratkozás
dátuma tévesen: február 9.)

Nr. 115
„Fabricius von Hermansfeld"
[sz. Nagyszeben]

Sign. 1/b
fol. 180r
1763. január 27.
„Fabricius von Hermansfeld
aus 7 Bürgen von Hermanstadt, und
Samuel Siegfried Beædeus von Büstritz
beyde Studiosi,

im Steinmetzischen Haus von der
Hauptmauth über.
27 Januarj 1763"

Sign. 1/c

p. 72

1763. január 27.

„Fabricius von Hermansfeld,
und Samuel Sigfried Beædeus aus
Hermann Stadt beyde Studiosi aus
Siebenbürgen von Büstritz,
l: in Steinmezischem H(aus): bey der
Haupt-Mauth
27 Jan(uarii): 1763"

Irod. *Fleischer* 1935, 40; *Kissné Bognár* 2004,
315/5758.

Bibl. *Szabó-Szögi* 1998, 159/1070 (*Fleischer*
alapján).

Nr. 116

„Fabry, Stephan“ [sz. Kékkő] organista

Sign. 2

fol. 50v

1780. március 6.

„Fabry: Stephan:

aus dem Neugrader Komitath, von Stadtel
Kékkő gebürtig,
in diensten als Organist bey dem grafen
v(on). Balassa.
wohnhaft in der Leopoldstadt Nro 335.
6. Martj [1]780"

Irod. *Fleischer* 1935, 40; *Kissné Bognár* 2004,
318/5839.

Nr. 117

„Faill, Benedikt“ [sz. Körmöcbánya
*1770]

Sign. 2

fol. 110r

1792. május 24.

„Faill: Benedikt:

22 Jahr alt, Bergverwalters Sohn der Stadt
Kremnitz in Hungarn:
wohnt in der Riernerstraß in Graf

Fuchssehen Haus.

24 May [1]792"

Irod. *Fleischer* 1935, 56 (mint Kaill); *Szögi*
2013, 315/6741.

Nr. 118

Falconer (Falkoner), Franz Xaver (Ferenc
Xavér) [Buda 1737 – 1792 Buda] freskó-
és oltárképfestő

Falconer Polycarp [1706–1739] festő fia

Sign. 1/b

fol. 155r

1756. július 26.

„Falconer Franz

ein Mahler von Ofen

auf dem Plazel bey einem Kirschner

26. Julij 1756"

Sign. 1/c

p. 69

1756. július 26.

„Falconer Fran(ciscus):

von Ofen, Mahler, u. mahlers S(ohn):

l: auf dem Plazel zu M: Trost beym

Kürschner

26 Julii. 1756"

Irod. *Fleischer* 1935, 40 (János
keresztnévvel); *Kissné Bognár* 2004, 314/5739
(Johannes keresztnévvel, de a forrásban
szereplő beiratkozási adatokkal); *Korhecz*
Papp 2011, 75, 88/20. j.

Bibl. *Th-B* 11 (1915) 234; *Sz-Sz* 1915,
463–464; *MűvLex* 2 (1966) 17; *AKL* 36 (2003)
419–420. – *Némethi* 1884, 100–102; *Garas*
1955, 216 (Xavér Ferenc keresztnévvel),
217 (János keresztnévvel, a beiratkozás
éve: 1756); *Repanić-Braun* 2000; *Jávör A. in:*
MAMÜL 2 (2004) 488; *Kat. Mariazell és*
Magyarország 2004, 533; *Jávör* 2006, 54, 56;
Korhecz Papp 2011; *Repanić-Braun* 2014, 363.

Nr. 119

Falconer (Falkoner), Polycarp (Polykárp)
[Buda 1706 – 1739 Buda] festő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 8
1728/1730
„Falckner Policarpus
von Augspurg.“

Irod. Th-B 11 (1915) 215; *Mansfeld* 1938, 104.
Bibl. Th-B 11 (1915) 215 (közli az augsburgi származásra utaló bejegyzést, de a házassági adat alapján budai születést ír); Sz-Sz 1915, 463; AKL 36 (2003) 419 (fia, Falkoner Ferenc Xavér szócikkében említve). – *Némethi* 1881, 266; *Hajdecki* 1908, 132/7961 (házassági bejegyzés budai születéssel); *Garas* 1955, 216; *Repanić-Braun* 2000, 165; *Jávors A.* in: MAMÜL 2 (2004) 488; *Korhecz Papp* 2011, 73, 75.

Nr. 120
Falka, Samuel (Bikfalvi Falka Sámuel)
[Fogarás 1766 – 1825 Buda] rézmetsző,
nyomdász, betűmetsző

Sign. 2
fol. 114r
1792. november 6.
„Falka: Samuel:
von Bickfalva aus Fogarasz in
Siebenbürgen [beszúrva: gebürtig] 23 Jahre
alt,
wohnt dermahlen bey einen Schneider-
Meister in der Ober-Breunerstraß in
Wenzelischen Hauß. Nro. 1170
6 Novemb(ris) [1]792“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. II, 1794.
1792. november 6.
„Falka Samuel
[Alter] 26 [Kunstfach] Form und Schrift
Schneider [Vaterland] Fogarasz in
Siebenbürgen [Eltern] Advocat [Religion]
Calvinisch [Eintritt] 6t(en) November 1792“
[Újbóli beiratkozás 1794-ben.]

Sign. 3
Namensregister 1787–1807

p. 28
[1794]
„Falka Samuel
[Alter] 26 [Kunstfach] Form und Schrift
Schneider [Geburtsort] Fogarasz in
Siebenbürgen [Aeltern] Advocat [Religion]
Kalvinisch [Eintritt] d(en) 6t(en) November
1792“

Irod. *Fleischer* 1935, 40; *Szögi* 2013, 315/6742.
Bibl. Th-B 11 (1915) 231; Sz-Sz 1915,
461–462; *MűvLex* 2 (1966) 14; AKL 36
(2003) 404. – *Bielz* 1947, 14; *Pataky* 1951, 97,
119–121; *Lyka* 1981, 82, 96, 341, 429, *Csatkai*
1983, 75; *Szabó-Szögi* 1998, 161/1082 (pontos
életrajzi adatokkal); *Papp* 2012, 29, 96.

Nr. 121
Feeg (Feg / Fegh / Feck / Fek), Franz
[sz. Bécs, működött Kassán 1764-től,
† 1779 Kassa] szobrász
talán azonos vele:

Sign. 1/b
fol. 108r
1750. július 4.
„Feeg, Franciscus
Einen verwittibten bildhauerin Sohn
wohnhafft zu Maria hülff bey der Stadt
Venetig
4 Julij 1750“

Sign. 1/a
Vierzehendes Alphabet, 1750
p. 296
1750
„Feg Fran(ciscus):
von Wienn, bildhauers S(ohn);
l: zu Mar: Hülf bey der Stadt Venedig“
[A beiratkozás pontos dátuma nincs
feltüntetve.]

Bibl. *MűvLex* 2 (1966) 34 (Feck/ Fek/ Feeg/
Fegh Ferenc); AKL 37 (2003) 465. – *Kemény*
1913, 238; *Aggházy* 1959, 191 (Feck/ Feeg/
Fek); *Zádor* 1976, 288; *Petrová-Pleskotová*
1983, 62; *Luxová* 1987, 134–135; *G. Györfy*
2006, 295; *Terdik* 2014, 95–97, 104, 107, 110,
112–114.

Nr. 122
Feeg (Fech / Fegh / Feik / Feit), Johann
 Georg [sz. Bécs, működött: Késmárk,
 Kassa 1775 és 1796 között] szobrász
 talán azonos vele:

Sign. 1/b
 fol. 129v
 1753. július 9.
 „Feeg, Joan(n)es Georgi(us)
 eines Bildhauers Sohn
 beym guldenen Ritter zu Maria hilff
 9. July 1753”

Sign. 1/a
 Siebenzehendes Alphabet, 1753
 p. 352
 1753. július 9.
 „Feeg Ioan(nes): Georg(ius):
 von Wien, Laubbildhauers S(ohn):
 zu M: Hülf beym goldenen Ritter
 9 Jul(ii): 1753”

Bibl. MűvLex 2 (1966) 34 (születési hely
 tévesen Késmárk); AKL 37 (2003) 465. –
Szmrecsányi 1937, 316; *Aggházy* 1959, 191
 (Fech/ Fegh/ Feik/ Feit János); *Luxová* 1987,
 135; *Jávör* 2002, 73; *Jávör* 2015, 211–212.

Nr. 123
Fellner, Joseph von (József) [Tata 1773
 – 1798 után] építész, a pápai uradalom
 építési adjutánsa
 Fellner Jakab [Mikulov 1722 – 1780 Tata]
 építész fia

Sign. 2
 fol. 109v
 1792. május 7.
 „Fellner: Jos(ephus): v(on)
 18 Jahr alt, Baumeisters Sohn von Tote(s)
 aus Ungarn:
 wohnt bey H(ern) Prof. Fischer in der
 breiten Gasse beym grün Adler, am
 Spitalberg Nro 16.
 7 May [1]792”

Irod. *Fleischer* 1935, 41 (beiratkozás éve
 tévesen: 1791); *Szőgi* 2013, 315/6743.

Bibl. MűvLex 2 (1966) 40; AKL 38 (2003)
 109 (az apa, Fellner Jakab szócikkében).
 – Cs. *Dobrovits* 1983, 69, 81, 98, 128/389;
Fellner–Merényi–Rudnyánszky 2002, 43, 61;
Jávör 2006, 55.

Nr. 124
Felsenberg, Georg [Veszprém 1771 – 1823
 után] festő

Sign. 2
 fol. 111v
 1792. július 25.
 „Felsenberg: Georg:
 [beszúrva] ein Jud 21 Jahr alt, von Weißbrin
 aus Ungarn: der Vater ist dermahlen
 Kaufman zu Pappa in Ungarn:
 wohnt in der Stadt beym rothen Krepsen
 Nro 464.
 25. July [1]792”

Sign. 5
 Protokoll 1794–1808
 p. II, 1794.
 1792. július 25.
 „Felsenberg Georg
 [Alter] 25 [Kunstfach] Mahler [Vaterland]
 Vesprin in Ungarn [Religion] Hebraisch
 [Eintritt] 25t(en) July 1792”
 [Újbóli beiratkozás 1794-ben.]

Sign. 3
 Namensregister 1787–1807
 p. 28
 1792. július 25.
 „Felsenberg Georg
 [Alter] 25 [Kunstfach] Mahler [Geburtsort]
 Vesprin in Ungarn [Religion] jüdisch
 [Eintritt] d(en) 25t(en) Jul 1792.”

Irod. *Fleischer* 1935, 41 (Gundel-díj: 1794);
Szőgi 2013, 315/6744.
 Bibl. MűvLex 2 (1966) 41. – *Böckh* 1821, 251;
Meller 1915, 146; *Garas* 1955, 217.

Nr. 125
Fendi, Peter [Bécs 1796 – 1842 Bécs] festő,
 rézkarcoló és litográfus, illusztrátor

Sign. 7
p. 133
1810. november 13.
„Fendi: Peter:
kath(olisch). 13 Jahre alt, von hier
geb(ürtig): dessen Vater ist deutscher
Lehrer
wohnt am Rennweg in der Waggasse No.
385.
den 13. Novem(bris) 1810“

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 13
1810. november.
„Fendi Peter
[Vaterland] Wien [Alter] 14 [Eintritt] 9ber
1810 [Abtheilung der Schule – Winterkurs]
bei den Histor(ischen) Zeichnungs
gründ(en)“

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–
1825]
p. 16
1811. július 18.
„Fendi Peter
[Alter] 14 [Geburts Orth] Wien [Religion
und Wohnung] katholisch wohnt am
Ren(n)weg No 385. [Karakter des Vaters]
Hauslehrer [Aufnahmetag] den 18t(en) July
1811“

Irod. Koschatzky 1995, 14, 177/27. j. (Sign. 7);
AKL 38 (2003) 146 (H. Kretschmann).
Bibl. Th–B 11 (1915) 381–386; MűvLex 2
(1966); AKL 38 (2003) 144–146. – Lützow
1877, 86, 100; Gerszi 1960, 184; Wagner 1967,
425; Fuchs 1972, Bd. 1, K90; Schöny 1975, 54;
Zádor 1976, 289; Keil 1977, 114–116; Cerny
1978, 32; Kat. Művészet Magyarországon
1980, 220, 254; Lyka 1981, 14, 15, 429; Fuchs
1981, 59; Sinkó 1984, 171, 172; Kunst des 19.
Jahrhunderts 1993, 12–19; Koschatzky 1995;
Telesko 2006, 79; Kat. Aufgeklärt bürgerlich
2006, 278; Kat. Fendi und sein Kreis 2007;
Svoboda-Dománszky 2007, 65, 85; Kat.
Nemzet és művészet 2010, 320; Papp 2012,
61, 433.

Nr. 126
Fernstein, Joseph von [sz. Luxemburg]
rézmetsző és rajzoló

Sign. 1/c
p. 71
1759. november 6.
„Fernstein Jos(ephus): v(on)
l: beým grünen Angerbeken
6. Nov(embris): 1759“

Sign. 2½
fol. 1r
1766. július 1.
„Fernstein, Joseph von
gebürtig von Luxemburg.
Kupferstecher
den 1 Julý 1766“

Bibl. Th–B 11 (1915) 430; Sz–Sz 1915, 496;
AKL 38 (2003) 458. – Meller 1915, XXXI;
Pataky 1951, 122, 242; Szentesi 2013, 182.

Nr. 127
Ferstler, Johann [St. Pölten 1777 – 1851
után] porcelánfestő

Sign. 2
fol. 120r
1793. október 28.
Ferstler: Johann:
katholisch, 16 Jahr alt, eines gastwirts(!)-
Sohn in St Pölten,
wohnt dermahlen auf der neuen Wien in
der Pfarrgasse No. 155. beý Jos(ephus):
Gerbauer k: k: Kutscher
28. October [1]793“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. VII, 1796.
„Ferstler Johann
[Alter] 19 Jahr [Vaterland] St. Pölten
[Eltern] Gastwirth [Religion] Katholisch“

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 29
1796

„Ferstler Johan(n)
[Alter] 19 [Kunstfach] Porzellain
Fabr(ique): [Geburtsort] St. Pölten [Aeltern]
Gastwirth [Religion] Katholisch [Eintritt]
seit 1796“

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 12
1796

„Ferstler Johann
[Vaterland] St. Pölten in Oesterreich
[Alter] 30 Jahr [Eintritt] [1]796
[Abtheilung der Schule – Winterkurs]
Modul [Hauptkunstfach] Porzellan-
Mahler“
[Tanulmányok 1810 és 1812 között.]

Irod. *Th-B* 11 (1915) 498.
Bibl. AKL 39 (2003) 182. – Kat. Wiener
Porzellan 1970, 35; *Fuchs* 1978, E-Bd. 1,
K111; *Lyka* 1981, 430; *Szvoboda-Dománzsky*
2007, 87.

Nr. 128
„Fervari (Feruari), Kaspar“
[sz. Nagyszombat] aranyműves

Sign. 1/b
fol. 86r
1744. augusztus 26.
„Feruarij, Casper
von Dürnau aus Ungarn gebürdig ein
goldschmid ist
in contition bey dessen H(err): Vätter
bey der goldnen Schlangen auff dem
Spitelberg.
den 26. Augusti 1744“

Sign. 1/a
Elftes Alphabet, 1744
p. 251
1744. augusztus 26.
„Feruarij Casp(arus):
von Tyrnau, ein Goldschmied
in Cond(ition): auf dem Spitelberg in d(er)
golden(en) Schlangen
26 Aug(usti) 1744“

Irod. *Fleischer* 1935, 41; *Kissné Bognár* 2004,
312/5685.

→ Festa, Franz [Bécs 1771 – 1800 Bécs] id.
Johann Michael Festa [Pozsony 1732 – 1804
Bécs] fia, Johann Michael Festa [sz. 1771]
ikertestvére, ld. Nr. 711.

→ Festa, Johann Michael [sz. Bécs 1771]
id. Johann Michael Festa [Pozsony 1732
– 1804 Bécs] fia, Franz Festa [1771–1800]
ikertestvére, ld. Nr. 712.

Nr. 129
Fimbacher (Finbacher), Ferdinand
Sebastian [Bécs 1714 – 1765 után]
falképfestő és udvari színházi festő

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 39
1730
„Finbacher Ferdinand(us),
ein Wiener, Mahler
1730“

Irod. *Th-B* 11 (1915) 571; *Mansfeld* 1938, 105.
Bibl. *Th-B* 11 (1915) 570–571; AKL 40 (2004)
77. – *Hajdecki* 1908, 153/8348 (1737: „kais.
Hoftheatermaler“); *Fleischer* 1932, 172; *Garas*
1955, 217; *Petrová-Pleskotová* 1983, 52; *Haupt*
2007, Nr. 1637.

Nr. 130
Fischer, Franz [Bécs (?) *1776 – 1838 után]
miniaturfestő
Fischer, Vinzenz [sz. Bécs (?) *1772]
Vinzenz Fischer [1729–1810] festő, építész
fiai

Sign. 2
fol. 75r
1787. február 28.
„Fischer: Franz: 11 Jahr alt, und Vincentius
15 Jahr alt,
2 Söhne des H(ern) Vincent Fischer
Professors bei der Architectur,

auf dem Spital-berg beim grün Adler.
28 Februari [1]787"

Bibl. Franz Fischerhez: *Meller* 1915, 140
(kifizetés Franz Fischernek 1822. július
14.); *Fuchs* 1981, 62 (1838-ban két miniatűr
portrét állít ki).

Nr. 131
Fischer, Johann [„aus Ungarn“ sz. *1772]
nem zárható ki az azonosság Johann
Fischer osztrák építésszel [Bécs 1772 –
1849 Bécs]

Sign. 2
fol. 114v
1792. november 12.
„Fischer: Johan(n):
20 Jahre alt, ein Maurer aus Ungarn,
wohnt in der Vaworiten Gasse im
Kollhundischen Hause Nr. 20
12 Novem(bris) [1]792"

Irod. *Fleischer* 1935, 42 (építészeti
szakosztályra iratkozott, ezt a forrás nem
közli); *Szőgi* 2013, 315/6745.
Bibl. Azonosság esetén: AKL 40 (2004) 358
(Johann Fischer osztrák építész). – *Wagner*
1967, 424; *Cerny* 1978, 30.

Nr. 132
Fischer, Johann Martin (Martin) [Bebele
bei Füssen im Allgäu 1740 – 1820 Bécs]
szobrász

Sign. 2½
fol. 6v
1771. november
„Fischer, Martin
Füssen, Bilthauer
Novemb(er) [1]771"

Irod. *Poch-Kalous* 1949, 59.
Bibl. *Th-B* 12 (1916) 36–37 (Martin Fischer);
AKL 40 (2004) 365–367 (sz. Hopfen/Allgau,
1740. nov. 2.). – *Lützow* 1877, 75, 81, 83,
85, 87, 93, 102, 180; *Meller* 1915, 108–109;
Poch-Kalous 1949; *Aggházy* 1959, 194; *Wagner*

1967, 365, 368, 392, 404, 424; *Cerny* 1978, 28;
Kat. Klassizismus in Wien 1978, 169; *Lyka*
1981, 34, 262, 430; *Boros* 1985, 50–51, 57;
Kat. Donner 1993, Nr. 167; *Kunst des 19.*
Jahrhunderts 1993, 28–29 (sz. 1741. nov. 2.);
Galavics 1999, 20–21.

Nr. 133
Fischer, Joseph [Bécs 1769 – 1822 Bécs]
festő és grafikus, rézmetsző, litográfus, az
Esterházy-gyűjtemények felügyelője

Sign. 2½
fol. 10v
1784
„Fischer, Joseph
Wien Zeichner
[1]784"

Irod. *Duschanek* 1999, 225, 279/7. j.
Bibl. *Th-B* 12 (1916) 30–31; *MűvLex* 2
(1966) 84; AKL 40 (2004) 374–375. – *Lützow*
1877, 103; *Meller* 1915, XLIV–XLVIII,
L–LXVII, valamint passim; *Wagner* 1967,
81, 95, 107, 367, 404; *Fuchs* 1972, Bd.
1, K95; *Cerny* 1978, 31; Kat. *Művészet*
Magyarországon 1980, 133; *Lyka* 1981, 14,
269, 317, 430; *Rózsa* 1981, 205; *Rózsa* 1982/83;
Csatkai 1983, 38, 55; *Szabó* 1985, 10, 86;
Trnek 1989, 78; *Kunst des 19. Jahrhunderts*
1993, 29; *Duschanek* 1999; *Gonda* 2004, 276,
278–280; *Sisa* 2006, 21; *Szilágyi* 2009, 266;
Kat. *Nemzet és művészet* 2010, 279, 283;
Körner 2013, passim.

Nr. 134
Fischer, Vinzenz [Fürstenzell 1729 – 1810
Bécs] freskó- és oltárképfestő, történeti
festő, az építészet tanszak professzora

Sign. 1/b
fol. 93v
1749. június 9.
„Fischer, Vincentius
mahler gebürtig von Fürsten zell aus
Bejern (!)
wohnhaft bey m blauen schiff zu Maria
hilff bey einen schneider in obern stock.
9. Juni 1749"

Sign. 1/a
Dreizehendes Alphabet, 1749
p. 276
1749. június 9.
„Fischer Vincentius
von Fürstzell auß Bähern, ein Mahler,
l: in d(er) Wallerstraß(e) beym grün(en)
baum
d(en) 9 Junij 1749”

Sign. 1/c
p. 68
1755. június 9.
„Fischer Vincentius,
von Fürstzell aus Bähren(en) Mahler,
Fre: von neuen
9 Junij 1755”

Irod. AKL 40 (2004) 417 (M. Dachs).
Bibl. Sz–Sz 1915, 515; Th–B 12 (1916) 43–44
(születési hely: Fürstzell / Schmidham);
MűvLex 2 (1966) 85; AKL 40 (2004) 416–417
(születési hely: Schmidham). – *Lützow*
1877, 34, 59, 78, 86; *Szmrecsányi* 1937, 281;
Garas 1955, 217; *Wagner* 1967, 363, 370,
392, 404, 422; *Fuchs* 1972, Bd. 1, K97; Kat.
Aufnahmewerke 1975, 9–10; *Cerny* 1978,
21; *Fuchs* 1978, E-Bd. 1, K115; *Baum* 1980,
166–167; *Petrová-Pleskotová* 1983, 40; *Trnek*
1989, 78; *Petrová-Pleskotová* 1990, 94; Kat.
Barokk Közép-Európában 1993, 185–186;
Kat. Svätci v Strednej Európe 1993, 171;
Hosch 1994, 70; Kat. Maulbertsch 1994,
304–305; *Trnek* 1997, 242; Kat. Triumph der
Phantasie 1998, Nr. 78; Barock 1999, 460;
Kat. Történelem-kép 2000, 340; *Garas* in:
Summary Catalogue Budapest 2003, 41;
Papco 2003, 930–933; *Vártaciu-Medelet* 2012,
224, 231–232.

→ „Flamm, Joseph” [sz. Augsburg], ld. Nr. 713.

Nr. 135
„Forster, Joseph Ferdinand” [sz. Győr]

Sign. 1/b
fol. 84r

1744. május 2.
„Forster, Joseph Ferdinand
von Rab gebürdig ein Knab
wohnt bey seiner Änl in der Ungarisch(en)
Kron bey einer lehn Kutscherin.
den 2 May 1744”

Sign. 1/a
Elftes Alphabet, 1744
p. 251
1744. május 2.
„Forster Jos(ephus): Ferd(inandus):
von Raab, ein Knab
l: in (der) ungarischen Cron bey einer
lehengutscherin,
z:
2 May 1744”

Irod. *Fleischer* 1935, 42; *Kissné Bognár* 2004,
312/5686.

Nr. 136
Fossati, Davide Antonio [Lugano 1708 –
1795 Velence] freskófestő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 7
1726/1728
„Fossati David
ein Schweizer.”

Irod. *Mansfeld* 1938, 105.
Bibl. Th–B 12 (1916) 238–239; MűvLex 2 (1966)
103; AKL 43 (2004) 8 (Davide Antonio
Fossati). – *Garas* 1955, 218; *Garas* 1976, 276;
Petrová-Pleskotová 1983, 18; *Galavics* 1984a,
194–195; *Galavics* 1996; *Galavics* 1996a;
Galavics 2000, 69; *Medvecký* 2010, 188.

Nr. 137
„Földvary, Michael” [sz. Eger] festő

Sign. 2
fol. 49r
1779. november 13.
„Földvary: Michael:
Hungarus Agriensis, Studiosus Picturae

habitur in Citta Leopoldina Sub Nro 23.
13. 9b(ris) [1]779"

Irod. *Fleischer* 1935, 42 (a beiratkozás dátuma tévesen: október 13.); *Kissné Bognár* 2004, 318/5836 (téves beiratkozási dátum: október 13.).
Bibl. *Garas* 1955, 218, *Voit* 1969, 326.

Nr. 138 Franck, Lorenz [Burggeist/Etschtal 1752 – 1826 Temesvár] szobrász talán azonos vele:
--

Sign. 1/c
p. 74
1771. október 1.
„Franck Laurent
aus Tÿrol, Bildhauer,
den 1 octob(ris). [1771]
l. auf dem obern Neustift beyñ
Weixelbaum"

Irod. *Th-B* 12 (1916) 353.
Bibl. *Sz-Sz* 1915, 527; *Th-B* 12 (1916) 353;
MűvLex 2 (1966) 151; *Petri Biogr. Lex.* 1992, 469. – *Kun* 1930, 18–19, 42/104. j.; *Schoen* 1930, 158; *Schoen* 1937, 7; *Aggházy* 1959, 196; *Lyka* 1981, 99, 108, 230, 357, 431; *Vártaciu-Medelet* 2012, 169.

Nr. 139 „Freising (Freysing), Anton" [sz. Mór *1782]

Sign. 8
Protokoll der Architectur Schule 1801–1818
p. 15
1804. november 9.
„Freysing, Anton
[Alter] 22 Jahr [Geburts Ort] aus Mooi (!) in
Hungarn [Religion] Kathol(isch) [Wohnort]
Landstrasse No 228.
d(en) 9 Novemb(ris) [1]804"

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 31
1805. április 20.

„Freising Anton
[Alter] 22 [Kunstfach] Schüler in
Landschftsfache [Geburtsort] Moor in
Ungarn [Religion] Katholisch [Eintritt]
d(en) 20t(en) April 1805."

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
p. 15
1805. április 20.

„Freißing Anton
[Alter] 22 [Geburts Orth] Ungarn [Religion
und Wohnung] katholisch wohnt N.N.
[Karakter des Vaters] N. N. [Aufnahmetag]
den 20t(en) April 1805"

Irod. *Fleischer* 1935, 43 (beiratkozásként csak 1804. nov. 9. szerepel); *Szögi* 2013, 318/6806 (beiratkozásként csak 1804).

Nr. 140 „Freudenberger (Freudenberger), Johann Georg" [sz. O-Arad] kőműves

Sign. 1/b
fol. 141v
1754. december 3. (!)
„Freudenberger Joan(nes): Georg(ius):
ein Maurer von Arath aus Ungarn,
beyñ guldnen Pfauen zu(r) M: hilf
Archit:
3. Decembr. 1754"

Sign. 1/c
p. 67
1754. december 2. (!)
„Freudenberger Joan(nes): Georg(ius):
von Alt Arrat in Ungarn, Maurer,
l: beyñ goldene(n) Pfau(en) ausser M: Hülff.
Arch:
2 xb(ris) 1754"

Irod. *Fleischer* 1935, 43 (mint Freudenberger, a beiratkozás dátuma: december 2.); *Kissné Bognár* 2004, 313/5721.

→ Friderich (Friederich), Joseph [Plan (?)
1715 – 1743 vagy után Prága (?)], ld. Nr. 714.

Nr. 141
Friedl, Karl [sz. Pest *1777] építőmester
Friedl Károly [sz. Nagypaka, 1770-ben
pesti polgár] freskófestő fia

Sign. 7

p. 73

1802. november 10.

„Friedl: Karl:

Cath(olisch) 25 Jahre alt, ein Mahler, und
eines Mahlers Sohn von Pest aus Ungarn,
wohnt an der Josephstadt Classi beym
goldnen Lamel No. 22.

den 10. Novem(bris) 1802”

[lapszéli bejegyzés] „Zeugnuß den 11 März
[1]803.”

Irod. *Fleischer* 1935, 46 (mint Griedl); *Szögi*
2013, 317/6789.

Bibl. Vsz. rá vonatkozik: Mo. Műv. Eml.

1959, 356 (Székesfehérvár, Felsővárosi
plébániatemplom építése 1836–1840).

Idősebb Friedl Károlyra: *Garas* 1955, 218,
Herczeg 2013.

Nr. 142
Frister, Johann Michael [Bécs 1764 – 1819
Győr] festő
Christian Frister [Zwickau 1700 – 1772
Bécs] festő fia

Sign. 2

fol. 26r

1773. október 8.

„Frister: Johann Michael:

dessen Verstorbener Vater war Mahler und
Lehrer in der k: k: Academie

wohnhaft auf dem Neubau beim Safran

8. October 1773”

Irod. *Th-B* 12 (1916) 498.

Bibl. *Th-B* 12 (1916) 498; AKL 45 (2005) 288.

– *Garas* 1955, 218; *Fuchs* 1972, Bd. 1, K103;

Lyka 1981, 272, 431 (Michael Frister).

Nr. 143
„Fronhoff, Franz” [sz. Kismarton]

Sign. 1/a

Andertes Alphabet, 1730 bis 1733

p. 38

1732

„Fronhoff Francisc(us),
von Eisenstadt ite(m) [1732]”

Irod. *Fleischer* 1935, 43; *Mansfeld* 1938, 105;

Kissné Bognár 2004, 310/5644.

Nr. 144
„Frühwirth (Frühwürth), Franz”
[sz. Hainburg a. d. Donau] kőműves

Sign. 1/b

fol. 112r

1751. január 11.

„Frühwirth, Franciscus

Ein Maurer von Hamburg (!) bey Ungern

Gebürtig

dermahlen in der Josephstadt beym
guldenen Stern bey einem Goldschmidt:

Arch:

11. January 1751”

Sign. 1/a

Fünfzehendes Alphabet, 1751

p. 313

1751. január 11.

„Frühwürth Fran(ciscus):

ein Maurer von Hainburg aus Ungarn,

l: in d(er) Jos: St: beym goldenen Stern

11 Jan(uarii): 1751”

Nr. 145
„Fügh, Samuel” [sz. Kőszeg, *1784]

Sign. 8

Protokoll der Architectur Schule 1801–
1818

p. 16

1804. november 14.

„Fügh, Samuel v(on)

[Alter] 20 Jahr [Geburts Ort] von Günß

[Religion] Protestant [Wohnort] Stadt No.

132.

d(en) 14. Nov(embris) [1]804”

Irod. Szögi 2013, 318/6807 (apja:
Rathsmann, ez a forrásban nem szerepel).

Nr. 146
Füssli, Johann Rudolph [Zürich 1737 –
1806 Bécs] festő, grafikus

Sign. 1/b
fol. 170v
1759. november 3.
„Fisel Rudolph
ein Mahler von Cirg aus der Schweiz
dermahlen auf der Landstrassen in
Kleelischen Hauß
3. Novembr(is) 1759”

Sign. 1/c
p. 71
1759. november 3.
„Fisel Rudolph(us):
von Zürich aus d(er) Schweiz, Mahler,
l: auf der landstrassen in Kleelischen
H(aus).
3 Nov(embris): 1759”

Irod. Hosch 1996, 74 (hivatkozva Sign. 1/b,
tévesztett [108] oldalszámmal).
Bibl. Sz-Sz 1915, 540; Th-B 12 (1916)
572–573 (Johann Rudolf Füssli d. J.);
MűvLex 2 (1966) 165–166 (Johann Rudolf
Füssli, ifj.); AKL 46 (2005) 170 (Rudolf
Füssli). – Pataky 1951, 128; Garas 1955, 219;
Petrová-Pleskotová 1983, 90–91, 100; Pözl-
Maliková 2013, 260–265, 267–275, 281–285.

→ „Gabritsch Johann” [sz. Gurkfeld,
Szlovénia], ld. Nr. 715.

Nr. 147
Galliardi, Gottlieb Anton [Steyr 1689 k. –
1728 Bécs] freskófestő
feltehetően vele azonos:

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 8
1726/1728

„Galliardi Antoni(us)
ein Österreicher”

Irod. Mansfeld 1938, 106.
Bibl. Th-B 13 (1920) 121 (az apa, Antonio
Galliardi szócikkében); AKL 48 (2006)
88. – Hajdecki 1908, 342/12783; Garas 1955,
219; Garas 1976, 276; Petrová-Pleskotová
1983, 16–17; Garas 1986, 86; Petrová-
Pleskotová 1990, 88, 89; Garas 1993, 51, 109;
Barok 1998, 36, 396, 464; Balážová 2007;
Medvecký 2009; Medvecký 2010; Medvecký
2010b, 433, 435; Medvecký 2013, 18.

Nr. 148
„Garcia, Ignaz” [„aus Ungarn”]

Sign. 1/b
fol. 106v
1750. május 9.
„Garcia, Ignatius
aus Ungern Gebürtig [beszúrás: zu
Meibenbeck (!)]
wohnhafft in der Joseph: Stadt bey der
Guldnen Treß: borden bey H(erm) Vincent
Alama
9. May 1750”

Sign. 1/a
Vierzehendes Alphabet, 1750
p. 297
1750. május 9.
„Garzia Ign(atius):
von Meihnbeck aus Ungarn,
l: in der Jos: St.: bey der dreyßbord(en) bey
H(erm) Alama
den 9 May 1750”

Nr. 149
Gebel, Johann Gottfried [működött
Brassó: 1760 körül] szobrász
feltehetően vele azonos:

Sign. 1/c
p. 79
1754. január 17.
„Gebel Joan(nes): Godefr(idus):
von Dresden, Bildhauer,

I: in Hen(n)eburgischen H(aus): in der
Carnthner-Straß(e)
17 Jan(uari): 1754"

Bibl. Sz-Sz 1915, 553 (Brassóban dolgozik,
Gebel János); Th-B 13 (1920) 309; MűvLex
2 (1966) 189; AKL 50 (2006) 462-463. –
Aggházy 1959, 198 (Brassóban dolgozik,
Gebel János).

Nr. 150
Gedohn (Gedon), Thomas Friedrich
[sz. Franköld, † 1771]
oltárkép- és portréfestő,
udvari és kamarai festő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 8
1726/1728
„Gedon Frideric(us)
ein franck"

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 41
1730
„Gedon Frideric(us)
von Wienn,
nach dem modell
1730"

Irod. Mansfeld 1938, 106; Kronbichler 2007b,
72/8, 9. j., 73.
Bibl. Th-B 13 (1920) 319 (Friedrich
Gedohn, kimutatható: 1731-1767);
AKL 50 (2006) 519 (Thomas Friedrich
Gedon, † 1775 előtt). – Lützow 1877, 24,
31, 147; Garas 1955, 219; Wagner 1967, 422;
Cerny 1978, 18; Učňiková 1980, 63;
Petrová-Pleskotová 1983, 91; Garas 1992,
409; Hosch 1994, 25, 29; Barok 1998, 483;
Haupt 2007, Nr. 1850. (Thomas Friedrich
Gedon, „geb. Franken“, 1741-ben lányát
keresztelik, † 1771); Kronbichler 2007b,
66-77, 178-185; Chmelinová 2010, 76;
Medvecký 2013, 19.

Nr. 151
Geisler, Peter [Hessen-Darmstadt
tartomány *1772 – 1836 után] szobrász
feltehetően vele azonos:

Sign. 12
Protokoll 1810-1812
p. 15
1808. február 12.
„Geisler Peter
[Vaterland] Hessen-Darmstadt [Alter]
26 Jahr [Eintritt] 12. Februar [1]808
[Hauptkunstfach] Bildhauer“
[Tanulmányok 1810 és 1812 között.]

Bibl. Luxová 1968, 180 (utolsó ismert adat:
1836).

Nr. 152
Gelineck, Franz (Jelinek / Jelenek /
Bellinek Ferenc) [Prága 1749 k. – 1793
Pest] festő

Sign. 2½
fol. 7v
1772. november
„Gelineck, Franz
Prag, Maler
Novemb(er) [1]772"

Bibl. Sz-Sz 1915, 555; Th-B 13 (1920) 365;
MűvLex 2 (1966) 191 (Jelinek / Jelenek
Ferenc); AKL 51 (2006) 200. – Pataky 1951,
232; Garas 1955, 219; Prokopp 1978 († 1793
május 1. előtt); Prokopp 1981a, 15, 22/130. j.
(Jelinek Ferenc).

Nr. 153
„Gammel, Franz" báró [sz. Nagyszombat
*1771]

Sign. 2
fol. 84r
1788. október 6.
„Gem(m)el: Franz Baron:
17 Jahr alt, von Tyrnau aus Ungarn, dessen
Herr Vater lebt von sich und

wohnt auf der Neu-Wieden Nro 384.
6 Octob(ri)s [1]788"

Irod. *Fleischer* 1935, 44; *Kissné Bognár* 2004, 319/5869.

Nr. 154
Gerhard, Johann Friedrich [sz. Dél-Németország (Mittelfranken) 1695 k., † 1748 Kopenhagen] festő, miniatürfestő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 8
1726/1728
„Gerhard Ioannes Frideric(us)
ein franck"

Irod. *Mansfeld* 1938, 106.
Bibl. *Th-B* 13 (1920) 455–456; AKL 52 (2006) 112–113. – *Hajdecki* 1908, 348/12956; *Petrová-Pleskotová* 1970, 217; *Petrová-Pleskotová* 1983, 20.

Nr. 155
Gerstner, Joseph [Eszék 1768 – 1813 Bécs] rézmetsző, illusztrátor

Sign. 2½
fol. 10v
1784
„Gerstner, Joseph
Eseck Zeichner
[1]784"

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. III, 1794.
1788. október 4.
„Gerstner Joseph
[Alter] 27 [Kunstfach] Kupferstecher
[Vaterland] Esseg in Slavonien [Eltern]
Tischler [Religion] Katholisch [Eintritt]
4t(en) Octob(er) 1788"
[Újbóli beiratkozás 1794-ben.]

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 35

1788. október 4.
„Gerstner Joseph
[Alter] 27 [Kunstfach] Kupferstecher
[Geburtsort] Esseg in Slavonien [Aeltern]
Tischler [Religion] Kathol(isch) [Eintritt]
d(en) 4t(en) Oktober 1788"

Irod. *Fleischer* 1935, 45 (beiratkozásként csak 1784 szerepel); *Kissné Bognár* 2004, 399/7427 (csak az 1784. évi beiratkozás megadva).
Bibl. *Sz-Sz* 1915, 565–566; *Th-B* 13 (1920) 485; *MűvLex* 2 (1966) 204; AKL 52 (2006) 296–297. – *Gerold* 1803, 163; *Pataky* 1951, 53, 129–130; *Lyka* 1981, 159–160, 432; *Csatkai* 1983, 76; *Papp* 2012, passim.

Nr. 156
„Gertner (Gaertner), Johann Michael"
[sz. Besztercebánya] festő

Sign. 1/a
Drittes Alphabet, 1733 bis 1736
p. 83
1734. október 19.
„Gertner Ioan(nes): Mich(ael):
ein Hungar von Neusol, Mahler,
L: auf dem alten Fleischmarckt im
Riemerisch(en) haus
z:
d(en) 19. 8bris [1]734."

Irod. *Fleischer* 1935, 44; *Mansfeld* 1938, 106;
Kissné Bognár 2004, 310/5650.
Bibl. *Garas* 1955, 219 (Gaertner János
Mihály, Fleischer alapján).

Nr. 157
Gfall, Johann [Kauns, Tirol 1725 – 1799
Bécs] architektúrafestő, építész, színházi
és ünnepi dekorációk tervezője

Sign. 1/b
fol. 86v
1744. október 5.
„Gfall, Johannes
gebirgig aus Tirol von Caunz
wohnt bey H(erm) Jacob Müchl in
Gatterburgische(m) haus
den 5. October 1744"

Sign. 1/a
Elftes Alphabet, 1744
p. 252
1744. október 5.

„Gfall Joan(nes);
aus Tÿrol von Kauntz,
l: beÿ H(erm) Jacob Michl im
gatterburgischen H(aus);
z:
5 8b(ris) 1744“

Sign. 1/b
fol. 94r
1749. június 21.
„Gfall, Joannes
ein mahler gebürtig auß Tiroll von Cauntz,
wonhafft auff der Landstraßen in der Bock-
gaßen in Manspergerischem Haus.
21 Juni 1749“

Sign. 1/a
Dreÿzechendes Alphabet, 1749
p. 277
1749. június 21.
„Gfall Joan(nes):
von Kaintz (!) aus Tÿroll, ein Mahler,
l: auf der Landstraß(e) in d(er) bockgaßen
in Manspergisch(em) H(aus):
21 Junÿ 1749“

Irod. Bertalan 1942, 80/207. j. (itt 1/a, 1/b
beiratkozási adatai az 1749. évből; a
korábbi beiratkozás adatait nem ismeri)
Bibl. Th-B 13 (1920) 516–517; MűvLex 2
(1966) 204; AKL 52 (2006) 473. – Bertalan
1942, 55–71; Garas 1955, 220; Wagner 1967,
422; Schöny 1970, 134; Egg 1972, 218; Cerny
1978, 19; Galavics 1984a, 248–251; Petrová-
Pleskotová 1995, 233; Farbaký 2004, 274–275;
Pötschner–Adam 2014.

Nr. 158 „Glikovitsch, Joseph“ [sz. Sopron]

Sign. 1/b
fol. 129v
1753. július 10.
„Glikovitsch Joseph(us)
Studiosus von Oedenburg

auf der Wieden im Starenbergischen
Freÿhauß wohnhafft.
10 Julÿ 1753“

Sign. 1/a
Siebenzehendes Alphabet, 1753
p. 352
1753. július 10.
„Glickovitsch Jos(ephus):
von Edenburg, Stud(iosus): Phys(icus):
l: auf d(er) Wid(en) in Stahrenberg(ischem)
H(aus):
10. July. 1753“

Irod. Fleischer 1935, 45; Kissné Bognár 2004,
313/5709.

→ Glunck (Klunck) Friedrich Anton [sz.
Bécs], id. Johann Baptist Glunck [Löffingen
1696 – 1774 Bécs] fia, ld. Nr. 716.

→ „Glunck, Johann Baptist“, id. Johann
Baptist Glunck [Löffingen 1696 – 1774 Bécs]
fia, ld. Nr. 717.

Nr. 159 Gode, Joseph (József) [Pozsony 1743 – 1806 Rozsnyó] szobrász Ludwig Gode [† 1759] szobrász fia

Sign. 1/c
p. 85
1767. november 10.
„Gode Jos(ephus):
Bildhauers S(ohn). von Prespur, ohne
Condition
10. Nov(embris). 1767“

Irod. Fleischer 1935, 45; Kissné Bognár 2004,
315/5768.

Bibl. AKL 56 (2007) 384–385. – Aggházy
1959, 199–200; Malíkova 1973, 139–141;
Keleti 1983, 177–180; Kat. Donner 1993, Nr.
159–160; Kat. Svätci v Strednej Európe
1993, 172; Malíkova 1993, 71–72; Barok 1998,
42, 53, 87, 447; Balážová 2001; Javor 2006, 54,
56; Medvecký 2013, 167.

Nr. 160
Gode, Ludwig (Johann Ludwig, Lajos)
[sz. Boroszló, † 1759 Pozsony] szobrász
Joseph Gode [1743 – 1806] szobrász apja

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 40
1732
„Gode Joannes Ludovicus):
von Bresslau, ein bildhauer
1732”

Irod. *Mansfeld* 1938, 106; *Malikova* 1973, 84, 150/44.
Bibl. *MűvLex* 2 (1966) 228; AKL 56 (2007) 385. – *Pigler* 1923, 23, 77–78; *Rév helyi* 1954; *Aggházy* 1959, 200; *Luxová* 1968, 180; *Malikova* 1973, 84, 94–111; *Horváth* 1978, 48; *Kat. Barokk tervek és vázlatok* 1980, 10, Nr. 49, 58–60; *Keleti* 1983, 175–177; *Rusina* 1983, 102–105; *Maliková* 1983, 90; *Jávör* 1989, 175; *Barokk* 1989, 47, 52, 53, 436, 438–439, 487–488; *Kat. Barokk Közép-Európában* 1993, 408–409; *Maliková* 1993, 56, 67–69; *Fidler II.* 1995, 211; *Kat. Történelem-kép* 2000, 337, 476; *Kovács P.* in: *MAMÜL* 3 (2005) 284; *Jávör* 2006, 50; *Čičo* 2007; *Medvecký* 2013, 167.

Nr. 161
Goldmann, Karl Joseph [„aus Ungarn”,
kimutatható Bécs: 1728 és 1754 között]
udvari építész, festő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 9
1728
„Goldmann, Carol(us)
ein Unger
ite(m) 1728 in d(er) Arch:”

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 41
1730
„Goldmann, Carolus
aus Ungarn,
1730”

Irod. *Fleischer* 1935, 45 (1728–1730 az építészeti szakosztály növendékeként); *Mansfeld* 1938, 106 (beiratkozás: 1728 és 1730); *Kissné Bognár* 2004, 310/5626 (a tanulmányokat egybefüggőnek tekinti: 1726–1730).
Bibl. *Hajdecki* 1908, 133/7975, 196/9102, 393/14316, 393/14319 (1749: Hofarchitekt); *Garas* 1955, 220; *Wagner* 1967, 422; *Cerny* 1978, 20; *Gutsch* 1992, 71; *Haupt* 2007, Nr. 1962 (Karl Joseph Goldmann, „Hofarchitekt, königl. Maler, Akademiemaler”).

Nr. 162
„Goldschmid (Goltschmit), Joseph”
[sz. Magyaróvár] asztalos

Sign. 1/b
fol. 59v
1741. augusztus 1.
„Goltschmit, Jos(ephus):
gebirgig v(on) ungarisch Altenburg ein
dischler derzeit in condition bey Meyster
Bum(m)er
in der leobolt statt in eugner behausung
wohnhafft
d(en) 1. augusti 1741”

Sign. 1/a
Achtes Alphabet, 1741
p. 205
1741. augusztus 1.
„Goldschmid Jos(ephus):,
von Ungarisch Altenburg, ein Tischler
gesell in Cond(ition): bey Meister Bumer
in d(er) Leop: St. in deß(em) H(aus):
Fr. d(en) 1 Aug(usti) 1741”

Irod. *Fleischer* 1935, 46; *Kissné Bognár* 2004, 311/5677 (Johannes keresztnévvel).

Nr. 163
„Gömör, Joseph” [sz. Győr]

Sign. 2
fol. 32v
1775. január 5.

„Gömörj: Joseph:
von Raab aus Ungarn gebürtig, studirt die
Mathematik
wohnhaft auf dem alten Fleischmarck in
Pittischem Haus No. 700
5 Januari 1775“

Irod. *Fleischer* 1935, 46; *Kissné Bognár* 2004,
317/5821.

Bibl. *Kiss* 2000, 74/1194; Matrikel der
Universität Wien 2014, 305 („civis ex
comitatus Jaurinensi philosophus,“ tanév:
1774/75).

Nr. 164
„Göstl, Ferdinand“ [sz. Nagyszeben
*1775]

Sign. 2
fol. 85v
1788. október 8.
„Göstl: Ferdinand:
13 Jahr alt, gebürtig zu Hermanstadt in
Siebenbürgen, der seel(ige) Vater war
k: k: Bergwesens Directorats Rath und
Buchhalter zu Schwatz in Tirol,
wohnt im Salvatorgäßl Nro 426.
8 Octobris [1]788“

Irod. *Fleischer* 1935, 46; *Kissné Bognár* 2004,
319/5870.

Bibl. *Szabó-Szögi* 1998, 193/1385 (*Fleischer*
alapján).

Nr. 165
Göz, Franz Joseph, báró [Nagyszeben
1754 – 1815 Regensburg] festő

Sign. 2½
fol. 7v
1772. november
„Göz, Freyherr v(on). [keresztneve
kitöltetlen]
Hermanstadt,
Zeichner
Novemb(er) [1]772“

Irod. *Fleischer* 1935, 46; *Kissné Bognár* 2004,
316/5800.

Bibl. *Sz-Sz* 1915, 581–582 (Goez József
Ferenc, pontos születési adatokkal); *Th-B*
14 (1921) 321–322 (Joseph Franz Goez);
MűvLex 2 (1966) 230 (Joseph Franz Goez);
AKL 57 (2008) 142–143 (Joseph Franz von
Goez). – *Garas* 1955, 220 (Goez Ferenc
János); *Pataky* 1951, 130–131; *Rózsa* 1977,
14; *Kat. Barokk Közép-Európában* 1993,
191; *Szabó-Szögi* 1998, 193/1386 (*Fleischer*
alapján).

Nr. 166
„Graß, Franz Johann“ [sz. Nagybánya
*1784] éremvésnök

Sign. 7
p. 117
1807. november 10.
„Graß: Franz Johann:
kath(olisch) 23. Jahre alt. Von Nagybánya
aus Ungarn gebürtig, ist k: k: Münz-
Graveur,
und wohnt in der Josephstadt in der Neu-
Schotten Gasse bienen Korb Nro 113.
den 10. November 1807“

Irod. *Fleischer* 1935, 46; *Szögi* 2013, 318/6831
(mint Graf).

Bibl. *Szabó-Szögi* 1998, 194/1404 (mint Graf,
Szögi alapján).

Nr. 167
„Graß, Leopold“ [sz. Körmöcbánya (?)
*1791] rézmetsző

Sign. 7
p. 74
1802. november 18.
„Graß: Leopold:
cath(olisch) 11 Jahre alt, des verstorbenen
k: k: Ober Graveurs von Kremnitz Sohn,
seine Mutter wohnt in der Anna Gasse
beym blauen Käpfen No 1060.
den 18. November 1802“

Irod. *Fleischer* 1935, 46; *Szögi* 2013, 317/6790
(mint Graf).

Bibl. *Pataky* 1951, 29, 132.

→ „Gratschmayer, Johann” [sz. Prága], ld.
Nr. 718.

Nr. 168
„Gries, Ignaz” [sz. Sopron] jogász

Sign. 1/c
p. 85
1765. november 20. (!)
„Gries Ign(atius):
Stud(i)osus: juris can(onicae): von
Edenburg
I: im Eisenhutischen H(aus):
20 9b(ris) 1765”

Sign. 2
fol. 1v
1765. november 19. (!)
„Gries Ignatius
Jurista von Oedenburg,
19. Novembr(is) 1765”

Irod. *Fleischer* 1935, 47; *Kissné Bognár* 2004,
315/5762.

Bibl. Matrikel der Universität Wien 2014,
312 („Hung. Soproniensis log.”, tanév:
1763/64).

Nr. 169
„Grinagel, Johann” [sz. Pozsony]

Sign. 2
fol. 60r
1783. január 8.
„Grinagel: Johan(n):
dessen Vater in Herrmanstatt k: k:
Cam(m)er Kanzelist, gebürtig von Presburg,
zu Wien bei seiner Mutter auf dem
Salzgrieß N: 444.
8. Janu(arii): 1783”

Irod. *Fleischer* 1935, 47 (uo. 85: Sinagel
János néven az adatokat megismétli); *Kissné
Bognár* 2004, 319/5853.
Bibl. *Kiss* 2000, 90/1560.

→ „Grintzenberger, Joseph” [sz. Wels,
Felső-Ausztria], ld. Nr. 719.

Nr. 170
Grossmann, Leopold [Bécs 1739 – 1791
Bécs] kamarai építész
Grossmann József [Bécs 1747 – 1785 Tata]
építész és Matthias Grossmann testvére

Sign. 1/b
fol. 113r
1751. április 19.
„Großman(n) Leopold
eines Maurermeisters Sohn
im Lehben thal neben Grün (!) Lampl
wonhafft:
19. April: A(nn)o 1751”

Sign. 1/a
Fünfzehendes Alphabet, 1751
p. 314
1751. április 19.
„Grossmann Leop(oldus):
Maurermeisters S(ohn):
im Lichtenthal neben den weissen (!) lambl
19 April 1751”

Bibl. *Fleischer* 1932, 139; *Szmrecsányi* 1937,
145; *Voit* 1969, 333–334; *Cs. Dobrovits* 1983,
81, 125.

→ „Grossmann, Matthias”, Leopold
Grossmann [1739–1791] és Grossmann
József [Bécs 1747 – 1785 Tata] testvére, ld.
Nr. 720.

Nr. 171
Grosschmidt, Anton von (Grosschmidt-
Róza Antal) [Máramarosziget 1782 –
1812 után Tarcsl (?)] festő, restaurátor

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XVII, 1802.
1802. május 15.
„Grosschmid Anton
[Alter] 20 [Kunstfach] Mahler [Vaterland]
von Sigeth in Marmaros Comitatz Ungarn
[Eltern] Hofkam(m)er Rath Johann von
Grosschmid [Religion] Katholisch [Eintritt]
d(en) 15t(en) May [1]802”

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 37

1802. május 15.

„Großschmied Anton, v(on)
[Alter] 20 [Kunstfach] Mahler [Geburtsort]
Sigeth in Ungarn [Aeltern] Hofkam(m)er
Rath [Religion] Katholisch [Eintritt] d(en)
15t(en) May 1802.”

Irod. *Fleischer* 1935, 47; *Szögi* 2013, 317/6791.
Bibl. *Th-B* 15 (1922) 109; AKL 63 (2009) 147.
– *Naményi L.* in: *Művészet* 3 (1904) 207–208;
Lyka 1981, 91, 136, 322, 433; *Csatkai* 1983, 54.

→ Guiducci, Angelo [sz. Róma], ld. Nr. 721.

Nr. 172
Gundrich (Gunderich), Joseph Anton
[Pest 1734 – 1806 Kismarton] szobrász
Gundrich Károly Ferenc pesti szobrász
[sz. Győr] fia

Sign. 1/b

fol. 119r
1752. január 17.

„Gunderich Josephus
ein bildhauer aus Ungarn von Pest gebürtig,
in condit(ion): bey H(ern) Leydner bey
grun(en) Adler auf dem Spittelberg
17. Januarius 1752.”

Sign. 1/a

Sechzehendes Alphabet, 1752
p. 333
1752. január 17.

„Gunderich Jos(e)phus:
ein Bildhauer von Pest aus Ungarn
in Cond(ition): bey H(ern) Leithner auf
dem Spittelberg.
17 Jan(uarii): 1752”

Irod. *Fleischer* 1935, 48; *Kissné Bognár* 2004,
312/5701.
Bibl. *MűvLex* 2 (1966) 307; AKL 65 (2009)
513. – *Horváth* 1928, 261; ÖKT Bd. 24.
Eisenstadt 1932, XII, 176, 199; *Halász* 1990,
219; *Kat. Triumph der Phantasie* 1998, 285;

Jávör 2006, 54; *Fatsar* 2009, 89–90; *Prickler*
2013, 21–22; *Szentesi* 2013, 189, 222/217. j.

Nr. 173

Gusner, Matthias (Mátyás) [Alland/
Wienerwald 1694 – 1772 Szentgotthárd]
festő

Sign. 1/a

Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 40
1731

„Gusner Mathias,
Frater v(on). H(eiligen). Creuz
1731.”

Irod. *Mansfeld* 1938, 107.

Bibl. *Sz-Sz* 1915, 614; *Th-B* 15 (1922)
350–351; *MűvLex* 2 (1966) 308; AKL 66
(2010) 128. – *Garas* 1955, 221; *Zlinszky*
Sternegg 1981, 407–408, 414, 418, 423,
470–471, 477–479; *Voit* 1982, 86, 428; *Katolikus*
templomok 1991, 291; *Jávör* 2006, 52.

→ „Gutmann, Johann Georg”
[sz. Klagenfurt], ld. Nr. 722.

Nr. 174

Guttenbrunn, Lorenz (Ludwig)
[Steinbach am Ziehbach 1750/1755 – 1819
Frankfurt am Main] festő

Sign. 2½

fol. 4r
1769. január
„Guttenbrunner, Lorenz
Stenbach, Maler
Janu(ar) [1]769”

Irod. *Buzási* 2013, 20/18. j.

Bibl. *Th-B* 15 (1922) 360–361 (Ludwig
Guttenbrunn); *MűvLex* 2 (1966) 309; AKL
66 (2010) 298–299 (Ludwig Guttenbrunn).
– *Meller* 1915, XXXII, 5, 6 (mindkettő
keresztnev nélküli adat); *Garas* 1955, 221
(Ludwig [Lorenz] Guttenbrunn); *Fuchs*
1973, Bd. 2, K34 (Ludwig Guttenbrunn);
Buzási 2013, 12, 20/17., 20/18. j. (Lorenz

Guttenbrunn, megjegyzéssel a feltételezett névváltoztatásra); *Körner* 2013, 28/27 (Ludwig Guttenbrunn).

Nr. 175

Haban, Johann [sz. Bécs *1773, kimutatható Alsókorompa: 1822] festő

Sign. 2

fol. 81r

1787. december 18.

„Haban: Johan(n):

14 Jahr alt, von Wien gebürtig,

18 Decemb(ri)s 1787.

Vide 21t(en) 8ber 1792”

Sign. 2

fol. 113v

1792. október 21.

„Haban: Johan(n):

19 Jahre alt, ein Maler von Wien, der Vater ist büchsenpanner beym Herrn Pressitent vom Käß.

wohnt auf dem Spitalberg in der breiten Gasse Nro. 21.

21. October [1]792”

Bibl. *Horváth* 1978a, 59.

Nr. 176

„Habich, Anton” [sz. Varasd] szobrász

Sign. 1/a

Siebenzehendes Alphabet, 1753

p. 354

1753. október 7.

„Habich Ant(oni)s:

von Warasdin, bildhauer, bey H(erm) Moll. 7 oct(obris). 1753”

Nr. 177

„Haderold, Michael Joseph”
[sz. Pozsony] ímók

Sign. 1/a

Viertes Alphabet, 1736 bis 1738

p. 133

1736. november 17.

„Haderold Michael Jos(ephus):

von Preßburg, ein Schreiber,

l: in d(er) Cärntnerstraß(e) im

Mäyenber(ischen) haus

z:

d(en) 17 9b(ri)s 1736”

Irod. *Fleischer* 1935, 48; *Mansfeld* 1938, 109 (Hoderold); *Kissné Bognár* 2004, 311/5657.

Nr. 178

Hadl, Kaspar [Kismarton (Oberberg) 1748

– 1781 Kismarton (Oberberg)] szobrász

Sign. 1/c

p. 113

1771. május 28.

„Haidel Caspar

von Eisenstadt, Bildhauers S(ohn):

l: vor dem Stubenthor im Kienerischen

H(aus).

28 Maji. 1771”

Sign. 2

fol. 17r

1771. május 28.

„Hadl Caspar

fürst(licher) bildhauers Sohn aus der Eisenstadt

dermahle(n) auf den heümarck in

täurichem Garten

28. May 1771”

Irod. *Fleischer* 1935, 48 (Hadl Gáspár, hercegi szobrász fia, Kismartonból, sz.

1748); *Kissné Bognár* 2004, 316/5791 (mint Fadl, „herzoglicher Bildhauer”-nek mondja).

Bibl. ÖKT Bd. 24. Eisenstadt 1932, XII;

Aggházy 1959, 204; *Prickler* 2013, 23–24, 25.

Nr. 179

„Haffner, Johann Michael” [„ein Ungar”]

Sign. 1/a

Andertes Alphabet, 1730 bis 1733

p. 43

1732

„Haffner Ioan(nes): Michael
ein Ungar [1]732“

Irod. *Fleischer* 1935, 48; *Mansfeld* 1938, 107;
Kissné Bognár 2004, 310/5645.

Nr. 180
Hager, Gottfried [sz. Graz, † 1745 előtt
Pozsony] festő

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733

p. 42
1730

„Hager Godefrid(us),
von Grätz, ite(m) [1730]“

Irod. *Mansfeld* 1938, 107.
Bibl. *Petrová-Pleskotová* 1970, 218; *Petrová-
Pleskotová* 1983, 23; *Fidler II.* 1995, 212.

Nr. 181
Haid, Johann Gottfried [Kleineisingen
1710 – 1776 Bécs] rézmetsző

Sign. 1/a
Siebenzehendes Alphabet, 1753

p. 354

1753. október 15.

„Haid Joan(nes): Godefrid(us):
von Augspurg, Kupferstecher bey
H(ern) Winckler auf dem Neubau in
Zauneckischen H(aus):
15 oct(bris): 1753“

Bibl. *Th-B* 15 (1922) 481–483; *MűvLex* 2
(1966) 330; *AKL* 68 (2011) 5. – *Lützow* 1877,
36, 67; *Hosch* 1996a, 219; *Kat. Maulbertsch*
1996, 318, 372, 376.

Nr. 182
„Haim, Moritz“
[sz. Pozsonyszentgyörgy *1791]

Sign. 7
p. 129
1809. július 12.

„Haim: Moritz:
jüdisch, 18. Jahre alt, ein Schullehrers Sohn
aus St: Georgen in Ungarn:
wohnt in Rathgässel No. 523. in 4t(em)
Stock bey H(ern) Löbl Anspacher.
den 12. Juli. 1809“

Irod. *Fleischer* 1935, 48; *Szögi* 2013, 319/6844.

Nr. 183
Ham (Hamm / Hamb / Häm), Johann
Georg [Kismarton 1748 – 1828] szobrász
Johann Jakob Ham [Aistersheim 1720/21 –
1780 Kismarton] szobrász fia

Sign. 1/c

p. 114

1772. október 5.

„Ham, Joan(nes): Georg
Bildhauer von Eisenstadt, in Cond(ition).
bey H(ern) Leithner.
5 oct(bris). 1772“

Irod. *Fleischer* 1935, 48; *Kissné Bognár* 2004,
317/5801.

Bibl. ÖKT Bd. 24. Eisenstadt 1932, XII, 14
(Johann Georg 1776-ban 23 éves); *Csatkai*
1938, 153 (Ham János 1758–1828); *Aggházy*
1959, 206 (Ham János 1758–1828); *Jávör* 2006,
54; *Prickler* 2013, 25 (Johann Georg, sz. kb.
1753), 30 (Johann Georg, sz. 1748. aug. 27.);
Prickler 2013a, 353, 355 (sz. 1748. aug. 27.).

Nr. 184
„Hans, Matthias“ [sz. Buda] kőműves

Sign. 1/b

fol. 119r

1752. január 30.

„Hanß Mathias
ein Maurer von Offen aus Ungarn gebürtig
beym grün Fassel zu(r) Maria Hilff
wonhafft
Archit.
30. Januarius 1752.“

Sign. 1/a
Sechzehendes Alphabet, 1752

p. 334
1752. január 30.
„Hans Mathias
ein Maurer von Ofen,
l: beym grün(en) Fassl zu M. Hülff.
Arch:
30. Jan(uarii): 1752”

Nr. 185
Harasin (Harazin / Haratin), Augustin
[sz. Batschowitz, Morvaország,
kimutatható Szokolca: 1763 és 1786
között] festő, szobrász, aranyozó

Sign. 1/b
fol. 163v
1757. november 4.
„Harasin Augustin(us)
ein Mahler von Batschowitz aus Mähren.
4. Novembr(is). 1757”

Sign. 1/c
p. 106
1757. november 3. (!)
„Harasin Augustinus,
von Putschawiz aus Mähren Mahler,
l: auf dem Spittlberg.
3 Nov(embri)s 1757”

Bibl. Garas 1955, 222 (Haratin/Harazin);
Aggházy 1959, 207 (Harazin); Horváth 1978a,
59 (Augustin Harazin); Petrová-Pleskotová
1983, 52; Jávorka 2002, 73; Balážová-Medvecký-
Slivka 2009, 39, 105.

Nr. 186
Hartelmayer, Anton [sz. Pécs] festő

Sign. 1/b
fol. 173v
1760. augusztus 26.
„Hartelmaÿr, Antoni(us)
von 5 Kirchen
dermahlen in bücher(schem) Hoff in der
neuen welt in bierheußel. Schneider
M(ei)st(er)s Sohn
26. Augusti 1760”

Irod. Buzási 2016, 89/29. j.
Bibl. Garas 1955, 222; Boros 1985, 52; Serfőző
Sz. in: Kat. Pécsi püspökség 2015, 119–121;
Buzási 2016, 47.

Nr. 187
**Hartmann, Joseph [Bécs (?) 1700 k. – 1764
Kassa] szobrász**
talán azonos vele:

Sign. 1/a
Anderes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 42
1731
„Hartmann Ioseph(us),
von Wienn, 1731”

Irod. Mansfeld 1938, 108.
Bibl. Th-B 16 (1923) 82 (1700 k. – 1764
Kassa); MűvLex 2 (1966) 348. – Aggházy
1959, 207–208; Voit 1969, 337 (mint
Hartmann János); Luxová 1975/76; Horváth
1978b, 140; Granasztóiné Györffy 1984; Barok
1998, 86, 91, 444–445; Granasztóiné Györffy
2002, 518–519; G. Györffy 2006, 275, 287,
290–291, 293–296; Terdik 2014, 74.

Nr. 188
„Hattalovics, Joseph Ferdinand”
[sz. Trencsén] festő

Sign. 1/b
fol. 21v
1739. január 15.
„Hattalovics, Joseph Ferdinand
gebirgig van Drenschin aus Ungarn: Ein
Maller will Vreckvendiern
d(er) Zeit in Condiçion bey H(erm)
Schreyer Vergold(er)
logiert auf d(em) Hoff in badusckischen
Hauß in 5d(em) stock
den 15den dito [Jener] 1739”

Sign. 1/a
Sechstes Alphabet, 1739
p. 171
1739. január 15.

„Hattalowitsch Jos(ephus): Ferdin(andus);
von Trenschein, aus Ungarn, ein Mahler,
L: im Parduskischen H(aus): auf dem Hof
bey d(em) Vergolter,
z:
d(en) 15 Jan(uarii): 1739“

Irod. *Fleischer* 1935, 49; *Mansfeld* 1938,
108; *Kissné Bognár* 2004, 311/5668.
Bibl. *Garas* 1955, 222
(*Fleischer* alapján).

Nr. 189
„Hauenschild, Friedrich Leopold“
[Nagyszeben *1784 – 1830] miniatűrfestő

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
p. 19
1802. december 10.
„Hauenschild, Friedrich
[Alter] 18 [Geburts Ort] Hermanstadt
[Religion und Wohnung] katholisch, wohnt
in der Leopold Stadt No. 11 [Karakter des
Vaters] K: K: Rath [Aufnahmetag] den 10ten
Dezembr(is) 1802“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XXI, 1803.
1806. február 3.
„Hauenschild, Friedrich Leopold, v(on)
[Alter] 20 [Kunstfach] Miniatur Mahler
[Vaterland] von Hermanstadt [Eltern]
dessen H(err). Vatter ist k: k: Rath
[Religion] Katholisch [Eintritt] d(en) 3t(en)
Februar [1]806.“
[Pótlólagos beírás az oldal alján.]

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 46
1806. február 3.
„Hauerschild Fridrich Leopold, v(on)
[Alter] 20 [Kunstfach] Miniatur Mahler
[Geburtsort] von Herman(n)stadt [Aeltern]
k: k: Rath [Religion] Katholisch [Eintritt]
d(en) 3t(en) Februar 1806.“

Irod. *Fleischer* 1935, 49; *Szögi* 2013, 317/6800
(mint Hauneschild, beiratkozasként 1803).
Bibl. *Szabó-Szögi* 1998, 210/1564;
Szentpéterváron nyelvtanár, majd
iskolaigazgató lett.

Nr. 190
„Hauser, Franz“ [sz. Selmezbánya]
kőműves

Sign. 8
Protokoll der Architectur Schule 1801–1818
p. 4
[Nr.] 31.
„Haußer, Franz
[Alter] 21 Jahr [Geburts Ort] von Ungarn
aus Schem(n)itz [Religion] Katholisch
[Kunst oder Profession] Maurer Gesell
[Aeltern] Bürg(erlicher) Schneider Meister
[Wohnort] Wieden No. 86.“
[A beiratkozás dátuma nincs megadva, de
1801 és 1805 közé tehető.]

Irod. *Szögi* 2013, 317/6783 (a beiratkozást
1801-re teszi).

Nr. 191
„Haussner, Philipp“ [sz. Verbász (Új-
Verbász) *1782] kőműves

Sign. 8
Protokoll der Architectur Schule 1801–1818
p. 10
[Nr.] 88.
1804. január 14.
„Haußner, Phillipp
[Alter] 22 Jahr [Geburts Ort] von Neu
Verbasz in Ungarn [Religion] Reformiert
[Kunst oder Profession] Maurer Gesell
[Wohnort] Leopoldstadt No. 55.
d(en) 14 Jän(ner) [1]804“

Irod. *Szögi* 2013, 318/6808 (mint Hauber).

Nr. 192
Hauzinger, Joseph [Bécs 1728 – 1786
Bécs] kamarai festő

Sign. 1/a
 Viertes Alphabet, 1736 bis 1738
 p. 135
 1737. november 29.
 „Hauzinger Jos(ephus):
 von Wienn, sein Vater barbier
 auf dem Jud(en) plaz.
 z:
 d(en) 29. 9b(ris) 1737”

Sign. 1/b
 fol. 32r
 1739. október 16.
 „Hauzi(n)ger, Joseph,
 gebirdig v(on): Wien Ein Jung, will
 zeichnen lehrn(en) dessen Vatter
 se(e)l(iger): Keyserlich(er) leib cerruri(us)
 (!) gewesen,
 logiert der zeit bey seiner fr(a)u: Muetter
 bey d(er) statt laris (!) in 2d(en) stock
 den 16d(en) dito [ocdober] 1739”

Sign. 1/a
 Sechstes Alphabet, 1739
 p. 171
 1739. október 16.
 „Hauzinger Joseph(us);,
 von Wienn, sein H(err): Vater war
 Kai(serlicher). Leib. Chyrurg(us)
 l: bey d(er) Stadt Paris in 2 Stock
 z:
 d(en) 16 8b(ris) 1739”

Sign. 1/a
 Achtes Alphabet, 1741
 p. 206
 1741. november 27.
 „Hauzinger Jos(ephus):
 von Wienn, sein H(err). Vater se(e)l(iger):
 Kaiserl(icher). Chirurg(us) gewesen,
 L: in Gilleisichen H(aus): in d(er) H(erren)
 gaß(e)
 fr. 27 9b(ris) 1741”

Irod. Mansfeld 1938, 108.
 Bibl. Th-B 16 (1923) 156; MűvLex 2 (1966)
 353; AKL 70 (2011) 259–260. – Lützow 1877,
 34, 59; Fleischer 1932 106, 131, 137, 148, 156,
 159, 164, 171; Garas 1955, 222; Garas 1960,
 19, 31, 62, 85, 104, 142; Wagner 1967, 43,

47, 362; 366; 406, 422; Cerny 1978, 20; Baum
 1980, 244–245 (1741. évi beiratkozással);
 Kat. Maria Theresia als Königin v. Ungarn
 1980, 174; Petrová-Pleskotová 1983, 39–40,
 91; Garas 1984, 181; Garas 1991, 194–195;
 Garas 1992, 421; Gutschi 1992, 70; Kat.
 Zsánertmetamorfózisok 1993, 368; Hosch
 1994, 70; Kat. Maulbertsch 1994, 284–285;
 Kronbichler 1995a, 47; Barok 1998, 67, 72,
 81; Kelényi 2005, 38; Jávör 2006, 51, 56;
 Andergassen 2007, 123; Haupt 2007, Nr.
 2181.

Nr. 193
 Hebenstreit, Martin [sz. Pest 1765] festő

Sign. 2
 fol. 75r
 1787. február 7.
 „Hebenstreit, Martin:
 22 Jahr alt, ein Mahler von Pest aus
 Hungern,
 wohnhaft auf der Widen neben der
 goldenen Kugel Nro 71. bei H(ern)
 Schmittham(m)er Mahler.
 7 Februari [1]787”

Irod. Fleischer 1935, 50; Kissné Bognár 2004,
 319/5862.
 Bibl. Garas 1955, 223; Eszláry 1957, 105;
 Komárik 2002, 467; Jávör 2006, 54.

Nr. 194
 Hebenstreit, Stephan
 [sz. Körmöcbánya] éremvénő

Sign. 1/c
 p. 100
 1754. június 25.
 „Hebenstreit Stephanus,
 von Cremnitz, Münz- und graveur-
 Scholar.
 25 Juny 1754”

Irod. Fleischer 1935, 50; Kissné Bognár 2004,
 313/5722 (mint „Medaillenschneider und
 Kupferstecher”).
 Bibl. Kábebo 1880, 52; Pataky 1951, 33, 138.

Nr. 195
Hechengarten, Peter von [Besztercebánya
1778 – 1856 Gyulafehérvár] pecsétmetsző,
rézmetsző

Sign. 7
p. 83
1803. november 21.
„Hechengarten: Peter v(on):
25. Jahre alt, kath(olisch) eines k: k:
wirklichen Bergraths Sohn von Neusoll
aus Ungarn, ist k: k: Graveurs-Diurnist,
wohnt an der neuen Wien No. 50.
den 21. November 1803”

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 43
1804
„Hechengarten v(on)
[Kunstfach] Bildhauer [Geburtsort] aus
Hungarn [Eintritt] seit 1804.”

Irod. *Fleischer* 1935, 50 (mint Heckengarten,
szobrász és rézmetsző, beiratkozásként
csak 1803. november 21.); *Szögi* 2013,
317/6801 (beiratkozásként csak 1803
szerepel).
Bibl. *Huszár-Procopius* 1932, 97 (életrajzi
adatokkal); *Pataky* 1951, 138 (mint
Heckengarzen).

Nr. 196
„Hegele, Felix” [sz. Nagyszeben *1764]

Sign. 2
fol. 81r
1787. december 18.
„Hegele: Felix:
23 Jahr alt, ein Maler von Hermanstadt aus
Siebenbürgen,
wohnt bei St. Ulrich bei der Runteln
[Rundeln] Nro 20.
18 Decem(bris) 1787”

Irod. *Fleischer* 1935, 50; *Kissné Bognár* 2004,
319/5863.

Bibl. *Garas* 1955, 223 (Fleischer alapján);
Szabó-Szögi 1998, 213/1586 (Fleischer
alján).

→ Helbling, Friedrich Thaddäus
[sz. Passau], ld. Nr. 723.

Nr. 197
„Henning, Johann” [sz. Nagyszeben]
festő

Sign. 1/b
fol. 47r
1740. július 18.
„Hen(n)ing, Joh(ann):
gebirgig auß Sibenbirgen v(on) Hermans
stadt: Ein Maller will vreckwendiren
dessen Vatter burgerl(icher) kirschner
alldordt,
logiert d(er) Zeit [befejezetlen mondat]
d(en) 8d(en) July 1740”

Sign. 1/a
Siebentes Alphabet, 1740
p. 190
1740. július 18.
„Hennieng Joan(nes):
von Hermannstadt aus Sibenbürg(en),
ein Mahler
z:
d(en) 18 Jul(ii): 1740”

Irod. *Fleischer* 1935, 50; *Kissné Bognár* 2004,
311/5673.
Bibl. *Garas* 1955, 223 (Fleischer alapján);
Szabó-Szögi 1998, 215/1610 (Fleischer
alján).

Nr. 198
Henrici (Hainrizi / Henrizi), Benedict
[Benediktbeuern 1749 – 1799 Bécs] építész,
szobrász

Sign. 1/c
p. 110
1766. december 17. (!)

„Henrici Benedictus
von Benedict bayern, Bildhauer bey H(ernn)
Leithner bey der goldenen Sonn.
17 Decemb(ris) 1766”

Sign. 2
fol. 4v
1766. december 16. (!)
„Henrici Benedict(us)
bildhauer aus Bayern von Benedict
bayern (!)
16. Decembr(is) 1766”

Bibl. *Th-B* 16 (1923) 414–415 (két
személyként); AKL 72 (2012) 30–33 (sz.
1749). – *Fleischer* 1932, 162; *Kalamar* 2009,
290–295.

Nr. 199
Hermann, Karl [Temesvár *1770 – 1821
után] portréfestő

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XXXVI, 1808.
1808. november 3.
„Hermann, Karl
[Alter] alt 38 Jahr [Kunstfach] Porträt
Mahler [Vaterland] von Temeswar in
Ungarn [Eltern] dessen Vatter ist Gastwirth
alda [Religion] Katholisch [Eintritt] d(en)
3t(en) Novemb(er) [1]808”

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 19
1808. november 1.
„Hermann Karl
[Vaterland] Temesvar. Ungarn [Alter]
38 [Eintritt] 1. 9ber [1]808. [Abtheilung
der Schule – Winterkurs] Kopffzimmer
[Hauptkunstfach] Portraitmaler”
[Tanulmányok 1810 és 1812 között.]

Irod. *Fleischer* 1935, 50; *Szögi* 2013, 319/6838.
Bibl. *Böckh* 1821, 257; *Szabó-Szögi* 1998,
220/1662.

Nr. 200
„Herrlich, Johann” [„ein Ungar”] ezüst
drótszál (skófiom) készítő

Sign. 1/a
Drittes Alphabet, 1733 bis 1736
p. 87
1735. február 27.
„Herrlich Joannes,
ein Ungar, Silbertrechßler,
L: in d(er) Josephs Stadt bey d(em) grünen
Thor,
z:
d(en) 27 Febr(uarii) [1]735”

Irod. *Fleischer* 1935, 50; *Mansfeld* 1938,
108; *Kissné Bognár* 2004, 311/5654 (mint
„Goldschmied”).

Nr. 201
„Herweih, Johann” [sz. Eger] festő

Sign. 1/c
p. 109
1764. október 8.
„Herweih Johan(n):
ein Ungar, gebürtig von Erlau,
log: bey'm rothen Krepsen auf der
laimgruben, Mahler.
8 8b(ris): 1764”

Irod. *Fleischer* 1935, 50; *Kissné Bognár* 2004,
315/5759 (mint Herweis).
Bibl. *Garas* 1955, 223 (Fleischer alapján);
Voit 1969, 339 (Fleischer alapján).

Nr. 202
Herzog, Anton [Hiltensingen bei
Schwabmünchen 1692 – 1740 Bécs]
freskó- és oltárképfestő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 10
1726/1728
„Herzog Antonius
ein Schwab”

Irod. *Mansfeld* 1938, 108; AKL 72 (2012) 432; *Repanić-Braun* 2014, 365/28. j.
Bibl. AKL 72 (2012) 432–433 (Anton Hertzog). – *Koller* 1980; *Jávor* 1984, 201–203, 207, 209–211; *Petrová-Pleskotová* 1990, 98; *Jávor* 2004, 29, 31–34, 134, 166, 311; *Repanić-Braun* 2004; *Jávor* 2006, 56; *Repanić-Braun* 2008, 349; *Repanić-Braun* 2014, 358–361.

→ Herzog, Franz [sz. Bécs], Anton Herzog [1692–1740] fia, ld. Nr. 724.

→ „Herzog, Michael” [sz. Bécs], ld. Nr. 725.

<p>Nr. 203 Hess, Johann Michael (Hesz János Mihály) [Eger, 1768 – 1836 Bécs] festő és rézmetsző Johann Höss [1730–1801] szobrász fia</p>
--

Sign. 2
fol. 101r
1791. március 5.

„Hösß: Joh(ann): Mich(ael):
24 Jahr alt, ein Mahler von Erlau aus Ungarn,
wohnt zu Maria Hülf in der Leopoldi
Gassen Nro. 90.
5. Martii [1]791”

Sign. 2
fol. 101v
1791. március 30.
„Herz: Michael:
24 Jahr alt, Bildhauers Sohn von Erlau aus
Ungarn gebührtig,
wohnt zu Maria Hilff in der Leopoldi gasse
Nro 90.
30. Martij [1]791”

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. I, 1794.
1791. március 5.
„Hess Michael
[Alter] 28 Jahr [Kunstfach] Mahler
[Vaterland] Erlau in Ungarn [Eltern]

Theatral Inspector Joh. Hess Bildhauer
[Religion] Katholisch [Eintritt] 5t(en) März
1791.”
[Újbóli beiratkozás 1794-ben.]

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 43
1791. március 5.
„Hess Michael
[Alter] 28 [Kunstfach] Mahler [Geburtsort]
Erlau in Ungarn [Aeltern] Jos(ephus). (!)
Hess Theatral Inspektor und Bildhauer
[Religion] Katholisch [Eintritt] d(en) 5t(en)
März 1791”
[Újbóli beiratkozás 1794-ben.]

Irod. *Fleischer* 1935, 51 (mint Hesz Mihály: történeti festészet szakosztály 1794 júliusáig, 1791 Gundel-díj, 1794 udvari díj aranyérme; mint Herz Mihály: szobrász fia); *Jávor* 1991, 219/6. j.; *Szőgi* 2013, 315/6732 (mint Höss, Johann Michael); *Szőgi* 2013, 315/6731 (mint Herz, Michael).
Bibl. *Th-B* 16 (1923) 598–599; *MűvLex* 2 (1966) 377. – *Böckh* 1821, 258; *Meller* 1915, 115; *Szmrecsányi* 1937, 55, 129; *Pataky* 1951, 98; *Rózsa* 1953, 128; *Garas* 1955, 223; *Voit* 1960, 274; *Voit* 1969, 339–340; *Fuchs* 1973, Bd. 2, K60 (Johann Michael Hess); *Rózsa* 1977, 17; *Cerny* 1978, 40; *Kat. Művészet Magyarországon* 1980, 184, 202–203; *Prokopp* 1981; *Lyka* 1981, 128–129, 135–136, 215, 275, 301, 312, 323, 435; *Jávor* 1981; *Csatkai* 1983, 43; *Jávor* 1984a, 124; *Szabó* 1985, 11, 84; *Trnek* 1989, 110; *Jávor* 1991; *Katolikus templomok* 1991, 283, 287; *Kat. Történelem-kép* 2000, 642; *Jávor* 2006, 53, 56; *Sisa* 2006, 12, 50; *Szoboda-Dománszky* 2007, 30, 36, 40; *M. művészet a 19. században* 2013, 125; *Kerny* 2013.
Megj. A Sign. 2 fol. 101r és 101v oldalakon szereplő Hösß Johann Michael, valamint Herz Michael az életrajzi adatok és a lakcím pontos egyezése miatt azonosnak vehető, ami megegyezik a Sign. 3 és Sign. 5 bejegyzésekben szereplő Hess Michaellel is. A második esetben (Herz) feltehetően a név félrehallásáról van szó.

Nr. 204
„Heudorn (Heidorn), Joseph“
[sz. Lajtaújfalu, Burgenland]

Sign. 1/c
p. 113
1772. február 18.
„Heudorn Jos(ephus):
Theologus von Heufelden (!) an der
Leitha,
I: in Gatterburg(ischem) H(aus): bey der
Gans
18 Febr(uarii) 1772“

Sign. 2
fol. 19r
1772. február 24.
„Heudorn Joseph H(err)
Stud(iosus): Moral(is): auß Ungern von
Neufelt
dermahlen im Gatterburgischen Hauß
24. Februarÿ 1772“

Irod. *Fleischer* 1935, 49 (mint Haudorn);
Kissné Bognár 2004, 317/5802 (származási
helyként Heuselde).
Bibl. Matrikel der Universität Wien 2014,
334 („Ung. Neufeldensis, log.“, tanév:
1761/62).

Nr. 205
Hickel, Anton (Karl Anton) [Böhmisch
Leipa 1745 – 1798 Hamburg] portréfestő
Joseph Hickel [1736–1807] portréfestő
testvére

Sign. 1/b
fol. 166v
1758. július 26. (!)
„Hickel Anton
aus Böhmen von Böhmisch Leipa,
dermahlen bey dem Bruder Mahler in
Eißenhutischen Hauß in Tieffen Graben
5ten Stock.
26. Julÿ 1758“

Sign. 1/c
p. 107
1758. július 27. (!)

„Hickel Ant(onium):
von Leipa aus Böhmen, Mahlers S(ohn).
I: in Klein eisenhutischen H(aus): bey dem
Arsenal
27 Julÿ 1758“

Sign. 2½
fol. 1r
1766. július 1.
„Hickel, Antonÿ
gebüdig von der Bömischen Leipä Mahler
den 1 Julÿ 1766“

Irod. *Lützow* 1877, 148; Kat.
Zsánermetamorfózisok 1993, 371 (Buzási).
Bibl. *Th-B* 17 (1924) 43–44; AKL 73 (2012)
86–88 (Karl Anton Hickel). – *Schöny* 1970,
91; *Fuchs* 1973, Bd. 2, K61 (Joseph Hickel
szócikkében említve); *Thomasberger* 1992/93;
Kat. *Zsánermetamorfózisok* 1993, 370–371;
Kat. *Selbstbild* 2004, 182–183; *Krapf* 2006,
15, 16–17; *Telesko* 2006, 77; Kat. *Aufgeklärt*
bürgerlich 2006, 196.

Nr. 206
Hickel, Franz [sz. Böhmisch Leipa]
Joseph Hickellel azonos? [ld. *Th-B*; Nr.
207]

Sign. 2½
fol. 1r
1766. július 1.
„Hickel, Franz
gebüdig von der Bomischen Leipa Mahler
den 1 Julÿ 1766“

Irod. *Lützow* 1877, 148.
Bibl. *Th-B* 17 (1924) 45 (Joseph Hickel
szócikkében, mint vele azonos).

Nr. 207
Hickel, Joseph [Böhmisch Leipa 1736 –
1807 Bécs] portréfestő, kamarai festő
Anton Hickel [1745–1798] portréfestő
testvére

Sign. 1/b
fol. 154v

1756. július
„Hickel Joseph
ein Mahler von der Böhmischen Leÿpe (!)
dermahlen im Günzkischen [Kinskyschen]
Hauß.
Julÿ 1756“
[A beiratkozás napját nem adja meg.]

Sign. 1/c

p. 104

1756. július 14.

„Hickel Jos(ephus):
von Bömisch Leippa, Maler,
l: in Jos(eph): Kinsgischem H(aus): auf der
Hohen bruck(e)
14. Jul(ii). 1756“

Irod. *Thomasberger* 1992/93, 5–6,

127/20. j.

Bibl. *Th-B* 17 (1924) 45; *MűvLex* 2 (1966)
381; AKL 73 (2012) 85–86. – *Fleischer* 1932,
98, 134, 159, 205; *Garas* 1955, 223; *Wagner*
1967, 423; *Schöny* 1970, 91; *Fuchs* 1973,
Bd. 2, K61; *Cerny* 1978, 25; Kat. Művészet
Magyarországon 1980, 177–178; *Lyka* 1981,
238, 435; *Csatkai* 1983, 38; *Buzási* 1984,
225–227; *Trnek* 1989, 113; *Thomasberger*
1992/93; *Kunst des 19. Jahrhunderts* 1993,
150; *Mons Sacer* 1996, III, 126–128; *Haupt*
2007, Nr. 2315.

→ *Hiernle (Hirnl / Hirle / Hirnl), Franz*
[Prága 1726 – 1773 Kremsier], ld. Nr. 726.

Nr. 208

Hieronimi, Franz Otto [Münster,
Vesztfália 1766 – 1829 Győr (?)] festő és
rajztanár

Sign. 2

fol. 112r

1792. augusztus 6.

„Hieronimi: Fran(ciscus): Otto:
26 Jahr alt, Procurators Sohn am Geistlichen
Gericht zu Münster in Westphalen,
wohnt auf der Neüwieden im Santischen
Haus No. 264.
6. Aug(usti) [1]792.“

Sign. 5

Protokoll 1794–1808

p. III, 1794.

1792. augusztus 6.

„Hieronimi Franz Otto
[Alter] 27 [Kunstfach] Mahler [Vaterland]
Münster in Westphalen [Eltern] Procurator
[Religion] Katholisch [Eintritt] 6t(en)
August 1792“
[Újbóli beiratkozás 1794-ben.]

Sign. 3

Namensregister 1787–1807

p. 44

1792. augusztus 6.

„Hieronimÿ Franz Otto
[Alter] 27 [Kunstfach] Mahler [Geburtsort]
Münster in Westphalen [Aeltern]
Procurator [Religion] Katholisch [Eintritt]
d(en) 6t(en) August 1792“

Bibl. *Bedy* 1930, 16–17; Mo. Műv. Eml.
1959, 145, 164, 227, 349; Kat. Művészet
Magyarországon 1980, kiegészítés 3–4; *Lyka*
1981, 124, 272, 435; *Mons Sacer* 1996, II,
197–198.

Nr. 209

Hillebrandt, Franz Anton [Bécs 1719 –
1797 Bécs] magyar kamarai építész

Sign. 1/a

Drittes Alphabet, 1733 bis 1736

p. 86

1734. január 3.

„Hillebrand Francisc(us)
ein Wiener, d(er) Vater Zim(m)ermann,
L: im Fischhof im Zim(m)ermeisterischen
Haus,
z:
d(en) 3 Jan(uarii) [1]734“

Irod. *Mansfeld* 1938, 108.

Bibl. *Th-B* 17 (1924) 92–93; *MűvLex* 2
(1966) 387–388; AKL 73 (2012) 219–220
(Franz Anton Hillebrandt). – *Franz* 1919;
Kapossy 1923/24; *Schoen* 1930a, 44, 46,
48, 52, 76, 77, 114–115; *Fleischer* 1932,
passim; *Kelényi* 1976; *Kelényi* 1978, 123,

124, 127, 132, 145–150, 153; Kat. Művészet Magyarországon 1980, 301; Cs. Dobrovits 1983, 48, 72–73, 114/144. j.; Mojzer 1984; Fidler II. 1995, 215; Barok 1998, 59, 61, 66, 88, 89, 416; Kelényi 2000, 37, 38, 40, 41; Kelényi 2002, 479–483; Kelényi Gy. in: MAMÜL 4 (2005) 125–127; Kelényi 2005, 32–33, 35–38, 45, 48, 50–52, 56–58, 64–67; Haupt 2007, Nr. 2320; Kelényi 2011; Medvecký 2013, 138; Farbaký 2013; Kelényi 2013, 486–487; Krähling–Nagy 2013.

Nr. 210
„Hitzelberger, Johann“ [sz. Győr *1783]

Sign. 7
 p. 37
 1798. június 26.
 „Hitzelberger: Johann:
 kath(olisch) 15 Jahre alt,
 Uhrmachermeisters-Sohn von Raab aus
 Ungarn,
 wohnt bey seines Vaters Bruder einen
 Uhrmacher, auf der Wieden bey'm Sieb (!)
 No. 85.
 den 26. Juny 1798“
 [lapszéli bejegyzés] „den 14ten März [1]799
 ein Atestat wegen Nach haus reisen“

Irod. Fleischer 1935, 51; Szögi 2013, 316/6763.

→ „Hitzelberger, Johann Sigismund“, ld.
 Nr. 727.

Nr. 211
**Hoffman, Franz (Anton?) [sz. Pozsony,
 kimutatható 1774 és 1791 között] festő**

Sign. 1/b
 fol. 112r
 1751. január 20. (!)
 „Hoffman, Frantz
 aus Ungarn von Preß-burg gebürtig, dessen
 Stieff Vatter ein Tagwercker
 in der Ungar Gaßen in doctor Tranischen
 Hauß wonhafft
 20. Januari(i) 1751.“

Sign. 1/a
 Fünffzehendes Alphabet, 1751
 p. 315
 1751. január 12. (!)
 „Hofmann Fran(ciscus):
 von Preßburg, sein Stief Vater ist ein
 Tagwercker
 in der ungarga(ssen) in Dr Throni(schem)
 H(aus):
 12 Jan(uarii): 1751“

Irod. Fleischer 1935, 52; Kissné Bognár 2004,
 312/5697 (a beiratkozás dátuma: január 12.).
 Bibl. Pataky 1951, 233; Garas 1955, 223
 (tévesztett beiratkozási dátum: 1791);
 Csatkai 1963, 22; Petrová-Pleskotová 1970, 219;
 Petrová-Pleskotová 1983, 110/122. j.; Fidler II.
 1995, 216; Petrová-Pleskotová 1998, 242.

Nr. 212
„Hofner Matthias“ [„ein Ungar“]

Sign. 1/a
 Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
 p. 10
 1728/1730
 „Hofner Mathias
 ein Ungar“

Irod. Fleischer 1935, 48 (mint Hafner, az
 építészeti szakosztályon, ez a forrásban
 nincs); Mansfeld 1938, 109; Kissné Bognár
 2004, 310/5631.

Nr. 213
**„Holzhausen, Anton“ [sz. Pozsony]
 „Holzhausen, Joseph“ [sz. Pozsony]**

Sign. 2
 fol. 58r
 1782. július 16.
 „Holzhausen: Anton und Joseph:
 zwey brüder von Preßburg gebürtig,
 dessen Vater Haushofmeister bei
 Excel(lenz) Grafen v(on) Schöenborn
 wohaft (!) auf der Landstraßen in
 Teßbaumischem Haus No. 115.
 16 Julý [1]782“

Irod. *Fleischer* 1935, 52 (mint Holzhauser, a két személy külön tételben); *Kissné Bognár* 2004, 318/5847 (Holzhauser, Anton); *Kissné Bognár* 2004, 318/5848 (Holzhauser, Joseph).

Nr. 214
Höfel, Blasius [Bécs 1792 – 1863 Aigen bei Salzburg] rézmetsző, litográfus, rajzoló
Johann Nepomuk Höfel [1788–1864] festő testvére

Sign. 10
 Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
 p. 20
 1805. január 7.
 „Höfel Blasius [közös bejegyzés a testvérevel]
 [Alter] 12 [Geburts Orth] Ungarn [Religion und Wohnung] katholisch, wohnen am Neubau No. 102 [Karakter des Vaters] Löhnschreiber [Aufnahmetag] den 7t(en) Jänner 1805”

Sign. 7
 p. 94
 1805. március 18.
 „Höfel: Blasius:
 kath(olisch). 13. Jahre alt,
 gebürtig und wohnhaft am Neubau bey
 goldnen Brun, No. 102.
 dessen Vater ist ein Löhnschreiber.
 den 18. März Anno 1805”

Sign. 5
 Protokoll 1794–1808
 p. XXIX, 1806.
 1806. november 4.
 „Höfel, Blasius
 [Alter] alt 14. Jahr [Kunstfach] zeichnet
 noch in der Schulle bey H(ern) Prof.
 Maurer [Vaterland] von Wienn [Eltern]
 dessen Vatter ist ein Lehnsschreiber
 [Religion] Katholisch
 [Eintritt] 4. Novemb(er) [1]806”

Sign. 3
 Namensregister 1787–1807
 p. 47
 1806. november 4.

„Höfel, Blasius
 [Alter] 14 [Kunstfach] zeichnet bei Prof.
 Maurer [Geburtsort] Wien [Aeltern]
 Lehnsschreiber [Religion] Katholisch
 [Eintritt] d(en) 4t(en) November 1806.”

Sign. 12
 Protokoll 1810–1812
 p. 18
 1806. november 4.
 „Höfel, Blasius
 [Vaterland] Wien [Alter] 17 Jahre
 [Eintritt] 4. 9ber [1]806 [Abtheilung der
 Schule – Winterkurs] Ant(ike). Stat(uen).
 [Hauptkunstfach] Kupferstecher,
 Histor(ien) Mah(ler)”
 [Tanulmányok: 1810, 1811, 1812
 (Winterkurs), minősítéssel.]

Irod. *Wünsch* 1910, 3/1. j. (a Sign. 7 adatát tévesztett oldalszámmal közli), 16/1. j.;
Szögi 2013, 318/6820 (születési hely tévesen Pest, beiratkozásként csak 1805).
Bibl. Th-B 17 (1924) 188–189; *MűvLex* 2 (1966) 423; *AKL* 73 (2012) 503–504. –
Wünsch 1910; *Meller* 1915, 104; *Wagner* 1967, 425; *Schöny* 1970, 174; *Fuchs* 1973, Bd. 2, K65 (Johann Nepomuk Höfel szócikkében említve); *Cerny* 1978, 32; *Lyka* 1981, 370, 436; *Fuchs* 1981, 90; *Csatkai* 1983, 37, 54; *Kunst des 19. Jahrhunderts* 1993, 160; *Sinkó* 2000, 107; *Telesko* 2006, 81; *Papp* 2012, 211, 246, 257.

Nr. 215
Höfel, Johann Nepomuk [Pest 1788 – 1864 Bécs] festő
Blasius Höfel [1792–1863] testvére

Sign. 10
 Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
 p. 35
 1805. január 7.
 „Nephöfel (!), Johann
 [Alter] 16 [Geburts Orth] Ungarn [Religion und Wohnung] katholisch, wohnt am Neubau No. 102 [Karakter des Vaters] Schreiber [Aufnahmetag] den 7t(en) Jänner 1805”

Sign. 10
 Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
 p. 20
 1805. január 7.
 „Höfel, Johan [közös bejegyzés a testvérel]
 [Alter] 16 [Geburts Orth] Ungarn [Religion und Wohnung] katholisch, wohnen am Neubau No. 102 [Karakter des Vaters] Löhnschreiber [Aufnahmetag] den 7t(en) Jänner 1805“

Sign. 5
 Protokoll 1794–1808
 p. XXV, 1805.
 1805. január 15.
 „Höfel Johann
 [Alter] 16 Jahr [Kunstfach] gedenckt ein Mahler zu werden [Vaterland] von Pest in Ungarn [Eltern] dessen Vatter Michael Höfel ist ein Lehenschreiber [Religion] Katholisch
 [Eintritt] den 15t(en) Jenner 1805“

Sign. 3
 Namensregister 1787–1807
 p. 46
 1805. január 15.
 „Höfel Johann Nepomuk
 [Alter] 16 [Kunstfach] Mahler [Geburtsort] Pest [Aeltern] Lehenschreiber [Religion] Katholisch
 [Eintritt] d(en) 15t(en) Jener 1805.“

Sign. 7
 p. 93
 1805. február 6.
 „Höfel: Joh(ann). Nep(omuk):
 kath(olisch). 16. Jahre alt eines Schreibers Sohn von Pest aus Ungarn, wohnt bey seinem Vater am Neubau bey dem goldenen Brun No. 102.
 den 6. Februar Anno 1805“

Sign. 12
 Protokoll 1810–1812
 p. 18
 1805. január 15.

„Höfel Johann
 [Vaterland] Pesth in Ungarn [Alter] 20 Jahre [Eintritt] 15. Jänner [1]805
 [Abtheilung der Schule – Winterkurs] Model [Hauptkunstfach] Historien-Mahler“
 [Tanulmányok: 1810, 1811 (Winterkurs), minősítéssel.]

Irod. *Fleischer* 1935, 53 (beiratkozásként csak egy 1804. febr. 6.-i dátum megadva, 1814-ig megszakisításokkal, 1811: ezüst-érem, 1812: Sonnenfels-díj); *Fleischer* 1935, 71 (mint Neyhöfel); *Szögi* 2013, 318/6809 (csak Nepomuk keresztnévvel, beiratkozásként: 1804); *Szögi* 2013, 318/6822 (mint Naphöfel).
 Bibl. *Th-B* 17 (1924) 189–190; *MűvLex* 2 (1966) 423; *AKL* 73 (2012) 504 (Johann Nepomuk Höfel). – *Böckh* 1821, 259; *Meller* 1915, 104 (keresztnév nélkül, vsz. órá vonatkozik); *Petrová* 1958, 76; *Schöny* 1970, 174; *Fuchs* 1973, Bd. 2, K65; *Fuchs* 1978, E-Bd. 1, K161; *Kat. Művészet Magyarországon* 1981, 403; *Lyka* 1981, 33, 137–138, 176, 190, 275, 310, 322, 436; *Szabó* 1985, 10, 106, 140; *Szvoada-Dománszky* 2007, 20, 40.

→ „Högh, Joseph“ [sz. Bécs], ld. Nr. 728.

Nr. 216 Högler, Jakob [Bécs 1763 – 1838 Bécs] szobrász
--

Sign. 2
 fol. 34v
 1775. május 29.
 „Högler: Jakob:
 dessen Vater Burg(erlicher) Bildhauer, auf dem Spittl-berg bey der goldenen Schallen.
 29. May 1775“

Bibl. *AKL* 73 (2012) 523 (említve fia, Franz Högler szobrász [1802–1855] szócikkében); *Horváth* 1978b, 141.

→ „Hönel, Emanuel Ernest“, ld. Nr. 729.

Nr. 217
Hörger, Justinus [sz. Kempten,
Bajorország 1780, kimutatható Kolozsvár:
1817 és 1822 között] festő

Sign. 7
p. 39
1798. november 12.
„Hörger, Justinus:
kath(olisch) 18 Jahre alt, von Wickenbach
aus Schwaben,
wohnt zu Maria Hilf in der Siben Stern-
Gasse No. 25.
den 12. November 1798“
[lapszéli bejegyzés] „den 6ten April [1]799
ein Atestat, ist nach Hauß gereist.
detto d(en) 4ten März 1800, e(in) Atestat.
detto den 17ten Febr(uar) [1]801.“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XX, 1803.
1803. július 27.
„Hörger Justinus
[Alter] 22 [Kunstfach] Mahler [Vaterland]
von Kempten [Eltern] dessen Vater
Joseph Hörger ein Bauer in Wiegenspach
[Religion] Katholisch [Eintritt] d(en) 27 July
[1]803“

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 46
1803. július 27.
„Hörger Justinus
[Alter] 22 [Kunstfach] Mahler [Geburtsort]
von Kempten [Aeltern] Bauer [Religion]
Katholisch
[Eintritt] d(en) 27. Julj 1803“

Irod. B. Nagy 1977, 213.

Nr. 218
„Hörmann, Ignaz“ [sz. Pozsony] festő

Sign. 1/c
p. 111
1769. október 16.

„Hörmann Ign(atius):
von Preßburg, Kaufmanns S(ohn): lehrjung
bey H(erm) Auerbach
16 oct(obris). 1769“

Sign. 2
fol. 13r
1769. október 16.
„Hörmann Ignati(us)
Kaufmans oder Seidenhandlers Sohn von
Pressburg
dermahlen bey H(erm) Auerbach
16 October 1769“

Irod. Fleischer 1935, 53; Kissné Bognár 2004,
316/5778.

Nr. 219
Höss, Johann („Öreg“ Hösz János)
[Reith, Tirol 1730 – 1801 Eger] szobrász
Hesz János Mihály [1768–1836] festő apja

Sign. 1/b
fol. 145v
1755. június 22.
„Höss, Joan(n)es
ein Bildhauer aus Tyrol von Morcktreiten
dermahlen bey H(erm) Blühm
22. Juny 1755“

Sign. 1/c
p. 102
1755. június 22.
„Höss Joan(n)es
von Reitten aus Tyrol, Bildhauer
in Paßauer Hof bey H(erm) Bliem
22 Junii 1755“

Sign. 1/c
p. 106
1757. augusztus 23.
„Höss Joan(nes):
von Reitten aus Tyrol, Bildhauer
l: in der Leop: [Stadt] in Mar(ia):
Einsidlerisch(em) Hof
23 Aug(usti):
bey d(em) Modell
den 12 xb(ris): [1757] angefang(en)“

Bibl. *Szmracsányi* 1937, 113, 265, 310–319, 321–326; *Aggházy* 1959, 217–218; *Voit* 1960, 275, 276; *Voit* 1969, 342; *Jávör* 1991, 214.

→ „Höss, Nikolaus” [sz. Reith, Tirol], feltehetően Johann Höss rokona, ld. Nr. 730.

Nr. 220
Hözendorfer (Hözendorf / Hötzendorf),
Johann Samuel [Sulzbach 1694 – 1742
Bécs] festő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 10
1726/1728
„Hözendorf Joannes Samuel
von Sulzbach”

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 44
1730
„Hözendorf Joan(nes): Samuel,
von Salzburg (!)
nach d(em) modell
[1]730”

Irod. *Mansfeld* 1938, 109.
Bibl. *Th-B* 17 (1924) 227–228; AKL 74 (2012) 46. – *Schoen* 1930a 133; *Garas* 1955, 224;
Malíková 1993, 66; *Eder* 2015.

Nr. 221
Huber, Peter Joseph [sz. Szeged, † 1768
után] festő

Sign. 1/a
Siebenzehendes Alphabet, 1753
p. 354
1753. december 17.
„Huber Pet(rus): Jos(ephus):
von Segedin, Mahler,
l. auf der Landstraßen in Steinbeckischem
H(aus):
17. xb(ris) 1753”

Irod. *Fleischer* 1935, 53 (beiratkozás dátuma: október 17.); *Kissné Bognár* 2004, 313/5710.

Bibl. *Garas* 1955, 224.

Nr. 222
Huber (Hueber), Joseph [Pozsony 1777 –
1834 Pest] szobrász

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 43
1800
„Hueber Joseph
[Kunsthoch] Bildhauer [Geburtsort] von
Preßburg [Eintritt] seit 1800”

Irod. *Fleischer* 1935, 53.
Bibl. *Th-B* 18 (1925) 15. – *Petrová* 1958, 76; *Aggházy* 1959, 218; *Soós* 1964; *Zádor* 1976, 287; *Pusztai* 1978; Kat. Művészet Magyarországon 1980, 284–286; *Lyka* 1981, 111, 162, 198, 230, 232, 264, 299, 356–358, 436; *Sisa* 2006, 77, 99; *Szvoboda-Dománszky* 2011, 150, 151, 152; M. művészet a 19. században 2013, 81–82.

Nr. 223
„Hugler, Stephan” [sz. Ács *1768] festő

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. X, 1798.
„Hugler, Stephan
[Kunsthoch] Mahler [Vaterland] Acs
in Ungarn [Eltern] Mahler [Religion]
Katholisch”

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 45
1798
„Hugler Stephan
[Kunsthoch] Mahler [Geburtsort] Acs
in Ungarn [Aeltern] Mahler [Religion]
Katholisch
[Eintritt] seit 1798.”

Sign. 7

p. 45

1799. április 22.

„Hugler: Stephan:

kath(olisch) 31 Jahre alt, von Acs aus

Ungarn gebürtig, ein Mahler,

wohnt am Judenplatz No. 443

den 22. April 1799”

Irod. *Fleischer* 1935, 54 (mint Hügler,
beiratkozásként csak 1799. április 22.); *Szögi*
2013, 316/6767.

Bibl. *Garas* 1955, 225 (Hügler, Fleischer
alapján).

Nr. 224

„Hujari, Anton” [sz. Pozsony]

Sign. 1/b

fol. 128v

1753. május 3. (!)

„Hujari Antoni(us)

von Preßburg gebürtig, dessen Frau Mutter

Leibwäscherin von der Prinzessin Charlotte

wonhafft auff der wieden in abbrenten

hauß

3. May 1753.”

Sign. 1/a

Siebenzehendes Alphabet, 1753

p. 353

1753. május 4. (!)

„Hujari Ant(onius):

von Preßburg, sein(e) Fr(au). Mutter

Leibwäscherin beÿ d(er) Princessin

Charlotte,

l: in abgebrant(em) H(au)s: auf d(er) Widen

4. May.

NB weg(en) entfrembt(em) Hut abgeschafft

d(en) 1 xb(ris) 1753”

Irod. *Fleischer* 1935, 53. (a beiratkozás
dátuma: május 3.); *Kissné Bognár* 2004,
313/5711 (a beiratkozás dátuma: május 3.).

Nr. 225

Hunglinger, Andreas Magnus [Bécs 1756
– 1830 Bécs] festő, rajztanár

Sign. 1/c

p. 113

1771. október 1.

„Hunglinger Andr(eas):

Musicantens S(ohn): in der Leop. St.

1 Oct(oberis): 1771”

Bibl. *Th-B* 18 (1925) 141–142 (Andreas
Magnus Hunglinger). – *Garas* 1955, 224;
Fuchs 1973, Bd. 2, K 81.

→ Hurltel, Franz Anton [Bécs 1744 – 1825
Bécs], Joseph Hurltel testvére, ld. Nr. 731.

Nr. 226

Hurltel (Hürtel / Hüttel), Joseph [sz. Bécs,
1748 után, † 1821 után; adatolt 1772 után:
Zsély, Zichy-kastély mennyezetkép]
freskófestő

Franz Anton Hurltel [1744–1825] festő
testvére

Sign. 1/c

p. 111

1769. február 23.

„Hurltel Jos(ephus):

von hier, Mahlers S(ohn).

l: zu M: Hülf beÿ der Heil(igen):

Dreyfaltigkeit

23 Febr(uari): 1769”

Sign. 2

fol. 11v

1769. február 23.

„Hurltel Joseph

verwittibten Mahlerin Sohn

zu M hilff beÿ der Heil Dreyfaltigkeit

23. Februarÿ 1769”

Bibl. *Böckh* 1821, 260; *Hofman* 1930, 81
(Hüttel); *Fleischer* 1932, 43 (Joseph Hurlt,
munkáját említi a zsélyi kastélyban,
de azonosnak veszi apjával, a fentiek
szerint 1769-ben már halott Joseph Hurltel
„bürgerlicher Maler”-rel); *Garas* 1955,
224. Vö. *Borovszky* Nógrád vm. 136, 636;
Súpis pamiatok na Slovensku 3. 1969,

494. Életrajzi adataihoz ld.: jelen kötetbeli tanulmány 120. j.

Nr. 227

Husar, Franz Xaver (Huszár Ferenc)
[Pozsony 1743 – 1798 Eger] festő,
aranyozó

Sign. 1/c

p. 108

1760. december 3.

„Husar Fran(ciscus): Xav(erius):
von Preßburg, Mahler,
l: auf der Wieden bey dem rothen Apfel
3 xb(ris). 1760”

Irod. *Fleischer* 1935, 53; *Kissné Bognár* 2004, 315/5755.

Bibl. *MűvLex* 2 (1966) 428–429. –
Szmrecsányi 1937, 129, 266, 270, 311, 316,
318–320, 324; *Garas* 1955, 224–225; *Voit* 1969,
343; *Kat. Művészet Magyarországon* 1980,
197; *Petrová-Pleskotová* 1983, 90; *Jávör* 2004,
158, 303.

Nr. 228

Hüppmann, Franz [Pest 1779 – 1851]
építész

Sign. 8

Protokoll der Architectur Schule 1801–1818

p. 16

1809. november 6.

„Hüppmann, Franz

[Alter] 30 Jahr [Geburts Ort] Pesth in
Ungarn [Religion] Kath(olisch) [Kunst oder
Profession] Zeichner bey dem königl(ichen)
ungarisch(en) Bauamt [Wohnort]
Laimgrube
d(en) 6 November [1]809”

Irod. *Fleischer* 1935, 53 (mint Hüppmann,
1812. júliusig az építészeti szakosztályon,
1811: ezüstérem); *Szőgi* 2013, 319/6845.
Bibl. *Th-B* 18 (1925) 62. – *Lyka* 1981, 339,
436; *Csatkai* 1983, 37 (mint Hüppmann); *M.
művészet a 19. században* 2013, 94, 206, 223.

Nr. 229

Intibus (Indibus, Intdiwus), Georg
Joseph [Boskowitz, Morvaország, 1717 k.
– 1780 Trencsén] festő

Sign. 1/b

fol. 32v

1739. október 21.

„Intibus, Georg Ios(ephus):
gebirdig auß Mahm, v(on) Boslowitz (!), ein
Maller
der zeit in Condition bey Herrn Schreüer
logiert auf dem Hoff, im burgischen
Hauß.
d(en) 21d(en) dito [ockdober] 1739”

Sign. 1/a

Sechstes Alphabet, 1739

p. 172

1739. október 21.

„Indibus Georg(ius): Jos(ephus):
ein Mährer von Boslowitz (!), ein Mahler, in
Cond(ition): bey H(ernn) Schreuer
l: auf dem Hof in Burgischem H(aus):.
z:
21 8b(ris) 1739”

Irod. *Mansfeld* 1938, 110.

Bibl. *Horváth* 1978b, 141; *Petrová-Pleskotová*
1983, 111/123. j.; *Barock in der Slowakei*
1992, 59; *Medvecký* 2013, 120/40. j.

Nr. 230

Institoris, Franz [sz. Pest 1792] színházi és
diszítőfestő

Sign. 7

p. 134

1810. november 14. (!)

„Institoris: Franz:
Evang(elisch) 18 Jahre alt, buchhändlers
Sohn aus Pest,
wohnt im groß-Michaeler Haus No. 1220.
bey der Mad(ame): Leidenfrost.
den 14. Novemb(ris) 1810”
[lapszéli bejegyzés] „Zur Poll(izei)
d(en) 31. Oct(oberis) [1]810 d(ass). er
aufgenom(m)en.”

Sign. 10
 Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
 p. 23
 1810. november 16. (!)
 „Institorius, Franz
 [Alter] 18 [Geburts Orth] Pest in Ungarn
 [Religion und Wohnung] Evangelisch
 wohnt im Michaeler Haus No. 1220
 [Karakter des Vaters] Buchhändler
 [Aufnahmetag] den 16ten Novemb(ri)s
 1810“

Sign. 12
 Protokoll 1810–1812
 p. 21
 1812
 „Institoris Franz
 [Vaterland] Bohod in Ungarn
 [Hauptkunstfach] Landschaft M(alerei)
 [A beiratkozás pontos dátuma nincs
 megadva. Tanulmányok: 1812 (Winterkurs),
 minősítéssel.]

Irod. *Fleischer* 1935, 54; *Szögi* 2013, 319/6850.
 Bibl. *Fuchs* 1978, E-Bd. 1, K170 (születési
 hely: Pozsony).

→ „Janckowsky, Joseph Ignaz“, ld. Nr.
 732.

Nr. 231
 Jandl (Jandel, Jantl, Jänntl), Anton [Graz
 1723 (?) – 1805 Graz] festő

Sign. 1/a
 Siebenzehendes Alphabet, 1753
 p. 355
 1753. március 14.
 „Jandel Ant(oni)s:
 von Gratz, Mahler,
 l: beÿ H(erm) Palcko zu M: Hülf beÿ dem
 grün(en) Cranz.
 14 Marty 1753“

Bibl. *Th–B* 18 (1925) 382. – *Aggházy*
 1967, 334, 336 (a Batthyányak szalónaki
 levéltárában említve); *Fuchs* 1973, Bd. 2,
 K85; *Zsámbéky* 2004.

Nr. 232
 „Janits, Johann“ [sz. Nagykároly *1766]

Sign. 2
 fol. 93r
 1789. október 20.
 „Janitsch: Joh(ann):
 23 Jahr alt, von Gros-Karollj aus Hungarn
 gebührtig, /: der Vater war k: k: Iminier (!) :/
 ist wohnhaft auf dem Strotzischen Grund
 im Steinruckerischen Hauß Nro 169.
 20 Octobris [1]789.“

Irod. *Fleischer* 1935, 54; *Szögi* 2013, 315/6724.
 Bibl. *Szabó–Szögi* 1998, 241/1874 (*Fleischer*
 alapján).

Nr. 233
 „Jantscho, Franz“ [sz. Nagyvárad] jogász

Sign. 1/c
 p. 133
 1771. február 25.
 „Jantscho Fran(ciscus):
 Jur(ist): von Großwardein,
 l: auf der Hohen Bruken in Stadt
 Anwaldischen H(aus).
 25 Feb(ruarii): 1771“

Sign. 2
 fol. 16v
 1771. február 25.
 „Jantscho Franciscus H(err)
 von groß Wardeyn aus Ungarn
 dermahlen auf der Hohen brücken in Stadt
 anwaldischen Hauß
 25. Februarj 1771“

Irod. *Fleischer* 1935, 54; *Kissné Bognár* 2004,
 316/5792.

Nr. 234
 Jaschke, Franz [Seitendorf bei Glatz, Alsó-
 Szilázia 1775 – 1842 Bécs] tájképfestő,
 grafikus

Sign. 2
 fol. 129r

1795. március 18.

„Jaschke: Franz:

kath(olisch) 20 Jahre alt, ein Maler von Seitendorf aus dem Glazischen, wohnt in der Dorotheegasse in Gatterburgischem Haus No. 1144. beym Schneidermeister Hütterer den 18. Marty 1795“

Bibl. Th-B 18 (1925) 438; MúvLex 2 (1966) 512; AKL 77 (2013) 412 (születési hely: Rosenthal, Csehország). – Böckh 1821, 260; Fuchs 1973, Bd. 2, K 87; Rózsá 1978; Lyka 1981, 241, 249, 316, 377, 437; Csátkai 1983, 54; Galavics 1999, 98–101; Kat. Nemzet és művészet 2010, 280, 282–283; Szvoboda-Dománszky 2011, 24; Papp 2012, 53, 54, 90, 272.

Nr. 235

„Jellecke, Johann“ [sz. Buda *1783]

Sign. 7

p. 44

1799. április 9.

„Jellecke: Johann:

kath(olisch) 16. Jahre alt, von Ofen gebürtig, der seel(ige). Vater war hollendisch geheimer Hoffrath, wohnt in der Alstervorstadt No. 115 in Fichtlischem Hause. den 9. April 1799“

Irod. Fleischer 1935, 90 (mint Teleki); Szögi 2013, 316/6768.

Nr. 236

Jenny, Aloysius (Alajos) [Rankweil, Tirol 1777 – 1834 (1827?)] festő

Sign. 7

p. 26

1797. november 10.

„Jenný: Aloyšius:

20 Jahre alt, kath(olisch) von Ranckweil in Tyrol allwo sein Vater ein Kaufman(n) ist, wohnt in Strobel-Gäfel No. 907. beym Mad(ame). Theresia Werndlin, in 3ten Stock

den 10t(en) November 1797“

[lapszéli bejegyzés] „12t(en) März ein Ausweiß Zeugnuß“

Sign. 5

Protokoll 1794–1808

p. VIII, 1797.

„Jenný Alois

[Alter] 20 [Vaterland] Raukweil (!) in Voralberg in Tyrol [Religion] Katholisch“

Sign. 3

Namensregister 1787–1807

p. 52

1797

„Jenný Alois

[Alter] 20 [Geburtsort] Raukweil (!) in Voralbergisch: in Tyrol [Religion] Katholisch [Eintritt] seit 1797“

Sign. 5

Protokoll 1794–1808

p. XXXII, 1807.

1807. november 3.

„Jenný Alois

[Alter] 30 [Kunstfach] Porträt Mahler [Vaterland] Ranbweil (!) in Voralberg [Eltern] dessen Vatter ist ein Kaufmann [Religion] Katholisch [Eintritt] d(en) 3t(en) Novemb(er) [1]807.“

Sign. 3

Namensregister 1787–1807

p. 54

1807. november 3.

„Jený Alois

[Alter] 30 [Kunstfach] Portret Mahler [Geburtsort] Vom Rombveil Vodr Adlberg (!) [Aeltern] Kaufman [Religion] Katholisch [Eintritt] 3t(en) November 1807.“

Bibl. Th-B 18 (1925) 511. – Schoen 1938, 5, 6; Kopp 1941, 27; Lyka 1981, 33, 96, 384, 437; Katolikus templomok 1991, 269; Papp 2012, 72, 73, 340.

Nr. 237

„Jerôme, Johann“ [sz. Eszterháza]

Sign. 2
fol. 51v
1780. május 12.
„Jerôme: Johannes:
dessen Vater Contrelor, bey dem Fürst
Esterhazi,
wohnhaft in Harhof N: 164.
gebürtig zu Esterhas
12. May [1]780”

Nr. 238
„Joanni, Samuel” [sz. Selmezbánya]
patikus

Sign. 1/c
p. 133
1771
„Joanni Samuel
von Schemnitz Apotheker,
l: [nincs kitöltve]”
[A beiratkozás dátuma nincs megadva.]

Irod. *Fleischer* 1935, 55; *Kissné Bognár* 2004,
316/5793.

Nr. 239
„Jöschway, Joseph Michael”
[sz. Zemplén vm.]

Sign. 2
fol. 31v
1774. november 26.
„Jöschway: Joseph Michael:
ein Ungar von Zempliner Comitatz gebürtig
Stud(ius). Medici(nae):
26. November 1774”

Irod. *Fleischer* 1935, 55 (Jöschway); *Kissné
Bognár* 2004, 317/5817 (Jöschway).
Bibl. *Matrikel der Universität Wien* 2014,
369 („Hung. jurista, nob.”, tanév: 1773/74).

Nr. 240
Junker (Junger), Christoph (Christian,
Keresztély?) [Pozsony 1757 – 1841 Bécs]
rézkarcoló, térkép- és írásmetsző
feltehetően vele azonos:

Sign. 2½
fol. 10r
1783
„Junger, Cristoph
Prespurg Kupferstecher
[1]783”

Irod. *Fleischer* 1935, 55 (éremvésőnek is
mondja, ez a forrásban nem szerepel);
Kissné Bognár 2004, 319/5854 (mint
„Medaillenschneider und Kupferstecher”).
Bibl. *Th-B* 19 (1926) 337 (Christian Junker).
– *Böckh* 1821, 261; *Pataky* 1951, 33–34
(Junker Kristóf, pozsonyi rézkarcoló és
– *Fleischer* közlése nyomán – éremvéső),
52–53 (Junker Keresztély, Bécsben tanult
és ott működő pozsonyi térkép- és
írásmetsző, 1757–1841), 145 (Junker
Kristóf) 145–146 (Junker Keresztély,
„Chr. Junker sc.” szignóval); *Lyka* 1981,
82, 159, 308, 438 (Junker Keresztély,
1757–1841).

Nr. 241
„Jurkovich, Johann” [„ein Ungar”]

Sign. 1/a
Viertes Alphabet, 1736 bis 1738
p. 135
1737. január 21.
„Jurkovich Joannes,
ein Ungar, Stallmeister bey H(erm).
Graf(en) v(on). Palfi
z: in d(er) Arch.
d(en) 21 Jan(uarii): 1737”

Irod. *Fleischer* 1935, 55 (apját mondja
Pálffy gróf istállómesterének, őt magát
építésznek); *Kissné Bognár* 2004, 311/5662
(mint „Baumeister”, apját mondja Pálffy
gróf istállómesterének).

Nr. 242
„Jurofski, Johann” [sz. Pozsony]

Sign. 1/c
p. 132
1759. május 20.

„Jurofski Joan(nes):
von Preßburg, Contralors S(ohn).
Stud(iosus): 2. Claß(is):
I: auf der Landstraß(e) in
maurermeister(ischem) H(aus):
20 Maji 1759“

Irod. *Fleischer* 1935, 55; *Kissné Bognár* 2004, 315/5752.

→ „Kalleauer (Kalliauer?), Anton“ [sz.
Bécs], esetleg Anton Christoph (Christian?)
Kalliauer [1768–1827] rokona, ld. Nr. 733.

Nr. 243
Kalliauer, Anton Christoph (Christian?)
[Bécs 1768 – 1827 Leoben] festő, rajzoló,
rézmetsző

Sign. 2
fol. 82r
1788. február 11.
„Kalliauer: Anton Kristoph:
20 Jahr alt, ein Mahler von Wien,
wohnt auf dem Platz(el) im goldenen Ring,
Nro 7.
11 Februa(rii) 1788“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. I, 1794.
1788. február 11.
„Kalliauer Anton Christiani
[Alter] 27 Jahr [Kunstfach] Mahler
[Vaterland] Wien [Religion] Katholisch
[Eintritt] 11t(en) Februar 1788“
[Újbóli beiratkozás 1794-ben.]

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 58
1788. február 11.
„Kalliauer Anton Christiani
[Alter] 27 [Kunstfach] Mahler [Geburtsort]
Wien [Religion] Katholisch
[Eintritt] d(en) 11t(en) Februar 1788.“

Bibl. *Th-B* 19 (1926) 471 (született
Steiermark 1760). – *Böckh* 1821, 261;
Lützow 1877, 103, 180; *Pataky* 1951, 97
(szignatúrákban: Chr. Kallinauer / Kallianer
/ Kallainer); *Rózsa* 1953, 130; *Garas* 1955, 225
(Kallianer); *Wagner* 1967, 82, 96, 365, 368,
392, 408; *Wagner* 1972, 81, 82; *Fuchs* 1973,
Bd. 2, K96; Kat. Művészet Magyarországon
1980, 176; *Mojzer* 1981, 49/31. j.; *Fuchs* 1981,
100–101 (Kalliauer, Anton Christoph); *Szabó*
1984, 31, 36/32. j.; *Papp* 2012, 273.

Nr. 244
„Kanitz, Julius Ernst von“
[sz. Göncruszka]

Sign. 2
fol. 9v
1768. július 1.
„Kanitz Julius Ernestus, H(err). v(on)
aus Ungarn von Gensruska aus Abouwar
[Abaújszék] comitat
dermahlen in Jausischen Hauß auf dem
Juden Platz.
1. Julý 1768“

Irod. *Fleischer* 1935, 56 (Nagyruzsákáról);
Kissné Bognár 2004, 315/5773 (a származási
hely tévesen: Großrußka, Nagyruzska).

Nr. 245
Karner, Joseph [sz. Kishöflány,
Burgenland, kimutatható: Sopron 1756]
festő
feltehetően vele azonos:

Sign. 1/a
Viertes Alphabet, 1736 bis 1738
p. 137
1737. szeptember 8.
„Karner Joseph(us),
von Kleinhöflein,
bey d(er) weiß(en) taub(e)
ladenjung
z:
d(en) 8 7b(ris) 1737“

Irod. *Mansfeld* 1938, 110.
Bibl. *Csatkai* 1952, 72; *Garas* 1955, 225.

Nr. 246
„Karwinsky, Karl“ [sz. Pécs *1782]

Sign. 2
fol. 119r
1793. június 27.
„Karwinsky: Karl: Baron
Katholisch, 11 Jahre alt, von Fünfkirchen
aus Ungarn, Obristen Sohn,
wohnt in der Krugerstrasse im 4ten Stock
No. 1048.
27. Junij [1]793“

Irod. *Fleischer* 1935, 86 (mint Starvinsky);
Szögi 2013, 316/6751.

Nr. 247
Kaspar (Caspar), Karl [Wurzach 1747 –
1809 Bécs] történeti festő, portréfestő

Sign. 1/b
fol. 184r
1764. június 22.
„Caspar, Carol(us)
dessen Vatter im Spanischen Spittal
laboranth
lochiren allda
22. Junij. 1764“

Bibl. *Th-B* 6 (1912) 120; *AKL* 17 (1997)
114. – *Garas* 1955, 211; *Wagner* 1967, 424;
Fuchs 1972, Bd. 1, K53; *Keil* 1977, 78; *Rózsa*
1977, 16; *Cerny* 1978, 27; *Kat. Művészet*
Magyarországon 1980, 182; *Učnicková* 1980,
65–66; *Petrová-Pleskotová* 1983, 114; *Trnek*
1989, 50; *Glatz* 1990, 62; *Barok* 1998, 73;
Papco 2003, 944–945.

Nr. 248
Kastenaue(r), Maximilian Joseph
[sz. „Straun“, Bajorország] festő

Sign. 1/b
fol. 10r

1738. október 7.
„Castenaue(r), Maximilian Joseph
gebirgig aus Baim von Straun ein Maller
in conticion beÿ Herrn Jakob Michel.
den 7ten october 1738“

Irod. *Mansfeld* 1938, 110.
Bibl. *Wagner* 1967, 422; *Cerny* 1978, 20
(Maximilian Kastenaue(r)); *Garas* 1992, 414;
Gutschi 1992, 69; *Hosch* 1994, 63; *Petrová-
Pleskotová* 1995, 233 (mint Casterauer).

Nr. 249
„Katschirek, Joseph“ [sz. Pozsony *1783]

Sign. 7
p. 72
1802. július 5.
„Katschirek: Joseph:
kath(olisch) 19 Jahre alt, bürg(erlichen)
Schneidermeisters Sohn von Presburg aus
Ungarn,
wohnt dermahlen zu Maria Hilf beym
Feuchtbaum.
den 5. Julius 1802.“

Irod. *Fleischer* 1935, 56; *Szögi* 2013,
317/6792.

Nr. 250
„Katusch, Anton“ [sz. Kismarton *1753]
tanító

Sign. 2
fol. 79r
1787. október 29.
„Katusch: Anton:
23 Jahr alt, von Eisenstadt aus Ungarn,
dessen Vater ist Burg(erlicher) Hutmacher
alda, er selbst ist öffentlich geprüfter
Normallehrer
auf dem Plätzl bei der goldenen Eule Nro
9.
29 8bris 1787“

Irod. *Fleischer* 1935, 56; *Kissné Bognár* 2004,
319/5864.

Nr. 251
Kazler (Katzler), Andreas Michael [sz.
Bécs, működött: Nagyvárád, Kolozsvár
1738 és 1758 között] festő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 12
1728

„Kazler Andreas Michael.
von Wienn, ite(m) 1728”

Irod. *Mansfeld* 1938, 110 (Katzler).
Bibl. *Garas* 1955, 226.

→ Katzl (Katzel, Catzel), Ignaz [sz. Bécs,
Lotharingiai Károly udvari festője brüsszeli
helytartósága idején, kimutatható 1768 és
1779 között], ld. Nr. 734.

Nr. 252
Kärgling (Kaergling / Kährgling), Johann
Tobias [Augsburg 1780 – 1845 Pest] festő

Sign. 7
p. 70
1802. május 19.
„Kärgling: Joh(ann): Tobias:
evang(elisch) 22. Jahre alt, von Augsburg
allwo sein Stiefvater Gottlob Serfort
Posamentierer ist, gebürtig,
wohnt an der Seilerstadt im Ostergässel
No. 857.
den 19. May 1802.”

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XVII, 1802.
1802. június 26.
„Kärgling Johann Tobias
[Alter] 22 [Kunstfach] Miniatur Mahler
[Vaterland] von Augspurg [Eltern] dessen
Vatter Christian Kärgling war
Poß(a)mentierer [Religion] Evangelisch
[Eintritt] d(en) 26t(en) Juny [1]802.”

Sign. 3
Namensregister 1787–1807

p. 61
1802. június 26.
„Kärgling Johan(n) Tobias
[Alter] 22 [Kunstfach] Miniatur Mahler
[Geburtsort] Augspurg [Aeltern]
Posamentierer [Religion] evangelisch
[Eintritt] d(en) 26t(en) Junj 1802.”

Irod. *Kolbe* 1992, 16/28. j. 29. j. (Sign. 7, Sign.
5.)
Bibl. *Th–B* 19 (1926) 422–423. – *Gerszi* 1960,
218; *Kat. Művészet Magyarországon* 1980,
257; *Lyka* 1981, 103, 385–386, 439;
Csatkai 1983, 54, 75; *Buzási* 1984, 230–231;
Kolbe 1992; *Szvoboda-Dománzky* 2007, 16,
30, 33, 94; *Szvoboda-Dománzky* 2011,
51, 54; *Papp* 2012, 82, 83, 138, 146, 221,
354.

Nr. 253
Käbmann (Kaehssmann / Kähsmann /
Käsmann), Joseph [Bécs 1784 – 1856 Bad
Fischau-Brunn] szobrász

Sign. 7
p. 33
1798. április 23.
„Kähßmann: Joseph:
kath(olisch) 13. Jahre alt, zu Maria Hilf
in Wien gebürtig, dessen Vater ist ein
Bildhauer
in der Stiftgasse beym goldnen Achsen No.
87.
den 23ten April 1798”

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 56
„Kähzmann [keresztnevet nem ad meg]
[Kunstfach] Bildhauer [Geburtsort] Wien
[Aeltern] dessen Vater ein Bildhauer
[Religion] Kathol(isch) [Eintritt] mehrere
Jahrn.”

Bibl. *Th–B* 19 (1926) 426–427; *AKL* 79
(2013) 91 (Josef Käbmann). – *Böckh* 1821,
261; *Lützow* 1877, 101, 103, 113, 182; *Meller*
1915, 113; *Wagner* 1967, 81, 96, 109, 123,
129, 151, 368, 408; *Wagner* 1972, 108; *Kat.*

Klassizismus in Wien 1978, 170; *Lyka* 1981, 15, 34, 261, 438.

Nr. 254

„Keill, Johann“ [sz. Remete, Szepes vm.]

Sign. 2

fol. 13r

1769. július 3.

„Keill Joan(n)es

Stud(i)osus aus Ungarn von Einsidl in

Ziper (!) Comitatus

dermahlen auf dem Juden Platz bey

Nicolaus

3 July 1769“

Irod. Fleischer 1935, 57 (mint „stud. math“, ezt a forrás nem közli); *Kissné Bognár* 2004, 316/5779 (mint „stud. math“, a forrás ezt nem közli).

Nr. 255

Keinar, Johann [sz. 1717, működött: Lőcse, 1746-tól a lőcsei ötvöscéh tagja] ötvös

Sign. 1/a

Drittes Alphabet, 1733 bis 1736

p. 94

1736. augusztus 14.

„Keinar Joannes

ein Ungar, goldschmid,

L: in d(er) Joseph Stadt bey S. Anna,

z: in d(er) Arch:

d(en) 14 Aug(usti): [1]736“

Irod. Fleischer 1935, 57; *Mansfeld* 1938, 111 (mint Keinar); *Kissné Bognár* 2004, 311/5658.

Bibl. Mihalik 1906, 60–61; *Kőszeghy* 1936, 211/1192 (Johannes Kaynaar); *Toranová* 1975, Nr. 132.

→ „Kelle, Johann Paul“ [sz. Tirol], ld. Nr. 735.

Nr. 256

Kempel (Kämpf), Joseph [Pozsony 1756 – 1831(?)] szobrász

Sign. 2

fol. 63r

1783. november 4.

„Kempel: Joseph:

Bildhauer, eines Mauer palliers Sohn von

Preßburg aus Ungarn,

wohnt zu M: Hilf bey der blauen Flaschen

Nro 117.

4. Nov(embri) [1]783“

Irod. Fleischer 1935, 57; *Kissné Bognár* 2004, 319/5855.

Bibl. Böckh 1821, 261; *Aggházy* 1959, 223;

Lyka 1981, 87, 360, 439.

→ „Kepfer, Anton“ [sz. Doberschau, Felső-Lausitz, 1768], ld. Nr. 736.

Nr. 257

„Kern, Johann Andreas [sz. „Sul aus Ungarn“]

Sign. 1/b

fol. 141v

1754. december 1.

„Kern Joan(nes): Andreas

Eißen verschneider von Sul aus Ungarn,

dermahlen bey m biber in der Josephstadt.

1. Decembr(is) 1754“

Nr. 258

„Kern, Johann“ [sz. Körmöcbánya *1787] esetleg Joseph Kern [1781–1876] rokona

Sign. 7

p. 68

1802. január 11.

„Kern: Johann:

kath(olisch) 15. Jahre alt, von Kremnitz aus

Ungarn /: allwo sein Vater im Münzamt als

Silbermünzer ist /: gebürtig,

wohnt hier bey m k: k: Schlosser und
Schneid-Vorsteher Joseph Gerlach auf der
Landstrasse No. 378.
den 11. Januario 1802.“
[lapszéli bejegyzés] „Zeugnuß bey m
Austritt den 23. Jan(uar) [1]805.“

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 64
1803. április 10.
„Kern Johan(n)
[Alter] 16 [Kunstfach] Schüller der
Landschafts Klasse [Geburtsort] Ungarn
[Aeltern] Bindermeister [Religion]
Katholisch [Eintritt] d(en) 10t(en) April
1803.“

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
p. 25
1803. április 10.
„Kern, Johann
[Alter] 16 [Geburts Orth] Ungarn [Religion
und Wohnung] katholisch, wohnt auf der
Landstraße No. 378 [Karakter des Vaters]
Binder Meister [Aufnahmetag] den 10t(en)
April 1803“

Irod. *Fleischer* 1935, 57 (portréfestőnek
mondva, beiratkozásként csak 1802.
jan. 11. szerepel); *Szögi* 2013, 317/6793
(beiratkozásként csak 1802 szerepel).
Megj. Noha az 1802. és 1803. évi
beiratkozásokban az apa foglalkozása nem
azonos, az egyéb adatok egyezése miatt
feltehetően ugyanarról a személyről van
szó. Ld. még részben egyező adatokkal:
Joseph Kern.

<p>Nr. 259 Kern, Joseph [Körmöcbánya *1781 – 1876 Tápiószentmárton] festő, rézmetsző esetleg Johann Kern [sz. 1787] rokona</p>
--

Sign. 7
p. 28

1797. december 4.
„Kern: Joseph:
kath(olisch). 16. Jahre alt, bürg(erlichen)
Binder Meisters-Sohn von Kremnitz,
wohnt bey H(erm) Jos(ephus). Gerlach k. k.
Münz Feilhauer-Meister,
an der Wien No. 42.
den 4. December 1797“

Irod. *Fleischer* 1935, 57; *Szögi* 2013, 316/6760
(apja: Münzer Meister?).
Bibl. *Pataky* 1951, 50, 154; Kat. Lütgendorff
1968, (p. 11, 15.).

<p>Nr. 260 Kessler, Ignaz [sz. Falkenberg, Szilézia † 1762 Sopron] szobrász feltehetően vele azonos:</p>
--

Sign. 1/a
Siebenzehendes Alphabet, 1753
p. 355
1753. október 2.
„Kessler Jgn(atius):
von Falckenberg aus Schlesien, bildhauer
2 8b(ris) 1753“

Sign. 1/b
fol. 165 v
1758. április 6.
„Kessler Ignatius
bildhauer
6. April 1758“

Sign. 1/c
p. 146
1758. április 4.
„Kessler Jgn(atius):
von Falkenberg aus Schlesien, Bildhauer,
l: auf dem Neubau bey den 3 baur(en) (!)
Arch:
4 April 1758“

Bibl. *Aggházy* 1959, 223.

→ „Kibiz, Maximilian“, ld. Nr. 737.

Nr. 261
„Kienstätter, Anton“ [sz. Nyitra vm.]

Sign. 6
Protokoll 1797–1826
fol. 1r
[Nr.] 5.
„Kiennstätter, Anton
[Geburtsort] Neutra Commitat in
Oberungar(n) [Alter] 24 Jahr [Frequentirt
die Accademie] 3 Jahr [Wohnhaft] auf dem
Judenplatz“
[A forrásbejegyzés dátálatlan.]

Irod. *Fleischer* 1935, 62 (mint Kunststädter
Antal építész, beiratkozási dátumként:
1795, Gundel-díj: 1797); *Szőgi* 2013,
317/6775 (mint Kimestätter, beiratkozás:
1800, ezt a forrás nem adja meg).

Nr. 262
Kiesling (Kießling), Leopold [Schöneben
(Sandl), Felső-Ausztria 1770 – 1827 Bécs]
szobrász

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 57
1790
„Kiesling Leopold
[Kunstfach] Bildhauer [Geburtsort] im
Sandl von Oberösterreich [Eintritt] seit
1790.“

Bibl. *Th-B* 20 (1927) 278; AKL 80 (2014)
229–230. – *Lützkow* 1877, 101; *Wagner* 1967,
81; *Wagner* 1972, 82, 83, 85, 86, 88–92, 95;
Kat. Klassizismus in Wien 1978, 170; *Lyka*
1981, 14, 15, 34, 439; *Hagen* 2002, 125–126;
M. művészet a 19. században 2013, 165.

Nr. 263
Kietsch, Johann Franz (Ferdinand?)
[sz. Besztercebánya] festő

Sign. 1/b
fol. 123r

1752. július 10.
„Kietsch Joan(n)es Franciscus
ein Mahler von Neusohl gebürtig
lochirt in der Liopold Stadt im
Einsiedlerischen Hauß
10. July 1752“

Sign. 1/a
Sechzehendes Alphabet, 1752
p. 337
1752. július 10.
„Kietsch Joan(nes): Fran(ciscus):
ein Mahler von Neusohl,
l: in der Leop. St. in Einsidlerischem
H(aus):
10 July 1752“

Irod. *Fleischer* 1935, 57; *Kissné Bognár* 2004,
313/5703.
Bibl. *Garas* 1955, 226; *Zsindely* 1956, 261,
273/132, 134. j.; *Garas* 1984, 180, 187/3. j.;
Balázsová-Medvecký-Slivka 2009, 123 (Johann
Ferdinand Kietsch); *Chmelinová* 2010, 84;
Medvecký 2013, 37, 143, 163, 232 (Johann
Ferdinand Kietsch, Kiets, Kics).

Nr. 264
Kindermann, Dominik [Schluckenau
1739 – 1817 Bécs] festő

Sign. 1/c
p. 147
1760. október 26.
„Kindermann Dominicus
von Schlockenau aus Böhmen, Mahler,
l: bey der grünen Weintrauben zu M:
Trost
26 oct(bris): 1760“

Bibl. *Th-B* 27 (1920) 318; AKL 80 (2014)
271. – *Noack* 1907, 100, 411–412 (pontatlan
adatokkal); *Garas* 1955, 226; *Fuchs* 1973, Bd. 2,
K108–109; *Petrová-Pleskotová* 1990, 94; *Garas*
1994, 102; *Mons Sacer* 1996, II. 197–199;
Barok 1998, 84; *Preiss* 1999, 273; *Slaviček*
2006; *Slaviček* 2007a.

Nr. 265
Kindler, Franz [kimutatható Pozsony: 1770 és 1780 között] festő
feltehetően vele azonos:

Sign. 1/b
fol. 147v
1755. augusztus 22.
„Kindler Franciscus
gewesten herrschafft hauß hoffm(ei)sters
Sohn
beym rothen Löwen auf den Neÿstift.
22. August(i): 1755”

Sign. 1/c
p. 141
1755. augusztus 22.
„Kindler Fran(ciscus):
Haushofmeisters S(ohn):
beym rothen löwen auf dem Neustift
22 Aug(usti): 1755”

Bibl. *Luxová* 1968, 178.

Nr. 266
Kininger, Vinzenz Georg [Regensburg 1767 – 1851 Bécs] portréfestő, rajzoló, metsző, illusztrátor

Sign. 2½
fol. 9v
1781
„Königer, Vincenz
Regensburg Zeichner”

Bibl. *Th-B* 20 (1927) 331–332;
MűvLex 2 (1966) 637; *AKL* 80 (2014)
285–286. – *Böckh* 1821, 262;
Lützow 1877, 67, 83, 85, 89, 181, 182;
Pataky 1951, 87, 91, 97, 111, 120, 189,
243; *Wagner* 1967, 62, 93, 109, 368, 408;
Fuchs 1973, Bd. 2, K109; Kat. Művészet
Magyarországon 1980, 185–186;
Lyka 1981, 15, 44, 439; *Fuchs* 1981, 106;
Csatkai 1983, 52, 53, 54, 57, 58, 75, 76;
Kat. Nemzet és művészet 2010, 280,
286; *Papp* 2012, passim.

Nr. 267
Kirchmayer, Anton [sz. Bajorország, Budán működött 1800 – 1806 k.] szobrász
feltehetően vele azonos:

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 56
1799
„Kirchmaier Anton
[Kunstfach] Bildhauer [Geburtsort] von
Bayern [Eintritt] seit 1799”

Irod. *Aggházy* 1959, 224.

Nr. 268
Kirtschall, Joseph [sz. Buda 1789] festő

Sign. 7
p. 126
1809. február 20.
„Kirtschall: Joseph:
kath(olisch) 20. Jahre alt, ein Bürgers Sohn
von Ofen
wohnt auf der neuen Wieden No. 124
den 20. Februar 1809”
[lapszéli bejegyzés] „Zur Polliz(ei). daß er
vorgemerkt. 12 Feb(ruar). [1]809.
geschrieben Zeug(nis). d(en) 1t(en) May
[1]809.”

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
p. 27
1809. április 13.
„Kirstall, Joseph
[Alter] 20 [Geburts Orth] Offen
[Aufnahmtag] den 13t(en) Aprill 1809”

Irod. *Fleischer* 1935, 51 (mint Hirtschall,
beiratkozásként csak 1809. febr.
20.); *Fleischer* 1935, 62 (mint Kristall,
beiratkozásként csak 1809. ápr. 13.); *Szögi*
2013, 319/6846 (mint Kirtschall, kora: 25 év).
Bibl. *Buzási* 1984, 234/73. j.; *Kolbe* 1992, 43.

Nr. 269
„Kisch, Johann” [sz. Brassó *1767] kántor

Sign. 7
p. 27
1797. november 28.
„Kisch: Johann:
griechisch (!) Unirt. 30 Jahre alt, von
Kronstadt aus Siebenbürgen, sein seel(iger)
Vater war Hauptman(n) beym Reg(i)m(ent)
Kallnokj,
er ist dermalen Cantor in der Griech.
Unirten Kirche,
wohnt in der Leopoldstadt in der
Fuhrman(n)s gasse bey der ungarischen
Kron No. 429.
den 28. November 1797“

Irod. *Fleischer* 1935, 57; *Szögi* 2013, 316/6761.
Bibl. *Szabó-Szögi* 1998, 263/2081.

Nr. 270
Kiss, Samuel (Sámuel) [Nagyköros 1782
– 1819 Debrecen] festő és rajztanár

Sign. 7
p. 106
1806. június 23.
„Kiss: Samuel:
reform(iert). 24. Jahre alt, Schulmeisters
Sohn von groß Köros aus Ungarn welcher
gestorben ist
wohnt in der Leopoldstadt bey
römischen Kaiser No 196.
den 23. Juni Anno 1806“
[lapszéli bejegyzés] „Gesch(iebes)
Zeugnuß den 27. May [1]810 daß er in
den Jahren [1]806, [1]807 und [1]808 diese
Schule besucht habe.“

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
p. 27
1807. április 6.
„Kisch Samuel
[Alter] 25 [Geburts Orth] Ungarn [Religion
und Wohnung] Reformiert wohnt in der
Leopoldstadt No. 196. [Aufnahmtag] den
6t(en) April 1807“

Sign. 3
Namensregister 1787–1807

p. 65
1807. április 6.
„Kisch Samuel
[Alter] 28 (!) [Kunsthoch] Schüler in der
Landschaftsschule [Geburtsort] Ungarn
[Aeltern] Schull lehrer [Religion] reformiert
[Eintritt] d(en) 6t(en) April 1807.“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XXXI, 1807.
1807. augusztus 10.
„Kisch, Samuel
[Alter] 25 [Kunsthoch] zeichnet noch in
der Schulle bey H(ern) Prof. Maurer
[Vaterland] Von Nagy Körosch in Pester
Comitat [Eltern] dessen Vatter war
Schullehrer [Religion] Reformiert [Eintritt]
d(en) 10t(en) August [1]807.“

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 24
1807. augusztus 10.
„Kisch Samuel
[Vaterland] Nagy Köros in Ungarn
[Alter] 27 ½ [Eintritt] 10. August [1]807
[Abtheilung der Schule – Winterkurs]
Ant(ike). Stat(uen). [Hauptkunsthoch]
Porträtmahler“
[Tanulmányok 1810 és 1812 között.]

Irod. *Fleischer* 1935, 58 (beiratkozásként
csak 1806. jún. 23. szerepel. A mondott
lapszéli bejegyzés, „meghalt“, nem
található a forrásban); *Szögi* 2013, 318/6829
(beiratkozásként csak 1806 szerepel).
Bibl. *MűvLex* 2 (1966) 643. – *Kun* 1930, 7,
42/129. j.; *Kopp* 1941, 19, 27; *Pataky* 1951,
48, 49, 54, 139, 155, 237; *Zádor* 1976, 289;
Pusztai 1978, 522; *Lyka* 1981, 24, 136, 138,
225, 235–236, 440; *Csatkai* 1983, 52, 65;
Kat. *Történelem-kép* 2000, 651; *Sisa* 2006,
60; *Szoboda-Dományszky* 2011, 57, 58; M.
művészet a 19. században 2013, 47, 150.

Nr. 271
Klein, Christoph Samuel [Sopron 1717 –
1756 Pozsony] festő

Sign. 1/b

fol. 32r

1739. október 19.

„Klein, Cristoph Samuel

gebird(ig) auß Oedenburg, ein Maller,

dessen Vatter ein Kauffman daselbst,

der Zeit in condicion bey Herrn

Hochhauser,

logiert in schotten Hoff.

den 19den dito [ockdober] 1739“

Sign. 1/a

Sechstes Alphabet, 1739

p. 173

1739. október 19.

„Klein, Christoph Samuel,

von Ödenburg, ein Mahler, Kauffmanns

Sohn,

L: im Schottenhof bey H(erm) Hochhauser

z:

d(en) 19. 8b(ris) 1739“

Irod. Fleischer 1935, 58; Mansfeld 1938, 111;

Kissné Bognár 2004, 311/5669.

Bibl. Garas 1955, 226; Petrová-Pleskotová

1998, 242; Gutsch 1992, 70.

Nr. 272

Klein, Ephrem (Klein von Muntii /

Efrem Micu) [Sad 1760 előtt – 1813 után]

festő

Sign. 2

fol. 43r

1777. október 17.

„Klein: Ephrem:

aus Siebenbürgen, dessen Vater alda

Hofrichter gewesen,

dermahlen in dem Griechischen Collegio

bey St. Barbara bey seinem Geistl(ichen)

H(erm) Bruder

17. 8(b)ris) [1]777“

Irod. Toca 1969, 123, 133/8. j.; Porumb 2004, 113.

Bibl. Garas 1955, 226 (Klein von Muntii);

Toca 1969; Szabó-Szőgi 1998, 267/2127;

Porumb 2004; Papp 2013, 41–43.

Nr. 273

Klein, Franz [Bécs 1777 – 1840 Bécs]

szobrász

Sign. 3

Namensregister 1787–1807

p. 57

1795

„Klein Franz

[Kunstfach] Bildhauer [Geburtsort] von

Wien [Eintritt] seit 1795.“

Bibl. Th-B 20 (1927) 438 (1779–1836). –

Wagner 1972, 95; Kat. Klassizismus in Wien

1978, 170 (1777–1840); Lyka 1981, 18, 298, 440.

Nr. 274

Klieber, Joseph [Innsbruck 1773 – 1850

Bécs] szobrász

Sign. 2

fol. 113r

1792. október 9.

„Klieber: Joseph(us):

19 Jahre alt, Hofbildhauers-Sohn von

Inspruck aus Tiroll,

ist bey'm Bildhauer Jos(ephus): Straub in

Condition, und

wohnt auf der Laimgrube bey den 3.

Kug(eln) Nro 8.

9. Octob(ris) [1]792“

Sign. 3

Namensregister 1787–1807

p. 57

1792

„Klieber Joseph

[Kunstfach] Bildhauer [Geburtsort] aus

Tyroll [Eintritt] seit 1792.“

Sign. 5

Protokoll 1794–1808

p. XIII, 1800.

1800. november 6.

„Klieber Joseph

[Alter] 27 [Kunstfach] Bildhauer

[Vaterland] Inspruck [Religion] Katholisch

[Eintritt] 6t(en) Nofember (!) [1800]“

Sign. 3
Namensregister 1787–1807

p. 60

1800. november 6.

„Klieber Joseph

[Alter] 27 [Kunstoffach] Bildhauer

[Geburtsort] Inspruck [Religion] Katholisch

[Eintritt] d(en) 6t(en) November 1800.“

Bibl. Th-B 20 (1927) 494–496; MúvLex 2 (1966) 651; AKL 80 (2014) 464–465. – Böckh 1821, 262; Lützow 1877, 93, 182; Weißenhofer 1918; Schoen 1930a 134; Petrová 1958, 76; Wagner 1967, 66, 90, 94, 113, 369, 408; Fuchs 1973, Bd. 2, K116; Zádor 1976, 287, 290; Kat. Klassizismus in Wien 1978, 170; Kat. Művészet Magyarországon 1980, 288–289; Lyka 1981, 440 és passim; Csatkai 1983, 43; Bibó 1984, 241; Kat. Tirolische Nation 1984, 432–436, valamint passim; Sisa 1989, 21, 67; Katolikus templomok 1991, 276, 284; Kunst des 19. Jahrhunderts 1993, 211–212; Sisa 1996, 147–149, 152; Mons Sacer 1996, II. 210–211; Galavics 1999, 25; Kat. Történelem-kép 2000, 543; Miklósi-Sikes 2001, 284, 329, 336; Hagen 2002, 112–113; Sisa 2006, 43, 63, 96; Neuwirth 2007, 203, 211–213, 214; Neuwirth 2007a, 224, 235; Szvoboda-Dománszky 2007, 47; Szvoboda-Dománszky 2011, 152; M. művészet a 19. században 2013, 102, 107, 165, 173; Körner 2013, 327, 359.

Nr. 275

Klimes (Klimeš), Thomas [sz. Plansko, Morvaország, működött 1780 és 1788 között tbk. Kassán] portréfestő

Sign. 2½

fol. 6v

1771. január

„Glimisch, Tomas

Von Plansko Zeichner

Janu(ar) [1]771“

Sign. 2

fol. 31v

1774. november 7.

„Klimess: Tohmas: (!)

aus Mähren von Plansko gebürtig ein

Maler,

wohnhaft in Jacober gässel N: 9.

7 November 1774“

Bibl. Th-B 20 (1927) 497; MúvLex 2 (1966) 651. – Garas 1955, 226; Kat. Művészet Magyarországon 1980, 172–173; Petrová-Pleskotová 1983, 92; Csatkai 1983, 54, 75, 76; Papp 2012, 74, 262.

Nr. 276

„Klintok, Johann“ [sz. Belényes *1789] énekes

Sign. 7

p. 117

1807. november 10.

„Klintok, Johann:

griechisch-kath(olisch). 18. Jahre alt, ein Bauers Sohn Belényes in Biharar-Comitat in Ungarn gebürtig, ist als Sänger in der griechisch kath(olisch) Pfarre bey St. Barbara angestellt, und wohnt auch daselbst.

den 10. November 1807.“

[lapszéli bejegyzés] „geschr(iebenes).

Zeug(nis). d(en) 1. May [1]809.“

Sign. 10

Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]

p. 27

1810. március 8.

„Klintok, Johann

[Alter] 18 [Geburts Orth] Ungarn, Groß

Wardein [Religion und Wohnung]

Griechisch Katholisch,

wohnt in der Leopoldstadt Nr. 293.

[Aufnahmtag] den 8t(en) Merz 1810“

Irod. Fleischer 1935, 58 (beiratkozásként csak 1807. nov. 10. szerepel); Szögi 2013, 318/6832 (a beiratkozás dátumaként csak 1807 szerepel).

Bibl. Szabó–Szögi 1998, 268/2138.

→ „Kneip, Gebhard“, ld. Nr. 738.

Nr. 277
Knoller, Martin [Steinach am Brenner
1725 – 1804 Milánó] freskó- és
oltárképfestő, történeti és portréfestő

Sign. 1/a
Fünftehendes Alphabet, 1751
p. 318
1751. december 3.
„Knoller Martin
von Steinach aus Tyrol ein Mahler
in Cond(ition). bey d(er) Fr(au). Zehnerin
im Winteri(schen) H(aus).
3. xb(ris). 1751”

Irod. Baumgartl 1986, 10; Baumgartl 2004, 15.
Bibl. Th-B 21 (1927) 25–27; MűvLex 2
(1966) 655; AKL 81 (2014) 36–37. – Popp
1905; Noack 1907, 100, 412; Garas 1955, 226;
Wagner 1967, 424; Schöny 1970, 116; Michel
1971, 288–289; Egg 1972, 238; Fuchs 1973,
Bd. 2, K118; Fuchs 1978, E-Bd. 1, K191;
Cerny 1978, 29; Baum 1980, 262–264; Kat.
Tirolische Nation 1984, 390–398; Baumgartl
1986; Kratinová 1988, 10; Garas 1992,
420; Kronbichler 1992, 46; Hosch 1994, 70;
Kronbichler 1995a, 45; Röttgen 1998, 215–222;
Barock 1999, 378–380, 448–450; Bushart
1999, 202–209; Baumgartl 2004; Kronbichler
2007a, 166–167; Buzási 2013, 13, 14, 15–16;
Körner 2013, 66, 67.

Nr. 278
„Knot, Lorenz” [sz. Eger] kőműves

Sign. 1/b
fol. 141v
1754. december 3. (!)
„Knot Laurenti(us)
ein Maurer von Erlau aus Ungarn,
dermahlen bey dem weiß Rössel auf dem
Salzgries
Archit:
3. Decembr(is) 1754.”

Sign. 1/c
p. 140
1754. december 2. (!)

„Knot Laurent(ius):
von Erlau in Ungarn, Maurer,
1: auf dem Salzgries bey dem weissen Rössl.
Arch:
2 xb(ris): 1754”

Irod. Fleischer 1935, 58 (beiratkozás dátuma:
december 2.); Kissné Bognár 2004, 313/5723
(mint „Baumeister”).
Bibl. Voit 1969, 350–351 (Fleischer alapján).

Nr. 279
Koczka, Stephan (István)
[sz. „Félegyháza”] rajzoló

Sign. 2
fol. 61v
1783. június 6.
„Koczka: Stephanus:
Felegyhóziensis ex Hungaria,
habitas in Citta Leopoldina, in Rothen
Thor, sub N: 245.
6. Junj [1]783”

Irod. Fleischer 1935, 59 (születési éve 1759,
amit a forrás nem tartalmaz, tanulmányait
1786. év végéig írja, de a név a későbbi
években nem fordul elő); Kissné Bognár
2004, 319/5856 (születési évre 1759, a
tanulmányokra 1783–1786. decemberi dátum;
a forrásban mindez nem található meg).
Bibl. Garas 1955, 227.

Nr. 280
Kohl, Clemens [Prága 1754 – 1807 Bécs]
grafikus, rézmetsző és illusztrátor

Sign. 2½
fol. 9r
1781
„Kohl, Clement
Prag, Kupferstecher”

Bibl. Th-B 21 (1927) 200; AKL 81 (2014)
168–169. – Gerold, 1803, 164; Lützow 1877,
67; Pataky 1951, 35, 86; Kat. Művészet
Magyarországon 1980, 217, 248; Kat.
Maulbertsch 1996, 328–331; Papp 2012,
passim.

Nr. 281
Kohl, Jakob [Bécs 1734 – 1788 Bécs]
portré- és történeti festő

Sign. 1/b
fol. 84v
1744. május 30.
„Kohl, Jacob
hier gebürdig eines Zinngießers Sohn
wohnt auff dem Neÿbau in der Gnädig(en)
frau von Etihoffisch [Nettighoffisch] Hauß.
den 30. May 1744“

Sign. 1/a
Elftes Alphabet, 1744
p. 254
1744. május 30.
„Kohl Jakob,
Zinngießers S(ohn):
l. auf dem Neubau im Netickhofischen
H(aus):
z:
30 May 1744“

Sign. 1/b
fol. 100r
1749. október 22.
„Kohl, Jacob
zin gießers Sohn, gebürtig zu Wienn
wohnhafft in Nettighoffischem haus auf
dem Neÿbau.
22. octob(ris) 1749“

Sign. 1/a
Dreÿzechendes Alphabet, 1749
p. 280
1749. október 22.
„Koll Jacobus,
von Wienn, ein Zinngießers-S(ohn).
l. auf dem Neubau im Nettighofischen
H(aus):
22. oct(bris): 1749“

Bibl. Th-B 21 (1927) 202; MűvLex 2
(1966) 660. – *Fleischer* 1932, 133, 156; *Garas*
1955, 227; *Wagner* 1967, 422; *Cerny* 1978,
22; *Petrová-Pleskotová* 1983, 40; *Petrová-
Pleskotová* 1990, 94; *Garas* 1992, 421; *Kat.*
Zsánernmetamorfózisok 1993, 372–373; *Kat.*
Selbstbild 2004, 142–143; *Trnek* 1997, 241;

Dachs 1998a, 44; *Balázsová-Medvecký-Slivka*
2009, 157.

Nr. 282
„Kohn, Jakob“ [sz. Pozsony] rajzoló

Sign. 2½
fol. 6r
1770. június
„Kohn, Jacob
Prespurg Zeichner
Junÿ [1]770“

Irod. Kissné Bognár 2004, 316/6784.

Nr. 283
Kohre, Sigmund (Koré / Kóréh
Zsigmond) [Bikfalva 1760 – 1793 Bécs]
arcképfestő, rézmetsző

Sign. 2
fol. 77v
1787. október 1.
„Kohre: Sigmund:
v(on) Bikfalva aus Siben-bürgen 27 Jahr alt,
ein Maller
wohnhafft am Katzensteig im Dempfinger
Hof Nro 476.
1 8bris [1]787“

Irod. Fleischer 1935, 59; *Kissné Bognár* 2004,
319/5865.
Bibl. Th-B 21 (1927) 309–310 (Koré
Zsigmond); *MűvLex* 2 (1966) 684–685. –
Pataky 1951, 40, 119, 161; *Garas* 1955, 227;
Szabó-Szőgi 1998, 274/2195; *Papp* 2012, 26.

Nr. 284
Kopp, Johann Michael [működött Győr,
1743–1759/1760 k.; 1743-tól céhmester]
ötvös

Sign. 1/a
Drittes Alphabet, 1733 bis 1736
p. 94
1736. augusztus 14.
„Kopp Joan(nes): Mich(ael);
ein Ungar, goldschmied,

L: in d(er) Leop. Stadt beÿ dem goldnen
brunn,
z: auch in d(er) Arch:
d(en) 14 Aug(usti): [1]736"

Irod. *Fleischer* 1935, 59; *Mansfeld* 1938, 112;
Kissné Bognár 2004, 311/5659.
Bibl. *Kőszeghy* 1936, 123/741 (mint Kopf).

Nr. 285

„Koschinsk, Joseph“ [sz. „Nieder
Ungarn“, Alsó-Magyarország: a Garam
vidéke] szobrász

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 58
„Koschinsk Joseph
[Kunstfach] Bildhauer [Geburtsort] von
Nieder Ungarn“
[A beiratkozás évét nem adja meg.]

Nr. 286

„Kotz, Simon“ [sz. Székesfehérvár]
kőműves

Sign. 1/b
fol. 119r
1752. február 6.
„Kotz Simon
ein Maurer von Stuhlweißen burg aus
Ungarn gebürtig,
zu Maria Trost bey der Grün holer Stauden
wonhafft
Archit:
6. Februari 1752“

Sign. 1/a
Sechzehendes Alphabet, 1752
p. 336
1752. február 6.
„Kotz Simon
ein Maurer von Stuhlweissenburg
l: zu M. Trost beÿ der Hollerstaud(en)
6 Febr(uarii): 1752“

Irod. *Fleischer* 1935, 60; *Kissné Bognár* 2004,
313/5704.

Nr. 287

„Kováts Sámuel“ sz. Nagyenyed, † 1847
után]

Sign. 8
Protokoll der Architectur Schule 1801–1818
p. 6
[Nr.] 49.
„Kováts, Samuel
[Alter] 23 Jahr [Geburts Ort] von Enyed
in Siebürgen (!) [Religion] Reformited (!)
[Wohnort] Stadt No. 903.“
[A beiratkozás dátuma nincs megadva, de
1801 és 1805 közé tehető.]

Irod. *Szögi* 2013, 317/6784 (beiratkozását
1801-re teszi, apja: Oeconomus).
Bibl. *Szabó–Szögi* 1998, 278/2237.

→ „Kowanda, Franz“ [sz. Iglau,
Morvaország], vsz. Matthias Kowanda
[Prága 1711 – 1767 Ungarisch Hradisch],
valamint Wenzel Kowanda [Prága 1719 –
1788 Iglau] rokona, ld. Nr. 739.

Nr. 288

„Koy, Joseph“ [sz. feltehetően Erdély]

Sign. 2
fol. 58r
1782. július 24.
„Koy: Joseph:
dessen Vater König(licher)
Siebenbürg(ischer) Hofkanzlist
wohnhaft in dem Roßmaringäßel N: 454.
24. July [1]782“

Nr. 289

Kögel (Kögl / Kegel / Kegl) Joseph [sz.
Bamberg, 1748-ban Esterházy Ferencnek
dolgozik Pápán] festő

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 46
1731

„Kögel Joseph(us),
ein Franck, ite(m) [1731]“

Irod. *Mansfeld* 1938, 111.
Bibl. *Hajdecki* 1908, 152/8333, 196/9107,
360/13316, 364/13449, 381/13940; *Garas* 1955,
227.

Nr. 290
„Kögl, Johann“ [sz. Holics *1786] kertész

Sign. 8
Protokoll der Architectur Schule 1801–1818
p. 13
[Nr.] 112.
1804. június 7.
„Kögl, Johann
[Alter] 18 Jahr [Geburts Ort] aus Ungarn
von Hollitsch [Religion] Katho(lisch)
[Kunst oder Profession] Lust Gärtner
[Wohnort] Stadt in der k: Burg
d(en) 7(ten) Juny [1]804“

Irod. *Fleischer* 1935, 60 (mint szobrász, de
ez a forrásban nem szerepel); *Szőgi* 2013,
318/6812 (mint Kögf).

Nr. 291
Kögler, Matthias [1784-ben a budai tanács
megbízására köztéri szoborterv] szobrász
feltehetően vele azonos:

Sign. 1/c
p. 140
1754. november 10.
„Kögler Mathias,
von Wienn gutschers S(ohn):
I: bey der Rondellen in Todengassel zu M:
Troost bey Mathias Umsin gesperlmacher
10 9b(ris) 1754“

Bibl. *Th-B* 21 (1927) 115. – *Schoen* 1919;
Aggházy 1959, 227; *Zádor* 1976, 288; *Malikova*
1973, 138; *Cerny* 1978, 25; *Rusina* 1983,
132–133; *Barok* 1998, 91, 451.

Nr. 292
„Kölisch, Franz“ [„aus Ungarn“ *1787]

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 63
1801. június 1.
„Kölisch Franz
[Alter] 14 [Kunsth] Schüler der
Landschafts Klasse [Geburtsort] aus
Ungarn [Aeltern] Tischlermeister [Religion]
Katholisch [Eintritt] d(en) 1t(en) Juny 1801.“

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
p. 25
1801. június 1.
„Kölisch, Franz
[Alter] 14 [Geburts Orth] Hungarn
[Religion und Wohnung] katholisch in der
Stadt Nr. 23 [Karakter des Vaters] Tischler
Meister [Aufnahmetag] den 1t(en) Juny
1801“

Irod. *Fleischer* 1935, 60; *Szőgi* 2013, 317/6785.

Nr. 293
„König, Franz“ [sz. Körmöcbánya]
Maximilian II. König [Bécs 1727 – 1782
Bécs] éremvésnök fia

Sign. 2
fol. 51v
1780. május 8.
„König: Franz:
gebürtig von Kremnitz in Ungarn dess(en)
Vater ober Graveur alda,
Stud(iosus): Phys(icae).
wohaft (!) auf der Wieden N: 362
8. May [1]780“

Irod. *Fleischer* 1935, 60; *Kissné Bognár*
2004, 318/5840 (mint Kupferstecher, ez a
forrásban nem szerepel).
Bibl. *Matrikel der Universität Wien* 2014,
196 („Hung. Kremnitzensis, log. nob.“,
tanév: 1777/78).

Nr. 294
„König, Kaspar“ [sz. Buda] asztalosinas

Sign. 1/b
fol. 6r

1738. július 28.
„König, Cosper (!)
gebirgig von Offen auß Ungern, Ein
dischler gesel, will archideckdur lehrnen,
dessen Vatter Ein hauer gewesen,
In d(er) arbeit bey Hanß Jos(ephus):
Lendweg, in cranzfeldischen hauß auser
Maria Hilff.
den 28 dito [Jül] 1738“

Sign. 1/a
Fünftes Alphabet, 1738
p. 156
1738. július 28
„König Caspar(us),
von Ofen, ein Tischler,
z: in d(er) Arch:
d(en) 28 Jul(ii): 1738“

Irod. Fleischer 1935, 60; Mansfeld 1938, 112;
Kissné Bognár 2004, 311/5667 (a beiratkozás
dátuma július 18.).

Nr. 295
König, Maximilian II. [Bécs 1727 – 1782
Bécs] éremvénnök

Sign. 1/b
fol. 78v
1743. november 8. (!)
„König Maximilian
gebohren von Wien
wohnt bey H(ern) Donner in Müntz Ambt
den 8. November 1743“

Sign. 1/a
Zehentes Alphabet, 1743
p. 239
1743. október 8. (!)
„König Maximilian(us);
von Wienn,
L: bey H(ern) Donner in Münzamt
z:
d(en) 8 octob(ri)s 1743“

Bibl. Th-B 21 (1927) 143 (Maximilian II.
König, d. J. † 1782); MűvLex 2 (1966) 702.
– Kábebo 1880, 42; Huszár-Procopius 1932,
72 (életrajzi adatokkal); Malikova 1973,
126–127.

Nr. 296
Königer (Kiniger), Veit [Innichen, Dél-
Tirol 1729 – 1792 Graz] szobrász

Sign. 1/a
Fünfezhendes Alphabet, 1751
p. 317
1751. július 5.
„Königer Vitus
von Inichen aus Tÿrol ein bildhauer in
Cond(ition): bey H(ern) Schletterer.
5 Jülii 1751“

Sign. 1/a
Siebenzehendes Alphabet, 1753
p. 355
1753. augusztus 18.
„Königer Vitus,
von Inichen aus Tÿrol, Bildhauer bey
H(ern) Schletterer.
18 Aug(usti): 1753“

Bibl. Th-B 21 (1927) 164–165 (Veit Königer);
AKL 81 (2014) 139–140. – Kábebo 1880,
38, 39; Fleischer 1932, 150; Aggházy 1959,
227; Aggházy 1967, 339, 345–346; Wagner
1967, 423; Cerny 1978, 24; Baum 1980, 268;
Jávor 1985, 197–201; Barock 1999, 510–511;
Schemper-Sparholz 2004, 153; Jávor 2006, 49;
Amman 2007, 61, 86; Repanič-Braun 2008, 338.

Nr. 297
Köpp, Anton [Bécs 1766 – 1826 Bécs] festő
és rézkarcoló, scagliuola-művész
Wolfgang Köpp [1738–1807] festő fia

Sign. 2
fol. 46r
1778. november 11.
„Köpp: Aton: (!)
dessen Vater Professor von der Zeichnung
in der k:k. Theresiano,

wohnhaft auf der wieden in dem
Starenbergischen Freyhaus Nro 90.
11. Nov(embri) [1]778."

Bibl. *Th-B* 20 (1927) 170 (Koepp). – *Böckh* 1821, 263; *Wagner* 1967, 424; *Fuchs* 1973, Bd. 2, K123; *Cerny* 1978, 29; *Duschanek* 1994/95, 180, 182, 218/37. j. (mint Wolfgang Köpp természetes fia); *Jávör A.* in: MAMÜL 6 (2006) 214–215 (Wolfgang Köpp szócikkében); *Jávör* 2006, 53; *Buzási* 2008, 181/2. j.

Nr. 298 Köpp (Kepp), Johann Georg [Kismarton 1740 – 1796 után] festő Wolfgang Köpp [1738–1807] festő testvére
--

Sign. 1/c
p. 146
1758. március 17.
„Kepp Georg(ius):
von Eisenstad, Mahlers S(ohn): von Fürst
Esterhasi recom[m]endirt
17 Mart(ii): [1758]
Arch."

Irod. *Fleischer* 1935, 57 (mint építész);
Duschanek 1994/95, 218/18. j.; *Kissné Bognár* 2004, 314/5748.
Bibl. ÖKT Bd. 24. Eisenstadt 1932, XXIX
(Johann Georg Köpp, sz. 1740); *Garas* 1955, 227; *Aggházy* 1959, 223 (asztalosként, a beiratkozás éve: 1752); *Duschanek* 1994/95, 218; *Jávör* 2006, 54; *Buzási* 2008, 181/2. j.; *Prickler* 2013, 184. Halálozási dátumához ld. jelen kötet tanulmányának 104. jegyzetét.

Nr. 299 Köpp (Kepp), Wolfgang (Farkas) [Kismarton 1738 – 1807 Bécs] freskó- és oltárképfestő, scagliuola-művész Johann Georg Köpp [1740–1796 után] festő testvére
--

Sign. 1/b
fol. 123v

1752. augusztus 1.
„Kepp Wolfgang
eines Tischlers Sohn aus der Eifenstadt
gebürtig
dermahlen bey der Haußmeisterin beym
guldnen Löwen auf der leimgruben
1. Augusti A(nn)o 1752"

Sign. 1/a
Sechzehendes Alphabet, 1752
p. 337
1752. október 16.
„Kepp Wolfgang(us):
Tischlers S(ohn): von Eisenstadt,
l: beym goldenen Löwen auf der
Laimgruben
16. oct(obris): 1752"

Irod. *Fleischer* 1935, 57 (Kepp Farkas,
kismartoni asztalosmester, beiratkozásként
csak 1752. október 16.), 60 (Köpp Farkas,
Kismarton, aki a festészeti szakosztályt
látogatta 1767 és 1769 között. Erre nincs
forrásadat, a megadott éveknél a megfelelő
kötetekben – Sign. 1/c, Sign. 2 – nem
szerepel a neve); *Duschanek* 1994/95, 178,
218/20. j. (csak Sign. 1/a); *Kissné Bognár* 2004, 313/5702 (Kepp, Tischlermeister, a beiratkozás dátumaként csak 1752. okt. 16.); *Kissné Bognár* 2004, 315/5769 (Köpp, a beiratkozás dátuma 1767, megjegyzés: 1767–69, mindegyikre nincs forrásadat).
Bibl. *Th-B* 20 (1927) 170–171 (Koepp);
MűvLex 2 (1966) 706 (Köpp/Koepp,
Wolfgang). – *Garas* 1955, 227 (1767 és 1769 között az akadémián); *Wagner* 1967, 423;
Fuchs 1973, Bd. 2, K123; *Kat. Maulbertsch* 1974, 171–172; *Cerny* 1978, 26; *Trnek* 1989, 130; *Hosch* 1994, 75; *Duschanek* 1994/95;
Jávör A. in: MAMÜL 6 (2006) 214–216;
Jávör 2006, 53, 54, 55; *Dachs-Nickel* 2007, 67;
Buzási 2008; *Škorić* 2010, 581–582; *Prickler* 2013, 185; *Szentesi* 2013, 225/305; *Korhecz Papp* 2015, 26–29, 77, 106–107, 137–138.

Nr. 300 Kracker, Johann Lucas [Bécs 1719 – 1779 Eger] festő, freskó- és oltárképfestő

Sign. 1/a
Drittes Alphabet, 1733 bis 1736
p. 91
[1733 ?]
„Kracker Joan(nes);
ein Wiener, bildhauers Sohn,
L: im Frey haus auf dem getraid marckt,
z:
d(en) 18 9b(ri)s [1733 ?]“

Sign. 1/b
fol. 18r
1738. december 16.
„Krackher, Johannes
gebirgig von Wienn: dessen H(err): Vatter
Josebh Krackher ist
d(er) Zeit: in d(er) lehr bey H(erm) Herzog
in d(er) Josebh statt bey den 12 abosteln in
d(er) lehr(e):
den 16den dito [December] 1738“

Sign. 1/a
Fünftes Alphabet, 1738
p. 157
1738. december 16.
„Kracker Joannes,
von Wienn, bey H(erm) Herzog Mahler in
d(er) lehr,
z:
d(en) 16 xb(ri)s 1738“

Irod. Mansfeld 1938, 112; Szmracsányi 1937,
140 (Sign. 1/a); Garas 1941, 4, 76/1. j. (Sign.
1/b, 1738. évi beiratkozási dátummal és
vegyítve az 1/a adataival); Slavíček 1980,
273, 276/10. j. (Sign. 1/b); Jávor 1984, 198,
201, 208/16. j. (Sign. 1/a), 209/25. j. (Sign.
1/b); Jávor 2004, 311.
Bibl. Th-B 21 (1927) 375–376; MűvLex 2
(1966) 710–712; AKL 81 (2014) 437–438.
– Pigler 1922, 11–14, 41–42; Szmracsányi
1937, 46, 76, 87, 93, 109, 111, 113–114, 122,
140–143, 267, 268, 269, 289–294; Garas
1941; Garas 1955, 228; Voit 1969, 353–355;
Garas 1976, 278; Slavíček 1980; Baum 1980,
271–272; Krsek 1981, 8–10; Petrová-Pleskotová
1983, 65–69, 72, 74, 82, 84; Csatai 1983, 38,
40; Garas 1984, 181–182; Jávor 1984; Jávor
1984a, 108–117; Kratinová 1988, 8;

Petrová-Pleskotová 1990, 98; Garas 1992, 407,
416; Kat. Barokk Közép-Európában 1993,
238–244; Jávor 1993; Hosch 1994, 40; Kat.
Maulbertsch 1994, 298–299; Jávor 1999;
Jávor 2002; Jávor 2004; Jávor 2004a; Jávor A.
in: MAMÜL 6 (2006) 305–310; Jávor 2006,
50–51; Jávor 2007; Balážová-Medvecký-Slivka
2009, 96–111, 134–139; Jávor 2011; Ludányi
2013, 71–86; Arijčuk 2013; Balážová 2014;
Serfőző 2015.

Nr. 301
„Kracowitz, Joseph“ [sz. Erdély (?)]

Sign. 1/c
p. 152
1771. november 14.
„Kracowiz Jos(ephus):
Stud(iosus). Ethicæ, sein Vater Cancellist in
der Siebenbürg(ischen) Canzleij
l: bey dem Stuben Tohr in Dr Langisten
H(aus):
14 9b(ri)s
Zeich. u(nd). Arch: 1771.“

Nr. 302
„Kraeger, Johann“ [sz. Medgyes] asztalos

Sign. 2
fol. 36r
1775. október 12.
„Kraeger: Johannes:
ein Tischler aus Meidiasch, in Siebenbürgen
gebürtig
logiert zu Maria Hilff in der Ritter gassen in
blacherischen Hauß Nro 137.
12. October 1775“

Irod. Fleischer 1935, 61; Kissné Bognár 2004,
317/5822.
Bibl. Aggházy 1959, 228 (Fleischer alapján);
Szabó-Szőgi 1998, 183/2272 (Fleischer
alján).

→ „Kraft, Ignaz“ [sz. Tirol], szobrász, ld.
Nr. 740.

→ Krafft, Johann Joseph [Hanau 1786 – 1828 Neustift bei Wien], Johann Peter Krafft [1780–1856] testvére, ld. Nr. 741.

Nr. 303
Krafft, Peter (Johann Peter) [Hanau 1780 – 1856 Bécs] történelmi és portréfestő
Johann Joseph Krafft [1786–1828] festő testvére

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XI, 1799.
1799. május 1.
„Krafft, Peter
[Alter] 19 [Kunsthof] Mahler [Vaterland]
Hanau [Religion] Reformiert
[Eintritt] 1. Mai [1799]”

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 60
1799. május 1.
„Krafft Peter
[Alter] 19 [Kunsthof] Mahler, Historie
Mahler [Geburtsort] Hannau [Religion]
Reformiert [Eintritt] d(en) 1t(en) Mai 1799.”

Irod. *Frodl-Schneemann* 1984, 177/15. j.
Bibl. *Th-B* 21 (1927) 401–402 (Peter Krafft);
MűvLex 2 (1966) 713; AKL 81 (2014) 448
(Johann Peter Krafft). – *Lützow* 1877,
85, 97, 98, 99, 103, 182; *Wagner* 1967, 81,
94, 96, 99, 356, 366, 408, 424; *Fuchs* 1973,
Bd. 2, K132; *Schöny* 1975, 45–46; Kat.
Aufnahmewerke 1975, 15; *Zádor* 1976,
291; *Keil* 1977, 99; *Cerny* 1978, 30; Kat.
Művészet Magyarországon 1980, 169–171,
187; *Galavics* 1981; *Rózsa* 1981, 206; Kat.
Művészet Magyarországon 1981, 267–268;
Lyka 1981, passim; *Fuchs* 1981, 112; *Csatkai*
1983, 43, 44, 55, 56; *Frodl-Schneemann* 1984;
Szabó 1985, 117; *Trnek* 1989, 132–133; *Kunst*
des 19. Jahrhunderts 1993, 242–262; *Trnek*
1997, 263, 271; *Szentesi* 2000, 85, 86, 90;
Kat. *Történelem-kép* 2000, 529–532; *Hagen*
2002, 100–101; *Beňová* 2003, 111–112; Kat.
Selbstbild 2004, 190–191; *Sisa* 2006, 24, 25;

Krapf 2006, 20–21; *Telesko* 2006, 76, 80; Kat.
Aufgeklärt bürgerlich 2006, 242, 250, 262;
Szoboda-Dománszky 2007, 16, 17, 18, 22, 36,
56, 72, 94, 99, 177; *Király* 2010, 123–125; Kat.
Nemzet és művészet 2010, 318–319, 320;
Papp 2012, 144, 211–212; M. művészet a 19.
században 2013, 14; *Körner* 2013, 334.

Nr. 304
Krail (Kreil / Greil), Johann Peter [Bruck a. d. Leitha 1712 k. – 1744 Pozsony] kőfaragó

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 39
1731
„Greil Ioannes Petr(us),
von Bruck an d(er) Leyta
1731”

Irod. *Mansfeld* 1938, 107 (Greil, Petrus).
Bibl. *Aggházy* 1959, 228; *Petrová-Pleskotová*
1970, 221–222; *Maliková* 1973, 91; *Horváth*
1978b, 142; *Rusina* 1983, 138–139/34. j.;
Maliková 1983, 91; *Boros* 1985, 27–31;
Maliková 1993, 66–67; *Fidler* III. 1996, 230
(Kreil, Johann Peter).

Nr. 305
Kramer, Anton [Holics *1778 – 1835] porcelánfestő

Sign. 2
fol. 110v
1792. június 11.
„Kramer: Anton:
14. Jahr alt, von Holitsch aus Hungarn, der
Vater ist Kam(m)erdiener S(uae) Excellenz
General Baron v(on) Petrasch,
wohnt zu Margareten Nro 28. bey herm
v(on) Diern.
11. Juny [1]792”

Irod. *Fleischer* 1935, 61; *Szögi* 2013, 315/6746.
Bibl. *Th-B* 21 (1927) 419 (Anton Krammer);
Kat. *Wiener Porzellan* 1970, 41.

Nr. 306
„Kratzer, Johann“ [sz. Pest]

Sign. 2
fol. 20v
1772. október 5. (!)
„Kratzer Joh(ann): H(err).
Stud(iosus). mathemat(icae). aus Ungarn
von Pest
logiert im Sauwinckel im alten Thurn Hauß
5. Octobr(is) 1772“

Sign. 1/c
p. 152
1772. október 15. (!)
„Kratzer Joan(nes):
Stud(iosus): von Pest:
l: beý dem rothen Thurn in alt(em) Thurn (!)
Arch:
15 Oct(oberis). 1772“

Irod. *Fleischer* 1935, 61 (beiratkozás dátuma:
október 5.); *Kissné Bognár* 2004, 317/5803 (a
beiratkozás dátuma: 1772. okt. 5.).
Bibl. *Kiss* 2000, 70/1079; Matrikel der
Universität Wien 2014, 204 („Krazer Joannes,
Hung. Pestinensis log.“, tanév: 1770/71).

Nr. 307
Krechowszkij, (Krecsowszky / Krcsovsky
/ Kresowsly / Greczovsky), Adalbert
[sz. Árva vm.] orvos

Sign. 2
fol. 14v
1770. április 5.
„Krechowszkj Adalbertus H(err)
doctor medicinæ Hungarus Fagastrensis
dermahl(en) in der Ungargassen.
5. April 1770“

Irod. *Fleischer* 1935, 61 (mint Krecsowszky
Béla); *Kissné Bognár* 2004, 316/5785
(Krecsowszki).
Bibl. *Horányi* 1776, 448; *Kiss* 2000, 62/852
(1763: beiratkozik, 1769 febr.: védés és
doktorrá avatás); *Magyar L. A.* in: MAMÜL
7 (2007) 298; uő in: MAMÜL 8 (2008) 372;
Matrikel der Universität Wien 2014, 311

(„Greczovsky, Ung. med. auditor“, tanév:
1762/63).

Nr. 308
Krembsen, Joseph (Johann Joseph) [„ein
Ungar“] ötvös

Sign. 1/a
Drittes Alphabet, 1733 bis 1736
p. 91
[1733 ?] november 14.
„Krembsen Ioseph(us)
ein Ungar,
L: im Tiefen graben beý den(en) 3 Säulen
beý dem Goldschmid
z:
d(en) 14 9br(is) [1733 ?]“

Irod. *Fleischer* 1935, 61 (tanulmányok:
1736 végéig, a forrásban ez nem szerepel);
Mansfeld 1938, 112; *Kissné Bognár* 2004,
310/5648 (mint Kremser, ill. Kramer, a
szállásadó alapján: „Goldschmied“).
Bibl. *Th-B* 21 (1927) 493 (Johann Joseph
Krembsen); *Petrová-Pleskotová* 1995, 240.

→ „Kreutzinger, Franz“ [sz. Bécs 1768], ld.
Nr. 742.

→ „Kreutzinger, Franz“ [sz. Bécs 1792], id.
Joseph Kreutzinger [1757–1829] fia, ld. Nr.
743.

→ „Kreutzinger, Joseph, ifj.“ [sz. Bécs
1792], id. Joseph Kreutzinger [1757–1829]
fia, ld. Nr. 744.

Nr. 309
Kreutzinger, Joseph [Bécs 1757 – 1829
Bécs] portréfestő

Sign. 2½
fol. 7r
1772. január
„Kreützingen, Joseph
Wien, Maler
Jan(uar) [1]772“

Bibl. Th-B 21 (1927) 519–521; MűvLex 2 (1966) 722; AKL 82 (2014) 4 (Josef Kreutzinger). – Garas 1955, 229; Grimschitz 1960; Schöny 1970, 109; Fuchs 1973, Bd. 2, K139; Keil 1977, 92; F. Csanak 1978, 579, 582, 583; Kat. Művészet Magyarországon 1980, 187; Fuchs 1981, 114–115; Lyka 1981, 11, 13, 15, 103, 137, 212, 442; Csatai 1983, 29, 38, 52, 53, 54, 55, 58, 75; Szabó 1985, 8, 69–70; Kat. MTA és a művészetek 1992, 39–41; Kunst des 19. Jahrhunderts 1993, 268–269; Sisa 2006, 16.

Nr. 310
„Kriegel, Christian“ [sz. Eperjes]

Sign. 1/c
p. 151
1771. június 26.
„Kriegel Christian
Stud(iosus): von Eperies aus Ungarn,
I: beý S. Peter beý dem Aug Gottes.
26 Junii 1771“

Sign. 2
fol. 17r
1771. június 26.
„Kriegel Kristian
Stud(iosus). aus Ungarn von Eperies,
dermahl in Aug Gottes auf dem Peter (!)
26 Junij 1771“

Irod. Fleischer 1935, 61 (mint „stud. phil.“);
Kissné Bognár 2004, 316/5794 (mint „Stud.
Phil.“).

Nr. 311
„Krieger, Franz“ [sz. Győr]

Sign. 8
Protokoll der Architectur Schule 1801–1818
p. 13
1804. március 12.
„Krieger, Franz
[Alter] 22 Jahr [Geburts Ort] aus Raab in
Hungarn [Religion] Kath(olisch) [Wohnort]
Landstra(ße) No. 229.
d(en)12 März [1]804“

Irod. Fleischer 1935, 61; Szögi 2013, 318/6813
(mint Kringer).

Nr. 312
„Krizinger, Philipp“ [sz. Nickelsdorf,
Burgenland]

Sign. 1/b
fol. 122v
1752. június 27.
„Kri(e)zinger Philippus
Studios(us) aus Ungarn von Nickels dorff
gebürtig
beý der guldnen Rosen auf der Leimgruben
wonhafft.
27. Junij 1752“

Sign. 1/a
Sechzehendes Alphabet, 1752
p. 337
1752. június 27.
„Krizinger Philip(pus):
Stud(iosus): von Nicolsdorf aus Ungarn
I: beý der goldenen Rosen auf der
laimgrub(e)
27 Jun(ii). 1752“

Nr. 313
Kronovetter (Kronavetter / Kranovetter /
Cronovetter / Cronewetter), Gabriel
[sz. Pest, † 1774 előtt] oltárképfestő

Sign. 1/b
fol. 2v
1738. február 3. (!)
„Cronnevitter, Gabriel
natif de peste en hongrie, son [beszúrva:
père] pintre (!), et lui ausi,
loge sur le spitberge im pelicanerischen
haus,
pour le déssein
le 3 fevrier 1738“

Sign. 1/a
Fünftes Alphabet, 1738
p. 152
1738. február 5. (!)
„Cronewetter Gabriel,
ein Ungar von Pest,

Mahler,
z:
d(en) 5. Feb(ruarii): 1738"

Irod. *Fleischer* 1935, 35 (mint Cronowetter);
Mansfeld 1938, 103 (mint Cronowetter,
beiratkozás dátuma: február 5.); *Kissné
Bognár* 2004, 311/5666.
Bibl. *Hajdecki* 1908, 155/8374; *Schoen* 1930,
182; *Némethi* 1884, 104 (Kranovetter);
Schoen é. n. 2; *Garas* 1955, 230 (Kronovetter,
származási helyként Pécs); Katolikus
templomok 1991, 276; *Jávör* 2006, 54;
Korhecz Papp 2012, 273; *Korhecz Papp* 2013,
15.

Nr. 314

Kröll, Anton [sz. Karintia] festő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 12
1726/1728
„Kröll Antoni(us)
ein Kamthner"

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 41
1730
„Gröll Antoni(us),
von Wienn, nach dem modell, ite(m)
[1730]"

Irod. *Mansfeld* 1938, 107, 112.
Bibl. *Th-B* 21 (1927) 554 (A. Kröll). – *Cerny*
1978, 20; *Gutsch* 1992, 70; *Fidler* III. 1996,
231. (Anton Kröll, Pálffy Károly 1752-ben
még adósa egy 1739-ben végzett munka
miatt).

Nr. 315

Kuhlmeister (Küchelmeister /
Kuckelmeister), Anton [sz. Bécs, † 1815
után] festő

Sign. 2½
fol. 5v

1770. március
„Küchelmeister, Anton
Wien Maler.
Merz [1]770"

Bibl. Mo. Műv. Eml. 1961, 95 (Felsőtárkány,
r. k. plébániatemplom, szignált képe 1813-
ból); *Voit* 1969, 356 (Kuckelmeister); *Lyka*
1981, 316, 364, 442; *Nagy* 1994, 16, 75, 93,
105, 135; *Nagy* 1998, 188.

Nr. 316

Kunike, Adolph Friedrich [Greifswald
1777 – 1838 Bécs] festő, rajzoló, litográfus,
kiadó

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XXII, 1804.
1804. április 22.
„Kunike Friderich Adolph
[Alter] 27 [Kunstfach] Mahler [Vaterland]
von Greifswalde in Schwedisch Pom(m)ern
auf der Insel Rügen [Eltern] dessen Vatter
ist Land Edlmann [Religion] Evangelisch
[Eintritt] d(en) 22t(en) April [1]804"

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 61
1804. április 22.
„Kunike Fridrich Adolph
[Alter] 27 [Kunstfach] Mahler [Geburtsort]
Greifswald in Schwedisch Pomern
[Aeltern] Landedelmann [Religion]
evangelisch [Eintritt] d(en) 22t(en) April
1804."

Sign. 7
p. 87
1804. április 23. (!)
„Kunike: Fridrich Adolph:
Luth(eraner) 27 Jahre alt, eines
Guthsbesitzers Sohn von Greifswald aus
Schweden,
wohnt dermahls in der Krugerstraß No.
1076, 4t(en) Stock
den 23. April 1804."

Bibl. Th-B 22 (1928) 105–106; AKL 82 (2014) 274. – *Fuchs* 1978, E-Bd. 1, K204; *Lyka* 1981, 241, 304, 442; *Rózsa* 1981, 205; *Sisa* 1989, 69.

Nr. 317
Kupelwieser, Leopold [Piesting 1796 – 1862 Bécs] festő

Sign. 7

p. 126

1809. február 9.

„Kupelwieser: Leopold:

Kath(olisch) 12. Jahre alt zu Pisting im
Viertl. Unter Wiener: Wald gebürtig, dessen
Vater ist k. k. Canal Oeconomie-Verwalter,
wohnt in der Jägerzeil No. 464.
den 9. Febrero Anno 1809.”

Irod. Feuchtmüller 1970, 161/12. j.

Bibl. Th-B 22 (1928) 121–123; AKL 82 (2014) 297–298. – *Böckh* 1821, 265; *Lützow* 1877, passim; *Schoen* 1938, 10–11, 17; *Wagner* 1967, 152–155, 366, 372–373, 409, valamint passim; *Feuchtmüller* 1970; *Fuchs* 1973, Bd. 2. 146–147; *Lyka* 1981, 19, 271–272, 393, 442; *Szabó* 1985, 196; Katolikus templomok 1991, 270, 279; Kunst des 19. Jahrhunderts 1993, 276–277; *Telesko* 2006, 81; *Szvoboda-Dománzsky* 2007, 37, 104, 170; *Buzási* 2016, 57–58.

Nr. 318
Kühnel, Paul [Kismarton 1765 – 1824 Bécs] építész

Sign. 2

fol. 59v

1782. december 3.

„Kühnel: Paul:

Stud(iosus): Math(ematicae): von
Eisenstadt gebürtig
wohnhaft in der Jägerzeil bei dem grünen
Crantz
3. xbris [1]782”

Irod. *Fleischer* 1935, 62 (1787: Gundel-dij, 1789: udvari dij aranyérem); *Prokopp* 1972, 30; *Kissné Bognár* 2004, 318/5849 (1787:

Gundel-dij, 1789: udvari dij aranyérem)
Bibl. Th-B 22 (1928) 62. – *Böckh* 1821, 265; *Zádor-Rados* 1948, 312–313; *Prokopp* 1972; *Cifka* 1978, 509; *Sisa* 1989, 32, 80; Katolikus templomok 1991, 273; *Sisa* 1996, 146, 149; *Sisa* 2006, 47–48; *Terdik* 2010, 718–720; M. művészet a 19. században 2013, 122–125; *Szentesi* 2014, 626.

→ Lampi, Franz Xaver von [Klagenfurt 1782 – 1852 Varsó], id. Johann Baptist Lampi [Romeno, Dél-Tirol 1751 – 1830 Bécs] fia, ld. Nr. 745.

Nr. 319
Lampi, Johann Baptist, ifj. [Trento 1775 – 1837 Bécs] arckép- és történeti festő
Johann Baptist Lampi [Romeno, Dél-Tirol 1751 – 1830 Bécs] festő fia

Sign. 2

fol. 70r

1786. június 3.

„Lampi: Johan(n):

11 Jahr alt, der H(err): Vater ist Mahler und
Proffes(s)or Academie,
wohnhaft auf dem alten Fleischmarkt beim
Golten Bām Nro 743.
3. Juni [1]786”

Bibl. Th-B 22 (1928) 275–276 (Johann Baptist Lampi d. J.); MűvLex 3 (1967) 19–20; AKL 83 (2014) 51 (Johann Baptist Lampi d. J.). – *Schöny* 1970, 126; *Egg* 1972, 246; *Fuchs* 1973, Bd. 3, K9 (Johann Baptist Lampi d. J.); *Cerny* 1978, 30; *Fuchs* 1979, E-Bd. 2, K8; Kat. Tirolische Nation 1984, 381–382; *Trnek* 1989, 137; *Mons Sacer* 1996, II. 204, 206–207, 226; *Trnek* 1997, 252; Kunst des 19. Jahrhunderts 1998, 13; Barok 1998, 73; *Hagen* 2002, 90–93; *Garas* in: Summary Catalogue Budapest 2003, 76–77; Kat. Selbstbild 2004, 194–195.

Nr. 320
„Landerer (Londerer), Franz Leopold”
[sz. Szombathely] réznyomó

Sign. 1/b
fol. 125v
1752. november 26. (!)
„Londerer Francisc(us) Leopold
von Stäin in Anger [recte: Steinamanger]
ein Kupff(er)drucker in Condit(ion):
beym Aepffel in der Blenckler Gassen auff
der Wieden.
26. Novembr(is) 1752”

Sign. 1/a
Sechzehendes Alphabet, 1752
p. 338
1752. október 26. (!)
„Landerer Fran(ciscus): Leop(olus):
Kupferdrucker von Stain in Anger in
Cond(ition):
auf der Widen in d(er) blencklergaß(e)
beym rothen Apfl.
26 oct(oberis): 1752”

Irod. *Fleischer* 1935, 63. (rézmetszőnek
mondja, a beiratkozás dátuma: november
26.); *Kissné Bognár* 2004, 313/5705 (mint
„Kupferstecher”, a beiratkozás dátuma:
november 26.).

Nr. 321
Lang, Johann Georg [sz. Nagyszeben
1720] festő

Sign. 1/b
fol. 91r
1749 április 15.
„Lang, Joan(nes): Georg
auf Siben Bürgen gebürtig,
wohnhafft in der Josephistatt bey 2 gelben
Löben (!).
15. April 1749”

Sign. 1/a
Dreyzehendes Alphabet, 1749
p. 281
1749. április 15.
„Lang Joan(nes): Georg
ein Sibenbürger, Mahler,
l: in der Jos: St: bey d(en) 2 gelben löwen:
15 April. 1749”

Irod. *Fleischer* 1935, 63; *Kissné Bognár* 2004,
312/5693.
Bibl. *Garas* 1955, 231; *Szabó-Szögi* 1998,
290/2342 (*Fleischer* alapján).

Nr. 322
Lang, Joseph Nikolaus [Innsbruck 1776 –
1835 Bécs] pénz- és éremvésnök

Sign. 2
fol. 117v
1793. április 17.
„Lang: Joseph:
17 Jahre alt, von Inspruck gebürtig, dessen
Vater ist Graveur
wohnt in der Alstervorstadt in der
Schwarzen Adler-Gasse No. 61.
17. April [1]793”

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 68
1794
„Lang Joseph
[Kunsthof] Bildhauer [Geburtsort] aus
Inspruck [Eintritt] seit 1794.”

Bibl. *Th-B* 22 (1928) 319 (Josef Nikolaus
Lang); *MűvLex* 3 (1967) 22. – *Böckh* 1821,
265; *Wagner* 1967, 425; *Egg* 1970, 390; *Egg*
1972, 312, 320; *Cerny* 1978, 31; *Lyka* 1981,
49, 263, 443; *Kat. Tirolische Nation* 1984,
517–520; *Neuwirth* 2007b, 239.

Nr. 323
„Langerer, Matthias” [sz. Komárom]
kőműves

Sign. 1/c
p. 170
1772. március 27.
„Langerer Mathias,
Maurer von Komorn, in der Arbeit bey
Meister Pock.
Arch.
27 Martii 1772”

Irod. *Fleischer* 1935, 63 (a beiratkozás
dátuma tévesen: március 21.); *Kissné Bognár*

2004, 317/5804 (a beiratkozás dátuma: március 21.).

Nr. 324

Langhof, Leopold Michael [sz.
Markersdorf am Ieschken, kimutatható
Pozsony: 1780 és 1784 között] szobrász

Sign. 2

fol. 25v

1773. július 6.

„Langhoff: Leopodus (!) Michäl:

Bildhauers Sohn aus Böhmen von Tetschen

[Ietschen] Gebürtig

6. Jully [1]773”

Bibl. *Luxová* 1968, 180; *Malíková* 1983, 92.

Nr. 325

„Laschack, Paul” [sz. Árvaváralja]
szobrász

Sign. 1/c

p. 165

1756. július 11.

„Laschack Paul(us)

von Orava in Hungarn bildhauer bey

H(erm) Leithner

11 Julii 1756”

Irod. *Fleischer* 1935, 63 (mint Lassák Pál,
beiratkozás: júli. 26.); *Kissné Bognár* 2004,
314/5740 (beiratkozás: júli. 26.).

Bibl. *Aggházy* 1959, 232 (Lassák Pál,
Fleischer alapján).

Nr. 326

„Laser, Joachim” [sz. Pozsony *1769]

Sign. 2

fol. 79v

1787. november 14.

„Laser: Joachim:

18 Jahr alt, ein Jud von Prespur.

wohnt im Offenkochgässel in Nro 257. im

3ten Stock

14 9bris [1]787”

Irod. *Fleischer* 1935, 63 (a beiratkozás
dátuma: november 11.); *Kissné Bognár* 2004,
319/5866.

Nr. 327

„Lazary, Franz” [„ein Ungar”] bolti szolgál

Sign. 1/a

Drittes Alphabet, 1733 bis 1736

p. 95

[1733 ?] október 16.

„Lazary Fran(ciscus):,

ein Ungar, gewölbdienner,

L: auf d(em) alten bauren Marck bey

H(erm) Gundian Kaufmann,

z:

d(en) 16 8b(ris) [1733 ?]”

Irod. *Fleischer* 1935, 63 (a beiratkozás
dátuma: 1736. október 16.); *Mansfeld* 1938,
113 (mint Lazarus); *Kissné Bognár* 2004,
311/5660 (a beiratkozás éve: 1736).

Nr. 328

Lechner, Johann [sz. Pest, kimutatható
Pozsony: 1759] építőmester

Sign. 1/b

fol. 141r

1754. november 30. (!)

„Lechner Joan(n)es [und Faderl Martin

von St Florian aus ober Oesterreich]

von Pest aus Ungarn, beede Maurer

beym weißen Lambel zu Maria Hilff

Archit.

30. Novembr(is) 1754.”

Sign. 1/c

p. 163

1754. november 24. (!)

„Lechner Joan

von Pest in Ungarn, Maurer

l: in d(er) neu(en) gaß(e) beym weißen

Lambl.

Arch:

24 9b(ris) 1754”

Irod. *Fleischer* 1935, 63 (a beiratkozás
dátuma: november 24.); *Kissné Bognár* 2004,

313/5724 (mint „Baumeister”, a forrásban nem szerepel).
Bibl. Petrová-Pleskotová 1998, 243.

→ „Lechner, Johann” [sz. Havasalföld], ld. Nr. 746.

Nr. 329
„Legradi, Franz” [sz. Pozsony]

Sign. 1/b
fol. 137r
1754. június 18.
„Legradi Franc(iscus):
Studios(us) von Preßburg,
auf dem Platzel bey dem goldenen Ring
Archit:
18 Junij 1754”

Sign. 1/c
p. 163
1754. június 18.
„Legradi Fran(ciscus):
von Pressburg(er). Comit. Stud(iosus):
log(icae):
l. beym golden(en) Ring bey S. Ulrich:
Arch:
18 Juny 1754”

Irod. Fleischer 1935, 63 (mint kőműves, a forrásban ez nem szerepel); Kissné Bognár 2004, 313/5725 (mint „Maurer”).
Bibl. Kiss 2000, 57/694.

Nr. 330
Lehner (Lener), Anton [sz. Kismarton]
festő

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 48
1731
„Lener Antoni(us),
von Eisenstadt,
ite(m) [1731]”

Irod. Fleischer 1935, 63 (mint Lencz Antal);
Mansfeld 1938, 113 (mint Lener); Kissné
Bognár 2004, 310/5639.
Bibl. Prickler 2013, 187, 188 (Johann Lehner
kismartoni festő [† 1731] fia).

Nr. 331
Leicher, Felix Ivo [Wagstadt, Felső-
Szilécia 1727 – 1812 Bécs] oltárképfestő

Sign. 1/a
Fünfzehendes Alphabet, 1751
p. 319
1751. december 3.
„Leicher Felix
ein Mahler aus Schlesien [beszúrva: von
Wagstadt]
in Cond(ition): bey d(er) Fr(au) Zehnerin
im Winteri(schen) H(aus):
3 xb(ris) 1751”

Irod. Slaviček 2007, 222, 242/10. j.; Škorić
2010, 578, 582/17. j.
Bibl. Th-B 22 (1928) 590; MűvLex 3 (1967)
46; AKL 84 (2015) 1–2. – Garas 1955, 231;
Garas 1958; Schöny 1970, 82; Fuchs 1979,
E-Bd. 2, K14; Baum 1980, 285–288; Krsek
1981, 13–14; Petrová-Pleskotová 1983, 48; Kat.
Maulbertsch 1984, 159–164; Kratinová 1988,
9; Javor 1990, 204–206; Petrová-Pleskotová
1990, 95–96; Garas 1992, 421; Kronbichler
1992, 47–48; Kat. Barokk Közép-Európában
1993, 252–254; Kat. Svátci v Strednej Európe
1993, 174; Hosch 1994, 70; Kat. Maulbertsch
1994, 308–309; Barok 1998, 64, 82, 481;
Garas in: Summary Catalogue Budapest
2003, 77–78; Kat. A modell 2004, 203; Javor
2006, 51; Slaviček 2007; Haris 2009; Medvecký
2013, 85, 135, 155; Korhecz Papp 2015, 30–41,
78–83, 107–113, 139–146.

Nr. 332
Leithner, Johann Georg [Graz 1725 – 1785
Bécs] szobrász

Sign. 1/a
Sechzehendes Alphabet, 1752

p. 338

1752. november 4.

„Leithner Joan(nes): Georg(ius):

von Graz, Bildhauer,

l: beÿ d(em) grün(en) Adler auf dem
Spitlberg.

4 9b(ri)s 1752“

Irod. Javor 2016, 134/24. j.

Bibl. Th-B 23 (1929) 2. – Pigler 1929, 104;

Fleischer 1932, 173; Kapossy 1938; Aggházy
1959, 232–233; Wagner 1967, 422; Voit 1969,
185–186, 359; Malíkova 1973, 115–117;
Cerný 1978, 21; Horváth 1978b, 143; Petrová-
Pleskotová 1995, 230; Fidler III. 1996, 232.

Nr. 333

Leitner (Leidner / Laithner / Lautner),
Johann Theophil [„ein Ungar“, kimutatható
Pozsony: 1733 és 1738 között] festő

Sign. 1/a

Erstes Alphabet, 1728 bis 1730

p. 14

1728/1730

„Leidner Joannes Theophil(us):
ein Ungar“

Irod. Fleischer 1935, 63; Mansfeld 1938,
113 (mint Leidner); Kissné Bognár 2004,
310/5632.

Bibl. Petrová-Pleskotová 1970, 224; Petrová-
Pleskotová 1983, 22.

→ „Leithner, Georg“, feltehetően Johann
Georg Leithner [1725–1785] rokona, ld. Nr.
747.

Nr. 334

„Lenterth, Karl“ [sz. Esztergom] festő

Sign. 1/c

p. 168

1764. október 8.

„Lenterth Carolus

von Gran gebürtig, Mahler

in Condition beÿ H(ernn) Bachmaÿer

8 8b(ri)s 1764“

Irod. Fleischer 1935, 64; Kissné Bognár 2004,
315/5760 (mint Leuterth)

Bibl. Garas 1955, 232 (Fleischer alapján).

Nr. 335

„Licy, Samuel“ [sz. Pozsony vm.]

Sign. 1/c

p. 170

1770. december 15.

„Licy [keresztnev kitöltetlen]

nobilis hungarus, Stud(iosus): aus dem

Preßburger Comitát

l: in der Bärenmüll

zur Arch:

15. Decemb(ri)s. 1770“

Sign. 2

fol. 16r

1770. december 15.

„Licy Samuel, H(ernn)

von Preßburger Comitát.

dermahlen bey der Schwarzen Beeren Mühl
auf der Wieden.

Archit.

15. Decembr(is) 1770“

Irod. Fleischer 1935, 64; Kissné Bognár
2004, 316/5786 (származási helyként
Pozsony).

Nr. 336

„Lideman (Liedmann / Liedermann),
Ernst“ [sz. Szepesszombat]
pászománykészítő

feltehetően Johann Bernhard Lidemann
ötvös rokona

Sign. 1/b

fol. 171r

1759. december 30. (!)

„Lied(er)man Ernest

ein Bosenentirer von Georgenberg in

Zipserland aus Ungarn

dermahlen auf dem Spitt(el) Berg beÿ guld.
Pelican.

30. Decembr(is) 1759“

Sign. 1/c

p. 167

1759. december 21. (!)

„Lidemann Ernest(us)

von Georgenberg aus dem Zipser Comitat,

Posamentirer,

I: beým Pelican

Arch:

21 xb(ris) 1759“

Irod. *Fleischer* 1935, 64. (János keresztnevével, Szepesváraljáról, tévesen kőművesnek mondja. A beiratkozás: dec. 21.); *Kissné Bognár* 2004, 315/5753 (tévesen mint „Maurer“, beiratkozás: dec. 21.).

Nr. 337

Lidemann, Johann Bernhard

[sz. Szepesszombat, † 1793 Lőcse; működött Igló: 1758–1762, Lőcse: 1762 után; a lőcsei ötvöscéhben 1758-tól tag, 1782-től céhmester] ötvös

feltehetően Ernst Lidemann rokona

Sign. 1/b

fol. 136v

1754. május 22. (!)

„Lideman(n) Johan(n) Bernhard

ein Goldarbeiter von Georgenberg aus

Ober Ungarn,

dermahlen in Klein Molckerhoff in

Gendelhoff

22 May 1754“

Sign. 1/c

p. 163

1754. május 21. (!)

„Lidemann Joan(nes): Bern(hardus):

von Georgenberg aus Zips goldarbeiter,

I: in Klein Mölckerhof

21 May 1754“

Irod. *Fleischer* 1935, 64 (beiratkozás: május 21.); *Kissné Bognár* 2004, 314/5726.

Bibl. *Mihalik* 1906, 60–61; *Kapossy* 1933, 262; *Kőszeghy* 1936, 211/1193; *Žijčák* 2014, 11, 12, 13, 14/44. j.

Nr. 338

Liebmenn (Liebermann), Lorenz

[Rottweil 1743 – 1787 Temesvár] szobrász

Sign. 1/c

p. 169

1769. április 3.

„Liebermann Laurent(ius):

von Rothweil. Bildhauer

I: beým dem Bildhauer Martin Fischer auf der Wieden

Angefangen den 3. April 1769“

Sign. 2½

fol. 6r

1770. június

„Liebermann, Lorenz

Rothwall Bildhauer

Juny [1]770“

Bibl. *Petri Biogr. Lex.* 1992, 1134 (halálozási dátum halotti anyakönyv alapján). – *Aggházy* 1959, 234 (Liebmenn); *Vártaciu-Medelet* 2012, 169, 249 (1773-tól polgár Temesváron).

Nr. 339

„Liebich, Joseph“ [sz. Zaránd *1775]

Sign. 2

fol. 105r

1791. október 4.

„Liebich: Joseph:

16 Jahr alt, von Szaranda aus Ungarn in

Arader Comitat, Sohn des Verstorbenen

Rittmeisters von Czeswitz Curassier,

wohnt dermahlen auf der Wieden im Fürst

Stahrembergischen Freyhauß auf der Stiege

Nro 6.

4. Octob(ris) [1]791“

Irod. *Fleischer* 1935, 64; *Szögi* 2013, 315/6733.

Bibl. *Szabó-Szögi* 1998, 300/2432.

→ Linck, Franz Anton [Speier 1743 – 1824], Franz Konrad Linck [1730–1793] testvére, ld. Nr. 748.

→ Linck, Franz Konrad [Speier 1730 – 1793
Mannheim], Franz Anton Linck [1743–1824]
testvére, ld. Nr. 749.

Nr. 340
„Lipp, Georg“ [sz. Radkersburg]

Sign. 1/b
fol. 143r
1755. március 14.
„Lipp Georgius
von Rackerspurg [recte: Radkersburg]
gebürtig,
in der Ungarischen Canzley bey'm Graff
Nejdasti [Nádasdy]
14. Martý 1755“

Sign. 1/c
p. 163
1755. március 14.
„Lipp Georgius,
von Rackerspurg (!), Tischlers S(ohn):
Zwerch (!), halt sich auf in d(er)
ungarischen Canzley
14 Martý 1755“

→ Locatelli (Locotelli), Matthias [Bécs
1755 – 1823 Bécs], ld. Nr. 750.

Nr. 341
Loder, Matthias (Matthäus) [Bécs 1781 –
1828 Vordernberg] tájkép- és portréfestő,
rajzoló, illusztrátor

Sign. 2
fol. 128v
1795. január 16.
„Loder: Mathias:
Kath(olisch). in der Josephstadt alhier
gebürtig 13. Jahre alt, der Vater ist ein
Tapezierer,
in der Jos. Stadt in langen Gasse bey'm
Strobelkopf. No. 106
den 16. January 1795“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808

p. VIII, 1797.
„Loder Mathias
[Vaterland] Wien“

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 69
1797.
„Loder Mathäus (!)
[Alter] 23 [Kunstfach] Historienmahler
[Geburtsort] Wien [Eintritt] seit 1797“
[Újbóli beiratkozás, feltehetően 1804-ben.]

Irod. Koschatzky 1978, 6, 42.
Bibl. Th-B 23 (1929) 311; AKL 85 (2015)
134–135. – Böckh 1821, 267; Pataky 1951, 71,
130; Schöny 1970, 152 (Matthias [Matthäus]
Loder, pontosított halálzási adattal);
Fuchs 1973, Bd. 3, K26; Koschatzky 1978
(Matthäus Loder); Fuchs 1979, E-Bd. 2,
K20; Kat. Művészet Magyarországon 1980,
236 (Matthäus Loder); Lyka 1981, 303,
444 (Matthäus Loder); Fuchs 1982, 20–21;
Szentesi 2000, 87; Papp 2012, passim.

Nr. 342
Loth, Christoph [sz. Bécs, 1738:
„kais. Hoftheatermaler“, 1742-től
Nagyszombatban polgár] udvari színházi
festő

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 48
1731
„Loth Christoph(us),
von Wienn,
auch in d(er) Arch:
ite(m) [1731]“

Irod. Mansfeld 1938, 114.
Bibl. Hajdecki 1908, 192/9037; Garas 1955,
232; Haupt 2007, Nr. 2692.

Nr. 343
Lumnitzer, Johann Georg [Lócse
1783 – 1864 Brünn] műkedvelő festő és
rézmetsző

Sign. 5
 Protokoll 1794–1808
 p. XXXII, 1807.
 1807. november 16.
 „Lumnitzer, Joh(ann): Georg
 [Alter] 24 [Kunstfach] Dilektand
 [Vaterland] von Leutschau in Ober Ungarn
 [Eltern] dessen Vatter Andreas (!) ist
 Mädchen-Lehrer [Religion] Evangel(isch)
 [Eintritt] d(en) 16t(en) Nov(embris) [1]807”

Sign. 3
 Namensregister 1787–1807
 p. 72
 1807. november 16.
 „Lumnitzer Johan Georg
 [Alter] 24 [Kunstfach] diletant (!)
 [Geburtsort] Leutschau in ober Ungarn
 [Aeltern] mathiyen (!) Lehrer [Religion]
 Evangelisch [Eintritt] 16t(en) Novembr(is)
 1807”

Irod. *Fleischer* 1935, 65; *Szőgi* 2013, 318/6833.
 Bibl. *Th-B* 23 (1929) 463; *MűvLex* 3
 (1967) 123. – *Pataky* 1951, 49, 76, 176; *Kat.*
Művészet Magyarországon 1980, 168; *Lyka*
 1981, 94, 95, 121, 124, 196, 319, 444; *Fuchs*
 1982, 21.

Nr. 344
 Lumnitzer, Stephan (István)
 [Selmecbánya 1749 – 1806 Pozsony] orvos,
 botanikus

Sign. 2
 fol. 32v
 1775. január 4.
 „Lumnitzer: Stephanus:
 Hungarus Schemnitzensis. Medicinæ
 Studios(us).
 Habitat in den untern Jesuiter Hauß. No
 772.
 4. Januari 1775”

Irod. *Fleischer* 1935, 65; *Kissné Bognár* 2004,
 317/5823.
 Bibl. *Magyar L. A.* in: *MAMÜL* 7 (2007)
 127–129.

Nr. 345
 Lütgendorf, Ferdinand (Karl Theodor
 Christian Peter) von [Würzburg 1785
 – 1858 Würzburg] festő, rézkarcoló,
 litográfus

Sign. 5
 Protokoll 1794–1808
 p. XX, 1803.
 1803. november 7.
 „Lütgendorf, Ferdinand Carl Theodor,
 Reichsfreyherr
 [Alter] 19 [Kunstfach] Mahler [Vaterland]
 von Würzburg [Eltern] dessen Herr Vatter
 Cabitane a la Suite [Religion] Katholisch
 [Eintritt] d(en) 7t(en) Novem(ber) [1]803.”

Sign. 3
 Namensregister 1787–1807
 p. 70
 1803. november 7.
 „Lütgendorf Ferdinand Carl Theodor,
 Bar(on):
 [Alter] 19 [Kunstfach] Mahler [Geburtsort]
 Würzburg [Aeltern] Capitain de la Suite
 [Religion] Katholisch [Eintritt] d(en) 7t(en)
 November 1803.”

Sign. 7
 p. 82
 1803. november 7.
 „Lütgendorf: Ferdinand, Carl Theodor
 Reichsfreyher von, 19. Jahre alt, kath(olisch)
 von Würzburg gebürtig dessen Herr Vater
 ist churbairischer Capitaine á la Suite
 wohnt in der Kohlmessergasse No. 500
 den 7. November 1803.”

Bibl. *Th-B* 23 (1929) 451; *MűvLex* 3
 (1967) 127. – *Pataky* 1951, 50, 51, 154,
 177; *Kapossy* 1952, 138; *Petrová* 1958, 77;
Gerszi 1960, 156; *Kat. Lütgendorff* 1968;
Keil 1977, 43; *Horváth* 1978b, 143; *Hajnóczy*
 1978, 622; *Rózsa* 1981, 205; *Csatkai* 1983,
 55; *Szabó* 1985, 97; *Glatz* 1990, 10, 66;
Beňová 2003, 116; *Beňová* 2007a, 89–107;
Szvoboda-Dománszky 2007, 42, 47; *Szvoboda-*
Dománszky 2011, 86.

Nr. 346
Mader (Maderer), Johann Christoph
(Christian) [„Nenndorf“, Leitmeritz
körtet, Csehország 1697 – 1761 Bécs]
udvari szobrász

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 15
1728
„Maderer Joannes Christian(us),
ein böhm, ite(m) 1728“

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 51
1730
„Maderer Christophor(us),
ein böhm, bildhauer,
ite(m) [1730]“

Irod. Mansfeld 1938, 114; Pözl-Malikova
2010, 637/76. j.
Bibl. Th-B 23 (1929) 527–528 (Christoph
Mader); MúvLex 3 (1967) 137. – Kábebo
1880, 39; Hajdecki 1908, 105/7481 („von
Nenndorf aus Böhmen“); Schoen 1930a, 27,
32, 86, 92, 96, 119–120 (sz. helyként megadja
Ullersdorfot is, Sternberg-Manderscheid 1913
alapján, ott 19); Aggházy 1959, 235, (Johann
Christoph Mader); Wagner 1967, 422; Cerny
1978, 20; Kat. Donner 1993, Nr. 150 (Johann
Christoph Mader); Schemper-Sparholz 2004,
142; Kelényi 2005, 22; Haupt 2007, Nr. 2739
(„Nenndorf“, Leitmeritzer Kreis, Böhmen);
Pözl-Malikova 2010, 636–642; Schemper-
Sparholz 2013, 9, 11.

Nr. 347
Magner, Karl [Bécs 1732 k. – 1790 Győr]
kályhásmeester

Sign. 1/b
fol. 83r
1744. április 23.
Magner, Carl
hier geböhren sein Vatter ist Portzellan
maher hier in der fabrico

wohnt in Althanisch(em) haus in der Rosau
den 23. April 1744“

Sign. 1/a
Elftes Alphabet, 1744
p. 256
1744. április 23.
„Magner Carol(us):
Von Wienn, Porzellan-machers S(ohn):,
l: in der Rossau im Althan(ischen) H(aus):,
z:
23 Apr(il): 1744“

Bibl. MúvLex 3 (1967) 140. – Szmezsányi
1937, 120, 206/101. j.; Jeney 1943; Voit 1969,
362; Cs. Dobrovits 1983, 126/330. j.; Gyuricza
A.–Sabján T. in: MAMÜL 5 (2006) 64; Ecsedy
2013, 568–569.

Nr. 348
Maidinger (Meidinger), Johann [Bécs
1733 – 1806 Bécs] oltárképfestő

Sign. 1/b
fol. 92v
1749. május 10.
„Maidinger, Joannes
ein sohn des H(erm): Fridrich Maidinger
sticker Maisters in Wien(n),
wohnhafft in großen Blauen hauß auf dem
Spittlberg.
10. Maji 1749“

Sign. 1/a
Dreýzechendes Alphabet, 1749
p. 282
1749. május 10.
„Maidinger Joan(nes):,
von Wienn, Stücker-S(ohn):,
l: auf dem Spittlberg im großen blauen
H(aus):
10 Maj 1749“

Irod. Jávor 2009, 157/2. j.
Bibl. Pigler 1922, 16, 18; Kapossy 1943, 12;
Garas 1955, 95, 233; Mo. Múv. Eml. 1959,
218; Garas 1960, 169, 224, 225; Petrová-
Pleskotová 1983, 40; Petrová-Pleskotová 1995,
234; Barok 1998, 82; Jávor 2009, 147; Jávor

2009a, 122, 124; *Balázsová-Medvecký-Slivka* 2009, 157; Kat. Maulbertsch-Winterhalder 2009, 252.

Nr. 349

Máji (Maly), Ignaz [sz. Zwettl, kimutatható Pozsonyban 1811 és 1826 között] festő

feltehetően vele azonos:

Sign. 1/c

p. 188

1771. május 12.

„Máji Jgn(atius):

von Zwetel, Maurerjung, sein Vater Hausmeister in Kaiser Spital.

Arch:

12 Maji. 1771”

Bibl. *Luxová* 1968, 179.

Nr. 350

Mak (Mack, Maka), Matthias Leopold [kimutatható Pest: 1774] szobrász

feltehetően vele azonos:

Sign. 1/b

fol. 174r

1760. november 14.

„Maka Mathias Leopold(us)

lauffers Sohn

bey: Ihr(er): Excell(enz): Gr(afen): Lochy [Losy von Losymthal] auf der Freyhung bey'm Straussen wonhafft.

14. Novembr(is) 1760”

Bibl. *Aggházy* 1959, 236 (Mak Mátyás);

Komárik 2007, 351, 353.

Nr. 351

„Mandik, Emericus” [sz. Liptó vm. *1772] írás

Sign. 2

fol. 75v

1787. március 2.

„Mandik: Emericus:

15 Jahr alt, von Liptau aus Hungarn, ist bedienter bei: Titl: H(ern): Grafen von Kollonitz,
in der Ren(n)gasse Nro 376
2 Marti [1]787”

Irod. *Fleischer* 1935, 66; *Kissné Bognár* 2004, 319/5867.

Nr. 352

Mankovitsch (Mankovič), Michael (Michal), (Mankovics Mihály) [Balázsvágás 1785 – 1853 Ungvár] ikonfestő

Sign. 7

p. 105

1806. április 30.

„Mankowitsch: Michael:

Griechisch-kath(olisch), 21. Jahre alt, von Blasov, dem Scharoschem Gespanschaft in Ungarn gebürtig, wohnt am Bauern-Marck Nro 616.
den 30. April Anno 1806”

Sign. 10

Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]

p. 32

1807. november 3.

„Mankowitsch, Michael

[Alter] 22 [Geburts Orth] Ungarn [Religion und Wohnung] Christlicher grichischer katholisch, wohnt in der Stadt No. 616 [Aufnahmtag] den 3t(en) November 1807”

Sign. 12

Protokoll 1810–1812

p. 31

1807. november 3.

„Mankowitsch Michael

[Vaterland] Ungarn [Eintritt] 3. 9ber [1]807 [Abtheilung] Landschaft”
[Tanulmányok 1810 és 1812 között.]

Sign. 5

Protokoll 1794–1808

p. XXXII, 1807.

1807. november 21.

„Mankowitsch, Michael

[Alter] 22 [Kunstfach] zeichnet noch in der Schule bey H(ern) Pr: Maurer [Vaterland] von Blaschow [áthúzva, más írással javítva: Ballaschwagasch] in Ungarn [Eltern] dessen Vatter ist ein Russischer Geistlicher [Religion] Griechischer Religion [Eintritt] d(en) 21t(en) Nov(ember) [1]807.”

Sign. 3

Namensregister 1787–1807

p. 81

1807. november 21.

„Mankovitsch Michael

[Alter] 22 [Kunstfach] Zeichner

[Geburtsort] Bloshov in Ungarn [Aeltern]

Rußischer Geistlicher [Religion] Griechisch

[Eintritt] 21ten Novemb(er) 1807.”

Sign. 12

Protokoll 1810–1812

p. 30

1807. november 21.

„Mankowitz Michael

[Vaterland] Ballaschwagasch in Ungarn

[Alter] 23 J. [Eintritt] 21 9ber [1]807

[Abtheilung der Schule – Winterkurs]

Kopffim(m)er [Hauptkunstfach] Historien-Mahler”

[Tanulmányok: 1810, 1811, 1812

(Winterkurs), minősítéssel.]

Sign. 12

Protokoll 1810–1812

p. 31

1810. november

„Mankowitsch Michael

[Vaterland] Ballaschwagasch in Ungarn

[Alter] 23 [Eintritt] 9(b)ris [1]810

[Hauptkunstfach] Bildhauer”

Irod. Fleischer 1935, 66 (Mankovics,

beiratkozásként csak 1806. ápr. 30.

szerepel); Szögi 2013, 318/6821 (a

beiratkozás éve: 1805).

Bibl. Th-B 24 (1930) 19; AKL 87 (2015) 43.

– Beszki 1914; Kapossy 1952, 138; Lyka 1981,

81, 105, 136, 324, 445; Katolikus templomok

1991, 278; Puskás 2008, 260.

Nr. 353

Mansfeld, Johann Ernst [Prága 1739

– 1796 Bécs] rézmetsző, litográfus,

pecsétmetsző

Mansfeld, Sebastian [Prága 1751 – 1816

Bécs] rézmetsző

Sign. 1/c

p. 188

1771. október 27.

„Mansfeld Joan(nes); und Sebastian

brüder, Kupferstecher,

Freq: auf das neue von 27 Octob(ri)s: 1771”

Bibl. Th-B 24 (1930) 33 (Johann Ernst és

Sebastian Mansfeld). – Kat. Maria Theresia

und ihre Zeit 1980, 388 (Nr. 84,03: Johann és

Sebastian Mansfeld rézmetszete 1774); Kat.

Művészet Magyarországon 1980, 251; Fuchs

1982, 24; Hosch 1996a 218; Kat. Maulbertsch

1996, 342–343; Papp 2012, 243 (Sebastian

Mansfeld).

→ „Mantel, Franz” [sz. Graz], ld. Nr. 751.

Nr. 354

Manzador, Ignaz [Bécs 1740 – 1791 Bécs]

miniátürfestő

Karl Manzador aranyozó testvére

Sign. 1/b

fol. 106r

1750. március 12.

„Manzador, Ignatius

von Wien Eines vergulders Sohn

wohnhafft zu Maria hilff beyrn Ritter St.

Georg:

12. Martý 1750”

Sign. 1/a

Vierzehendes Alphabet, 1750

p. 301

1750. március 12.

„Manzador Jgn(atius):

von Wienn, Vergolders S(ohn);

l: zu Mar: Hülf beyrn Ritter S: Georgen

12 Martý 1750”

Sign. 1/b
fol. 123r
1752. július 29.
„Manzador, Ignati(us)
ein vergulder und vergulders Sohn
zu Maria Hilff bey 3 Bindern wonhafft.
29. July 1752.”

Sign. 1/a
Sechzehendes Alphabet, 1752
p. 339
1752. július 29.
„Manzador Jgn(atius):
ein Vergolders S(ohn):
zu M: Hilff bey 3 bindern.
29 July 1752”

Sign. 2½
fol. 1v
1766. augusztus
„Manzador, Ignatius
von Wien, Müiniturmaler (!)
Augusty 1766”

Bibl. Th-B 24 (1930) 46–47. – Wagner 1967,
423; Cerny 1978, 24; Fuchs 1982, 24–25;
Petrová-Pleskotová 1995, 234.

Nr. 355
Manzador (Mansador), Karl [vsz. Bécs,
kimutatható Győr, Lébény: 1763 és 1773
között] aranyozó
Ignaz Manzador miniatűrfestő testvére

Sign. 1/b
fol. 116v
1751. október 22.
„Manzador Carolus
eines Vergulders Sohn
bey 3 Bindern zu Maria Hilff wonhafft.
22. October A(nn)o 1751”

Sign. 1/a
Fünffzehendes Alphabet, 1751
p. 320
1751. október 22.
„Manzador Carol(us):
Vergolders S(ohn):

zu Mar: Hilff bey 3 bindern
22 oct(obris): 1751”

Bibl. Garas 1955, 233.

Nr. 356
Marck, Quirin [Littau, Morvaország 1753
– 1811 Bécs] rézmetsző

Sign. 2½
fol. 6r
1770. június
„Marck, Quirin
Lithau Kupferstecher
Juny [1]770”

Bibl. Th-B 24 (1930) 116–117. – Pataky 1951,
36, 250; Schöny 1970, 130; Kat. Művészeti
Magyarországon 1980, 173; Csatai 1983, 76.

Nr. 357
Maron, Anton von [Bécs 1731 – 1808
Róma] portréfestő
Johann Leopold Maron [1696–1770] festő,
aranyozó fia

Sign. 1/b
fol. 57r
1741. március 23.
„Maron Andanius
gebirdig v(on). Wienn, Ein Jung will
zeichnen lehrn(en) dessen H(er)r. Vatter ein
bürgerl(icher) Maller
logiert in Hagerrisch in 3(tem) stock Nebst
de(n) Sibenbichern
den 23 Marzj 1741”

Sign. 1/a
Ahtes Alphabet, 1741
p. 210
1741. március 23.
„Maron Anton(ius):,
von Wienn, burgerl(ichen): Mahlers Sohn,
L: in Hagerischem H(aus): nächst den 7
bücherinn(en),
Fre: 23 Mar(tii): 1741”

Sign. 1/a
Elftes Alphabet, 1744
p. 256

1744. október 22.

„Maron Ant(oni)us;,
von Wienn, burg(er)lichen Mahlers S(ohn);,
l: im Arnoldischen H(aus): im Rotgäßl,
z:
22 8b(ri)s 1744“

Bibl. Th-B 24 (1930) 127–128; MűvLex 3
(1967) 250; AKL 87 (2015) 274. – Lützow
1877, 53, 54, 59; Noack 1907, 413–414,
valamint passim; Noack 1927, Bd. 2,
382–383; Fleischer 1932, 120, 122, 129, 135;
Grohn 1960; Schöny 1970, 100 (sz. 1731);
Michel 1971, 289–322; Röttgen 1972; Wagner
1972, 66–69, 73–74; Fuchs 1973, Bd. 3, K
38–39; Fuchs 1979, E-Bd. 2, K30; Buzási
1981; Barok 1998, 72; Barock 1999, 452–454;
Grabner 2001, 82; Hagen 2002, 85–86; Garas
in: Summary Catalogue Budapest 2003,
81–82; Krapf 2006, 14; Grabner 2006, 30–32;
Kat. Aufgeklärt bürgerlich 2006, 170; Papp
2012, 218.

Nr. 358
Maron, Johann Leopold [Prága 1696
– 1770 Baden, Alsó-Ausztria] festő és
aranyozó
Anton von Maron [1731–1808] portréfestő
apja

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 16
1728/1730
„Maron Ioannes Leopold(us)
von Prag“

Irod. Mansfeld 1938, 114.
Bibl. Hajdecki 1908, 363/13417, 376/13790,
377/13844; ÖKT Bd. 24. Eisenstadt 1932,
65 (1736 és 1741 között Kismartonban
működött); Meller 1915, XXVI; Garas 1955,
233; Schöny 1970, 100; Jávör 1984, 198, 202;
Petrová-Pleskotová 1995, 230; Jávör 2004, 32;
Schlag 2009, 277, 279; Prickler 2013, 192

(1739 és 1747 között kismartoni munkáért
fizettek neki).

→ „Marschall, Christian“ [sz. Bécs], ld. Nr.
752.

Nr. 359
Marsowsky, Joseph [sz. Kis/
Nagyherestény, Bars vm. 1779] festő

Sign. 7
p. 40
1798. november 13.
„Marsowsky: Joseph:
kath(olisch). 19. Jahre alt, von Herestin aus
Ungarn gebürtig,
wohnt in der Waldzeil No. 832.
den 13. November 1798“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XIV, 1801.
1801. november 6.
„Marsowsky Joseph
[Alter] 27 [Kunstfach] Dilectant [Vaterland]
von Ungarn in Barscher Comitatz [Eltern]
dessen Vatter Ka(ise)rl(icher) Schulrichter
[Religion] Katholisch [Eintritt] den 6
Novemb(er) [1]801“

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 77
1801. november 6.
„Marsowsky Joseph
[Alter] 27 [Kunstfach] Dilectant
[Geburtsort] von Ungarn im Bartscher
Comitatz [Aeltern] Schulrichter [Religion]
Katholisch [Eintritt] d(en) 6t(en) November
1801“

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
p. 32
1806. július 21.
„Marsowsky Joseph
[Religion und Wohnung] katholisch wohnt
„N“ [Aufnahmetag] den 21t(en) July 1806“

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 31

1806. július 21.

„Marschowsky Joseph
[Eintritt] 21. Julj [1]806 [Abtheilung der
Schule – Winterkurs] Landschaft“
[Tanulmányok 1810 és 1812 között.]

Irod. *Fleischer* 1935, 67 (két személyhez
kapcsolva a beiratkozásokat, 1798.
november és 1801. november 6. dátummal;
egyikük származási helyeként tévesen a
Nógrád vm.-i Herencsény szerepel); *Szögi*
2013, 316/6764 (származási hely: Kis-,
Nagyherestény, Bars vm.).
Bibl. *Pataky* 1951, 109; *Lyka* 1981, 379, 445.

Nr. 360
„Martin, Johann“ [sz. Eger *1772]

Sign. 2
fol. 103r
1791. május 9.
„Martin: Johan(n):
19 Jahr alt, eines Bürgers Sohn von Erlau
aus Ungarn,
wohnt in der Josephstadt gegen die Classio
Nro. 4.
9. Mai [1]791“

Irod. *Fleischer* 1935, 67; *Szögi* 2013,
315/6734.
Bibl. *Voit* 1969, 364.

Nr. 361
„Marton, Anton“ [sz. Buda]

Sign. 1/c
p. 188
1771. augusztus 11.
„Marton Ant(oni)us.
von Ofen Stud(iosus).
l: auf der Wieden, in der Schleifmühl.
Arch.
11. Aug(usti). 1771“

Irod. *Fleischer* 1935, 67 (mint Marton Antal
Tótfaluról. A származási adatot Martor

Antonius bejegyzésével keveri. Fleischernél
mint festő és „stud. phil.“ közölve); *Kissné
Bognár* 2004, 316/5795 (mint „Mahler, Stud.
Phil.“).
Bibl. *Garas* 1955, 234 (Fleischer alapján).

Nr. 362
„Martor, Anton“ [sz. Tótfalu] festő

Sign. 2
fol. 17v
1771. augusztus 30.
„Martor (!) Antonius
Ein Mahler aus Ungarn, von Todtfallung
(!) in Pester Comit,at,
dermahlen auf dem Salzgries bey H(erm)
Hauzinger.
30 Augusti 1771“

Nr. 363
Martzinkey (Marczinkey / Martzinger),
Alexius (Elek) [Szendrő 1782 – 1835 után,
Szendrő] portréfestő

Sign. 7
p. 76
1803. február 7.
„Martzinger: Alexis:
kath(olisch). 21. Jahre alt, von Szendrő aus
dem Borschoden Comit,at,
wohnt am Neuen Thor im Schlosserischen
Haus No. 200.
den 7. Februar 1803“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XIX, 1802/03.
1803. február 28.
„Martzinger Alexius
[Alter] 22 [Kunstfach] zeichner [Vaterland]
von Szendrő aus Ungarn in Borschoder
Comitat [Eltern] dessen Vatter ein Libertin
/: od(er) Edelmann:/ [Religion] Katholisch
[Eintritt] d(en) 28 Febru(ar) [1]803.“

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 78

1803. február 28.

„Martzinger Alexius

[Alter] 22 [Kunstfach] Zeichner. Mahler
[Geburtsort] Szöndre (!) in Ungarn
Bartscher (!) Comitatus [Aeltern] Edelmann
[Religion] Katholisch [Eintritt] den 28t(en)
Februar 1803.”

Irod. *Fleischer* 1935, 66 (Marczinger, származás Szendrő, Borsod vm.); *Szögi* 2013, 317/6802 (Alois keresztnévvel).
Bibl. *Th-B* 24 (1930) 187 (Martzinke Elek).
– *Naményi L.* in: *Művészet* 3 (1904) 208;
Kopp 1941, 19, 28; *Lyka* 1981, 82–83, 94–95, 119, 136, 389, 445 (Martzinke Elek); *Csatkai* 1983, 56; *Szoboda-Dománszky* 2007, 18, 36; *Szoboda-Dománszky* 2011, 51, 57.

Nr. 364
„Matern (Materny), Johann Christoph”
[sz. Pozsony] festő
feltehetően Johann Jakob Matern di
Cilano festő [Pozsony 1687 – 1777
Pozsony] fia, ill. rokona

Sign. 1/a
Drittes Alphabet, 1733 bis 1736
p. 100
1735. október 15.
„Matern(us) Joan(nes): Christoph(orus):
ein Presburger, Mahler
L: in d(er) Dorotheagaß(e) zum Waldhorn
z:
15 8b(ris) [1]735”

Irod. *Fleischer* 1935, 67; *Mansfeld* 1938, 114;
Kissné Bognár 2004, 311/5655.
Bibl. *Garas* 1955, 234 (Fleischer alapján).

Nr. 365
„Matholai, Karl” [„Ungar”]

Sign. 1/c
p. 189
1772. május 29.
„Matholai Carol
ungarischen Agentens S(ohn):

l: in der Leop. St. in eigen(em) H(aus).

Arch:
29 Maji 1772”

Sign. 2
fol. 19v
1772. június 12
„Matolay Carl H(err)
ein Insinier (!) dessen Herr Vatter Griegs-
Aggent,
in der Leopold-Statt in eigener Behausung.
12 Juny Ao 1772”

Irod. *Fleischer* 1935, 67 (beiratkozásként csak 1772. máj. 29. szerepel); *Kissné Bognár* 2004, 317/5805 (a beiratkozás dátumaként: május 29.).

→ Mattielli, Franz (Francesco Antonio) [sz. Bécs 1725], Lorenzo Mattielli [1687–1748] fia, ld. Nr. 753.

Nr. 366
Mattielli (Matielli), Lorenzo [Vicenza 1687 – 1748 Drezda] udvari szobrász

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 16
1728/1730
„Matielli Laurenti(us)
von bisanz (!)” [a németben előforduló
Wisenz / Vicenz = Vicenza vsz. félrehallása]

Irod. *Mansfeld* 1938, 114.
Bibl. *Th-B* 24 (1930) 266–267; *MűvLex* 3 (1967) 265–266; *AKL* 88 (2016) 57. – *Aggházy* 1959, 237; *Boros* 1985, 21–22; *Kratinová* 1988, 7; *Kat. Donner* 1993, Nr. 16; *Barok* 1998, 49, 436; *Kat. Triumph der Phantasie* 1998, Nr. 32, 65, 66; *Barock* 1999, 501–502, 504–505, 538–539; *Schemper-Sparholz* 2001; *Schemper-Sparholz* 2004a, 136, 140, 143, 144; *Schemper-Sparholz* 2007; *Haupt* 2007, Nr. 2745; *Schemper-Sparholz* 2013.

Nr. 367

Maulbertsch, Franz Anton [Langenargen
1724 – 1796 Bécs] festő, freskó- és
oltárképfestő

Sign. 1/b

fol. 30r

1739. október 5.

„Maulbortsh, Frantz Andanny
gebirdig auß schwaben v(on). Langen:
argen, dessen Vatter Ein Maller daselbst:
logiert in d(er) einfalt strassen bey H(ern)
v(on). Roÿe in regenthallischen Hauß im
3(ten) stock
den 5den dito [ocdober] 1739“

Sign. 1/a

Sechstes Alphabet, 1739

p. 175

1739. október 5.

„Maulpertsch Fran(ciscus): Ant(onius);
ein Schwab, Mahlers Sohn,
l: in d(er) theinfaltstraß(e) in
Regenthallisch(em) H(aus): bey H(ern)
v(on) Roy
z:
d(en) 5 8b(ri)s 1739“

Sign. 1/a

Dreyzechendes Alphabet, 1749

p. 283

1749. március

„Maulpertsch Antonius,
ein Schwab, Mahler,
l: bey d(er) Favoriten in Kohlhundischen
H(aus).
Fr: in Martio. 1749“

Irod. Mansfeld 1938, 114; Garas 1960, 3–4,

241, Nr. II, VI; Kat. Maulbertsch 1964,

13; Garas 1975, 22/3. j., Hosch 1994, 56;

Haberditzl 2006, 28, 395/29. j.

Bibl. Th-B 24 (1930) 275–277; MűvLex

3 (1967) 268–270; AKL 88 (2016) 85–86.

– Lützow 1877, 35, 44, 68; Kapossy 1922;

Pigler 1922; Fleischer 1932, 172; Szemerecsányi

1937, 116–117, 128, 256, 262–263, 294–303;

Kapossy 1943; Garas 1955, 234; Garas 1960;

Wagner 1967, 422; Schöny 1970, 81; Kat.

Maulbertsch 1974; Garas 1974; Garas 1976,

278; Preiss 1977, 73–76; Cerny 1978, 20;

Horváth 1978b, 144; Baum 1980, 295–298;

Krsek 1981, 11–13; Petrová-Pleskotová 1983,

45–51, 68–69; Csátkai 1983, 27, 38, 40;

Kat. Maulbertsch 1984, 127–147; Garas

1984a; Mojzer 1984a; Galavics 1984, 65–67;

Liebmann–Schelest 1986; Kratinová 1988, 9,

46–54; Petrová-Pleskotová 1990, 94–95; Garas

1992, 414, 421, 422; Schelest 1992; Möseneder

1993; Kat. Barokk Közép-Európában 1993,

267–276; Kat. Svátci v Strednej Európe

1993, 175; Kat. Maulbertsch 1994, 214–219,

222–261; Hosch 1994, 52–64; Bushart 1994;

Kat. Maulbertsch 1996; Garas 1996; Fehr-

Lemmens 1996; Fidler III. 1996, 236; Mons

Sacer 1996, III. 45–47, 67–68; Trnek 1997,

236, 240; Galavics 1997; Barok 1998, 471–473;

Matsche 1998; Dachs 1998a; Barok 1999,

369–374, 441–445, 620–622; Mraz 1999;

Dávid 1999; Kat. Történelem-kép 2000,

325–326, 339, 341–342; Garas in: Summary

Catalogue Budapest 2003, 92–95; Kat.

Selbstbild 2004, 138–141; Farbaký 2004, 260,

273, 277; Kat. Mariazell és Magyarországon

2004, 531–533; Dachs 2005; Haberditzl 2006;

Jávora 2006, 50; Jávora A. in: MAMÜL 7 (2007)

347–353; Bubryák 2007; Haupt 2007, Nr.

2824; Dachs–Nickel 2007; DaCosta Kaufmann

2007; Kat. Maulbertsch–Winterhalder 2009;

Smohay 2009; Jávora 2009; Jernyei Kiss 2009;

Balázsová–Medvecký–Slivka 2009, 112–121,

154–161; Pučalík–Valeš 2010; Jernyei Kiss

2011; Jernyei Kiss 2011a; Jernyei Kiss 2012;

Jernyei Kiss 2013; Jernyei Kiss 2013a; Haris

2013.

Nr. 368

Maurer, Hubert [Lengsdorf bei Bonn 1738
– 1818 Bécs] oltárkép- és portréfestő

Sign. 2½

fol. 4r

1769. január

„Maurer, Hubert

Ponn, Maler

Janu(ar) [1]769“

Bibl. Th-B 24 (1930) 279–280; MűvLex 3

(1967) 270. – Lützow 1877, 59, 75, 87, 88,

100, 103, 177, 180; *Pigler* 1922, 40–41, 43, 85; *Fleischer* 1932, 122, 130; *Szmrecsányi* 1937, 117, 271, 272, 303–307; *Garas* 1955, 235; *Voit* 1960, 270; *Wagner* 1967, 46–47, 82, 365, 410, 423; *Schöny* 1970, 135; *Wagner* 1972, 66–67, 69, 81, 82; *Fuchs* 1973, Bd. 3, K40–41; *Kat. Aufnahmewerke* 1975, 12–13; *Cerny* 1978, 27; *Petrová-Pleskotová* 1983, 40; *Csatkai* 1983, 32, 37, 38; *Kratinová* 1988, 10; *Trnek* 1989, 151–152; *Petrová-Pleskotová* 1990, 94; *Katolikus templomok* 1991, 285; *Hosch* 1994, 75; *Trnek* 1997, 243 (téves életrajzi adatokkal); *Kunst des 19. Jahrhunderts* 1998, 67; *Grabner* 2001, 82; *Hagen* 2002, 92–93, 105–107; *Jávör* 2006, 51; *Kat. Aufgeklärt bürgerlich* 2006, 144; *Papp* 2012, 90; *Jernyei Kiss* 2012, 199–201; *Vártaci-Medelet* 2012, 224, 233–235; *Korhecz Papp* 2015, 44–45, 86, 115, 148.

→ „Mayer (Mayr), Dominik“, ld. Nr. 754.

Nr. 369
„Mayer, Franz Joseph“ [sz. Buda] jogász

Sign. 1/a
Viertes Alphabet, 1736 bis 1738
p. 139
1737. december 10.
„Mayer, Fran(ciscus): Jos(ephus):
von Ofen, jurista, Com(m)issarij Sohn
z:
d(en) 10. xb(ris). 1737“

Irod. Fleischer 1935, 67; *Mansfeld* 1938, 115,
Kissné Bognár 2004, 311/5663.

→ „Mayer, Gottlieb“ [sz. Heilbrunn], ld.
Nr. 755.

→ „Mayer, Johann“ [sz. Innsbruck], ld. Nr.
756.

→ „Mayer, Theodor“ [sz. Varsó], ld. Nr.
757.

Nr. 370
Mayerhoffer, Anton (Antal) [sz. Pest *1771]
feltehetően Mayerhoffer András [1725–
1785] építész vagy testvére, Mayerhoffer
János [1721–1780] építész fia

Sign. 2
fol. 78v
1787. október 5.
„Mayerhoffer: Anton:
Baumeisters Sohn von Pest, 16 Jahr alt,
wohnt in der Singerstrassen Nro 1385
5 8bris 1787“

Irod. Fleischer 1935, 68; *Kissné Bognár*
2004, 319/5868 (öt magát is Baumeisternek
mondja, ez a forrásban nem szerepel).
Bibl. *Jávör* 2006, 55.

Nr. 371
„Meislinger, Johann“ [„aus Hungarn“]

Sign. 1/c
p. 188
1771. január 3.
„Meislinger Joan(nes):
aus Hungarn Ph(ilosophus). absol(utus):
l: der Postgegenüber
Arch:
3 Jan(uarii): 1771“

Irod. Fleischer 1935, 68 (Márton
keresztnévvel és a fenti adatokkal);
Kissné Bognár 2004, 316/5796 (Márton
keresztnévvel és a forrásbeli adatokkal).

Nr. 372
Mertz (Merz), Johann [sz. Buda, † 1801
után] festő

Sign. 2
fol. 58v
1782. október 29.
„Merz: Johann:
ein Maler aus Hungarn von Ofen gebürtig
wohnhaft in Holländischen Bierhauß Nro.
712.
29. 8bris [1]782“

Irod. *Fleischer* 1935, 68 (festészeti szakosztály tanulójaként, 1785. novemberig, 1785: Gundel-díj); *Kissné Bognár* 2004, 318/5850 (mint Marz, tanulmányok 1782–1785, ennek a forrásokban nincs nyoma, 1785: Gundel-díj).
Bibl. *MűvLex* 3 (1967) 300. – *Némethi* 1884, 106–107; *Kopp* 1941, 27; *Garas* 1955, 236; *Lyka* 1981, 379; *Bakó-Szentes* 1984, 16–18; *Buzási* 1984, 217; *Szentes* 1991, 67–69.

→ Mertz (Merz), Johann Georg
[sz. Hümmel, Kurpfalz, † 1744 után],
ld. Nr. 758.

Nr. 373 Messerschmidt, Franz Xaver [Wiesensteig bei Geislingen 1736 – 1783 Pozsony] szobrász Johann Adam Messerschmidt [1738–1794] szobrász, kőfaragó testvére
--

Sign. 1/c
p. 180
1755. november 4.
„Messerschmid Fran(ciscus): Xav(erius):
von Wisensteig aus bayern Bildhauer bey
H(erm) Schletterer
4 9b(ris) 1755”

Sign. 2½
fol. 4v
1769. február
„Meserschmit, Franz
Wissensteich, Bilthauer
Feb(ruar) [1]769”

Irod. *Pötkl-Malikova* 1982, 125; *Pfarr* 2002, 431; Kat. Messerschmidt 2002, 19.
Bibl. *Th-B* 24 (1930) 431–433; *MűvLex* 3 (1967) 300–301; AKL 89 (2016) 201–204.
– *Kábdébo* 1880, 38, 39; *Fleischer* 1932, 110; *Aggházy* 1959, 240; *Csatkai* 1963, 25; *Wagner* 1967, 28, 354, 363, 410, 423; *Garas* 1976, 278; *Cerny* 1978, 24; *Horváth* 1978b, 144; Kat. Művészet Magyarországon 1980, 290–293; *Baum* 1980, 368–369; *Pötkl-Malikova* 1982; *Keleti* 1983, 183–188; *Rusina* 1983,

122–129; Kat. Barokk Közép-Európában 1993, 415–418; *Petrová-Pleskotová* 1995, 230; Barok 1998, 57, 72, 90, 91, 448–449; Barock 1999, 488; *Pfarr* 2002; Kat. Messerschmidt 2002; Kat. Selbstbild 2004, 170–171; Kat. Messerschmidt 2006; *Jávör* 2006, 56; Kat. Aufgeklärt bürgerlich 2006, 122–127, 154, 162; *Kovács P.* in: MAMÜL 7 (2007) 390–391; Kat. Messerschmidt 2010; *Pötkl-Malikova* 2013; *Pötkl-Malikova* 2015, 263–266, 274–280, 283–286.

Nr. 374 Messerschmidt, Johann Adam [1738–1794] szobrász, kőfaragó Franz Xaver Messerschmidt [1736–1783] szobrász testvére

Sign. 1/c
p. 185
1764. november 3.
„Messerschmid Joh(ann):
bildhauer
I: bey seinem bruder.
3 9b(ris) 1764”

Irod. *Pötkl-Malikova* 1982, 101/13.
Bibl. *Th-B* 24 (1930) 433; AKL 89 (2016) 204.
– *Pigler* 1922, 8–9, 60, 62, 68; *Szmrecsányi* 1937, 269; *Aggházy* 1959, 241; *Csatkai* 1963, 25, 26 (Franz Xaver Messerschmidt szócikkében); *Luxová* 1968, 180; *Voit* 1969, 366; *Petrová-Pleskotová* 1970, 225–226 (sz. 1741); *Luxová* 1972; *Garas* 1976, 278; *Pötkl-Malikova* 1982, 102/20. j. és passim; *Keleti* 1983, 198–199; *Maliková* 1983, 92; Cs. *Dobrovits* 1983, 93, 127/354. j.; *Kerny* 1991, 245; *Fidler III.* 1996, 237 (Johann Messerschmidt); *Petrová-Pleskotová* 1998, 243; Barok 1998, 90, 91; *Pfarr* 2002, passim.

Nr. 375 Messmer (Mössmer), Franz [Antholz im Pustertal, Tirol 1728 – 1773 Bécs] arcképfestő

Sign. 1/a
Siebenzehendes Alphabet, 1753

p. 358

1753. november 13.

„Mesner Fran(ciscus):

von Aufkirchen aus Tyrol, Mahler,

l: bey den rothen Krebsen auf der

Laimgrub(e)

13. 9b(ris) 1753"

Sign. 1/c

p. 179

1754. november 7.

„Mesner Fran(ciscus):

von Aufkirchen aus Tyrol, Mahler,

7 9b(ris) 1754"

Sign. 2½

fol. 1r

1766. július 1.

„Mesner, Franz

gebürtig von Dittenheim in Tirol, K. K.

Camer Maler

den 1 July 1766"

Irod. Lützow 1877, 148; Kat.

Zsánernmetamorfózisok 1993, 377 (Buzási).

Bibl. Th-B 24 (1930) 434; MűvLex 3 (1967)

392 (Mösner / Messmer). – *Fleischer*

1932, 120, 131, 133; *Szmrecsányi* 1937, 268

(mint Mösner) *Garas* 1955, 238 (Mösner /

Messmer); *Wagner* 1967, 422; *Cerny* 1978,

22 (Meszmer); *Baum* 1980, 420–433; Kat.

Maria Theresia als Königin v. Ungarn

1980, 159–160; *Trnek* 1989, 155; Kat.

Zsánernmetamorfózisok 1993, 377;

Trnek 1997, 241; *Barok* 1998, 44; *Dachs*

1998a, 44; Kat. Történelem-kép 2000,

538; Kat. Selbstbild 2004, 142–143; Kat.

Aufgeklärt bürgerlich 2006, 118.

Nr. 376

„Metsch, Johann Adam" [sz. Kolozsvár]

Sign. 1/c

p. 184

1759. október 2.

„Metsch, Joan(nes): Adam(us): de

von Clausenburg aus Sibenbürgen dermal

bey H(erm) P(ater). Hell Prof:

Math(emati)c(us):

2 oct(obris): 1759"

Irod. *Fleischer* 1935, 68. (mint Mécs); *Kissné*

Bognár 2004, 315/5754 (mint Meisch).

Bibl. *Szabó-Szögi* 1998, 321/2647 (Mécs,

Fleischer alapján).

Nr. 377

Meyer (Mayer), Johann Jakob [Zürich

1749 – 1829 Zürich] tájképrajzoló és

rézmetező

Sign. 2½

fol. 7v

1772. november

„Maÿer, Jacob

Zirch, Maler

Novembr(is) [1]772"

Bibl. *Th-B* 24 (1930) 485 (Johann Jakob

Meyer); *MűvLex* 3 (1967) 308 (Johann Jakob

Meyer). – *Garas* 1955, 236; Kat. Művészet

Magyarországon 1980, 217; *Pötzl-Maliková*

2013, 264–308.

Nr. 378

„Meyer (Mayer), Ladislaus" [sz. *1774]

Sign. 2

fol. 68v

1786. május 15.

„Meyer: Ladißlaus:

12 Jahr alt, dessen Vater ist k. k.

Hungarischer, Sibenbürgischer, und

Gallizischer Hof-Kanzley-Wappen Mahler,

wohnt vor dem Burghthor in Spalliermacher

Hauß Nro. 134.

15. Maj [1]786"

Irod. *Fleischer* 1935, 68.

Bibl. *Garas* 1955, 236 (*Fleischer* alapján).

Nr. 379

„Meziger, Johann Georg" [sz. Buda]

Sign. 1/a

Erstes Alphabet, 1726 bis 1728

p. 15
1728
„Meziger Ioannes Georgi(us)
von Ofen.
ite(m) 1728“

Irod. *Fleischer* 1935, 68; *Mansfeld* 1938, 115,
Kissné Bognár 2004, 310/5627.

Nr. 380
Michl (Michel / Michael / Michli),
Joseph [sz. Schwaz, Tirol, † 1761/62,
kimutatható Egerben 1731-től] festő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 15
1726/1728
„Mickel Josephus
ein Tyroller“

Irod. *Mansfeld* 1938, 115.
Bibl. *Garas* 1955, 237 (Michl József egri
működésű tiroli festő); *Voit* 1969, 367; *Jávör*
2004, 106.

Nr. 381
Michl, Martin [Lambach 1772 – 1803
után] freskó- és oltárképfestő

Sign. 2
fol. 90r
1789. április 30.
„Michl: Martin:
17 Jahr alt, Tischlers Sohn, von Lambach
aus Oberoestereich
wohnt an der Maria Hilferstraße beim
Rothen Pfauen Nro 120.
30. April [1]789“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. II, 1794.
1789. április 30.
„Michl Martin
[Alter] 23 [Kunstfach] Mahler [Vaterland]
Lambach in Ob(er) Österreich [Eltern]

Tischler [Religion] Katholisch [Eintritt]
30t(en) April 1789.”
[Újbóli beiratkozás 1794-ben.]

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 75
1789. április 30.
„Michl Martin
[Alter] 23 [Kunstfach] Mahler [Geburtsort]
Lambach in Oberösterreich [Aeltern]
Tischler [Religion] Katholisch [Eintritt]
d(en) 30t(en) April 1789.”

Irod. *Pučalik–Valeš* 2010, 163/17. j. (Sign. 2).
Bibl. *Kapossy* 1922, 83; *Szmrecsányi* 1937,
128; *Kapossy* 1943, 12; *Garas* 1955, 237;
Garas 1960, 168; *Voit* 1969, 367; *Smohay*
2007a, 102–104; *Jávör* 2009a, 127, 130–131;
Kat. Maulbertsch–Winterhalder 2009, 253;
Pučalik–Valeš 2010, 161, 163/17. j.; *Šeferisová*
Loudová, 2010, 265–272.

Nr. 382
„Milhamer, Ignaz“ [sz. Pozsony *1776]

Sign. 2
fol. 107v
1791. december 5.
„Milhamer: Ignatz:
15 Jahr alt, von Presburg, Studiert die
Poesie bey St: Anna, sein Vater ist Koch
beym Fürst Krasalkowitz
wohnt auf dem Neumarckt beym rothen
Däch(el) No 1107
5. Decembris [1]791“

Irod. *Fleischer* 1935, 69; *Szögi* 2013, 315/6735.

→ „Millitz (Militz / Militsch), Franz“ [sz.
Bécs], Johann Michael Millitz [1725–1784
után] testvére, ld. Nr. 759.

→ „Millitz (Militz), Johann“ [sz. Bécs
*1789] esetleg a Millitz festőcsalád késői
tagja, ld. Nr. 760.

→ „Millitz (Militz), Joseph Christian“,
Johann Michael Millitz [1725–1784 után] fia,
ld. Nr. 761.

Nr. 383
Millitz (Militz), Johann [Pozsonyban
1780 és 1784 között adatolt] festő
Millitz (Militz), Joseph Christian
Johann Michael Millitz [1725–1784 után]
árcképfestő fiai

Sign. 1/b
fol. 181v
1763. július 18.
„Militz Joan(n)es und Jos(e)phus. Christian
2 Gebrüder deren H(err) Vatter ein Mahler
beym guldnen Lambel zu M Hilff.
18. July 1763“

Bibl. Luxová 1968, 179 (Jan Militz).

Nr. 384
Millitz (Militz), Johann Michael [Bécs
1725 – 1784 után Bécs (?)] portréfestő
Johann Millitz és Joseph Christian Millitz
apja

Sign. 1/b
fol. 24v
1739. április 20.
„Militz, Johan Michel
gebirgig von Wienn Ein Jung Will
Zeichn(en) lehne(n)
dessen Vatter Ein Handels-man
logiert bey St. ulrich beÿ dem grien(en) blat
den 20 dito [abrill] 1739“

Sign. 1/a
Sechstes Alphabet, 1739
p. 175
1739. április 20.
„Millitsch Joan(nes): Mich(ael):
Wiennner, Kauffmanns S(ohn):
L: beÿ S. Ulrich beÿm grün(en) Blat,
z:
d(en) 20 Apr(il): 1739“

Irod. Mansfeld 1938, 115.
Bibl. Th-B 24 (1930) 558–559, 569–570. –
Lützow 1877, 141; Garas 1955, 237; Gall 1966,
135; Luxová 1968, 179; Petrová-Pleskotová
1970, 226; Učnicková 1980, 111; Petrová-
Pleskotová 1983, 90; Keleti 1983, 89–90; Papco
1988; Gutschi 1992, 70; Hosch 1994, 52;
Petrová-Pleskotová 1995, 235; Barok 1998, 71,
72, 482–483; Papco 2003, 486–487, 492–493;
Kat. A modell 2004, 202; Jávör 2006, 50;
Matrikel der Universität Wien 2014, XXI,
421 („Militsch Michael pictor“, tanév:
1746/47); Orbán 2013, 180.

Nr. 385
„Mirtinger, Karl“ [sz. Pozsony]

Sign. 2
fol. 33v
1775. március 30.
„Mirtinger: Carolus: de
von Presburg gebürtig, dessen Vater ware
(!) Reichs Gartner und K(aiserlicher):
plantage Führer.
wohnhaft dermalen in der Karntner
Strassen in Wintkopfschem Haus in ersten
Stock, beÿ Fr(au). v(on). Rollenfeld.
30. Martÿ 1775“

Irod. Fleischer 1935, 69; Kissné Bognár 2004,
317/5824.

Nr. 386
„Miskovits, Sigismund“ [sz. Zsolna
*1779]

Sign. 7
p. 49
1799. november 12.
„Miskovits: Sigismundus:
kath(olisch) 20. Jahre alt von Silein aus
Ungarn, alwo der seel(ige). Vater Bildhauer
war,
wohnt dermalen beÿ dem H(e)r(rn)
Hoff-Agenten Schuler am Peters-Platz im
pilatischen Haus No. 611.
den 12. November 1799“

[lapszéli bejegyzés] „Ein Zeugnuß d(en).
22ten Feb(ruar) [1]800. Detto 4. April
[1]800.”

Irod. *Fleischer* 1935, 69; *Szögi* 2013, 316/6769.
Bibl. *Aggházy* 1959, 243 (*Fleischer* alapján).

→ „Mladeck, Andreas” [sz. Hertine], ld.
Nr. 762.

Nr. 387
Molitor, Joseph [Sopron 1786 – 1838
Sopron] festő, rajzoló, városi rajztanár

Sign. 8
Protokoll der Architectur Schule 1801–1818
p. 2
[Nr.] 10.
1803

„Molitor, Joseph
[Alter] 17 Jahr [Geburts Ort] von
Oedenburg aus Ungarn [Religion]
Katholisch [Kunst oder Profession] Mahler
[Aeltern] Bür(gerlicher) Tischler Meister
[Wohnort] in der Stadt No. 738:
neuetreten 1803”

Sign. 7
p. 93
1805. január 7.
„Molitor: Joseph:
kath(olisch) 19. Jahre alt, Tischler Meisters-
Sohn von Oedenburg,
wohnt auf der Landstraß in der Blumen
Gasse No. 104. bey m Maler Herrn Anton
den 7. Januar Anno 1805”

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XXV, 1805.
1805. február 18.
„Molitor Joseph
[Alter] 19 [Kunstfach] zeichnet noch in der
Schulle bey H(ern) Pr. Maurer [Vaterland]
von Oedenburg in Ungarn [Eltern] dessen
Vatter ein dischlermeister [Religion]
Katholisch [Eintritt] 18t(en) Februar
[1]805.”

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 79

1805. február 18.
„Molitor Joseph
[Alter] 19 [Kunstfach] zeichnet bei Prof:
Maurer / Mahler [Geburtsort] Oedenburg
[Aeltern] Tischlermeister [Religion]
Katholisch [Eintritt] d(en) 18t(en) Februar
1805.”

Irod. *Fleischer* 1935, 69 (tanulmányok: 1810
végéig); *Szögi* 2013, 317/6803.
Bibl. *Th-B* 25 (1931) 38; *MűvLex* 3 (1967)
361. – ÖKT Bd. 24. Eisenstadt 1932, 247;
Sopron műemlékei 1956, 178, 188, 417, 418;
Kat. Művészet Magyarországon 1980, 201;
Lyka 1981, 125, 155, 280, 446.

→ Moll, Anton Cassian [Innsbruck 1722
– 1757 Bécs], Balthasar Ferdinand Moll
[Innsbruck 1717 – 1785 Bécs] testvére, ld.
Nr. 763.

→ „Moll, Johann”, Balthasar Ferdinand
Moll [Innsbruck 1717 – 1785 Bécs] fia, ld.
Nr. 764.

Nr. 388
Mollinarolo (Müller), Jakob Gabriel
[Bécs 1717 – 1780 Bécs] szobrász

Sign. 1/b
fol. 30v
1739. október 5.
„Molinorollo, Jacobus
gebirdig von Wienn ein bilthauer will
vreckwendir(en) dessen Vatter Se(elig) auch
ein bilthauer gewess(en)
logiert der Zeit bey H(ern) Ressler bey m
weiss(en) lewen auch in condicion daselbst.
den 5den dito [ocdober] 1739”

Sign. 1/a
Sechstes Alphabet, 1739
p. 175
1739. október 5.

„Mollinerolla Jacob(us),
von Wienn, Bildhauer, sein Vater war eben
einer,
L: beÿ H(erm) Resler in Condition, bey
dem weiß(en) löwen
poß:
d(en) 5 8b(ris) 1739“

Irod. Mansfeld 1938, 115; Ronzoni 1993,
183/10. j.
Bibl. Th-B 25 (1931) 232–233 (Jakob Gabriel
Müller / Molinari / Mollinarolo, téves
adatokkal); MűvLex 3 (1967) 362; AKL
90 (2016) 250–251. – Kábdébo 1880, 36, 37,
39, 42; Pigler 1929, 104; Aggházy 1959, 244;
Wagner 1967, 26, 363, 411, 422; Garas 1976,
278; Baum 1980, 454–456; Kratinová 1988,
59–65; Ronzoni 1993; Kat. Donner 1993, Nr.
129–137, 180–181; Hosch 1994, 64; Ronzoni
1996; Kat. Triumph der Phantasie 1998,
285, valamint Nr. 75, 76, 78, 100, 104, 107;
Ronzoni 1999; Barock 1999, 482–483; Körner
2013a, 38, 49/109. j.

→ Mölck, Johann Matthias [Bludesch,
Vorarlberg 1680 – 1731 Bécs], Joseph Adam
Mölck [1714 (?)–1794] apja, ld. Nr. 765.

Nr. 389
Mölck (Mölk, Melck), Joseph Adam
[Rodaun bei Wien 1714 (?) – 1794 Bécs]
freskó- és oltárképfestő
Johann Matthias Mölck [1680–1731] festő fia

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 15
1728/1730
„Melck Adam(us)
von Wienn“

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 50
1730
„Mölck Adam(us)
von Wienn, ein Mahlers Sohn,

nach d(em) modell.
1730“

Irod. Mansfeld 1938, 115 (mint Adam Melck
és mint Adam Mölck).
Bibl. Th-B 25 (1931) 2–3; MűvLex 3 (1967)
392 (Mölck); AKL 90 (2016) 130. – Garas
1955, 238; Schöny 1970, 84; Egg 1972, 218;
Kat. Barock Közép-Európában 1993,
295; Kronbichler 1994; Hosch 1996, 53 (az
akadémiai tanulmány kezdete: 1727), 64;
Barock 1999, 375–376; Galavics 2004, 105,
112/28. j.; Andergassen 2007, 127, Boda 2011.

→ „Mölck, Joseph Georg“, talán Joseph
Adam Mölck [1714 (?)–1794] rokona,
ld. Nr. 766.

→ „Mölck, Tobias Adam“, talán Joseph
Adam Mölck [1714 (?)–1794] rokona,
ld. Nr. 767.

→ Muck, Joseph [sz. Znaim], ld. Nr. 768.

Nr. 390
Mussinger (Muzinger), Lorenz [sz. Bécs,
polgár Nagyszombatban, működött 1741
és 1758 között] freskófestő

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 49
1731
„Musinger Laurenti(us)
ite(m) [1731]“

Sign. 1/b
fol. 2v
1738. február 5.
„Mußinger, Lorentz
Laurent Mussinger natif de Vienne son
pere est morte,
loge sur le melgraum pres de Weissenrinen
pintre pour le dessein
le 5 fevrier 1738“

Sign. 1/a
Fünftes Alphabet, 1738

p. 158
1738. február 5.
„Muzinger Laurenti(us),
ein Wiener, Mahler, in Condition bey
H(ern) Weißenrinen.
z:
d(en) 5 Feb(ruarii): 1738”

Irod. *Mansfeld* 1938, 116.
Bibl. *Garas* 1955, 238; *Petrová-Pleskotová* 1983,
19, 23; *Galavics* 1984a, 251–252; *Petrová-
Pleskotová* 1986, 112; *Medvecký* 2013, 18, 155.

Nr. 391
Mutz, Matthäus [Passau 1739 – 1821
Baden bei Wien] festő, freskófestő

Sign. 1/c
p. 186
1767. november 10.
„Mutz Mathæus,
Mahler, von Passau, in Cond(ition). bey
H(ern). Maulbertsch,
log. im untern frey-Haus
10. Nov(embri). 1767”

Bibl. *Th-B* 25 (1931) 301 († 1821). – *Garas*
1960, 168 († 1820, Wurzbach alapján);
Fuchs 1973, Bd. 3, K60; *Fuchs* 1979, E-Bd. 2,
K43; *Hosch* 1994, 75; *Haberdtl* 2006, 190;
Smohay 2007, 81, 95/21. j.; *Dachs-Nickel* 2007,
67; *Smohay* 2009, 34; *Kat. Maulbertsch-
Winterhalder* 2009, 250.

Nr. 392
Müller, Daniel [sz. Nagyszeben]

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 49
1730
„Müller Daniel,
von Hermanstadt,
[1]730”

Irod. *Fleischer* 1935, 70; *Mansfeld* 1938, 116,
Kissné Bognár 2004, 310/5635.

Bibl. *Th-B* 25 (1931) 223. – *Garas* 1992, 409
(díjat nyer 1734-ben); *Hosch* 1994, 34. (1. és
2. díjat nyer 1734-ben); *Szabó-Szőgi* 1998,
333/2747 (Fleischer alapján).

Nr. 393
Müller, Franz [sz. Bécs, 1780-tól
Sopronban mutatható ki] szobrász
feltehetően vele azonos:

Sign. 1/c
p. 188
1771. július 12.
„Müller Franc(iscus).
von Wien, Bildhauer, in Cond(ition). bey
H(ern). Tabotta.
12. Jul(ii). 1771”

Sign. 2
fol. 24v
1773. május 12.
„Müller: Franz:
ein Bildhauer,
wohnhaft in der Stiftgassen bey
Schwarzen Mohren.
12. May [1]773”

Bibl. Sopron műemlékei 1956, 137,
valamint passim; Mo. Műv. Eml. 1959, 64;
Aggházy 1959, 246–247.

→ „Müller, Friedrich” [sz. Brandenburg],
ld. Nr. 769.

Nr. 394
Müller, Johann [Buda 1788 – 1869 Pest]
miniaturfestő, rajztanár

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XXXII, 1807.
1807. november 4.
„Müller Johann
[Alter] 19 [Kunstfach] Mahler [Vaterland]
von Ofen in Ungarn [Eltern] dessen Vatter
Ignatz, ist Theater-Cassier [Religion]

Katholisch [Eintritt] d(en) 4t(en)
Nove(mbris) [1]807."

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 81
1807. november 4.
„Müller Johan
[Alter] 19 [Kunsthof] Mahler [Geburtsort]
Offen in Ungarn [Aeltern] Theater Cassier
[Religion] katholisch [Eintritt] 4ten
Novembr(is) 1807."

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 30
1807. november 7.
„Müller Johann
[Vaterland] Ofen in Ungarn [Alter] 20
[Eintritt] 7 9ber [1]807 [Abtheilung der
Schule – Winterkurs] Ant(ike). Stat(uen).
[Hauptkunsthof] Schabkunst"
[Tanulmányok: 1810 (Winterkurs),
minősítéssel.]

Irod. *Fleischer* 1935, 70 (a beiratkozás
 dátuma: november 11.); *Szögi* 2013,
 318/6834.
Bibl. *Th-B* 25 (1931) 233 (Müller János,
 Pest); *MűvLex* 3 (1967) 406 (Müller János,
 Pest). – *Lyka* 1981, 81, 101, 119, 386, 447;
 Szoboda-Dományszky 2007, 32, 80, 102, 104,
 107, 110, 111, 138 (Buda 1788 – 1869 Pest).

→ „Müller, Johann Rudolph“ [sz.
Fribourg], ld. Nr. 770.

Nr. 395
Müller, Joseph Daniel [sz. Sopron *1775]
építész

Sign. 2
fol. 127v
1794. november 12.
„Müller: Joseph Daniel:
Evangelisch, 19. Jahre alt, deutschen
Knabenschullehrers-Sohn von Oedenburg
aus Ungarn

wohnt in der Alle-Gasse No. 332.
den 12ten November [1]794"

Sign. 6
Protokoll 1797–1826
fol. 3v
[Nr.] 45.
„Müller, Joseph Daniel
[Geburtsort] Oedenburg in Niederrungarn
[Frequentirt die Accademie] 4 Jahr"
[A forrásbejegyzés dátátalan.]

Irod. *Fleischer* 1935, 70 (azonos beiratkozási
évvel kétszer szerepelteti: Müller Dániel
építész Sopronból, 1796-ban Gundel-
díjat kap; uo. ismét: Müller József Dániel
Sopronból); *Szögi* 2013, 316/6754.
Bibl. *Házi* 1982, 2. 693.

→ „Müller, Matthäus“ [sz. Isny], ld. Nr. 771.

Nr. 396
Nagan, Franz [sz. Gallbrunn, Alsó-
Ausztria]

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 51
1731
„Nagan Francisc(us),
ein Ungar, auch in d(er) Arch: [1]731"

Irod. *Fleischer* 1935, 71; *Mansfeld* 1938, 116;
Kissné Bognár 2004, 310/5640.
Bibl. *Hajdecki* 1908, 107/7514, 373/13720,
377/13840; *Garas* 1955, 238.

Nr. 397
„Nagy, Gabriel“ [sz. Szabolcs vm.]
hadnagy

Sign. 1/b
fol. 126v
1753. január 20. (!)
„Nagy, Gabriel, H(err)
gebohrener Ungrischer (!) Edelman von
Zabolzer comitat; Lieutenant Dessevisen

[Dessewffyschen] Regiment.
20. Januarj A(nn)o 1753"

Sign. 1/a
Siebenzehendes Alphabet, 1753
p. 358
1753. január 17. (!)
„Nagy Gabriel,
Ungar, Lieutenant von De Sofischen (!)
R(e)g(imen)t,
l: zu M: Hülß bey dem weißen Pfau(en)
17 Jan(uarii): 1753"

Irod. *Fleischer* 1935, 71 (a beiratkozás
dátuma: január 17.); *Kissné Bognár* 2004,
313/5712 (a beiratkozás dátuma: január 17.).

Nr. 398
„Nagy, Joseph“ [„Ungar“ sz. *1776]

Sign. 2
fol. 90r
1789. április 29.
„Nagy: Joseph:
13 Jahr alt, eines ungarischen Hofagentens-
Sohn,
in der Schullerstrasse Nro 881.
29 April [1]789"

Irod. *Fleischer* 1935, 71 (származási
helyként: Pest, ez a forrásban nem
szerepel); *Szögi* 2013, 315/6725.

Nr. 399
Nagy, Samuel (Sámuel) [Nagynyed 1783
– 1845 Kolozsvár] rézmetsző, rajztanár

Sign. 7
p. 86
1804. április 20.
„Nagy: Samuel:
reformirt, 21 Jahre alt, eines Casse Offiziers
Sohn von N. Enyed in Siebenbürgen,
wohnt bey H(ern) Anton Kröpfel k. k.
Cassa Officir bey der Stuck. Stift. Haupt
Cassa in der Schullerstraß No. 903.
den 20. April 1804"
[lapszéli bejegyzés] „Zeugnuß, d(en) 16.
Aug(usti) [1]804."

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
p. 35
1805. június 28.
„Nagy Samuel
[Alter] 22 [Geburts Orth] Sibenbürgen
[Religion und Wohnung] Reformirt wohnt
in der Alstervorstadt No. 29 [Aufnahmetag]
den 28ten Juny 1805"

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XXX, 1806/07.
1807. január 9.
„Nagy Samuel
[Alter] 23 [Kunstfach] zeichnet noch in
der Schulle bey H(ern) Prof. Maurer
[Vaterland] von Groß Emped (!) in
Siebenpirgen [Eltern] dessen Vatter ist ein
Beamter [Religion] Reformirt [Eintritt]
d(en) 9t(en) Jenner [1]807."

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 84
1807. január 9.
„Naggý (!) Samuel
[Alter] 23 [Kunstfach] zeichnet bei Prof.
Maurer [Geburtsort] von Groß Emped (!) in
Siebenbürgen [Aeltern] Beamter [Religion]
reformiert [Eintritt] d(en) 9t(en) Jener (!)
1807,
seit 1805 bei Prof. Janscha"

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 85
1807. január 9.
„Nagy Samuel
[Alter] 23 [Kunstfach] Zeichner
[Geburtsort] Großembt (!) in Sübenbirgen
(!) [Aeltern] Beamter [Religion] Reformirt
[Eintritt] 9ten Jänner 1807"

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 33
1807. január 9.

„Nagy Samuel

[Vaterland] Groß-Enyed in Siebenbürgen
[Alter] 26 Jahr [Eintritt] 9. Jänner [1]807
[Abtheilung der Schule – Winterkurs]
Ant(ike). Stat(ue). [Hauptkunstfach]
Mahler“
[Tanulmányok 1810 és 1812 között.]

Irod. *Fleischer* 1935, 71 (beiratkozásként csak 1804. ápr. 20. szerepel); *Szögi* 2013, 318/6814.

Bibl. *Th-B* 25 (1931) 332; *MűvLex* 3 (1967) 422. – *Bielz* 1947, 14–15; *Pataky* 1951, 39, 51, 54, 58, 139, 187–189, 237; *B. Nagy* 1977, 233–234; *Lyka* 1981, 94, 119–120, 160, 221, 448; *Csatkai* 1983, 42, 54, 59, 70; *Szabó-Szögi* 1998, 340–341/2812; *Miklósi-Sikes* 2001, 284, 285, 332; *Szvoboda-Dományszky* 2007, 36.

→ „Nallenburg, Joseph“ [sz. St. Pölten], ld. Nr. 772.

Nr. 400

Neefe, Hermann Joseph [Dessau 1790 – 1854 Bécs] táj- és arcképfestő, rézmetsző, színházi díszletfestő

Sign. 8

Protokoll der Architectur Schule 1801–1818
p. 14
1804. november 5.
„Neefe Herman
[Alter] 14 Jahr [Geburts Ort] von Dessau
[Religion] Lutherischer [Wohnort] Stadt
Nro. 326.
d(en) 5t(en) Novemb(ris) [1]804“

Bibl. *Th-B* 25 (1931) 373; *MűvLex* 3 (1967) 461. – *Böckh* 1821, 269; Sopron műemlékei 1956, 321; *Fuchs* 1973, Bd. 3, K62; *Fuchs* 1979, E-Bd. 2, K43; *Lyka* 1981, 366, 368, 448; *Művészet Magyarországon* 1981, 112, 378; *Kunst des 19. Jahrhunderts* 1998, 130–131 (sz. hely: Bonn, 1790. szept. 3.).

Nr. 401

Neidl, Johann Joseph [Graz 1774 – 1832 Pest] rézmetsző, kiadó

Sign. 5

Protokoll 1794–1808

p. V, 1795.

„Neidel Johann

[Alter] 21 [Vaterland] Gräz in Steiermarkt
[Eltern] Kaufmann [Religion] Katholisch“

Sign. 3

Namensregister 1787–1807

p. 83

1795

„Neidel Johann

[Alter] 21 [Geburtsort] Graz in Steyermarkt
[Aeltern] Kaufmann [Religion] Katholisch
[Eintritt] seit 1795“

Bibl. *Th-B* 25 (1931) 383 (1776. márc. 20., más adat szerint: 1774. nov. 1.) *MűvLex* 3 (1967) 464; AKL 92 (2016) 123–124 (Graz 1776. márc. 20., kereszteleési adat). – *Böckh* 1821, 269; *Lyka* 1981, 103, 212, 370, 448; *Csatkai* 1983, 54, 75, 76; *Papp* 2012, *passim*.

→ „Neisser, Franz“ [sz. Iglau, Morvaország], ld. Nr. 773.

Nr. 402

Nesselthaler, Andreas [Langenisarhofen bei Vilshofen 1748 – 1821 Salzburg]
arckép-, tájkép- és csendéletfestő

Sign. 1/c

p. 206

1772. november 8.

„Nesselthaler Andr(eas):

aus Bayern von Iserhofen (!), Mahler bey
H(erm) Maulbertsch
8 Nov(embri)s 1772“

Bibl. *Th-B* 25 (1931) 395. – *Kapossy* 1922, 113–114; *Garas* 1960, 168; *Egg* 1972, 242; *Wagner* 1972, 78; *Fuchs* 1973, Bd. 3, K63; *Garas* 1994, 105, 108; *Kunst des 19.*

Jahrhunderts 1998, 132–133; *Dávid* 1999, 147; *Roszbacher* 2006; Kat. Egri Képtár 2008, 236–237; *Koller* 2009.

Nr. 403

Neugass (Neigass), Isidor [Berlin 1780 – 1847 után] arcképfestő

Sign. 5

Protokoll 1794–1808

p. XX, 1803.

1803. május 18.

„Neigas Isidor

[Alter] 23 [Kunstfach] Mahler [Vaterland] von Berlin [Eltern] dessen Vatter ein Kaufmann [Religion] Evangelisch [Eintritt] den 18. Mai 1803”

Sign. 3

Namensregister 1787–1807

p. 84

1803. május 18.

„Neigas Isidor

[Alter] 23 [Kunstfach] Mahler [Geburtsort] von Berlin [Aeltern] Kaufman(n) [Religion] evangelisch [Eintritt] von 18t(en) Mai 1803”

Bibl. *Th-B* 25 (1931) 407–408; *MűvLex* 3 (1967) 517. – *Meller* 1915, 43; *Rózsá* 1962, 215–217; *Csatkai* 1963, 22; *Rózsá* 1969; *Lyka*, 1981, 14, 15, 382, 383, 448–449; *Csatkai* 1983, 64; *Bakó-Szentes* 1984, 21; *Szentes* 1991, 11–12, 26, 43, 70; *Szvoboda-Dománzky* 2007, 95; *Körner* 2013, 197, 366.

Nr. 404

Neuhauser, Franz (Xaver Adam Joseph) id. [Regensburg 1734 – 1785 Nagyszeben] festő

Neuhauser, Franz, ifj. [Bécs 1763 – 1836 Nagyszeben] (ld. még Nr. 405)

Neuhauser Joseph [Bécs 1767 – 1815 Nagyszeben] (ld. még Nr. 408)

Sign. 2

fol. 30r

1774. június 7.

Neuhauser, Franz: und seine zwey Sohne Franz und Joseph

ist ein Miniatur Mahler, von Regensburg gebürthig,

und wohnt im Heil(igen) Creutzer Hof.

7. Juny 1774”

Bibl. *Th-B* 25 (1931) 409; *MűvLex* 3 (1967) 517; AKL 92 (2016) 216–217. – *Fleischer* 1932, 133; *Garas* 1955, 238 (Neuhauser Ádám Ferenc, valamint fia, Ferenc és József); Kat. *Művészet Magyarországon* 1980, 141–144, 152–156 († 1785); *Lyka* 1981, 94, 95–96, 120, 215, 449; *Fuchs* 1982, 36–37 (Neuhauser, Adam Franz Josef Xaver [Franz d. Ä], † Hermannstadt 1785).

Nr. 405

Neuhauser, Franz, ifj. [Bécs 1763 – 1836 Nagyszeben] festő, litográfus, rajztanár (ld. még Nr. 404)

id. Franz Neuhauser [1734–1785] festő fia

Sign. 2½

fol. 10r

1783

„Neuhauser, Franz

Wien, Zeichner

[1]783”

Irod. *Bielz* 1960, 88/10. j.

Bibl. *Th-B* 25 (1931) 409; *MűvLex* 3 (1967) 517; AKL 92 (2016) 216–217. – *Bielz* 1947, 14, 16–18; *Pataky* 1951, 40, 52, 119, 155, 191, 237; *Bielz* 1960, 88–100; *Gerszi* 1960, 185–186; Kat. *Művészet Magyarországon* 1980, 152; *Lyka* 1981, 95–96, 109, 120, 215, 216, 219, 449; *Szabó* 1985, 17, 100; Kat. *Nemzet és művészet* 2010, 280, 285, 287–288, 291.

Nr. 406

Neuhauser, Gottfried [Bécs 1773 – 1836] rajztanár

id. Franz Neuhauser [1734–1785] festő fia

Sign. 2½

fol. 9v

1782

„Neühauser, Godfried
Wien, Zeichner
[1]782”

Irod. *Bielz* 1960, 101/86. j.
Bibl. *Th-B* 25 (1931) 409; *MűvLex* 3 (1967)
517. – *Bielz* 1960, 101–102; *B. Nagy* 1977, 235;
Kat. *Művészet Magyarországon* 1980, 152;
Lyka 1981, 120, 449; *Csatkai* 1983, 42.

Nr. 407 Neuhauser, Johann Baptist [Bécs 1774 – 1815 előtt, Nagyszeben] rézmetsző, illusztrátor, rajztanár id. Franz Neuhauser [1734–1785] festő fia

Sign. 2½
fol. 10r
1783
„Neühauser, Johann Pap(t)ist
Wien, Zeichner
[1]783”

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XI, 1799.
1799. november 4.
„Neuhauser Johann
[Alter] 25 [Kunstfach] Mahler [Vaterland]
Wien [Eltern] K(öniglicher). Zeichenmeister
in Herrmanstadt [Religion] Katholisch
[Eintritt] 4t(en) Nov(ember) 1799.”

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 83
1799. november 5.
„Neuhauser Johann
[Alter] 25 [Kunstfach] Mahler
[Geburtsort] Wien [Aeltern] Königl(icher)
Zeichenmeister in Hermannstadt [Religion]
Katholisch [Eintritt] d(en) 4t(en) November
1799”

Irod. *Bielz* 1947, 25/38; *Bielz* 1960, 93/36
(Sign. 3), 102/93. j. (Sign. 2½).
Bibl. *Bielz* 1947, 14; *Bielz* 1960, 93; Kat.
Művészet Magyarországon 1980, 129–130,
152.

Nr. 408 Neuhauser, Joseph [Bécs 1767 – 1815 Nagyszeben] festő, rézmetsző, rajztanár (ld. még Nr. 404) id. Franz Neuhauser [1734–1785] festő fia
--

Sign. 2½
fol. 10r
1783
„Neühauser, Joseph
Wien, Zeichner
[1]783”

Irod. *Bielz* 1960, 100/76. j.
Bibl. *Th-B* 25 (1931) 409; *MűvLex* 3 (1967)
517. – *Pataky* 1951, 52, 191; *Garas* 1955,
238; *Bielz* 1960, 100–101; Kat. *Művészet*
Magyarországon 1980, 128–129, 152; *Lyka*
1981, 120, 215, 449.

Nr. 409 „Neumülner, Anton” [sz. Kismarton] asztalos

Sign. 1/c
p. 206
1770. december 1.
„Neumülner Ant(onius):
von Eisenstadt, Tischler,
l: bey den grünen Kranz zu M: Hülf.
Arch: und Zeichnung
1 xb(ris) 1770”

Sign. 2
fol. 16r
1770. december 1.
„Neumülner Anton
ein Tischler von Rohrbach aus Ung(arn):
bey der Eisenstatt:
dermahlen bey dem Kaufman bey dem (...)
[olvashatatlan] zu M trost.
1. Decembr(is) A(nn)o 1770”

Irod. *Fleischer* 1935, 71 (származási helyként
tévesen Sopron); *Kissné Bognár* 2004,
316/5787.

Nr. 410
Niedermann, Johann [Guttstadt 1759 –
1833 Bécs] arckép- és történeti festő

Sign. 5

Protokoll 1794–1808

p. II, 1794.

„Niedermann Johann

[Alter] 35 [Kunstfach] Mahler [Vaterland]

Guttstadt in Pol(nischem) Preussen [Eltern]

Mahler [Eintritt] 1794”

Sign. 3

Namensregister 1787–1807

p. 83

1794

„Niedermann Johann

[Alter] 35 [Kunstfach] Mahler [Geburtsort]

Guttstadt in pohl(nischem) Preussen

[Aeltern] Maler [Eintritt] seit 1794”

Bibl. *Th-B* 25 (1931) 461. – *Böckh* 1821, 269;

Pataky 1951, 189; *Garas* 1955, 239; *Rózsa*

1957; *Fuchs* 1973, Bd. 3, K65; Kat. Művészeti

Magyarországon 1980, 182–183; *Učnicková*

1980, 66; *Lyka* 1981, 104; *Csatkai* 1983, 76;

Kunst des 19. Jahrhunderts 1998, 135–136;

Barok 1998, 73; *Papp* 2012, 103, 227, 228, 355,

416; *Papp* 2013, 35.

Nr. 411
„Nitzki, Christoph (Niczky Kristóf,
gróf)” [Sümege 1714 – 1787 Buda]

Sign. 1/b

fol. 78r

1743. november 6.

„Nützkj, Cristop (!)

gebörhn von Schimeck in Ungarn.

den 6t(en) Novemb(ri)s 1743”

Sign. 1/a

Zehentes Alphabet, 1743

p. 241

1743. november 6.

„Nitzkj Christoph(orus);

ein Ungar, von Schimeck

z:

d(en) 6 9b(ri)s 1743”

Irod. Fleischer 1935, 71; *Kissné Bognár* 2004,
312/5679.

Nr. 412
„Nimet, Nicolaus” [sz. Pozsony]

Sign. 1/b

fol. 146r

1755. július 14.

„Nimet, Nicolaus

von Breßburg dessen H(err) Vatter

Pensionist

in der Carnerstrassen (!) in de Paulischem

Haus

14. Julij A(nn)o 1755”

Sign. 1/c

p. 203

1755. július 14.

„Niemeth Nicolaus

von Preßburg geb: sein Vater ein Convertit

in Pension,

l: in de Paulisch(em) H(aus): in der

Carntnerstraß(e)

14 Jul(ii): 1755”

Irod. Fleischer 1935, 71 (mint Német); *Kissné
Bognár* 2004, 314/5734.

Nr. 413
Nissel (Nissl / Niszl / Nissel / Nüssel),
Anton [sz. Bécs, kimutatható Pozsony:
1775 és 1798 között] festő

Sign. 1/c

p. 204

1757. június 6.

„Nüssel Fran(ciscus): Ant(onius):

von Wien, Lehrjung bey H(erm) Ign(atius):

Marckel

bey den 3 Saul(en) in tieffen graben

6 Junii 1757”

Bibl. *Petrová-Pleskotová* 1970, 226 (mint

Niszl, Nissel); *Luxová* 1968, 179 (Nissl /

Nissel); *Petrová-Pleskotová* 1983, 110/122. j.

(Nissl).

Nr. 414
„Novack, Lorenz“ [sz. Pándorf /
Padendorf, Burgenland] írnok

Sign. 1/c
p. 203
1754. január 2.
„Novack Laur(entius):
von Badendorf aus Ungarn,
l. in Harrachischem H(aus): auf der
Freýung, Canzelist. (!)
2 Jan(uarij): 1754“

Irod. *Fleischer* 1935, 71 (Moson megyéből,
rajzolóként); *Kissné Bognár* 2004, 314/5727
(mint „Zeichner“, ezt a forrás nem közli).

→ „Oblasser (Ablasser), Franz“ [sz. Bécs?],
talán Joseph Oblasser [† 1746] rokona, ld.
Nr. 774.

Nr. 415
Oblasser (Ablasser), Joseph [sz. Lienz,
Tirol, kimutatható: Bécs, 1702-től, † 1746
Bécs] festő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 17
1728
„Oblaßer Iosephus.
von Wienn.
ite(m) 1728“

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 52
1730
„Oblasser Joseph(us),
von Wienn, nach d(em) modell
[1]730“

Irod. *Mansfeld* 1938, 116.
Bibl. *Th-B* 25 (1931) 551 (Joseph Oblasser,
Bécs 1707–1746 Bécs); *MűvLex* 3 (1967)
542 (Joseph Oblasser, Bécs 1707–1746
Bécs); *AKL* 1 (1992) 145 (Joseph Ablasser,
sz. Lienz, Tirol, működött 1702-től Bécs).

– *Hajdecki* 1908, 107/7527, 312/11903,
379/13897, 384/14055 (Joseph Oblasser);
Schoen 1930a, 28, 127, 131; *Garas* 1955, 239
(Joseph Oblasser, Bécs 1707–1746 Bécs);
Garas 1992, 409 (Joseph Ablasser); *Fidler* IV.
1997, 222 (1728/29-ben az Esterházyak bécsi
palotájának ablakait mázolja).

Nr. 416
Ochsner, Rudolph [sz. Mistelbach,
Alsó-Ausztria, műk. 1755 k. a holicsei
fajanszgyárban] szobrász
feltehetően vele azonos:

Sign. 1/a
Sechzehendes Alphabet, 1752
p. 340
1752. november 21.
„Ochsner Rudolph(us):
bildhauer, und Bildhauers S(ohn): von
Mistelbach,
in Cond(ition). bey H(erm) Moll in der
Roßau.
21 9b(ris) 1752“

Bibl. *Aggházy* 1959, 250–251.

Nr. 417
„Oly, Martin“ [sz. Leibic] festő

Sign. 1/b
fol. 132r
1753. november 18. (!)
„Oly Martin(us)
ein Mahler von dreitzen Stadt Leibitz in
Zipser gebürtig,
dermahlen bey 6 Schim(m)eln zu Maria
Trost
18. Novembr(is) A(nn)o 1753.“

Sign. 1/a
Siebenzehendes Alphabet, 1753
p. 359
1753. november 17. (!)
„Oly Martin(us):
von Leibitz aus dem Zipserland, Mahler
l. bey S. Ulr(ich): bey den 6 Schim(m)eln
17 9b(ris) 1753“

Irod. Fleischer 1935, 72; Kissné Bognár 2004, 313/5713 (beiratkozás: november 17.).
Bibl. Garas 1955, 240 (Fleischer alapján).

Nr. 418

„Ordody, Anton von“ [sz. Csallóköz
*1778]

Sign. 2

fol. 111r

1792. június 19.

„Ordody: Anton: v(on)

14 Jahr alt, von der Insel Schütt aus
Hungarn gebührtig, dessen Vater ist
Assessor von Königl(ichen) Hungarischen
Tafel in Tirnau,
wohnt im untern Arsenal Nro 464.
19 Juny [1]792“

Irod. Fleischer 1935, 72 (származási
hely tévesen: Csepel-sziget); Szögi 2013,
316/6747.

Nr. 419

„Otschotisti, Andreas“ [sz. Futak]

Sign. 2½

fol. 4r

1768. december

„Otschotisti, Andreas

Futock in Hungarn

Dec(em)b(er) [1]768“

Irod. Kissné Bognár 2004, 315/5774.

Nr. 420

Ott, Franz [sz. Pozsony, † 1754 és 1756
között] építőmester

Sign. 1/b

fol. 20r

1739. január 5.

„Ott, Franz

gebirgig von Breßburg: Ein Maurer: will
archideckdur lehrnen, dessen Vatter
Maurer Meÿster zu Bressburg:
logiert auf dem Neustift beim golden leben
den 5den Januarÿ 1739“

Sign. 1/a

Sechstes Alphabet, 1739

p. 176

1739. január 5.

„Ott Francisc(us)

von Preßburg ein Maurer,

L: auf dem Neustift beÿm goldnen

Löw(en),

z: in d(er) Arch:

d(en) 5 Jan(uarii) 1739“

Irod. Fleischer 1935, 72; Mansfeld 1938, 117;

Kissné Bognár 2004, 311/5670.

Bibl. Fidler IV. 1997, 223.

Nr. 421

„Ott, Joseph“

feltehetően a pozsonyi Ott

kőművescsaládból

Sign. 1/a

Erstes Alphabet, 1728 bis 1730

p. 17

1728/1730

„Ott Josephus

[származás nincs kitöltve] in d(er) Arch.“

Nr. 422

„Ott, Joseph“ [sz. Pozsony] kőműves

Sign. 1/b

fol. 102v

1749. december 15.

„Ott, Joseph

ein Maurer (!), gebührtig zu Prespur,

wohnhafft in Schottenfeldt beÿ 2 braun (!)

hirschen

15 Decemb(ri)s Anno 1749“

Sign. 1/a

Dreÿzechendes Alphabet, 1749

p. 283

1749. december 15.

„Ott Josephus,

von Prespur, Maurer,

l: im Schotten-Feldt beÿ d(en) 2 braun(en)

Hirschen

15 xb(ri)s 1749“

Irod. *Fleischer* 1935, 72 (mint kőműves Pozsonyból); *Mansfeld* 1938, 117; *Kissné Bognár* 2004, 310/5633 (mint „Maurer”).

Nr. 423

„Österreicher, Franz” [sz. Mehádia, Krassó-Szörény vm.] rajzoló

Sign. 2½

fol. 9v

1781

„Oesterreicher, Franz

Mechädiä Zeichner

[1]781”

Irod. *Fleischer* 1935, 72; *Kissné Bognár* 2004, 318/5843.

Bibl. *Szabó-Szögi* 1998, 354/2944 (*Fleischer* alapján).

Nr. 424

„Palcovitsch, Ferdinand”

[sz. Székesfehérvár] aranyműves

Sign. 1/b

fol. 128r

1753. április 1.

„Palcovitsch Ferdinand

ein Goldarbeiter aus Ungarn von Stuhl

weißer burg gebürtig

dermahlen in condit(ion): bey H(ernn)

Schober in der Joseph Stadt bey dem großen

Christoph

1. Aprilis A(nn)o 1753”

Sign. 1/a

Siebenzehendes Alphabet, 1753

p. 359

1753. április 1.

„Palcovitsch Ferd(inandus):

von Stuhlweißenburg aus Ungarn

goldarbeiter bey H(ernn) Schober in der Jos:

St:

1. April 1753”

Irod. *Fleischer* 1935, 73 (mint Palkovics Nándor); *Kissné Bognár* 2004, 313/5714.

Nr. 425

Palko, Franz Anton [Boroszló 1717 – 1766
Bécs] portré- és oltárképfestő

Sign. 1/b

fol. 3v

1738. április 23.

„Palcko, Franciscus

natif de brislau, en Silesie pindre (!) de

profession,

logée [nem folytatódik]

le 23 dito [ápril] 1738”

Irod. *Mansfeld* 1938, 117; *Malikova* 1970, 22/21. j. (Franz Anton Palkóhoz); *Baum* 1980, 542 (Franz Anton Palkóhoz); *Pözl-Malikova* 1986, 20/21. j. (Franz Anton Palkóhoz, téves, 1/a jelzettel); *Preiss* 1999, 31.

Bibl. *Th-B* 26 (1932) 162–163; *MűvLex*

3 (1967) 697. – *Garas* 1955, 240–241;

Garas 1961; *Schwarz* 1962; *Csatkai* 1963,

20; *Malikova* 1970; *Preiss* 1977, 112–116;

Horváth 1978c, 189 (Anton Palka); *Baum*

1980, 540–542 (Franz Anton Palko); *Krsek*

1981, 18–19, 21–22 (Franz Anton Palko);

Petrová-Pleskotová 1983, 30–32, 96; *Garas*

1984, 182; *Pözl-Malikova* 1986; *Kratinová*

1988, 9; *Petrová-Pleskotová* 1990, 92; *Kat.*

Barokk Közép-Európában 1993, 307–310

(Franz Anton Palko); *Kat. Svätci v Strednej*

Európe 1993, 175 (Franz Anton Palko);

Kat. Maulbertsch 1994, 270 (a beiratkozást

kérdőjellel Franz Xaver Karl Palkóhoz

kapcsolja), uo. 292 (a beiratkozást

kérdőjellel Franz Anton Palkóhoz

kapcsolja); *Petrová-Pleskotová* 1995, 235;

Garas 1996a; *Petrová-Pleskotová* 1998, 244;

Barok 1998, 49, 54, 63, 71, 72, 474; *Preiss*

1999 249–274; *Kat. Selbstbild* 2004, 150–151;

Kat. Aufgeklärt bürgerlich 2006, 110–113

(Franz Anton Palko).

Nr. 426

„Pallaban (Ballaban), Johann”

[„ein Hungar”] bognár

Sign. 1/a

Drittes Alphabet, 1733 bis 1736

p. 104

1734. február 19.

„Pallaban Joan(nes):

ein Hungar, Wagner,

L: im Ferbergäßl im Wagnerischen hauß,

z: in Arch:

19 Feb(ruarii). [1]734“

Irod. *Fleischer* 1935, 29 (mint Ballabán);

Mansfeld 1938, 117; *Kissné Bognár* 2004,

310/5649 (mint Ballabán).

Nr. 427

Palsner, Johann [müködött: Pozsony,

† 1796 után] festő

Sign. 2

fol. 24v

1773. május 11.

„Palsner: Johannes:

dessen Vater vorhin ein Wirth gewesen

wohnhaft auf dem Neustiftt beým weissen

Engel.

11. May [1]773“

Bibl. *Csatkai* 1963, 22.

Nr. 428

„Panajot, Haggi Gyka“ [sz. Komárom *1775]

Sign. 2

fol. 121r

1793. október 31.

„Panajot Haggi Gyka,

Grichisch, 18. Jahre alt, Kaufman(n)s-Sohn

von Comorn,

wohnhaft beým goldenen Kreutz.

31. October 1793“

Irod. *Fleischer* 1935, 73 (mint Panajot Nagy

Geyza); *Szögi* 2013, 316/6752.

Nr. 429

Pauly, Michael (Mihály) [sz. Pápa 1775]

uradalmi építész

Pauly Mihály pápai építőmester,

Esterházy Károly uradalmi építésének fia

Sign. 2

fol. 108r

1792. január 30.

„Paulý: Michael:

19 Jahr alt, ein Maurer von Pappa aus

Ungarn, alwo dessen Vater Maurermeister

ist:

wohnt auf der Wieden in

Fruchtbaumischem Haus Nro 174.

30 Jan(uarii) 1792.“

Irod. *Fleischer* 1935, 74; *Szögi* 2013, 316/6748.

Bibl. Cs. *Dobrovits* 1983, 81, 96, 98, 99,

128/80. j. (születési anyakönyv), 128/388. j.;

Jávör 2006, 55.

Nr. 430

„Paulwetter, Ekarius“ [sz. „Großkarotz in Ungarn“]

Sign. 6

Protokoll 1797–1826

fol. 3r

[Nr.] 33.

„Paulwetter, Ekarius

[Geburtsort] Großkarotz in Ungarn

[Frequentirt die Accademie] 12. Tag“

[A forrásbejegyzés datálatlan.]

Nr. 431

„Payer, Georg“ [sz. „Ungarn“ *1787]

Sign. 10

Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]

p. 39

1808. december 10.

„Payer, Georg

[Alter] 21 [Geburts Orth] Ungarn [Religion

und Wohnung] wohnt auf der Landstrasse

No. 208.

[Aufnahmetag] den 10t(en) Dezembris

1808“

Sign. 12

Protokoll 1810–1812

p. 38

1808. december 10.

„Payer, Georg
[Vaterland] Ungarn [Eintritt] 10.
Xber [1]808 [Abtheilung der Schule –
Wintercurs] Landschaft“
[Tanulmányok 1810 és 1812 között.]

Irod. *Fleischer* 1935, 74; *Szögi* 2013, 319/6839
(mint Prager).

Nr. 432
Pechy, Michael (Péchy Mihály)
[Álmosd 1755 – 1819 Fejérszék] építész,
hadmérnök

Sign. 2
fol. 38v
1776. február 26.
„Pechy: Michael: H(err)
Hungarus ex Comitatu Bihariensi
Almosdicusis,
habitat in sub urbio Weißgarber (!) in domo
Stigelmaier.
26. Februari 1776“

Irod. *Fleischer* 1935, 74; *Kissné Bognár* 2004,
318/5830.
Bibl. *Th-B* 26 (1932) 336; *MűvLex* 3 (1967)
719. – *Kun* 1930 (életrajzi adataira: 39/13.
j.); *Balogh* 1958; *Balogh* 1962, 13–28; *Zádor*
1976, 287, 290; *Balogh* 1978, 589–590; *Lyka*
1981, 121, 224–225, 450; *Csatkai* 1983, 46;
Sisa 2006, 57, 58, 60; *M. művészet a 19.*
században 2013, 44, 97, 137, 140, 143, 146,
148–150.

Nr. 433
„Pelz, Johann Christian“ [sz. Pozsony]

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 18
1728/1730
„Pelz, Ioannes Christian(us)
von Preßburg“

Irod. *Fleischer* 1935, 74; *Mansfeld* 1938, 117;
Kissné Bognár 2004, 310/5634.

Nr. 434
Perger, Sigmund Ferdinand [Bécs 1778 –
1841 Bécs] festő, litográfus, rajzoló

Sign. 2
fol. 103r
1791. május 9.
„Perger: Sigmund:
12 Jahr alt, Privatlehrers Sohn von hier
wohnt auf der Neuwieden in der
Ankergasse beim römischen Kaiser Nro
424.
9. Mai [1]791“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. VI, 1796.
„Perger Sigmund
[Alter] 18 [Vaterland] Wien [Eltern]
Privatlehrer [Religion] Katholisch“

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 37
1796
„Perger, Sigismund
[Vaterland] Wien [Alter] 30 Jahr
[Eintritt] [1]796 [Abtheilung der Schule
– Wintercurs] Model [Hauptkunstfach]
Historienmahl(erei)
[Anmerkung] hat [1]810 ein Austrits
Zeugnuß erhalten. Giltig auf 3 Jahren“
[Újbóli beiratkozás feltehetően 1808-ban.]
[Tanulmányok: 1810 (Wintercurs),
minősítéssel.]

Bibl. *Th-B* 26 (1932) 412; *MűvLex* 3 (1967)
731. – *Böckh* 1821, 271; *Pataky* 1951, 163, 171;
Kat. Wiener Porzellan 1970, 44; *Fuchs* 1973,
Bd. 3, K79; *Schöny* 1975, 51; Kat. Művészet
Magyarországon 1980, 226, 258; *Lyka* 1981,
317, 450; *Fuchs* 1982, 40–41; *Csatkai* 1983,
76; *Kunst des 19. Jahrhunderts* 1998, 169;
Szvooba-Dománszky 2007, 41; *Papp* 2012,
passim.

Nr. 435
„Petroczewich, Johann Paul“
[sz. Pozsony] jogász

Sign. 1/b
fol. 88v
1744. december 11.
„Petroczewich, Johann(es) Baulus (!)
von Preßburg ein Jurist
den 11 December 1744“

Sign. 1/a
Elftes Alphabet, 1744
p. 258
1744. december 11.
„Petroczewich, Joan(nes): Paul(us):
von Preßburg, ein Jurist sein H(err). Vater
Königl(icher): Cassae Verwalter,
l: im Fischhof
z:
11 xb(ris) 1744“

Irod. *Fleischer* 1935, 75; *Kissné Bognár* 2004,
312/5687.

Nr. 436
„Petrov, Johann“ [sz. Pétervárad]

Sign. 1/b
fol. 121r
1752. május 1.
„Petrov, Joannes
ein Kauffmans Diener von Peterwardein
gebürtig
1. May A(nn)o 1752“

Sign. 1/a
Sechzehendes Alphabet, 1752
p. 341
1752. május 1.
„Petrow Joan(nes):
von Peterwardein, ein gewester Kaufmans
Jung,
l: auf dem Spitzberg bey dem weiß(en) Rößl
1 May 1752“

Irod. *Fleischer* 1935, 75 (származási hely
tévesen: Pétervásár); *Kissné Bognár* 2004,
399/7426.
Bibl. *Voit* 1969, 378 (származási hely:
Pétervásár).

Nr. 437
Petter, Anton [Bécs 1781 – 1858 Bécs]
történeti festő
Petter, Georg

Sign. 2
fol. 109v
1792. május 7.
„Petter Anton: 12, Georg: 13
Jahr alt, Architectur zeichners Söhne von
Wien:
auf der Wieden No. 96.
7. May [1]792“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. VI, 1796.
„Petter Anton
[Alter] 15 [Kunstfach] Mahler [Vaterland]
Wien [Eltern] Architekturzeichner
[Religion] Katholisch“

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 90
1796
„Petter Anton
[Alter] 15 [Kunstfach] Mahler [Geburtsort]
Wien [Aeltern] Architektur zeichner
[Religion] Katholisch [Eintritt] seit 1796“

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 37
1796
„Peter Anton
[Vaterland] Wien Oesterreich [Alter] 28 Jahr
[Eintritt] [1]796 [Abtheilung der Schule
– Winterkurs] Model [Hauptkunstfach]
Historienmahler
[Anmerkung] hat [1]810 ein Austrits
Zeugnuß erhalten, den 1ten May 1810 auf
3 Jahren“
[Újbóli beiratkozás feltehetően 1810-ben.]

Bibl. *Th-B* 26 (1932) 507 (Anton Petter). –
Böckh 1821, 271; *Wagner* 1967, 365, 366, 412,
424, valamint passim (Anton Petter); *Schöny*
1970, 143 (Anton Petter); *Fuchs* 1973, Bd. 3,
K82 (Anton Petter); *Cerny* 1978, 31 (Anton

Petter); *Fuchs* 1979, E-Bd. 2, K57 (Anton Petter); *Lyka* 1981, 134, 451 (Anton Petter); *Trnek* 1989, 181 (Anton Petter); Kunst des 19. Jahrhunderts 1998, 185–186 (Anton Petter); *Szentesi* 2000, 85; *Sinkó* 2000, 107; Kat. Történelem-kép 2000, 528, 532–533 (Anton Petter); *Hagen* 2002, 101 (Anton Petter); *Telesko* 2006, 76 (Anton Petter); *Szoboda-Dománszky* 2007, 46, 69.

Nr. 438

„Peyel, Peter“ [sz. Lajtaszentmiklós, Burgenland]

Sign. 2

fol. 9v

1768. június 3.

„Peyel Petrus

verstorbenen Einehmers (!) Sohn von Neudörfel aus Ungarn

dermahlen in Maria Zeller hoff bey H(ern) Hoffmeister.

3. Juny 1768“

Nr. 439

„Philippi, Johann Gottlieb“

[sz. Segesvár *1778]

Sign. 8

Protokoll der Architectur Schule 1801–1818 p. 15

1804. november 10.

„Philippi, Gottlieb

[Alter] 26 Jahr [Geburts Ort] von

Schäßburg in Siebenbürgen [Religion]

Evange(lich) [Wohnort] Leopoldstadt No. 426:

d(en) 10t(en) Novem(ber) [1]804“

Sign. 7

p. 91

1804. november 21.

„Philippi: Joh(ann): Gottlieb:

evang(elisch) 26 Jahre alt, Kaufman(n)s-Sohn von Schaeßburg aus Siebenbürgen,

wohnt in der Leopoldstadt in großen

Fuhrman(n)s-Gasse no 486. bey H(ern)

Olivier, einen Kam(m)erdiener

den 21. November 1804“

Irod. Fleischer 1935, 75 (1806: Gundel-dj); *Szögi* 2013, 318/6815.

Bibl. Szabó-Szögi 1998, 366/3066.

Nr. 440

Pichler (Püchler, Bichler), Johann

Georg III. [Bécs 1732 – 1797 Bécs]

szobrász

Pichler (Bichler), Joseph [sz. Bécs,

kimutatható Győr: 1772] szobrász

talán velük azonosak:

Sign. 1/b

fol. 110v

1750. november 17.

„Pühler, Georgius und Josephus

beÿde Söhne des H(ern) Pichlers

Bildhauers

auf d(er) Laim Gruben beÿ der Guldnen

Roßen wonhafft

17. Novembr(is) 1750“

Sign. 1/a

Vierzehendes Alphabet, 1750

p. 303

1750. november 17.

„Pichler Georg(ius): und Jos(ephus):

2 Bildhauers S(öhne):

auf der Laimgruben beÿ d(er) Goldenen

Rosen

17 9b(ris) 1750“

Bibl. Th-B 26 (1932) 587. – *Aggházy* 1959,

172 (Joseph Bichler bécsi szobrász, Győrben

a Szent István-mellékoltárt dekorálja

1772-ben); Kat. Triumph der Phantasie

1998, 285 (Joseph Pichler a Mária-kegyoltár

szobrászai közt). Az apa, Johann Georg

Pichler II. „von Hall aus Tirol“, udvari

szobrász (1707–1754) adataira: *Hajdecki*

1908, 150/8302, 155/8386, 207/9313,

392/14277; *Haupt* 2007, Nr. 424.

Nr. 441

Pichler, Joseph [Kötschach, Karintia 1730

– 1808 Lerchenfeld bei Wien] freskófestő

Sign. 1/b

fol. 125r

1752. október 29. (!)

„Pichler Jos(ephus):

ein Mahler aus Camden in Condit(ion): bey

H(erm) Reißer in der Leopold Stadt beym

Gulden Stern

29. October A(nn)o 1752"

Sign. 1/a

Sechzehendes Alphabet, 1752

p. 342

1752. október 28. (!)

„Pichler Jos(ephus):

von Ketschach aus Camten, ein Maler,

I: bey Herrn Reisser in d(er) Leop. St. in

d(er) Pfarrgass(e)

28 Oct(oberis) 1752"

Bibl. Th-B 26 (1932) 587; MűvLex 3 (1967)

759. – Garas 1955, 242; Wagner 1967, 423;

Schöny 1970, 84; Fuchs 1973, Bd. 3, K86; Kat.

Aufnahmewerke 1975, 11; Cerny 1978, 26;

Petrová-Pleskotová 1983, 40; Trnek 1989, 183;

Galavics 1991, 222/18. j.; Petrová-Pleskotová

1995, 235; Garas 1996, 245; Trnek 1997, 244;

Garas in: Summary Catalogue Budapest 2003,

104; Balážová-Medvecký-Slivka 2009, 152.

Nr. 442

„Pichler, Lorenz" [sz. Pest]

Sign. 1/b

fol. 85r

1744. június 27.

„Pichler, Lorentz

zu Pest gebüridig ein Studiosus ist willens

die Architectur zu lehrn(en).

den 27. Junj 1744"

Sign. 1/a

Elftes Alphabet, 1744

p. 257

1744. június 27.

„Pichler Laur(entius):

von Pesth aus Ungarn, Stud(ius):

Freq: die Arch:

27. Junj 1744"

Irod. Fleischer 1935, 75; Kissné Bognár 2004,

312/5688 (mint „Baumeister").

Nr. 443

Pilgram, Franz [sz. Pozsony] kőműves

Franz Anton Pilgram [1699 – 1761 Bécs]

építész unokaöccse

Sign. 1/b

fol. 103r

1749. december 29.

„Pilohram, Frantz

mauerer gebührtig zu Prespur,

wohnhafft in der Josephstatt bey 3 mohren,

bey der Architectur

29 Decemb(ris) A(nn)o 1749"

Sign. 1/a

Dreßzehendes Alphabet, 1749

p. 285

1749. december 29.

„Pilgram Fran(ciscus):

von Prespur Maurer,

I: in der Jos: Stadt bey den 3 Mohren.

29 xb(ris) 1749"

Sign. 1/b

fol. 128v

1753. május 13.

„Pilgram Franciscus,

ein Maurer von Preßburg gebürtig,

in der Josephstadt, beym Ritter St. Georg,

Archit.

13. May A(nn)o 1753."

Sign. 1/a

Siebenzehendes Alphabet, 1753

p. 359

1753. május 13.

„Pilgram Fran(ciscus):

von Preßburg, Maurer, in Cond(ition): bey

H(erm) Pilgram

Arch:

13. May 1753"

Irod. Fleischer 1935, 75 (két személyként és

két néven említi: mint Ferenc, kőműves,

beiratkozás: 1753. máj. 13.; mint János,

kőműves, beiratkozás: 1749. dec. 29.);

Kissné Bognár 2004, 312/5694 (beiratkozás: 1749. dec. 29.); *Kissné Bognár* 2004, 313/5715 (beiratkozás: 1753. máj. 13.)
Bibl. *Voit* 1982, 36 (a két beiratkozási dátum két személyként, Franz és Johann néven említve).

Nr. 444
„Pinterisch, Karl” [sz. Malacka *1778]

Sign. 2
fol. 101v
1791. március 15.
„Pinteritsch: Karl:
13 Jahr alt, von Malatzka aus Ungarn, der Vater ist k: k: Türkisch roth-Garn Fabricant zu Theben unweit Presburg, ist hier in der Kost bei der Frau von Koffler auf dem Salzgrief im altwagnerischen Hauß Nro 449.
15. Martý [1]791”

Irod. Fleischer 1935, 76 (mint Pinterich);
Szögi 2013, 315/6736.
Bibl. *Kiss* 2000, 109/1933 (1789: beiratkozik az egyetem gimnáziumi fakultására).

Nr. 445
„Piringer, Joseph” [sz. Nyitra *1787]

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 92
1801. április 18.
„Piringer Joseph
[Alter] 14 [Kunstoff] Schuller im Landschaftsfache [Geburtsort] Neutra in Ungarn [Aeltern] Hof Concipist [Religion] Katholisch [Eintritt] d(en) 18t(en) April 1801”

Irod. Fleischer 1935, 76.

→ *Planck, Johann* [sz. Böhmisches Budweis], ld. Nr. 775.

→ „*Plasch, Anton*” [sz. Wagstadt, Felső-Szilázia], ld. Nr. 776.

Nr. 446
„*Plaschky, Johann*” [sz. Pozsony] rajzoló
esetleg azonos Blaschke Jánossal (ld. Nr. 47)

Sign. 2½
fol. 10r
1783
„*Plaschký Johann*
Presburg Zeichner
[1]783”

Irod. Fleischer 1935, 76; *Kissné Bognár* 2004, 319/5857.

Bibl. *Pataky* 1951, 34, 202 (Plaschky János).

→ *Platzer (Plazer), Johann Georg* [St. Michael in Eppan 1704 – 1761 St. Michael in Eppan], ld. Nr. 777.

Nr. 447
„*Pletnics, Emerik*” [sz. Szombathely *1785]

Sign. 7
p. 112
1807. március 10.
„*Pletnics: Emeric(us)*:
kath(olisch) 22. Jahre alt, ein Scheidermeisters-Sohn von Steinamanger, wohnt in der Augarten Gasse No 132. bey einer Wäscherin
den 10 März 1807”

Irod. Fleischer 1935, 76; *Szögi* 2013, 319/6835.

Nr. 448
Pohl, Wenzel [sz. Troppau, † 1770 után] festő

Sign. 1/b
fol. 137v
1754. július 9.
„*Pohl, Wenceslaus*
ein Mahler aus Schlesien von Troppau
dermahlen auf dem Spittelberg
9 Julý An(n)o 1754”

Sign. 1/c
p. 219
1754. július 9.
„Pohl Wenceslaus,
von Troppau aus Schlesien Mahler
l: auf dem Spittlberg
9 July 1754”

Sign. 2½
fol. 1v
1766. augusztus
„Poll, Wenzel
von Tropau, Mahler
Augusty 1766”

Bibl. *Th-B* 27 (1933) 191. – *Fleischer* 1932,
131; *Schöny* 1970, 134; Kat. Maria Theresia
und ihre Zeit 1980, 481; Kat. Maria Theresia
als Königin v. Ungarn 1980, 159–160;
Galavics 1984, 63–65; Barok 1998, 44; Kat.
Történelem-kép 2000, 341; *Jakó* 2012.

Nr. 449
„Poka, Anton” [sz. Bács *1776]

Sign. 2
fol. 109r
1792. április 16.
„Poka: Anton:
16 Jahr alt, von Bacs aus Ungarn gebührtig,
studiert die Philosophie und Archite(c)tur,
wohnt auf der Fischerstiege in
bildhauerischen Hauß No 452.
16. April [1]792”

Irod. *Fleischer* 1935, 76; *Szögi* 2013, 316/6749.

→ Pollack, Leopold (Pollach, Leopoldo)
[Bécs 1751 – 1806 Milánó], Pollack Mihály
[1773–1855] féltestvére, ld. Nr. 778.

Nr. 450
Pollack, Johann Michael (Pollack
Mihály) [Bécs 1773 – 1855 Pest] építész
Leopold Pollack [1751–1806] építész
féltestvére

Sign. 2
fol. 94r
1789. november 10.
„Pollack: Joh(ann): Mich(ael):
16 Jahr alt, von Wien, Sohn des
Bauinspektors der k: k: Niederländer und
Stadtskanzleij (!)
wohnhaf in der Herrn-Gasse Nro. 22.
10 Novemb(ris) [1]789”

Bibl. *Th-B* 27 (1933) 210. – *Zádor* 1931,
230–239; *Schoen* 1939; *Zádor-Rados* 1948,
39–91, valamint passim; *Zádor* 1960;
Wagner 1967, 425; *Bibó* 1973; *Cerny* 1978,
33; *Kopasz* 1978, 385–387; Kat. Művészet
Magyarországon 1980, 315–316; Kat.
Művészet Magyarországon 1981, 203–205;
Bibó 1984, 229, 239, 245; *Sisa* 1989, 7, 12, 25,
29–30; *Szentes* 1991, 3–5, 14–15; *Bibó* 2000;
Sisa 2006, passim; *Bibó* 2008; *Sisa* 2010, 297,
302, 312, 319; M. művészet a 19. században
2013, passim.

Nr. 451
Pollinger (Polinger / Pohlinger), Ignaz
[sz. Csehország, kimutatható: Bakonybél,
Pápa, 1744 és 1776 között] uradalmi festő
feltehetően azonos vele:

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 53
1732
„Pollinger Ignati(us),
ein böhm,
ite(m) [1732]”

Irod. *Mansfeld* 1938, 118.
Bibl. *Szmrecsányi* 1937, 307–308; *Garas* 1955,
242; *Cs. Dobrovits* 1983, 89, 93–95, 98.

Nr. 452
„Pollinger, Johann” [sz. Arad]

Sign. 2
fol. 62r
1783. július 9.

„Pollinger: Johann:
aus Aarad (!) in Hungern gebürtig,
dessen Vater ist Verwalter im hiesigen k:
k: Gnaden Stockhauß wohnt nächst dem
Neuen Thor No. 337. in der Stadt.
9 July [1]783”

Irod. *Fleischer* 1935, 38 (mint Dollinger);
Kissné Bognár 2004, 318/5852 (mint
Dollinger).

Nr. 453
Polster, Michael [sz. Kolozsvár]
aranyműves

Sign. 1/b
fol. 109v
1750. október 21.
„Polster, Michael
aus Sieben burgen von Claußen burg
geburtig Ein Goldarbeiter
wonhaft beym wolff in der Au auf dem
Spittelberg
21. Octobr(is) A(nn)o 1750”

Sign. 1/a
Vierzehendes Alphabet, 1750
p. 303
1750. október 21.
„Polster Michaël
von Clausen burg aus Sibenburgen ein
goldarbeiter,
l: auf dem Spittlberg beym Wolfen in d(er)
Au
21 Octo(bris) 1750”

Irod. *Fleischer* 1935, 76; *Kissné Bognár* 2004,
312/5695.
Bibl. *B. Nagy* 1977, 237; *Szabó–Szögi* 1998,
370/3114.

Nr. 454
Ponart (Bonhart / Bahnhart), Andreas [sz.
Rench, kimutatható: Pápa] festő
talán vele azonos:

Sign. 1/b
fol. 145r

1755. június 1. (!)
„Ponart Andreas
ein Mahler von Reinigen unweit Straßburg,
dermahlen bey H(erm) Jacob Michel, in der
Lehr.
1. Juny 1755”

Sign. 1/c
p. 220
1755. május 27. (!)
„Ponart Andreas,
von Reinichen aus Breisgau bey H(erm)
Jacob Michl Mahlerjung
27 Maji 1755”

Bibl. *Garas* 1955, 210 (Bonhard / Bahnhart
András).

Nr. 455
„Popovits, Sabbas” [sz. Resinár *1790]

Sign. 7
p. 130
1810. május 7.
„Popovits: Sabbas:
griechisch kath(olisch) 20. Jahr alt, in
Resinar in Siebenbürgen gebürt(ig): allwo
sein Vater Pfarrer ist,
wohnt auf der Landstraß beym gold(en).
Kreutz No. 117.
den 7 May 1810”
[lapszéli bejegyzés] „Zur Polliz(ei).
den 11ten Apr(il). [1]810; Zeugnuß zur
Empfehlung. 19. Nov(ember). [1]810; D(ett)
o 13. Apr(il). [1]813.”

Irod. *Fleischer* 1935, 76 (származási hely
tévesen: Resica, Krassó-Szörény vm.); *Szögi*
2013, 319/6851 (Popovics Sava).
Bibl. *Szabó–Szögi* 1998, 373/3141.

Nr. 456
„Prager, Adam” [sz. Eszterháza]

Sign. 6
Protokoll 1797–1826
fol. 1v
[Nr.] 16.

„Prager, Adam

[Geburtsort] Esterhas in nieder Ungarn
[Frequentirt die Accademie] 3 Wochen
[Wohnhaft] in der Josephstadt“
[A forrásbejegyzés dátátlan.]

Irod. Szögi 2013, 317/6776 (beiratkozásra:
1800, ezt a forrás nem adja meg).

→ „Pragner, Johann“ [sz. Holleschau], ld.
Nr. 779.

Nr. 457

Pravet, Johann [sz. Mariazell, kimutatható
Szombathely: 1739] festő

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 53
1730/1733
„Pravet Joannes,
von Maria Zell, Mahler“

Irod. Mansfeld 1938, 118.
Bibl. Garas 1955, 243.

→ Prchal, Franz [sz. Kremsier], Johann
Wenzel Prchal [1744–1811] fia, ld. Nr. 780.

Nr. 458

„Prepeliczay, Johann“ [sz. Szarvas *1785]
mérnök

Sign. 7
p. 123
1808. június 17
„Prepeliczay: Johann:
Augspurg(er) Confession, 23. Jahre alt, Graf
Wenkheimischer Ingenier, von Szarvas der
Békésér Gespanschaft in Ungarn gebürtig,
wohnt in der An(n)a Gasse No. 1043.
den 17. Juni 1808“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XXXIV, 1808.
1808. július 14.

„Prezeliczay, Johann

[Alter] 23 [Kunstfach] Ingenier [Vaterland]
von Szarvas in Bekeser Comitatz in Ungarn
[Eltern] dessen Vatter Johann ist ein Koch
[Religion] Evangelisch [Eintritt] den 14t(en)
Jully [1]808.“

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 37

1808. július 14.
„Prepeliczay Johann
[Vaterland] Szarvas in Ungarn [Alter]
24 [Eintritt] 14 Juli [1]808 [Abtheilung
der Schule – Wintercurs] Kopfizim(m)er,
Landschaft [Hauptkunstfach] Ingenieur
Zeichner
[Anmerkung] erhielt das 1te Zeugnuß den
7ten May [1]809.“
[Tanulmányok: 1810 (Wintercurs,
Sommercurs), minősítéssel.]

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
p. 39
1808. november 4.
„Prepeliczay Johann
[Alter] 23 [Geburts Orth] Ungarn [Religion
und Wohnung] wohnt in der Stadt No. 534
[Aufnahmtag] den 4t(en) November 1808“

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 38
1808. november 4.
„Prepeliczay Johann
[Vaterland] Ungarn [Eintritt] 4. 9ber 1808
[Abtheilung der Schule – Wintercurs]
Landschaft“

Sign. 8
Protokoll der Architectur Schule 1801–1818
p. 19
1809. december 10.
„Prepeliczay, Johan
[Alter] 23 Jahr [Geburts Ort] Szarvas
Békésér Comitatz [Religion] Augsp(urger)
Confess(ion) [Kunst oder Profession]
Ingenieur bey Graf Venkheim
d(en) 10t(en) Decemb(ris) [1]809“

Irod. *Fleischer* 1935, 77 (apját mondja a Wenkheim család mérnökének; beiratkozásként csak 1808. jún. 17. szerepel); *Szögi* 2013, 319/6840 (a beiratkozás dátumaként csak 1808 szerepel).

→ Prokopp, Franz [Bécs 1790 – 1854 Bécs], Philipp Jakob Prokopp [1740–1814] fia, ld. Nr. 781.

Nr. 459
Prokopp (Prokop), Philipp Jakob
[Ronsberg 1740 – 1814 Bécs] szobrász
Franz Prokopp [1790–1854] szobrász apja

Sign. 1/c
p. 227
1770. október 17.
„Procopi Philipp(us).
Bildhauer
I: in der Leop. St.
17 oct(bris): 1770”

Bibl. *Th-B* 27 (1933) 420; *MűvLex* 3 (1967) 840. – *Kapossy* 1922, 39–40, 81–82, 87; *Pigler* 1922, 64–67, 85; *Szmrecsányi* 1937, 118, 308; *Géfin* 1943, 31, 42, 61; *Aggházy* 1959, 257–258; *Voit* 1960, 270–275; *Malikova* 1973, 138; *Garas* 1976, 278; *Klassizismus in Wien* 1978, 171; *Baum* 1980, 566–569; *Kat. Művészet Magyarországon* 1980, 294–295; *Rusina* 1983, 134–135; *Cs. Dobrovits* 1983, 37, 86, 87, 92, 93, 100–101, 127/356, 357. j.; *Barok* 1998, 91, 451; *Miklósi-Sikes* 2001, 281, 336; *Balázsová-Medvecký-Slivka* 2009, 155.

Nr. 460
Putzer, Johann Nepomuk Matthias
[sz. Pozsony 1797] szobrász

Sign. 7
p. 133
1810. augusztus 20.
„Putzer: Johann:
kath(olisch) 12. Jahre alt, von Preßburg geb:
dessen Vater ist ein Bildhauer

an der Wien in Gärtnergasse beym
Nahmen Jesu No. 79.
den 20. August 1810.”

Irod. *Fleischer* 1935, 77 (a beiratkozás dátuma: július 20.); *Szögi* 2013, 319/6852.
Bibl. *Aggházy* 1959, 258; *Csatkai* 1963, 26 (Putzer Ferenc szócikkében említi); *Luxová* 1968, 180; *Maliková* 1983, 93 (František Putzer szócikkében: Johann Nepomuk Matthäus Putzer).

→ „Querfurt, Franz Joseph” [sz.
Bécs 1728], (Tobias) August Querfurt
[Wolfenbüttel 1696 – 1761 Bécs] fia, ld. Nr. 782.

→ Querfurt, Tobias, ifj. [Wolfenbüttel 1701 – 1780 Litoměřice], id. Tobias Querfurt
[† 1734 Wolfenbüttel] fia, valamint (Tobias)
August Querfurt [Wolfenbüttel 1697 – 1761 Bécs] öccse, ld. Nr. 783.

Nr. 461
Rab (Raab), Matthias (Mátyás) [sz.
Nezsider, Burgenland, kimutatható
Gyöngyös: 1774] festő

Sign. 1/c
p. 254
1766. augusztus 12.
„Rab Mathias
von Neusidel am See, Mahler, in
Cond(ition): bey Unterweger, Mahler.
12 Aug(usti): 1766.”

Sign. 2½
fol. 6v
1771. november
„Rab, Mathi(a)s”
Neisidel am See, Mahler
Novemb(er) [1]771”

Bibl. *Voit* 1969, 387; *Balázsová-Medvecký-Slivka* 2009, 160 (Matthias Raab, művei 1771 és 1780 között). A forrásban említett Unterwegerhez ld. *Hajdecki* 1908, 151/8305.

Nr. 462
Rabel (Räbel), Georg
[sz. Hochwolckersdorf, Alsó-Ausztria]
az Esterházy hercegek tűzszerésze

Sign. 1/b
fol. 82v
1744. február 20.
„Rabel, Georg
gebüridig von hohen Wulckersdorff
wohnt beym Fürst Esterhasi bey H(ern):
Secretarj
den 20. februarj 1744”

Sign. 1/a
Elftes Alphabet, 1744
p. 258
1744. február 20.
„Räbel, Georg(ius);
von Hohenwolckerstorf in Österr(eich);
Feuerwercker bey H(ern) Fürst Esterhasi,
20 Feb(ruarii): 1744”

Bibl. Szentesi 2013, 169.

Nr. 463
„Rácz, Peter” [sz. Vajnág, Kárpátalja]

Sign. 2
fol. 63v
1784. január 22.
„Rácz: Petrus:
von Vajnag aus Hungarn gebürtig,
wohnt dermahlen in der Leopoldstat in der
Hafner Gasse Nro 234
22. Im Jäner 1784”

Irod. Fleischer 1935, 77; Kissné Bognár 2004,
319/5859 (Vajnag Petrusként, a fentivel
egyező adatokkal).

Nr. 464
„Ramesmayer, Martin” [sz. Sopron]

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 54
1730

„Ramesmayer Martin(us),
von Edenburg,
[1]730”

Irod. Fleischer 1935, 77; Mansfeld 1938, 119;
Kissné Bognár 2004, 310/5636.

→ „Rasmann, Anton” [sz. Kirchsclag,
Alsó-Ausztria], ld. Nr. 784.

Nr. 465
Rauschenfels von Steinberg, Jakob
[Fraknó, Burgenland 1783 – 1841]
rézmetsző és litográfus

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 101
1805. január 18.
„Rauschenfels Jakob
[Alter] 22 [Kunstfach] Schüller in
der Landschafts Klasse [Geburtsort]
Forchtenstein in Ungarn [Aeltern]
Chyrurgus [Religion] Katholisch [Eintritt]
d(en) 18t(en) Jener (!) 1805”

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
p. 41
1805. január 18.
„Rauschenfels Jakob
[Alter] 22 [Geburts Orth] Ungarn [Religion
und Wohnung] katholisch, wohnt in der
Leopoldstadt No. 397 [Karakter des Vaters]
Chirurigus (!) [Aufnahmtag] den 18t(en)
Jänner 1805”

Irod. Fleischer 1935, 78 (mint Rauschenfels
de Steinberg, Esterházy Miklós herceg
orvosának fia. Tanulmányok: 1805-től
megszakításokkal 1812 végéig).
Bibl. Th-B 28 (1934) 44–45 (sz. 1779).
– Meller 1915, 159; Pataky 1951, 62, 143;
Galavics 1999, 72; Prost 2001, 46, 53;
Csaplovics 2001, 94–96, 100–102, 111–112,
115; Galavics 2001, 122–123, 126, 133, 149;
Baumgartner 2001, 173–175, 177–178, 181;

Buzási 2013, 18–19; Körner 2013, 149, 166, 169, 172, 230, 264, 318, 366.

Nr. 466

Rauschmann, Johann [Buda *1782 – 1838 k. Buda] festő, rézmetsző, illusztrátor, rajztanár

Sign. 8

Protokoll der Architectur Schule 1801–1818 p. 14

1804. augusztus 2.

„Rauschmann, Johann

[Alter] 22 Jahr [Geburts Ort] von Ofen aus Ungarn [Religion] Kath(olisch) [Kunst oder Profession] Schloßer Gesell [Wohnort] Neustift No 72

d(en) 2t(en) August [1]804”

Sign. 3

Namensregister 1787–1807

p. 101

1805. április 24.

„Rauschman(n) Johan(n)

[Alter] 21 [Kunstfach] Schüller in der Landschaftsschule [Geburtsort] Ofen in Ungarn [Aeltern] Schlosser [Religion] Katholisch [Eintritt] d(en) 24t(en) April 1805”

Sign. 10

Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825] p. 41

1805. április 24.

„Rauschman Johan

[Alter] 21 [Geburts Orth] Ungarn [Religion und Wohnung] katholisch wohnt N. N. [Karakter des Vaters] Schloßer [Aufnahmetag] den 24t(en) April 1805”

Sign. 7

p. 104

1806. április 21.

„Rauschmann: Johann:

kath(olisch) 23. Jahre alt, von Ofen aus Ungarn gebürtig, wohnt am Neustift bey dem goldnen Kreutz Nro. 76. den 21. April Anno 1806”

Irod. Fleischer 1935, 78 (beiratkozásként csak 1804. aug. 6. szerepel); Szögi 2013, 318/6811 (mint Kauschmann, beiratkozás: 1804); Szögi 2013, 318/6823 (Rauschmann, beiratkozás: 1805).

Bibl. Th–B 28 (1934) 46; MűvLex 4 (1968) 26. – Kopp 1941, 26, 29; Pataky 1951, 42, 91, 209; Cifka 1978, 469, 474; Kat. Művészet Magyarországon 1980, 159–160, 256; Lyka 1981, 40, 116, 136, 454; Fuchs 1982, 51; Sisa 2006, 24; Papp 2012, 181, 365, 439.

Nr. 467

Recht, Joseph Anton [sz. Böhmisches Einsiedel, kimutatható Pozsony: 1779] szobrász

Sign. 1/b

fol. 175r

1761. április 7.

„Recht Jos(ephus). Ant(onius): ein Bildhauer aus Teutschen Böhm von Einsiedel: dermahlen bey H(ern) Vogel (?) im Zauner Stadl 7. April 1761.”

Bibl. Petrová-Pleskotová 1995, 231.

Nr. 468

„Regner, Ladislaus”

„Regner, Franz”

Sign. 2

fol. 2r

1766. február 25.

„Regner, Ladislaus und Franciscus 2 Gebrüder deren H(ern): Vatter Stallm(ei)ster bey dem Gr. Esterházy, in der Jos. St. bey dem Schwarzen Mohren [utólagos beszúrás, nincs jelölve, hová:] und der Ungarischen Kanzley [1]771 12 9br(is). 25 Februarj A(nn)o 1766”

Sign. 2

fol. 17v

1771. október 30.

„Regner Franzisc(us)
vid(e) 25 Febr(uarii). 1766.
dermahlen in der Ung(a)r(ischen). Kanzley
30 Octobr(is) 1771”

Nr. 469
„Reichenhalter, Gottfried” [sz. Sopron]

Sign. 6
Protokoll 1797–1826
fol. 3r
[Nr.] 35.
„Reichenhalter, Gottfried
[Geburtsort] Oedenburg aus nieder Ungarn
[Frequentirt die Accademie] 2. Jahr”
[A forrásbejegyzés dátátlan.]

Irod. Szögi 2013, 317/6774 (mint
Keichenhalter, beiratkozás: 1800, ezt a
forrás nem közli).

Nr. 470
Reiff (Reif), Johann Michael [Bécs 1710 –
1773 Bécs] stukkátor

Sign. 1/a
Drittes Alphabet, 1733 bis 1736
p. 109
1735. november 24.
„Reiff Joan Michael
ein Wiener, Stuckator,
L: auf den Hoch-Feld bey den 3 Bindern,
z: 24 9(bris) [1]735”

Irod. Mansfeld 1938, 119.
Bibl. Valkó 1953, 137; Aggházy 1959, 260;
Schlag 2009, 277; Prickler 2013, 141.

Nr. 471
Reindl, Simon [kimutatható Eszterháza:
1784] szobrász
feltehetően vele azonos:

Sign. 1/b
fol. 127r
1753. január 22.
„Reindl, Simon
eines Bildhauers Sohn

im Holztzitzerischen Hauß auf dem
Spittelberg
22. Januari(i) A(nn)o 1753.”

Sign. 1/a
Siebenzehendes Alphabet, 1753
p. 360
1753. január 22.
„Reindl Simon,
Bildhauers S(ohn): auf dem Spittelberg in
Holzsezer(ischem) H(aus):
22 Jan(uarii): 1753”

Bibl. Th–B 28 (1934) 118 (Johann Simon
Reindl). – Meller 1915, XXXII, 9; Sopron
műemlékei 1956, 496; Aggházy 1959, 260
(Johann Simon Reindl); Petrová-Pleskotová
1995, 231.

Nr. 472
„Reinisch, Paul” [sz. Kaposvár]

Sign. 2
fol. 3r
1766. április 14.
„Reinisch Paulus, de
aus Ungarn von Kapiswar (!)
dermahlen in Tieffen Graben beÿm grün
Jäger 2ten Stock
14. April A(nn)o 1766”

Irod. Fleischer 1935, 77 (mint Rajnis); Kissné
Bognár 2004, 315/5764.

→ Reinsperger, Johann Christoph von
[Nürnberg 1711 – 1777 Bécs], ld. Nr. 785.

→ „Reissmayr (Reismayer), Pankraz”,
talán Reismeyer Dionysius szobrász
[működött 1745 és 1748 között] rokona, ld.
Nr. 786.

Nr. 473
Reisner (Reissner), Kaspar [sz. Bécs, gr.
Esterházy Ferencnek dolgozik 1763-ban]
festő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 20
1728
„Reisner Caspar(us)
von Wienn.
ite(m) 1728“

Sign. 1/a
Viertes Alphabet, 1736 bis 1738
p. 143
1737. október 21.
„Reisner Caspar(us),
ein Wiener, Laquai,
z:
d(en) 21 8b(ris) 1737“

Sign. 1/b
fol. 34v
1739. november 17.
„Reißner Casbar
gebirgig v(on) Wienn ein Maller will
zeichnen, dessen Vatter Kayserlicher
burgwachder,
logiert in d(er) leoboldstatt beum rothen
Igel:
den 17d(en) Nouember 1739“

Sign. 1/a
Sechstes Alphabet, 1739
p. 177
1739. november 17.
„Reisner Caspar(us),
von Wienn, ein Mahler, sein Vater ist
Burgwachter,
L: in d(er) Leop: St: beym roth(en) Igl,
z:
d(en) 17 9b(ris) 1739“

Irod. *Mansfeld* 1938, 119.
Bibl. *Hajdecki* 1908, 189/8983;
Petrová-Pleskotová 1995, 235.

Nr. 474
„Reissinger, Christian“ [sz. Pozsony]

Sign. 2
fol. 45r
1778. május 4.

„Reißinger: Christian:
dessen Vater Verwalter,
von wo [vsz. áthúzatlan szókezdett]
Preßburg gebürtig,
wohnhaft bey den 3 Hufeisen an der Wien.
4. May [1]778“

Irod. *Fleischer* 1935, 78; *Kissné Bognár* 2004,
318/5833.

Nr. 475
Reiter (Reyder), Franz [sz. Magyaróvár],
ötvös

Sign. 1/b
fol. 24r
1739. március 8.
„Reyð(er) Frantz
gebirgig von Vngarisch Olldenburg,
Ein goltschmit dessen Vater auch ein
goltschmit daselbst,
d(er) Zeit in Condiçion bey H(erm) Jacob
Winckler,
logiert in Hueterisch(em) Hauß in Jacober
gassel
den 8 dito [Marzj] 1739“

Sign. 1/a
Sechstes Alphabet, 1739
p. 177
1739. március 8.
„Reiter Francisc(us)
von Ungarisch Altenburg, ein
Goldschmieds Sohn, und Gesell
L: in Jacober gäßl in Huterischem H(aus):
z:
d(en) 8 Marty 1739“

Irod. *Fleischer* 1935, 78; *Mansfeld* 1938, 119;
Kissné Bognár 2004, 311/5672.
Bibl. *Gutschli* 1992, 70; *Jávör* 2006, 54.

→ „Rempel, Philipp“ [sz. Salzburg], ld.
Nr. 787.

Nr. 476
„Renner, Franz“ [sz. Buda] asztalos

Sign. 1/b
fol. 128r
1753. április 1.
„Renner, Frantz
ein Tischler von Ofen gebürtig, und
Sautner Johann Georg von Teutsch
Brodersdorff aus Oesterreich
beede in Condit(ion). bey H(erm) Santi auf
der Neu Wieden
Archit:
1. Aprilis A(nn)o 1753.”

Sign. 1/a
Siebenzehendes Alphabet, 1753
p. 360
1753. április 1.
„Renner Fran(ciscus):
von Ofen, ein Tischler
in Cond(ition): bey M(eister): Sandi auf der
neuen Widen
1 April 1753.”

Irod. *Fleischer* 1935, 78; *Kissné Bognár* 2004,
313/5716.

Nr. 477
„Renner, Joseph” [sz. Sopronkeresztúr,
Burgenland] asztalos

Sign. 1/b
fol. 138r
1754. július 22.
„Renner Joseph,
von Teutsch Graz (!) aus Ungarn und
Kessler Ferdinand von Raschstadt aus dem
Reich, beede Tischler
dermahlen bey M(eis)t(e)r: Herman auf
der wieden in Arbeit
Arch
22 Juli An(n)o 1754”

Sign. 1/c
p. 247
1754. július 21
„Renner Joseph
von Teutsch Creuz aus Ungarn, Tischler
in Cond(ition): bey H(erm) Hörman auf
d(er) Widen
21. Julii 1754”

Irod. *Fleischer* 1935, 78 (a beiratkozás
dátuma: július 21.); *Kissné Bognár* 2004,
314/5728.

Nr. 478
Rentfurt (Rentfort / Rennfurth /
Rhenforter / Renfurter / Resztfurt),
Johann Paul [Pozsony 1715 – 1788/1789]
szobrász

Sign. 1/c
p. 247
1754. július 21.
„Rentfurt Joan(nes): Paul(us),
von Preßburg, bildhauer in Cond(ition):
bey H(erm) Fengler.
21 Julij 1754”

Irod. *Fleischer* 1935, 78; *Kissné Bognár* 2004,
314/5729.

Bibl. *Aggházy* 1959, 261 (mint Resztfort /
Resztfurt); *Petrová-Pleskotová* 1970, 230–231;
Horváth 1978c, 190; *Malíková* 1983, 93
(születési adata az apa, Krištof Rendfort
szócikkében).

Nr. 479
„Richart, Johann” [sz. Kismarton]

Sign. 1/b
fol. 158v
1757. január 11. (!)
„Richart Joannes,
K(aiserlichen). Leib Lacejens Sohn
in Fleischselgerhauß bey m Capucinern.
11. Januari 1757”

Sign. 1/c
p. 251
1757. december 11. (!)
„Richart Joan(nes):
von Eisenstadt, Kai(serlichen) Leiblaqui(s)
S(ohn):
l: in Fleischselcherischem H(aus): bey
d(em) laque:
11 xb(ris) 1757”

Irod. Fleischer 1935, 78 (mint Reichart);
Kissné Bognár 2004, 314/5743 (beiratkozás:
december 11.).

Nr. 480
„Rickl, Anton Wilhelm“ [sz. Pest *1785]

Sign. 7
p. 101
1806. január 27.
„Rickl: Anton: Wilhelm:
kath(olisch) 21. Jahre alt, Kaufmanns-Sohn
von Pest in Ungarn,
wohnt am Bauernmarkt im
Margarethenhof, bey Herrn Brinnmayer.
den 27. Januar Anno 1806“

Irod. Fleischer 1935, 79; Szögi 2013, 318/6830.

→ „Ridler, Franz“ [sz. St. Pölten], ld. Nr.
788.

Nr. 481
Rigel, Antonio Pio (Rigel, Anton Pius
von) [sz. Róma 1789, † 1834 után] építész

Sign. 7
p. 88
1804. május 14.
„Rigel: Antonin:
kath(olisch) 16. Jahre alt von Rom gebürtig,
dessen Vater ist Akademisch pensionierter
Mahler und wohnt am Salzgies No. 192.
den 14. May 1804“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XXIV, 1804.
1804. november 6.
„Rigel Antonio Pio
[Alter] 16 [Kunstfach] zeichnet noch
in der Schule bey H(erm) Pr. Maurer
[Vaterland] von Rom [Eltern] dessen Vatter
ist Musaiker und Schutzverwander der K:
K: Academie [Religion] Katholisch [Eintritt]
d(en) 6t(en) Novem(ber) [1]804“

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 99

1804. november 6.
„Rigel Antonio Pio
[Alter] 16 [Kunstfach] zeichnet bei Prof.
Maurer / Mahler [Geburtsort] Rom in Italia
[Aeltern] Mosaiker und Schutzverwandter
der k: k: Academie [Religion] Katholisch
[Eintritt] d(en) 6t(en) November 1804“

Bibl. Th-B 28 (1934) 352; MűvLex 4 (1968)
71. – Böckh 1821, 274; Horváth 1978a, 59 (Jan
Haban szócikkében); Lyka 1981, 343, 346,
455; Bibó 1984, 236–237, 239, 245; Sisa 1989,
30; Galavics 1999, 78; Sisa 2006, 41–42, 80;
Sisa 2010, 296, 297, 305, 308, 312, 319, 320;
Sisa 2011, 213, 216, 227, 229; M. művészet a
19. században 2013, 44, 83, 154.

→ „Ringer (Regner), Johann“ [sz. Bécs]
Joseph II. Ringer [1754–1833] testvére, ld.
Nr. 789.

Nr. 482
Ringer, Joseph II. [Kismarton 1754 – 1833
Kismarton] építőmester
Johann Ringer / Regner [sz. Bécs] testvére

Sign. 1/c
p. 255
1770. augusztus 17.
„Ringer Jos(ephus):
sein Vater Stallmeister bey Fürst Esterhasi
I: in der Jos. St. bey den Mohren,
Archi:
17 Aug(usti): 1770“

Sign. 1/c
p. 256
1772. november 10.
„Ringer Jos(ephus):
von Eisenstadt, Stud(iosus):
I: bey dem Lichtensteg in Goldischen
H(aus).
Arch.
10 Nov(embris) 1772“

Irod. *Fleischer* 1935, 79. (mint „stud. math.”, ez a forrásban nem szerepel); *Kissné Bognár* 2004, 317/5806 (mint „stud. math.”).
Bibl. *Th-B* 28 (1934) 368 (Joseph II. Ringer, téves adatokkal); *MűvLex* 4 (1968) 74. – ÖKT Bd. 24. Eisenstadt 1932, XXIII; *Csatkai* 1942, 118–120; *Csaplovics* 2001, 86; *Galavics* 2001, 125–126; *Kalanar* 2009, 298–299, 304, 315; *Prickler* 2013, 145; *Balázsik* 2013, 275; *Dávid* 2013, 108–109; *Velladits* 2013, 140, 142–144; *Körner* 2013, 46, 61, 111, 157–159, 203, 207, 226; *Szentesi* 2014, 629.

→ „Riss (Ris), Franz” [sz. Brünn], ld. Nr. 790.

Nr. 483
„Rode, Andreas” [sz. Esztergom]

Sign. 2
fol. 12r
1769. április 27.
„Rode Andreas
aus Gran,
dermahlen in der Kost bey H(erm)
Gold Schmiede M(ei)ster auf dem Juden
Platz Neuweinhoferischen Hauß 5ten
St(ock)
27. April A(nn)o 1769”

Irod. *Fleischer* 1935, 79; *Kissné Bognár* 2004, 316/5781.

Nr. 484
„Rohn, Paul” [sz. Holics] rajzoló

Sign. 2½
fol. 7v
1772. november
„Rohn, Paul
Hollitz Zeichner
Novemb(er) [1]772”

Irod. *Fleischer* 1935, 80 (mint Röhn); *Kissné Bognár* 2004, 317/5807.

Nr. 485
Rosa, Cajetan (Gaetano) [Róma 1686
– 1770 Bécs] udvari festő, oltárkép- és
freskófestő, színházi festő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 19
1728
„Rosa Cajetan(us)
von Rom.
ite(m) 1728”

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 55
1730
„Rosa Cajetan(us),
von Rom,
nach d(em) modell
[1]730.”

Irod. *Mansfeld* 1938, 120.
Bibl. *Th-B* 28 (1934) 577–578; *MűvLex* 4
(1968) 163–164. – *Hajdecki* 1908, 97/7341,
251/10259, 334/12551, 337/12636, 350/13011,
363/13404, 378/13850; *Garas* 1955, 245;
Schöny 1970, 125 (sz. 1688); *Haupt* 2007, Nr.
3401 (1770-ben, 84 éves korában hal meg);
Balázsik 2013, 274; *Ecsegy* 2013, 557–568.

Nr. 486
Rosa, Johann [sz. Bécs, Nagyszombatban
polgár: 1769, Galgócon dolgozik: 1802]
szobrász

Sign. 1/b
fol. 152r
1756. március 18. (!)
„Rosa Joannes
verwittibten Feldschrerin Sohn,
dermahlen in der Lehr bey H(ermn)
Leydner, Bildhauer.
18. Martý 1756”

Sign. 1/c
p. 250
1756. március 8. (!)

„Rosa Joan(nes):
von Wien, Feldscherers S(ohn): lehrjung
bey H(erm) Leithner
8 Martii 1756”

Bibl. Aggházy 1959, 263; Horváth 1978c, 190.

Nr. 487
Rosier, Anton Karl [Pozsony 1717 – 1781
Pozsony] oltárkép- és portréfestő
feltehetően Joseph Rosier arcképfestő apja

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 55
1731
„Rosier Antoni(us)
von Presburg
ite(m) [1731]”

Irod. Fleischer 1935, 79; Mansfeld 1938, 120;
Kissné Bognár 2004, 310/5641.
Bibl. Th-B 29 (1935) 24; MűvLex 4 (1968)
166. – Lützow 1877, 147; Hajdecki 1908,
192/9042; Garas 1955, 245; Csatai 1963,
20; Luxová 1968, 179; Voit 1969, 391–392;
Petrová-Pleskotová 1970, 232; Garas 1976, 279;
Petrová-Pleskotová 1983, 90, 91; Garas 1984,
184–185; Petrová-Pleskotová 1990, 102; Garas
1992, 410; Kat. Svätci v Strednej Európe
1993, 178; Hosch 1994, 34; Petrová-Pleskotová
1998, 244–245; Barok 1998, 68; Javor 2006,
53, 55, 56; Balážová-Medvecký-Slivka 2009,
157; Medvecký 2013, 19.

Nr. 488
Rosier, Joseph [sz. Pozsony] arcképfestő
feltehetően Anton Karl Rosier [1717–1781]
festő fia

Sign. 2½
fol. 2v
1767. február
„Rosier, Joseph
Presburg Maler
Feb(ruar) [1]767”

Irod. Fleischer 1935, 79; Kissné Bognár 2004,
315/5770.

Bibl. Pataky 1951, 33, 212; Garas 1955, 245;
Csatai 1963, 23; Javor 2006, 54.

Nr. 489
„Roskopf, Johann Wilhelm”
[sz. Pozsony] festő

Sign. 1/a
Zehentes Alphabet, 1743
p. 243
1743. december 2.
„Roskopf Ioan(nes): Wilh(elmus);
von Presburg, Mahler,
in Cond(ition): bey d(er) Fr(au).
Untersteinerin in Küßenpfening,
z:
d(en) 2 xb(ris) 1743”

Irod. Fleischer 1935, 79; Kissné Bognár 2004,
312/5680.

Bibl. Garas 1955, 245 (Fleischer alapján).

Nr. 490
„Roth, Karl Joseph”[„ein Ungar”]

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 55
1730/1733
„Roth, Carol(us) Joseph(us)
ein Ungar.”

Irod. Fleischer 1935, 80 (1731-es
beiratkozási dátummal, noha a forrás
erre nem tartalmaz utalást); Mansfeld
1938, 120; Kissné Bognár 2004, 310/5642 (a
beiratkozásként megadott év: 1731).

Nr. 491
Roth, Theophil [sz. Körmöcbánya] festő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 19
1726/1728

„Roth, Theophil(us)
von Cremona“

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 55
1730
„Roth, Theophil(us),
ein Ungar,
in d(er) Arch:
[1]730.“

Irod. *Flischer* 1935, 80; *Mansfeld* 1938,
120; *Kissné Bognár* 2004, 310/5628 (mint
„Baumeister“).
Bibl. *Cerny* 1978, 21.

Nr. 492 Roy, Ludwig van [Bécs 1708 k. – 1762 Bécs] portréfestő Peter van Roy [1683–1750 után] festő fia
--

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 19
1728
„Van Roi Ludovic(us)
von Wienn.
ite(m) 1728“

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 55
1730
„Roy Ludovic(us), van
von Wienn,
nach d(em) modell,
[1]730 und Arch.“

Irod. *Mansfeld* 1938, 120 (van Roi 1728. évi
beiratkozás); *Buzási* 1988, 56/2. j.
Bibl. *Th-B* 29 (1935) 129; *MűvLex* 4 (1968)
179. – *Garas* 1955, 245; Sopron műemlékei
1956, 217; *Buzási* 1984, 216, 231/12. j.; *Buzási*
1988, 53–57; *Gutsch* 1992, 69; Kat. Barokk
Közép-Európában 1993, 337 (Peter van Roy
tételében); *Hosch* 1994, 45.

Nr. 493 Roy, Peter van [Antwerpen 1683 – 1750 után Bécs] festő Ludwig van Roy [1708 k.–1762] portréfestő apja

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 19
1726/1728
„Roi Petrus, van
von Antwerpen“

Irod. *Mansfeld* 1938, 120.
Bibl. *Th-B* 29 (1935) 129–130; *MűvLex* 4
(1968) 180. – *Schöny* 1970, 55; *Garas* 1975, 22,
134; *Krsek* 1979/1980, 65; Kat. Barokk Közép-
Európában 1993, 337; *Hosch* 1994, 45; *Garas*
in: Summary Catalogue Budapest 2003, 111;
Kat. Aufgeklärt bürgerlich 2006, 104.

→ „Roybar, Gottfried“ [sz. Iglau,
Morvaország], ld. Nr. 791.

Nr. 494 „Ruess, Joseph“ [„von Buckoba“ (Vuková?)] tükrökészítő inas

Sign. 1/b
fol. 152r
1756. március 21.
„Rueß, Joseph
aus Ungarn von Buckoba,
dermahlen in der Lehr bey
Spiegelmacher im blauen Stern auf dem
Spitlberg
21. Martii 1756“

Sign. 1/c
p. 250
1756. március 21.
„Rues Jos(ephus):
von Pocabar aus Ungarn, breumeisters
S(ohn): Spiegelmacherjung auf dem
Spitlberg bey dem blauen Stern.
21 Martii 1756“

Irod. *Fleischer* 1935, 80 (származási hely: Nyitra vm.); *Kissné Bognár* 2004, 314/5741 (mint „Zeichner”, ezt a forrás nem közli).

Nr. 495

„Rupp, Johann” [sz. Kőszeg]

Sign. 7

p. 71

1802. június 28.

„Rupp: Johann:

kath(olisch). von Güns aus Ungarn, dessen Vater ist k: k: Hofkam(m)er Musikus, und wohnt in der obern Pfaar. Gasse [Pfarrgasse] No. 50. den 28. Juny 1802”

Irod. *Fleischer* 1935, 80; *Szőgi* 2013, 317/6794.

Nr. 496

„Ruschitzka, Franz” [sz. Pozsony *1786]

Sign. 7

p. 48

1799. augusztus 19.

„Ruschitzka: Franz:

kath(olisch) 13. Jahre alt, von Preßburg gebürtig, dessen Vater ist Musicus im National-Theater, wohnt in der Schottengasse beym Fürstenbund No. 3. den 19. Augusti 1799”

Sign. 7

p. 120

1808. március 14.

„Ruschitzka: Franz Geo(rgius):

kath(olisch). 22. Jahre alt, k: k: Hof Theatral-Musikus gebürtig von Presburg, wohnt an der Josephstadt in dem Roveraný-Gasse No. 8. 2ten Stock den 14. März Anno 1808”

Irod. *Fleischer* 1935, 77 (mint Rasiczky, a második bejegyzésben szereplővel nem tekinti azonosnak), 80 (mint Ruzicska, az első bejegyzésben szereplővel nem tekinti azonosnak); *Szőgi* 2013, 316/6770.

Nr. 497

„Rüll, Joseph” [sz. Temesvár] ácsinas

Sign. 1/b

fol. 123r

1752. július 16.

„Rüll Joseph(us)

ein Zim(m)ergesell von Demeswar gebürtig in der Arbeit beym M(ei)ster Wagner

Archit:

16. July A(nn)o 1752”

Sign. 1/a

Sechzehendes Alphabet, 1752

p. 343

1752. július 16.

„Rüll Jos(ephus):

ein Zim(m)ergesell von Temeswar, in Arbeit beym Meister Wagner.

Arch

16 July 1752”

Irod. *Fleischer* 1935, 80; *Kissné Bognár* 2004, 313/5706 (mint „Baumeister”, a forrás mást ad meg).

Bibl. *Szabó-Szőgi* 1998, 391/3343 (*Fleischer* alapján).

Nr. 498

„Salzmann, Michael” [sz. Buda *1775]

Sign. 2

fol. 100v

1791. február 4.

„Salzmann: Mich(ael):

k: k: Kriegs-Cassier-Sohn, von Ofen gebürtig, 16. Jahr alt, ist in der Kost beym H(erm) Profeßor Rauecker in der Himmelpfortgasse im kleinen Ramhof. Nr. 981.

4. Februari [1]791”

Irod. *Fleischer* 1935, 81; *Szőgi* 2013, 315/6737.

Nr. 499

Sambach, Kaspar Franz [Boroszló 1715 – 1795 Bécs] festő

Sign. 1/b
fol. 49r
1740. október 3.
„Sambach, Casbar Frantz
gebirgig auß Breßlau, Ein Maller will
verreckwendiern (!),
in condicion beÿ fr(a)u Besserinchin (?)
auf dem sbidalberg in d(en) blauen weinn
drauben
den 3 dito [ockdober] 1740“

Sign. 1/a
Siebentes Alphabet, 1740
p. 197
1740. október 3.
„Sambach Casp(arus): Fran(ciscus);
von Breßlau, ein Mahler
L: auf dem Spiltberg in d(en) Blauen
Weintraub(en)
z:
d(en) 3 8b(ris) 1740“

Sign. 1/a
Elftes Alphabet, 1744
p. 260
1744. október 13. (!)
„Sambach Casp(arus):
von Breßlau, Mahler,
l: auf d(em) Neustift beÿ d(er) Schön(en)
latern.
Freq. die Antiq:
d(en) 13 8b(ris) 1744“

Bibl. Th-B 29 (1935) 372; MűvLex 4 (1968)
209. – Lützow 1877, 34, 54, 59, 68, 82; Schoen
1930, 143, 171, 172–173; Fleischer 1932, 196;
Garas 1955, 246; Wagner 1967, 42–43, 47,
62, 354, 362, 365, 414, 422; Schöny 1970,
88; Garas 1976, 278; Preiss 1977, 143; Cerny
1978, 21; Baum 1980, 594–595; Krsek 1981,
8; Petrová-Pleskotová 1983, 30, 39; Kat.
Maulbertsch 1984, 166–170; Kratinová 1988,
9; Garas 1992, 407, 416; Kronbichler 1992,
48; Kat. Donner 1993, 185–187; Kat. Barokk
Közép-Európában 1993, 338–341; Kat.
Maulbertsch 1994, 296–297; Garas 1995;
Barok 1998, 42; Barokk 1999, 459–460; Javor
2006, 50; Haupt 2007, Nr. 3466; Jernyei Kiss
2013, 477; Jernyei Kiss 2014.

→ Sambach, Johann Christian [Bécs
1761 – 1799 Bécs], Kaspar Franz Sambach
[1715–1795] fia, Karl Sambach testvére, ld.
Nr. 792.

→ Sambach, Karl, Kaspar Franz Sambach
[1715–1795] fia, Johann Christian Sambach
[1761–1799] testvére, ld. Nr. 793.

Nr. 500
„Samuel, Heinrich“ [sz. Pest *1780]

Sign. 7
p. 76
1803. február 1.
„Samuel: Heinrich:
kath(olisch) 23. Jahre alt, eines Kaufmans-
Sohn von Pest in Ungarn,
wohnt in der Stadt in der Preßgasse No.
492.
den 1. Februar 1803“

Irod. Fleischer 1935, 81; Szögi 2013, 318/6804.

Nr. 501
„Samuel, Johann“ [sz. Győr]

Sign. 1/b
fol. 183r
1764. január 23.
„Samuel Joan(n)es
Stud(iosus): aus Ungarn von Raab
in Goldberg in der Anna Gassen.
23. January 1764“

Sign. 1/c
p. 291
1764. január 23.
„Samuel Joann(es):
Jurista aus Ungarn von Raab,
dermahl(en) in Goldberg in der Anna-
Gaßen
23 Jan(uarii): 1764“

Irod. Fleischer 1935, 81; Kissné Bognár 2004,
315/5761.

Nr. 502
Sartori (Sartory), Joseph [Bécs 1728 – 1789
Pozsony] szobrász

Sign. 1/c
p. 277
1754. július 7.
„Sartori Jos(ephus):
von Wien, Bildhauer,
l. bey H(erm) Balt(hasar): Moll
7 July 1754”

Bibl. MűvLex 4 (1968) 223. – Aggházy
1959, 266; Petrovich 1961; Luxová 1968, 180;
Petrová-Pleskotová 1970, 234; Malíkova 1973,
132–135; Horváth 1978c, 191; Malíkova 1983,
93; Rusina 1983, 118–119; Boros 1985, 52–56,
59–60, 62; Malíkova 1993, 70–71; Petrová-
Pleskotová 1995, 231; Fidler IV. 1997, 235;
Petrová-Pleskotová 1998, 245; Barok 1998,
46, 52–53, 446; Farbaký 2004a, 172; Búbryák
2007, 49, 52, 57/5, 14. j.

Nr. 503
„Sárváry, Johann” [sz. Szabolcs]

Sign. 2
fol. 35r
1775. június 26
„Sárváry: Joannes: H(err)
Nobilis Hungarus, ex Possessione Szabolcs,
Inclito Comitatu (!) de Zabólcs adjacente
Stud(iosus): Math(ematicae):
26. Junij 1775”

Irod. Fleischer 1935, 81 (a beiratkozás
dátuma: június 28); Kissné Bognár 2004,
318/5827.

Nr. 504
„Sastyénszky, Stephan” [sz. Sastyin
(Sasvár)]

Sign. 2
fol. 53r
1781. január 30.
„Sastyénszky Stephanus:
aus Ungarn von Sastyen gebürtig,

Studiret die Cameral Rechnungs
Wissenschaft
wohnhaft in der Riemer-Strassen Nro 911.
30 Januari Anno 1781”

Irod. Fleischer 1935, 81; Kissné Bognár 2004,
318/5844 (mint Sastyén).

Nr. 505
„Satsko, Franz” [sz. Győr *1780]

Sign. 7
p. 49
1799. november 18.
„Satsko: Franz:
kath(olisch) 19. Jahre alt, von Raab aus
Ungarn, alwo der seel(ige). Vater ein
Musicus war,
wohnt auf der Wieden bey[m] goldnen
Kapauer No. 7.
den 18. November 1799”
[lapszéli bejegyzés] „Ein Zeugnuß, d(en) 3.
April [1]800”

Irod. Fleischer 1935, 54 (mint Jacsó Ferenc,
a beiratkozás dátuma: november 12.); Szögi
2013, 316/6771.

→ „Sauvage, Karl” [sz. Lüttich,
Belgium], feltehetően Jean Pierre Sauvage
[Luxemburg 1699 – 1780 Brüsszel] rokona,
ld. Nr. 794.

Nr. 506
„Sax (Sachs), Franz Matthias”
[sz. Szeged]

Sign. 2
fol. 37v
1775. december 5.
„Sax: Franz Mathias:
aus Ungarn von Szegedin gebürtig
wohnhaft unter den Tuchlauben.
5. December 1775”

Irod. Fleischer 1935, 80 (mint Sachs); Kissné
Bognár 2004, 317/5826 (mint Sachs).

→ „Saxel, Joseph Valentin“ [sz. Sterzing, Bozen, Dél-Tirol], ld. Nr. 795.

Nr. 507

Schabatka, Johann [sz. Kolozsvár *1784] rajztanár

Sign. 10

Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]

p. 45

1807. január 1.

„Schabatka, Johann

[Alter] 23 [Geburts Orth] Ungarn [Religion und Wohnung] katholisch, wohnt in Erdberg No. 130

[Aufnahmetag] den 1t(en) Jänner 1807“

Sign. 12

Protokoll 1810–1812

p. 47

1807. január 1.

„Schabatka, Johann

[Vaterland] Klausenburg. Siebenbürgen

[Alter] 24 [Eintritt] 1. Jänner [1]807

[Abtheilung der Schule – Winterkurs]

Landschaft“

[Tanulmányok 1810 és 1812 között.]

Irod. *Fleischer* 1935, 88 (mint Szabadka,

Gundel-díj: 1809); *Szőgi* 2013, 318/6816

(beiratkozás éve: 1804).

Bibl. *Lyka* 1981, 122, 456 (az irodalomban Ferenc és János keresztnévvel is előfordul); *Szabó-Szőgi* 1998, 395/3389.

Nr. 508

Schaden (Schade), Leonhard [Esztergom 1737 – 1784] építőmester

Sign. 1/c

p. 286

1757. július 7

„Schaden Leonhard(us):

von Gran aus Ungarn, Maurer,

l: auf dem Neustift in Hauptman(n)ischen H(aus):

7 Julii [1757]

Arch:“

Irod. *Fleischer* 1935, 81; *Kissné Bognár* 2004, 314/5744.

Bibl. *Kapossy* 1923/24, 588/1. j.; Mo. Műv.

Eml. 1959, 84, 426; Mo. Műv. Eml. 1961, 208;

Prokopp 1981a, 20; Mo. műemlékjegyzéke,

Komárom-Esztergom m. 2006, 57 (Vak

Bottyán-palota: Városháza).

Nr. 509

Schaller, Johann Nepomuk [Bécs 1777 – 1842 Bécs] szobrász

Sign. 2

fol. 93v

1789. október 26.

„Schaller: Johan(n):

13 Jahr alt von Wien, Weißträers-Sohn aus

der k: k: Porzellan-Fabrick,

wohnhaft im lichten Thal beim weißen

Adler Nro. 113.

26. Octobris [1]789“

Irod. *Krasa-Florian* 2009, 53, 180/82.

Bibl. *Noack* 1907, 174, 453; *Noack* 1927,

Bd. 2, 515–516; *Petrová* 1958, 79; *Wagner* 1967,

81, 103, 109, 368 414; *Egg* 1970, 390; Kat.

Wiener Porzellan 1970, 47; *Wagner* 1972, 92,

95–97, 108–109; Kat. Klassizismus in Wien

1978, 171; *Lyka* 1981, 14, 15, 18, 108, 164–

165, 298, 456; Kunst des 19. Jahrhunderts

2000, 12–15; *Grabner* 2001, 83. (1777–1842);

Neuwirth 2007, 211–213; *Krasa-Florian* 2009.

Nr. 510

Schaller, Stephan [Tirol 1708 – 1779 Sopron] freskó- és oltárképfestő

Sign. 1/a

Andertes Alphabet, 1730 bis 1733

p. 58

1730/1733

„Schaller Stephan(us),

Tyroler.“

Irod. *Mansfeld* 1938, 121.

Bibl. *Th-B* 29 (1935) 577; *MűvLex* 4 (1968)

231. – *Hajdecki* 1908, 361/13353, 363/13400,

374/13753 (adat 1741-ből); *Csatkai* 1952, 72–

74; *Garas* 1955, 246–247; Sopron műemlékei

1956, passim; Garas 1976, 278; Mojzer 1984a, 77; Katolikus templomok 1991, 275, 288; N. Mészáros 1992, 127–130; Mons Sacer 1996, III. 47–48, 69, 123–124; Kelényi 2004, 260; Jávorski A. in: MAMÜL 10 (2010) 245–247; Székely 2010.

Nr. 511

„Schallhas, Ferdinand“ [sz. Pozsony 1760, † 1781 után]

Karl Philipp Schallhas [1767–1797] festő testvére

Sign. 2

fol. 42v

1777. július 14.

„Schallhas: Ferdinand:

von Preßburg gebürtig, deßen Vater K: K:

Hof Concipist,

wohnhaft in der Singerstraßen im

Teutschen Haus.

14 July [1]777”

Irod. Fleischer 1935, 81 (Nándor

keresztévvél); Kissné Bognár 2004, 318/5832.

Bibl. Hof- und Staats-Schematismus...

1781, 388.

Nr. 512

Schallhas, Karl Philipp [Pozsony 1767 – 1797 Bécs] festő, rézkarcoló

Ferdinand Schallhas [sz. 1760] testvére

Sign. 2

fol. 79v

1787. november 17.

„Schallhas: Karl:

von Wien, 21 Jahr alt, dessen H(err). Vater

ist Hofkommissions: Rath

wohnhaft im Deutschen Hauß

17 9bris [1]787”

Irod. Aurenhammer 1961, 15/4. j.

Bibl. Th-B 29 (1935) 577; MűvLex 4 (1968)

231. – Kopp 1941, 26; Pataky 1951, 33, 216;

Sz. Lajta 1954; Garas 1955, 247; Aurenhammer

1961; Wagner 1967, 367, 414, 424; Cerny 1978,

29; Kat. Művészet Magyarországon 1980,

121; Fuchs 1982, 60–61; Petrová-Pleskotová

1983, 100; Barok 1998, 69, 486, 487; Kunst des 19. Jahrhunderts 2000, 16; Kiss 2000, 83/1411 (Nobilis, Poson., 1780: Bécsben beiratkozik az egyetem gimnáziumi fakultására); Jávorski 2006, 53; Buzási E. in: MAMÜL 10 (2010) 247–248.

Megj. A Sign. 59¾ jelzetű és a levéltár aktáin alapuló életrajzi összeállításban a bécsi egyetemi matrikula adataival megegyezően (ld. fent) „Carl Philipp Schallhas ... geboren zu Pressburg in Ungarn” szerepel (Biographische Daten zusammengestellt bei Verfassung der zweiten Auflage des Katalogs der akademischen Gemäldegalerie. 1900. Ms).

Nr. 513

„Schaly (Schally), Joseph“ [sz. Sopron 1780]

Sign. 7

p. 52

1800. április 29.

„Schaly: Joseph:

kath(olisch) 20. Jahre alt, ein Soldats-Sohn

von Oedenburg aus Ungarn gebürtig,

wohnt bey einem Schneidermeister in

tiefen Graben No. 170.

den 29. April. 1800”

[lapszéli bejegyzés] „Ein Zeugnuß d(en)

27. Aug(usti) 1800. d(etto) 9. Sep(tembris)

[1]802.”

Sign. 5

Protokoll 1794–1808

p. XVI, 1802.

1802. április 26.

„Schaly Joseph

[Alter] 20 [Kunstfach] zeichnet noch bey

H(erm) P(rofessor). Ma(urer) [Vaterland]

von Oedenburg in Ungarn [Eltern] Franz

Schaly ein Rittmeister [Religion] Katholisch

[Eintritt] d(en) 26t(en) April [1]802”

Sign. 3

Namensregister 1787–1807

p. 112

1802. április 26.

„Schallj Joseph
[Alter] 20 [Kunsthof] zeichnet noch bei
Prof: Maurer [Geburtsort] Oedenburg in
Ungarn [Aeltern] Rittmeister [Religion]
Katholisch [Eintritt] d(en) 26t(en) April
1802“

Irod. *Fleischer* 1935, 80 (mint Saly,
beiratkozáként csak 1800. ápr. 29.
szerepel); *Szögi* 2013, 317/6778.

→ „Schanz, Franz Ferdinand“ [sz. Bécs],
ld. Nr. 796.

Nr. 514
„Schäfer, Stephan“ [sz. Buda]

Sign. 6
Protokoll 1797–1826
fol. 3r
[Nr.] 38.
„Schäfer, Stephan
[Geburtsort] Ofen in Ungarn [Frequentirt
die Accademie] 1 Monat [Wohnhaft] in der
Mariahilfer Strassen“
[A forrásbejegyzés dátátlan.]

Irod. *Szögi* 2013, 317/6777 (beiratkozik:
1800, ezt a forrás nem adja meg).

Nr. 515
Schärmer, Johann Martin [Nassereith,
Tirol 1785 – 1868 Bécs] festő, rajzoló,
miniatürfestő

Sign. 7
p. 118
1807. november 11.
„Schärmer: Joh(ann). Martin:
kath(olisch) 22. Jahre alt, von Nassereuth
aus Tyroll gebürtig,
wohnt in der Josephstadt am Glacie Nro 40.
bey der Madame Kappelleri, Sein Vater ist
Ortsvorsteher.
den 11. November. 1807“
[lapseszéi bejegyzés] „Zett(el). zur Polliz(ei).
d(en) 24ten Nov(ember). [1]807“

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 47

1807. november 26.

„Schärmer Johann
[Vaterland] Tyroll [Eintritt] 26. 9ber [1]807
[Abtheilung der Schule – Winterkurs]
Landschaft“
[Tanulmányok: 1810 (Sommercurs),
minősítéssel.]

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
p. 46

1807. november 26.

„Schärmer Johann
[Alter] 22 [Geburts Orth] Tyroll [Religion
und Wohnung] katholisch wohnt in der
Josephstadt No. 40 [Karakter des Vaters]
Ortsvorsteher [Aufnahmetag] den 26t(en)
November 1807.“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XXXV, 1808.

1808. július 22.

„Schärmer, Martin
[Alter] 22 [Kunsthof] zeichnet noch in der
Schull bey H(erm) Prof. Maurer [Vaterland]
von Nassereuth in Tirol [Eltern] dessen
Vater ist Gemeinde Vorsteher [Religion]
Katholisch [Eintritt] d(en) 22t(en) Jullij
[1]808“

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 44

1808. július 22.

„Schärmer Martin
[Vaterland] Nassareith in Tyrol [Alter]
23 [Eintritt] 22. Juli [1]808 [Abtheilung
der Schule – Winterkurs] Kopfmim(er)
[Hauptkunsthof] Mahler“
[Tanulmányok: 1810, 1812 (Winterkurs),
minősítéssel.]

Bibl. *Th-B* 29 (1935) 556–557. – *Pataky* 1951,
71, 90; *Egg* 1970, 390; *Fuchs* 1974, Bd. 4, K11;
Kat. Művészet Magyarországon 1980, 246;
Lyka 1981, 40, 268, 457; *Fuchs* 1982, 59–60;

Szabó 1985, 110; Kat. MTA és a művészetek 1992, 73; Szvoboda-Dománszky 2007, 43; Papp 2013, 145, 146, 433, 434.

Nr. 516

Schedl (Schettl, Scheydl), Ignaz
[sz. Cham, kimutatható Bogoszló: 1759]
festő, freskófestő

Sign. 1/b

fol. 99r

1749. október 14.

„Schettl, Ignatius
mahler, gebührtig Vom Kam aus bayärisch
Pfaltz
wohnhafft auf Maria hilffen grundt beÿm
mohren.
14 octob(ris) Anno 1749”

Sign. 1/a

Dreyzechendes Alphabet, 1749

p. 287

1749. október 14.

„Schedl Ign(atius):
von Kam aus Bayern, ein Mahler,
l: beÿm Schwarzen Mohren zu Mar: Hülff.
14 oct(bris). 1749”

Bibl. Garas 1955, 247 (Schedl); Horváth 1978c, 191; Mons Sacer 1996, III. 69; Bubryák 2007, 52, 58/29, 34. j.; Balážová-Medvecký-Slivka 2009, 113 (Ignaz Scheydl).

→ „Schelchshorn, Johann” [sz. Sterzing, Bozen, Dél-Tirol], ld. Nr. 797.

Nr. 517

Schellemayer (Schelmayer), Franz
[Aschaffenburg 1738 – 1803 után,
kimutatható Pozsonyban 1778 és 1798
között] freskó- és színpadi festő

Sign. 2½

fol. 6v

1771. január

„Schellemär, Franz
von Älling, Maler
Janu(ar) [1]771”

Bibl. Garas 1955, 247; Csátkai 1963, 23 (sz. Aschaffenburg 1738. ápr. 4.); Luxová 1968, 179 (Schelmayer); Petrová-Pleskotová 1983, 111/122. j.; Petrová-Pleskotová 1990, 103; Katolikus templomok 1991, 283; Pintér 2002; Balážová-Medvecký-Slivka 2009, 148–153.

Nr. 518

„Schemega, Andreas” [sz. Szepesolaszi *1761]

Sign. 2

fol. 97v

1790. június 4.

„Schemega: Andreas:
29 Jahr alt, ein Edlman(n) aus dem Zipser
Comitat von der Stadt Wallendorf,
wohnt am Spitalberg beim goldnen Becher,
Nro 131.
4 Juni 1790”

Irod. Fleischer 1935, 81 (mint Schimega); Szögi 2013, 315/6729.

→ „Scherz, Franz Joseph” [sz. Brünn], ld. Nr. 798.

Nr. 519

Schger (Schgör / Scker / Skeer), Johann Baptist
[sz. Tirol, kimutatható Pozsony: 1779 és 1790 között] festő

Sign. 2

fol. 31v

1774. november 24

„Schger: Joan(n) Baptist:
ein Maler aus Tyrol von Maron gebürtig,
wohnhafft zu Maria Hilff beÿm golden
Rössel
24. November 1774”

Bibl. Luxová 1968, 179 (Jan Scker); Petrová-Pleskotová 1970, 234; Petrová-Pleskotová 1983, 111/122. j.; Petrová-Pleskotová 1998, 245.

Nr. 520
Schick, Johann Jakob [sz. Wiesensteig]
szobrász

Sign. 1/c
p. 279
1755. március 2.
„Schick Joan(nes): Jac(obus):
von Wiesensteig in Reich, Bildhauer bey
H(erm) Mathielj
den 2 Martij 1755”

Bibl. *Aggházy* 1959, 267; *Petrová-Pleskotová*
1995, 231.

Nr. 521
„Schifkovitsch, Michael” [sz. Buda]

Sign. 2
fol. 130r
1795. június 8
„Schifkowitsch: Michael:
Illirischer Relig(ion), 19. Jahre alt, ein
Weinhändlers-Sohn von Ofen,
wohnt auf der Neüwidenerstrasse No. 266.
den 8 Junij [1]795”

Irod. *Szögi* 2013, 316/6758.

Nr. 522
Schindler, Georg [sz. Sopron,
kimutatható Komárom: 1773] festő
feltehetően vele azonos:

Sign. 2
fol. 19v
1772. május 23.
„Schindler Georg
Eissen-Handlers Sohn von Ödenburg aus
Ungarn
dermahlen auf der Landstrassen in
Kardinall-Stadt”
23. May 1772”

Irod. *Fleischer* 1935, 81; *Kissné Bognár* 2004,
317/5808.
Bibl. *Garas* 1955, 248 (keresztnev nélkül).

→ Schinnagl, Franz [sz. Bécs], Maximilian
Joseph Schinnagl [Burghausen a. d. Salzach
1697 – 1762 Bécs] fia, ld. Nr. 799.

→ Schinnagl, Leopold [Bécs 1727 – 1762
Bécs], Maximilian Joseph Schinnagl
[Burghausen a. d. Salzach 1697 – 1762 Bécs]
fia, ld. Nr. 800.

→ Schinnagl, Maximilian [Bécs 1732 –
1800 Bécs], Maximilian Joseph Schinnagl
[Burghausen a. d. Salzach 1697 – 1762 Bécs]
fia, ld. Nr. 801.

Nr. 523
„Schitz (Schütz), Johann” [sz. Brassó]
festő

Sign. 1/b
fol. 88r
1744. december 2.
„Schitz, Johannes
von Cronstadt gebüdig ein Mahler
wohnt in Graffl(ich): Badjansch(em)
[Batthyanyischem] hauß
den 2. December 1744”

Sign. 1/a
Elftes Alphabet, 1744
p. 261
1744. december 2.
„Schitz Joan(nes);
von Cronstadt aus Siebenbürgen, Mahler,
ist bey H(erm) General Harsch,
l: im graf Bathianischen H(aus):
z:
2 xb(ris) 1744”

Irod. *Fleischer* 1935, 84 (mint Schütz); *Kissné
Bognár* 2004, 312/5689.
Bibl. *Garas* 1955, 251 (Schütz, Fleischer
alapján); *Szabó-Szögi* 1998, 419/3615
(Schütz, Fleischer alapján).

Nr. 524
„Schlichtinger, Lorenz” [sz. Pozsony
*1776] cukrászinas

Sign. 2
fol. 121v
1793. november 11.
„Schlichtinger: Lorenz:
Kathol(isch) 17 Jahre alt, von Presburg,
Zuckerbäcker-Lehrjung im Fürst
Coloredischen Hauß.
11. November [1]793“

Irod. *Fleischer* 1935, 82 (mint Schlittinger);
Szögi 2013, 316/6753 (apját mondja
cukrásznak).

Nr. 525
Schluck, Joseph [sz. Nagyszombat,
kimutatható Vágújhely, Bogoszló:
1764–1766] szobrász

Sign. 1/a
Siebenzehendes Alphabet, 1753
p. 363
1753. november 24.
„Schluck Jos(ephus):
von Türrau aus Ungarn, bildhauer
l: zu M: Hülf bey dem weißen Pfauen.
24 9b(ris) 1753“

Irod. *Fleischer* 1935, 82; *Kissné Bognár* 2004,
313/5717.
Bibl. Fidler IV. 1997, 236; *Horváth* 1978c,
191; *Bubryák* 2007, 52, 58/27. j. – Vsz. nem
azonos vele: Schlick, Joseph, sz. Schmolontz
[Schmölntz? / Szomolnok], vö. *Hajdecki*
1908, 158/8422; ld. *Aggházy* 1959, 268.

Nr. 526
„Schmalznap, Karl“ [sz. Pécs] borbély

Sign. 1/b
fol. 128r
1753. április 2.
„Schmalznap, Carol
ein Balbierer aus Ungarn von 5 Kirchen
gebürtig
in der Leopoldstadt, bey dem weissen wolffen
2. Aprilis A(nn)o 1753“

Sign. 1/a
Siebenzehendes Alphabet, 1753

p. 361
1753. április 2.
„Schmalznap Carol(us): Jos(ephus):
von Fünfkirchen, balbierer (!),
l: in der Leop: St bey dem weißen Wolfen.
2 April 1753“

Irod. *Fleischer* 1935, 82; *Kissné Bognár* 2004,
313/5718.

Nr. 527
„Schmaus, Jakob“ [sz. Verbász
(Új-Verbász) *1782]

Sign. 8
Protokoll der Architectur Schule 1801–1818
p. 10
[Nr.] 87.
1804. január 12.
„Schmaus, Jakob
[Alter] 22 Jahr [Geburts Ort] aus Neu
Verbasz in Ungarn [Religion] Evangelisch
[Wohnort] Alten Wieden No. 100
d(en) 12 Jän(ner) [1]804“

Irod. *Szögi* 2013, 318/6817.

Nr. 528
Schmid (Schmidt), Erasmus
[sz. Bajorország, † 1742 Kismarton] festő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 22
1728/1730
„Schmid Erasm(us)
ein bayrer.“

Sign. 1/a
Drittes Alphabet, 1733 bis 1736
p. 113
1734. november 24.
„Schmid Erasmus,
ein bayrer, Mahler,
L: neben dem Arsenal im eisenhutischen
Hauß,
z: nach d(em) leb(en)
24 9b(ris) [1]734“

Irod. *Mansfeld* 1938, 122.
 Bibl. *Hajdecki* 1908, 154/8365; ÖKT Bd. 24.
 Eisenstadt 1932, XXIX; *Garas* 1955, 248;
Prickler 2013, 201; *Medvecký* 2013, 12/12. j.

Nr. 529
 „Schmid (Schmidt), Johann Anton“
 [„ein Hungar“]

Sign. 1/a
 Drittes Alphabet, 1733 bis 1736
 p. 113
 1734. november 25.
 „Schmid Joan(nes): Ant(onius):
 ein Hungar, sein H(err). Vater ist
 Hauptmann zu Belgrad,
 z: in Arch:
 25 9b(ris) [1]734.“

Irod. *Fleischer* 1935, 82 (mint Schmidt);
Mansfeld 1938, 122; *Kissné Bognár* 2004,
 310/5651; *Medvecký* 2013, 19, 210.
 Bibl. *Garas* 1955, 248–249, mint Schmidt,
 1718. évi születéssel, de Anton Schmidt (Nr.
 533) működési adataival.

→ „Schmid, Franz“ [sz. Prága], ld. Nr. 802.

Nr. 530
 „Schmid (Schmidt), Karl“ [sz. Temesvár]
 „Schmid (Schmidt), Joseph“
 [sz. Temesvár]

Sign. 2
 fol. 47v
 1779. január 19.
 „Schmid Karl, und Joseph:
 2 brüder aus dem Bannat gebürtig,
 deßen Vater Administrations Raht in der
 Siebenbürgischen Kanzlej,
 wohnhaft auf dem Kazensteig No: 495
 19. Jen(n)er [1]779“

Irod. *Fleischer* 1935, 82 (a beiratkozás
 dátuma: január 15.); *Kissné Bognár* 2004,
 318/5837 (Schmidt, Karl, beiratkozás: január
 15.); *Kissné Bognár* 2004, 318/5838 (Schmidt,
 Joseph, beiratkozás ugyanakkor).

Bibl. *Szabó–Szögi* 1998, 405/3482 (Schmidt,
 Karl, Temesvár, praenobilis); *Kiss* 2000,
 404/3477 (Schmidt, Joseph, Fleischer
 alapján); *Kiss* 2000, 80/1343 (Schmid
 Carolus, Temesvár, physicus, egyetemi
 beiratkozási adat, 1778).

Nr. 531
 Schmiddely (Schmittely / Schamitelli),
 Daniel (Dániel) [Pozsony 1705/1710 –
 1779 Pozsony] portréfestő

Sign. 1/a
 Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
 p. 21
 1728
 „Schamitellj (!) Daniel.
 von Presburg ite(m) 1728“

Irod. *Fleischer* 1935, 82 (mint Schmitteli);
Mansfeld 1938, 122 (mint Schmitteli); *Kissné
 Bognár* 2004, 310/5629 (mint Schmitteli).
 Bibl. *Th–B* 30 (1936) 130 (Schmidely /
 Schmitteli); *MűvLex* 4 (1968) 240. – *Hajdecki*
 1908, 133/7968, 350/13026, 353/13108,
 356/13215; *Garas* 1955, 248; *Csatkai* 1963, 18;
Luxová 1968, 179; *Petrová-Pleskotová* 1970,
 234 (Schmidelius); Kat. Maria Theresia als
 Königin v. Ungarn 1980, 160; *Učnicková* 1980,
 110; *Petrová-Pleskotová* 1983, 24, 89–90; Kat.
 Zsánermetamorfózisok 1993, 386; *Fidler*
 IV. 1997, 236; Barok 1998, 71, 482; *Stibraná*
 2002; *Papco* 2003, 464–465; *Jávor* 2006, 53,
 58.

Nr. 532
 Schmidhammer, Franz Xaver [sz. Bécs,
 † 1796 Kassa] festő

Sign. 2½
 fol. 3v
 1768. szeptember
 „Schmithamer, Franz
 Wien Zeichner
 Septem(ber) [1]768“

Sign. 1/c
 p. 294
 1769. április 29.

„Schmidhamer Fran(ciscus): Xav(erius):
sein H(err) Vater Rechnungsführer bey
H(erm) Fürst Colloredo
I: in der Leop: [Stadt] in der H(erren)
Gaß(e) bey der heil(igen) Dreÿfaltigkeit.
29 April.
Arch: 1769“

Sign. 1/c
p. 295
1770. április 27.

„Schmidhamer Fran(ciscus): Xav(erius):
sein H(err) Vater Rechnungs führer bey
Fürst Colloredo
I: in der Leop. St: bey d(er) Heil.
Dreÿfaltigkeit in d(er) H(erren) gaß(e)
27 April 1770“

Bibl. Th-B 30 (1936) 131; MúvLex 4
(1968) 240. – Pataky 1951, 96, 180; Garas
1955, 248; Wagner 1972, 80; Kat. Művészeti
Magyarországon 1980, 168 (az akadémiai
képzésre: 1767), 177; Petrová-Pleskotová
1983, 92; Barok 1998, 73; Galavics 2000, 72.

Nr. 533
Schmidt, Anton [Bécs 1713 – 1773
Selmebánya] festő, freskó- és
oltárképfestő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 22
1728/1730
„Schmid Antoni(us)
von Wienn“

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 58
1730/1733
„Schmid Antoni(us)“

Irod. Mansfeld 1938, 122; Medvecký 2013, 17,
210.
Bibl. Th-B 30 (1936) 134 (téves adatokkal);
MúvLex 4 (1968) 241. – Voit 1969, 395–396;
Garas 1976, 279; Horváth 1978c, 191; Petrová-
Pleskotová 1983, 69–73; Keleti 1983, 102–104;

Petrová-Pleskotová 1986, 112, 114; Petrová-
Pleskotová 1990, 97; Petrová-Pleskotová 1991;
Gutsch 1992, 70; Balázsová 1998; Barok 1998,
404, 405, 407, 409, 476–478, 479, valamint
passim; Papco 2003, 768–769, 774–775,
778–779; Jávora 2006, 50, 56; Balázsová-
Medvecký-Slička 2009, 82–87, 89–95, 122–
127; Jávora A. in: MAMÜL 10 (2010) 256–258;
Balázsová-Medvecký 2010, 224–226, 230–236;
Medvecký 2010a; Medvecký 2010b, 427, 429,
433, 435–437; Medvecký 2013; Jávora 2016a.

Nr. 534
Schmitzhauser (Schmizhauser /
Schmidhauser), Johann [Körmöcbánya
1730 k. – 1800 Körmöcbánya] érmész

Sign. 1/b
fol. 131r
1753. október 15.
„Schmitzhauser Johann
von Kremnitz
15. Octobr(is) An(n)o 1753“

Sign. 1/a
Siebenzehendes Alphabet, 1753
p. 363
1753. október 15.
„Schmizhauser Joan(nes):
von Cremnitz.
15 oct(bris): 1753“

Irod. Fleischer 1935, 82 (Schmidhauserként);
Kissné Bognár 2004, 313/5719.
Bibl. Th-B 30 (1936) 131 (Schmidhauser
János).

Nr. 535
Schmutzer (Schmuzer), Jakob Matthias
[Bécs 1733 – 1811 Bécs] festő és rézmetsző

Sign. 1/b
fol. 93r
1749. május 20.
„Schmuzer, Jacob
ain Sohn des Verstorbenen Herrn Andrea
Schmuzer Kupferstechers in Wien,

wohnhaft bey 3 tauben bey seinem Herrn
stieff Vatter Antoni Stipperger auf dem
Maria Hilffer grundt.
20 Maj Anno 1749"

Sign. 1/a
Dreyzechendes Alphabet, 1749
p. 286
1749. május 20.
„Schmuzer Jac(obus):
von Wienn, Kupferstechers S(ohn);
l: bey d(en) 3 Tauben zu Mar: Hülff bey
seinem Stief Vater Ant(onius): Stiberger.
20 May 1749"

Irod. Lützow 1877, 36/2. j.
Bibl. Th-B 30 (1936) 184–185 (Jakob
Matthias Schmutzer); MúvLex 4 (1968)
243. – Lützow 1877, passim; Meller 1915,
39, 71–72, 81, 92; Fleischer 1932, 118, 167,
170; Garas 1955, 249; Wagner 1967, 28–33,
45–49, 354, 368, 415; Voit 1969, 396; Schöny
1970, 129; Fuchs 1974, Bd. 4, K25; Fuchs
1979, E-Bd. 2, K102; Fuchs 1982, 65; Hosch
1996a; Kat. Maulbertsch 1996, 288–299, 302,
306; Barock 1999, 627; Garas in: Summary
Catalogue Budapest 2003, 116–117; Papp
2012, passim.

→ „Schneider, Joseph“ [sz. Bécs], ld. Nr.
803.

Nr. 536
„Schnirch, Ignaz“ [sz. Buda *1777]

Sign. 7
p. 51
1800. március 10.
„Schnirch: Ignatz:
kath(olisch) 23. Jahre alt, eines
Königl(ichen) Beamten-Sohn von Ofen aus
Ungarn,
wohnt hier am Peter (!)
den 10. Martio 1800"

Irod. Fleischer 1935, 82 (mint Schnirsch);
Szögi 2013, 317/6779.

Nr. 537
Schocher, Joseph [sz. Nagyváradi] festő,
aranyozó

Sign. 2
fol. 51v
1780. május 23.
„Schocher: Joseph:
von Großwardein gebürtig ein Maler,
wohnhaft auf der Landstraß Nro 307
hort (!) die Experimental Phisic
23 May [1]780"

Irod. Fleischer 1935, 81 (mint Schacher);
Kissné Bognár 2004, 318/5841 (mint
Schacher).
Bibl. Th-B 30 (1936) 213; Garas 1955, 249.

Nr. 538
Schorn, Jakob [Aranyosmarót 1786 – 1840
után] minatürefestő

Sign. 7
p. 49
1799. november 12.
Schorn: Jakob:
kath(olisch), 13. Jahre alt Cardinal
Migazischer Gärtners-Sohn von Maroth aus
Schlowacken,
wohnt in der Roth-Gasse No. 9. bey einen
Bedienten des H(ern) Cardinals
den 12. November 1799"
[lapszéli bejegyzés] „Zeugnuß, d(en) 1.
Aug(usti) [1]803."

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
p. 43
1801. március 22.
„Schorn, Jakob
[Alter] 15 [Geburts Orth] Ungarn [Religion
und Wohnung] katholisch, wohnt in der
Roth Gasse No. 9. [Karakter des Vaters]
Gärtner [Aufnahmetag] den 22t(en) Merz
1801"

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 111

1801. november 16.
 „Schorn Jakob
 [Alter] 16 [Kunstfach] Zeichner
 [Geburtsort] Wien [Aeltern] Gärtner
 [Religion] Katholisch
 [Eintritt] den 16. November 1801“

Sign. 5
 Protokoll 1794–1808
 p. XV, 1801.
 1801. december 17.
 „Schorn Jakob
 [Alter] 16 [Kunstfach] zeichnet bey Herrn
 P. M[aurer] [Vaterland] von Chemnitz in
 Ungarn [Eltern] ein gärtner bey S(einer).
 Eminenz Cardinal Migazi [Religion]
 Katholisch [Eintritt] den 17 December
 [1]801“

Irod. *Fleischer* 1935, 82–83 (beiratkozásként
 csak 1799. nov. 12. szerepel; 1802, 1803:
 Gundel-díj); *Szögi* 2013, 316/6772.
 Bibl. *Th-B* 30 (1936) 265. – *Pataky* 1951,
 89; Kat. MTA és a művészetek 1992, 56;
 MTA képzőművészeti kincsei 2004, 159;
Szvoboda-Dományszky 2007, 68 (Egyházmá-
 r 1786–1840 után); *Papp* 2012, 83, 84, 394.

Nr. 539 Schöff (Schoeff / Schäfft), Joseph (József Károly) [Pest 1781 – 1851 Pest] oltárképfestő Schöff József Ágoston [Pest 1809 – 1888 London] festő apja
--

Sign. 7
 p. 73
 1802. november 10.
 „Schafft: Joseph:
 catho(lisch) 21. Jahre alt, Mahlers-Sohn von
 Pest aus Ungarn,
 wohnt in der Herren Gasse No. 42. bey
 H(erm) Franz Graf Waldstein
 den 10. Novemb(ri)s 1802“

Sign. 5
 Protokoll 1794–1808
 p. XIX, 1802/03.
 1802. december 7.

„Schäfft, Joseph
 [Alter] 21 [Kunstfach] zeichnet noch bey
 H(erm) Prof. Maurer [Vaterland] von Pest
 in Ungarn [Eltern] dessen Vatter ein Mahler
 [Religion] Katholisch [Eintritt] d(en) 7t(en)
 Decemb(ri)s [1]802“

Sign. 3
 Namensregister 1787–1807
 p. 112
 1802. december 7.
 „Schafft Joseph
 [Alter] 21 [Kunstfach] zeichnet bei Prof.
 Maurer [Geburtsort] Pest in Ungarn
 [Aeltern] Mahler [Religion] Katholisch
 [Eintritt] d(en) 7t(en) December 1802“

Irod. *Fleischer* 1935, 81 (beiratkozásként
 csak 1802. nov. 10. szerepel); *Szögi* 2013,
 317/6795.
 Bibl. *Th-B* 30 (1936) 215. – *Schoen* 1938,
 6; *Schoen* é. n., 4, 8; Kat. Művészet
 Magyarországon 1980, 256–257 (1776–1850);
 Kat. Művészet Magyarországon 1981, 424
 (1775 k.–1850); *Lyka* 1981, 87, 117, 379, 458
 (Schöff II. József, 1780 k.–1850); Katolikus
 templomok 1991, 269; *Fehér* 2006 (1776–
 1850); *Szvoboda-Dományszky* 2007, 19–20
 (1776–1851); *Rokay* 2008, 5 (gyászjelentés
 alapján pontos halálozási dátum: 1851.
 február 19.); *Korhecz Papp* 2011a (1776–
 1851); *Papp* 2012, 146, 436 (1776–1850); *Papp*
 2013, 146, 436. – A forrásszövegben említett
 gróf: Franz de Paula Adam Graf von
 Waldstein botanikus (1759–1823), Kitaibel
 Pál támogatója, ld. *Wurzbach* 52 (1885)
 234–236; vö. MAMÜL 5 (2006) 450.

Nr. 540 Schram, Lucas [Trier 1702 – 1765 Győr] építész, freskó- és oltárképfestő, mérnök
--

Sign. 1/a
 Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
 p. 22
 1726/1728
 „Schra (!) Lucas
 von Trier“

Irod. *Mansfeld* 1938, 122.
 Bibl. *Th-B* 30 (1936) 277. – *Hajdecki* 1908, 104/7474, 109/7566, 371/13659; *Csatkai* 1952, 71–72; *Garas* 1955, 250; Sopron műemlékei 1956, 138, 219, 377, 408; *Prokopp* 1966; *Prokopp* 1981a, 13, 15; *Mojzer* 1981, 45; *Petrová-Pleskotová* 1983, 21; Kat. Történelem-kép 2000, 479–481; Matrikel der Universität Wien 2011, XII/31. j., 53 („Schram Lucas praenob[ilis]. Trevirensis phys[icus]”, tanulmányok a bécsi egyetem filozófiai fakultásán: 1722), 94/2. j.; *Prokopp* 2013, 849, 851–854.

Nr. 541
 Schreitter, Zacharias [Bécs 1737 – 1821
 Bécs] portréfestő

Sign. 1/b
 fol. 123r
 1752. július 12.
 „Schreiter Zacharias,
 eines Kardon butzers Sohn
 bey Maria Trost (!) bey der Rondellen
 wonhaft.
 12. Julij. A(nn)o 1752”

Sign. 1/a
 Sechzehendes Alphabet, 1752
 p. 345
 1752. július 12.
 „Schreitter Zacharias,
 eines Cotton-Puzers-S(ohn)
 zu M: Hülf (!) bey der Rondellen.
 12 Julij 1752.”

Bibl. *Th-B* 30 (1936) 285. – *Lützow* 1877, 141; *Gall* 1966, 136; Kat. Főúri ösgalériák 1988, 116; Matrikel der Universität Wien 2014, XXI, 547 („Schreiter Zacharias civis academicis pictor”, tanév: 1765/66); *Buzási* 2016, 51–53.

Nr. 542
 Schrott (Schrott), Andreas [Bécs 1791 –
 1865 Bécs] szobrász

Sign. 7
 p. 77

1803. március 22.
 „Schroth Andreas
 kath(olisch) 12 Jahre alt, Bildhauers-Sohn
 von der Laimbrube zu Wien gebürtig,
 dessen Stiefvater Leopold Marschall
 Bildhauer,
 wohnt an der Wien No. 35.
 22. März 1803.”

Sign. 3
 Namensregister 1787–1807
 p. 107
 1805

„Schrott Andreas
 [Kunstfach] Bildhauer [Geburtsort] von
 Wien [Eintritt] seit 1805”

Sign. 12
 Protokoll 1810–1812
 p. 45
 1807. június.
 „Schroth Johan Andreas
 [Vaterland] Wien [Alter] 17 [Eintritt] Juni
 [1]807 [Hauptkunstfach] Bildhauer
 [Anmerkung] hat das erste Attestat
 erhalten den 20 May [1]809”
 [Tanulmányok: 1810, 1811, 1812
 (Winterkurs), minősítéssel.]

Irod. *Szerdahelyi* 2004, 180–181, 224/18, 19,
 20, 21. j.; *Szerdahelyi* 2007, 137, 173/ 23, 24,
 25, 26. j.
 Bibl. *MűvLex* 4 (1968) 249. – Kat.
 Klassizismus in Wien 1978, 171; Kat.
 Művészet Magyarországon 1980, 239–240;
Lyka 1981, 17, 18, 262, 272, 458; *Prokopp*
 1983; *Csatkai* 1983, 43; *Sisa* 1989, 22, 27,
 53, 68–69, 75; *Sisa* 1996, 152–153; *Mons*
Sacer 1996, II. 214–215; *Szerdahelyi* 2004;
Sisa 2006, 43, 50, 63; *Szerdahelyi* 2007; *Papp*
 2012, 268; M. művészet a 19. században
 2013, 102, 125.

Nr. 543
 Schrott (Schroth / Schrött), Johann
 Friedrich [sz. Lipcse, munkái Eszterháza
 és az Esterházyak számára 1762 és 1780
 között] szobrász

Sign. 1/c
p. 287
1757. november 16.
„Schroth Joan(nes): Frider(icus):
von Leipzig, Bildhauer in Cond(ition): beÿ
H(erm) Leithner
16 9b(ris): 1757
Arch: 23 Apr(il). 1758“

Sign. 1/b
fol. 165v
1758. május 1. (!)
„Schroth Johan(n) Friderich
Bildhauer in cond(ition): beÿ H(erm)
Leidner in 3 Kugel(n)
1. Maÿ 1758“

Bibl. *MűvLex* 4 (1968) 249. – Meller 1915,
XXXII, 6, 8, 9; Valkó 1953, 135, 137; *Aggházy*
1959, 271; *Petrová-Pleskotová* 1995, 231; *Haris*
2002, 299; *Körner* 2013a, 39, 50/110. j.; *Alföldy*
2013, 103/47. j.; *Dávid* 2013, 110, 113, 114.

Nr. 544
„Schulz, Franz Xaver“ [„ein Ungar“]

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 56
1730
„Schulz Fran(ciscus): Xav(erius):
ein Ungar,
ite(m) [1730]“

Irod. *Fleischer* 1935, 83; *Mansfeld* 1938, 123,
Kissné Bognár 2004, 310/5637.

Nr. 545
Schulz, Ignaz [sz. Buda, † 1781 Buda]
festő

Sign. 1/b
fol. 49r
1740. október 4.
„Schultz, Ignācius,
gebirdig auß Offen, Ein Maller will
vereckwendiern

d(er) Zeit in Condi(cion) beÿ fr(a)u: Zecherin
widib [Wittib, Witwe] logiert unweit d(er)
grossen breßß (!)
den 4d(en) ockdober 1740“

Sign. 1/a
Siebentes Alphabet, 1740
p. 197
1740. október 4.
„Schulz Ignati(us)
von Ofen, ein Mahler in cond(ition): beÿ
d(er) Frau Zehnerin
l: unweit d(er) groß(en) Preß
z:
d(en) 4. 8b(ris) 1740“

Irod. *Fleischer* 1935, 83; *Kissné Bognár* 2004,
311/5675.

Bibl. *Garas* 1955, 250; *Schoen* 1930, 182.

Nr. 546
Schulz (Scholz / Schultz), Johann
Friedrich [Züllichau 1711 k. – 1761 Buda]
festő
Franz Xaver Falconer [1737–1792] festő
mostohaapja

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 22
1728/1730
„Scholz Ioa(nnes): Frideric(us)
von Brandenburg“

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 59
1730/1733
„Schulz Frid(ericus): Joan(nes):
von Brandenburg, Mahler“

Irod. *Mansfeld* 1938, 122 (mint Scholz), 123
(mint Schulz).
Bibl. *Th-B* 30 (1936) 331; *MűvLex* 4 (1968)
250. – *Némethi* 1884, 108; *Schoen* 1930, 178,
180, 181–182; *Garas* 1955, 216, 250; *Repanić-*
Braun 2000, 165; *Korhecz Papp* 2011, 75.

Nr. 547
Schunko, Franz Anton [Tepl 1712 – 1770]
festő

Sign. 1/a
Viertes Alphabet, 1736 bis 1738
p. 143
1736. október 8.
„Schunko Antoni(us)
aus Böhm(en), von Closter Böbl, ein Mahler
z: nach d(em) mod(ell):
den 8 8b(ris) 1736”

Sign. 2½
fol. 1v
1766. november
„Schuncko, Franz
von Böhmen Maler
November 1766”

Irod. *Mansfeld* 1938, 123.
Bibl. *Th-B* 30 (1936) 342 (külön szócikkben
Anton és Franz Schunko, részben azonos
életrajzi adatokkal). – *Hajdecki* 1908,
112/7614; *Garas* 1955, 251; *Wagner* 1967,
422; *Cerny* 1978, 20; *Garas* 1992, 412; *Gutschi*
1992, 69; *Hosch* 1994, 40, 48–52; *Hosch* 1996,
62; *Haupt* 2007, Nr. 4017 (Franz Anton
Schunko, sz. Tepl, † 1770. dec. 27., 59 éves
korában); *Kalábová* 2011 (sz. Tepl, 1712.
augusztus 20.).

Nr. 548
„Schusdeck, Benedikt” [sz. Pest]

Sign. 1/c
p. 285
1757. március 26.
„Schusdeck Benedict(us):
von Pesth aus Ungarn, Stud(iosus):
Poës(eos): gewesten Cassiers S(ohn):
I: in Rauchfangkehr(erischem) H(aus): in
der Jos: St:
26 Martii 1757”

Irod. *Fleischer* 1935, 84.
Bibl. *Matrikel der Universität Wien* 2014,
550 („Hung. log.”, tanév: 1759/60).

Nr. 549
„Schuster, Peter” [sz. Erdély] asztalos

Sign. 1/c
p. 296
1771. május 5
„Schuster Petrus,
aus Siebenbürgen, Tischler
I: bey H(ern) von Carato Com(m)ercien
Rath, auf der Wieden hinter d(en)
Paulanern.
Arch:
5 Maji 1771”

Irod. *Fleischer* 1935, 84; *Kissné Bognár* 2004,
316/5797.
Bibl. *Szabó-Szögi* 1998, 418/3608 (Fleischer
alapján).

Nr. 550
Schüller (Schüler), Karl Ludwig [Pécs
1791 – 1852 Bécs] miniatűrfestő, litográfus

Sign. 7
p. 126
1809. január 14.
„Schüller: Karl:
kath(olisch) 18. Jahre alt, gebürtig von
Fünfkirchen in Ungarn, dessen Vater ist
dermahlen Bürger in Pest,
er wohnt hier am Spilberg in dem
Fuhrmansgasse No. 89. bey H(ern) Wolf,
einen Zim(m)ermahler.
den 14. Januario Anno 1809”

Irod. *Fleischer* 1935, 84; *Szögi* 2013, 319/6847.
Bibl. *Th-B* 30 (1936) 311. – *Fuchs* 1974, Bd.
4, K38.

Nr. 551
Schütz, Joseph [sz. Bécs *1785,
kimutatható Nagyvárad: 1817] rajzoló és
rézmetsző

Sign. 7
p. 52
1800. április 29.

„Schütz: Joseph:
kath(olisch). 15. Jahre alt, von Wien
gebürtig, dessen seel(iger). Vater war
Professor in der k. k. Ingenieur-Academie,
die Mutter wohnt an der Wien im Klein
Jägerischen Haus No. 19.
den 29. April 1800“
[lapszéli megjegyzés] „geschrib(enes).
Zeugnuß, d(en) 16. May [1]814 (!) daß er
früher 3 Jahr frequentirt“

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 112
1802. január 20.
„Schütz Joseph
[Alter] 17 [Kunsthof] zeichnet bei Prof:
Maurer / Kupferstecher [Geburtsort] Wien
[Aeltern] acad: Mitglied und Profess(or)
bey der Ingenieur academie, Kupferstecher
[Religion] Katholisch
[Eintritt] den 20t(en) Jener 1802“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XVI, 1802.
1802. január 25.
„Schütz Joseph
[Alter] alt 17 [Kunsthof] zeichnet bey
H(erm) P(rof): Maurer [Vaterland] von
Wien [Eltern] Sein Vater war Prof. bey der
K: K: Ingenieur Academie, Kupferstecher
und Mitglied bey der Academie [Religion]
Katholisch [Eintritt] den 25t(en) Jenner [1]802“

Bibl. Th-B 30 (1936) 317. – Pataky 1951, 52,
221; Lyka 1981, 239, 459.

→ „Schwarz, Johann Karl“ [sz. Grottau],
ld. Nr. 804.

Nr. 552
„Schwarz, Joseph“ [„aus Ungarn“]

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 58
1730/1733

„Schwarz Joseph(us),
aus Ungarn“

Irod. Mansfeld 1938, 123 (1731. évi
dátummal, ami a forrásban nem szerepel,
és a beírások sorrendjéből sem adódik
egyértelműen az év).

Nr. 553
„Schwarzl, Johann“ [„ein Ungar“]

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 57
1731
„Schwarzl Ioan(nes):
ein Ungar,
ite(m) [1731]“

Irod. Fleischer 1935, 84; Mansfeld 1938, 123,
Kissné Bognár 2004, 310/5643.

Nr. 554
Schweigel (Schweigl), Andreas [Brünn
1735 – 1812 Brünn] szobrász
Thomas Stefan Schweigel [1743–1814]
szobrász testvére

Sign. 1/c
p. 280
1755. november 4
„Schweigel Andreas,
von Brünn, Bildhauer bey H(erm)
Schletterer
4 9b(ris) 1755“

Bibl. Th-B 30 (1936) 373. – Hálová-Jahodová,
1972; Malíkova 1973, 139; Kat. Maulbertsch
1974, 186–187; Kratinová 1988, 9, 84–89;
Barock in der Slowakei 1992, 29; Umění
baroka na Moravě 1996, 105–106, 319–323,
427–434; Kat. Triumph der Phantasie 1998,
Nr. 95; Stehlík 2002, 326; Schenker-Sparholz
2004, 153; Valeš 2009, 75, 106; Valeš 2013.

→ Schweigel (Schweigl), Thomas Stefan
[Brünn 1743 – 1814], Andreas Schweigel
[1735–1812] testvére, ld. Nr. 805.

Nr. 555
Schweizer, Anton [sz. Kassa, kimutatható
Kassa: 1784, 1792] építész, festő

Sign. 1/c
p. 292
1766. november 17.
„Schweizer Ant(onius):
Mahler von Kassau aus Ungarn,
l: in der Haringer Niederlag
17 Nov(embri). 1766”

Irod. *Fleischer* 1935, 84; *Kissné Bognár* 2004, 315/5765.
Bibl. *MűvLex* 4 (1968) 252 (kassai építész).
– *Garas* 1955, 251 (Kassa geometrusa);
Petrová-Pleskotová 1983, 62; *Jávor* 2006, 54.

Nr. 556
Schweizer (Schweitzer / Schwätzer),
Anton [sz. Sopron] szobrász
Johann Georg Schweizer [† 1791, Sopron]
szobrász fia

Sign. 2½
fol. 8v
1775
„Schweizer, Anton
Edenburg Bildhauer
[1]775”

Irod. *Fleischer* 1935, 84 (mint Schwätzer);
Kissné Bognár 2004, 318/5828 (mint
Schwätzer).
Bibl. Sopron műemlékei 1956, 137; *Aggházy*
1959, 273 (tüzer lett belőle).

→ Scopoli (Scopuli), Franz Anton [Trento
1725 – 1785 Bécs], ld. Nr. 806.

Nr. 557
Seboth, (Seebboth) Johann Baptist [Bécs
1723 – 1803 után] festő
Johann Georg Seboth / Sebold / Sebald
[sz. Breitenworbis, Kurmainz] festő fia

Sign. 1/b
fol. 8r
1738. október 6.
„Seboth, Johan Babptista (!)
gebirdig von Wienn, Ein Jung will
zeichnen lernen, dessen H(err): Vatter Ein
burgerlicher Maller,
logiert in blechern dhuern (!) zu Maria Hilff
den 6. ockdober 1738”

Sign. 1/a
Fünftes Alphabet, 1738
p. 163
1738. október 6.
„Seboth Joan(nes): Bapt(ista):
von Wienn, Mahlers Sohn,
z:
d(en) 6 8b(ris) 1738”

Sign. 1/a
Sechzehendes Alphabet, 1752
p. 345
1752. november 23.
„Seboth Joan(nes): Bapt(ista):
Mahler, und Spalier-Mahlers S(ohn):
auf der Laimgruben in Freyhaus
23 9b(ris) 1752”

Irod. *Mansfeld* 1938, 123.
Bibl. *Gerold* 1803, 170; *Takáts* 1906, 796
(az Erdélyi Kancellária berendezésén
dolgozik, 1766/67); *Hajdecki* 1908, 343/12818
(Johann Seebboth, Johann Georg Sebot
festő ötéves fia említve 1728-ban); *Petrová-
Pleskotová* 1995, 236 (1785-ben Esterházy
Ferenc kancellának dolgozik, adatban
szereplő lakcíme a fenti forrásban közölt
1752. évi címmel egyezik). Johann Georg
Seboth (Bürg. Mahler, Spaliermacher,
sz. „Braiten-Worms”, mainzi érsekség)
adataira: *Hajdecki* 1908, 100/7394, 179/8789,
256/10380, 257/10413, 358/13277, 364/13436,
374/13737.

→ Seegen, Johann (Matthäus)
Bartholomäus [Bécs 1721 – 1804 Bécs],
Franz Xaver (Martin) Seegen [1723–1789]
testvére, ld. Nr. 807.

Nr. 558
Seegen, Franz Xaver (Martin) [Bécs 1723 – 1789 Bécs] szobrász
Johann (Matthäus) Bartholomäus Seegen [1721–1804] szobrász testvére

Sign. 1/b

fol. 45v

1740. június 13.

„Sigen, Franciscus Xauerius gebirdig v(on) Wienn Ein Jung will zeichn(en) lehm(en) dessen Vatter ein deckrether Bilthauer logiert auf d(em) Neu bau in grienn(em) Käbel (!) [Kappel] zu em(m)er (!) Erdt(e) den 13d(en) Juny 1740”

Sign. 1/a

Siebertes Alphabet, 1740

p. 196

1740. június 13.

„Segen Fran(ciscus): Xav(eri)us; von Wienn, sein Vater Decreter-Bildhauer, l: auf dem Neubau in grün(em) Kegl (!) z: d(en) 13 Jun(ii): 1740.”

Sign. 1/a

Sechzehendes Alphabet, 1752

p. 344

1752. április 11.

„Segen Xaveri(us), von Wienn, Bildhauer, l: auf dem Neubau in Krotenthalerischem H(aus): 11 April 1752”

Sign. 2½

fol. 4v

1769. január

„Seegen, Franz Xavai (!)

Wien, Bilthauer

Jan(uar) [1]769”

Irod. *Heiden-Kopf* 2007, 136/12, 13. j. (1/b, 1/a).

Bibl. *Th-B* 30 (1936) 426. – *Aggházy* 1959, 274; *Malikova* 1973, 117–121; *Keleti* 1983, 203–207; *Keleti* 1984; Kat. Donner 1993, Nr. 152; *Petrová-Pleskotová* 1995, 231; Barok 1998, 446; *Heiden-Kopf* 2007, 128–133, 134.

Nr. 559
Seewald, Franz Karl [sz. Merklin, Csehország, kimutatható Győr: 1760 és 1771 között] festő

Sign. 1/b

fol. 87r

1744. október 21.

„Sewald, Franz, H(err)

ein Mahler

wohnt in druck Müllersch(em) hauß auff dem Salzgies den 21. Octob(ris) 1744”

Sign. 1/a

Elftes Alphabet, 1744

p. 261

1744. október 21.

„Seewald Fran(ciscus); von Merckling aus Böhmen, Mahler l: auf dem Salzgies im druckmüllner(schen): H(aus); Freq. die Ant: 21 8b(ris) 1744”

Bibl. *Garas* 1955, 252; *Gutsch* 1992, 70; *N. Mészáros* 1992, 131.

→ Seidel, Christoph Wilhelm [sz. Boroszló, † 1761 Boroszló], ld. Nr. 808.

Nr. 560
Seidl (Seidler / Seidl), Martin [sz. Zwettl, † 1740, kimutatható Vác: 1739] szobrász
feltehetően vele azonos:

Sign. 1/a

Andertes Alphabet, 1730 bis 1733

p. 59

1730/1733

„Seidl Martin(us),

von Zwettl, Bildhauer”

Irod. *Mansfeld* 1938, 123.

Bibl. *Aggházy* 1959, 274–275 (Seidler).

Nr. 561
Seipp, Karl Albert [sz. Pozsony 1778] rézmetsző
Karl Christian Seipp [sz. 1779] rézmetsző testvére

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XXVI, 1805.
1805. november 5.
„Seipp, Karl Albert
[Alter] 27 [Kunsthof] Kupferstecher
[Vaterland] von Preßburg in Ungarn
[Eltern] dessen Vatter war Theater
Directeur [Religion] Evangelisch [Eintritt]
d(en) 5t(en) Novemb(er) [1]805”

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 114
1805. november 5.
„Seipp, Karl Albert
[Alter] 27 [Kunsthof] Kupferstecher
[Geburtsort] von Preßburg [Aeltern]
Theater Directeur [Religion] evangelisch
[Eintritt] den 5t(en) November 1805”

Irod. Szögi 2013, 316/6755 (Kupferschmied,
későbbi beiratkozásként azonosnak tekinti
Karl Christian Seipp-pel).
Bibl. Papp 2012, 283.

Nr. 562
Seipp, Karl Christian [sz. Pozsony 1779] rézmetsző
Karl Albert Seipp [sz. Pozsony 1778] rézmetsző testvére

Sign. 2
fol. 127r
1794. november 4.
„Seipp: Karl Kristian:
Evangelisch, 15 Jahre alt, der seel(ige) Vater
war Schauspielergesellschafts Unternehmer
auf der Landstrasse: ist von Preßburg
gebürtig und
wohnt dermalen bey der Frau Wittwe Pitz, zu
Gumpendorf der Kirche gegen über No 26.
den 4. Novemb(ris) [1]794”

Sign. 7
p. 25
1797. november 8.
„Seipp: Karl:
evang(elisch). 18 Jahre alt, von Presburg,
sein seel(iger) Vater war Unternehmer des
Landstraßer-Theaters,
er wohnt auf der Wieden bey dem goldnen
Adler No. 449.
Den 8. November. 1797”
[beszűrt megjegyzés] „hat schon Anno
[1]794 im November frequentirt”

Irod. Fleischer 1935, 84 (rézmetszőnek
mondja, a forrás ezt nem közli); Szögi
2013, 316/6755 (Kupferschmied, korábbi
beiratkozásként azonosnak tekinti Karl
Albert Seipp-pel).
Bibl. Pataky 1951, 34, 221; Kat. Művészet
Magyarországon 1980, 250–251.

→ „Seybold, Johann Michael” [sz. Mainz],
Christian Seybold [Mainz 1697 (?) – 1768
Bécs] unokaöccse, ld. Nr. 809.

Nr. 563
„Sgoränz, Joseph” [sz. Pozsony] rajzoló

Sign. 2½
fol. 4v
1769. február
„Sgoränz Joseph
Presburg Zeichner.
Feb(ruar) [1]769”

Irod. Kissné Bognár 2004, 316/5782 (mint
Sporenz).

Nr. 564
„Sichward, Joseph” [sz. Pest] rajzoló

Sign. 2½
fol. 9r
1781
„Sichward, Joseph
Pest Zeichner
A(nn)o [1]781”

Irod. Fleischer 1935, 85; Kissné Bognár 2004, 318/5845.

Nr. 565

Sigrist, Franz [Altbreisach 1727 – 1803
Bécs] festő, freskó- és oltárképfestő

Sign. 1/b

fol. 88r

1744. december 1.

„Sicherist, Frantz

auß alt Breysach gebürdig ein dischler

Meisters Söhl

wohnt in Eismisch(em) Hauß in dieffen
graben

den 1. xb(ris) 1744”

Irod. Matsche-von Wicht 1977, 174, IV.

Bibl. Th-B 31 (1937) 17–18; MűvLex 4

(1968) 279. – ÖKT Bd. 24. Eisenstadt 1932,

176, 177; Szemerey 1937, 118, 124–127,

254–255, 261, 308–309; Garas 1955, 252;

Voit 1969, 398–399; Fuchs 1974, Bd. 4, K51;

Garas 1976, 278; Matsche-von Wicht 1977;

Preiss 1977, 155–156; Baum 1980, 651–654;

Petrová-Pleskotová 1983, 39; Garas 1984,

186; Kat. Maulbertsch 1984, 170–174; Garas

1992, 410, 416, 418, 421; Krämer 1992; Kat.

Barock Közép-Európában 1993, 358–360;

Kat. Svätci v Strednej Európe 1993, 178;

Hosch 1996, 66; Kat. Maulbertsch 1996,

378, 464, 512; Barok 1998, 42, 53–55; Garas

in: Summary Catalogue Budapest 2003,

123–124; Javor 2006, 50; Javor 2007, 106;

Jernyei Kiss 2010.

→ Sigrist, Franz (Franz Anton), ifj.

[Augsburg 1758–1836 Bécs] Franz Sigrist

[1727–1803] fia, ld. Nr. 810.

→ Sigrist, Ignaz, Franz Sigrist [1727–1803]

fia, ld. Nr. 811.

Nr. 566

Simonyi, Joseph Michael [Komárom
1775 – 1815 Bécs] festő

Sign. 2

fol. 128r

1794. december 9.

„Schimonyi: Joseph Michael:

Kathol(isch), 19 Jahre alt, ein Maler von

Komorn aus Hungarn,

wohnt zu St. Ullrich in der Kapuziner

Gasse No. 47.

den 9. December [1]794”

Irod. Fleischer 1935, 85 (mint Simonyi);

Szögi 2013, 316/6756.

Bibl. Th-B 30 (1936) 73 (Joseph Simony). –

Fuchs 1974, Bd. 4, K18.

Nr. 567

Slabi (Szlávy), Franz [sz. Légrad 1739]
orvos

Sign. 1/b

fol. 167r

1758. október 2.

„Slabi Franz

Studios(us) aus Ungarn von Legat,

dermahlen in Armen Haus lockirt.

2. October 1758”

Sign. 1/c

p. 288

1758. október 2.

„Slabi Fran(ciscus):

von Legrad in Ungarn, Stud(iosus):

Syn(taxis): Hauptmanns S(ohn):

in Armen H(aus):

2 oct(oberis): 1758.”

Irod. Fleischer 1935, 85; Kissné Bognár 2004, 314/5749.

Bibl. Kiss 2000, 15, 20 (Szlávy [de Slaby]

Ferenc, Zala vm. „Physicus”-a), 67/989

(Franciscus de Slaby, sz. 1739. júli. 18.,

Légrad. Orvosi fakultás, szigorlat: 1767.

febr. 18.).

Nr. 568

„Smolnitz, Athanasius” [sz. Zombor
*1774]

Sign. 7
p. 23
1797. május 16.
„Smolnitz: Athanasius v(on)
Griech(isch) nicht Unirt. 23. Jahre alt, von
Zombor aus Ungarn, alwo dessen Vater
Rath ist.
wohnt in der Naglergasse No. 313.
Den 16. Mai 1797“

Irod. *Fleischer* 1935, 85; *Szögi* 2013, 316/6762.

Nr. 569
„Sokolovicz, Michael von“ [sz. Karlóca]
festő

Sign. 2
fol. 24r
1773. május 4.
„Sokolovicz, Michael de, H(err)
von Carlovity gebürtig, aus Hungarm
in Offen als Mahler auch seine Wirtschaft
allda
4 May 1773“

Nr. 570
„Sommer, Paul“ [sz. Szászsebes]

Sign. 2
fol. 29v
1774. május 4.
„Som(m)er: Paul:
Kay(erlich) Königl(ichen) Ministerial
Panco-Hof Deputations Haitzers Sohn, aus
Sieben Bürgen von Saszsabah gebührtig.
Logiert in Hof Panco.
4. May An(n)o 1774“

Irod. *Fleischer* 1935, 86; *Kissné Bognár* 2004,
317/5818.
Bibl. *Szabó-Szögi* 1998, 431/3731 (*Fleischer*
alapján).

Nr. 571
Somos, Anton Sylvester [sz. Bécs]
Somos, Anton Thaddäus [sz. Bécs]
egyikük Anton néven portréfestő

Sign. 1/b
fol. 108r
1750. július 28.
„Somos, Antonius Sylvester und Antonius
Thadeus
beyde Söhne eines Schneiders, hier
gebürtig
wohnhafft auf dem Schotten-feld im
Mahlerischen hauß.
28 July A(nn)o 1750“

Sign. 1/a
Vierzehendes Alphabet, 1750
p. 306
1750. július 28.
„Somos Ant(onius): Sylv(ester): und
Ant(onius). Thaddæ(us)
von Wien 2 Schneiders Sohn,
l: auf dem Schottenfeld in Mahlerisch(em)
H(aus):
28 July 1750“

Bibl. *Th-B* 31 (1937) 272 (Anton Somos).
– *Fleischer* 1932, 143, 145 (Anton Somos,
Maler); *Garas* 1955, 252.

Nr. 572
„Späth, Friedrich“ [sz. Pozsony *1789]

Sign. 7
p. 100
1805. december 9.
„Späth: Friedrich:
evang(elisch) 16. Jahre alt, gebürtig von
Preßburg aus Ungarn, dessen Vater ist
Faktor der k: k: priv(aten). Steingut-
Geschirr-Fabrike,
wohnhafft in der Kärntnerstrasse No. 1002.
4ten Stock.
9. December Anno 1805“

Irod. *Fleischer* 1935, 86; *Szögi* 2013,
318/6824.

Nr. 573
Speer, Martin [Regensburg 1702 – 1765
Regensburg] freskó- és oltárképfestő

Sign. 1/a
Drittes Alphabet, 1733 bis 1736
p. 116
1736. október 20.
„Speer Martin(us),
ein bayër,
L: beÿ H(erm) Widnerischer von Weitenau,
z: nach d(em) leb(en)
20 8b(ris) [1]736“

Irod. Mansfeld 1938, 123.
Bibl. Th-B 31 (1937) 350. – Garas 1955,
252; Petrová-Pleskotová 1983, 21; Petrová-
Pleskotová 1990, 88; Garas 1992, 410; Kat.
Zsánermetamorfózisok 1993, 389; Hosch
1994, 40; Kat. Maulbertsch 1994, 262–263;
Barok 1998, 36, 466.

Nr. 574
Sperke, Adolph Adam [sz. Bécs *1784,
kimutatható Kolozsvár: 1825-ben és 1827-
ben] festő

Sign. 7
p. 40
1798. november 13.
„Sperke: Adam:
kath(olisch) 14 Jahre alt, gebürtig zu Maria
Hilf in Wien, dessen Vater ist pensionirter
Reitknecht von Fürst v(on) Kaunitz
wohnt auf der neuen Wien beÿm Pilgram
No. 42.
den 13. November 1798“
[lapszéli bejegyzés] „den 20. März 1800 ein
Atestat.
6 Mai. [1]802 als Empfehlung“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XV, 1801.
1801. november 3.
„Sperke Adam
[Alter] 17 [Kunstfach] Mahler [Vaterland]
von Wienn [Eltern] ein gewesener Kutscher
beim F(ürst) Kaunitz [Religion] Katholisch
[Eintritt] den 3t(en) Novemb(ris) [1]801“

Sign. 3
Namensregister 1787–1807

p. 111
1801. november 3.
„Sperke, Adam
[Alter] 17 [Kunstfach] Mahler [Geburtsort]
Wien [Aeltern] Kutscher [Religion]
Katholisch
[Eintritt] den 3t(en) November 1801“

Sign. 12
Protokoll 1810–1812

p. 44
1801. november 3.
„Sperke Adam
[Vaterland] Wien [Alter] 24 [Eintritt]
3 9ber [1]801 [Abtheilung der Schule
– Winterkurs] Ant(ike). Stat(uen)
[Hauptkunstfach] Portraitmahler“
[Tanulmányok 1810 és 1812 között.]

Bibl. B. Nagy 1977, 247 (Sperke Adolph
Adam, „pictor Academiae Wienensis“).

Nr. 575
„Spiro, Michael“ [sz. Pozsony *1787]

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–
1825]
p. 43
1802. április 9.
„Spiro, Michael
[Alter] 15 [Geburts Orth] Presburg
[Religion und Wohnung] Jüdisch, wohnt
in der Stadt No. 485 [Karakter des Vaters]
Kaufman [Aufnahmetag] den 9t(en) Aprill
1802“

Sign. 7
p. 71
1802. június 23.
„Spiro: Michael:
Jüdisch, 14 Jahre alt, von Presburg gebürtig,
dessen Vater ist ein Handelsmann,
wohnhaft am Hohen Marckt No. 485
den 23. Juny 1802.“
[lapszéli bejegyzés] „Zeugnuß, d(en) 29.
Oct(obris) [1]803 [detto] 29. Aug(usti)
[1]804.“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XXI, 1803.

1803. november 7.

„Spiro Michael
[Alter] 16 [Kunsthof] zeichnet noch
in der Schule bei H(e)r(rn). P: Maurer
[Vaterland] von Presburg in Ungarn
[Eltern] dessen Vater ein Hand(el)smann
[Religion] Hebräisch [Eintritt] d(en) 7t(en)
Novemb(er) [1]803“

Sign. 3
Namensregister 1787–1807

p. 113
1803. november 7.

„Spiro Michael
[Alter] 16 [Kunsthof] zeichnet bei Prof.
Maurer / Mahler [Geburtsort] Preßburg in
Ungarn [Aeltern] Handelsmann [Religion]
jüdisch [Eintritt] den 7t(en) November
1803“

Irod. Fleischer 1935, 86 (mint Spira, a
beiratkozás dátuma: 1802. május 23.); Szögi
2013, 317/6796 (beiratkozásként csak 1802
szerepel).

Nr. 576
Spreng, Anton [Schwechat 1770 – 1845
Bécs] festő, freskó- és oltárképfestő

Sign. 2
fol. 72v
1786. november 7.

„Spreng: Anton:
15 Jahr alt, dessen Vater k. k. National
Hoftheater Meister,
auf dem Neubau beim goldenen Brun No.
125.
7 Novemb(ri)s [1]786“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. I, 1794.
1786. november 7.

„Spreng Anton
[Alter] 23 Jahr [Kunsthof] Mahler
[Vaterland] Schwachat [Religion]

Katholisch [Eintritt] d(en) 7. Novemb(er)
1786“
[Újbóli beiratkozás 1794-ben.]

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 107

1786. november 7.
„Spreng Anton
[Alter] 23 [Kunsthof] Mahler [Geburtsort]
Schwechat nächst Wien [Religion]
Kath(olisch) [Eintritt] d(en) 7t(en)
November 1786“

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 44
1786. november 7.

„Spreng Anton
[Vaterland] Schwachat in Oesterreich
[Alter] 39 ½ [Eintritt] 7. 9ber
[1]786 [Abtheilung der Schule –
Winterkurs] Model [Hauptkunsthof]
Historienmahl(erei)
[Anmerkung] hat [1]810 ein Austritts
Zeugnuß erhalten. Giltig auf 3 Jahren. den
1ten May [1]810.“

Bibl. Th-B 31 (1937) 407; MűvLex 4 (1968)
346. – Böckh 1821, 280–281; Lützow 1877, 181;
Kaposy 1922, 52, 58, 88–89; Géfin 1943, 28–31,
42, 61; Garas 1955, 252; Wagner 1967, 82, 104,
365, 415; Schöny 1970, 141; Fuchs 1974, Bd. 4,
K56; Lyka 1981, 18, 270, 460; Jávör 2009, 125,
132; Kat. Maulbertsch–Winterhalder 2009,
253; Jernyei Kiss 2014a, 327–329, 335–336.

Nr. 577
„Springer, Joseph“ [sz. Sopron *1778]

Sign. 2
fol. 105v
1791. október 10.
„Springer: Joseph:
13 Jahr alt, von Oedenburg aus Ungern (!),
Schusters Sohn.
10. Octob(ri)s [1]791“

Irod. Fleischer 1935, 86; Szögi 2013, 315/6738.

Nr. 578
„Stabian, Paul“ [sz. Buda] orvos

Sign. 1/c
p. 298

1772. november 24.
„Stabian Paulus,
von Ofen, Physicus,
l. in der Römerstrassen in
Fuhrman(n)ischen H(aus).
24 Nov(embri)s. 1772“

Irod. *Fleischer* 1935, 40 (mint Fábrián Pál,
orvos); *Kissné Bognár* 2004, 316/5799 (mint
Fábrián, „Arzt“).

→ „Stahel, Matthias“ [sz. Klosterneuburg],
ld. Nr. 812.

Nr. 579
Stanetti, Anton [Beneschau 1705 (?) –
1759 (?)] szobrász
Dionysius Ignaz Stanetti [Beneschau 1710
– 1767 Körmöcbánya] testvére

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 21
1726/1728
„Stanetti Antoni(us)
ein Schlesier“

Irod. *Mansfeld* 1938, 124.
Bibl. *Jávor* 1984, 197, 208/8. j.; *Fritsch* 1986–
1988; *Jávor* in: M. Múv. Kislex. 2002, 362
(Dionysius Stanetti címszóban); *Devosges
Cuber* 2009, 164–165; *Pözl-Malikova* 2010,
636/69. j.

Nr. 580
Steiner, Valentin [Buchlowitz 1736 – 1799
Sopron] freskófestő, rajztanár

Sign. 1/c
p. 292
1765. december 31.

„Steiner Valentin(us):
aus Schwaben, Mahler, soll Vor 4 Jahren
frequentirt haben,
31 Decemb(ri)s: 1765“
[Korábbi bejegyzés nem található róla.]

Bibl. *Th-B* 31 (1937) 560; *MűvLex* 4
(1968) 353 (Steiner Bálint). – ÖKT Bd. 24.
Eisenstadt 1932, XXIX, 176; *Csatkai* 1952,
72; *Garas* 1955, 253; Sopron múemlékei
1956, 140, 144, 198, 256, 270; *Matsche-von
Wicht* 1977, 107, 141–142, 172/313 (sz. adat:
Buchlowitz, 1736. febr. 14.), 191, 219.

Nr. 581
Steinhauser, Johann [sz. Eger, † 1828
után] szobrász
feltehetően Steinhauser Antal
[kimutatható 1753-tól, † 1791] egri
szobrász fia

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 106
1798

„Steinhauser Johan(n)
[Kunsthof] Bildhauer [Geburtsort] von
Erlau aus Hungarn [Eintritt] seit 1798.“

Irod. *Fleischer* 1935, 87.
Bibl. *Kapossy* 1952, 138 („sculptor“,
Zomboron írják össze 1828-ban); *Aggházy*
1959, 279; *Voit* 1969, 403.

Nr. 582
Stipperger, Anton [sz. Bécs, † 1783 után
Bécs (?)] festő

Sign. 1/a
Drittes Alphabet, 1733 bis 1736
p. 111
1734. február 20.
„Stiberger Antoni(us),
ein Wiener, Mahler Jung,
L: bey Mar: Hülff in d(er) neu(en). gaß(e) im
Fuhrmannischen Haus,
z:
20 Feb(ruarii) [1]734“

Irod. *Lützow* 1877, 148; *Th-B* 32 (1938) 65; *Mansfeld* 1938, 124.
Bibl. *Th-B* 32 (1938) 64. – *Hajdecki* 1908, 195/9083; *Garas* 1955, 254 (Anton Stipberger, működött Tata, kapucinus kolostor); *Schöny* 1970, 129 († 1783 után Bécs?).

→ Stipberger, Anton, ifj. [sz. Bécs, † 1824], id. Anton Stipberger fia, ld. Nr. 813.

Nr. 583

Stipberger, Lucas [Bécs 1755 – 1806 Bécs]
festő és rézmetsző

Sign. 1/b
fol. 187r
1765. június
„Stiberger Lucas
Wirths Sohn
zu Mhilff bey 3 Cronen
Juny 1765“ [a dátum helyén sérült, kiegészített lap]

Sign. 1/c
p. 292
1765. június 25.
„Stiberger Lucas,
von hier, Wirths S(ohn):
zu M. Hülf bey den 3 Cronen,
25 Junii 1765“

Sign. 2½
fol. 5r
1769. október
„Stiberger, Lugas (!)
Von Wien Zeichner
Octob(er) 1769“

Irod. *Th-B* 32 (1938) 65.
Bibl. *Th-B* 32 (1938) 64–65. – *Garas* 1955, 254; *Fuchs* 1974, Bd. 4, K69.

Nr. 584

Stock, Johann Martin [Nagyszeben
1742 – 1800 Nagyszeben] portréfestő,
rézmetsző

Sign. 1/b
fol. 181v
1763. július 9.
„Stock Johan(n) Martin
ein Maler aus 7 bürgen von Hermanstadt,
dermahlen auf dem alten baum Marckt in
Fuxischen Bierhauß
9 Julý A(nn)o 1763“

Sign. 2½
fol. 6v
1771. január
„Stock, Johann Martin
von Hermanstadt, Maler
Janu(ar) [1]771“

Irod. *Fleischer* 1935, 87 (beiratkozásként csak Sign. 2½); *Bielz* 1947, 13, 25/34. j. (Sign. 1/b), 25/35. j. (Sign. 2½); *Bielz* 1956, 31 (beiratkozásként csak Sign. 1/b, a dátum: július 7.); *Popescu* 2000, 17/11. j. (beiratkozásként csak Sign. 1/b); *Kissné Bognár* 2004, 316/5798.
Bibl. *Th-B* 32 (1938) 72; *MűvLex* 4 (1968) 358. – *Kopp* 1941, 25; *Bielz* 1947, 13; *Pataky* 1951, 27, 224–255; *Garas* 1955, 254; *Bielz* 1956; *Luxová* 1968, 179; *Sabäu* 1977; Kat. *Művészet Magyarországon* 1980, 148–150; *Lyka* 1981, 102, 215, 461; *Petrová-Pleskotová* 1983, 31, 90; *Csatkai* 1983, 42; *Buzási* 1984, 221–226; *Galavics* 1989; *Petrová-Pleskotová* 1995, 236; *Popescu* 1997; *Fidler* IV. 1997, 241; *Barok* 1998, 71; *Szabó-Szőgi* 1998, 437/3793; *Popescu* 2000; *Buzási E.* in: *MAMÜL* 10 (2010) 382–384; Kat. *Nemzet és művészet* 2010, 280, 286; *Papp* 2012, 243, 270; *Pözl-Malikova* 2013, 269, 270, 272, 279.

Nr. 585

Stöber, Franz Xaver [Bécs 1795 – 1858
Bécs] réz- és acélmetsző, illusztrátor

Sign. 7
p. 130
1810. február 14.
„Stöber: Franz:
kath(olisch). 15 Jahre alt, von Wien dessen
Vater ist ein Kupferstecher

im alten Lerchenfeld beym Schwarzen
Adler No 127
den 14. Februar Anno 1810"

Bibl. *Th-B* 32 (1938) 83 (Franz Xaver
Stöber). – *Lützow* 1877, 100, 104, 108,
118, 182; *Wagner* 1967, 368, 373, 416,
425, valamint passim; *Cerny* 1978, 33;
Kat. Művészet Magyarországon 1980,
171; *Lyka* 1981, 14, 459–460; Kat. MTA
és a művészetek 1992, 26–28; *Szvoboda-
Dománszky* 2007, 56, 89, 123; *Papp* 2012,
passim.

Nr. 586
„Strasay, Johann Nepomuk“
[sz. Máramaros vm. *1785]

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
p. 46
1809.
„Strasay, Johann Nepomuk (!) Edler v(on)
[Alter] 24 [Geburts Orth] Marmatien
Ungarn [Religion und Wohnung]
katholischer Religion [Karakter des Vaters]
k. k. Hofrath [Aufnahmtag] 1809“
[A beiratkozás pontos dátumát nem adja
meg.]

Irod. *Fleischer* 1935, 88 (mint Strázsay);
Szögi 2013, 319/6848.

Nr. 587
Stratmann, Franz Xaver [Bécs 1718 – 1793
Bécs] festő

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 57
1731

„Stratmann, Fran(ciscus). Xav(erius):
von Wienn,
in d(er) Arch:
1731“

Bibl. *Th-B* 32 (1938) 161. – *Lützow* 1877,
146; *Fleischer* 1931, 11; *Aschenbrenner*–

Schweighofer 1965, 56, 57, 86, 109, 207;
Schöny 1970, 77 (sz. 1718); *Cerny* 1978, 21;
Gutschi 1992, 69; *Hosch* 1994, 34; Barok 1998,
64; *Papco* 2003, 506; *Kronbichler* 2012, 33, 34,
36, 215, 311, 424; *Medvecký* 2013, 165.

Nr. 588
Straub, Philipp Jakob [Wiesensteig 1706
– 1774 Graz] szobrász

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733

p. 56
1730
„Straub Philippus,
ein Schwab,
ite(m) [1730]“

Irod. *Mansfeld* 1938, 124; *Th-B* 32 (1938) 168;
Schweigert 1976, 87, 99/21. j.
Bibl. *Th-B* 32 (1938) 167–168; *MűvLex* 4
(1968) 363. – *Aggházy* 1959, 282; *Aggházy*
1967, 340–344; *Schweigert* 1976; Kat. Barokk
Közép-Európában 1993, 430–433; Barock
1999, 542–543; *Zsámbéky* 2004, 198; *Jávor*
2006, 49; *Repanić-Braun* 2008, 338; *Pözl-
Malikova* 2010, 637.

Nr. 589
„Straubig, Stephan“ [sz. Garamszeg]
festő

Sign. 2
fol. 29v
1774. május 21.
„Straubig: Stefan:
auß Ungarn von Karamsag, ist ein Mahler,
und
logirt beym Bassmaniten [Pasmaniten-
Kollegio = Pázmáneum]
21. May An(n)o 1774.“

Irod. *Fleischer* 1935, 88 (származási
helyként: Karancsság, Nógrád vm.); *Kissné
Bognár* 2004, 317/5819 (származási hely:
Karancsság).
Bibl. *Garas* 1955, 255 (Fleischer alapján).

Nr. 590
Stuckhardt (Stuckhart), Franz
[Nagyszombat 1781 – 1857 Bécs]
éremvésnök

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 104
1806. november 3.
„Stuckhardt Franz
[Alter] 26 [Kunstfach] k: k: Münz-Graveur
[Geburtsort] Týrnav in Hungarn [Religion]
Katholisch [Eintritt] den 3t(en) November
1806”

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 48
„Stuckhardt, Franz
[Vaterland] Týrnav in Ungarn
[Hauptkunstfach] Bildhauer”
[A beiratkozás dátuma nincs megadva.
Tanulmányok: 1811 (Winterkurs),
minősítéssel.]

Irod. *Fleischer* 1935, 88 (17 évesen,
beiratkozás 1796. november, 1798-ban
Gundel-díj); *Szögi* 2013, 316/6759 (1796-ban
iratkozik be, 17 évesen).
Bibl. *Th-B* 32 (1938) 234. – *Hofman* 1930, 79;
Huszár-Procopius 1932, 83–90; *Lyka* 1981,
48–49, 302, 462; Kat. A modell 2004, 203.

Nr. 591
„Stulmüller, Michael” [sz. Selmebánya
1777]
feltehetően Matthias Stulmyler portré- és
miniaturfestő rokona

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
p. 43
1802. március 11.
„Stulmüller, Michel (!)
[Alter] 25 [Geburts Orth] Schemnitz
[Religion und Wohnung] katholisch, wohnt
auf der Landstrasse No. 344 [Aufnahmetag]
den 11t(en) Merz 1802”

Nr. 592
Stulmyler, Matthias [sz. Selmebánya
1773 vagy 1777] portré- és miniaturfestő
feltehetően Michael Stulmüller rokona

Sign. 7
p. 65
1801. november 13.
„Stulmyler: Mathias:
kath(olisch) 28 (!) Jahre alt, gebürtig und als
behauster Bürger zu Schemnitz in Ungarn,
wohnt hier an der Landstraßer Kriegelsstraße
No. 240.
den 13. November 1801”

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 116
1802. május 11.
„Stulmüller Mathäus
[Alter] 25 (!) [Kunstfach] Schüller im
Landschaftsfache [Geburtsort] Schemnitz
[Religion] Katholisch [Eintritt] d(en) 11t(en)
Maj 1802”

Irod. *Fleischer* 1935, 88 (beiratkozásként
csak 1801. nov. 13. szerepel); *Szögi* 2013,
317/6786 (beiratkozásként csak 1801. nov.
13. szerepel).
Bibl. *Th-B* 32 (1938) 245 (keresztnév
nélkül). – *Fuchs* 1974, Bd. 4, K81 (keresztnév
nélkül); *Fuchs* 1982, 85 (keresztnév nélkül,
mint portréfestő, miniaturfestő).

Nr. 593
„Stupky, Johann Georg” [„ein Ungar”]

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 56
1730
„Stupky Joan(nes): Georgi(us),
ein Ungar,
ite(m) [1730]”

Irod. *Fleischer* 1935, 88; *Mansfeld* 1938, 125;
Kissné Bognár 2004, 310/5638.

Nr. 594
Szabó, Johann Georg [sz. Győr] festő
Franz Seewald [működött Győr, 1760 és 1771 között] tanítványa

Sign. 2
fol. 3r
1766. április 28.
„Szabo Georgi(us)
ein Maler von Zackin unweit Rab in
Ungarn
28 April. A(nn)o 1766.”

Sign. 1/c
p. 292
1767. július 10.
„Szabo Joh(annes). Georg(ius).
von Raab
I. in der Teinfalt Strass(e) bey der schönen
Latern zu ebener Erden
10 Jul(ii). 1767”

Irod. *Fleischer* 1935, 88; *Kissné Bognár* 2004, 315/5766.
Bibl. *Garas* 1955, 255 (Szabó Imre kanonok öccse, Seewald tanítványa); *N. Mészáros* 1992, 131.

Nr. 595
Tabota, Anton [Bécs 1724 – 1776 Bécs] szobrász
Lorenz Tabota [sz. Bécs] szobrász testvére

Sign. 1/b
fol. 99v
1749. október 20.
„Tabotta, Antonius
Bildt hauer, gebührtig zu Wienn,
wohnhafft in Collegio Theresiano
20. octob(ri)s A(nn)o 1749”

Sign. 1/a
Dreyzechendes Alphabet, 1749
p. 288
1749. október 20.
„Tabotta Ant(oni)us:
von Wienn, bildhauer,
I: im Collegio Theresiano
20 oct(obris): 1749”

Sign. 2½
fol. 1r
1766. július
„Taboda, Antonj
gebüirdig von Wien Bilthauer
den 1 Julj 1766”

Irod. *Lützow* 1877, 148; *Th-B* 32 (1938) 388
(Sign. 1/b, 1/a, 2½).
Bibl. *Th-B* 32 (1938) 388; *MűvLex* 4 (1968)
496. – *Kábdébo* 1880, 37, 39; *Fleischer* 1932,
71, 136; *Aggházy* 1959, 284–285; *Maliková*
1983, 94; *Hornýák* 1990, 198–199; *Jávör* 1990,
206–207; *Petrová-Pleskotová* 1995, 231; *Barok*
1998, 64; *Kat. Triumph der Phantasie* 1998,
285; *Jávör* 2006, 49, 51.

→ *Tabota, Lorenz* [sz. Bécs], Anton Tabota
[1724–1776] testvére, ld. Nr. 814.

→ „*Tabota, Wenzel*” [sz. Bécs], ld. Nr. 815.

Nr. 596
Taferner, Anton (Antal) [Buda 1730 – 1789 után, Buda] festő

Sign. 1/b
fol. 85v
1744. augusztus 17.
„Daferner, Antonj
von Offen gebüirdig ein Mahler
wohnt bey H(erm) Glunck auff dem
Salzgries bey Englisch(em) gruß
den 17. Augusti 1744”

Sign. 1/a
Elftes Alphabet, 1744
p. 262
1744. augusztus 17.
„Taferner Ant(oni)us:
von Ofen, Mahler,
I: bey H(erm) Glunck auf dem Salzgriß im
Engl(ischen). gruß
z:
17. Aug(usti) 1744”

Irod. *Fleischer* 1935, 90; *Kissné Bognár* 2004, 312/5690.

Bibl. Th-B 32 (1938) 403. – Némethi 1884, 108; Garas 1955, 256; MNG régi gyűjteményei 1984, 196; Papco 2003, 498–499.

Nr. 597
Taller (Thaller), Joseph [sz. Bajorország, † 1788 előtt Pest; működött Alsónémedi, Pest, Heves: 1747 és 1774 között]
szobrász
esetleg azonos vele:

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 61
1730
„Thaller Joseph(us),
ein Bäyer,
ite(m) [1730]”

Irod. Mansfeld 1938, 125.
Bibl. Aggházy 1959, 285; Voit 1969, 410; Guzsik 1973, 9 (mint Toller); Komárik 2002, 466–467, 471; Granasztóiné Györfy 2004, 97–98; Komárik 2007, 351, 353.

Nr. 598
Tallmann (Thalmann, Tahmann),
Anton [sz. Tulln, Alsó-Ausztria *1755,
kimutatható Pozsony: 1784 és 1805 között]
festő

Sign. 2
fol. 27v
1773. december 14.
„Tallman: Antonj:
burger(lichen) Malers Sohn von d(er) k: k:
Lands-Fürst(lichen) Stadt Tulln.
wohnhaft in d(er) Josephstadt Nro 11 bey
einen Lagirer mit nahmen Ingerie im 3ten
Stock. alt 18 Jahr
14 x(bris) [1]773”

Bibl. Garas 1955, 256 (Tahmann); Luxová 1968, 179; Petrová-Pleskotová 1970, 238; Petrová-Pleskotová 1983, 111/122. j.; Fidler IV. 1997, 243.

Nr. 599
„Talzon, Franz” [sz. Besztercebánya 1782]
portréfestő

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 51
1807. november 22.
„Talzon, Franz
[Vaterland] Neusol in Ungarn [Alter]
25 [Eintritt] 22. 9ber [1]807 [Abtheilung
der Schule – Winterkurs] Kopfzim(m)er
[Hauptkunstfach] Portraitmahler”
[Tanulmányok 1810 és 1812 között.]

Irod. Szögi 2013, 318/6818 (mint Tatzon,
beiratkozás: 1804).

→ „Tanzel, Anton Georg” [sz. Bécs], ld. Nr. 816.

Nr. 600
Teneczky (Deneczky / Tenečchi), Gabriel
[sz. Arad] festő
valószínűleg Stefan Tenecky (Ștefan
Tenečchi) [Arad 1710-es évek – 1798]
ikonfestő rokona

Sign. 2½
fol. 9v
1781
„Deneczky, Gabriel
Aradt Maler
[1]781”

Irod. Fleischer 1935, 36 (mint Demeczky);
Uő 90 (Teneczky név alatt építészeti
szakosztályon mondja, 1781. évi
beiratkozással 1784 végéig; 1784: Gundel-
díj); Kissné Bognár 2004, 318/5842 (mint
Deneczky).

Bibl. Pataky 1951, 33, 100 (Demeczky); Garas 1955, 213 (mint Demeczky, Dravetzky, ez
utóbbi néven azonosnak veszi a Weinkopf
1783, 30, ill. 63. oldalon hivatkozott
magyar származású akadémiai tiszteletbeli
taggal); Lyka 1981, 123, 425 (Demetzky).
Ștefan Tenečchi adataira ld. Vărtaciu-Medelet

2012, 293–300, 318–319, 365, 387 (sz.: 18. sz. második évtizede); *Vártaciu-Medelet* 2014, 373.

→ Thenny, Joseph [Bécs 1725–1749 Bécs],
Johann Thenny [Burgeis bei Marienberg,
Tirol 1688 – 1754 Bécs] fia, ld. Nr. 817.

Nr. 601

„Tessinger, Andreas” [sz. Körmöcbánya]

Sign. 2

fol. 24r

1773. május 3.

„Teßinger, Andreas:

ein Schloßermeisters Sohn von Cremnitz

gebürtig

dermahlen bey seinem Stief Vatern

Andreas Klinger Schloßermeister auf d(em)

Judenplatz No. 276.

3. May 1773”

Irod. *Fleischer* 1935, 64 (mint Leszinger);

Kissné Bognár 2004, 317/5812 (mint

Leszinger).

Nr. 602

Thaler (Thaller), Franz [Jenbach, Tirol
1759 – 1817 Bécs] szobrász

Sign. 2

fol. 73r

1786. november 13.

„Thaller, Franz:

27 Jahr alt, ein Bildhauer, von Jenbach auf

Tiroll,

dermahlen an der Wien in Schleifmühl

[Schleifmühl] wohnhaft. Nro. 365.

13. Novemb(ris) [1]786”

Sign. 3

Namensregister 1787–1807

p. 121

1786.

„Thaller Franz

[Kunstfach] Bildhauer [Geburtsort] von

Týroll [Eintritt] seit 1786”

Bibl. Th-B 32 (1938) 577–578 (Franz
Thaler). – *Aggházy* 1959, 286; *Zádor* 1976,
288; *Lyka* 1981, 15, 210, 465; *Miklósi-Sikes*
2001, 281, 336.

Nr. 603

Theodorovič, Arsa (Arsenije) [Pancsova
1768 – 1826 Újvidék] festő

Sign. 2

fol. 83v

1788. június 9.

„Theodorovitz: Arsenius:

21 Jahr alt, Normalschullgehilf beim

Professor Schalte

wohnt bei St. An(n)a

9. Juni [1]788”

Bibl. Th-B 32 (1938) 599; *MűvLex* 4 (1968)
525. – *Voit* 1969, 411; *Lyka* 1981, 146, 238, 247,
364, 465; *Nagy* 1994, 16, 29, 44, 60, 61, 75, 81,
141; *Nagy* 1998, 207; *Terdik* 2014, 214, 215.

Nr. 604

„Tholdy, Joseph” [sz. Vác] írnok

Sign. 1/c

p. 329

1771. október 17.

„Tholdy Jos(ephus):

Canzelist bey H(erm) Hofrath Festetisch,

geb. von Waizen.

L: im Neüberger Hof

Arch.

17 oct(obris): 1771”

Nr. 605

„Tirnberger, Anton” [sz. Pest *1769]
kőműves

Sign. 2

fol. 80v

1787. december 14.

„Tirnberger: Anton:

18 Jahr alt, ein Maurer von Pest,

wohnt in der Singerstraßen in H(erm).

Hildsein Haus Nro 1358
14 Decembris 1787"

Irod. *Fleischer* 1935, 90.

Nr. 606
Tizian, Lorenzo (Laurentius Titian
de Veccelli) [sz. Velence, kimutatható
Pozsony: 1762] rajzmester, miniatűrfestő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 24
1728
„Titian Laurenti(us)
von Venedig.
ite(m) 1728"

Irod. *Mansfeld* 1938, 125.
Bibl. *Hajdecki* 1908, 99/7379, 132/7954;
Lützow 1877, 146; *Wagner* 1967, 422; *Cerny*
1978, 20; *Gutsch* 1992, 69; *Hosch* 1996a, 212
(Laurentius Titian de Veccelli, vsz. azonos:
Laurentius Sanct Titian); *Fidler* IV. 1997, 244.

Nr. 607
Tobenz (Tobentz / Tobencz / Dobenz /
Dobens), Johann Georg [Bécs 1713 – 1757
Bécs] festő, udvari színházi festő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 6
1728/1730
„Dobenz Georgius
von Wienn"

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 36
1730
„Dobens Georgius
von Wienn,
nach dem modell
eode(m) [1730]"

Irod. *Mansfeld* 1938, 103 (beiratkozásként:
1728 és 1730 között).

Bibl. *Th-B* 33 (1939) 230 (Johann Georg
Tobenz). – *Szmrecsányi* 1937, 49; *Garas* 1955,
256 (Johann Georg Tobenz, sz. 1714 Bécs);
Voit 1969, 412 (Johann Georg Tobentz);
Gutsch 1992, 70; *Haupt* 2007, Nr. 1295
(Georg Dobenz, Hoftheatermaler, † 1757.
dec. 12. Bécs, 44 éves korában).

→ Träger, Wolfgang [Alt Zedlisch 1714 (?)
– 1763 Kremsier], ld. Nr. 818.

Nr. 608
Traunfellner, Gottfried [Bécs 1778 – 1811
Bécs] rézmetsző

Sign. 2
fol. 125v
1794. május 20.
„Traunfellner: Gottfried:
kath(olisch). 16 Jahre alt, von Wien,
Akademie-Malers-Sohn,
beym Kämtnerthor in der Wallfischgasse
No 1054.
20. May [1]794"

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 121
1794. május 20.
„Traunfellner Gottfried
[Alter] 16 [Kunstfach] Kupferstecher
[Geburtsort] Wien [Aeltern] Jak.
Traunfellner acad: Mahler [Religion]
Katholisch [Eintritt] d(en) 20t(en) May 1794"

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. V, 1795.
1794. május 20.
„Traunfellner, Gottfried
[Alter] 16 [Kunstfach] Kupferstecher
[Vaterland] Vien (!) [Eltern] Jacob
Traunfellner Acad. Mahler [Religion]
Katholisch [Eintritt] 20t(en) May 1794."
[Újbóli beiratkozás 1795-ben.]

Bibl. *Th-B* 33 (1939) 348. – *Buzási* 1989,
235–236.

Nr. 609
„Trätner, Franz“ [sz. Nagypatak *1786]

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
p. 49
1810. július 1.
„Trätner, Franz
[Alter] 24 [Geburts Orth] Nagy Patak
[Religion und Wohnung] katholisch
[Karakter des Vaters] (tévedésből az előző
rovatba írva) Ober Leutenant v. Erzhrzog
(!) Ludwig Infanterie
[Aufnahmetag] den 1t(en) July 1810“

Irod. *Fleischer* 1935, 91 (mint Tratineke);
Szögi 2013, 319/6853 (mint Trättem).
Bibl. *Szabó–Szögi* 1998, 478/4154 (mint
Tratineke *Fleischer* alapján).

Nr. 610
Treisch, Joseph [„ein Österreicher“] festő

Sign. 1/a
Drittes Alphabet, 1733 bis 1736
p. 118
1735. május 8.
„Treisch Joseph(us),
ein Österr(eicher): sein Vater ein Goldarbeiter
L: auf dem Hohen Marckt bey dem blauen
Mondschein,
z:
8 May [1]735“

Irod. *Mansfeld* 1938, 125.
Bibl. *Garas* 1955, 257.

Nr. 611
„Trenschiny, Joseph“ [sz. Nagyvárad]
rajzoló
feltehetően Trenzenyi Ignác rokona

Sign. 2½
fol. 4r
1769. január
„Trenschinÿ, Joseph
Großwardein Zeichner
Janu(ar) [1]769“

Irod. *Fleischer* 1935, 91; *Kissné Bognár* 2004,
316/5783.

Bibl. *Pataky* 1951, 33, 234 (*Fleischer*
alapján); *Szabó–Szögi* 1998, 479/4161
(Trencsényi).

Nr. 612
„Trenzenyi Ignaz“ [sz. Nagyvárad]
feltehetően Trencsényi József rokona

Sign. 2
fol. 8r
1768. január 23.
„Cserszki Andreas
Stud(iosus) von Mischkolz aus Ungarn, und
Trenzeennyi Ignatius aus Ungarn von
Groß Wardein
dermahlen beyde bey Graff Schönborn
23. Januär 1768“

Irod. *Fleischer* 1935, 91; *Kissné Bognár* 2004,
315/5775.

Nr. 613
„Treyer, Joseph“ [sz. Hainburg a. d.
Donau]

Sign. 2
fol. 15r
1770. június 25.
„Treyer Joseph
Bildhauers Sohn von Hainburg in hungarn
dermahlen in der Josephst. in der
Rundellen bey H(ern) Hällmaÿr
20. Junÿ Ao 1770“

Sign. 1/c
p. 328
1770. június 25.
„Treyer Jos(ephus):
von Hainburg, Bildhauers S(ohn):
l. in der Joseph St. bey der Rundellen.
25 Junii. 1770“

Irod. *Fleischer* 1935, 91 (szobrászként);
Kissné Bognár 2004, 316/5788 (apja helyett őt
mondja szobrásznak).
Bibl. *Aggházy* 1959, 288 (*Fleischer* alapján).

Nr. 614
„Trischazgi, Joseph“ [sz. Pozsony]

Sign. 1/b
fol. 161r
1757. június 7.
„Trischazgi Joseph
verwitibten Kochin Sohn,
in Lerchenfeld beym guldnen dattelbaum
7. Jun(ii): 1757“

Sign. 1/c
p. 327
1757. június 7.
„Trischazgi Jos(ephus):
von Preßburg, Kochs S(ohn)
I: in alt(em) Lerchenfeld beym golden(en)
Tadlbaum
7 Junii 1757“

Irod. Fleischer 1935, 92; Kissné Bognár 2004, 314/5745.

Nr. 615
Troger, Paul [Welsberg bei Zell 1698 –
1762 Bécs] festő, freskó- és oltárképfestő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 25
1728/1730
„Troger Paul(us)
ein Tÿroler“

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 61
1730
„Trager Paul(us):
Tÿroler,
nach d(em) modell,
[1]730“

Sign. 1/a
Neuntes Alphabet, 1742
p. 229
1742. november 26.
„Troger Paul(us),
aus Tÿrol geb: Histori-Mahler,

z:
26 9b(ris) 1742“

Irod. Mansfeld 1938, 125; Jávor 1984, 209/31.
j.; Ganerith 2007, 167, 182/12. j. (csak az
1730. és 1742. évi beiratkozások említve);
Kronbichler 2012, 575: A20, A21, 583: A97.
Bibl. Th-B 33 (1939) 415–419; MúvLex 4
(1968) 587–588. – Lützow 1877, 30, 31, 33;
Pigler 1923, 23, 36–56, 71, 76; Garas 1955,
257; Aschenbrenner–Schweighofer 1965;
Wagner 1967, 26–27, 354, 362, 417, 422;
Schöny 1970, 67; Egg 1972, 168, 206, 208,
232; Preiss 1977, 168–172; Cerny 1978, 19;
Krsek 1979/1980, 70–71; Baum 1980, 700–701;
Petrová–Pleskotová 1983, 29–32, 50, 67, 69–70;
Krapf 1985; Kratinová 1988, 8, 95–99; Petrová–
Pleskotová 1990, 92; Garas 1992, 410; Gutschi
1992, 69; Kat. Barokk Közép-Európában
1993, 372–376; Kat. Svätci v Strednej Európe
1993, 181; Krapf 1995; Medvecký 1996; Kat.
Troger & Brixen 1998; Barok 1998, passim;
Barock 1999, 357–360, 437–440, 451–452,
624, 627; Dachs 1999; Slaviček 2001; Garas
in: Summary Catalogue Budapest 2003,
132–134; Kat. Selbstbild 2004, 162–165;
Ganerith 2004; Ronzoni 2005; Ganerith 2007;
Ganerith 2007a 58–63; Kronbichler 2007a,
158–159; Balážová–Medvecký–Slivka 2009,
68–73; Kronbichler 2012.

Nr. 616
„Tschur, Franz“ [sz. Lajtapordány,
Burgenland]

Sign. 1/b
fol. 161r
1757. június 6.
„Tschur Franz
von Ungerisch Brodersdorff
dermahlen auf der Wieden in
Tischlerischen Hauß
6. Jun(ii): 1757“

Sign. 1/c
p. 326
1757. június 6.
„Tschur Fran(ciscus):
von Broderstorf aus Ungarn, bauers S(ohn):

l: auf der Widen in Tischlerischen H(aus).
6 Juni 1757"

Irod. *Fleischer* 1935, 92 (asztalosként); *Kissné Bognár* 2004, 314/5746 (mint „Tischler“).

Nr. 617

Tumal, Ladislaus [sz. Kassa, működése
1811/1812-ből ismert] virágfestő

Sign. 2

fol. 56r

1782. január 29.

„Tumal: Ladislaus:

aus Ungarn von Kaschau gebürtig
wohnhaft auf dem bauren Marck im

Hitnerischen Haus No: 557.

29. Jan(uarii): [1]782"

Irod. *Fleischer* 1935, 92; *Kissné Bognár* 2004,
318/5851.

Bibl. *Fuchs* 1974, Bd. 4, K101; *Kiss* 2000,
86/1486 („Civis Cassoviens“. 1781:
beiratkozók, Rhetoricát hallgat az egyetem
gimnáziumi fakultásán).

Nr. 618

Tusch, Johann Ignaz [Kufstein 1738 –
1817 Bécs] portréfestő

Sign. 1/b

fol. 149r

1755. november 18.

„Tusch Johann Ignatz

aus Tyrol von Kopstein (!),

dermahlen bey H(ern): Militz in der Lehr.

18. Novembr(is) 1755"

Sign. 1/c

p. 325

1755. november 18.

„Tusch, Joan(nes): Ign(atius):

von Kufstein aus Tyrol

jung bey H(ern) Militz

18 9b(ris) 1755"

Bibl. *Th-B* 33 (1939) 503; *MűvLex* 4 (1968)
598. – *Garas* 1955, 257; *Wagner* 1972, 66–67,
69; *Fuchs* 1974, Bd. 4, K102; *Lyka* 1981, 212;

Fuchs 1982, 94; *Petrová-Pleskotová* 1995, 236;
Grabner 2001, 82; *Orbán* 2013, 180.

Nr. 619

Türschitz (Tirschitz, Dürschitz, Dirschitz,
Dörschitz), Johann Michael [sz. Dör,
Sopron vm., működött: Pozsony,
1730 és 1758 között] ötvös

Sign. 1/b

fol. 124v

1752. október 22. (!)

„Dörschitz Joan(nes): Michael

aus Ungarn von Der gebürtig

22. Octobr(is). 1752"

Sign. 1/a

Sechzehendes Alphabet, 1752

p. 331

1752. október 23. (!)

„Dirschitz Joan(nes): Mich(ael):

von Dör in Hungarn, ein goldschmid

in der Carntner straße) neb(en) d(em)

wild(en) Mann

23 8b(ris) 1752"

Irod. *Fleischer* 1935, 37 (származási
helyként: Győr); *Kissné Bognár* 2004,
312/5700 (származási helyként: Dör).
Bibl. *MűvLex* 4 (1968) 599. – *Kapossy* 1933,
255; *Köszeghy* 1936, 296/1747 (Johann
Michael Türschitz, 1730-tól céhmester);
Sopron műemlékei 1956, 568 (Michael
Dürschitz); *Luxová* 1968, 181 (Michael
Thürschütz); *Petrová-Pleskotová* 1970,
238 (Ján Michal Tirschitz, Thierschietz,
Thürschitz); *Petrová-Pleskotová* 1995, 240.

Nr. 620

Ugrai, Ladislaus (László) [Kolozsvár 1772
– 1830 Székelyudvarhely] építész

Sign. 2

fol. 108r

1792. január 9.

„Vgrai: Ladislaus:

20 Jahr alt von Klausenburg in

Siebenbürgen gebürtig,

wohnt im Schottenhof bey H(erm): v(on)
Geutler.
9. Jan(uarii) 1792"

Sign. 6
Protokoll 1797–1826
fol. 1r
[Nr.] 4.
„Ugrai, Ladislaus
[Geburtsort] Glausenburg (!) in
Siebenbürg(en) [Wohnhaft] in der
Presgasse Nro 542"
[A forrásbejegyzés dátátlan.]

Irod. *Fleischer* 1935, 92 (beiratkozásként az
1791. évet adja meg); *Szögi* 2013, 316/6750.
Bibl. *Th-B* 33 (1939) 544; *MűvLex* 4 (1968)
604. – *Szabó-Szögi* 1998, 480/4174; M.
művészet a 19. században 2013, 97.

Nr. 621
Ujhelyi, Gabriel (Gábor) [sz. Kolozsvár,
kimutatható 1742-től, † 1799 előtt]
aranyműves

Sign. 1/b
fol. 110v
1750. november 21.
„Ujhelyi, Gabriel
Ein Gold Arbeiter aus Sieben bürgen von
Clausen burg Gebürtig,
dermahlen in Condition bey H(erm):
Conrad Seauer
auf dem Spittelberg bey m guldnen Luxen
wonhafft
21. Novembr(is) 1750"

Sign. 1/a
Vierzehendes Alphabet, 1750
p. 308
1750. november 21.
„Uihelyi Gabriel
von Clausenburg aus Sibenbürg(en) ein
Gold-Arbeiter, in Cond(ition): bey H(erm)
Seauer,
auf dem Spittlberg bey m Goldenen Luxen
21 9b(ris) 1750"

Irod. *Fleischer* 1935, 92; *Kissné Bognár* 2004,
312/5696.
Bibl. *B. Nagy* 1977, 254; *Szabó-Szögi* 1998,
481/4178.

Nr. 622
Unterberger, Joseph [sz. *1783;
kimutatható Pest: 1803 k.] festő
feltehetően vele azonos:

Sign. 7
p. 29
1797. december 13.
„Unterberger: Joseph:
Kath(olisch). 14. Jahre alt, dessen seel(iger)
Vater war k: k: Hof-Kamermahler,
wohnhaft am Hohen Markt in der
Stern gasse No 486.
Den 13. December 1797"

Bibl. *Noack* 1907, 458; *Lyka* 1981, 379, 466:
Ignaz Unterberger (Cavalese 1742 (?) – 1797
Bécs) kamarai festő fia.

→ Unterberger, Christoph [Fleimstal 1732
– 1798 Róma] Michael Angelo Unterberger
[1695–1758] unokaöccse ld. Nr. 819.

→ Unterberger, Martin [sz. Fleimstal,
Tirol], valószínűleg Michael Angelo
Unterberger [1695–1758] rokona, ld. Nr.
820.

Nr. 623
Unterberger, Michael Angelo
(Michelangelo) [Cavalese 1695 – 1758
Bécs] festő

Sign. 1/a
Viertes Alphabet, 1736 bis 1738
p. 140
1736. november 5.
„[S]Ottomonte* Michael Angel(us),
ein Mahler,
z: nach d(em) mod(ell):
d(en) 5 9b(ris) 1736"

* „Wohl: Sottomonte = Unterberger, Michael Angelo“ [A bejegyzés alatt ceruzás modern írással. ld. hozzá: „Ang. Sottomontj Pinx.“ szignatúra az 1735 köré datált Királyok imádása (Linz, magántulajdon) hátoldalán. *Kronbichler* 1995a, 23–24].

Sign. 1/a
Neuntes Alphabet, 1742
p. 230
1742. október 5.
„Unterberger Michael Angel(us),
selbst,
nach dem Modell
d(en) 5 8b(ris) 1742“

Irod. *Mansfeld* 1938, 117 (Ottomonte);
Kronbichler 1992, 51/40. j.; *Gutschi* 1992, 56,
64; *Kronbichler* 1995a, 250.
Bibl. *Th-B* 33 (1939) 582; *MűvLex* 4 (1968)
609. – *Lützkow* 1877, 30, 31, 33; *Garas* 1955,
258; *Wagner* 1967, 26–27, 362, 417, 422;
Schöny 1970, 88; *Egg* 1972, 224; *Cerny* 1978,
19; *Baum* 1980, 730–732; *Petrová-Pleskotová*
1983, 32, 62, 65; *Garas* 1983; *Garas* 1984,
186; *Kat. Maulbertsch* 1984, 174–177;
Krapf 1985; *Kratinová* 1988, 9; *Garas* 1991,
195–196; *Kronbichler-Sammer-Gutschi*
1992; *Gutschi* 1992, 56, 69; *Garas* 1992, 410,
411; *Slaviček* 1992; *Kat. Barokk Közép-*
Európában 1993, 380–383; *Hosch* 1994, 34;
Kat. Maulbertsch 1994, 286–287; *Garas* 1995;
Hosch 1995; *Kronbichler* 1995; *Kronbichler*
1995a; *Barock* 1999, 450; *Slaviček* 2001; *Garas*
in: *Summary Catalogue Budapest* 2003,
135–136; *Kronbichler* 2007a, 139, 141, 145,
154, 159, 160–161, 166, 167; *Värtaciu-Medelet*
2012, 214–216, 263–264; *Prickler* 2013, 206;
Medvecký 2013, 33.

Nr. 624
Unterweger, Joseph [kimutatható
Pozsony: 1761–1762] festő

Sign. 1/b
fol. 116r
1751. október 12.
„Unterweger Josephus
dessen H(err): Vatter ein Mahler

im alten Lerchen Feld beym rothen Apffel
wonhafft
12. October 1751.“

Sign. 1/a
Fünffzehendes Alphabet, 1751
p. 325
1751. október 12.
„Unterweger Jos(ephus):
burg(erlichen): Mahlers S(ohn): auf dem
Lerchenfeld beym rothen Apfl
12 oct(oberis): 1751.“

Bibl. *Petrová-Pleskotová* 1998, 246.

Nr. 625
Urlaub, Johann Andreas [Thüngersheim
1735 – 1781 Würzburg] festő

Sign. 1/a
Siebenzehendes Alphabet, 1753
p. 364
1753. szeptember
„Urlaub Andr(eas):
von Dingersheim bey Würzburg, Mahler
l: in blauem H(aus): auf dem Spitzberg
[kitöltetlen] Sept(embris): 1753“

Sign. 1/b
fol. 131r
1753. október 5.
„Urlaub Andreas,
ein Mahler v(on). Dingersheim bey
Würzburg
dermahlen im blauen haus bey H(erm)
Bachmair auf dem Spit(lberg) con(dition):
5. Octobr(is) 1753“

Irod. *Knott* 1978, 73.
Bibl. *Th-B* 33 (1939) 598 (Johann Andreas
Urlaub). – *Luxová* 1968, 179; *Knott* 1978,
72–75; *Petrová-Pleskotová* 1983, 34; *Kat.*
Urlaub 1996, 25–26, 28, 260–264.

→ Urlaub, Georg Anton [Thüngersheim
1713 – 1759 Würzburg], Georg Sebastian
Urlaub [1685–1763] fia, ld. Nr. 821.

→ Urlaub, Johann Georg [sz.
Thüningersheim 1722], Georg Sebastian
Urlaub [1685–1763] fia, ld. Nr. 822.

Nr. 626
Veigel, Georg (Vogl / Vogel / Fogel
Gergely / György) [Vác 1717 – 1782 Buda]
festő
feltehetően vele azonos:

Sign. 1/b
fol. 125v
1752. november 19. (!)
„Veigel, Georgi(us)
ein Mahler von Watzen aus Ungarn,
dermahlen bey H(ern) Fazal bey'm Mohren
zu Maria Hilff.
19. Novembr(is) A(nn)o 1752.”

Sign. 1/a
Sechzehendes Alphabet, 1752
p. 347
1752. november 12. (!)
„Veigel Georg(ius):
aus Ungarn von Waizen, Mahler bey
H(ern). Vasal burg(erlicher). Mahler
zu M: Hülf bey'm Mohr(en)
12. 9b(ri)s 1752”

Irod. *Fleischer* 1935, 93 (mint Vogel György,
a beiratkozás dátuma: november 12.);
Kissné Bognár 2004, 313/5707 (Veigel Georg,
a beiratkozás dátuma: november 12.).
Bibl. *MűvLex* 4 (1968) 707 (Vogel
Gergely). – *Némethi* 1884, 109 (Vogel
Gerő, sz. Vác, 1753 decemberében budai
polgár, 1761-től a budai Várban György
keresztnévvel háztulajdonosként említve);
Tragor 1930, 75–77 (Vogel Gergely / Gerő,
háztulajdonosként: György); *Schoen* 1930,
183–188 és passim; *Garas* 1955, 259 (Vogl
Gergely); Kat. Zsánermetamorfózisok 1993,
272, 365; Kat. Mariaszell és Magyarország
2004, 522, 533; *Buzási E.* in: MAMÜL 3
(2005) 145–147 (Fogel Gergely); *Jávorka* 2006,
56 (Fogl / Vogl Gergely); *Sárossy–Smohay*
2013 (Vogl Gergely).

Nr. 627
„Vellstich, Stephan” [sz. Brassó]

Sign. 1/b
fol. 87v
1744. október 26.
„Vellstich Stephan v(on)
auß Kronstadt von Sieben bürgen
wohnhafft in der Leopoldstadt bey dem
Leuchenam (?) Schneider
den 26. octob(ri)s 1744”

Sign. 1/a
Elftes Alphabet, 1744
p. 262
1744. október 26.
„Vellstich Steph(anus):
von Cronstadt aus Sibenbürgen,
l: in der Leop. St. bey'm
Leichnamschneid(er):
z:
26 8b(ri)s 1744”

Irod. *Fleischer* 1935, 93; *Kissné Bognár* 2004,
312/5691.
Bibl. *Garas* 1955, 258 (Fleischer alapján);
Szabó–Szögi 1998, 488/4248 (Fleischer
alján). A forrás szövegében szereplő
Anton Leichnamschneider rézmetszőhöz
ld. *Lützow* 1877, 141; *Gall* 1966, 135.

Nr. 628
„Verböztzi, Joseph” [sz. Jászapati *1783]

Sign. 7
p. 124
1805. november 9.
„Verböztzi: Joseph:
kath(olisch) 22. Jahre alt, von Jas Apati in
Ungarn gebürtig,
wohnt auf der Laimgrube No. 167. bey
Herm Adam Schönherlinn Fabrique
Gehülf.
den 9. November Anno 1805”
[lapszéli bejegyzés] „geschrieben Zeugnuß,
daß er den vorigen und jetzigen Winter
frequentirt, den 21. Dec. [1]810.”

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 53

1810. május

„Verböti, Joseph
[Vaterland] Ungarn [Alter] 24 [Eintritt]
May [1]810 [Hauptkunstfach] Zeichner“
[Tanulmányok: 1811, 1812 (Wintercurs,
Sommercurs), minősítéssel.]

Irod. *Fleischer* 1935, 93 (a beiratkozás
dátumaként 1808. nov. 9-ét adja meg); *Szőgi*
2013, 319/6842.

Nr. 629
„Vest (West), Lambert von“
[sz. Nagyszeben]

Sign. 1/c
p. 339
1772. november 6.
„Vest Lambertus, von,
Jurista von Hermanstadt aus Siebenbürgen
I: in der Krugerstrassen beym Wallfi(sch)
6 Nov(embri)s 1772“

Sign. 2
fol. 21r
1772. november 9.
„West Lambert H(ern) von
Stud(iosus). Jus. Nature. gebürtig von
Herman statt in Sibenbürgen
dermahlen in der Klugerstrassen beym
grossen Wallfisch.
9. 9bris An(n)o 1772“

Irod. *Fleischer* 1935, 93 (a beiratkozás
dátumaként: nov. 6.); *Kissné Bognár* 2004,
317/5809 (a beiratkozás dátuma: nov. 6.).
Bibl. *Kiss* 2000, 71/1119 („Nobilis Cibi.“
1772: beiratkozási adat a bécsi egyetemen);
Szabó–Szőgi 1998, 490/4260 (1772:
párhuzamosan végzett jogi tanulmányok).

Nr. 630
Vinazer, Joseph II. [Gröden, Dél-Tirol
1747 – 1814 Körmöcbánya] érem- és
pecsétvévő

Sign. 1/c
p. 339
1772. január 20.
„Vinazer Jos(ephus):
von Gardena aus Walsch Tÿrol,
in Cond(ition). bey H(ern). Wirth
Silberarbeiter in der Wohlzeil
20. Jan(uarij): 1772“

Bibl. *Th–B* 34 (1940) 378 (Josef II. Vinazer,
St. Ulrich [in Gröden, Südtirol]); *MűvLex*
4 (1968) 694. – *Wagner* 1967, 423; *Egg*
1972, 320 (1747–1814); *Cerny* 1978, 27;
Lyka 1981, 49, 298, 467; *Amman* 2007, 61;
Neuwirth 2007b, 239. A szövegben említett
udvari ezüstműves, Franz Kaspar Wirth
működésére: *Th–B* 36 (1947) 295.

Nr. 631
Vogt, Johann [sz. Buda, kimutatható
Buda: 1778] szobrász

Sign. 1/c
p. 337
1754. június 25.
„Vogt Joan(nes):
von Ofen Bildhauer, bey H(ern) Leithner
bey d(em) grün(en) Adler auf d(em)
Spitlberg
25 Juny 1754“

Irod. *Fleischer* 1935, 93; *Kissné Bognár* 2004,
314/5731.
Bibl. *Aggházy* 1959, 294.

Nr. 632
„Vrana, Stephan“ [sz. Korompa]

Sign. 2
fol. 1v
1765. november 26.
„Vrana Stephan(us)
Stud(iosus): ex Hungaria, Corumpa,
apud Cancellarium Brunswick
26. Novembr(is) A(nn)o 1765“

Irod. *Fleischer* 1935, 93 (mint „stud. math.“
építészeti szakosztályon, mindezt a forrás

nem közli); *Kissné Bognár* 2004, 315/5763 (mint „stud. math.”, ezt a forrás nem közli).

Nr. 633
„Vranitzek (Uranitzek), Joseph”
[sz. Pozsony] inas

Sign. 1/c
p. 337
1754. május
„Uranitzek Jos(ephus):
von Pressburg, bedienter bey ein(em)
ungarischen Lieutenant.
I: auf d(er) Wien bey d(en) 3 Hufeisen.
May. [nap nincs megadva] 1754
Arch.”

Irod. *Fleischer* 1935, 94 (mint Wanicsek József
kömüves, a beiratkozás dátuma: május 3., a
forrás nem ad meg dátumot); *Kissné Bognár*
2004, 314/5730 (mint Uranitzek, Maurer, a
beiratkozás dátuma: május 3.).
Megj. A név a forrásban „U” betűvel, de
a regiszter alá rendezett névsorban a „V”
betűhöz van írva.

Nr. 634
Wagenmeister, Joseph [sz. Dél-Tirol,
† 1748 Zirc] freskófestő, ünnepi dekorációk
tervezője

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 64
1730/1733
„Wagenmaister Joseph(us)
aus Etschland”

Irod. *Mansfeld* 1938, 126.
Bibl. *MűvLex* 4 (1968) 717. – *Hajdecki* 1908,
133/7974; *Garas* 1955, 260, 271; *Hajnóczi*
1978, 619; *Badál* 2002, 269–276.

Nr. 635
Wagenschön, Franz Xaver [Littisch 1726 –
1790 Bécs] festő, oltárképfestő

Sign. 1/b
fol. 117v
1751. november 22.
„Wagenschön Franciscus
ein Mahler aus Böhmen von Liditzsch
gebürtig
in der Johannes Gassen bey dem Guldnen
Creutz
22. Novembr(is). 1751.”

Sign. 1/a
Fünffzehendes Alphabet, 1751
p. 326
1751. november 22.
„Wagenschön(n) Fran(ciscus):
ein Mahler von Litisch aus Böhmen
I: in der Joan(n)is gaß(e) bey dem golden(en)
Creuz
22. 9b(ri)s 1751”

Bibl. *Th-B* 35 (1942) 24–25; *MűvLex* 4
(1968) 717. – *Schoen* 1930, 188–190, valamint
passim; *Fleischer* 1931, 11; *Szmrecsányi* 1937,
140, 268; *Pataky* 1951, 84; *Garas* 1955, 260;
Wagner 1967, 423; *Voit* 1969, 417; *Schöny*
1970, 134; *Preiss* 1977, 189; *Cerny* 1978, 24;
Baum 1980, 733–734; *Petrová-Pleskotová* 1983,
41, 82; *Garas* 1984, 186; *Kratinová* 1988, 9,
99–100; *Trnek* 1989, 262; *Kronbichler* 1992, 48;
Kat. *Maulbertsch* 1994, 306–307; *Kronbichler*
1995a, 48; *Slaviček* 1995; *Barok* 1998, 63;
Repanić-Braun 2002; *Garas* in: *Summary*
Catalogue Budapest 2003, 136–137; *Papco*
2003, 732–733, 738–741; *Slaviček* 2005;
Jávör 2006, 50, 58; *Repanić-Braun* 2008, 349;
Arijćuk 2011, 8, 17/43–47. j.; *Repanić-Braun*
2014, 361; *Vártaciu-Medelet* 2012, 224–230,
266–267.

Nr. 636
Wagner, Franz [sz. Bécs, működött
Pozsony, Szenc, Cseklész: 1777, 1778]
festő, restaurátor

Sign. 1/c
p. 349
1756. március 12.

„Wagner Fran(ciscus):
von Wien, Mahlers S(ohn): und jung beÿ
H(erm) Kessler in Palestrazischem H(aus):
12 Martii 1756”

Bibl. Petrová-Pleskotová 1995, 236.

→ „Wagner, Johann” [sz. Ostrau,
Morvaország], ld. Nr. 823.

Nr. 637
Wagner, Joseph [sz. Buda *1787, † 1828
után] festő

Sign. 7
p. 125
1808. november 17.
„Wagner: Joseph:
kath(olisch) 21 Jahre alt, ein Maler von
Ofen aus Ungarn,
wohnt in der Riemerstrasse No. 864. bey
Schneidermeister Johann Jung,
dessen Vater ist Herschaffts-Bedienter in
Pest.
den 17. November 1808”
[lapsezi bejegyzés] „Zeugnuß nach Haus
zu reisen 21. Jan(uar) [1]810”

Irod. Fleischer 1935, 94; Szögi 2013, 319/6836
(a beiratkozás dátuma: 1807).
Bibl. Kapossy 1952, 139 („pictor
academicus”, Pest, összeírás 1828-ból).

Nr. 638
Wagner, Michael [Bécs 1731 – 1783
Temesvár] festő
talán vele azonos:

Sign. 1/b
fol. 99r
1749. október 13.
„Wagner, Michael
Batterl (!) machers sohn, gebürtig zu
Wjenn,
ist damahl (!) in der Lehr beÿ ob bemeldten
H(erm): Pirckner mahler,

auch wohnhaft alda
13 octob(ris) Anno 1749”

Sign. 1/a
Dreÿzechendes Alphabet, 1749
p. 290
1749. október 13.
„Wagner Michael,
von Wien, ein Waderlmachers
[Fächermachers] S(ohn):
l: beÿ d(er) blauen Flaschen auf dem
Neubau
13 oct(oberis): 1749”

Bibl. Th-B 35 (1942) 29 (fia, Anselm Wagner
szócikkében); Petri Biogr. Lex. 1992, 2021
(életrajzi dátumok a halotti anyakönyv
alapján). – Garas 1955, 260; Vártaciu-
Medeleţ 2012, 169, 248–250 (1765-től polgár
Temesváron).

Nr. 639
„Walch, Anton” [sz. Szentmargitbánya,
Burgenland]

Sign. 6
Protokoll 1797–1826
fol. 3r
[Nr.] 40.
„Walch, Anton
[Geburtsort] Margarethen in Ungarn
[Wohnhaft] in der Waggassen”
[A forrásbejegyzés datálatlan.]

Irod. Szögi 2013, 317/6780 (beiratkozásként:
1800, ezt a forrás nem adja meg).

→ „Waldboth, Joseph” [sz. Gröden, Dél-
Tirol], ld. Nr. 824.

Nr. 640
„Wall, Ferdinand” [sz. Pest *1792]

Sign. 7
p. 122
1808. május 9.

„Wall: Ferdinand:
kath(olisch) 16. Jahre alt, eines
bürg(erlichen) Schiffmeisters Sohn von Pest
wohnt am Spittberg in dem Fuhrmanns
gasse No. 89.
den 9. May 1808“

Irod. Fleischer 1935, 94; Szögi 2013, 319/6843.

Nr. 641
„Wallero, Franz“ [„ein Hungar“]

Sign. 1/a
Drittes Alphabet, 1733 bis 1736
p. 120
1734. január 26.
„Wallero Fran(ciscus):
ein Hungar
L: in d(er) Jos: Stadt im Schloßerisch(en)
haus,
z:
26. Jan(uarii). [1]734“

Irod. Fleischer 1935, 94 (mint Wallers);
Mansfeld 1938, 126; Kissné Bognár 2004,
310/5652.

Nr. 642
„Wals, Franz“ [sz. Homonna]

Sign. 1/c
p. 357
1772. július 31.
„Wals Fran(ciscus):
Tischlers S(ohn): von Homona in Hungarn,
in der Lehr bey H(erm) Zallinger zu M:
Hülff.
31 Julii 1772“

Sign. 2
fol. 20r
1772. július 31.
„Wals Franz
eines Tischlers Sohn. Von Humenau in
Ungarn
dermahlen beym Schätzmeister in
Him(m)el-Bort Hauß in eben der Gassen.
31. July Ao 1772“

Irod. Fleischer 1935, 94; Kissné Bognár 2004,
317/5810.

Nr. 643
Walter, Ignaz [sz. Bécs, kimutatható
Buda: 1778] (ld. még Nr. 644)
Walter, Johann Georg [sz. Bécs, 1755-től
polgár Modorban] (ld. még Nr. 645)
Walter, Sebastian

Ignaz Walter szobrász [adatolt Bécs, 1739
és 1748 között] fia

Sign. 1/b
fol. 92v
1749. május 5.
„Valtter, Ignatius undt Joannes
brüder, söhne des herrn Ignatý Valtter
Bildthauers in Vjenn, wohnhafft bey Mariae
Hilff in Stadlerischem haus
5 Maji Anno 1749“

Sign. 1/a
Dreÿzechendes Alphabet, 1749
p. 289
1749. május 5.
„Walter Jgn(atius): und Joan(nes): und
Sebast(ianus):
3 brüder von Wienn bildhauers Söhn(e)
l: zu Mar: Hülff in Waxkerzlerisch(em) H(aus):
5 May 1749“

Bibl. Hajdecki 1908, 158/8435 (Johann Georg
Walter, Bécs 1748, házasságkötés); Garas
1955, 261 (Walter János György); Horváth
1979, 48 (Ján Juraj Walter).

Nr. 644
Walter, Ignaz [sz. Bécs, kimutatható Buda:
1778] szobrász, rajztanár (ld. még Nr. 643)
Johann Georg Walter [sz. Bécs, 1755-től
polgár Modorban] testvére

Sign. 1/b
fol. 80r
1743. december 2.
„Walter, Ignaty
des obern [Johanes Walter] bruder
den 2 December 1743“

Sign. 1/a
Zehentes Alphabet, 1743
p. 247
1743

„Walter Jgn(atius):
deß(en) [Walter Ioan] bruder
1743”

Bibl. *Garas* 1955, 261; *Aggházy* 1959, 292
(Valter Ignác, szobrász, rajztanár).

Nr. 645
Walter, Johann Georg [sz. Bécs, 1755-től
polgár Modorban] festő (ld. még Nr. 643)
Ignaz Walter szobrász [adatolt Bécs, 1739
és 1748 között] fia, valamint Ignaz Walter
[sz. Bécs] testvére

Sign. 1/b
fol. 80r
1743. december 2.
„Walter, Johannes
von hier gebohrt(en) sein Vatter ist
Bildhauer,
wohnt zu Maria Hilff im wax
Kertzlerischen Haus.
den 2. December 1743”

Sign. 1/a
Zehentes Alphabet, 1743
p. 247
1743. december 2.
„Walter Ioan(nes);
von Wienn, Bildhauers S(ohn);
l: zu M: Hülf im Waxkerzlerischen H(aus):
z:
d(en) 2 xb(ris) 1743”

Sign. 1/a
Elftes Alphabet, 1744
p. 264
1744. november 16.
„Walter Ioan(nes);
Mahler,
l: zu M: Hülf im Waxkerz(lerischen):
H(aus);
z:
16 9b(ris) 1744”

Bibl. *Hajdecki* 1908, 158/8435; *Garas* 1955,
261 (Walter János György); *Horváth* 1979, 48
(Ján Juraj Walter).

Nr. 646
Walterham, Johann Michael
[Kimratshofen / Altusried, Bajorország
1752 – 1788 Pozsony] festő

Sign. 1/c
p. 356
1771. július 29. (!)
„Walterham Joan(nes): Mich(ael):
von Kimerats Hofen aus dem Kemptischen,
Mahler
l: auf dem Spittelberg beym goldenen Anker
29 Julii 1771”

Sign. 2
fol. 17v
1771. július 30. (!)
„Walerham (!) Johann Michael
Ein Mahler von Kempen (!)
dermahlen auf dem Spittelberg beym
Guldnen Ancker
30 Jullij 1771”

Bibl. *Luxová* 1968, 179 (Walterhann);
Petrová-Pleskotová 1970, 238; *Fidler* IV. 1997,
247 (Johann Michael Walterhan); *Petrová-
Pleskotová* 1998, 246 (Valterhann).

Nr. 647
„Wamink (Waiminck), Joseph”
[sz. Nagyvárad]

Sign. 9
p. 70
1810. március 8.
„Waiminck Joseph
[Geburtsort] aus Großwardein [Eintritt]
d(en) 8 März [1]810”

Sign. 11
p. 55
1810. március 8.

„Wamink Joseph
[Geburtsort] Großwardein [Kunsthoch]
Zimmermaler [Eintritt] d(en) 8 März
[1]810“

Irod. Szögi 2013, 319/6854 (mint
Waiminck).
Bibl. Szabó-Szögi 1998, 496/4323 (mint
Waiminck).

Nr. 648
Wandza, Michael (Vándza Mihály)
[Perecsény 1784 – 1854 k. Miskolc] festő,
rézmetsző

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XXXIV, 1808.
1808. április 25.
„Wandza Michael. nobilis Regni
Hu(n)gari(ae)
[Alter] 24 [Kunsthoch] Mahler [Vaterland]
von Peretzen in Siebenbürgen [Eltern]
dessen Vatter Michael ist Pastor [Religion]
Reformiert [Eintritt] den 25(en) April
[1]808“

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 55
1808. április 25.
„Waandza Michael Edler v(on).
[Vaterland] Peretsen in Ungarn [Alter]
27 [Eintritt] 25. April [1]808 [Abtheilung
der Schule – Winterkurs] Kopfsim(m)er
[Hauptkunsthoch] Mahler“
[Tanulmányok 1810 és 1812 között.]

Irod. Fleischer 1935, 93; Szögi 2013, 319/6841
(mint Vancsa/Vandza).
Bibl. Th-B 35 (1942) 145; MűvLex 4 (1968)
721. – Kopp 1941, 28; Pataky 1951, 42, 46,
54, 139, 155, 173, 204, 237–238; Zádor 1976,
289, 291; Kat. Művészet Magyarországon
1980, 228, 251–252; Lyka 1981, 35, 53, 136,
138, 216, 236, 323, 389, 469; Csatai 1983, 26,
56, 63; Papp 2000; Kat. A modell 2004, 204;
Szvoboda-Dományszky 2007, 21, 22, 35, 36, 80,
81, 83.

→ „Weikert (Weickert), Georg“ [sz. Bécs
1774], Johann Georg Weikert (Weickert)
portréfestő [Bécs 1743/1745 – 1799 Bécs] fia,
ld. Nr. 825.

Nr. 649
„Weiner, Johann Ludwig“ [„aus Ober-
Ungarn“]

Sign. 1/b
fol. 146r
1755. július 8.
„Weiner Joan(nes): Lud(o)v(icus):
in der Kost bey einem Stallme(i)ster
beym Rössel auf der windmühl:
Schwarzem Adler. auf der Wind: Mühl
8. July 1755“

Sign. 1/c
p. 347
1755. július 8.
„Weiner Joan(nes): Lud(ovicus):
aus ober Ungarn, Soldaten-S(ohn)
l: auf der Windmühl bey grün(en) Rössel
bey der Fr(au). Stallmeisterin Arnaldin
8. Julii 1755“

Irod. Fleischer 1935, 95; Kissné Bognár 2004,
314/5735 (apja helyett őt mondja katonának:
„Soldaten“).

Nr. 650
„Weingärtner, Michael Christoph“
[sz. Segesvár] aranyműves

Sign. 1/b
fol. 115v
1751. augusztus 1.
„Weingärtner Michaël Christoph
Ein Goldarbeiter aus Sieben Bürgen von
Schessburg gebürtig
dermahlen in Condition bey H(errn)
Schultz bey der guldnen Schlangen auf
dem Spittelberg
1. Augusti: Ao 1751.“

Sign. 1/a
Fünffzehendes Alphabet, 1751
p. 325

1751. augusztus 1.
„Weingärtner Michael
ein Goldarbeiter aus Sibenbürg(en),
in Cond(ition): beÿ d(er) golden(en)
Schlangen auf dem Spittlberg
1 Aug(usti). 1751”

Irod. *Fleischer* 1935, 95; *Kissné Bognár* 2004,
312/5698.

Bibl. *Szabó-Szögi* 1998, 501/4377 (*Fleischer*
alapján).

→ *Weiröter, Franz Edmund* [Innsbruck
1733 – 1771 Bécs], ld. Nr. 826.

Nr. 651

„Weiss, Christian” [sz. Kismányok]

Sign. 1/b
fol. 167v
1758. november 13.
„Weiss Kristian
aus Ungam von Kismaniock
dermahlen beÿ H(ern) Kreÿdeman Jubelir
13. Novemb(ris) 1758”

Sign. 1/c
p. 351
1758. november 13.
„Weiß Christian,
aus Ungam von Kismaniock lutherischen
Pfarrers S(ohn):
I: in Trautsonisch(em) H(aus).
13 9b(ris) 1758”

Irod. *Fleischer* 1935, 95; *Kissné Bognár* 2004,
314/5750.

Bibl. A forrás szövegében szereplő
Johann Kaspar von Kreidemann udvari
ékszerészhez: *Haupt* 2007, Nr. 1074.

Nr. 652

Weiss, David [Strigno, Tirol 1775 – 1846
Bécs] rézmetsző, illusztrátor

Sign. 2
fol. 105r
1791. október 4.

„Weiß: David:
16 Jahr alt, von Strigno aus Tirol gebürtig
ist
als Schüller beÿ dem Herrn Kupferstecher
Quirin Mark auf dem neuen Schottenfeld in
der Feldgasse beÿ der Stadt Paris No 307
der Vater ist Gastwirth
4. Octob(ris) [1]791.”

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. III, 1794.
1791. október 4.
„Weiss David
[Alter] 20 [Kunstfach] Kupferstecher
[Vaterland] Strigno di Varsugano [Eltern]
Wirth [Religion] Katholisch [Eintritt] den
4t(en) Octob(er) 1791”
[Újbóli beiratkozás 1794-ben.]

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 130
1791. október 4.
„Weiss David
[Alter] 20 [Kunstfach] Kupferstecher
[Geburtsort] Strigno di Varsugano [Aeltern]
Wirth [Religion] Kath(olisch) [Eintritt]
d(en) 4 oktober 1791”

Bibl. *MűvLex* 4 (1968) 730. – *Böckh* 1821,
284; *Meller* 1915, 62, 86; *Pataky* 1951, 39, 40,
44, 47, 53, 60, 157, 243; *Lyka* 1981, 107, 370,
469; *Csatkai* 1983, 75, 76; *Papp* 2012, 106, 156,
274.

Nr. 653

„Wemwiser, Matthias” [sz. Kabold,
Burgenland]

Sign. 1/b
fol. 146v
1755. július 20.
Wemwiser Mathias
Farbenreibers Sohn von Kobersdorff aus
Ungarn,
auf der Wießen beÿ der Schiltwacht
wonhafft
20. Julÿ 1755”

Sign. 1/c
p. 348
1755. július 20.
„Wemwiser Mathias,
von Koberstorf in Ungarn sein Vater Farben
Reiber,
l: auf der Wisen beÿ der Schildwacht.
20 Julii 1755”

Irod. *Fleischer* 1935, 95 (mint Weinwieser,
származási hely Lajtapordány); *Kissné
Bognár* 2004, 314/5736 (mint Wemwiser, a
származási hely téves olvasattal Raberstorf,
Lajtapordány).

Nr. 654
„Wendel, Georg” [sz. Oravica]

Sign. 1/b
fol. 145r
1755. június 5.
„Wendel Georgius,
Eines Bergwerckers Sohn, aus Ungarn von
Oraviza, in Benat, gebürtig,
dermahlen beÿ einer Gstr (?): Frau auf dem
Hoff in Mehlmesserischen Hauß
5. Junÿ 1755”

Sign. 1/c
p. 347
1755. június 5.
„Wendel Georg(ius):
von Orabiza in Banat, bergman(n)s S(ohn)
l: auf dem Hof in Mellmesserischen H(aus):
5 Junii 1755”

Irod. *Fleischer* 1935, 95; *Kissné Bognár* 2004,
314/5737 (mint „Bergmanns”).
Bibl. *Garas* 1955, 262 (a fenti beiratkozás
az 1743-ig adatolt – ld. *Hajdecki* 1908,
363/13409, 380/13913 – Wendl János
Györgyhöz kapcsolva); *Szabó–Szögi* 1998,
502/4395 (*Fleischer* alapján).

Nr. 655
Werle, Anton [Bécs 1700 – 1762 Passau]
freskófestő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 26
1726/1728
„Werle Antoni(us)
von Wienn”

Irod. *Mansfeld* 1938, 127.
Bibl. *Th-B* 35 (1942) 399; *MűvLex* 4 (1968)
732. – *Garas* 1955, 262; *Petrová-Pleskotová*
1983, 23; *Katolikus templomok* 1991, 274;
Rizzi 2007, 36–42.

Nr. 656
„Werner, Johann” [sz. Szokolca]

Sign. 2
fol. 126v
1794. július 8.
„Werner: Johann:
kath(olisch) 27 Jahre alt, aus Ungarn von
der Stadt Skaliz, im Neutraer Comit,at,
wohnt in der Jos. Stadt in der Kaiser Strasse
No. 61.
8. Jully [1]794”

Irod. *Fleischer* 1935, 95 (a származási hely
tévesen Sziklásszoros, Trencsén vm.); *Szögi*
2013, 316/6757.

Nr. 657
Wertig (Werdig), Balthasar [sz. Enneberg,
Dél-Tirol, működött Körmöcbánya: 1764]
festő

Sign. 1/b
fol. 111r
1750. december 1.
„Werdig, Balthasar
aus Tirol von Ennenberg gebürtig. Ein
Scholar beÿ H(ernn) Trouger auf der hohen
Brucken im Grünwaldischen Hauß
1. Decembr(is) 1750”

Sign. 1/a
Vierzehendes Alphabet, 1750
p. 309
1750. december 1.

„Wertig Balthasar
von Ennenberg aus Tŷrol, lehrjung beŷ
H(erm) Troger Acad(emischer): Mahler
auf der Hohen brucken in grŷnwaldischem
H(aus).
1 xb(ri)s: 1750“

Bibl. *Medveckŷ* 2013, 128/10 (mint Baltazar
Ferdig).

Nr. 658
Widemann (Wiedemann), Anton [Dux
1724 – 1792 Bŷcs] császari ŷrmŷsz,
pecsŷtmetszŷ
feltehetŷen vele azonos:

Sign. 1/b
fol. 27v
1739. jŷnius 25.
„Wideŷman, Andan
gebirdig von Wienn Ein Jung will zeichnen
lehren
dessen Vatter ein burgerlicher Vergolder
logiert auf der Windt Mill in schwarzem
ressel
den 25den dito [Junŷ] 1739“

Sign. 1/a
Sechstes Alphabet, 1739
p. 182
1739. jŷnius 25.
„Widemann Antoni(us),
ein Wiener, Vergolters-S(ohn);
L: auf der Windmŷhl im schwarzen Rŷŷl,
z:
d(en) 25 Jun(ii): 1739“

Irod. *Mansfeld* 1938, 127.
Bibl. *Th-B* 35 (1942) 515–516 (Anton Franz
Widemann, Dux 1724. jŷnius 21. – 1792.
december 13. Bŷcs). – *Kŷbdebo* 1880, 42;
Fleischer 1932, 81, 111, 199; *Malikova* 1973,
127–128; Kat. Maria Theresia als Kŷnigin
v. Ungarn 1980, 223, 236–238; *Gutschi* 1992,
70; Kat. Donner 1993, 660 (Dux 1724 – 1792
Bŷcs); *Schemper-Sparholz* 1993, 138; Barok
1998, 45; *Haupt* 2007, Nr. 4239.

Nr. 659
Wiedon, Franz Joseph [Prŷga 1703 –
1779 Bŷcs] udvari festŷ, architektŷra- ŷs
szŷnhŷzi festŷ

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 26
1726/1728
„Widon Francisc(us)
von Prag“

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 27
1728/1730
„Widon Francisc(us)
von Prag
in d(er) Arch: und modell“

Irod. *Mansfeld* 1938, 127.
Bibl. *Th-B* 35 (1942) 528–529 (1703 – 1782
utŷn Bŷcs). – *Fleischer* 1932, 89, 105, 130, 196;
Wagner 1967, 422; *Schŷny* 1970, 75; *Cernŷ*
1978, 21; *Garas* 1980/81, 131/41. j.; *Petrovŷ-
Pleskotovŷ*, 1983. 33, 64, 99; *Petrovŷ-Pleskotovŷ*
1986, 113; Barok 1998, 54, 62; *Buzŷsi* 2001,
161–162; *Jŷvor* 2006, 56; *Haupt* 2007, Nr.
4248; *Balŷzovŷ-Medveckŷ-Slivka* 2009, 105;
Haris 2009, 207, 211/38. j.; *Serfŷzŷ* 2009, 66;
Chmelinovŷ 2010, 74, 81; *Leube-Payer* 2011,
passim; *Medveckŷ* 2013, 18, 19, 42–44, 45–47,
65.

Nr. 660
Wieland, Joseph [sz. Bŷcs, mŷkŷdŷtt
Szombathely: 1791–1793] szobrŷsz

Sign. 1/c
p. 354
1767. jŷlius 10.
„Willand Jos(ephus).
Tŷchlmachers S(ohn).
l. im eigenen H(aus). in der Leopoldstadt
10. Jul(ii). 1767“

Bibl. *Kapossy* 1922, 89; *Agghŷzy* 1959, 299
(mint Wielandt).

Nr. 661
Wigand (Wiegand), Johann Baptist
Balthasar [Bécs 1770 – 1846 Felixdorf bei
Wien] miniatürfestő

Sign. 2
fol. 75v
1787. március 14.
„Wiegand: Balthaser: (!)
16 Jahr alt, bürg(erlichen) Kaffesieders-
Sohn
nächst dem Kärltner (!) Thor
14. Marti [1]787”

Bibl. *Th-B* 35 (1942) 549. – *Schöny* 1970, 154
(Johann Baptist Balthasar Wigand); *Fuchs*
1974, Bd. 4, K131 (Balthasar Wigand); *Lyka*
1981, 268, 470 (Balthasar Wigand); *Fuchs*
1982, 104 (sz.: 1770. november 30.).

Nr. 662
Winckler, Franz [sz. Szentgotthárd, † 1770
után Pest (?)] festő

Sign. 1/b
fol. 153r
1756. május 4. (!)
Winckler Franz
ein Mahler von St. Gothard aus Ungarn
dermahlen in Heil(ligem): Creuzerhoff.
4. May 1756”

Sign. 1/c
p. 349
1756. május 3. (!)
„Winckler Fran(ciscus):
von S. Gotthard in Ungarn Mahler,
l: in H(eiligem): Creuzer-Hof.
3 Maji 1756”

Irod. *Fleischer* 1935, 96 (a beiratkozás
dátuma: május 3.); *Kissné Bognár* 2004,
314/5742 (a beiratkozás dátuma:
május 3.).
Bibl. *Th-B* 36 (1947) 64. – *Némethi* 1884, 108;
Garas 1955, 262.

Nr. 663
Winckler (Winkler), Johann Christoph
[Augsburg (Regensburg?) 1701 – 1774
után Bécs] rézmetsző és kiadó

Sign. 1/b
fol. 85v
1744. július 30.
„Winckler, Johan Christoph
bey H(erm) v(on). Marinonj wonhafft
ein Kupferstecher
den 30 Julij 1744”

Sign. 1/a
Elftes Alphabet, 1744
p. 263
1744. július 30.
„Winckler Joan(nes): Christoph(orus);
ein Kupferstecher,
l: bey H(erm): von Marinonj.
z:
30 Jul(ii). 1744”

Bibl. *Th-B* 36 (1947) 65–66. – *Hajdecki* 1908,
195/9099, 196/9118; *Pataky* 1951, 36; *Gall*
1966, 136; Kat. Történelem-kép 2000, 310,
348, 357; Kat. Mariazell és Magyarország
2004, 329; Matrikel der Universität Wien
2011, 247, 493 („Joannes Christophorus
Winkler calcographus”, beiratkozók: 1744).

Nr. 664
„Winckler, Joseph” [sz. Pozsony]
cukrászinas

Sign. 1/b
fol. 114r
1751. május 25. (!)
„Winckler Josephus
von Preßburg gebürtig lernt die
Zuckerbackerey bey'm General Esterhaßi
25. May A(nn)o 1751.”

Sign. 1/a
Fünffzehendes Alphabet, 1751
p. 325
1751. május 18. (!)

„Winckler Jos(ephus):
von Preßburg Zuckerbacherjung bey
General Esterhasi
18. May.“

Irod. *Fleischer* 1935, 96 (gróf Esterházy
Miklós cukrásza, a beiratkozás: május 18.);
Kissné Bognár 2004, 312/5699 (a beiratkozás
 dátuma: május 18.).

Nr. 665
„Winckler, Karl“ [sz. Kismarton] szabó

Sign. 1/b
fol. 83r
1744. március 8.
„Winckler, Carl
gebürdig von Eisenstadt. ein gelehrter
Schneider,
wohnt in hartmanisch(em) haus in der
unteren Beken Straß in viert(em) Stock.
den 8(ten) Martý 1744“

Sign. 1/a
Elftes Alphabet, 1744
p. 263
1744. március 8.
„Winckler Carol(us):
von Eisenstadt ein Schneid(er),
l: in d(er) untern Beckenstraß(e) im
Hartmannischen H(aus);,
z:
8 Martý 1744“

Irod. *Fleischer* 1935, 96 (foglalkozása
tévesen kovács); *Kissné Bognár* 2004,
312/5692 (foglalkozása: „Schmi[e]d“).

Nr. 666
„Winkich, Johann“ [sz. Pancsova]

Sign. 2
fol. 53v
1781. április 2.
„Winkich: Johannes:
aus Ungarn von Pantscheva gebürtig
dessen Vater Wachmeister bey dem
Reg(i)m(ent). Pantseva.

wohnhaft in dem Iacober gäßchen N: 911.
2. April [1]781“

Irod. *Fleischer* 1935, 96 (mint Windisch,
téves származási hely: Pankota); *Kissné
Bognár* 2004, 318/5846 (mint Windisch,
származási hely tévesen: Pankota).

Nr. 667
„Winkowsky, Karl Matthäus“ [sz. Pest
*1771] festő

Sign. 7
p. 97
1805. július 23.
„Winkowsky: Karl Mathäus:
kath(olisch) 34 Jahre alt, ein Mahler von
Pest aus Ungarn,
wohnt in der Josephstadt bey den drey
goldene(n) Rösseln No. 125. bey
Hausherrn.
den 23. Juli Anno 1805“

Irod. *Fleischer* 1935, 96; *Szögi* 2013, 318/6825.

Nr. 668
Winsch, Lorenz [sz. Pest] aranyozó

Sign. 2
fol. 46v
1778. november 17.
„Winsch: Lorenz:
Ein Vergolter, aus Hungarn von Pest
gebürtig,
auf der Maria Hilffer Gasse bey dem
golden(en) Hechten No. 118.
17. Nove(mbris) [1]778“

Irod. *Fleischer* 1935, 97 (mint Wünsch);
Kissné Bognár 2004, 318/5834.
Bibl. *Garas* 1955, 263.

→ „Winterhalder (Winterhalter), Johann
Michael [Vöhrenbach 1706 – 1758
Vöhrenbach], Joseph Winterhalder [1702–
1769] testvére, ld. Nr. 827.

Nr. 669 Winterhalder (Winterhalter), Joseph [Vöhrenbach 1702 – 1769 Bécs] szobrász Johann Michael Winterhalder [1706–1758] szobrász testvére

Sign. 1/a
Siebentes Alphabet, 1740
p. 199
1740. október 3.
„Winterhalter Joseph(us);
von Fernbach aus dem Schwarz-walt, ein
Bildhauer,
l: bej H(erm) Trog(er),
z: nach dem mod(ell)
d(en) 3 8b(ris) 1740”

Irod. *Dachs* 1998, 130, 142/21. j.
Bibl. *Th-B* 36 (1947) 84–86; *MűvLex* 4
(1968) 742. – *Aggházy* 1959, 300; *Schöny*
1970, 83; Kat. Maulbertsch 1974, 187–188;
Kratinová 1988, 7, 100–106; *Hosch* 1996,
57–61 (beiratkozás: 1726, ehhez vö. *Dachs*
i. h.); *Dachs* 1998; *Slavíček* 2000; *Haberditzl*
2006, 189–191; *Stehlik* 2009 (185: „1726 bis
1728” beiratkozási adattal, ehhez vö. *Dachs*
i. h.); *Valeš* 2009, 69–71; Kat. Maulbertsch–
Winterhalder 2009, 248.

Nr. 670 „Wissont, Otto” [sz. Stomfa] lakatos

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 64
1730/1733
„Wissont Otto,
Ungar, von Stampfen, Schloßer,
in d(er) Arch.”

Irod. *Fleischer* 1935, 96 (mint Wissent, a
beiratkozás éveként 1731-et adja meg, a
forrás ezt nem közli); *Mansfeld* 1938, 127,
Kissné Bognár 2004, 310/5647 (a beiratkozás
éve: 1732).

Nr. 671 Wittinghof (Vittinghof), Karl [Pozsony *1781 – 1826 Bécs] festő és grafikus

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 133
1800
„Wittinghof Karl
[Alter] 24 [Kunstfach] Mahler [Geburtsort]
Preßburg [Eintritt] seit 1800”
[Feltehetően 1804. évi beiratkozás.]

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 134
1804. november 5.
„Wittinghof Karl
[Alter] 23 [Kunstfach] Schüller der
Landschafts Klasse [Geburtsort] Preßburg
[Aeltern] Obrist Lieutenant [Religion]
Katholisch [Eintritt] d(en) 5t(en) November
1804”

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
p. 55
1804. október 5.
„Wittinghof, Carl
[Alter] 23 [Geburts Ort] Ungarn [Religion
und Wohnung] katholisch, wohnt an der
Wieden No. 274 [Karakter des Vaters]
Oberstleutenant [Aufnahmetag] den 5t(en)
October 1804”

Irod. *Fleischer* 1935, 96 (1798. évi
beiratkozással, 1800: Gundel-díj); *Szögi*
2013, 318/6819.
Bibl. *Th-B* 34 (1940) 436 (Vittinghoff,
Pozsony 1772 – 1826 Bécs). – *Böckh* 1821,
283; *Pataky* 1951, 55, 249 (Wittinghof, sz.
1772); *Garas* 1955, 259 (Vittinghoff, sz. 1772);
Lyka 1981, 68, 140, 308, 467 (Vittinghoff, sz.
1772); *Papp* 2012, 17, (Vittinghoff sz. 1772).

Nr. 672 „Wohlgemuth, Johann” [sz. Pozsony]

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 26
1726/1728
„Wohlgemuth Ioannes
von Preßburg“

Irod. *Fleischer* 1935, 96; *Mansfeld* 1938, 128,
Kissné Bognár 2004, 310/5630.

Nr. 673
Wolf, Gottfried [sz. Troppau, Szilésia,
† 1749 után] festő

Sign. 1/a
Drittes Alphabet, 1733 bis 1736
p. 120
[1733 ?] november 23.
„Wolf Godefrid(us),
ein Schlesinger,
L: auf der Laimgrub(e), neben dem grünen
Stifel
z:
23 9b(ris) [1733?]"

Irod. *Mansfeld* 1938, 128.
Bibl. *Hajdecki* 1908, 206/9311, 372/13676,
389/14177, 393/14314; *Garas* 1955, 262.

Nr. 674
„Wölflinger, Joseph“ [sz. Győr]

Sign. 1/b
fol. 164r
1757. december 10. (!)
„Wölflinger Joseph
Heitzers Sohn in Banco Am(m)t beym
Godeck.
bey 3 lilien auf dem Schotten Feld.
10. Decembr(is) 1757“

Sign. 1/c
p. 351
1757. december 11. (!)
„Wölflinger Jos(ephus):
von Rab, Heizers S(ohn): in Banco
l: auf dem Schottenfeld bey d(en) 3 lilien
11 xb(ris) 1757“

Irod. *Fleischer* 1935, 97 (a beiratkozás dátuma:
december 11.); *Kissné Bognár* 2004, 314/5747.

Nr. 675
Wurschbauer (Wurstbauer), Karl [Graz
1774 – 1841 Gyulafehérvár] szobrász és
éremvévő

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 128
1793
„Wurstbauer Carl
[Kunstfach] Bildhauer [Geburtsort] von
Grätz
[Eintritt] seit 1793“

Bibl. *Th-B* 36 (1947) 311; *MűvLex* 4 (1968)
751. – *Huszár-Procopius* 1932, 94–96; *Huszár*
1966; *Lyka* 1981, 49, 211, 471; *Miklósi-Sikes*
2001, 282, 335, 336, 337.

Nr. 676
Würth, Johann [Gyulafehérvár 1769 –
1849] éremvévő, szobrász

Sign. 2
fol. 65r
1784. augusztus 4.
„Würth: Johan(n):
dessen Vater ist Obermünz Graveur in
Kremnitz,
ist hier bey H(ern) v(on) Mosser Emalir (!)
mahlern im Hei(ligen) Kreützerhof
4. Augusti [1]784“

Sign. 2
fol. 82r
1788. február 22.
„Würth: Johan(n):
19 Jahr alt, von Karlsburg in Sieben-bürgen
gebürtig, ist k: k: Münz-Graver-Scholar (!)
wohnt in der Waltzeil (!) in Pfanischem
Haus Nro 828.
22 Februa(rii) 1788“

Sign. 3
Namensregister 1787–1807

p. 130

1804

„Würth Johann

[Kunstfach] Bildhauer [Geburtsort] von
Karlsburg [Eintritt] seit 1804“

Irod. *Fleischer* 1935, 97 (a beiratkozás
dátuma: 1788. febr. 22.); *Kissné Bognár* 2004,
319/5871 (a beiratkozás dátuma: 1788. okt.
8., tanulmányok: 1802–04)

Bibl. *Böckh* 1821, 286; *Hofman* 1930, 79
(életrajzi dátumokkal); *Fleischer* 1932, 199;
Aggházy 1959, 300 (*Fleischer* 1935 alapján
téves beiratkozási dátummal); *Szabó-
Szögi* 1998, 511/4483 (*Fleischer* alapján).
A forrásszövegben említett Joseph Moser
bécsi aranyművesre: *Th-B* 25 (1931) 180.

Nr. 677

Zach (Czach), Joseph [sz. Brunn, + 1780
Eger] architektúrafestő

Sign. 1/b

fol. 157r

1756. november 12. (!)

„Czach Joseph

ein Mahler von Brunn(n),

dermahlen auf dem Traÿd-Marck, im
Freÿhauß

12 Novembr(is) 1756“

Sign. 1/c

p. 372

1756. november 13. (!)

„Zach Jos(ephus):

von Brunn, Mahler,

I: auf dem Traid-marckt in Freÿhaus bey
H(ern) Bertl.

13 9b(ri)s 1756“

Irod. *Szmrecsányi* 1937, 140; *Jávör* 1993,
183/33. j.; *Jávör* 2004, 62/38. j.

Bibl. *Th-B* 36 (1947) 376 (Josef Zách);

MűvLex 4 (1968) 763. – *Szmrecsányi* 1937,

122, 140; *Garas* 1955, 263; *Voit* 1969, 421;

Jávör 1993; *Jávör* 2004, passim; *Serfőző* 2015.

Az adatban említett Joseph Perdtl (Bertl)
személyére: *Jávör* 2004, 24, 45, 88.

Nr. 678

Zallinger (Zollinger / Zahlinger /
Zeilinger / Zollicher), Andreas Matthias
[Bécs 1738 – 1805 Pozsony] oltárképfestő
Zallinger (Zahlinger), Franz Paul [Bécs
1742 – 1806 Bécs] portréfestő

feltehetően Anton Joseph Zallinger
[† 1791 után] festő testvérei

Sign. 1/b

fol. 145r

1755. június 8.

„Zallinger Andreas, und Paulus

Posamentierers Söhne,

in der Josephstadt im Guldenen Stern
wonhafft.

8. Junÿ 1755“

Sign. 1/c

p. 371

1755. június 8.

„Zallinger Andreas, und Paulus,
von Wien Posamentierers S(öhne):

I: in der Jos: St: in golden(em) Stern

8 Junii 1755“

Sign. 2½

fol. 4r

1768. december

„Zahlinger Franz

Wien, Maler

Dec(em)b(er) [1]768“

Bibl. *Th-B* 36 (1947) 391 (Franz Paul
Zallinger). – *Garas* 1955, 263 (Johann,
Andreas és Franz Paul Zallinger); *Zsindely*
1956, 267, 275/214, 215, 217. j. (Franz Paul
Zallinger); *Csatkai* 1963, 20 (Zollinger
András); *Maliková* 1968, 15 és passim
(Andreas Anton Zallinger, és hasonló
vezetékneven előforduló más festők);
Petrová-Pleskotová 1969 (Andreas Zallinger;
családja életrajzi adatokkal: Andreas
Matthias és Anton Zallinger testvérek,
Franz Paul az előbbieket feltételezett
unokatestvére); *Petrová-Pleskotová* 1970,
239; *Fuchs* 1974, Bd. 4, K145 (Franz Paul
Zallinger); *Horváth* 1979, 48 (Andrej Anton
Zallinger néven, Andreas Matthias életrajzi

és működési adataival); Kat. Művészet Magyarországon 1980, 195–196 (Andreas Zallinger); *Petrová-Pleskotová* 1983, 48–50, 91 (Andreas Zallinger); Kat. Maulbertsch 1984, 177–181 (Andreas Zallinger); *Petrová-Pleskotová* 1990, 96 (Andreas Zallinger); *Fidler* IV. 1997, 251 (Andreas Zallinger); *Petrová-Pleskotová* 1998, 246 (Andreas Zallinger); Barok 1998, 72, 82, 485 (Andreas Zallinger); Kat. Történelem-kép 2000, 339–340 (Andreas Zallinger); *Bubryák* 2007, 49, 57/4. j. (Andreas Zallinger); *Balážová-Medvecký-Slička* 2009, 113, 157 (Andreas Zallinger); *Medvecký* 2013, 155, 166 (Andreas Zallinger); *Pözl-Maliková* 2013, 278.

Nr. 679
Zallinger (Zeilinger), Anton Joseph
[sz. Bécs, † 1791 után] festő
talán Andreas Matthias Zallinger
[1738–1805] oltárképfestő és Franz Paul Zallinger [1742–1806] portréfestő testvére

Sign. 1/b
fol. 142r
1754. december 27. (!)
Zeilinger Ant(oni)us: Jos(eph)us:
ein Posamentirer
beym Guldnen Pfauen zu M: Hilff
27. Decembr(is) 1754"

Sign. 1/c
p. 371
1754. december 26. (!)
„Zeilinger Ant(oni)us: Jos(eph)us:
von Wien Posamentirer,
l: auf der Wendelstadt beym golden(en)
Ancker
26 xb(ris) 1754"

Sign. 2½
fol. 6r
1770. október
„Zeillinger, Joseph
Wien. Zeichner
Octob(er). [1]770"

Bibl. *Garas* 1955, 263; *Maliková* 1968, 15
(Andreas Anton Zallinger), 16 (Anton

Zallinger, Pozsonyban adózik 1770 és 1807 között, szignált műve 1791-ből, valamint Joseph Zallinger néven szignált mű 1792-ből); *Luxová* 1968, 179 (az 1770 és 1807 közötti évekből nem részletezett adatok Anton Zallingerre, *Petrová-Pleskotová* 1969, 36 szerint: Andreas Zallingerre és Anton nevű fiára); *Petrová-Pleskotová* 1969, 36 (Anton Zallinger szignált műve 1791-ből, Andreas műveként feltételezve), 49 (családfa, tbk. Anton Zallinger adataival); *Učnicková* 1980, 65 (Anton Zallinger szignált műve 1791-ből); *Garas* in: Summary Catalogue Budapest 2003, 139 (Anton Zallinger szignált műve 1787-ből. A katalógusban téves, 1782-es évszámmal közölve).

Nr. 680
„Zametsnik, Michael" [sz. Buda 1778]

Sign. 2
fol. 103r
1791. május 9.
„Zametsnik: Michael:
13 Jahr alt, Sohn eines Rittmeisters, von
Offen gebührtig, ist in der Kost bei seinem
Herm Vettern v(on) Lethenyey artill(erie):
Leutenant auf der Wieden in der k: k:
Stuckgießerey Nro 17.
9. Mai [1]791"

Irod. Fleischer 1935, 73 (mint Pamecsnik);
Szögi 2013, 315/6739 (Zamecsnik/
Zametsnik).

Nr. 681
Zanussi, (Johann Nepomuk) Joseph
[Salzburg 1737 – 1818 Nagyszombat] festő
Jakob Zanusi [1679–1742] salzburgi festő fia

Sign. 1/b
fol. 131v
1753. október 29.
„Zanossi [keresztnev nincs]
ein Mahler von Salzburg,
dermahlen bey H(ern) Kobler.
29. Octobr(is) 1753"

Sign. 1/a
Siebenzehendes Alphabet, 1753
p. 366
1753. október 29.
Zanossi Jos(ephus):
von Salzburg, Mahlers Jung bey H(ern)
Kobler
29 oct(bris): 1753"

Irod. Kronbichler 2001, 125.
Bibl. MűvLex 4 (1968) 766. – Garas 1955,
263; Petrová-Pleskotová 1983, 34, 35, 91;
Petrová-Pleskotová 1986, 114; Petrová-
Pleskotová 1990, 93; Barok 1998, 54, 64,
72, 484; Kronbichler 2001, 125; Papco 2003,
882–883; Kat. Mariazell és Magyarország
2004, 431–432.

Nr. 682
Zechenter (Zehenter), Joseph [sz. Buda]
mérnök
Zechenter Antal harangöntőmester [Bécs
1701 k. – 1758 Buda] fia

Sign. 1/b
fol. 125r
1752. november 12.
„Zehenter Jos(ephus):
von Ofen gebürtig
in Pilatischen Hauß auf dem graben
loc(kiert?)
12. Novembr(is) 1752"

Sign. 1/a
Sechzehendes Alphabet, 1752
p. 348
1752. november 14.
„Zehenter Jos(ephus):
von Ofen, Ingenieur,
l: in Pilatischen H(aus):
auf dem Graben.
14. 9b(ris) 1752"

Irod. Fleischer 1935, 97; Kissné Bognár 2004,
313/5708.
Bibl. Schoen 1930a 137; az apa, Zechenter
Antal életrajzi adataira: Schoen 1930a
136–137.

→ „Zehetner, Hubert” [sz. Bécs],
feltehetően Martin Sebastian Zehetner
[működött Eszterháza, 1756 k.] fia, ld. Nr.
828.

→ „Zehetner, Joseph” [sz. Bécs], talán
Martin Sebastian Zehetner [működött
Eszterháza, 1756 k.] fia, ld. Nr. 829.

→ „Zehetner, Martin”, feltehetően Martin
Sebastian Zehetner [működött Eszterháza,
1756 k.] fia, ld. Nr. 830.

Nr. 683
Zeller, Sebastian (Sebestyén) [sz. Bécs,
működött Pozsony: 1735 és 1777 között]
rézmetsző

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 66
1730/1733
„Zeller Sebastian(us),
Wiener, d(er) Vatter Kupfertrucker"

Irod. Mansfeld 1938, 128.
Bibl. Th-B 36 (1947) 452; MűvLex 4 (1968)
768. – Hajdecki 1908, 197/9132; Lütchow 1877,
147; Pataky 1951, 27, 128, 251–252; Révhelyi
1954, 492–494; Csatkai 1963, 23; Kat. Barokk
tervek és vázlatok 1980, 9, Nr. 99–101, 135;
Závadová-Jančová 1989; Gutsch 1992, 71;
Hosch 1996a, 212; Petrová-Pleskotová 1998,
246; Barok 1998, 47, 75; Rózsa 1998, 25–59;
Kat. Történelem-kép 2000, 227, 334; Kelényi
2005, 29–33; Kelényi 2011; Bubryák O. in:
MAMÜL 13 (2012) 93–94.

Nr. 684
Zengler (Zengeler / Zingler / Zinigler),
Johann Balthasar [kimutatható Pozsony,
Alsókorompa, Galgóc: 1778 és 1795
között] festő

Sign. 2
fol. 41r
1777. január 16.

„Zengler: Balthasar:
dessen Vater Tadler-Schneider,
zu Maria Hülff bey'm weissen Hann.
16. Januarj 1777“

Bibl. *Csatkai* 1963, 23; *Luxová* 1968, 179 (Jan Baltazár Zinigler); *Petrová-Pleskotová* 1970, 239 (Zengeler Baltazár); *Horváth* 1979, 48; *Petrová-Pleskotová* 1983, 111/122. j.

Nr. 685
Zernich (Zirnich), Anton [sz. Bécs,
kimutatható Pozsony: 1772, 1778] festő,
aranyozó
talán vele azonos:

Sign. 1/a
Viertes Alphabet, 1736 bis 1738
p. 148
1737. december 6.
„Zirnich Antoni(us)
von Wienn ein Mahlers Sohn,
L. auf dem Salzgrieß bey'm weiß(en) löwen,
z:
d(en) 6 xb(ris) 1737“

Irod. *Mansfeld* 1938, 128.
Bibl. *Petrová-Pleskotová* 1995, 237, 241.

Nr. 686
„Zimmer, Leopold“ [„ein Ungar“] festő

Sign. 1/a
Viertes Alphabet, 1736 bis 1738
p. 148
1736. november 8.
„Zim(m)er Leop(oldus):
ein Ungar, Mahler,
l: beý dem Elephant(en) zum roth(en)
Thurn beý H(erm): Ablaßer,
z:
d(en) 8. 9b(ris) 1736.“

Irod. *Fleischer* 1935, 98; *Mansfeld* 1938, 128;
Kissné Bognár 2004, 311/5661.
Bibl. *Garas* 1955, 264 (Fleischer alapján).

Nr. 687
Zitterbarth (Zitterpart), Johann (id.
Zitterbarth János) [Pest 1776 – 1824 Pest]
építész

Sign. 6
Protokoll 1797–1826
fol. 1v
[Nr.] 12.
„Zitterpart, Johannes
[Geburtsort] Pest in Oberungarn
[Frequentirt die Accademie] 1. Monat
[Wohnhaft] in der Leopoldstadt“
[A forrásbejegyzés dátátlan.]

Irod. *Zádor-Rados* 1948, 130, 262/33. j.; *Szögi*
2013, 317/6781 (mint Zittergart, származási
hely Poss, Posa?, a beiratkozás dátuma:
1800, ezt a forrás nem közli).
Bibl. *Th-B* 36 (1947) 530–531. – *Zádor-
Rados* 1948, 130–131; *Komárik* 1978, 247,
248; *Kat. Művészet Magyarországon* 1980,
313–314; *Lyka* 1981, 333, 340, 472.

Nr. 688
„Zumer, Joseph“ [sz. Eger] rajzoló

Sign. 2½
fol. 3r
1767. szeptember
„Zumer, Joseph
Erlau, Zeichner
Septemb(er). [1]767“

Irod. *Fleischer* 1935, 98 (mint Zummer);
Kissné Bognár 2004, 315/5771.
Bibl. *Pataky* 1951, 33, 254; *Voit* 1969, 423.

II. Beiratkozási adatok a magyarországi megbízásokat teljesítő külföldi művészek családi, tanítványi és műhelykapcsolataihoz (1726–1810)

II. Matrikelangaben zu den Familienverhältnissen und Meister-Schüler-Beziehungen ausländischer Künstler, die ungarische Aufträge ausführten (1726–1810)

Nr. 689
„Ablasser (Oblasser), Joseph“ [sz. Bécs]
festő
talán Joseph Oblasser [† 1746] festő fia

Sign. 1/a
Fünfehtendes Alphabet, 1751
p. 311
1751. július 27.
„Ablasser Josephus
Mahlers S(ohn): von Wienn, Scholar bey
H(erm) Unterberger.
27 July 1751“

Nr. 690
Aigen (Eigen), Karl Joseph [Olmütz 1685
– 1762 Bécs] festő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 3
1728
„Aigen Carolus
von Ollmütz.
item 1728.“

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 37
1730
„Eigen Carol(us)
ein Mährer,
nach dem modell
1730“

Irod. Mansfeld 1938, 104.
Bibl. Th-B 1 (1907) 147 (Karl Josef Aigen);
AKL 1 (1992) 649 (Karl Josef Aigen).

– Hajdecki 1908, 97/7332, 319/12111,
345/12867, 384/14057; Wagner 1967, 26, 28,
362, 400, 422; Schöny 1970, 70; Preiss 1977,
12; Cerny 1978, 18; Baum 1980, 31; Kratinová
1988, 13; Gutsch 1992, 69; Hosch 1994, 56;
Mons Sacer 1996, III. 42; Barok 1998, 62;
Garas in: Summary Catalogue Budapest
2003, 13; Matrikel der Universität Wien
2011, XII/31. j., 62/3. j.

Nr. 691
„Allio, Franz“

Sign. 1/b
fol. 108r
1750. augusztus 4.
„Alio, Franciscus
eines Stuckators Sohn aus Welschland zu
Scaria Gebürtig
wohnhafft in ernisi (!) Hauß in der balner
Strassen.
4. Augusti 1750“

Sign. 1/a
Vierzehendes Alphabet, 1750
p. 293
1750. augusztus 4.
„Allio Fran(ciscus):
von Scaria aus Welschland, ein Stuckadors-
S(ohn):
I: in der Wallner Strassen in Ernisi(schem)
H(aus):
4 Aug(usti): 1750“

Nr. 692
„Allio, Johann Baptista“

Sign. 1/a
Dreÿzechendes Alphabet, 1749
p. 273
1749. március
„Allio Ioannes Baptista
von [helykihagyás]
freq. im Martio 1749”

Nr. 693
Allio (de Allio), Paolo (II.) [sz. Milánó]
stukkátor

Sign. 1/b
fol. 100v
1749. november 8.
„Dealio Paul
Stucator gebürtig aus Maylandt,
wohnhaft beim grossen blumenstock bey
Maria hülff.
8 Novemb(ris) 1749”

Sign. 1/a
Dreÿzechendes Alphabet, 1749
p. 273
1749. november 8.
„de Allio Paulus,
von Meyland Stuckador,
I: beÿm grossen blumen Stock zu Mar: Hülff.
8 9b(ris) 1749”

Bibl. AKL 2 (1992) 537 (Paolo II. Allio).

Nr. 694
Amerling, Franz Xaver [Bécs 1778 – 1834
Bécs] arany- és ezüstdrótszál (skófi)um)
készítő
Friedrich von Amerling [Bécs 1803 – 1887
Bécs] festő apja

Sign. 2
fol. 82v
1788. április 1.
„Amerling: Franz:
10 Jahr alt, von Wien, dessen Vater ist
Musicus beÿm Fürst Grasalkoviz:
wohnt zu Maria Hülff bei den 3 Weißen
Tauben.
1 April [1]788”

Irod. Grabner 2003, 281/3. j.
Bibl. AKL 3 (1992) 189 (említve fia,
Friedrich von Amerling szócikkében). –
Schöny 1975, 32; Grabner 2003, 260, 265.

Nr. 695
„Anreitter (Anreiter), Franz” [sz. Firenze
1737 és 1746 között]

Johann Karl Wendelin Anreitter von
Ziarnfeld [Selmebánya 1701 – 1747
Bécs], Bécsben du Paquier-nál, majd
1737 és 1746 között Carlo Ginori docciai
porcelánmanufaktúrájában működött
porcelánfestő fia

Sign. 1/b
fol. 160v
1757. április 26.
„Anreitter Franz
verwittibten Mahlerin Sohn
beym weißen Stern in der Jos: Stadt.
26. Aprilis 1757”

Sign. 1/c
p. 8
1757. április 26.
„Anreitter Fran(ciscus):
von Florenz, Mahlers S(ohn)
I: in der Jos: St: bey den weißen Stern
26 April 1757”

Bibl. Kat. Luxus Porzellan 2005,
112, 115/17. j., 478 (itt dátum nélkül:
Magyarországon harmincados). Az apa,
Johann Karl Wendelin Anreitter von
Ziarnfeld adataira: AKL 4 (1992) 180–181
(sz. 1701. július 5.) – Garas 1955, 207;
Kat. Wiener Porzellan 1970, 31–32; Kat.
Luxus Porzellan 2005, 95–125, 478, 480 (sz.
1702).

Nr. 696
Auerbach, Friedrich [sz. Mühlhausen]
festő
Johann Gottfried Auerbach [Mühlhausen
1687 – 1743 Bécs] portréfestő fia, Johann
Karl Auerbach [1723–1788] festő testvére

Sign. 1/a
Drittes Alphabet, 1733 bis 1736
p. 70
1735
„Auerbach Frideric(us); v(on).
ein Wiener, d(er) Vatter Portrait Mahler,
L: auf d(em) graben, im Bartolotischen haus
z.
[1]735”

Sign. 1/a
Viertes Alphabet, 1736 bis 1738
p. 127
1737
„Auerbach Frideric(us),
ein Mahler.
1737”

Irod. *Mansfeld* 1938, 100 (csak az 1737.
évi beiratkozásra); Kat. Barokk Közép-
Európában 1993, 142 (Buzási).
Bibl. AKL 5 (1992) 619. – *Lütow* 1877, 146;
Gall 1966, 132; Matrikel der Universität
Wien 2011, 150, 260 („Joannes Fridericus
Auerbach Thüringensis Mühlhausensis
pictor”, 1733.).

Nr. 697
„Auerbach, Joseph” festő
feltehetően Johann Gottfried Auerbach
[Mühlhausen 1687 – 1743 Bécs]
portréfestő késői rokona

Sign. 2½
fol. 2r
1767. január.
„Auerbach, Joseph
Wien Mahler
Janu(ar) 1767”

Nr. 698
„Basile, Vinzenz” festő
feltehetően Gennaro Basile [Nápoly 1722
– 1782 Brünn] festő rokona

Sign. 1/c
p. 22
1757. augusztus 23.

„Basile Vincentius,
von Neapel, Mahler
l: in blutgaßel in Klein Fähnrich Hof
23 Aug(usti): 1757”

Bibl. Gennaro Basile működéséhez: *Th-B* 2
(1908) 597; AKL 7 (1993) 359. – *Meller* 1915,
XXVI, 4; *Csatkai* 1952, 72; *Garas* 1955, 208.

Nr. 699
Berger, Franz [sz. Traunstein] szobrász

Sign. 1/b
fol. 86r
1744. október 5.
„Berger, Franz
aus Traunstein gebüridig
wohnt bey dem Mohl ein Bildhauer auff dem
Salzgries in hand schuch macherische(m)
haus
de 5. Octob(ri)s 1744”

Sign. 1/a
Elftes Alphabet, 1744
p. 250
1744. október 5.
„Berger Fran(ciscus);
von Traunstein aus bayern, ein bildhauer,
l: bey H(erm) Moll,
poß: bey den Ant(iken):
den 5 8b(ri)s 1744”

Bibl. AKL 9 (1994) 346.

Nr. 700
Bergl, Anton [Bécs 1761 – 1796 Bécs] festő
Johann Baptist Wenzel Bergl [1718–1789]
festő fia

Sign. 2
fol. 20r
1772. augusztus 1.
„Bergl Anton
Mahlers Sohn
auf dem Spitel Berg beym Siben Chur
Fürsten
1. Augusty 1772”

Sign. 1/c
p. 29
1772. augusztus 1.
„Bergel Ant(oni)us:
Mahlers S(ohn):
l: beÿ den 7 Churfürsten auf dem Spitelberg
1 Aug(usti): 1772”

Bibl. AKL 9 (1994) 393 (Johann Baptist
Wenzel Bergl fia). – *Fleischer* 1931, 9; *Fuchs*
1978, E-Bd. 1, K49.

<p>Nr. 701 „Bleyberger, Johann” [sz. Brünn]</p>

Sign. 2
fol. 1v
1765. október 1. (!)
„Bleyberger Joannes
Mahlers Sohn von Brünn(n)
dermahlen auf der hohen brucken bey
H(erm) Palcko in Lambl
1 Octobr(is). 1765”

Sign. 1/c
p. 25
1765. október 4. (!)
„Bleyberger Joh(ann):
von Brünn aus Mähren
log: auf der hohen brucken im Lambel im
3ten Stock beÿ H(erm) Palcko
4 Oct(obris). 1765”

<p>Nr. 702 Brandeis, Christoph [† Bécs 1822] porcelánfestő feltehetően vele azonos:</p>

Sign. 1/b
fol. 161v
1757. június 14.
„Brandeis, Christoph
burgerl(ichen) Cramers Sohn,
auf dem Neybau beÿ der blauen Flaschen.
14. Junÿ 1757”

Sign. 1/c
p. 22

1757. június 14.
„Brandeis Christoph
von Wien, Sch [félbehagyott szókezdet]
burg(erlichen). Schnallen: Kram(m)ers
S(ohn):
l: auf dem neu bau beÿ der blau(en)
Flaschen
14 Junii 1757”

Sign. 1/c
p. 24
1760. november 17.
„Brandeis Christoph(orus):
von Wien, Lehrjung beÿ H(erm)
Bachmaÿer
l: auf dem neubau beÿ der blau(en)
Flaschen
17 9b(ris) 1760”

Bibl. AKL 13 (1996) 602–603 (porcelánfestő,
† 1822). – Kat. Wiener Porzellan 1970, 33.

<p>Nr. 703 Canton, Franz Karl [sz. Bécs 1724] festő</p>
<p>Franz Canton [Udine 1678 – 1733 Bécs] festő fia és Johann Gabriel Canton [Bécs 1710 – 1753 Bécs] festő testvére</p>

Sign. 1/b
fol. 61v
1741. november 29.
„Candan, Franz Carl Josebh
gebirgig von Wienn Ein Maller Jung beÿ
H(er)rn Janeck,
wohnhafft auf dem graben im
Nussbachrischen hauß im 3(ten) stock
den 29 dito [November] 1741”

Sign. 1/a
Achtes Alphabet, 1741
p. 203
1741. november 29.
„Canton Fran(ciscus): Carol(us):
von Wienn, Mahlerjung beÿ H(erm) Janeck
auf dem graben in Moßbachischem H(aus):
in 3 St(ock).
z:
d(en) 29 9b(ris) 1741”

Bibl. AKL 16 (1997) 193. Franz Cantonhoz és Johann Gabriel Cantonhoz: uo.

Nr. 704
Canton, Ignaz
vsz. Franz Canton [Udine 1678 – 1733 Bécs] fia

Sign. 1/b
fol. 116r
1751. október 6.
„Canton, Ignatius
ein Sohn des H(ern) Cantons
beym guldnen Schiff unweith der
Capuciner wohnhaft.
6. October 1751”

Sign. 1/a
Fünftehendes Alphabet, 1751
p. 312
1751. október 6.
„Canton Ign(atius):
Academischen Mahlers S(ohn):
beym goldenen Schiff zu Mar: Trost
6 oct(oberis): 1751”

Bibl. AKL 16 (1997) 193; Franz Cantonhoz: uo.

Nr. 705
Corradini, Hieronymus [sz. Velence, adatolt Bécsben 1728/30 és 1742 között] udvari szobrász
Antonio Corradini [Velence 1688 – 1752 Nápoly] szobrász fia

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 5
1728/1730
„Coradini Hieronymus
von Venedig”

Irod. Mansfeld 1938, 103.
Bibl. Hajdecki 1908, 364/13448, 373/13721;
Haupt 2007, Nr. 1027. A családi kapcsolatra:
Pillich 1963, 495/441, adat 1735-ből.

Nr. 706
„Corradini, Karl” [sz. Velence] szobrász
a Corradini szobrászcsalád tagja

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 35
1730
„Corradini Carol(us),
von Venedig, bildhauer
1730”

Irod. Mansfeld 1938, 103.

Nr. 707
„Corradini, Michelangelo” [sz. Velence]
a Corradini szobrászcsalád tagja

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 35
1731
„Corradini Michael Angel(us)
von Venedig ite(m) [1731]”

Irod. Mansfeld 1938, 103.

Nr. 708
Dorffmaister (Dorffmeister / Dorfmeister), Johann Joseph (Johann Evangelist) [Bécs 1742 – 1765 Bécs] festő
Stephan Dorffmaister [1741–1797] festő és Johann Georg Dorffmaister [1736–1786] szobrász unokatestvére

Sign. 1/b
fol. 108v
1750. augusztus 6.
„Dorff Meyster, Johann Joseph
eines Schuhmachers Sohn
wohnhaft auf dem Spittel berg bey m grün
Adler
6. Augusti A(nn)o. 1750.”

Irod. Jávör 2016, 134/25. j.
Bibl. Th-B 9 (1913) 472; AKL 29 (2001) 62. –
Baum 1980, 145–146; Kat. Dorffmaister 1997,
9; Jávör 2016, 130, 131.

Nr. 709
Dorffmaister (Dorffmeister / Dorfmeister), Vinzenz [Bécs 1774 – 1839 Ljubljana] festő, grafikus, rajztanár
Johann Georg Dorffmaister [1736–1786] szobrász fia

Sign. 2
fol. 72v
1786. november 7.
„Dorffmeister. Vinzent:
12 Jahr alt, eines Bildhauers Sohn, ist aber
bei H(ern) Bachmaÿer Burg(erlicher)
Mahler
auf dem Spital berg beim grün Adler
7. Novemb(ris) [1]786”

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. III. 1794.
1786, november 6.
„Dorfmeister Vinzenz
[Alter] 20 [Kunstfach] Mahler [Eintritt]
6t(en) Novemb(ris) 1786”
[Újbóli beiratkozás 1794-ben.]

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 19
1786. november 6.

„Dorfmeister, Vinzenz
[Alter] 20 [Kunstfach] Mahler [Eintritt]
d(en) 6t(en) November 1786”

Irod. Jávör 2016, 134/26. j.
Bibl. Th-B 9 (1913) 473; AKL 29 (2001) 63. –
Fuchs 1972, Bd. 1, K69; Fuchs 1978, E-Bd. 1,
K95; Jávör 2016, 131.

Nr. 710
„Einholdt, Franz” [sz. Bécs] festő

Sign. 1/b
fol. 101r
1749. november 17.
„Einholdt, Frantz
mahler, gebürtig zu Wjenn,
wohnhaft bey Kleinen Jordan zu Maria

Hilff bey herrn Millitz mahler.
17. Novemb(ris) 1749”

Sign. 1/a
Dreÿzechendes Alphabet, 1749
p. 276
1749. november 17.
„Einhold Fran(ciscus);
von Wienn, ein Mahler,
l: bey d(em) Klein(en) Jordan zu Mar. Hülf
bey H(ern) Millitz Mahler
17 9b(ris) 1749”

Nr. 711
Festa, Franz [Bécs 1771 – 1800 Bécs] festő
id. Johann Michael Festa [Pozsony 1732 – 1804 Bécs] fia, ifj. Johann Michael Festa [sz. 1771] ikertestvére

Sign. 2
fol. 104v
1791. augusztus 8.
„Festa: Franz:
20 Jahre alt, eines Mahlers Sohn,
wohnt im Aller-gässel bey Maria Taferl
nächst der Karlskirche Nro 324.
8. Aug(usti) [1]791.”

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. II, 1794.
1791. augusztus 8.
„Festa, Franz
[Alter] 23 [Kunstfach] Mahler [Vaterland]
Wien [Eltern] Mahler [Religion] Katholisch
[Eintritt] 8t(en) August 1791”
[Újbóli beiratkozás 1794-ben.]

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 29
1791. augusztus 8.
„Festa, Franz
[Alter] 23 [Kunstfach] Mahler [Geburtsort]
Wien [Aeltern] Mahler [Religion]
Katholisch
[Eintritt] den 8t(en) Augusti 1791”
[Vsz. újbóli beiratkozás 1794-ben.]

Bibl. *Th-B* Bd. 11 (1915) 507; AKL 39 (2003) 207. – *Fuchs* 1972, Bd. 1, K92 (az apa, id. Johann Michael Festa szócikkében említve); *Fuchs* 1978, E-Bd. 1, K111.

Nr. 712
Festa, Johann Michael [sz. Bécs 1771] festő
 id. Johann Michael Festa [Pozsony 1732 – 1804 Bécs] festő fia, Franz Festa [1771–1800] festő ikertestvére

Sign. 2
 fol. 84r
 1788. július 22.
 „Festa: Johann: Michael:
 17 Jahr alt, von hier gebürtig, Mahlers Sohn
 auf der Wieden in der Allegasse Nro 324.
 22 Juli [1]788”

Bibl. *Th-B* Bd. 11 (1915) 507; AKL 39 (2003) 207. – *Fuchs* 1972, Bd. 1, K92 (az apa, id. Johann Michael Festa szócikkében említve); *Fuchs* 1978, E-Bd. 1, K111.

Nr. 713
 „Flamm, Joseph” [sz. Augsburg] szobrász

Sign. 1/c
 p. 72
 1764. június 18.
 „Flamm Jos(ephus):
 Bildhauer von Augspurg bey H(erm)
 Ungleich in Condition
 18 Jun(ii): 1764”

Bibl. A forrásszövegben említett Paul Ungleich (1733–1792) működésére, 1765, Fertőd: *Aggházy* 1959, 291.

Nr. 714
Friderich (Friederich), Joseph [Plan (?) 1715 – 1743 vagy utána, Prága (?)] festő

Sign. 1/a
 Drittes Alphabet, 1733 bis 1736
 p. 82

1736. február 6.
 „Friderich Joseph(us),
 ein böhm, Mahler,
 L: bey H(erm) Meydenz
 z:
 d(en) 6 Feb(ruarii) [1]736”

Irod. *Mansfeld* 1938, 105; *Th-B* 12 (1916) 472.
 Bibl. *Th-B* 12 (1916) 472; AKL 45 (2005) 100.

Nr. 715
 „Gabritsch, Johann” [sz. Gurkfeld] szobrász

Sign. 1/a
 Sechzehendes Alphabet, 1752
 p. 334
 1752. október 30.
 „Gabritsch Joan(nes):
 ein bildhauer von Gurdfelden in Cran, in
 Cond(ition): bey H(erm) Schletterer
 30 oct(obris): 1752”

Nr. 716
Glunck (Klunck), Friedrich Anton [Bécs 1728–1799 Bécs] portréfestő
 id. Johann Baptist Glunck [Löfingen 1696 – 1774 Bécs] portréfestő fia, ifj. Johann Baptist Glunck testvére

Sign. 1/b
 fol. 79r
 1743. november 14. (!)
 „K(g)lunck (!), Frideriq Antonj
 von Wien gebohr(en) deßen H(err): Vatter
 ein Mahler
 wohnt auff dem Salzgies bey
 Eng(lischen): grus
 den 14 November 1743”

Sign. 1/a
 Zehentes Alphabet, 1743
 p. 239
 1743. november 12. (!)
 „Klunck Frider(icus): Ant(onijs): und
 Joan(nes) Bapt(ista):,
 von Wienn, d(er) H(err) Vater Portrait-
 Mahler,

l: auf dem Salzgrie(s) im Englischen Gruß
z:
d(en) 12 9b(ris) 1743"

Bibl. AKL 56 (2007) 262 (Anton Glunck).
– *Fleischer* 1932, 132. – Id. Johann Baptist
Glunckhoz: *Th-B* 14 (1921) 272; AKL 56
(2007) 262–263; *Lützow* 1877, 141; *Garas*
1955, 220; *Schöny* 1970, 59 (Johann Baptist
Klung).

Nr. 717

„Glunck, Johann Baptist“

id. Johann Baptist Glunck [Löffingen
1696 – 1774 Bécs] portréfestő fia, Friedrich
Anton Glunck [1728–1799] testvére

Sign. 1/b

fol. 79r

1743. november 14. (!)

„Glunck, Johan Baptist

ein bruder des ob bemelt(en). [Friedrich
Anton Klunck]

den 14. November 1743“

Bibl. Id. Johann Baptist Glunckhoz: *Th-B*
14 (1921) 272. – *Lützow* 1877, 141; *Garas*
1955, 220; *Schöny* 1970, 59 (Johann Baptist
Klung).

Nr. 718

„Gratschmayer, Johann“ [sz. Prága]
szobrász

Sign. 1/c

p. 81

1756. november 4.

„Gratschmayer Joan(nes):

von Prag, Bildhauer, bey H(ern) Leithner
bey den 3 Kugeln auf dem Spittlberg.

4 9b(ris) 1756“

Nr. 719

„Grintzenberger, Joseph“ [sz. Wels,
Felső-Ausztria] kőművespallér

Sign. 1/b

fol. 102r

1749. november 27.

„Grintzenberger, Joseph

mauer ballir bey H(ern) Pillgram,

gebührtig aus der statt Wels

wohnhafft auf dem Neibau im

Saffranischen Haus

27 Novemb(ris) 1749“

Sign. 1/a

Dreßzehendes Alphabet, 1749

p. 278

1749. november 27.

„Grinzenberger Jos(ephus):

von Wels, ein Maurerpolier, bey H(ern)

Pilgram,

l: auf dem Neubau im Safranischen H(aus):

27 9b(ris) 1749“

Nr. 720

„Grossmann (Grossmann), Matthias“

Leopold Grossmann [1739–1791] építész
(ld. Nr. 170) és Grossmann József [Bécs
1747 – 1785 Tata] építész testvére

Sign. 1/a

Fünfzehendes Alphabet, 1751

p. 314

1751. június 15.

„Grossmann Mathias.

der obigen [Leopold Grossmann] bruder

d(en) 15 Jun(ii): 1751“

Nr. 721

Guiducci, Angelo [sz. Róma] festő

Sign. 1/a

Sechzehendes Alphabet, 1752

p. 333

1752. március 13.

„Guiducci Angelus,

ein Mahler von Rom, in Cond(ition): bey

H(ern) v(on) Meytens.

13 Martý 1752“

Bibl. *Th-B* 15 (1922) 288; AKL 65 (2009) 206.

Nr. 722
„Gutmann, Johann Georg“
[sz. Klagenfurt] lakatos

Sign. 1/b
fol. 122r
1752. június 24.
„Gutman Johann Georg
aus Carnten von Klagen Furth gebürtig
dermahlen bey H(erm) Moll.
Arch
ein Schlosser
24. Juny 1752.“

Sign. 1/a
Sechzehendes Alphabet, 1752
p. 333
1752. június 24.
„Gutmann Joan(nes): Georg(ius):
aus Carnthen von Klagenfurt ein Schlosser,
bey H(erm) Moll bildhauer,
Arch:
24 Juny 1752“

Nr. 723
Helbling, Friedrich Thaddäus
[sz. Passau] festő

Sign. 1/c
p. 106
1757. augusztus 11.
„Helbling Thaddäus,
von Passau Mahler, bey H(erm)
Unterberger Rector,
11 Aug(usti) 1757“

Bibl. *Th-B* 16 (1923) 324.

Nr. 724
Herzog, Franz [sz. Bécs]
Anton Herzog [1692–1740] festő fia

Sign. 1/a
Sechstes Alphabet, 1739
p. 172
1739. július 3.
„Herzog Fran(ciscus):
Wiennner, Acad(emischen). Mahlers S(ohn):

L: in d(er) Jos: St: beyñ 12 Apost(eln):
z:
d(en) 3 Jul(ii): 1739“

Irod. *Mansfeld* 1938, 108.

Bibl. *Javor* 2004, 32.

Nr. 725
„Herzog, Michael“ [sz. Bécs] szobrász

Sign. 1/c
p. 102
1755. szeptember 2.
„Herzog Michael,
von Wien, Bildhauer bey H(erm) Moll
2 Sept(embris) 1755“

Nr. 726
Hiernle (Hirnle / Hirnl / Hirle), Franz
[Prága 1726 – 1773 Kremsier] szobrász,
stukkátor

Sign. 1/b
fol. 121r
1752. április 29.
„Hiernle, Franciscus
ein Bildhauer von Prag gebürtig
dermalen in Condit(ion): bey H(erm) Moll
29 April A(nn)o 1752“

Sign. 1/a
Sechzehendes Alphabet, 1752
p. 335
1752. április 29.
„Hiernle Fran(ciscus):
ein Bildhauer von Prag, in Cond(ition): bey
H(erm) Moll.
29 April 1752“

Bibl. *Th-B* 17 (1924) 59 (Karl Joseph Hiernle
szócikkében); AKL 73 (2012) 121–122. –
Piegler 1929, 104; *Blažiček* 1972, 33; *Umění*
baroka na Moravě 1996, 107–109, 435–440.

Nr. 727
„Hitzelberger, Johann Sigismund“
szobrász

Sign. 1/c
p. 111
1769. június 20.
„Hitzelberger Joh(ann). Sigism(undus).
Bildhauer, in Condition bey H(erm)
Tabotta.
20 Jun(ii). 1769”

Nr. 728
„Högh, Joseph” [sz. Bécs] festő

Sign. 1/c
p. 104
1756. október 5.
„Heeg Jos(ephus):
von Wien, Kai(serlichen) Uhrmachers
S(ohn): und Scholar bey H(erm) Kobler
5 oct(obris): 1756”

Bibl. A helyes családnévhez: *Haupt*
2007, Nr. 2200 (az apa, Ulrich Christian
Högh, „kais. Kammerbarometermacher,
hofbefreiter Kleinuhrmacher”). A
forrásszövegben szereplő kamarai festő,
Johann Peter Kobler von Ehrensorg (1713
– 1764 Bécs) működésére: *Takáts* 1906, 809;
Fleischer 1932, 60; *Gruber* 2006/2007, 369,
389; *Haupt* 2007, 321.

Nr. 729
„Hönel, Emanuel Ernest”

Sign. 1/c
p. 112
1770. május 17.
„Hönel Emanuel Ernest
Posamentierers S(ohn): Scholar bey H(erm)
Haid
17 Maji 1770”

Nr. 730
„Höss, Nikolaus” [sz. Reith, Tirol]
szobrász
feltehetően Johann Höss [1730–1801]
szobrász rokona

Sign. 1/c
p. 107

1758. október 9.
„Höss Nicolaus
von Reitten aus Tyrol, Bildhauer bey
H(erm) Leithner in Cond(ition):
9 octob(ris): 1758”

Nr. 731
Hurtel, Franz Anton [Bécs 1744 – 1825
Bécs] festő
Joseph Hurtel freskófestő testvére

Sign. 1/c
p. 111
1769. február 23.
„Hurtel Fran(ciscus):
von hier, Mahler, Scholar bey H(erm)
Maulbertsch,
I: auf dem Schottenfeld
Arch:
23 Febr(uarii): 1769”

Bibl. *Th-B* 18 (1925) 174. – *Böckh* 1821, 260;
Fuchs 1973, Bd. 2, K81 (mint Franz Anton
Hurtel, Josef Hurtel festő [említve 1741]
fia).

Nr. 732
„Janckowsky, Joseph Ignaz” festő

Sign. 1/c
p. 133
1771. március 15.
„Janckowsky Jos(ephus): Ign(atius):
Mahler, in Cond(ition). bey H(erm)
Pachmajer.
15 Martii 1771”

Nr. 733
„Kalleauer (Kalliauer?), Anton” [sz. Bécs]
esetleg Anton Christoph (Christian?)
Kalliauer [1768–1827] festő, grafikus
rokona

Sign. 1/c
p. 152
1772. november 18.

„Kalleauer Ant(oni):
Mahlers S(ohn): von hier,
l: in der Josepstadt (!) beym Samson
18. Nov(embri). 1772”

Sign. 2
fol. 21r
1772. november 18.

„Kalleauer Anton
dessen Vater Mahler gesell beym Zirrig
logiert in der Josepstadt beym Samson
18. 9bris 1772”

Nr. 734
Katzl (Katzel, Catzel), Ignaz [sz. Bécs,
kimutatható 1768 és 1779 között]
Lotharingiai Károly udvari festője
brüsszeli helytartósága idején

Sign. 1/b
fol. 98r
1749. október 7.
„Katzl, Ignatius
tischlers Sohn gebürtig zu Wjenn
ist in der Lehr bey herrn Millttorffer malern
7 octob(ri)s 1749”

Sign. 1/a
Dreßzechendes Alphabet, 1749
p. 280
1749. október 7.
„Katzl Jgn(atius):
von Wienn, Tischlers-S(ohn):, und Lehrjung
bey H(ernn) Mülldorffer Mahler,
l: auf der Sailerstadt
7 oct(ober)s. 1749”

Irod. Matsche-von Wicht 1977, 19; Leube-
Payer 2011, 94.
Bibl. Th-B 19 (1926) 597. – Matsche-von
Wicht 1977, 19; Leube-Payer 2011, 94.

Nr. 735
Kelle, Johann Paul [sz. Tirol] szobrász

Sign. 1/b
fol. 61r
1741. november 27.
„Kelle, Johan Baull

auß Diroll gebirdig und Johan Georg Mertz
auß d(er) Bfaltz,
zwey Bilthaurer gesellen in condicion
bey H(ernn) Johan Moll im hantschue
Macherischen hauß auf dem Salzckries
wonhafft
d(en) 27 dito [Nouember] 1741”

Sign. 1/a
Achtes Alphabet, 1741
p. 208
1741. november 27.
„Kelle Joan(nes): Paul(us),
ein Tÿroler, bildhauer, in Cond(ition): bey
H(ernn) Moll,
Fre: d(en) 27 9b(ri)s 1741”

Bibl. Gutschi 1992, 71.

Nr. 736
„Kepfer, Anton” [sz. Doberschau, Felső-
Lausitz, *1768] festő

Sign. 2
fol. 80v
1787. december 5.
„Kepfer: Anton:
19 Jahr alt, von Doberschau aus dem
Pilsner Kreys in Böhmen gebürtig, ist als
Schollar bey H(ernn): v(on) Maubertsch, (!)
in der neu Schotten Gaße Nro 72.
5 Decembris 1787”

Nr. 737
„Kibiz, Maximilian” szobrász

Sign. 1/c
p. 148
1765. december 1.
„Kibiz Maximilian,
bildhauer, bey H(ernn) Tabotta
1 Decemb(ri)s: 1765”

Nr. 738
„Kneip, Gebhard” festő

Sign. 1/c
p. 150

1769. október 5.
„Kneip Gebhard,
Mahler beý H(erm) Bachmaýer in Dr
Haueri(schem) gart(en)
5 Oct(obris). 1769”

Nr. 739
„Kowanda, Franz” [sz. Iglau,
Morvaország] szobrász
vsz. Matthias Kowanda [Prága 1711 – 1767
Ungarisch Hradisch], valamint Wenzel
Kowanda [Prága 1719 – 1788 Iglau]
szobrászok rokona

Sign. 1/c
p. 151
1770. november 26.
„Kowanda Fran(ciscus):
von Iglau, Bildhauer beý H(erm)
Messerschmid in der Ungergaßen
26 9b(ris) 1770”

Bibl. Matthias és Wenzel Kowanda
tevékenységéhez: *Th-B* 21 (1927) 366;
Umění baroka na Moravě 1996, 103.

Nr. 740
„Kraft, Ignaz” [sz. Tirol] szobrász

Sign. 1/c
p. 150
1769. október 27.
„Kraft Ign(atius):
aus Tȳrol, Bildhauer, in Cond(ition). beý
H(erm) Bāyer
27 Octob(ris): 1769”

Bibl. A forrásszövegben említett Wilhelm
Beyer (1725–1796) működéséhez, Pozsony,
1770 előtt: *Aggházy* 1959, 172; Barok 1998,
450; *Rusina* 1983, 120–121.

Nr. 741
Krafft, Johann Joseph [Hanau 1786 – 1828
Neustift bei Wien] festő, miniatürfestő
Johann Peter Krafft [1780–1856] festő
testvére

Sign. 7
p. 53
1800. július 2.
„Kraft: Joseph:
protest(ant). 13 Jahre alt, aus Hanau
am Main gebürtig, dessen Vater ist ein
Emaillen Maher (!)
wohnt am Neustift beý der Dreýeinigkeit
No. 242. in der Lerchenfeld-Hauptstrasse.
den 2. Juli. 1800.”

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XVII, 1802.
1802. május 14.
„Kraft Joseph
[Alter] alt 16 Jahr [Kunstfach] zeichnet
noch beý H(erm) Pr. Maurer [Vaterland]
von Hanau am Mein [Eltern] dessen Vatter
Kraft Peter Emalien (!) Mahler [Religion]
Protestandisch
[Eintritt] den 14t(en) Maý [1]802.”

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 61
1802. május 14.
„Krafft Joseph
[Alter] 16 [Kunstfach] zeichnet bei Proff:
Maurer, Mahler [Geburtsort] Hannau am
Maýn [Aeltern] Emaile Mahler [Religion]
protestand [Eintritt] d(en) 14t(en) Maý
1802.”

Bibl. *Th-B* 21 (1927) 394. – *Fuchs* 1973, Bd.
2, K132; *Schöny* 1975, 46; *Keil* 1977, 103 (sz.
év: 1787); *Fuchs* 1978, E-Bd. 1, K197; *Fuchs*
1981, 110–111; *Kunst des 19. Jahrhunderts*
1993, 262.

Nr. 742
„Kreutzinger, Franz” [sz. Bécs *1768]
festő
talán id. Joseph Kreutzinger [1757–1829]
festő rokona

Sign. 2
fol. 80r
1787. november 26.

„Kreützinger: Franz:
19 Jahr alt von hier gebürtig, ein Mahler
wont (!) zu Maria Hülf bey dem blechem
Thurm Nro. 4
26. 9(ris) [1]787“

Nr. 743
„Kreutzinger, Franz“ [sz. Bécs *1792]
id. Joseph Kreutzinger [1757–1829] festő fia

Sign. 7
p. 100
1805. december 4.
„Kreutzinger: Franz:
kath(olisch) 13 Jahre alt, gebürtig zu Maria
Hilf in Wien, dessen Vater ist ein Portrait-
Mahler
wohnhaft alda in Jägerischem Haus No. 23.
den 4. December Anno 1805“

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. XXXV, 1808.
1808. november 3.
„Kreutzinger, Franz
[Alter] 16 [Kunstfach] Porträt Mahler
[Vaterland] von Wienn [Eltern] dessen
Herr Vatter ist Porträt Mahler [Religion]
Katholisch [Eintritt] den 3t(en) Novemb(er)
[1]808 (Winter Curs)“

Nr. 744
„Kreutzinger, Joseph“ [sz. Bécs *1792]
id. Joseph Kreutzinger [1757–1829] festő fia

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 65
1805. november 4.
„Kreutzinger Joseph
[Alter] 13 (!) [Kunstfach] Schüler in der
Landschafts Klasse [Geburtsort] Wien
[Aeltern] Portraitmahler [Religion]
Katholisch [Eintritt] d(en) 4t(en) November
1805.“

Sign. 10
Protokoll vom Landschaftsfach 1801[–1825]
p. 26
1805. november 4.
„Kreutzinger Joseph
[Alter] 14 (!) [Geburts Orth] Wien [Religion
und Wohnung] katholisch wohnt am
Gottesacker in Jägerischem Haus [Karakter
des Vaters] Mahler [Aufnahmetag] den
4t(en) November 1805“

Nr. 745
Lampi, Franz Xaver von [Klagenfurt 1782 – 1852 Varsó] festő
id. Johann Baptist Lampi [Romeno, Dél- Tirol 1751 – 1830 Bécs] festő fia

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 71
1799
„Lampi Franz, Edler v(on)
[Alter] 24 [Kunstfach] Mahler [Geburtsort]
Wien [Aeltern] Geh(eimer): Rath und
Professor der Mahlerey [Religion]
Katholisch [Eintritt] seit 1799“
[Újbóli beiratkozás 1806-ból (?).]

Bibl. AKL 83 (2014) 50 (Franz Xaver Lampi,
sz. Klagenfurt 1782). – *Fuchs* 1982, 7; Kunst
des 19. Jahrhunderts 1998, 8.

Nr. 746
„Lechner, Johann“ [sz. Havasalföld] szobrász

Sign. 1/c
p. 164
1755. december
„Lechner Joan(nes):
aus der Walacheÿ gebürtig eines
Hauptmanns S(ohn):, aus dem
Nepomucenÿ Spital Scholar bey H(erm)
Schletterer.
Freqw. seit vorig(em) Monath Decemb(er):“
[1756. évi a bejegyzés, azaz 1755-től]

Nr. 747
„Leithner, Georg” szobrász
feltehetően Johann Georg Leithner [1725–1785] szobrász rokona

Sign. 1/c
p. 169
1768. november 24.
„Leithner Georg,
Bildhauer in Cond(ition): bey H(erm)
Leithner
24 Nov(embri)s: 1768”

Nr. 748
Linck, Franz Anton [Speier 1743 – 1824] szobrász
Franz Konrad Linck [1730–1793] szobrász testvére

Sign. 1/c
p. 168
1767. október 14.
„Linck Ant(onius):
von Speyer, Bildhauer, in Cond(ition): bey
H(erm) Schletterer
14 Oct(bris): 1767”

Bibl. *Th-B* 23 (1929) 234 (Konrad Linck
szócikkében).

Nr. 749
Linck, Franz Konrad [Speier 1730 – 1793 Mannheim] szobrász
Franz Anton Linck [1743–1824] szobrász testvére

Sign. 1/a
Siebenzehendes Alphabet, 1753
p. 356
1753. február 13.
„Linck Fran(ciscus): Conrad(us):
von Speyer, Bildhauer, bey H(erm)
Schletterer
13 Febr(uari): 1753”

Bibl. *Th-B* 23 (1929) 234–235 (Konrad Linck);
AKL 84 (2015) 477 (Franz Conrad Linck).

Nr. 750
Locatelli (Locotelli), Matthias [Bécs 1755 – 1823 Bécs] festő

Sign. 2
fol. 6v
1767. október 5. (!)
„Locotelli Mathias
Kais(erlichen) hatschiers Sohn
beym Guldnen Metzen auf dem Neubau
5. Octobr(is) 1767”

Sign. 1/c
p. 170
1772. október 7. (!)
„Locatelli Mathias,
Hartschierens S(ohn): und Scholar bey
H(erm) Hauzinger
L: bey'm goldenen Mezen auf dem
Neubau.
7 oct(bris): 1772”

Bibl. *Fuchs* 1973, Bd. 3, K26.

Nr. 751
„Mantel, Franz” [sz. Graz] szobrász

Sign. 1/a
Siebenzehendes Alphabet, 1753
p. 358
1753. október 2.
„Mantel Fran(ciscus):
von Graz, Bildhauer, bey H(erm)
Schletterer
den 2 8b(ris) 1753”

Nr. 752
„Marschall, Christian” [sz. Bécs] szobrász

Sign. 1/a
Zehentes Alphabet, 1743
p. 241
1743. december 3.
„Marschall Christian(us)
von Wienn, Tischlers Sohn,
l. im Jacoberhof
d(en) 3 xb(ris) 1743”

Sign. 1/a
Dreÿzechendes Alphabet, 1749
p. 282
1749. november 13.
„Marschall Christian(us):
von Wienn Tischlers S(ohn)
l: im Jacoberhof
13. 9b(ris) 1749”

Sign. 1/a
Fünffzehendes Alphabet, 1751
p. 320
1751. október 7.
„Marschall Christian(us)
von Wienn, ein bildhauer, in Cond(ition):
bey H(erm) Schletterer.
7 oct(bris). 1751.”

Nr. 753
Mattielli, Franz (Francesco Antonio) [sz.
Bécs 1725] szobrász
Lorenzo Mattielli [1687–1748] szobrász
fia

Sign. 1/a
Siebenzehendes Alphabet, 1753
p. 358
1753. augusztus 7.
„Mathielj Fran(ciscus).
von Wien, Bildhauer,
l: auf der Widen in Mathielischem H(aus):
7 Aug(usti) 1753”

Bibl. Th-B 24 (1930) 266 (Lorenzo Mattielli
szócikkében, annak fia). – *Kábebo* 1880, 38;
Rudert 2013, 77, 78, 82/9. j., 83/20. j.

Nr. 754
„Mayer (Mayr), Dominik” szobrász

Sign. 1/b
fol. 167v
1758. november 7.
„Maÿr Dominicus
Steinmetzens Sohn
dermahlen bey H(erm) Leütner Bildhauer
7. Novembr(is) 1758”

Sign. 1/c
p. 183
1758. november 7.
„Mayer Dominicus,
lehrjung bey H(erm) Leithner
Acad(emischem): Bildhauer bey d(en) 3
Kugeln auf dem Spiltberg
7 9b(ris) 1758”

Nr. 755
„Mayer, Gottlieb” [sz. Heilbrunn]
szobrász

Sign. 1/c
p. 189
1772. október 5.
„Mayer Gottlieb,
Bildhauer von Heilbrunn aus Teutsch
Böhm(en) in Cond(ition): bey H(erm)
Leithner.
5 oct(bris). 1772”

Nr. 756
„Mayer, Johann” [sz. Innsbruck] festő

Sign. 1/a
Zehentes Alphabet, 1743
p. 241
1743. november 28.
„Mayer Ioan(nes);
von Innsprug, Scholar bey H(erm)
Müldorffer,
l: im handschuhmacherischen H(aus): auf
dem Salzgies
z:
d(en) 28 9b(ris) 1743”

Nr. 757
„Mayer, Theodor” [sz. Varsó] szobrász

Sign. 1/c
p. 186
1769. június 6.
„Mayer Theodor,
Bildhauer von Warschau, in Cond(ition).
bey H(erm) Dorfmeister
6 Junii 1769”

Nr. 758
Mertz (Merz), Johann Georg
[sz. Hümmel, Kurpfalz, † 1744 után]
szobrász

Sign. 1/b
fol. 61r
1741. november 27.
„Kelle, Johan Baull auß Diroll gebirdig und
Johan Georg Mertz auß d(er) Bfaltz,
zwey Bilthaurer gesellen in condicion beÿ
H(ern) Johan Moll
im hantschue Macherischen hauß auf dem
Salzckries wonhafft
d(en) 27 dito [Nouember] 1741“

Sign. 1/a
Achtes Alphabet, 1741
p. 210
1741. november 27.
„Merz Ioan(nes): Georg(ius):
aus der Pfalz, ein bildhauer, in Cond(ition):
beÿ H(ern) Moll.
fr: d(en) 27 9b(ri)s 1741“

Bibl. Th-B 24 (1930) 426. – Hajdecki 1908,
212/9385, 382/13979; Kat. Wiener Porzellan
1970, 43.

Nr. 759
„Millitz (Militz / Militsch), Franz“
[sz. Bécs]
Johann Michael Millitz [1725–1784 után]
arcképfestő testvére

Sign. 1/b
fol. 43r
1740. március 30.
„Militz, Frantz
gebirdig v(on) Wienn Ein Jung will
zeichn(en) lehrn(en), dessen Vatter, Ein
Hantdelß Man logiert zu St. Ulrich beÿm
cleë blat:
den 30d(en) dito [Marzi] 1740“

Sign. 1/a
Siebentes Alphabet, 1740
p. 193
1740. március 30.

„Militsch Fran(ciscus):
von Wienn, Kaufmans Sohn
z: (!) S. Ul(rich). beÿm Klee-blat,
z:
d(en) 30 Mar(tii). 1740“

Nr. 760
„Millitz (Militz), Johann“ [sz. Bécs
*1789]
esetleg a Millitz festőcsalád késői tagja

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 80
1803. március 5.
„Militz Johann
[Alter] 14 [Kunstfach] Schüller in der
Landschafts Klasse [Geburtsort] Wien
[Religion] Katholisch [Eintritt] d(en) 5t(en)
Merz 1803.“

Nr. 761
„Millitz (Militz), Joseph Christian“ festő
(ld. még Nr. 383)
Johann Michael Millitz [1725–1784 után]
arcképfestő fia

Sign. 1/c
p. 185
1767. július 11.
„Millitz Christian(us):
Portrait-Mahlers S(ohn):
l: zu M: Hülf in der blauen Flaschen
eigenen H(aus):
freq: seit 4 Jahr(en)
11 Julii 1767“

Sign. 2½
fol. 5v
1769. november
„Militz, Christian
Wien, Mahler
Nov(ember) [1]769“

Nr. 762
„Mladeck, Andreas“ [sz. Hertine]
szobrász

Sign. 1/a
 Fünfzehendes Alphabet, 1751
 p. 320
 1751. október 7.
 „Mladeck And(reas):
 von Herdin aus Böhmen, bildhauer bey
 H(erm) Moll.
 7 oct(bris). 1751”

Nr. 763 Moll, Anton Cassian [Innsbruck 1722 – 1757 Bécs] császári éremvévő Balthasar Ferdinand Moll [Innsbruck 1717 – 1785 Bécs] és Johann Nikolaus Moll [Innsbruck 1709 – 1743 Bécs] szobrászok testvére

Sign. 1/b
 fol. 61r
 1741. november 27.
 „Moll Andanias
 gebirdig von Insbruck auß Dierol, Ein
 Bilthauer d(er) Zeit in conticion bey seinem
 H(er)r. brud(er) Johanes Moll.
 Wonhafft auf dem Salzkries im Hantschue
 Macherischen Hauß im Ersten stock
 den 27 dito [Nouember] 1741”

Sign. 1/a
 Achtes Alphabet, 1741
 p. 210
 1741. november 27.
 „Moll Antoni(us),
 von Innßprug, bildhauer, in Cond(ition):
 bey sein(em) H(erm) Brud(er),
 l: auf dem Salzgries im
 handschuchmacherischen H(aus).
 Fre: d(en) 27 9b(ris) 1741”

Bibl. Th-B 25 (1931) 40; MűvLex 3 (1967)
 361; AKL 90 (2016) 235. – *Kábdébo* 1880, 37;
Wagner 1967, 422; *Egg* 1970, 382; *Egg* 1972,
 320; *Cerny* 1978, 20; Kat. Donner 1993,
 Nr. 109–110; *Schemper-Sparholz* 1993, 133,
 157/22. j., 158/61. j.; *Schemper-Sparholz* 1996,
 180; *Haupt* 2007, Nr. 3030.

Nr. 764 „Moll, Johann” szobrász Balthasar Ferdinand Moll [Innsbruck 1717 – 1785 Bécs] szobrász fia

Sign. 1/c
 p. 188
 1771. október 8.
 „Moll Joan(nes):
 Sohn des H(erm) Balthasar Moll, in d(er)
 Kost bey H(erm) Domanek.
 Arch:
 8 Oct(bris): 1771”

Bibl. AKL 90 (2016) 235 (Balthasar
 Ferdinand szócikkében).

Nr. 765 Mölck, Johann Matthias [Bludesch, Vorarlberg 1680 – 1731 Bécs] oltárképfestő Joseph Adam Mölck [1714 (?)–1794] festő apja

Sign. 1/a
 Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
 p. 15
 1728
 „Melck Mathias
 ein Tÿroller.
 ite(m) 1728”

Irod. Mansfeld 1938, 115.
 Bibl. Th-B 25 (1931) 3. – *Hajdecki* 1908,
 125/7847, 145/8189, 167/8577, 168/ 8590,
 170/8634, 173/8673, 173/8683, 186/8914,
 209/9339, 242/10009, 252/10268, 254/10325,
 256/10385, 300/11567 312/11906, 317/12057;
Schöny 1970, 85; *Koller* 1993, 108, 110; *Koller*
 1994, 9–10; *Kronbichler* 1994, 11; *Hosch* 1996,
 53.

Nr. 766 „Mölck, Joseph Georg” talán Joseph Adam Mölck [1714 (?)–1794] festő rokona

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 16
1728/1730
„Melck Josephus Georgius
von Wienn, in d(er) Arch.“

Irod. *Mansfeld* 1938, 115.

Nr. 767
„Mölck, Tobias Adam“
talán Joseph Adam Mölck [1714 (?)–1794]
festő rokona

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 16
1728/1730
„Melck Tobias Adam(us)
von Wienn“

Irod. *Mansfeld* 1938, 115.

Nr. 768
Muck, Joseph [sz. Znaim] szobrász

Sign. 1/c
p. 180
1755. június 2.
„Muck Jos(e)phus:
von Znaim, Bildhauer bey H(erm) Moll
den 2 Junii 1755“

Bibl. *Th-B* 25 (1931) 211.

Nr. 769
„Müller, Friedrich“ [sz. Brandenburg]
festő

Sign. 1/a
Drittes Alphabet, 1733 bis 1736
p. 98
[1733 ?] december 20.
„Müller Frideric(us),
ein Brandenburger, Mahler,
L: bey den blechenen Thurm bey H(erm)
Seÿbold

z:
20 xb(ris) [1733]“

Irod. *Mansfeld* 1938, 116.

Nr. 770
„Müller, Johann Rudolph“ [sz. Fribourg]
szobrász

Sign. 1/c
p. 185
1767. február 6.
„Müller Joh(ann): Rudolph(us):
von Freÿburg aus der Schweiz, Bildhauer,
bey H(erm) Tabotta
6: Febr(uarii): 1767“

Nr. 771
„Müller, Matthäus“ [sz. Isny] festő

Sign. 1/c
p. 189
1772. február 26.
„Müller Matthæus,
Mahler, von Isny aus Schwaben, im
Cond(ition). bey H(erm) Paul Zallinger,
Portraitmahler zu M: Hülff bey d(en) 3
lauffer
26 Febr(uarii): 1772“

Nr. 772
„Nallenburg, Joseph“ [sz. St. Pölten]
szobrász

Sign. 1/b
fol. 79v
1743. november 27.
„Nallenburg, Joseph
gebüdig von S: Bölden ein lehr Jung bey
H(erm) Schlötterer
wohnt in der ungargass(e) im gold
Spinnerischen haus
den 27 November 1743“

Sign. 1/a
Zehentes Alphabet, 1743
p. 241

1743. november 27.
„Nallenburg Jos(ephus);
von S: Pölten, lehrjung bey H(erm)
Schlederer Bildhauer,
l: in d(er) Ungarga(sse), in
goldspinnerisch(em) H(aus);
z:
d(en) 27 9b(ris) 1743“

Nr. 773
„Neisser, Franz“ [sz. Iglau, Morvaország]
festő

Sign. 1/b
fol. 140r
1754. november 7.
„Neisser Franciscus,
ein Mahler von Igelau aus Mahren,
dermahlen bey H(erm) Rossier, bey
rothen Krepfen auf der Laimgruben.
7. Novembr(is) 1754“

Sign. 1/c
p. 203
1754. november 7.
„Neisser Fran(ciscus):
von Iglau aus Mähren, Mahler bey H(erm)
Rosier zu Preßburg
7 9b(ris) 1754“

Nr. 774
„Oblasser (Ablasser), Franz“ [sz. Bécs?]
talán Joseph Oblasser [† 1746] festő
rokona

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 17
1728/1730
„Oblaßer Francisc(us)
von Wienn“

Irod. *Mansfeld* 1938, 116.

Nr. 775
Planck, Johann [sz. Böhmisches Budweis]
festő

Sign. 1/b
fol. 170v
1759. november 7.
„Planck Johannes
ein Mahler von Böhmisches Budweis
dermahlen bey H(erm) Maulbertz:
7. Novembr(is). 1759“

Sign. 1/c
p. 224
1759. november 7.
„Planck Joan(nes):
von Budweis aus Böhmen, Mahler,
dermal bey H(erm) Maulbertsch.
7 Nov(embris): 1759“

Irod. *Hosch* 1996, 85–86/90. j.; *Tóth* 2007,
273, 278/51. j.
Bibl. *Tóth* 2007, 273.

Nr. 776
„Plasch, Anton“ [sz. Wagstadt, Felső-
Szilézia] festő

Sign. 1/c
p. 227
1771. január 6.
„Plasch Anton
von Wagstadt aus Ober Schlesien, Mahler,
l: bey H(erm) Zimbal in der Leop: St.
6 Jan(uarii): 1771“

Nr. 777
Platzer (Plazer), Johann Georg [St.
Michael in Eppan 1704 – 1761 St. Michael
in Eppan] festő

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 17
1728
„Plazer Ioannes Georgius,
ein Tyroller,
ite(m) 1728“

Sign. 1/a
Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
p. 53

1730

„Plazer Ioannes Georgi(us),
ein Tȳroler,
ite(m) [1730]“

Irod. Mansfeld 1938, 118; Baum 1980, 557.
Bibl. Th-B 27 (1933) 145–146. – Schöny
1970, 119; Preiss 1977, 117–118;
Cerny 1978, 25; Baum 1980, 556–557;
Plunger 1986; Kratinová 1988, 66–73;
Kat. Reich mir die Hand, mein Leben
1996; Pucher 1996; Krapf 1996; Barock 1999,
454–455; Seifertová 1999; Schubert 2000;
Kat. Platzter 2007; Krapf 2014.

Nr. 778

Pollack, Leopold (Pollach, Leopoldo)
[Bécs 1751 – 1806 Milánó] építész

Pollack Mihály [1773–1855] építész
féltestvére

Sign. 1/c

p. 227

1771. május 9.

„Pollack, Leop(ol)us.

von Wien, sein Vater Maurerpollier Bey
Fürst Kaunitz,

l. in der Herrengaß(e) in der
Niederländischen Kanzleij.

9. Maj. 1771

Arch.”

Sign. 2

fol. 17r

1771. június 17.

„Pollack Leopold

Maurballiers (!) Sohn von Fürst Kaunitz.

dermahlen in der Lehr beyhm H(ernn)

Trientl Archit.

17. Juny 1771”

Irod. Zádor 1931, 192/4. j.

Bibl. Th-B 27 (1933) 210; MűvLex 3 (1967)
788. – Zádor 1931, 190–229; Zádor–Rados
1948, 32, 39–40, 53, 65, 74, 83, 89; Zádor
1960, 70, valamint passim; Zádor 1963; Sisa
1989, 7, 11–12, 64, 77–78; Sisa 2006, 26; M.
művészet a 19. században 2013, 63.

Nr. 779

„Pragner, Johann” [sz. Hollerschau]
szobrász

Sign. 1/a

Sechstes Alphabet, 1739

p. 176

1739. október 5.

„Pragner Ioan(nes):

aus Mähr(en) v(on) Hollischau, ein
Bildhauer,

L: bey H(ernn) Raphael Donner auf
der Rennweg [felette: heuwaag (!)] in
Managetisch(em) H(aus):

poß:

d(en) 5 8b(ris) 1739”

Irod. Mansfeld 1938, 118.

Nr. 780

Prchal, Franz [sz. Kremsier] szobrász

Johann Wenzel Prchal [1744–1811]

szobrász fia

Sign. 1/c

p. 225

1767. január 6.

„Prchal Franc(iscus):

von Kremsier aus Mähren, bildhauer bey

H(ernn) Tabotta

6: Jan(uarii): 1767”

Bibl. Th-B 27 (1933) 363 (emlitve apja,
Johann Wenzel Prchal szócikkében).

Nr. 781

Prokopp, Franz [Bécs 1790 – 1854 Bécs]
szobrász

Philipp Jakob Prokopp [1740–1814]

szobrász fia

Sign. 7

p. 91

1804. november 14.

„Prokopp: Franz:

kath(olisch) 14 Jahre alt, gebürtig und
wohnhaft in der Alstervorstadt, in der

Floriani Gasse, beym H(erm) Prokopp No.
75. dessen Vater ist ein Bildhauer
den 14. November 1804"

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 90
1806. december 19.
„Procopp Franz
[Alter] 16 [Kunstfach] Bildhauer
[Geburtsort] Wien [Eintritt] den 19t(en)
December 1806"

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 37
1806. december 19.
„Procopp Franz
[Vaterland] Wien [Alter] 18 [Eintritt] 19
Xber [1]806 [Hauptkunstfach] Bildhauer"
[Tanulmányok: 1810, 1811, 1812
(Winterkurs, Sommerkurs), minősítéssel.]

Bibl. *Th-B* 27 (1933) 420. – *Böckh* 1821, 273.

Nr. 782 „Querfurt, Franz Joseph" [sz. Bécs 1728] festő (Tobias) August Querfurt [Wolfenbüttel 1696 – 1761 Bécs] csataképfestő fia

Sign. 1/b
fol. 76r
1743. május 2.
„Querfurt, Frantz Joseph, H(erm)
von Wien gebürtig, wohnhaft bey der
goldnen Kron zu Maria Hilff desen (!)
H(erm): Vatter auch ein Mahler.
den 2d(en) May 1743"

Sign. 1/a
Zehentes Alphabet, 1743
p. 243
1743. május 2.
„Querfurt Fran(ciscus);
von Wienn, sein H(erm): Vater ist bataillen-
Mahler
L: auf dem Salzgries neben d(em) wei(ßen)
löw(en)

z:
d(en) 2 May. 1743"

Bibl. *Hajdecki* 1908, 261/10513: keresztelője
1728. július 6.; *Haupt* 2007, Nr. 3177
(keresztelője említve az apa, Tobias August
Querfurt címszavában; a keresztapa Joseph
Orient).

Nr. 783 Querfurt, Tobias, ifj. [Wolfenbüttel 1701 – 1780 Litoměřice] festő id. Tobias Querfurt [† 1734 Wolfenbüttel] fia, (Tobias) August Querfurt [Wolfenbüttel 1697 – 1761 Bécs] csataképfestő öccse
--

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 19
1728/1730
„Querfurt Tobias
von Wolfenbüttel"

Irod. Mansfeld 1938, 119.

Bibl. *Th-B* 27 (1933) 517 (Tobias Querfurt d.
J.). – *Papco* 2003, 398–399.

Nr. 784 „Rasmann, Anton" [sz. Kirchschatz, Alsó- Ausztia] szobrász
--

Sign. 1/c
p. 249
1755. június 29.
„Rasmann Ant(onius):
von Kirchschatz in Öst(erreich): Bildhauer
bey H(erm) Segen in der Jos: St: beym
golden(en) Creuz
29 Junii 1755"

Nr. 785 Reinsperger, Johann Christoph von [Nürnberg 1711 – 1777 Bécs] rézmetsző

Sign. 1/a
Zehentes Alphabet, 1743
p. 243

1743. november 12.

„Reinsperger Ioan(nes): Christoph(orus);
von Nürnberg, Kupferstecher,
l: beý Mr Liodart (!) türckischen Mahler,
z:
d(en) 12 9b(ri)s 1743”

Bibl. *Th-B* 28 (1934) 137. – *Wagner* 1967,
423; *Cerny* 1978, 25; *Gutsch* 1992, 71; *Kat.*
Barokk Közép-Európában 1993, 186–188.

Nr. 786
„Reissmayr (Reismayer), Pankraz”
[sz. Wilhelm, Bajorország] asztalosinas
talán Reismeyer Dionysius szobrász
[működött 1740 és 1748 között Pozsony,
valamint Szepesség] rokona

Sign. 1/b
fol. 6v
1738. július 28.
„Reissmayr, Bangraz
gebirgig auß Bayren von Wilhelm Ein
Dischler gesöle, will archideckdur lehren,
dessen Vatter Ein bauers Man,
zu d(er) arbeit beý Hauß: Jos(ephus):
Wedberg zu cranzfeldisch(em) Hauß
auser (!) Maria Hilff
den 28 Julý 1738”

Sign. 1/a
Fünftes Alphabet, 1738
p. 161
1738. július 28.
„Reismayer Pancrati(us)
ein bayrer, Tischler gesell
z: in d(er) Arch:
d(en) 28 Jul(ii) 1738”

Irod. *Mansfeld* 1938, 119.
Bibl. Reismeier Dionysiusához: *Th-B* 28
(1934) 141. – *Aggházy* 1959, 260; *Malíková*
1983, 93; *Barokk* 1998, 86, 445–446.

Nr. 787
„Rempel, Philipp” [sz. Salzburg]
szobrász

Sign. 1/c
p. 247
1754. június 20.
„Rempel Philipp(us):
von Salzburg, Bildhauer beý H(erm) Moll.
20 Juný 1754”

Nr. 788
„Ridler, Franz” [sz. St. Pölten] festő

Sign. 1/b
fol. 102v
1749. december 10.
„Ridler, Frantz
eines Bäckers Sohn, gebührtig zu
St. Pelln (!),
damal in der Lehr beý H(erm): Seebot
mahlern.
10. Decemb(ri)s Anno 1749”

Sign. 1/a
Dreýzechedes Alphabet, 1749
p. 286
1749. december 10.
„Ridler, Fran(ciscus):
von St. Pölten, becken S(ohn):, lehrjung beý
H(erm) Seebot Mahlern.
10 xb(ri)s 1749”

Nr. 789
„Ringer (Regner), Johann” [sz. Bécs]
Joseph II. Ringer [1754–1833] építőmester
testvére

Sign. 1/c
p. 255
1770. november 21.
„Regner Joh(ann).
von Wien, Stallmeisters S(ohn). beý Fürst
Esterhazý,
l: in der Jos. Stadt, b(eim). schwarzen
Mohren
Arch.
21 Nov(embris). 1770”

Nr. 790
„Riss (Ris), Franz” [sz. Brünn] kőműves

Sign. 1/b
fol. 123r
1752. július 23.
„Riß Frantz
ein Maurer von Brünn
in der arbeit beym H(ern) Martonelli (!)
Archit.
23. Julij A(nn)o 1752.”

Sign. 1/a
Sechzehendes Alphabet, 1752
p. 343
1752. július 23.
„Ris Fran(ciscus):
ein Maurer von Brünn, in Arbeit bey
H(ern) Martinelli.
Arch:
23 Julij 1752”

Bibl. A forrásszövegben említett Johann Baptist Martinelli 1751-től magyar kamarai építész (Bécs 1701 – 1754 Bécs) működéséhez: *Th-B* 24 (1930) 165. – *Franz* 1919, 22–23, 39; *Kapossy* 1923/24, 588–589; *Kat. Barokk tervek és vázlatok* 1980, 11, 42–43; *Barok* 1998, 414.

Nr. 791
Roybar, Gottfried [sz. Iglau,
Morvaország] festő

Sign. 1/b
fol. 86r
1744. október 5.
„Rojtiwa (!) Godfrid
von Iglau aus Mähren gebüdig ein Mahler
wohnt beym Kissnpfenig bey H(ern):
Auerbach
den 5t(en) octob(ris) 1744”

Sign. 1/a
Elftes Alphabet, 1744
p. 259
1744. október 5.
„Roybar Godefrid(us)
von Iglau, Mahler
l: im Küßnpfening bey dem Jungen
Auerbach,

z:
5 8b(ris) 1744”

Bibl. *Gutsch* 1992, 70.

Nr. 792
Sambach, Johann Christian [Bécs 1761 –
1799 Bécs] festő, illusztrátor
Kaspar Franz Sambach [1715–1795] festő
fia, Karl Sambach testvére

Sign. 1/c
p. 293
1767. március
„Sambach Christian(us):
des H(ern) Prof: der Mahler S(ohn):
l: auf dem Spitelberg.
Martii 1767”

Bibl. *Th-B* 29 (1935) 372–373. – *Fleischer*
1932, 122, 129; *Wagner* 1967, 365, 414;
Wagner 1972, 66, 69; *Krsek* 1981, 8; *Mons*
Sacer 1996, III. 15.

Nr. 793
Sambach, Karl, rajztanár
Kaspar Franz Sambach [1715–1795] festő
fia, Johann Christian Sambach [1761–1799]
festő testvére

Sign. 1/c
p. 293
1767. május
„Sambach Carol(us):
des oberen [Sambach Christian] bruder:
freq: in Majo (!) 1767”

Bibl. *Th-B* 29 (1935) 372 (Christian
Sambach szócikkében említve).

Nr. 794
„Sauvage, Karl” [sz. Lüttich, Belgium]
feltehetően Jean Pierre Sauvage
[Luxemburg 1699 – 1780 Brüsszel] festő
rokona

Sign. 1/b
fol. 106r
1750. március 21.
„Sauvage, Carolus
von Littig,
dermahlen beÿ H(ern) Feuerwari im
großen Haaßen hauß in der Carner
Strassen.
21. Martÿ A(nn)o 1750.“

Sign. 1/a
Vierzehendes Alphabet, 1750
p. 305
1750. március 21.
„Sauvage Carol(us)
von Lütich,
l: in großen Haasen H(aus): in d(er)
Carntnerstraß(e) beÿ H(ern) Ferarj,
21 Martÿ 1750“

Nr. 795
„Saxel, Joseph Valentin“ [sz. Sterzing,
Bozen, Dél-Tirol] szobrász

Sign. 1/a
Sechzehendes Alphabet, 1752
p. 346
1752. október 17.
„Saxel Jos(ephus): Valentin(us):
von Störzing aus Tÿrol, ein bildhauer beÿ
Ant(onius): Moll
in Mazellisch(em) H(aus): auf dem Graben
17 oct(obris): 1752“

Nr. 796
„Schanz, Franz Ferdinand“ [sz. Bécs]
festő

Sign. 1/a
Drittes Alphabet, 1733 bis 1736
p. 111
[1733 ?]
„Schanz Fran(ciscus):
ein Wiener,
L: im Berghof auf dem neu(en) Marckt beÿ
H(ern) Ablaßer Mahler,
z:
[1733 ?]“

Sign. 1/b
fol. 8v
1738. október 6.
„Schanz, Franz Ferdinand
gebirgig von Wien, Ein Maller,
logiert zu Mariä Hilff beim 3 Hackhen
den 6: dito [ockdober] 1738“

Sign. 1/a
Fünftes Alphabet, 1738
p. 163
1738. október 6.
„Schanz Fran(ciscus): Ferd(inandus):
von Wienn, Mahler,
l: auf dem Salzgrieß im haußwurstischen
Haus
z:
d(en) 6 8b(ris) 1738“

Sign. 1/a
Sechstes Alphabet, 1739
p. 179
1739. december 1.
„Schanz Fran(ciscus):
von Wienn, ein Mahler, Tischlers Sohn,
l: zu M: Hülf beÿ d(en) 3 Hacken
NB ist auch vor ein(em) Jahr
eingeschrib(en)
z:
d(en) 1 xb(ris) 1739“

Irod. *Mansfeld* 1938, 121.

Nr. 797
„Schelchshorn, Johann“ [sz. Sterzing,
Bozen, Dél-Tirol] szobrász

Sign. 1/c
p. 278
1754. december 27.
„Schelchshorn Joan(nes):
von Sterzingen aus Tÿrol Bildhauer beÿ
H(ern) Moll
27 xb(ris) 1754“

Nr. 798
„Scherz, Franz Joseph“ [sz. Brünn]
szobrász

Sign. 1/a
 Zehentes Alphabet, 1743
 p. 245
 1743. december 9.
 „Scherz Fran(ciscus): Jos(ephus):
 von Brinn, Bildhauer, in Cond(ition): beÿ
 H(erm) Moll,
 poß:
 d(en) 9 xb(ris) 1743“

Nr. 799 Schinnagl, Franz [sz. Bécs] tájképfestő Maximilian Joseph Schinnagl [Burghausen a. d. Salzach 1697 – 1762 Bécs] tájképfestő fia

Sign. 1/b
 fol. 97v
 1749. október 6.
 „Schinagl, Frantz
 mahlers Sohn gebührtig zu Wien,
 wohnhaft beÿ 3 Lauffern auf dem Maria
 Hilffer grundt.
 6. octob(ris) 1749“

Sign. 1/a
 Dreÿzechendes Alphabet, 1749
 p. 287
 1749. október 6.
 „Schin(n)agl Fran(ciscus):
 von Wienn, Landschaftmahlers-S(ohn):,
 l: beÿ den 3 Lauffern auf dem Mar: Hülffer-
 grund.
 6 oct(obris). 1749“

Bibl. Th-B 30 (1936) 83.

Nr. 800 Schinnagl, Leopold [Bécs 1727 – 1762 Bécs] történeti festő Maximilian Joseph Schinnagl [Burghausen a. d. Salzach 1697 – 1762 Bécs] tájképfestő fia

Sign. 1/b
 fol. 70v
 1742. november 12.

„Schinagl, Leobolt,
 v(on) Wienn Ein Mallers Sohn,
 d(er) Zeit beÿ H(err)n. Maronni Maller
 wohnhaft im weissen Stern hind(er) d(er)
 grossen briß od(er) 3 weissen lilien
 den 12d(en) dito [Nouember] 1742“

Sign. 1/a
 Neuntes Alphabet, 1742
 p. 229
 1742. november 12.
 „Schinnagl Leopold(us),
 von Wienn, Mahlers Sohn, und Jung beÿ
 H(erm) Marron Mahlern,
 z:
 12 9b(ris) 1742“

Bibl. Th-B 30 (1936) 83. – Hajdecki 1908,
 112/7620. A forrásszövegben említett
 Leopold Maronra ld. Nr. 358.

Nr. 801 Schinnagl, Maximilian [Bécs 1732 – 1800 Bécs] festő Maximilian Joseph Schinnagl [Burghausen a. d. Salzach 1697 – 1762 Bécs] tájképfestő fia
--

Sign. 1/b
 fol. 92r
 1749. április 28.
 „Schinnagl, Maximilian
 ein Sohn der herrn Maximilians Schinnagl
 mahlers,
 wohnhaft beÿ 3 Lauffern auf dem Maria
 hilffer grundt.
 28 April A(nn)o 1749“

Sign. 1/a
 Dreÿzechendes Alphabet, 1749
 p. 286
 1749. április 28.
 „Schin(n)agl Maximil(ian):,
 landschaft-Mahlers S(ohn):,
 l: beÿ den 3 lauffern auf dem Mar: Hülfer-
 grund.
 28 April 1749“

Bibl. Fuchs 1974, Bd. 4, K19.

Nr. 802
„Schmid, Franz“ [sz. Prága] szobrász

Sign. 1/c
p. 296

1771. március 8.

„Schmid Fran(ciscus):
von Prag, Bildhauer, bey H(erm) Tabotta.
8 Martii 1771“

Nr. 803
„Schneider, Joseph“ [sz. Bécs] szobrász

Sign. 1/b

fol. 83v

1744. április 27.

„Schneider Joseph
hier gebohren sein Vatter ist Kutscher bey
Hoff. Lehmet die Bildhauer Kunst bey
H(erm) Hillerbrand (!)
auff der Landstras beym Hirschen
wohnhafft.
den 27. April 1744.“

Sign. 1/a

Elftes Alphabet, 1744

p. 259

1744. április 27.

„Schneider Jos(ephus);
von Wienn, lehrjung bey H(erm):
Hillebrand bildhauer
auf d(er) Landstraß(e), sein Vater ist hof-
Kutscher
z:
27 Apr(il): 1744“

Bibl. A forrásban említett Johann Georg
Hillebrand városi szobrászra (Mindelau
1697–1747 Bécs) ld. *Hajdecki* 1908, 105/7492,
355/13176, 356/13203, 388/14152.

Nr. 804
„Schwarz, Johann Karl“ [sz. Grottau]
festő

Sign. 1/c
p. 296

1770. november 7

„Schwarz Joan(nes): Carl
von Krotau aus Böhmen, Mahler bey
H(erm) Auerbach
den 7 9b(ris) 1770“

Nr. 805
Schweigl (Schweigel), Thomas Stefan
[Brünn 1743 – 1814] szobrász

Andreas Schweigl [1735–1812] szobrász
testvére

Sign. 1/c

p. 291

1764. június 18.

„Schweigel Thomas,
von Brünn, bildhauer, bey H(erm) Tabotta
in Condition,
18 Junii. 1764“

Bibl. *Th-B* 30 (1936) 373 (Andreas
Schweigel szócikkében említve); *Umění
baroka na Moravě* 1996, 106; *Stehlík* 2002,
326.

Nr. 806
Scopoli (Scopuli), Franz Anton [Trento
1725 – 1785 Bécs] festő

Sign. 1/b

fol. 101v

1749. november 26.

„Scopuli, Frantz Antoni
mahler, gebührtig aus Tirol vom Trient
wohnhafft auf dem saltz gries bey Herrn
Unterberger mahlern.
26 Novemb(ris) A(nn)o 1749“

Sign. 1/a

Dreÿzechendes Alphabet, 1749

p. 287

1749. november 26.

„Scopuli Fran(ciscus): Ant(onius):
von Trient, ein Mahler,
1: auf dem Salzgrieß bey H(erm)
Unterberger
26 9b(ris) 1749“

Irod. Fleischer 1931, 12/16 (csak 1/a).
 Bibl. Th-B 30 (1936) 400 (Anton Scopoli).
 – Fleischer 1931, 12; Cerny 1978, 21; Garas
 1992, 416; Kronbichler 1992, 46; Hosch 1994,
 70; Kronbichler 1995a, 45.

Nr. 807

Seegen, Johann (Matthäus)
 Bartholomäus [Bécs 1721 – 1804 Bécs]
 szobrász

Franz Xaver (Martin) Seegen [1723–1789]
 szobrász testvére

Sign. 1/b
 fol. 115r
 1751. július 19.
 „Segen, Bartolomäus,
 Ein Bildhauer von hier
 bey seinem H(ern) Vattern auf dem Neÿ
 Bau im Grotten Thalerischen hauß
 19. Julÿ A(nn)o 1751”

Sign. 1/a
 Fünfezhendes Alphabet, 1751
 p. 323
 1751. július 19.
 „Segen Bartholomäus
 ein Bildhauer,
 l: bey sein(em) Vatern auf dem Neubau in
 Krottenthaler(ischem) H(aus):
 19 Julii 1751”

Bibl. Th-B 30 (1936) 426 (testvére, Franz
 Xaver Seegen szócikkében említve); *Heiden-
 Kopf* 2007, 132, 134, 138/38. j.

Nr. 808

Seidel, Christoph Wilhelm [sz. Boroszló,
 † 1761 Boroszló] arcképfestő

Sign. 1/a
 Andertes Alphabet, 1730 bis 1733
 p. 58
 1730/1733
 „Seidel Christoph Wilh(elm):
 von Breßlau”

Bibl. Th-B 30 (1936) 456. – Garas 1992, 410;
 Hosch 1994, 34 (Georg Wilhelm Seidel).

Nr. 809

„Seybold, Johann Michael” [sz. Mainz]

Christian Seybold [Mainz 1697 (?) – 1768
 Bécs] arcképfestő unokaöccse

Sign. 1/b
 fol. 162v
 1757. augusztus 5.
 „Seboth Johann Michael,
 von Mayntz gebürtig
 dermahlen beÿm H(ern) Vettern in der
 Lehr,
 im Freÿhauß auf der Leimgruben
 5. Augusti 1757”

Sign. 1/c
 p. 286
 1757. augusztus 5.
 „Seybold Ioan(nes): Mich(ael):
 aus dem Eichsfeld, Tischlers S(ohn):
 Vötter des H(ern) Seybold auf der
 Laimgrub(e)
 5 Aug(usti). 1757”

Nr. 810

Sigrist, Franz (Anton), ifj. [Augsburg
 1758 vagy 1760 – 1836 Bécs] festő

Franz Sigrist [1727–1803] festő fia

Sign. 1/c
 p. 298
 1772. október 31.
 „Sigerist Fran(ciscus):
 Sohn des Sigerist
 l: auf dem Neubau beÿm Kranz
 31 Oct(obris). 1772”

Sign. 2
 fol. 21r
 1772. október 31.
 „Sigrist [lapszélre beszúrva: Franz]
 eines Mahlers Sohn
 auf dem Neubau beÿm Grün-Krantz
 31. Octobris An(n)o 1772”

Sign. 2
fol. 82r
1788. február 29.
„Sigrist: Franz:
28 Jahr alt, ein Mahler von Wien,
wohnt auf dem Neubau beim grossen
Fischzug Nro 127
29 Februar 1788”

Irod. *Matsche-von Wicht* 1977, 185, XXIX,
190, XLVII.
Bibl. *Th-B* 31 (1937) 18 (az apa, Franz
Sigrist szócikkében). – *Fuchs* 1974, Bd. 4,
K51. (Franz Sigrist d. J.); *Matsche-von Wicht*
1977, 14, 155–156, 183 (születési adat: 1758)
190 (beiratkozási adat, 1788: 28 évesnek
mondja magát).

Nr. 811 Sigrist, Ignaz talán Franz Sigrist [1727–1803] festő fia
--

Sign. 2
fol. 58r
1782. július 17
„Sigrist: Ignaz:
dessen Vater ein Maler,
wohn(ha)ft auf dem Neubau bei dem
grünen Kranz N: 100.
17. July [1782”

Irod. *Th-B* 31 (1937) 18; *Matsche-von Wicht*
1977, 190, XLIV.
Bibl. *Th-B* 31 (1937) 18 (az apa, Franz
Sigrist szócikkében). – *Fuchs* 1974, Bd. 4,
K51; *Matsche-von Wicht* 1977, 14–15, 155,
158.

Nr. 812 „Stahel, Matthias” [sz. Klosterneuburg]
--

Sign. 1/a
Zehentes Alphabet, 1743
p. 244
1743. február 3.

„Stahel Mathias,
von Klosterneuburg, Laquais-Sohn,
Logierte damals auf d(er) Laimgrub(e) im
weißen Rößl bey seinem Vatern, aniezo
aber bey H(erm): Kobler, Portrait Mahler,
z:
den 3 Feb(ruarii). 1743”

Bibl. A forrásszövegben szereplő kamarai
festő, Johann Peter Kobler von Ehrensorg
(1713 – 1764 Bécs) működésének irodalmát
ld. a Nr. 728. tételben.

Nr. 813 Stipperger, Anton, ifj. [sz. Bécs, † 1824] festő, rézmetsző id. Anton Stipperger [sz. Bécs, † 1783 után Bécs (?)] festő fia

Sign. 2½
fol. 1r
1766. július 1.
„Stiberger, Antonj
gebirtig von Wien, Mahler
den 1 July 1766”

Irod. *Lützow* 1877, 148; *Th-B* 32 (1938) 65.
Bibl. *Th-B* 32 (1938) 64.

Nr. 814 Tabota, Lorenz [sz. Bécs] szobrász Anton Tabota [1724–1776] szobrász testvére
--

Sign. 1/a
Siebenzehendes Alphabet, 1753
p. 364
1753. november 2.
„Tabotta Laurent(ius):
von Wien, Bildhauer,
l: bey seinem brud(er) in der Favoriten
2 9b(ris) 1753”

Irod. *Th-B* 32 (1938) 388; *Jávor* 1990, 213/12. j.
Bibl. *Th-B* 32 (1938) 388; *Kábdébo* 1880, 38;
Jávor 1990, 213/12. j.

Nr. 815
„Tabota, Wenzel“ [sz. Bécs] rajzoló,
szobrász (?)

Sign. 2½
fol. 4v
1769. február
„Tabotā, Wenzel
Wien Zeichner
Feb(ruar) [1]769“

Nr. 816
„Tanzel, Anton Georg“ [sz. Bécs] szobrász

Sign. 1/c
p. 325
1755. március 8.
„Tanzel Ant(oni)us: Georg(ius).
von Wien, Bildhauer,
l: beÿ H(erm) Tabotta
8 Martii 1755“

Nr. 817
Thenny, Joseph [Bécs 1725 – 1749 Bécs]
szobrász
Johann Thenny [Burgeis bei Marienberg,
Tirol 1688 – 1754 Bécs] szobrász fia

Sign. 1/b
fol. 27v
1739. június 30.
„Dhenneÿ, Joseph
gebirgig von Wienn Ein Jung will zeichnen
lehren, dessen H(erm) Vatter burgerlicher
bilthauer
logiert in d(er) leobolt statt in gollten
brunn.
den 30den Junÿ 1739“

Sign. 1/a
Sechstes Alphabet, 1739
p. 180
1739. június 30.
„Thenneÿ Jos(ephus),
von Wienn, Bildhauers S(ohn):
L: in d(er) Leop. St. beÿm golden(en)
Brunn,

z:
d(en) 30 Jun(ii): 1739“

Irod. *Mansfeld* 1938, 125.
Bibl. *Th-B* 32 (1938) 595 (mint Johann
Thenny szobrász segéde Bécsben és vsz.
fia). – *Hajdecki* 1908, 392/14272 („Joseph
Deny Bildhauergesell“ 1749-ben, 24 éves
korában meghal). Johann Thenny adataira:
Hajdecki 1908, 102/7426, 104/7464, 204/9272;
Schoen 1930a, 131, 133 (források).

Nr. 818
Träger, Wolfgang [Alt Zedlisch 1714 (?) –
1763 Kremsier] szobrász

Sign. 1/b
fol. 111v
1750. december 22.
„Träger, Wolfgang
Ein Bildhauer von Alten Zetlitz aus
Böhmen gebürtig
dermahlen bey H(erm): Schledere(r):
22. Decembr(is) A(nn)o 1750.“

Sign. 1/a
Vierzehendes Alphabet, 1750
p. 307
1750. december 22.
„Träger Wolfgangus
von Alten Zetlitz aus Böhmen, ein Bildhauer
in Cond(ition): beÿ H(erm) Moll
22 xb(ris) 1750“

Bibl. *Kábdébo* 1880, 37; *Wagner* 1967, 422;
Cerný 1978, 21; *Umění baroka na Moravě*
1996, 93, 107, 435, 438.

Nr. 819
Unterberger, Christoph [Fleimstal 1732 –
1798 Róma] festő, freskó- és oltárképfestő
Michael Angelo Unterberger [1695–1758]
festő unokaöccse

Sign. 1/a
Sechzehendes Alphabet, 1752
p. 347
1752. július 12.

„Unterberger Christoph,
ein Mahler von Fleims aus Tÿrol
l: beÿ sein(em) H(ern) Vöttem Rector d(er)
Academie
12 July 1752”

Bibl. *Th-B* 33 (1939) 580–581. – *Noack* 1907, 422, *valamint passim*; *Noack* 1927, Bd. 2., 608; *Schöny* 1970, 88; *Egg* 1972, 244; *Michel* 1972, 175–197; *Rasmo* 1977, 19–21; *Baum* 1980, 724; *Kat. Tirolische Nation* 1984, 366–369; *Mich* 1986; *Garas* 1992, 420; *Kronbichler* 1992, 45; *Kat. Barokk Közép-Európában* 1993, 378–379; *Hosch* 1994, 70; *Seisenbacher* 1995; *Kronbichler* 1995a, 44; *Röttgen* 1998, 222–241; *Garas* in: *Summary Catalogue Budapest* 2003, 134–135; *Kronbichler* 2007a, 140, 145, 166; *Neuwirth* 2007a, 222, 229.

Nr. 820
Unterberger, Martin [sz. Fleimstal, Tirol] oltárképfestő
valószínűleg Michael Angelo Unterberger [1695–1758] festő rokona

Sign. 1/a
Neuntes Alphabet, 1742
p. 230
1742. október 5.

„Unterberger Martin(us),
von Fleinz (!) aus Tÿrol, Jung beÿ H(ern):
Angelo Unterberger,
l: auf dem Salzgies im Englischen Gruß,
z:
d(en) 5 octo(bri)s: 1742”

Irod. *Gutschi* 1992, 64; *Kronbichler* 1995a, 250.
Bibl. *Th-B* 33 (1939) 583; *Gutschi* 1992, 56;
Kronbichler 1995a, 44.

Nr. 821
Urlaub, Georg Anton [Thüningersheim 1713 – 1759 Würzburg] festő
Georg Sebastian Urlaub [1685–1763] festő fia, Johann Georg Urlaub [sz. 1722.] festő testvére

Sign. 1/a
Viertes Alphabet, 1736 bis 1738
p. 146
1737. november 26.
„Urlaub Georgius Antoni(us),
von Würzburg ein Mahlers Sohn,
z: nach d(em) leb(en)
d(en) 26 9b(ri)s 1737”

Sign. 1/a
Fünftes Alphabet, 1738
p. 164
„Urlaub Georgi(us)
von Würzburg, ein Mahler
z:
d(en) 9 Jun(ii) 1738”

Irod. *Mansfeld* 1938, 125; *Knott* 1978, 88/39. j.
(mindkét bejegyzést közli).
Bibl. *Th-B* 33 (1939) 595–596. – *Knott* 1978;
Hosch 1994, 45, 48; *Kat. Urlaub* 1996.

Nr. 822
Urlaub, Johann Georg [sz. Thüningersheim 1722] festő
Georg Sebastian Urlaub [1685–1763] festő fia, Georg Anton Urlaub [1713–1759] festő testvére

Sign. 1/b
fol. 30v
1739. október 5.
„Urlaub, Johan Georg
gebirgig auß Francken v(on). Dingesheim
ein Maller will zeichnen dessen Vatter auch
ein Maller daselbst,
logiert [olvashatatlan rövidítés] in der
Singer Strassen im Neubeyrischen Haus in
4(tem) Stock
den 5d(en) dito [october] 1739”

Irod. *Mansfeld* 1938, 125.
Bibl. *Knott* 1978, 6, 87/28. j. (Georg Johann
Urlaub, sz. 1722); *Kat. Urlaub* 1996, 18, 22,
28 (Johann Georg Urlaub).

Nr. 823
„Wagner, Johann” [sz. Ostrau,
Morvaország] szobrász

Sign. 1/c
p. 347
1755. június 10.
„Wagner Joannes,
von Oderau (!) aus Mähren, bildhauer bey
H(erm) Leithner
10 Junii 1755”

Sign. 1/c
p. 349
1756. november 3.
„Wagner Joan(nes):
von Ostrau aus Mähr(en), Bildhauer
l: in d(er) Jos: St: bey H(erm) Segen
3 Nov(embris) 1756”

Nr. 824
„Waldboth, Joseph” [sz. Gröden, Dél-
Tirol] szobrász

Sign. 1/a
Siebenzehendes Alphabet, 1753
p. 365
1753. október 14.
„Waldboth Jos(ephus):
von Grögen (!) aus Tÿrol, Bildhauer, bey
H(erm) Moll
14 oct(obris): 1753”

Nr. 825
„Weikert (Weickert), Georg” [sz. Bécs
1774]
Johann Georg Weikert (Weickert)
portréfestő [Bécs 1743/1745 – 1799 Bécs]
fia

Sign. 2
fol. 79r
1787. november 1.
„Weikert: Georg:
13 Jahr alt, von Wien, Portrait-Mahlers-
Sohn
auf der neuen Wieden Nro 124
1 9bris 1787”

Nr. 826
Weirötter, Franz Edmund [Innsbruck
1733 – 1771 Bécs] tájképfestő, grafikus

Sign. 1/b
fol. 115v
1751. augusztus 22.
„Weyrote Franciscus Edmundus und
Kienast Josephus,
beyde Mahler aus Tirol von Inspruck
gebürtig,
dermahlen in Condition bey H(erm)
Kessler,
zur Arch.
22. August 1751.”

Sign. 1/a
Fünfzehendes Alphabet, 1751
p. 325
1751. augusztus 22.
„Weyrotter Fran(ciscus):
Mahler von Insprug in Cond(ition): bey
H(erm) Kessler
22 Aug(usti): 1751”

Irod. Winterberg 1998, 6/18. j. (téves, 1755-
ös évvel az egyébként azonos szövegű
bejegyzés).
Bibl. Th-B 35 (1942) 309. – Wagner 1967, 32,
418; Egg 1972, 222, 232; Baum 1980, 738–739;
Kat. Maulbertsch 1996, 384–385; Winterberg
1998, Kronbichler 2007a, 153. A beiratkozás
szövegében szereplő Joseph Kienast-ra
nincs egyéb adat.

Nr. 827
Winterhalder (Winterhalter), Johann
Michael [Vöhrenbach 1706 – 1758
Vöhrenbach] szobrász
Joseph Winterhalder [1702–1769] szobrász
testvére

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1726 bis 1728
p. 26
1726/1728
„Winterhalter Ioannes
aus dem Schwarzwalt”

Sign. 1/a
Erstes Alphabet, 1728 bis 1730
p. 27
1728/1730
„Winterhalter Ioan(n)es Michael
aus dem Reich“

Irod. Mansfeld 1938, 127; Dachs 1998, 130,
142/19. j. (beiratkozása „1726 bis 1728“),
142/20. j. (beiratkozása „1728 bis 1730“).
Bibl. Th-B 36 (1947) 84. – Schöny 1970,
83; Hosch 1996, 57 (beiratkozási adatként
csak „1728 bis 1730“); Dachs 1998; Kleiser–
Wörgötter 2009, 220–224; Valeš 2009, 69; Kat.
Maulbertsch–Winterhalder 2009,
247.

Nr. 828 „Zehetner, Hubert“ [sz. Bécs] festő feltehetően Martin Sebastian Zehetner [működött Eszterháza, 1756 k.] fia

Sign. 1/b
fol. 131v
1753. október 26. (!)
„Zehetner Hubert(us)
Mahlers Sohn
in Eissenhuterischen (Haus) in der Singer
Strassen wohnhaft.
26 Octobr(is) 1753“

Sign. 1/a
Siebenzehendes Alphabet, 1753
p. 366
1753. október 25. (!)
„Zehetner Hubert(us)
von Wien, burg(erlichen) Mahlers S(ohn):
w(ohnt): im eisenhutischen H(aus): in der
Singerstraß(e)
25 oct(obris): 1753“

Sign. 2½
fol. 2r

1767. január
„Zehetner, Hubert
Wien Maler
Janu(ar) 1767“

Bibl. Martin Sebastian Zehetnerhez: Garas
1955, 264; Buzási 2013, 11.

Nr. 829 „Zehetner, Joseph“ [sz. Bécs] festő talán Martin Sebastian Zehetner [működött Eszterháza, 1756 k.] fia vagy rokona
--

Sign. 2½
fol. 2r
1767. január
„Zehetner, Joseph
Wien Maler
Janu(ar) 1767“

Nr. 830 „Zehetner, Martin“ feltehetően Martin Sebastian Zehetner [működött Eszterháza, 1756 k.] fia
--

Sign. 2
fol. 6v
1767. október 5.
„Zehetner Martin
Burger(lichen) Mahlers Sohn
in Eissenhutischen Hauß in der Singer
Straßen
5. Octobr(is) A(nn)o. 1767“

Sign. 1/c
p. 373
1767. október 5.
„Zehetner Martin,
burg(erlichen) Mahlers S(ohn): von der
Schülerstrass(e)
den 5 oct(obris): 1767“

A korábbi adattárakban téves születési hely alapján említve / In den früheren Verzeichnissen mit falschem Geburtsort erwähnte Künstler

Nr. 831
Bauer, Anton [sz. Eichstadt, Frankföld]
szobrász

Sign. 5
Protokoll 1794–1808
p. X, 1798.
1776. október 29.

„Bauer Anton
[Alter] 21 [Kunstfach] Bildhauer
[Vaterland] von Eichsteudt in Franken
[Religion] Katholisch [Eintritt] 29ten
October 1776.”

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 7
1776

„Bauer Anton
[Alter] 21 [Kunstfach] Bildhauer
[Geburtsort] von Eichstätt [Religion]
Katholisch
[Eintritt] seit 1776”

Sign. 3
Namensregister 1787–1807
p. 5
1801

„Bauer Anton
[Kunstfach] Bildhauer [Geburtsort] von
Eichstätt [Eintritt] seit 1801”

Sign. 12
Protokoll 1810–1812
p. 3
1801

„Bauer Anton
[Vaterland] Eichstätt [Alter] 32 [Eintritt]
[1]801 [Hauptkunstfach] Bildhauer”

Irod. *Fleischer* 1935, 29.
Bibl. *Aggházy* 1959, 168.

Megj. *Fleischer* Gyulánál származási helyként Kismarton szerepel 1799. évi beiratkozással. Ezt adja meg a Gundel-díjat elnyert növendékek listája is az 1801. évből. Ugyanakkor a fenti névkönyv-bejegyzések, különösen a Sign. 5, egyértelműen közlik, hogy a növendék a felső-bajorországi Eichstättből származott, vagyis a Gundel-díj nyerteseinek összeírása – amire *Fleischer* hagyatkozott – tévesen szerepelteti születési helyként Kismartont.

Nr. 832
Ost, Benedikt

Sign. 2
fol. 36r
1775 október 26.

„Ost: Benedikt:
dessen Vater bey dem verstorbenen Graf
Ullenfild Hauß Hofmeister gewesen,
wohnhaft auf der hohen brucken im
baderischem Haus in 1ste(m) Stock.
26. october 1775”

Irod. *Kissné Bognár* 2004, 317/5825.
Megj. *Kissné Bognár Krisztina*
hivatkozásában a növendék mint Budán
született („sz: Ofen”) szerepel, amit a forrás
nem tartalmaz, ahogyan nem tudunk más
olyan adatot sem, ami alapján indokolt
lenne a bejegyzés közlése a források I. vagy
II. csoportjában.

Nr. 833
Spörrik, Christoph [sz. „Deinitz”) festő

Sign. 2½
fol. 6r
1770. október

„Spörrik, Christoph
Deinitz Maller
Octob(er) [1]770”

Irod. *Fleischer* 1935, 86.

Bibl. *Pataky* 1951, 223 (körmöcbányai festőnek mondja); *Garas* 1955, 252 (Körmöcbányáról).

Megj. *Fleischer* Gyula téves meghatározással Körmöcbányát adja meg származásként. A forrásban szereplő helység helyes olvasata Deinitz, amely vagy a Mecklenburg-Schwerinben lévő akkori helységgel vagy a csehországi Teinitz an der Sasau várossal azonos.

A beiratkozási protokollumokban nem szerepelnek / *In den Aufnahmsprotokollen nicht erwähnte Künstler*

Nr. 834

Ham József [sz. Kismarton 1750] szobrász szobrász fia, Kismartonból.

Fleischer szerint beiratkozik: 1774.

Irod. *Fleischer* 1935, 48; *Kissné Bognár* 2004, 317/5816.

Megj. Harald Prickler legújabb életrajzi összeállítása (*Prickler* 2013, 42) szerint Joseph Ham szobrász Johann Jakob Ham [1720/21–1780] szobrász fia és Johann Georg Ham [1748–1828, Nr. 183] testvére volt. A *Fleischer* Gyula és *Kissné Bognár* Krisztina által hivatkozott matrikula-bejegyzés nem került elő, és József keresztnévvel a megadott időből nem tart számon Ham (Hamm, Hahm) nevű szobrászt az akadémiai névkönyvek anyagát felölelő, 1900/1901-ben készült, alfabetikus „Gesamtindex” sem.

Nr. 835

Oeser (Eser) Ádám Frigyes [sz. Pozsony 1717] festő

Fleischer szerint beiratkozik: 1732.

Irod. *Fleischer* 1935, 72; *Kissné Bognár* 2004, 310/5646.

Megj. *Fleischer* hivatkozásának alapja a Karl von Lützow (*Lützow* 1877, 24–25, 147) akadémia történetében megjelent rövid adatsor, amely a más forrásból (ld. alább Hagedorn) tudottan abszolválta akadémiai évek adatait nem említi, csupán Oeser 1735-ben elnyert akadémiai díjáról szól, az első díjosztás hivatalos és Wurzbachtól

ismert anekdotikus részleteivel. A bécsi tanulmányokra a festőt személyesen ismerő Christian Ludwig von Hagedorn a támpont (*Chr. L. Hagedorn, Lettre à un Amateur de la Peinture ... Dresde 1755, 330–331*), aki hét év akadémiai képzésről, valamint a 18 éves korban kapott akadémiai díjról ír. Ő tesz említést Oeser mestereként Georg Raphael Donnerről is, akitől további két évig modellálást és az antik művészet tanulságainak alkalmazását sajátította el. Hagedorn kortárs közlését veszi át de Luca (*I. de Luca, Das gelehrte Österreich, Wien 1778*), Füssli (*J. R. Füssli, Allgemeines Künstlerlexikon ... 2. Theil, 5. Abschnitt, Zürich 1810, 984*), Ballus (*P. Ballus, Pressburg und seine Umgebung, 1823, 190*), Wurzbach (Bd. 21, 1870, 16), valamint a festő pályakezdéséről szóló korai írások. A beiratkozás évét egyik sem említi, és nem tud pontos évet a Thieme–Becker–Lexikon bőséges irodalomra támaszkodó szócikke sem (*Th-B* 25, 1931, 571). A *Fleischer*nél szereplő 1732. évi beiratkozás eredetére nem találtam rá sem az irodalomban, sem pedig forrásadatként: a festő neve nem fordul elő a beiratkozás idejének megfelelő Sign. 1/a kötetben, de az akadémiai névkönyvek anyagát felölelő, 1900/1901-ben készült, alfabetikus „Gesamtindex”-ben sem. Ennek ellenére Hagedorn első kézből származó közlése biztos támpont akadémiai tanulmányaira. Oeserről legújabban *Szentesi E.* in MAMÜL LX. Budapest 2011, 173–182.

Nr. 836

Abaffy Tivadar
szobrász Budáról

Irod. *Fleischer* 1935, 27 (tanulmányok:
1787–1791, Gundel-díj: 1790, 1791).

Nr. 838

Wols Ferenc
rajzoló

Irod. *Fleischer* 1935, 96 (tanulmányok: 1781.
november és 1785. október között, Gundel-
díj: 1784).

Nr. 837

Stark Károly
építész, festő

Irod. *Fleischer* 1935, 86 (beiratkozik: 1797,
Gundel-díj: 1799).

Nr. 839

Zinser János
építész

Irod. *Fleischer* 1935, 98 (beiratkozik: 1799,
Gundel-díj: 1801).

III. A forrásokban előforduló növendékek az akadémiai díjak nyerteseinek jegyzékében 1815-ig

III. Die in den Quellen vorkommenden Schüler im Verzeichnis der akademischen Preisträger bis 1815

Udvari díj / Allerhöchster Hof-Preis
(újraindítva 1779-ben)

p. 4
1787

von Landschafts Malern
die Golderne dem Schallhas Carl, geb. in
Wien

p. 5
1789

von den Architecten
die Golderne dem Kuchnel Paul geb. in
Eisenstadt

1792

von den Geschichtæ Malern
die Golderne dem Abel, Joseph geb. in
Oest(erreich). ob der Enns

von den Bildhauern
die Golderne dem Thaler Franz geb. in
Tirol

1794

p. 6

von den Geschichtæ Malern
die Golderne Medaille dem Hess Michael
geb. in Ungarn

von den Architecten
die Silberne dem Fischer Franz, geb. in
Wien
zweite Silberne dem Pollak Michael, geb.
in Wien

von Kupferstechern
die Golderne (dem) Fischer Joseph von Wien

p. 7
1800

von den Landschaften Malern
die Silberne dem Jaschke Franz geb. in
Schlesien

p. 8
1811

Historienmahlerey
Silberne Medaille Johann Höfel von Pest

Bildhauerey
Silberne d^o [Medaille] Joseph Kähsmann
von Wien

Architektur
Silberne d^o [Medaille] Franz Huppmann
aus Ungarn

p. 9
1816

Historienmahlerey
Goldene Medaille Johann Ender von Wien

Bildhauerey
Goldene Medaille Joseph Kähsmann von
Wien
Silberne d^o [Medaille] Anderas Schrott von
Wien

Landschaftsmahlerey
Goldene Medaille Thomas Ender von Wien

A vastag betűvel jelölt növendékek akadémiai tanulmányairól csak a díjazottak jegyzékéből tudunk, beiratkozási adataik nem maradtak fenn. / *Von den akademischen Studien der Schüler mit fett gedruckten Namen wissen wir nur aus dem Namensverzeichnis der Kunstpreisträger, ihre Immatrikulationsangaben sind nicht erhalten worden.*

p. 26
1784

der Zeichner nach Antiken
Ersten: Klimesch Thomas geb. in Mähren
Zweyten: Wols Franz geb. in Ungarn

der Histor. Zeichner
Ersten: Abel Joseph geb. in Linz

Archit(ectur). Zeichner
Ersten: Tenetzký Gabriel geb. in Ungarn

der Landsch(afts). Zeichner
Zweyten: Abel Joseph geb. in Linz

der Kupferstecher
Zweyten: Kiningr Vincenz geb. in Wien

p. 27
1785

der Zeich(ne)r nach Antiqu(en)
Ersten: Abel Joseph geb. in Linz
Zweyten: Merz Johann geb. in Ofen

der Archit(ectur). Zeichn(e)r
Zweyten: Hauczinger Jos(ephus). geb. in Wien

der Kupferstecher
Ersten: Kiningr Vincenz geb. in Wien

1787

der Bildhauer
Ersten: Thaller Franz geb. [nincs kitöltve]

Zeichner des Kopfs
Zweyten: Fischer Joseph geb. in Wien

p. 28
der Zeichner nach Antiken
Zweyten: Abel Joseph geb. in Linz

der Architektur
Ersten: Kühnel Paul geb. Eisenstadt

1789

der Zeich(ne)r nach Antik(en).
Zweyter: Fischer Joseph geb. in Wien

der Zeich(ne)r nach Kopfs
Ersten: Spreng Anton geb. in Wien

p. 29
1790

der Zeich(ne)r nach Antiken
Ersten: Spreng Anton geb. auf der Schwechat

der Bildhauer
Zweyten: Abaffy Theodor geb. in Ofen

der Zeichner der Figur
Zweyten: Spreng Anton geb. in N. Oest.

1791

der Zeich(ne)r nach Antike(n)
Ersten: Hoss Mich(ael). geb. in Erlau

der Bildhauer
Zweyten: Abaffy Theodor geb. in
Ofen

p. 30

der Zeich(ne)r der Figur

Ersten: Spreng Anton geb. auf der
Schwechat

1792

der Bildhauer

Zweyten: Schaller Johann geb. in Wien

der Architect(ur). Zeichner

Zweyten: Felner Joseph geb. in Ungarn

Dritten: Ugray Ladislaus geb. in
Siebenbürgen

p. 31

1793

der Bildhauer

Zweyten: Schaller Johann geb. in Wien

der Zeich(ne)r des Kopfes

Ersten: Kalliauer Anton geb. in Wien

1794

der Bildhauer

Ersten: Kisling Leopold geb. in
Oest(erreich). ob der Enns

der Zeich(ne)r des Kopfes

Dritten: Felsenberg Georg geb. in Ungarn

p. 32

1795

der Bildhauer

Ersten: Schaller Johann geb. in Wien

1796

der Zeich(ne)r nach Antik(en)

Zweyten: Kalliauer Anton geb. in Wien

der Zeich(ne)r der Figur

Zweyten: Ferstler Johann geb. in St. Pölten

der Architect(ur). Zeich(ner)

Zweyten: Müller Daniel geb. in Oedenburg

p. 33

1797

der Zeich(ne)r des Kopfes

Ersten: Peter Anton geb. in Wien

Dritten: Traunfelner Gottfried geb. in Wien

der Architect(ur). Zeich(ner)

Ersten: Kunststäter (sic!) Anton geb. in
Neutra

1798

der Bildhauer

Zweyten: Stukhart Franz geb. in Ungarn

der Zeich(ne)r der Figur

Zweyten: Peter Anton geb. in Wien

p. 34

1799

der Architect(ur). Zeich(ner)

Ersten: Starz [Stark?] Carl geb. in Ungarn

1800

der Zeich(ne)r der Figur

Zweyten: Wittinghof Carl geb. in Presburg

p. 35

1801

der Zeich(ne)r nach Antiken

Zweyten: Peter Anton geb. in Wien

der Bildhauer

Ersten: Bauer Anton geb. in Eisenstadt [Id.
a megjegyzést: Nr. 831]

der Architect(ur). Zeich(ne)r

Zweyten: Zinser Johann geb. in Ungarn

1802

der Zeich(ne)r nach Antik(en)

Zweyten: Peter Anton geb. in Wien

<i>der Zeich(ne)r des Kopfes</i> Ersten: Schorn Jacob geb. in Schemnitz	p. 38 1807
p. 36 1803	<i>der Bildhauer</i> Ersten: Dunasky (!) Laurenz geb. in Ungarn
<i>der Zeich(ne)r der Figur</i> Ersten: Schorn Jacob geb. in Schemnitz	1808
1804	<i>der Zeich(ne)r der Figur</i> Zweyten: Krichuber Johann geb. in Wien
<i>der Bildhauer</i> Zweyten: Kirchmayer Anton geb. in Bayern	p. 39 1809
<i>der Zeich(ne)r der Figur</i> Zweyten: Daffinger Michael geb. in Wien	<i>der Landsch(afts). Zeich(ne)r</i> Ersten: Schabatka Johann geb. in Siebenbürgen
p. 37 1805	p. 40 1811
<i>der Zeich(ne)r der Figur</i> Ersten: Daffinger Michael geb. in Wien	<i>Bey dem Köpfe</i> 1ter Preis Alexander Clarot von Wien
<i>der Landsch(afts). Zeich(ne)r</i> Ersten: Arigoni Anton geb. in Wien	p. 41 1812
1806	<i>Zeichnung nach Antiken</i> 1ter Preis Johann Ender von Wien 2ter Preis Franz Stöber von Wien
<i>der Bildhauer</i> Ersten: Käsmann Joseph geb. in Wien	p. 44 1815
<i>der Zeich(ne)r des Kopfes</i> Ersten: Ehrenreich Abraham geb. in Ofen	<i>Zeichnung nach Antiken</i> 1ter Preis Leopold Kuppelwieser von Wien
<i>der Archit(ectur). Maler</i> Ersten: Philippi Johann geb. in Siebenbürgen	

Rövidítve hivatkozott protokollumok és névjegyzékek

Abgekürzt zitierte Protokolle und Namensregister

Sign. 1/a

Nahmen-Register Aller deren, Welche die von Ihro Röm: Kai: und Kön: Cath: Mai: CAROLO SEXTO Anno 1725 aufgerichtete, Anno 1726 den 20 Aprilis aber das erste Mahl eröffnete Freye Hof-Academie der Mahlerey, Bildhauerey, und Baukunst Frequentirt haben: Zusam getragen Von Leopold Adam Wasserberg: der Academie Secretario, und 1740 angefangen.

- p. 3.: Erstes Alphabet von Anno 1726 bis 1728, 1728 bis 1730.
 - p. 31.: Andertes Alphabet von Anno 1730 bis 1 Octob(ris): 1733.
 - p. 69.: Drittes Alphabet von 1ten Octob(ris). 1733 bis 1 Octob(ris): 1736.
 - p. 127.: Viertes Alphabet von 1 Octob(ris): [1]736 bis 1 Jan(uarii): [1]738.
 - p. 151.: Fünftes Alphabet von 1 Jan(uarii): 1738 bis Ende.
 - p. 167.: Sechstes Alphabet von 1 Januarj 1739 bis Lezten xbris.
 - p. 185.: Siebentes Alphabet von 1 Janu(arii): 1740 bis Lezten xbris.
 - p. 201.: Achtes Alphabet von 1 Janu(arii): 1741 bis Lezten xbris.
 - p. 219.: Neuntes Alphabet von 1 Jan(uarii): 1742 bis lezten xbris.
 - p. 233.: Zehentes Alphabet von 1ten Januarj 1743 bis ult(imi): xbris.
 - p. 249.: Elftes Alphabet von 1 Januarj 1744 bis ult(imi): xbris.
 - p. 265.: Zwölftes Alphabet von 1ten Januarj 1745 bis ult(imi): xbris ejusdem.
 - p. 272.: Dreßzechendes Alphabet von 11ten Martj bis lezten xbris 1749.
 - p. 293.: Vierzehendes Alphabet von 1ten Januarj bis lezten Decembris 1750.
 - p. 311.: Fünfzehendes Alphabet von ersten Januarj bis Lezten Decembris 1751.
 - p. 329.: Sechzehendes Alphabet von ersten Januarii bis lezten Decembris 1752.
 - p. 349.: Siebenzehendes Alphabet von 1ten Januarii bis lezten Decembris 1753.
- [366 pag.]

Sign. 1/b

Aufnahms-Protokoll für die academischen Schüler vom Jänner 1738 bis Juli 1765.
[187 fol.]

Sign. 1/c

Namen-Register aller derjenigen, welche von 1 Januarj 1754, die k: k: Academie der Mahler- Bildhauer- und Baukunst zu frequentieren, eingeschriben worden (1772-ig).
[386 pag.]

Sign. 2

Aufnahms-Protocoll für die academischen Schüler vom Juli 1765 bis Juli 1795.
[118 fol.]

Sign. 2½

Protokoll Jener Schüler, welche in der k. k. Kupferstecher-Akademie-Zeichner aufgenommen worden sind vom Jahre 1766 bis 1784 dann vom Jahre 1805 bis 1845
[a jegyzék maga 10 fol.].

Sign. 3

Namen Verzeichniß. Deren die Accademie bildender Künste in der Mahler – Bildhauer – und Landschafts Schulle frequentirenden Schülern. 1787 – 1807

[138 fol.]

Sign. 4

Alphabetisches Nahmenn Register, derjenigen Schüler welche in dem Academischen Prothocoll bey dem Model und Antiken eingetragen sind. Von Jahr 1794.

[251 pag.]

Sign. 5

Prothocoll der bey dem Modell und Antiken in der Schule der Mahlerey der k. k. vereinigten freyen Accademie der bildenden Künste frequentierenden Schülern vom Jahre 1794–1808.

[36 fol.]

Sign. 6

Protocoll über die academischen Schüler Von anno 1797 bis 1826 mit Meisterrechtswerbern A–U. [a jegyzék maga 4 fol.]

Sign. 7

Prothokoll der die k: k: Akademie der bildenden Künste in Wien frequentirenden Schüler vom Jahre 1797 bis 1850.

S. 423: Folgende besuchen die Schule nur in den Nachtstunden und in Sommer zu den Frühstunden, sie sind meistentheils in dem alten Protocoll schon eingeschrieben.

[426 pag.]

Sign. 8

Protocoll der Schüler an der Architectur Schule vom Jahre 1801 bis 1818 inclusive und 1819.

[21 pag.]

Sign. 9

Protokoll der Sontägl: frequentirenden Schüler der k: k: Erzverschneidungs-Schule vom Jahr [1]805 bis 1820

[77 pag.]

Sign. 10

Protokol der Schüler von Landschaftfach 1801

[57 pag.]

Sign. 11

Protokoll Der täglich frequentirenden Schüler der k: k: Erzverschneidungs-Schule vom Jahr [1]806 bis 1818

[60 pag.]

Sign. 12

Protocoll. Schülerliste vom Jahre 1810–1812

[61 fol.]

Akademische Preise 1787–1945.

[289 pag.]

Személynévmutató a forrásokhoz

Personenverzeichnis zu den Quellen

A számok tételszámok. A félkövér a beiratkozott növendéket, a normál a forrás szövegében szereplő személyt jelzi.

Die Zahlen sind Postennummer. Der fett gedruckte Name bezeichnet den immatrikulierten Schüler, der Name der Person im Quellentext wird normal gedruckt.

A

Abaffy Tivadar 836
Abeancour, Franz d' 1
Abel, Joseph 2
Abel, Melchior 2
Ablasser, Joseph, ifj. 689
Ablasser ld. még Oblasser
Adrian, Franz 3
Aigen, Karl Joseph 690
Ajtai, Michael David 4
Alama, Vinzenz 148
Allauda, Christian 5
Allio, Franz 691
Allio, Franz Andreas 6
Allio, Johann Baptista 692
Allio, Paolo II. 693
Altomonte, Andreas Felix 7
Altomonte, Bartolomeo 8
Amerling, Franz Xaver 694
Amptler (titkár) 113
Angst, Ernst Friedrich 9, 10
Angst, Johann 10
Anreitter (Anreiter), Franz 695
Arnaldin, Frau (lovázmesterné) 649
Arrigoni, Anton 11
Assner, Johann 12
Assner, Franz 13
Assner, Leopold 13, 14
Auerbach, Anton Ulrich 15
Auerbach, Christian 16
Auerbach, Friedrich 696
Auerbach, Johann Baptist 15
Auerbach, Johann Karl 17, 218, 791, 804
Auerbach, Joseph 697
August (Auguszt), Emerik 18
August, Johann 19
Aust, Johann Augustin 20

B

Baader (könyvkereskedő) 97
Bachmann, Kaspar 21
Bachmayer, Kaspar 22
Bachmayr, Michael Alexander 23, 334, 625, 702, 709, 732, 738
Bacsó ld. Batso
Bahnhart ld. Ponart
Balassa Ferenc gróf, kamaraelnök 116
Balkay, Paul 24
Ballaban ld. Pallaban
Balutansky (Balutgansky), Michael 25
Barco (Barcko), Innocenz de 26
Barger, Martin 27
Baron, Franz 28
Basile, Vinzenz 698
Batso, Stephan 29
Bauer, Anton 831
Bauer, Michael 30
Baumgartner, Johann Baptist (Pater Norbert) 31
Baussnern, Simon Friedrich von 32
Bayer, Christoph 33
Beadens ld. Bædeus
Bædeus, Simon Siegfried 34, 115
Bedinsky ld. Budinszky
Beller, Jakob 35
Bellinek ld. Gelineck
Benedek, Johann 36
Berger, Franz 699
Bergl, Anton 700
Bergl, Johann Baptist Wenzel 37
Berkény, Johann (János Sámuel) 38
Bernhard, Dominik 39
Beschinger, Karl 20
Besserinchin, Frau 499
Beyer, Wilhelm (Christian Friedrich Wilhelm) 740

Bichler Id. Pichler
 Bidermann, Franz 40
 Bidermann, Joseph 41
 Bimk (Binck), Emerik 42
 Binck Id. Bimk
 Binder, Michael 43
 Binnert, Johann 44
 Biro, Joseph 45
 Bix, Anton 46
 Blaschke, Johann 47
 Blaschke, Joseph 47
 Blaschke, Leopold 48
 Blaschky, Joseph 49
 Bley, Ludwig 50
 Bleyberger, Johann 701
 Blumenfeld, Joseph 51
 Blühm (Bliem), Joseph (?) 219
 Boheziani, Anton de 52
 Bolemány, Johann 53
 Bonhart Id. Ponart
 Bopovsky-Bujak Id. Boyack
 Boyack (Bojovszky), Johann Stephan 54
 Boye, Joseph 55
 Brand, Christian Hilfgott, 56
 Brand, Friedrich August 57
 Brand, Johann Christian 58
 Brandeis, Christoph 702
 Brater, Matthias 59
 Braun, Adam J. 60
 Braun, Anton 61, 62
 Braun, Joseph 61
 Braun, Joseph 63
 Brechler, Franz 64
 Brecklet, Johann 65
 Brenner, Ignaz 66
 Brinnmayer, Herr 480
 Brugger, Andreas 67
 Brunswick Antal 632
 Buchberger, Peter 68
 Budinszky, Johann 69
 Budinszky, Joseph 70
 Bumer 162
 Buya Id. Boyack
 Bürger, Franz 71

C

Calliba (Callibor), Johann 72
 Canton, Franz 704
 Canton, Franz Karl 703
 Canton, Ignaz 704

„Carato“, Herr von 549
 Carfus, Franz 73
 Caspar Id. Kaspar
 Castenauer Id. Kastenauer
 Catzel Id. Katzl
 Charlotte, Prinzessin 224
 Cimbäl, Jakob 74
 Cimbäl, Johann Ignaz 75, 776
 Clarot, Alexander 76
 Clerck, Jakob Friedrich 77
 Colloredo, Fürst 532
 Conrad, Martin 78
 Corradini, Antonio Giovanni Battista 79
 Corradini, Hieronymus 705
 Corradini, Karl 706
 Corradini, Michelangelo 707
 Credisch, Joseph 80
 Cronovetter, Cronevetter Id. Kronovetter
 Croyser Id. Croyher
 Croyher, Karl 81
 Czach Id. Zach
 Czauczik, Joseph 82
 Czeswitz, ezredes 339
 Czetter, Samuel 83

CS

Csárvási, Adalbert 84
 Csaucsánszky, Franz 85
 Cserszki, Andreas 86, 612
 Csórvásky Id. Csárvási
 Csausánszky Id. Csausánszky

D

Daffinger, Moritz Michael 87
 Dalzon, Alois 88
 Dalzon, Franz 88
 Damianovitz, Demetrius 89
 Dälinger, Gottfried 90
 Dälinger, Johann Georg 90
 Dembeczky, Anton, gránátos kapitány 73
 Denezky, Demeczky Id. Tenecky
 Derra, Johann Baptist 91
 Derra, Karl 91
 „Diern“, Herr von 305
 Dietrich, Johann 92
 Dirschitz Id. Türschitz
 Dobenz, Dobens Id. Tobenz
 Dollinger Id. Pollinger
 Domaneck (Domanöck), Anton (?) 764
 Donat, Anton 93

Donat, Johann Daniel 94
 Donner, Georg Raphael 779
 Donner, Ignaz 95
 Donner, Matthäus 96, 295
 Donner, Samuel 97
 Dorffleith, Johann Rochus 98
 Dorffmaister (Dorfmeister), Johann Georg 99, 757
 Dorffmaister (Dorfmeister), Johann Joseph (Johann Evangelist) 708
 Dorffmaister (Dorfmeister), Joseph 100
 Dorffmaister (Dorfmeister), Stephan (István) 100, 101
 Dorffmaister (Dorfmeister), Vinzenz 709
 Dumler, Heinrich 102
 Dunaiszky, Lorenz 103
 Dürschitz, Dörschitz ld. Türschitz

E

Ebner ld. Epner
 Eckhardt, Lorenz 104
 Edelhuber ld. Etelhuber
 Edeskuty, Johann von 105
 Efrem Micu ld. Klein, Ephrem
 Ehrenreich, Abraham (Alexander, Adam, Anton) 106
 Ehrenreich, Elias 106
 Ehrhard (Erhart), Johann Georg 107
 Eigen ld. Aigen
 Einholdt, Franz 710
 Eisert ld. Eysert
 Emrich (Emerich), Joseph 108
 Ender, Johann Nepomuk 109
 Ender, Thomas 109
 Epner, Andreas 110
 Erhart ld. Ehrhard
 Erteli, Paul 111
 Eschenlohr, Franz 112
 Eser ld. Oeser
 Esterházy József gróf, altábornagy 664
 Esterházy fényes Miklós herceg 237, 482, 789
 Esterházy I. Pál Antal herceg 298, 462
 Etelhuber, Sigismund 113
 Eysert, Jakob 114

F

Fábán ld. Stabian
 Fabricius von Hermansfeld 34, 115
 Fabry, Stephan 116
 Fadl ld. Hadl

Faill, Benedikt 117
 Falconer (Falkoner), Franz Xaver 118
 Falconer (Falkoner), Polycarp 119
 Falka (Bikfalvi Falka), Samuel 120
 Fazal (Fasal, Vasal), Joseph, ifj. 626
 Feeg, Franz 121
 Feeg, Johann Georg 122
 Fellner, Joseph von 123
 Felsenberg, Georg 124
 Fendi, Peter 125
 Fengler, Anton 478
 Fernstein, Joseph von 126
 Ferstler, Johann 127
 Fervari (Ferari), Kaspar 128, 794
 Festa, Franz 711
 Festa, Johann Michael ifj. 712
 Festetich III. Pál 604
 Fimbacher (Finbacher), Ferdinand Sebastian 129
 Finck, Joseph 88
 Fischer, Franz 130
 Fischer, Johann 131
 Fischer, Johann Martin 132, 338
 Fischer, Joseph 133
 Fischer, Vinzenz 123, 130, 134
 Fischer, Vinzenz, ifj. 130
 Flamm, Joseph 713
 Fogel ld. Veigel
 Forster, Joseph Ferdinand 135
 Fossati, Davide Antonio 136
 Földvary, Michael 137
 Franck, Lorenz 138
 Freising, Anton 139
 Freudenberg (Freudenberger), Johann Georg 140
 Friderich (Friedrich), Joseph 714
 Friedrich, Karl 141
 Frister, Johann Michael 142
 Fronhoff, Franz 143
 Frühwirth (Frühwürth), Franz 144
 Füg, Samuel 145
 Füssli, Johann Rudolph 146

G

Gabritsch, Johann 715
 Gärtner ld. Gertner
 Galliardi, Gottlieb Anton 147
 Garcia, Ignaz 148
 Gebel, Johann Gottfried 149
 Gedohn, Thomas Friedrich 150

Geisler, Peter 151
 Gelinek, Franz 152
 Gemmel, Franz 153
 Gerbauer, Joseph 127
 Gerhard, Johann Friedrich 154
 Gerlach, Joseph 258, 259
 Gerstner, Joseph 155
 Gertner, Johann Michael 156
 Geutler, Herr 620
 Gfall, Johann 157
 Glikovitsch, Joseph 158
 Glunck (Klunck), Friedrich Anton 716
 Glunck, Johann Baptist, id. 596
 Glunck, Johann Baptist, ifj. 717
 Gode, Joseph 159
 Gode, Ludwig 160
 Goetz ld. Göz
 Goldmann, Karl Joseph 161
 Goldschmidt, Joseph 162
 Gömöry, Joseph 163
 Göstl, Ferdinand 164
 Göz, Franz Joseph 165
 Graf ld. Graß
 Graß, Franz Johann 166
 Graß, Leopold 167
 Grassalkovich II. Antal 382, 694
 Gratschmayer, Johann 718
 Greil ld. Kreil
 Griedl ld. Friedl
 Gries, Ignaz 168
 Grinagel, Johann 169
 Grintzenberger, Joseph 719
 Grossmann, Leopold 170, 720
 Grossmann (Grosmann), Matthias 720
 Grossschmidt, Anton von (Grossschmidt-Róza Antal) 171
 Grossschmidt, Johann von 171
 Gröll ld. Kröll
 Gruber, von, az Udvari Haditanács titkára 66
 Guiducci, Angelo 721
 Gundian (kereskedő) 327
 Gundrich, Joseph 172
 Gusner, Matthias 173
 Gutmann, Johann Georg 722
 Guttenbrunn, Lorenz (Ludwig) 174

H
 Haban, Johann 175
 Habich, Anton 176
 Haderold, Michael Joseph 177

Hadl, Kaspar 178
 Haffner, Johann Michael 179
 Hafner ld. még Hofner
 Hager, Gottfried 180
 Haid, Johann Gottfried 181, 729
 Haim, Moritz 182
 Hainrzi ld. Henrici
 Ham, Johann Georg 183
 Ham József 834
 Hans, Matthias 184
 Harasin (Harazin, Haratin), Augustin 185
 Harsch, General 523
 Hartelmayer, Anton 186
 Hartmann, Joseph 187
 Hattalovics, Joseph Ferdinand 188
 Hauber ld. Haussner
 Haudorn ld. Heudron
 Hauenschild, Friedrich Leopold 189
 Hauerschild ld. Hauenschild
 Hauneschild ld. Hauenschild
 Hauser, Franz 190
 Haussner, Philipp 191
 Hauzinger, Joseph 192, 362, 750
 Hällmayr, Herr 613
 Hebenstreit, Martin 193
 Hebenstreit, Stephan 194
 Hechengarten, Peter von 195
 Heeg ld. Högh
 Hegele, Felix 196
 Helbling, Friedrich Thaddäus 723
 Hell, Maximilian 376
 Henning, Johann 197
 Henrici (Henrizi), Benedict 198
 Hermann, Karl 199
 Herrman (asztalosmester) 477
 Herrlich, Johann 200
 Herweih, Johann 201
 Herweis ld. Herweih
 Herz ld. Hess
 Herzog, Anton 202, 300
 Herzog, Franz 724
 Herzog, Michael 725
 Hess, Johann Michael 203
 Hesz ld. Hess
 Heudorn, Joseph 204
 Hickel, Anton 205
 Hickel, Franz (= Joseph?) 206
 Hickel, Joseph 207
 Hieronymi, Franz Otto 208
 Hillebrandt, Franz Anton 209

Hillebrand, Johann Georg 803
 Hirle ld. Hirnle
 Hirnle (Hiernle, Hirnl, Hirle), Franz 726
 Hirtschall ld. Kirtschall
 Hitzelberger, Johann 210
 Hitzelberger, Johann Sigismund 727
 Hochhauser, Ephraim 271
 Hoffman, Franz 211
 Hoffmeister, Herr 438
 Hofner, Matthias 212
 Holzhausen, Anton 213
 Holzhausen, Joseph 213
 Holzhauser ld. Holzhausen
 Höfel, Blasius 214
 Höfel, Johann Nepomuk 215
 Höfel, Michael 215
 Högh, Joseph 728
 Högler, Jakob 216
 Hönel, Emanuel Ernest 729
 Hörger, Joseph 217
 Hörger, Justinus 217
 Hörmann, Ignaz 218
 Höss (Hösz), Johann 203, 219
 Höss, Nikolaus 730
 Hözendorfer (Hözendorf, Hötendorf),
 Johann Samuel 220
 Huber, Peter Joseph 221
 Huber (Hueber), Joseph 222
 Hugler, Stephan 223
 Hujari, Anton 224
 Hunglinger, Andreas Magnus 225
 Huppmann ld. Hüpmann
 Hurtel, Franz Anton 731
 Hurtel, Joseph 226
 Husar (Huszár), Franz Xaver 227
 Hübner, Johann 12
 Hügler ld. Hugler
 Hüpmann, Franz 228
 Hürtel ld. Hurtel
 Hütterer (szabómester) 234

I

Intibus (Indibus), Georg Joseph 229
 Intdiwus ld. Intibus
 Institoris, Franz 230

J

Jacskó ld. Satsko
 Jancsó ld. Jantscho
 Janckowsky, Joseph Ignaz 732

Jandl (Jandel), Anton 231
 Janits, Johann 232
 Janneck, Franz Christoph 703
 Janscha, Laurenz 399
 Jantscho, Franz 233
 Jaschke, Franz 234
 Jelinek (Jelenech) ld. Gelineck
 Jellecke, Johann 235
 Jenny, Aloysius 236
 Jérôme, Johannes 237
 Joanni, Samuel 238
 Jöschway, Joseph Michael 239
 Jung, Johann (szabómester) 637
 Junker (Junger), Christoph (Christian) 240
 Jurkovich, Johannes 241
 Jurofski, Johann 242
 Jurovski ld. Jurofski

K

Kalleauer (Kalliauer?), Anton 733
 Kalliauer, Anton Christoph (Christian) 243
 Kaill ld. Faill
 Kaitschik ld. Czauczik
 Kappeleri, Madame 515
 Kanitz, Julius Ernestus von 244
 Karl Joseph, Prinz von Ligne 28
 Karner, Joseph 245
 Karwinsky, Karl 246
 Kaspar, Karl 247
 Kastenauer, Maximilian Joseph 248
 Katschirek, Joseph 249
 Katusch, Anton 250
 Katz (Katzel, Catzel), Ignaz 734
 Kauczik, Kautschik ld. Czauczik
 Kazler (Katzler), Andreas Michael 251
 Kämpel ld. Kempel
 Kärbling, Cristian 252
 Kärbling (Kährgling), Johann Tobias 252
 Käß ld. Keess
 Käßmann (Kähsmann), Joseph 253
 Kaunitz-Rietberg, Wenzel Anton, herceg
 574, 778
 Kauschmann ld. Rauschmann
 Keess, Franz Bernhard, NÖ Landrechts-
 präsident 175
 Kegel, Kegl ld. Kögel
 Keichenhalter ld. Reichenhalter
 Keill, Johannes 254
 Keinard, Johannes 255
 Kelle, Johann Paul 735, 758

- Kempel (Kämpf), Joseph 256
 Kepfer, Anton 736
 Kepp ld. Köpp
 Kern, Johann Andreas 257
 Kern, Johann 258
 Kern, Joseph 259
 Kessler, Ferdinand 477
 Kessler, Ignaz 260
 Kessler (festő) 18, 826
 Kibiz, Maximilian 737
 Kienast, Joseph 826
 Kienstätter, Anton 261
 Kiesling (Kießling), Leopold 262
 Kietsch, Johann Franz (Ferdinand?) 263
 Kimestätter ld. Kienstätter
 Kindermann, Dominik 264
 Kinder, Franz 265
 Kiniger ld. Königer
 Kininger, Vinzenz Georg 266
 Kinsky, Joseph, Graf von 207
 Kirchmayer, Anton 267
 Kirtschall, Joseph 268
 Kisch, Johann 269
 Kiss, Samuel 270
 Kißling ld. Kiesling
 Klein, Christoph Samuel 271
 Klein, Ephrem (Klein von Muntii / Efrem Micu) 272
 Klein, Franz 273
 Klieber, Joseph 274
 Klimes (Klimeš), Thomas 275
 Klinger, Andreas (Iakatosmester) 601
 Klintok, Johann 276
 Klunck ld. Glunck
 Kneip, Gebhard 738
 Knoller, Martin 277
 Knot, Lorenz 278
 Kobler, Johann Peter 681, 728, 812
 Koczka, Stephan 279
 Koffler, Frau 444
 Kohl, Clemens 280
 Kohl, Jakob 281
 Kohn, Jakob 282
 Kohre, Sigmund (Koréh Zsigmond) 283
 Kollonich, Graf von 351
 Kopp, Johann Michael 284
 Koschinsk, Joseph 285
 Kotz, Simon 286
 Kováts Sámuel 287
 Kowanda, Franz 739
 Koy, Joseph 288
 Kögel (Kegel, Kögl), Joseph 289
 Kögf ld. Kögl
 Kögl, Johann 290
 Kögler, Matthias 291
 Kölsch, Franz 292
 König, Franz 293
 König, Kaspar 294
 König, Maximilian 295
 Königer (Kiniger), Veit 296
 Köpp, Anton 297
 Köpp (Kepp), Johann Georg 298
 Köpp, Wolfgang 299
 Kracker, Johann Lucas 300
 Kracker, Joseph 300
 Kracowitz, Joseph 301
 Kraeger, Johann 302
 Kraft, Ignaz 740
 Krafft, Johann Joseph 741
 Krafft, Peter, id. 741
 Krafft, Peter (Johann Peter), ifj. 303
 Krail (Kreil), Johann Peter 304
 Kramer, Anton 305
 Kratzer, Johann 306
 Krechowszkij, Adalbert 307
 Kreidemann, Johann Kaspar von 651
 Kreil ld. Krail
 Krembsen, (Johann) Joseph 308
 Kretsch ld. Credisch
 Kreutzinger, Franz 742
 Kreutzinger, Franz 743
 Kreutzinger, Joseph, id. 309
 Kreutzinger, Joseph, ifj. 744
 Kriegel, Christian 310
 Krieger, Franz 311
 Kringer ld. Krieger
 Kristall ld. Kirtschall
 Krizinger, Philipp 312
 Kronovetter (Cronovetter), Gabriel 313
 Kroyherr, Kroyer ld. Croyher
 Kröll, Anton 314
 Kröpfel, Anton 399
 Kruber ld. Gruber
 Krug, Philipp
 Kuhlmeister (Küchelmeister), Anton 315
 Kunike, Adolph Friedrich 316
 Kunstädter ld. Kienstätter
 Kupelwieser, Leopold 317
 Kühnel, Paul 318

L
 Laithner, Lauthner ld. Leithner
 Lallibor ld. Calliba
 Lampi, Franz Xaver von 745
 Lampi, Johann Baptist, ifj. 319
 Landerer (Londerer), Franz Leopold 320
 Lang, Johann Georg 321
 Lang, Joseph Nikolaus 322
 Langerer, Matthias 323
 Langhof, Leopold Michael 324
 Laschack, Paul 325
 Laser, Joachim 326
 Lassák ld. Laschack
 Lazary, Franz 327
 Lechner, Johann (kőműves) 328
 Lechner, Johann (szobrász) 746
 Legradi, Franz 329
 Lehner (Lener), Anton 330
 Leicher, Felix Ivo 331
 Leichnambschneider, Anton 627
 Leidenfrost, Madame 230
 Leithner, Georg 747
 Leithner, Johann Georg 172, 183, 198, 325,
 332, 486, 543, 631, 718, 730, 747, 754,
 755, 823
 Leitner (Leidner), Johann Theophil 333
 Lencz ld. Lehner
 Lendweg, Hans Joseph 294
 Lenterth, Karl 334
 Leszinger ld. Teszinger
 Leuterth ld. Lenterth
 Licy, Samuel 335
 Lideman (Liedmann, Liedermann), Ernst
 336
 Lidemann, Johann Bernhard 337
 Liebemann (Liebermann), Lorenz 338
 Liebich, Joseph 339
 Linck, Franz Anton 748
 Linck, Franz Konrad 749
 Liotard, Étienne Jean 785
 Lipp, Georg 340
 Locatelli (Locotelli), Matthias 750
 Loder, Matthias (Matthäus) 341
 Losy von Losymthal, Adam Graf von 350
 Loth, Christoph 342
 Loys, Carl de 53
 Loys, Georg de 53
 Löbl, Herr 182
 Ludwig von Habsburg, Erzherzog 609
 Lumnitzer, Andreas 343

Lumnitzer, Johann Georg 343
 Lumnitzer, Stephan 344
 Lütgendorf, Ferdinand von 345

M
 Mader (Maderer), Johann Christoph 346
 Magner, Karl 347
 Maidinger, Friedrich 348
 Maidinger (Meidinger), Johannes 348
 Máji (Maly), Ignaz 349
 Mak (Mack, Maka), Matthias Leopold 350
 Mandik, Emericus 351
 Mankovitsch (Mankovič, Mankovics),
 Michael 352
 Mansfeld, Johann Ernst 353
 Mansfeld, Sebastian 353
 Mantel, Franz 751
 Manzador, Ignaz 354
 Manzador (Mansador), Karl 355
 Marck, Quirin 356, 652
 Marckel, Ignaz 413
 Marczinger ld. Martzinkey
 Marinoni, Johann Jakob 26, 663
 Maron, Anton von 357
 Maron, Johann Leopold 358, 800
 Marschall, Christian 752
 Marschall, Leopold 542
 Marsowsky, Joseph 359
 Martin, Johann 360
 Martinelli, Johann Baptist, id. 790
 Marton, Anton 361
 Martor, Anton 362
 Martzinkey (Marczinkey, Martzinger),
 Alexius 363
 Marz ld. Mertz
 Matern (Materny), Johann Christoph 364
 Matholai, Karl 365
 Mattielli, Franz (Francesco Antonio) 753
 Mattielli, Lorenzo 366, 520
 Maulbertsch, Franz Anton 67, 367, 391, 402,
 731, 736, 775
 Maurer, Hubert 24, 46, 82, 87, 88, 106, 109,
 214, 270, 352, 368, 387, 399, 481, 513,
 515, 538, 539, 551, 575, 741
 Mayer ld. még Meyer
 Mayer (Mayr), Dominik 754
 Mayer, Franz Joseph 369
 Mayer, Gottlieb 755
 Mayer, Johann 756
 Mayer, Theodor 757

Mayerhoffer, Anton (Antal) 370
 Meisch, Mécs ld. Metsch
 Meislinger, Johann 371
 Mertz (Merz), Johann 372
 Mertz (Merz), Johann Georg 735, 758
 Messerschmidt, Franz Xaver 95, 373, 739
 Messerschmidt, Johann Adam 374
 Messmer (Mössmer), Franz 375
 Metsch, Johann Adam 376
 Meyer (Mayer), Johann Jakob 377
 Meyer (Mayer), Ladislaus 378
 Meytens, Martin van 721
 Meziger, Johann Georg 379
 Michl, Jakob 157, 248, 454
 Michl (Michel, Michael, Michli), Joseph 380
 Michl, Martin 381
 Migazzi, Christoph Anton 77, 538
 Mildorfer, Joseph Ignaz 734, 756
 Milhamer, Ignaz 382
 Millitz (Militz, Militsch), Franz 759
 Millitz (Militz), Johann 760
 Millitz (Militz), Johann 383
 Millitz (Militz), Johann Michael 384, 618, 710
 Millitz (Militz), Joseph 383
 Millitz (Militz), Joseph Christian 761
 Mirtinger, Karl 385
 Miskovits, Sigismund 386
 Mladeck, Andreas 762
 Molitor, Joseph 387
 Moll, Anton Cassian 763, 795
 Moll, Balthasar Ferdinand 176 ?, 416, 502,
 699, 722, 725, 726, 762 ?, 764, 768 ?,
 787 ?, 797 ?, 798 ?, 818 ?, 824 ?
 Moll, Johann 764
 Moll, Johann Nikolaus 735, 758, 763
 Mollinarolo (Müller), Jakob Gabriel 388
 Moser, Joseph (zománcfestő, aranyműves)
 676
 Mölck, Johann Matthias 765
 Mölck, Joseph Adam 389
 Mölck, Joseph Georg 766
 Mölck, Tobias Adam 767
 Mössmer ld. Messmer
 Muck, Joseph 768
 Mussinger (Muzinger), Lorenz 390
 Mutz, Matthäus 391
 Müller ld. Mollinarolo
 Müller, Daniel 392
 Müller, Franz 393
 Müller, Friedrich 769

Müller, Ignaz 394
 Müller, Johann 394
 Müller, Johann Rudolph 770
 Müller, Joseph Daniel 395
 Müller, Matthäus 771

 N
 Nádasdy Lipót Florimond gróf 340
 Nagan, Franz 396
 Nagy, Gabriel 397
 Nagy, Joseph 398
 Nagy, Samuel 399
 Nallenburg, Joseph 772
 Naphöfel ld. Höfel
 Neeffe, Hermann Joseph 400
 Neidl, Johann Joseph 401
 Neigass ld. Neugass
 Neisser, Franz 773
 Németh ld. Nimet
 Nesselthaler, Andreas 402
 Neugass (Neigass), Isidor 403
 Neuhauser, Franz, id. 404
 Neuhauser, Franz, ifj. 404, 405
 Neuhauser, Gottfried 406
 Neuhauser, Johann Baptist 407
 Neuhauser, Joseph 404, 408
 Neumann, Martin 12
 Neumüller, Anton 409
 Neyhöfel ld. Höfel
 Niedermann, Johann 410
 Nitzki (Nitzky), Christoph, gróf 411
 Nimet, Nikolaus 412
 Nissel (Nüssel), Anton 413
 Novack, Lorenz 414
 Nüssel ld. Nissel

 O, Ö
 Obersdorfer, Herr 5
 Oblasser (Ablasser), Franz 774
 Oblasser (Ablasser), Joseph 415, 686, 796
 Ochsner, Rudolph 416
 Oeser (Eser) Ádám Frigyes 835
 Olivier (komornyik) 439
 Oly, Martin 417
 Ordody, Anton von 418
 Ost, Benedikt 832
 Otschotisti, Andreas 419
 Ott, Franz 420
 Ott, Joseph 421, 422
 Österreicher, Franz 423

P

Pálffy gróf 241
 Palkovits (Palkovits), Ferdinand 424
 Palko, Franz Anton 231, 425, 701
 Pallaban (Ballaban), Johann 426
 Palsner, Johann 427
 Palugyánszky ld. Balutansky
 Pamecsnik ld. Zametsnik
 Panajot, Haggi Gyka 428
 Parco ld. Barco
 Pater Norbert, ld. Baumgartner
 Pauly, Michael 429
 Paulwetter, Ekarius 430
 Payer, Georg 431
 Pechy, Michael (Péchy Mihály) 432
 Peller ld. Beller
 Pelz, Johann Christian 433
 Perdtl (Bertl), Joseph 677
 Perger, Sigmund Ferdinand 434
 Petrasch báró, tábornagy 305
 Petroczovich, Johann Paul 435
 Petrov, Johann 436
 Petter, Anton 437
 Petter, Georg 437
 Peyel, Peter 438
 Philippi, Johann Gottlieb 439
 Pichler, Johann Georg 440
 Pichler (Püchler, Bichler), Johann Georg 440
 Pichler, Joseph (festő) 441
 Pichler, Joseph (szobrász) 440
 Pichler, Lorenz 442
 Pilgram, Franz 443, 574
 Pilgram, Franz Anton 443, 719
 Pinterisch, Karl 444
 Pirckner (Pirkner) (festő) 638
 Piringer, Joseph 445
 Pitz, Frau 562
 Planck, Johann 775
 Plasch, Anton 776
 Plaschky ld. Blaschky
 Plaschky, Johann 446
 Platzer (Plazer), Johann Georg 777
 Pletnics, Emerik 447
 Pochzian ld. Bochziani
 Pock, „Meister“ 323
 Pohl, Wenzel 448
 Pohlner ld. Pollinger
 Pojack ld. Boyack
 Pojoffsky ld. Boyack

Poka, Anton 449
 Pollack, Johann Michael (Mihály) 450
 Pollack (Pollach), Leopold 778
 Pollinger (Polinger, Pohlner), Ignaz 451
 Pollinger, Johann 452
 Polster, Michael 453
 Ponart, Andreas 454
 Popovits, Sabbas 455
 Porczian ld. Bochziani
 Prager ld. még Payer
 Prager, Adam 456
 Pragner, Johann 779
 Pratter ld. Brater
 Pravet, Johann 457
 Prchal, Franz 780
 Prepeliczay, Johann 458
 Prokopp, Franz 781
 Prokopp (Prokop), Philipp Jakob 459, 781
 Puchberger, Pugberger ld. Buchberger
 Putzer, Johann 460
 Püchler ld. Pichler

Q

Querfurt, Franz Joseph 782
 Querfurt, Tobias, ifj. 783

R

Rab (Raab), Matthias 461
 Rabel (Räbel), Georg 462
 Rácz, Peter 463
 Rajnis ld. Reinisch
 Ramesmayer, Martin 464
 Rasiczky ld. Ruschitzka
 Rasmann, Anton 784
 Rauecker, Professor 498
 Rauschenfels von Steinberg, Jakob 465
 Rauschmann, Johann 466
 Recht, Joseph Anton 467
 Regner, Franz 468
 Regner, Johann ld. Ringer
 Regner, Ladislaus 468
 Regner ld. még Ringer
 Reichart ld. Richart
 Reichenhalter, Gottfried 469
 Reiff (Reif), Johann Michael 470
 Reindl, Simon 471
 Reinisch, Paul von 472
 Reinsperger, Johann Christoph von 785
 Reisner (Reissner), Kaspar 473
 Reißer, Herr 441

Reissinger, Christian 474
 Reissmayer (Reismayer), Pankraz 786
 Reiter (Reyder), Franz 475
 Rempel, Philipp 787
 Renner, Franz 476
 Renner, Joseph 477
 Rentfurt (Rentfort, Renfurter), Johann Paul 478
 Reschheit, Maximilian 3
 Resler, Johann Joseph 388
 Resztfurt Id. Rentfurt
 Richart, Johann 479
 Rickl, Anton Wilhelm 480
 Ridler, Franz 788
 Rigel, Antonio Pio (Anton Pius von) 481
 Ringer (Regner), Johann 789
 Ringer, Joseph 482
 Riss (Ris), Franz 790
 Rode, Andreas 483
 Rohn, Paul 484
 Rollenfeld, Frau 385
 Rosa, Cajetan (Gaetano) 485
 Rosa, Johann 486
 Rosier, Anton (Karl) 487, 773
 Rosier, Joseph 488
 Roskopf, Johann Wilhelm 489
 Roth, Karl Joseph 490
 Roth, Theophil 491
 Roy, Ludwig van 492
 Roy, Peter van 367, 493
 Roybar, Gottfried 791
 Röhn Id. Rohn
 Ruess, Joseph 494
 Rupp, Johann 495
 Ruschitzka, Franz 496
 Rüll, Joseph 497

S

Sachs Id. Sax
 Safier Id. Sauier
 Saly Id. Schaly
 Salzmann, Michael 498
 Sambach, Johann Christian 792
 Sambach, Karl 793
 Sambach, Kaspar Franz 499
 Samuel, Heinrich 500
 Samuel, Johann 501
 Sámuel Id. még Beadeus
 Santi, Herr 476
 Sartori (Sartory), Joseph 502

Sárváry, Johann 503
 Sastyén Id. Sastyénszky
 Sastyénszky, Stephan 504
 Satsko, Franz 505
 Sautner, Johann Georg 476
 Sauvage, Karl 794
 Sax (Sachs), Franz Matthias 506
 Saxel, Joseph Valentin 795
 Schabatka, Johann 507
 Schacher Id. Schocher
 Schaden (Schade), Leonhard 508
 Schaller, Johann Nepomuk 509
 Schaller, Stephan 510
 Schallhas, Ferdinand 511
 Schallhas, Karl Philipp 512
 Schalte, Professor 603
 Schaly, Franz 513
 Schaly (Schally), Joseph 513
 Schamitelli Id. Schmiddely
 Schanz, Franz Ferdinand 796
 Schäfer, Stephan 514
 Schäfft Id. Schöff
 Schärmer, Johann Martin 515
 Schedl (Schettl), Ignaz 516
 Schelchshorn, Johann 797
 Schellemayer (Schelmayer), Franz 517
 Schemega, Andreas 518
 Scherz, Franz Joseph 798
 Scheydl Id. Schedl
 Schger (Schgör), Johann Baptist 519
 Schick, Johann Jakob 520
 Schiffkovitsch, Michael 521
 Schimega Id. Schemega
 Schindler, Georg 522
 Schinnagl, Franz 799
 Schinnagl, Leopold 800
 Schinnagl, Maximilian 801
 Schinnagl, Maximilian Joseph 801
 Schütz (Schütz), Johann 523
 Schletterer, Jakob Christoph 296, 373, 554, 715, 746, 748, 749, 751, 752, 772, 818
 Schlichtinger, Lorenz 524
 Schluck, Joseph 525
 Schmalznap, Karl 526
 Schmaus, Jakob 527
 Schmid (Schmidt), Erasmus 528
 Schmid, Franz 802
 Schmid (Schmidt), Johann Anton 529
 Schmid (Schmidt), Joseph 530
 Schmid (Schmidt), Karl 530

- Schmiddely (Schmittely, Schamitelli), Daniel 531
- Schmidhammer, Franz Xaver 193, 532
- Schmidhauser ld. Schmitzhauser
- Schmidt, Anton 533
- Schmidt ld. még Schmid
- Schmitzhauser (Schmizhauser), Johann 534
- Schmittely ld. Schmiddely
- Schmutzer, Andeas 535
- Schmutzer (Schmuzer), Jakob Matthias 535
- Schneider, Joseph 803
- Schnirch, Ignaz 536
- Schober (aranyműves) 424
- Schocher, Joseph 537
- Schoefft ld. Schöff
- Scholz ld. Schulz
- Schorn, Jakob 538
- Schöff (Schoefft, Schöff), Joseph (József Károly) 539
- Schönborn, Graf von 612
- Schönherlin, Adam 628
- Schram, Lucas 540
- Schreitter, Zacharias 541
- Schreyer (aranyozó) 188, 229
- Schroth (Schrott), Andreas 542
- Schrott (Schroth, Schrött), Johann Friedrich 543
- Schuler (udvari ágens) 386
- Schulz, Franz Xaver 544
- Schulz, Ignaz 545
- Schulz (Schultz), Johann Friedrich 546
- Schultz, Herr 650
- Schunko, Franz Anton 547
- Schusdeck, Benedikt 548
- Schuster, Petrus 549
- Schüller (Schüler), Karl Ludwig 550
- Schütz, Joseph 551
- Schütz ld. még Schütz
- Schwarz, Johann Karl 804
- Schwarz, Joseph 552
- Schwarzl, Johann 553
- Schweigl (Schweigel), Andreas 554
- Schweigl (Schweigel), Thomas Stefan 805
- Schweizer, Anton 555
- Schweizer (Schweitzer, Schwätzer), Anton 556
- Scker, Skeer ld. Schger
- Scopoli (Scopuli), Franz Anton 806
- Seboth, Johann Baptist 557, 788
- Seeauer (Seauer), Konrad 621
- Seegen, Franz Xaver 558, 784, 823
- Seegen, Johann Bartholomäus 807
- Seewald, Franz Karl 559
- Seidl (Seidler), Martin 560
- Seidel, Christoph Wilhelm 808
- Seipp, Karl Albert 561
- Seipp, Karl Christian 562
- Seitl ld. Seidl
- Serfort, Gottlob 252
- Seybold, Christian 769, 809
- Seybold, Johann Michael 809
- Sgoränz, Joseph 563
- Sichward, Joseph 564
- Sigrist, Franz 565, 810
- Sigrist, Franz Anton 810
- Sigrist, Ignaz 811
- Simonyi, Joseph Michael 566
- Sinagel ld. Grinagel
- Slabi, Franz 567
- Smolnitz, Athanasius 568
- Sokolovicz, Michael von 569
- Sommer, Paul 570
- Somos, Anton Sylvester 571
- Somos, Anton Thaddäus 571
- Späth, Friedrich 572
- Speer, Martin 573
- Sperke, Adolph Adam 574
- Spiro, Michael 575
- Sporenz ld. Sgoränz
- Spörlik, Christoph 833
- Spreng, Anton 576
- Springer, Joseph 577
- Stabian, Paul 578
- Stahel, Matthias 812
- Stanetti, Anton 579
- Stark Károly 837
- Starvinsky ld. Karwinsky
- Steiner, Valentin 580
- Steinhauser, Johann 581
- Stipperger, Anton, id. 535, 582
- Stipperger, Anton, ifj. 813
- Stipperger, Lucas 583
- Stock, Johann Martin 584
- Stöber, Franz Xaver 585
- Strasay, Johann Nepomuk 586
- Stratmann, Franz Xaver 587
- Straub, Joseph 274
- Straub, Philipp Jakob 588
- Straubig, Stephan 589
- Strázsay ld. Strasay

Stuckhardt (Stuckhart), Franz 590
 Stulmüller, Michael 591
 Stulmyler, Matthias 592
 Stupky, Johann Georg 593

Sz

Szabadka ld. Schabatka
 Szabó, Johann Georg 594

T

Tabota, Anton 393, 595, 727, 737, 770, 780,
 802, 805, 816
 Tabota, Lorenz 814
 Tabota, Wenzel 815
 Taferner, Anton 596
 Tahmann ld. Thalmann
 Taller (Thaller), Joseph 597
 Tallmann (Thalmann, Tahmann) 598
 Talzon, Franz 599
 Taniel, Anton Georg 816
 Tatzon ld. Talzon
 Teleki ld. Jellecke
 Teneczky (Tenečchi), Gabriel 600
 Tessinger, Andreas 601
 Thaler (Thaller), Franz 602
 Thenny, Joseph 817
 Theodorovič, Arsa (Arsenije) 603
 Tholdy, Joseph 604
 Tirnberger, Anton 605
 Tizian, Lorenzo (Laurentius Titian de
 Vecelli) 606
 Tobenz (Tobentz, Tobencz), Johann Georg
 607
 Tratineck ld. Trätner
 Traunfellner, Gottfried 608
 Traunfellner, Jakob 608
 Träger, Wolfgang 818
 Trättem ld. Trätner
 Trätner, Franz 609
 Treisch, Joseph 610
 Trensichiny, Joseph 611
 Trenzenyi, Ignaz 86, 612
 Treyer, Joseph 613
 Trientl, Paul Ulrich 778
 Trischazgi, Joseph 614
 Troger, Paul 615, 657, 669
 Tschur, Franz 616
 Tumul, Ladislaus 617
 Tusch, Johann Ignaz 618

Türschitz (Tirschitz), Johann Michael 619
 Tzetter ld. Czetter

U

Ugrai, Ladislaus 620
 Ujhelyi, Gabriel 621
 Umsin, Matthias 291
 Ungleich, Paul 713
 Unterberger, Christoph 819
 Unterberger, Joseph 622
 Unterberger, Martin 820
 Unterberger, Michael Angelo (Michelange-
 lo) 623, 689, 723, 806, 820
 Untersteinerin, Frau 489
 Unterweger, Franz 461
 Unterweger, Joseph 624
 Urlaub, Georg Anton 821
 Urlaub, Johann Andreas 625
 Urlaub, Johann Georg 822

V

Vajnag ld. Rác
 Vandza ld. Wandza
 Vasal ld. Fazal
 Veigel (Vogel), Georg (Gergely) 626
 Vellstich, Stephan 627
 Verbözi, Joseph 628
 Vest (West), Lambert von 629
 Vinazer, Joseph II. 630
 Vogel, Herr 467
 Vogl, Vogel ld. Veigel
 Vogt, Johann 631
 Vrana, Stephan 632
 Vranitzek, Joseph 633

W

Wagenmeister, Joseph 634
 Wagenschön, Franz Xaver 635
 Wagner (ácsmester) 497
 Wagner, Franz 636
 Wagner, Johann 823
 Wagner, Joseph 637
 Wagner, Michael 638
 Waiminck ld. Waminck
 Walch, Anton 639
 Waldboth, Joseph 824
 Waldstein, Franz de Paula Adam, Graf von
 539
 Wall, Ferdinand 640

- Wallero, Franz 641
 Wallers ld. Wallero
 Wals, Franz 642
 Walter, Ignaz, ifj. 643, 644
 Walter, Ignaz, id. 643
 Walter, Johann Georg 643, 644, 645
 Walter, Sebastian 643
 Walterham, Johann Michael 646
 Waminck (Waiminck), Joseph 647
 Wandza (Vándza), Michael 648
 Wanicsek ld. Vranitzek
 Weber, Joseph 85
 Wedberg, Joseph 786
 „Wegärä“, Marquis 23
 Weikert (Weickert), Georg 825
 Weiner, Johann Ludwig 649
 Weingärtner, Michael Christoph 650
 Weinwieser ld. Wemwieser
 Weirotter, Franz Edmund 826
 Weiss, Christian 651
 Weiss, David 652
 Weißenrinen, Herr 390
 Wemwieser, Matthias 653
 Wenckheim IV. József Antal gróf 458
 Wendel, Georg 654
 Werle, Anton 655
 Wermelin, Theresia 236
 Werner, Johann 656
 Werner, Joseph (?) 28
 Wertig (Werdig), Balthasar 657
 West ld. Vest
 Widemann (Wiedemann), Anton 658
 Widnerischer, Herr 573
 Wiedon, Franz Joseph 659
 Wieland, Joseph 660
 Wigand (Wiegand), Johann Baptist
 Balthasar 661
 Winckler, Franz 662
 Winckler, Jakob 475
 Winckler (Winkler), Johann Christoph 181,
 663
 Winckler, Joseph 664
 Winckler, Karl 665
 Windisch ld. Winkich
 Winkich, Johann 666
 Winkowsky, Karl Matthäus 667
 Winsch, Lorenz 668
 Winterhalder (Winterhalter), Johann Mi-
 chael 827
 Winterhalder (Winterhalter), Joseph 669
 Wirth ld. Würth
 Wissent ld. Wissont
 Wissont, Otto 670
 Wittinghof, Karl 671
 Wohlgemuth, Johann 672
 Wolf (szobafestő) 550
 Wolf, Gottfried 673
 Wols Ferenc 838
 Wornaz (szappanfőző) 94
 Wölflinger, Joseph 674
 Wurschbauer (Wurstbauer), Karl 675
 Wunsch ld. Wensch
 Würth, Franz (udvari ezüstműves) 630
 Würth, Johann 676

 Z
 Zach, Joseph 677
 Zallinger (Zollinger, Zahlinger), Andreas
 Matthias 678
 Zallinger (Zeilinger), Anton Joseph 679
 Zallinger (Zahlinger), Franz Paul 642, 678,
 771
 Zametsnik, Michael 680
 Zanussi, (Johann Nepomuk) Joseph 681
 Zausig, Zauzick ld. Czauczik
 Zechenter (Zehenter), Joseph 682
 Zehetner, Hubert 828
 Zehetner, Joseph 829
 Zehetner, Martin 830
 Zehnerin, Frau 277, 331, 545
 Zeilinger ld. Zallinger
 Zeller, Sebastian 683
 Zengler (Zengeler), Johann Balthasar 684
 Zernich, Anton 685, 733
 Zetter ld. Czetter
 Zily, Fabio (Theaterinspektor) 91
 Zimbal, Zimpal, Zymbal ld. Cimbäl
 Zimmer, Leopold 686
 Zingler, Zinigler ld. Zengler
 Zinser János 839
 Zimich ld. Zernich
 Zitterbarth (Zitterpart), Johann (János) id. 687
 Zollicher ld. Zallinger
 Zumer, Joseph 688

IRODALOM

LITERATUR

AÉ – Archaeológiai Értesítő
AH – Ars Hungarica
AHA – Acta Historiae Artium
Bulletin MBA – A Szépművészeti Múzeum Évkönyve / Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts
Ép.-Éptud. – Építés- Építészettudomány
FA – Folia Archeologica
ItK – Irodalomtörténeti Közlemények
JbKSW – Jahrbuch der Kunsthistorischen Sammlungen in Wien
MÉ – Művészettörténeti Értesítő
MIÖG – Mitteilungen der Österreichischen Galerie
MiÖStA – Mitteilungen des Österreichischen Staatsarchivs
MM – Magyar Művészet
MNG – Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
MNG Évkönyv – A Magyar Nemzeti Galéria Évkönyve / Annales de la Galerie Nationale Hongroise
ÖZKD – Österreichische Zeitschrift für Kunst und Denkmalpflege
SNG – Slovenská národná galéria, Bratislava
WJbKg – Wiener Jahrbuch für Kunstgeschichte

Aggházy 1959

Aggházy Mária: A barokk szobrászat Magyarországon. I–III. Budapest 1959.

Aggházy 1967

Aggházy Mária: Steirische Beziehungen der ungarländischen Barockkunst. AHA 13 (1967) 313–352.

AKL

Allgemeines Künstlerlexikon. Die Bildenden Künstler aller Zeiten und Völker. Bd. 1 – (92)
W. De Gruyter, Berlin–München–Boston 1992–(2016).

Alföldy 2013

Alföldy Gábor: Eszterháza kamarakertjei. Adatok és megfigyelések. In: Kő kövön 2013/2, 85–106.

Amman 2007

Amman, Gert: Skulptur des Barock. In: Kunst in Tirol 2007, 53–92.

Andergassen 2007

Andergassen, Leo: Barocke Wand- und Deckenmalerei. In: Kunst in Tirol 2007, 93–130.

Ariječuk 2011

Ariječuk, Petr: Johann Ignaz Cimbala a malíři pracující pro řád milosrdných bratří na Moravě v druhé polovině 18. století. *Opuscula Historiae Artium* 60 (2011/1) 2–19.

Ariječuk 2013

Ariječuk, Petr: Tvorba Johanna Lucase Krackera pro loucké premonstráty. Příspěvek k recepci kompozičních motivů Paula Trogera. *Zprávy památkové péče* 73 (2013) 507–518.

Aschenbrenner-Schweighofer 1965

Aschenbrenner, Wanda – Schweighofer, Georg: Paul Troger. Leben und Werk. Salzburg 1965.

Aurenhammer 1959

Aurenhammer, Hans: Johann Christian Brand und die Entdeckung der Wiener Landschaft. *MIÖG* 34/36 (1959) 12–23.

Aurenhammer 1961

Aurenhammer, Hans: Eine Landschaft der Goethezeit von Carl Philipp Schallhas. *MIÖG* 49 (1961) 11–17.

Aurenhammer 1965

Aurenhammer, Hans: Martino Altomonte. Wien 1965.

Aurenhammer 1966

Aurenhammer, Hans: Joseph Abel (1784–1818). *MIÖG* 54 (1966) 3–26.

B. Nagy 1977

B. Nagy Margit: Stílusok, művek, mesterek. Művészettörténeti tanulmányok. Bukarest 1977.

B. Thomas 1966

B. Thomas Edith: Affreschi di Dorffmeister a Szombathely. *AHA* 12 (1966) 113–154.

Badál 2002

Badál Ede: Zirc apátsági temploma. *Magyar Műemlékvédelem* 11 (2002) 269–284.

Bakó-Szentes 1984

Bakó Zsuzsanna – Szentes András: A szekszárdi Béni Balogh Ádám Múzeum képzőművészeti gyűjteménye. *MÉ* 33 (1984) 16–24.

Bakó 2012

Bakó Zsuzsanna: Donát János magyarországi német festő munkássága (1744–1830). [Mirio Bt., a Budapesti Történeti Múzeum Évkönyve 36. számában megjelent tanulmány bővített változata] Budapest 2012.

Balážová 1998

Balážová, Barbara: Oltár Nanebovzatia Panny Márie bývalého farského kostola v Kremnici. *Ars* 31 (1998/1–3) 180–201.

Balážová 2001

Balážová, Barbara: Jozef Gode – kremnický mestský sochár? Neznáma kapitola zo života sochára Jozefa Godeho (1743–1806). *Ročenka Slovenskej národnej galérie* 2001, 101–105.

Balážová 2007

Balážová, Barbara: Mural Paintings in the Cathedral of Nitra: Tradition of Reconstruction or Reconstruction of Tradition? In: *Baroque Ceiling Painting in Central Europe 2007*, 39–45.

Balážová-Medvecký-Slivka 2009

Balážová, Barbara – Medvecký, Jozef – Slivka, Dušan: Medzi zemou a nebom. Majstri barokovej fresky na Slovensku. Bratislava 2009.

Balážová-Medvecký 2010

Balážová, Barbara – Medvecký, Jozef: „Sunt, ut erunt horae...” Zum spätbarocken Umbau und zur malerischen Ausschmückung der Koháry-Schlösser in Ebenthal und St. Anton (Svätý Anton). *Ars* 43 (2010/2) 213–240.

Balážová 2014

Balážová, Barbara: Hic Jason novus incola Jasovianae Phoebus adorea – einige Bemerkungen zum ikonographischen Programm der Bibliothek von Jasov. *Ars* 47 (2014/1) 70–83.

Balázsik 2013

Balázsik Tamás: A sopronbánfalvi pálos, majd karmelita kolostor kutatása. In: *Kő kövön* 2013/1, 267–288.

Balogh 1958

Balogh István: Péchy Mihály és a debreceni Nagytemplom építése. *MÉ* 7 (1958) 281–292.

Balogh 1962

Balogh István: A debreceni Nagytemplom. Budapest 1962.

Balogh 1978

Balogh István: A debreceni református kollégium gyűjteményeinek keletkezése. In: *Művészet és felvilágosodás* 1978, 585–610.

Bara 2011

Bara Júlia: A nagykárolyi Kalazanci Szent József piarista templom barokk berendezése. In: *Stílusok, művek, mesterek* 2011, 261–277.

Barock 1999

Barock. Hrsg. Hellmut Lorenz. Geschichte der Bildenden Kunst in Österreich, Bd. 4. München, London, New York 1999.

Barock in der Slowakei 1992

Barock in der Slowakei. Pamiatky a múzea. Sonderdruck. Hrsg. Jozef Medvecký. Bratislava 1992.

Barocke Kunst und Kultur im Donauraum 2014

Barocke Kunst und Kultur im Donauraum. Beiträge zum Internationalen Wissenschaftskongress 9.–13. April 2013 in Passau und Linz. Bd. 1–2. Hrsg. v. Karl Möseneder, Michael Thimann, Adolf Hofstetter. Petersberg 2014.

Barok 1998

Dejiny slovenského výtvarného umenia / Barok. Ed. Ivan Rusina a kolektív. Bratislava 1998.

Baroque Ceiling Painting in Central Europe 2007

Baroque Ceiling Painting in Central Europe / Barocke Deckenmalerei in Mitteleuropa. Proceedings of the International Conference. Hrsg. Martin Mádl, Michaela Šeferisová Loudová, Zora Wörgötter. Praha 2007.

Baum 1980

Baum, Elfriede: Katalog des Österreichischen Barockmuseums im Unteren Belvedere in Wien. Bd. I–II. Wien 1980.

Baumgartl 1986

Baumgartl, Edgar: Martin Knoller (1725–1804) als Deckenmaler. Studien zur Kunstgeschichte Bd. 40. Hildesheim, Zürich, New York 1986.

Baumgartl 2004

Baumgartl, Edgar: Martin Knoller 1725–1804: Malerei zwischen Spätbarock und Klassizismus in Österreich, Italien und Süddeutschland. Bozen 2004.

Baumgartner 2001

Baumgartner, Thomas: Anmerkungen zur Baugeschichte der Eisenstädter Orangerie. In: *Der Natur und Kunst gewidmet* 2001, 153–192.

Bayer 1902

Bayer József: Balkay Pál festő életrajza (1785–1846). ItK 12 (1902/4) 385–391.

Beďy 1930

Beďy Vince: A győri rajziskola története. Győr 1930.

Beňová 2003

Beňová, Katarína: Meštiansky portrét v Bratislave na príklade fondu Jurenák. Ročenka Slovenskej národnej galérie 2003, 107–119.

Beňová 2007

Beňová, Katarína: Umelecké diela na výstavách Akadémie výtvarných umení v budove sv. Anny vo Viedni v rokoch 1786–1864. In: *Bořutová–Beňová* 2007, 249–282.

Beňová 2007a

Beňová, Katarína: Tri hlavné osobnosti portrétného maliarstva v Bratislave v rokoch 1815–1848. Ferdinand von Lütgendorff, Jakub Marastoni, Friedrich Lieder. In: *Bořutová–Beňová* 2007, 89–123.

Bertalan 1942

Bertalan Vilmos: Az óbuda-kiscelli trinitárius kolostor és templom. Budapest 1942.

Beszkid 1914

Beszkid Miklós: Mankovics Mihály. Művészet 13 (1914) 422–427.

Bibó 1973

Bibó István: Pollack Mihály Országháza-terve. MÉ 22 (1973) 22–36.

Bibó 1984

Bibó István: Az egykori Károlyi-palota (Bp. V. Károlyi Mihály u. 16.) építésének története. Ép.-Éptud. 16 (1984) 195–248.

Bibó 2000

Bibó István: A magyar Országháza kérdése a reformkorban és Pollack Mihály Országháza-terve. In: *Kat. Az Ország Háza* 2000, 43–60.

Bibó 2008

Bibó István: Pollack Mihály. (Az építészet mesterei.) Budapest 2008.

Bielz 1947

Bielz, Julius: Die Graphik in Siebenbürgen. Sibiu 1947.

Bielz 1956

Bielz, Julius: Johann Martin Stock Siebenbürgischer Bildnismaler des 18. Jahrhunderts. Studii și comunicări 4 (1956), 31–37.

Bielz 1960

Bielz, Julius: Die Wiener Malerfamilie Neuhauser in Siebenbürgen. WJbKg 18 (1960) 87–102.

Blažiček 1972

Blažiček, Oldřich J.: Prag und Wien im Spiegel der Barockplastik. *MIÖG* 16 (1972) 16–45.

Boda 1997

Boda Zsuzsanna: Dorffmaister István világi falképei – kastélyok, középületek dekorációja. In: *Kat. Dorffmaister 1997*, 179–206.

Boda 1998

Boda Zsuzsanna: A hegyfalui „képes szála” – Dorffmaister István elveszett pannósorozata 1794-ből. *MÉ* 47 (1998) 115–136.

Boda 2011

Boda Zsuzsanna: Josef Adam Mölk magyarországi műveiről. *MÉ* 60 (2011) 379–385.

Boros 1984

Boros László: A zicsi templom festményei: Bücher Xavér Ferenc művei 1786-ból. *MÉ* 33 (1984) 248–254.

Boros 1985

Boros László: A pécsi székesegyház a 18. században. *Művészettörténeti Füzetek* 18. Budapest 1985.

Borovszky Nógrád vm.

Nógrád vármegye. Magyarország vármegyéi és városai. Szerk. *Borovszky Samu*. Budapest é. n. (1911.)

Bořutová–Beňová 2007

Bořutová, Dana – Beňová, Katarína (eds.): Osobnosti a súvislosti umenia 19. storočia na Slovensku. K problematike výskumu dejín umenia 19. storočia. Bratislava 2007.

Böckh 1821

Böckh, Franz Heinrich: Wiens lebende Schriftsteller, Künstler, und Dilettanten im Kunstsache. Wien 1821.

Bubryák 2007

Bubryák, Orsolya: Ein vergessener Mäzen von Franz Anton Maulbertsch: Anton Graf Erdődy (1714–1769). In: *Generationen, Interpretationen, Konfrontationen* 2007, 49–59.

Bushart 1994

Bushart, Bruno: Maulbertsch der Aufklärer. In: *Kat. Maulbertsch 1994*, 111–134.

Bushart 1999

Bushart, Bruno: Historienbilder von Thomas Christian Wink und Martin Knoller. In: *Ex Fumo Lucem* 1999, Vol. 2, 195–214.

Buzási 1981

D. Buzási Enikő: Bacsák Vendel testőrgárdista arcképe Anton von Marontól. *MÉ* 30 (1981) 55–59.

Buzási 1984

Buzási Enikő: A barátság-motívum térhódítása a 18. századi magyar portréfestésben. *MÉ* 33 (1984) 212–236.

Buzási 1988

Buzási Enikő: Régi magyar arcképek / Alte ungarische Bildnisse. Kiállításkatalógus / Ausstellungskatalog. Tata, Vár – Szombathely, Képtár. Budapest 1988.

Buzási 1989

Buzási, Enikő: Ungarische Aristokratenporträts von Heinrich Friedrich Füger und Ignaz Unterberger. AHA 34 (1989) 235–243.

Buzási 1997

Buzási Enikő: Dorffmaister portréi és megrendelői. In: Kat. Dorffmaister 1997, 127–177.

Buzási 2001

Buzási Enikő: Eine unbekannte Arbeit von Joseph Ignaz Mildorfer: Die Fresken im Turmzimmer des Schlosses Sárovar. AHA 42 (2001) 149–168.

Buzási 2008

Buzási Enikő: Wolfgang Köpp: Monatsbilder. MNG Évkönyv 2005–2007, Budapest 2008. 177–179.

Buzási 2013

Buzási Enikő: A herceg Esterházyak 18. századi ikonográfiájáról Johann Georg Bauer, Johann Georg Weickert és Ignaz Unterberger műveinek meghatározásával. In: Kő kövön 2013/2, 11–24.

Buzási 2016

Buzási Enikő: A pécsi püspökség festészeti gyűjteménye. Művek a 16–19. századból. MÉ 65 (2016) 43–98.

Cerny 1978

Cerny, Walter: Die Mitglieder der Wiener Akademie. Ein geschichtlicher Abriss auf Grund des Quellenmaterials des Akademiearchivs von 1751 bis 1870. Mit einem Beitrag von Heribert Hutter. Wien 1978.

Chmelinová 2010

Chmelinová, Katarína: Katolícka obnova a podoby jej umeleckého mecenátu. In: Kat. Industriálna krajina 2010, 59–103.

Čičo 2007

Čičo, Martin: Der Altar des heiligen Kreuzes in der Pressburger Jesuitenkirche – ein unbekanntes Werk eines bekannten Schülers von Georg Raphael Donner. In: Generationen, Interpretationen, Konfrontationen 2007, 61–78.

Cifka 1978

Cifka Péter: A pályakezdő Ferenczy István. In: Művészet és felvilágosodás 1978, 465–513.

Cogo 1996

Cogo, Bruno: Antonio Corradini: scultore veneziano 1688–1752. Este 1996.

Cs. Dobrovits 1983

Cs. Dobrovits Dorottya: Építkezés a 18. századi Magyarországon. (Az uradalmak építészete.) Művészettörténeti Füzetek 15. Budapest 1983.

Csaplovics 2001

Csaplovics, Elmar: Karten und Pläne des Eisenstädter Schloßparks. Dokumente der Entwicklungsgeschichte – Grundlagen der Planung. In: Der Natur und Kunst gewidmet 2001, 75–118.

Csatkai 1938

Csatkai Endre: Ham Jakab kismartoni rokokósobrász. MM 14 (1938) 150–153.

Csatkai 1942

Csatkai Endre: Három klasszicista építész (Neumayer Lőrinc, Ringer József, Handler Jakab). Soproni Szemle 6 (1942) 114–125.

Csatkai 1952

Csatkai Endre: Az Altomonte-k és Schaller István szerepe a soproni barokk festészetben. MÉ 1 (1952) 69–75.

Csatkai 1960

Csatkai Endre: Dorfmeister István festő fiai. MÉ 9 (1960) 40–43.

Csatkai 1963

Csatkai Endre: Pozsonyi képzőművészek és iparművészek 1750 és 1850 között. MÉ 12 (1963) 18–28.

Csatkai 1983

Csatkai Endre: Kazinczy és a képzőművészetek (1925). Budapest 1983.

Czeike 1976

Czeike, Felix: Die Herkunft der Schüler der Akademie der bildenden Künste 1726–1753. Wiener Geschichtsblätter 31 (1976) Heft 1. 77–79.

Czeike HistLex. Wien

Czeike, Felix: Historisches Lexikon Wien. Bd. 1–6. Wien 1992–1997.

Dachs 1998

Dachs, Monika: Joseph Winterhalder der Ältere und Paul Troger. Definitionsversuch eines Zeichenstils. Kunstjahrbuch der Stadt Linz 1996/97 (1998) 124–144.

Dachs 1998a

Dachs, Monika: Neue Überlegungen zum sogenannten Selbstporträt des Franz Anton Maulbertsch. Barockberichte 16/17 (1998) 44–53.

Dachs 1999

Dachs, Monika: Paul Troger in Italien: Zum Stellenwert seiner Ruinenlandschaften. In: Ex Fumo Lucem 1999, Vol. 2, 19–38.

Dachs 2004

Dachs, Monika: „...Mahlergehilfen, Materialien, Kost und Reisespesen...“ Der Maler Franz Anton Maulbertsch (1724–1796) als künstlerischer Unternehmer. In: Reiselust und Kunstgenuss 2004, 201–218.

Dachs 2005

Dachs, Monika: Franz Anton Maulbertsch und seine Mitarbeiter: Arbeitsteilung und Werkstattstruktur im Bereich der Wandmalerei. Bulletin Moravské galerie v Brně 61 (2005) 203–212.

Dachs-Nickel 2007

Dachs-Nickel, Monika: Franz Anton Maulbertsch und seine Mitarbeiter: Arbeitsteilung und Werkstattstruktur im Bereich der Wandmalerei. In: Baroque Ceiling Painting in Central Europe 2007, 67–72.

DaCosta Kaufmann 2007

DaCosta Kaufmann, Thomas: Franz Anton Maulbertsch and the Debate over Coloring in the Later Eighteenth Century. In: Baroque Ceiling Painting in Central Europe 2007, 73–80.

Dávid 1999

Dávid, Ferenc: Ein Entwurf von Maulbertschs Architekturmaler von Győr und die Ikonographie der Erneuerung des Doms. In: *Ex Fumo Lucem* 1999, Vol. 2, 141–156.

Dávid 2013

Dávid Ferenc: Adatok az eszterházi bábszínházról. In: *Kő kövön* 2013/2, 107–116.

Deckers 2013

Deckers, Regina: Antonio Corradini als Virtuose der Bildhauerei und seine Rezeption nördlich der Alpen. *Barockberichte* 61 (2013) 48–58.

Decus solitudinis 2007

Decus solitudinis – Pálos évszázadok. Művelődéstörténeti műhely – Rendtörténeti konferenciák. Szerk. *Sarbak Gábor*. Budapest 2007.

Der Natur und Kunst gewidmet 2001

„Der Natur und Kunst gewidmet.“ Der Esterházyische Schlosspark in Eisenstadt. Hrsg. *Franz Prost*. Wien, Köln, Weimar 2001.

Détschy Mihály nyolcvanadik születésnapjára 2002

Détschy Mihály nyolcvanadik születésnapjára. Tanulmányok. Szerk. *Bardoly István, Haris Andrea*. Művészettörténet – Műemlékvédelem 11. Budapest 2002.

Devosges Cuber 2009

Devosges Cuber, Aleksander: Giovanni Stanetti. Między Głogówkiem a Wiedniem. In: *Portret. Rocznik Głogowiecki* 2009. Nr. 3. Głogówek 2009, 137–166.

Die Familie Esterházy im 17. und 18. Jahrhundert 2009

Die Familie Esterházy im 17. und 18. Jahrhundert. Wissenschaftliche Arbeiten aus dem Burgenland Bd. 128. Hrsg. *Wolfgang Gürtler, Rudolf Kropf*. Eisenstadt 2009.

Duschaneck 1994/95

Duschaneck, Adolf: Der Maler und Mosaizist Wolfgang Köpp (1738–1807). *AHA* 37 (1994–1995) 176–229.

Duschaneck 1999

Duschaneck, Adolf: Der Esterházyische Galeriedirektor Joseph Fischer (Wien 1769 – Wien 1822). In: *Von Bildern und anderen Schätzen. Esterházy-Studien* Bd. 2. Hrsg. *Gerda Mraz, Géza Galavics*. Wien 1999, 221–293.

Ecsedy 2013

Ecsedy Anna: „Castellum Rákosiense nobiliter exstructum“. A fertőrákosi kastély átépítése gróf Zichy Ferenc püspöksége idején, a levéltári források tükrében. In: *Kő kövön* 2013/1, 557–588.

Eder 2015

Eder, Christian: Der Barockmaler Johann Samuel Hötendorff (1694–1742). *Barockberichte* 63 (2015) 45–60.

Egg 1970

Egg, Erich: Kunst in Tirol. Baukunst und Plastik. Innsbruck, Wien, München 1970.

Egg 1972

Egg, Erich: Kunst in Tirol. Malerei und Kunsthandwerk. Innsbruck, Wien, München 1972.

- „És az oszlopok tetején liliomok formáltattak vala” 2011
 „És az oszlopok tetején liliomok formáltattak vala” – Tanulmányok Bibó István 70. születésnapjára. Szerk. *Tóth Áron*. Budapest 2011.
- Eszláry* 1957
Eszláry Éva: Hebenstreit József pesti szobrász. Művészettörténeti Tanulmányok. Művészettörténeti Dokumentációs Központ Évkönyve 1954–1955. Budapest 1957, 88–108.
- Etzlstorfer* 2002
Etzlstorfer, Hannes: Martino und Bartolomeo Altomonte. Ölskizzen und kleine Gemälde aus österreichischen Sammlungen. Ausstellungskatalog. Salzburger Barockmuseum. Salzburg 2002.
- Ex Fumo Lucem 1999
 Ex Fumo Lucem. Baroque Studies in Honour of Klára Garas. Presented on Her Eightieth Birthday. Ed. *Zsuzsanna Dobos*. Vol. 1–2. Budapest 1999.
- „Ez világ mint egy kert” 2010
 „Ez világ mint egy kert...” Tanulmányok Galavics Géza tiszteletére. Szerk. *Bubryák Orsolya*. Budapest 2010.
- F. Csanak* 1978
F. Csanak Dóra: Teleki József és a művészetek. In: Művészet és felvilágosodás 1978, 553–584.
- Fallenbüchl* 1970
Fallenbüchl Zoltán: A magyar kamara tisztviselői a XVIII. században. Levéltári Közlemények 41 (1970) 259–337.
- Farbaky* 2004
Farbaky Péter: A kiscelli trinitárius kolostor és templom. In: Kat. Mariazell és Magyarország 2004, 270–281.
- Farbaky* 2004a
Farbaky Péter: A középkor *renovatio*ja a 18. századi magyarországi barokk művészetben. In: Maradandóság és változás 2004, 161–176.
- Farbaky* 2013
Farbaky Péter: A pesti központi szeminárium épülete. Franz Anton Hillebrandt műve. In: Kő kövön 2013/2, 263–272.
- Fatsar* 2009
Fatsar Kristóf: Átváltozások. Eszterháza nagy parterjének vázlatos története. In: MMXC – Tanulmányok és esszék a 90 éves Mőcsényi Mihály tiszteletére. Szerk. *Fatsar Kristóf*. Budapest 2009, 77–90.
- Fehr-Lemmens* 1996
Fehr-Lemmens, Nina: Vom Reiz der ersten Idee. Ausgewählte Beispiele zum Werkprozeß bei Franz Anton Maulbertsch. In: Kat. Maulbertsch 1996, 173–185.
- Fehér* 2006
Fehér Ildikó: Schöffl József ismeretlen oltárképei a váci egyházmegyében. MÉ 55 (2006) 415–423.

Fellner–Merényi–Rudnyánszky 2002

Fellner László – Merényi László – Rudnyánszky Pál: Fellner Jakab. Budapest 2002.

Feuchtmüller 1970

Feuchtmüller, Robert: Leopold Kupelwieser und die Kunst der österreichischen Spätromantik. Wien 1970.

Fidler I. 1995

Fidler, Petr: Beiträge zu einem Künstler- und Kunsthandwerkerlexikon des Donaugebietes (Österreich, Slowakei und Ungarn). Exzerpta aus den Archiven in Preßburg und Tyrnau. I. Teil. Ars 28 (1995/1) 82–93.

Fidler II. 1995

Fidler, Petr: Beiträge zu einem Künstler- und Kunsthandwerkerlexikon des Donaugebietes (Österreich, Slowakei und Ungarn). Exzerpta aus den Archiven in Preßburg und Tyrnau. II. Teil. Ars 28 (1995/2–3) 205–218.

Fidler III. 1996

Fidler, Petr: Beiträge zu einem Künstler- und Kunsthandwerkerlexikon des Donaugebietes (Österreich, Slowakei und Ungarn). Exzerpta aus den Archiven in Preßburg und Tyrnau. III. Teil. Ars 29 (1996/1–3) 225–239.

Fidler IV. 1997

Fidler, Petr: Beiträge zu einem Künstler- und Kunsthandwerkerlexikon des Donaugebietes (Österreich, Slowakei und Ungarn). Exzerpta aus den Archiven in Preßburg und Tyrnau. IV. Teil. Ars 30 (1997/1–3) 221–252.

Fleischer 1931

Fleischer Gyula: Johann Bergl a budapesti egyetemi templom mennyezetképfestője. Pápa 1931.

Fleischer 1932

Fleischer, Julius: Das Kunstgeschichtliche Material der geheimen Kammerzahlamtsbücher in den staatlichen Archiven Wiens von 1705 bis 1790. Quellenschriften zur barocken Kunst in Österreich und Ungarn. Bd. 1. Hrsg. v. Anton Hekler. Wien 1932.

Fleischer 1935

Fleischer Gyula: Magyarok a bécsi képzőművészeti akadémián. Budapest 1935.

Franz 1919

Franz, Anton Richard: Wiener Baukünstler in Preßburg im Theresianischen Zeitalter. Jahrbuch des Kunsthistorischen Institutes 13 (1919) Beiblatt, 6–62.

Fritsch 1986–1988

Fritsch, Erwin: Überlegungen und Daten zur Genealogie der Barock-Bildhauerfamilie Stanetti. Adler – Zeitschrift für Genealogie und Heraldik 14 [XXVIII] (1986–1988).

Frodl-Schneemann 1984

Frodl-Schneemann, Marianne: Johann Peter Krafft 1780–1856. Monographie und Verzeichnis der Gemälde. Wien, München 1984.

Fuchs 1972

Fuchs, Heinrich: Die Österreichischen Maler des 19. Jahrhunderts. Bd. 1. Wien 1972.

Fuchs 1973

Fuchs, Heinrich: Die Österreichischen Maler des 19. Jahrhunderts. Bd. 2–3. Wien 1973.

Fuchs 1974

Fuchs, Heinrich: Die Österreichischen Maler des 19. Jahrhunderts. Bd. 4. Wien 1974.

Fuchs 1978

Fuchs, Heinrich: Die Österreichischen Maler des 19. Jahrhunderts. Ergänzungsband. Bd. 1. Wien 1978.

Fuchs 1979

Fuchs, Heinrich: Die Österreichischen Maler des 19. Jahrhunderts. Ergänzungsband. Bd. 2. Wien 1979.

Fuchs 1981

Fuchs, Heinrich: Die Österreichischen Bildnisminiatur von den Anfängen bis zur Gegenwart. Bd. 1. Wien 1981.

Fuchs 1982

Fuchs, Heinrich: Die Österreichischen Bildnisminiatur von den Anfängen bis zur Gegenwart. Bd. 2. Wien 1982.

Galavics 1978

Galavics Géza: Francia regény két XVIII. századi falképsorozaton (Fénelon Télémaque-jának hazai fogadtatásához). In: Művészet és felvilágosodás 1978, 393–415.

Galavics 1981

Galavics Géza: A Zrínyi kirohanása téma története. In: Kat. Művészet Magyarországon 1981, 61–65.

Galavics 1984

Galavics, Géza: Barockkunst, höfische Repräsentation und Ungarn. Jahrbuch für österreichische Kulturgeschichte 10 (1984) 57–70.

Galavics 1984a

Galavics, Géza: Antonio Galli Bibiena. AHA 30 (1984) 177–263.

Galavics 1989

Galavics, Géza: Johann Martin Stock und Joseph Haydn. (Die Entdeckung der ungarländischen Zigeunermusiker im XVIII. Jh.) AHA 34 (1989) 245–252.

Galavics 1991

Galavics Géza: A „Képtelen Gödöllő” és más történetek (Három legenda Grassalkovich Antalról). Művészettörténeti tanulmányok Mojzer Miklós hatvanadik születésnapjára. MNG Évkönyv 1991, 217–224.

Galavics 1996

Galavics, Géza: A pannonhalmi apátság barokk ebédlője. In: Mons Sacer 1996, II. 69–93.

Galavics 1996a

Galavics, Géza: Das Barockrefektorium der Benediktinerabtei Pannonhalma. AHA 38 (1996) 127–151.

Galavics 1997

Galavics Géza: Szent Vencel bora és Maulbertsch oltárképe Tállyán. MÉ 46 (1997) 49–61.

Galavics 1997a

Galavics Géza: Dorffmaister István történeti képei. In: Kat. Dorffmaister 1997, 83–126.

Galavics 1999

Galavics Géza: Magyarországi angolkertek. Budapest 1999.

Galavics 2000

Galavics Géza: Ősök, hősök, szent királyok. Történelmünk és a barokk képzőművészet. In: Kat. Történelem-kép 2000, 63–72.

Galavics 2001

Galavics, Géza: „Porträts” eines fürstlichen Gartens – Der Esterházyische Shloßpark in Eisenstadt. In: Der Natur und Kunst gewidmet 2001, 119–152.

Galavics 2004

Galavics Géza: Magyar főurak és a mariazelli bazilika magyar kápolnája. In: Kat. Mariazell és Magyarország 2004, 93–112.

Gall 1966

Gall, Franz: Matricula Civium Academicorum Facultatis Artisticae Viennensis 1694–1781. Adler. Zeitschrift für Genealogie und Heraldik 7 (1966/9–10) 130–137.

Gall 1978

Gall, Franz: „Vienna docet” – A bécsi egyetem mint európai oktatási intézmény. In: Nemzetközi kultúrtörténeti szimpozion „Mogersdorf” 1976 Kőszegen. Szombathely 1978, 365–373.

Gamerith 2004

Gamerith, Andreas: „...dessen kunstreiche Handt so wohl in Teutsch- als Welschlandt auch Hungarn sich vielfoltig berumbt gemacht.” Der Maler Paul Troger (1698–1762) und die Verbreitung von künstlerischen Ideen. In: Reiselust und Kunstgenuss 2004, 125–140.

Gamerith 2007

Gamerith, Andreas: Das Altarbild der Allerheiligsten Dreifaltigkeit von Paul Troger in der Liechtensteinischen Votivkirche in Vranov. In: Maulbertsch und Mitteleuropa 2007, 167–183.

Gamerith 2007a

Gamerith, Andreas: Paul Troger und die Anfänge des Wiener Akademiestils. In: Baroque Ceiling Painting in Central Europe 2007, 58–65.

Garas 1941

Garas Klára: Kracker János Lukács 1717–1779. Budapest 1941.

Garas 1955

Garas Klára: Magyarországi festészet a XVIII. században. Budapest 1955.

Garas 1958

Garas, Klára: Felix Ivo Leicher 1727–1812. Bulletin MBA 13 (1958) 87–103, 144–154.

Garas 1960

Garas, Klára: Franz Anton Maulbertsch. Budapest, Wien 1960.

Garas 1961

Garas, Klára: Zu einigen Problemen der Malerei des 18. Jahrhunderts. Die Malerfamilie Palko. AHA 7 (1961) 229–250.

Garas 1974

Garas, Klára: Franz Anton Maulbertsch. Leben und Werk mit Œuvrekatalog. Salzburg 1974.

Garas 1975

Garas, Klára: Über Meister und Vorgänger Maulbertschs. Van Roy, van Schuppen und Rottmayr. Bulletin MBA 45 (1975) 21–41, 133–141.

Garas 1976

Garas Klára: Magyarországi barokk művészet (Operatív tanulmány a magyarországi művészettörténeti kézikönyv IV. kötete számára). MÉ 25 (1976) 273–280.

Garas 1980/81

Garas, Klára: Unbekannte Fresken von Josef Ignaz Mildorfer. MIOG 24/25 (1980/81) 93–131.

Garas 1983

Garas, Klára: Unbekannte Werke Michelangelo Unterbergers. In: Imagination und Imago. Festschrift Kurt Rossacher. Salzburg 1983, 69–76.

Garas 1984

Garas Klára: Anna Petrová-Pleskotová: Maliarstvo 18. storočia na Slovensku. Bratislava 1983. (Recenzió.) MÉ 33 (1984) 178–187.

Garas 1984a

Garas Klára: Franz Anton Maulbertsch in Ungarn. In: Kat. Maulbertsch 1984, 11–63.

Garas 1986

Garas, Klára: Barockkunst in Ungarn in ihren Beziehungen zu Wien in der ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts. In: Wien und der europäische Barock 1986, 83–90.

Garas 1987

Garas Klára: Művész és megrendelő, közönség és kritika. Változások a 18. század második felének művészeti életében. Akadémiai székfoglaló 1986. január 23. Budapest 1987.

Garas 1991

Garas Klára: 18. századi osztrák mesterek művei Magyarországon. Művészettörténeti tanulmányok Mojzer Miklós hatvanadik születésnapjára. MNG Évkönyv 1991, 193–198.

Garas 1992

Garas, Klára: Zur Kunstübung an der Wiener Akademie in 18. Jahrhundert – Die Preisstücke. Prijatelj Zbornik II. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 33. Split 1992, 405–422.

Garas 1993

Garas Klára: Itáliai festők Közép-Európában. In: Kat. Barokk Közép-Európában 1993, 45–53.

Garas 1994

Garas, Klára: Der italienische Einfluß und der Wiener Akademiestil zur Zeit von Franz Anton Maulbertsch. In: Kat. Maulbertsch 1994, 14–110.

Garas 1995

Garas, Klára: Michelangelo Unterberger und die Mitglieder der Wiener Kunstakademie in Ungarn. Barockberichte 11/12 (1995) 452–460.

Garas 1996

Garas, Klára: „Der weltbekannte, berühmte Maler“: Maulbertsch, die Zeitgenossen und die Nachwelt. In: Kat. Maulbertsch 1996. 14–27.

Garas 1996a

Garas, Klára: Barockbeiträge zu den Werken von Johann Wenzel Bergl, Franz Anton Palko und Anton Kern. In: *Ars Baculum Vitae. Sborník studií z dějin umění a kultury*. Ed. Vít Vlnas, Tomáš Sekyrka. Praha 1996, 243–249.

Garas 2006

Garas Klára: Festő, restaurátor, képkereskedő: Adam Braun (1748–1827) és a magyar műbarátok. *AH 34* (2006) 83–94.

Géfin 1943

Géfin Gyula: A szombathelyi székesegyház. Szombathely 1943.

Generationen, Interpretationen, Konfrontationen 2007

Generationen, Interpretationen, Konfrontationen. (Sammelband von Beiträgen aus der internationalen Konferenz in den Tagen 20.–22. April 2005 in Bratislava.) Hrsg. Barbara Balážová. Bratislava 2007.

Gerold 1796

Gerold, Joseph: Verzeichniß der in der k. k. Haupt- und Residenz-Stadt Wien, sammt den dazu gehörigen Vorstädten und Gründen befindlichen numerirten Häuser, derselben ... Eigenthümer, und Schilde. ... Wien 1796.

Gerold 1803

Vollständiges Auskunfts-buch, oder einzig richtiger Wegweiser in der k. k. Haupt- und Residenzstadt Wien, für Kaufleute, Fabrikanten, Künstler, und Handwerker ... auf das Jahr 1803. Verlegt bey Joseph Gerold Wien 1803.

Gerszi 1960

Gerszi Teréz: A magyar kőrajzolás története a XIX. században. Budapest 1960.

Glatz 1990

Glatz, Anton C.: Portrét 17.–19. storočia na Slovensku. Expozície. Slovenská národná galéria v Bratislave. Kašiel Strážky. Bratislava 1990.

Gonda 2001

Gonda Zsuzsa: A bécsi dioszkurok. Johann Nepomuk Ender és Thomas Ender művészi pályája. / Die Wiener Dioskuren. Die künstlerische Laufbahn von Johann Nepomuk und Thomas Ender. In: *Kat. Ender 2001*, 11–30.

Gonda 2004

Gonda Zsuzsa: Másolók, grafikusok az Esterházy-gyűjteményben a 19. század első felében. In: *Maradandóság és változás 2004*, 273–286.

Grabner 2001

Grabner, Sabine: „...Mit unserer Liebe für die Künste und der Absicht, der Kunstschulen Bestand und Festigkeit zu besichern.“ Kunstförderung am Kaiserhof zwischen 1770 und 1850. In: *Italienische Reisen. Landschaftsbilder österreichischer und ungarischer Maler, 1770–1850*. Hrsg. Sabine Grabner, Claudia Wöhler. Ausstellungskatalog. Österreichische Galerie Belvedere. Wien 2001, 80–82.

Grabner 2003

Grabner, Sabine: Friedrich von Amerling (1803–1887). Ausstellungskatalog. Österreichische Galerie Belvedere. Wien 2003.

Grabner 2006

Grabner, Sabine: „La vera patria degli artisti è Roma.“ Das Italienerlebnis von Friedrich Heinrich Füger. In: Kat. Aufgeklärt bürgerlich 2006, 27–41.

G. Györfy 2006

G. Györfy Katalin: Festők, szobrászok, faragók, asztalosok, kőművesek és más mesteremberek gróf Csáky Antal szolgálatában Szendrőn a 18. század közepén: Joseph Hartman és Heinrich Schweitzer, a szendrői egykori ferences templom oltárainak mesterei. MÉ 55 (2006) 307–325.

Granasztóiné Györfy 1984

Granasztóiné Györfy Katalin: Adatok Hartman József kassai szobrász tevékenységéhez. AH 12 (1984) 51–66.

Granasztóiné Györfy 2002

Granasztóiné Györfy Katalin: Mária születése vagy Batseba fürdője. Egy falusi templom főoltárképének különös előzménye. In: Détschy Mihály nyolcvanadik születésnapjára 2002, 517–532.

Granasztóiné Györfy 2004

Granasztóiné Györfy Katalin: A pesti Belvárosi plébániatemplom barokk oltárai. In: Romantikus kastély 2004, 91–101.

Grimschütz 1960

Grimschütz, Bruno: Josef Kreutzinger. Alte und Moderne Kunst 5 (1960) Nr. 1/2, 6–9.

Grohn 1960

Grohn, Hans Werner: Die Selbstbildnisse des Anton von Maron. Alte und Moderne Kunst 5 (1960) Nr. 6/7, 17–19.

Grosbauer 1808

Grosbauer, Joseph Johann: Vollständiges Verzeichniß aller in der k. k. Haupt- und Residenz-Stadt Wien inner denen Linien befindlichen numerirten Häuser deren Eigenthümer, Strassen, Gassen, Plätze, und Schilder. Wien 1808.

Gruber 2006/2007

Gruber, Gerlinde: Das Bilderverzeichnis der Pressburger Burg von 1781. Ein Beitrag zur Sammlungsgeschichte der Gemäldegalerie des Kunsthistorischen Museums. Jahrbuch des Kunsthistorischen Museums Wien 8/9 (2006/2007) 354–400.

Grünstein 1923

Grünstein, Leo: Moritz Michael Daffinger und sein Kreis. Wien, Leipzig 1923.

Gutschi 1992

Gutschi, Ferdinand: Michael Angelo Unterberger in den Akten der Akademie. In: Kronbichler–Sammer–Gutschi 1992, 55–84.

Guzsik 1973

Guzsik Tamás: A budapesti szervita templom és kolostor építéstörténete. MÉ 22 (1973) 1–21.

Haberditzl 2006

Haberditzl, Franz Martin: Franz Anton Maulbertsch 1724–1796. Hrsg. Gerbert Frodl, Michael Krapf. Wien 2006.

Hagen 2002

Hagen, Bettina: Antike in Wien. Die Akademie und der Klassizismus um 1800. Ausstellungskatalog. Gemäldegalerie der Akademie der bildenden Künste Wien und der Winckelmann-Gesellschaft Stendal. Mainz am Rhein 2002.

Hajdecki 1908

Hajdecki, Alois: Auszüge aus den Wiener Pfarrmatriken und dem Totenregister der Stadt Wien. In: Quellen zur Geschichte der Stadt Wien. Hrsg. Albert Starzer. Abt. I. Bd. VI. Wien 1908.

Hajnóczy 1978

Hajnóczy Gábor: Adalékok a zirci apátsági könyvtár és műgyűjtemény történetéhez. In: Művészet és felvilágosodás 1978, 611–625.

Hálová-Jahodová 1972

Andreas Schweigl, Bildende Künste in Mähren. Hrsg. Cecilie Hálová-Jahodová. Umení 20 (1972) 168–187.

Halász 1990

J. Halász Margit: Megjegyzések Gundrich Károly pesti szobrász életéhez és munkásságához. MÉ 29 (1990) 217–220.

Haris 2002

Haris Andrea: Kastélykápolnák hajdan volt diszei és mesterei, Körmend és Eszterháza. Magyar Műemlékvédelem 11 (2002) 285–312.

Haris 2009

Haris Andrea: „et Deo consecrat” – A Mária felajánlás ikonográfiája és a tétszentkúti templom oltárképe. In: Omnis creatura significans 2009, 205–212.

Haris 2013

Haris Andrea: Az „Angyali társaságnak szövetsége” a sümegi orgonakarzaton. In: Tanulmányok Kelényi György tiszteletére 2013, 99–105.

Haupt 2007

Haupt, Herbert: Das Hof- und Hofbefreite Handwerk im Barocken Wien 1620 bis 1770. Forschungen und Beiträge zur Wiener Stadtgeschichte Bd. 46. Innsbruck 2007.

Hawlik-van de Water 1993

Hawlik-van de Water, Magdalena: Die Kapuzinergruft. Begräbnisstätte der Habsburger in Wien. Freiburg, Basel, Wien 1993.

Házi 1982

Házi Jenő: Soproni polgárcsaládok 1535–1848. 1–2. köt. Budapest 1982.

Heiden-Kopf 2007

Heiden-Kopf, Barbara von der: Beiträge zu Leben und Werk der Wiener Bildhauer Franz Xaver Seegen und Johann Wagner. In: Generationen, Interpretationen, Konfrontationen 2007, 127–139.

Heinzl 1964

Heinzl, Brigitte: Bartolomeo Altomonte. Wien, München 1964.

Herbst des Barock 1998

Herbst des Barock. Ausstellungskatalog. Hrsg. Andreas Tacke. Museum der Stadt Füssen. München, Berlin 1998.

Herczeg 2013

Herczeg Renáta: Adatok a simontornyai ferences templom és rendház történetéhez és kifestéséhez. Újabb adalékok Bebo Károly és Fridl Károly működéséhez. In: Tanulmányok Kelényi György tiszteletére 2013, 112–119.

Hofman 1930

Hofman, Jan: Staré umění na Slovensku. Praha 1930.

Horányi 1776

Horányi, Alexius: Memoria Hungarorum et provincialium scriptis editis notorum. Pars II. Viennae 1776.

Hornýák 1990

Hornýák Mária: Adalékok a martonvásári templom és kastély 18. századi történetéhez. MÉ 39 (1990) 198–203.

Horváth 1928

Horváth Henrik: Gundrich Carolus Ferenc: a pesti plébánia-templom oltárainak mestere. AÉ ÚF 42 (1928) 255–263.

Horváth 1978

Horváth, Pavel: Výtvarní umelci a stavební remeselníci na Slovensku v posledných storočiach feudalizmu. I. Vlastivedný časopis. 27 (1978/1) 46–48.

Horváth 1978a

Horváth, Pavel: Výtvarní umelci a stavební remeselníci na Slovensku v posledných storočiach feudalizmu. II. Vlastivedný časopis. 27 (1978/2) 59.

Horváth 1978b

Horváth, Pavel: Výtvarní umelci a stavební remeselníci na Slovensku v posledných storočiach feudalizmu. III. Vlastivedný časopis. 27 (1978/3) 140–144.

Horváth 1978c

Horváth, Pavel: Výtvarní umelci a stavební remeselníci na Slovensku v posledných storočiach feudalizmu. IV. Vlastivedný časopis. 27 (1978/4) 188–191.

Horváth 1979

Horváth, Pavel: Výtvarní umelci a stavební remeselníci na Slovensku v posledných storočiach feudalizmu. V. Vlastivedný časopis. 28 (1979/1) 46–48.

Hosch 1987

Hosch, Hubert: Andreas Brugger (1737–1812) Maler von Langenargen. Sigmaringen 1987.

Hosch 1994

Hosch, Hubert: Franz Anton Maulbertsch und die Wiener Akademie. In: Kat. Maulbertsch 1994, 14–92.

Hosch 1995

Hosch, Hubert: Die Malerfamilie Unterberger und Südwestdeutschland. Barockberichte 11/12 (1995) 447–451.

Hosch 1996

Hosch, Hubert: Schwäbische Maler und Wien im Barock. In: Kat. Maulbertsch 1996, 45–86.

Hosch 1996a

Hosch, Hubert: Zur Maulbertsch-Reproduktionsgraphik (Die Schmutzer-Schule). In: Kat. Maulbertsch 1996, 209–222.

Huszár-Procopius 1932

Huszár, Lajos – Procopius, Béla: Medaillen- und Plakettenkunst in Ungarn. Budapest 1932.

Huszár 1966

Huszár, Lajos: Der Karlsburger Medailleur Karl Wurschbauer. AHA 12 (1966) 351–370.

Jakó 2012

Jakó Zsigmond: Adatok a bécsi Erdélyi Udvari Kancellária barokk pannóinak későbbi sorsáról. MÉ 61 (2012) 320–322.

Jávor 1977

Jávor Anna: Bartolomeo Altomonte soproni főoltárképe. MÉ 26 (1977) 288–291.

Jávor 1981

Jávor Anna: A klasszicista oltárkép Hesz János Mihály életművében. AH 9 (1981) 219–223.

Jávor 1984

Jávor Anna: Kracker Bécsben 1719–1744/46. MÉ 33 (1984) 197–211.

Jávor 1984a

Jávor, Anna: Kracker und Maulbertsch und ihre Nachfolger in Erlau. In: Kat. Maulbertsch 1984, 108–126.

Jávor 1985

Jávor, Anna: Einige Skulpturen des Straub-Kreises in Westungarn. In: Studien zur europäischen Barock und Rokokoskulptur. Hrsg. *Konstanty Kalinowski*. Poznań 1985, 190–201.

Jávor 1989

Jávor Anna: Magda Keleti: Neskora renesancia, manierizmus, barok v zbierkach SNG. Fontes 2. Slovenská národná galéria 1983 (Bratislava é. n.). (Recenzió.) MÉ 38 (1989) 167–178.

Jávor 1990

Jávor Anna: Leicher, Tabota és Cimbal Martonvásáron. MÉ 39 (1990) 204–214.

Jávor 1991

Jávor Anna: Hesz János Mihály (1768–1836) művészi hagyatéka. MÉ 40 (1991) 214–220.

Jávor 1993

Jávor Anna: A tridenti zsinat. Johann Lucas Kracker és Joseph Zach freskója az egri líceumban. MÉ 42 (1993) 160–185.

Jávor 1999

Jávor, Anna: Über Kracker, Troger und weitere Werkstattarbeiten in Ungarn. In: *Ex Fumo Lucem* 1999, Vol. 2, 39–52.

Jávor 2002

Jávor Anna: Összeírás, leltározás. Kracker-képek nyomában a szerzetesrendek II. József-kori feloszlásának idején. Művészettörténeti tanulmányok Sinkó Katalin köszöntésére. MNG Évkönyv 1997–2001, Budapest 2002, 69–80.

Jávor 2004

Jávor Anna: Johann Lucas Kracker. Egy késő barokk festő Közép-Európában. Budapest 2004. [Német nyelvű kiadása: Budapest 2005.]

Jávor 2004a

Jávor, Anna: „... das Stift Bruck verschafte ihm viele Arbeiten besonder im hungarischen Stift Jazo“ Der Maler Johann Lucas Kracker (1719–1779) im Dienste der Prämuntstratenser. In: Reiselust und Kunstgenuss 2004, 187–200.

Jávor 2006

Jávor Anna: Céhbeliek és akadémikusok. AH 34 (2006) 49–64.

Jávor 2007

Jávor, Anna: Von Matthias Rex bis zum Konzil von Trient: Das Deckenfresko der Bibliothek des Lyzeums von Eger – ein Hauptwerk Johann Lucas Krackers in Ungarn. In: Baroque Ceiling Painting in Central Europe 2007, 99–108.

Jávor 2009

Jávor, Anna: Quellen und Bilder: Fragen zu Maulbertschs Werken in Szombathely. AHA 50 (2009) 147–161.

Jávor 2009a

Jávor Anna: „Láttam én tornyait Szily templomának“ Maulbertsch és Winterhalder Szombathelyen. In: Kat. Maulbertsch–Winterhalder 2009, 119–133.

Jávor 2011

Jávor Anna: Sajnos nem Kracker! Korrigenda et addenda. MÉ 60 (2011) 387–396.

Jávor 2015

Jávor Anna: A szobafestő szerződése. Fabricius Jakab Ignác Edelényben (1780), Johann Binnerth és Joseph Lerch Márkusfalván (1788, 1792). MÉ 64 (2015) 209–216.

Jávor 2016

Jávor Anna: Anyakönyvi adatok „Pozsonyi Dorfmeister István” (Stephan Anton Dorffmeister, Pozsony 1741 – Sopron 1797) származásához és pályakezdéséhez. MÉ 65 (2016) 129–136.

Jávor 2016a

Jávor Anna: Jozef Medvecký: Anton Schmidt. Život a dielo barokového maliara 1713–1773. Bratislava 2013. (Recenzió) MÉ 65 (2016) 189–196.

Jeney 1943

Jeney Ferenc: A régi győri kályhasípar és Magner Károly. Magyar Építőművészet, 1943. december, 290–291.

Jernyei Kiss 2007

Jernyei Kiss János: Johann Wenzel Bergl Mária-képciklusa a pesti pálos (egyetemi) templom mennyezetén. In: Decus solitudinis 2007, 610–620.

Jernyei Kiss 2009

Jernyei Kiss János: Barokk mennyország. Vallásos képzelet és festett valóság: Maulbertsch freskói a váci székesegyházban. Budapest 2009.

Jernyei Kiss 2010

Jernyei Kiss János: Recentior Philosophia. A bölcsészeti fakultás ábrázolása Franz Sigris egri mennyezetképén. In: „Ez világ mint egy kert” 2010, 671–684.

Jernyei Kiss 2011

Jernyei Kiss János: Maulbertsch öröksége és a szombathelyi székesegyház mennyezetképei 2. Az új kihívás: a négyzeti tér boltozatának freskója. In: „És az oszlopok tetején liliomok formáltattak vala” 2011, 137–146.

Jernyei Kiss 2011a

Jernyei Kiss János: Egy delicióz allegória. Maulbertsch freskóciklusa a szombathelyi püspöki palotában. MÉ 60 (2011) 23–52.

Jernyei Kiss 2012

Jernyei Kiss János: Maulbertsch és a tragikus festészet. A pápai plébániatemplom Szent István vértanú történetét ábrázoló mennyezetképei. MÉ 61 (2012) 187–205.

Jernyei Kiss 2013

Jernyei Kiss János: Látszatarcitektúra, *trompe l'oeil*, érzéki csalódás Maulbertsch freskófestészetének kései szakaszában. In: Kő kövön 2013/1, 475–484.

Jernyei Kiss 2013a

Jernyei Kiss János: „In Brenz gemahlen”. A monokróm képmezők szerepe a késő barokk freskófestészetben. In: Tanulmányok Kelényi György tiszteletére 2013, 106–111.

Jernyei Kiss 2014

Jernyei Kiss, János: „Deludat oculos”. Die Dekoration der Jesuitenkirche zu Székesfehérvár. Ars 47 (2014/1) 51–61.

Jernyei Kiss 2014a

Jernyei Kiss János: Maulbertsch öröksége és a szombathelyi székesegyház mennyezetképei 3. A történet vége. AH 40 (2014/3) 318–337.

Josef Adam Mölk 1994

Josef Adam Mölk (1714–1794). Sein Werk in Niederösterreich und Wien. Bearb. v. Manfred Koller, Johann Kronbichler, Christiane Pilshofer. Begleitheft zur Sonderausstellung des Diözesanmuseums St. Pölten. St. Pölten 1994.

Kábdebo 1880

Kábdebo, Heinrich: Matthäus Donner und die Geschichte der Wiener Graveur-Akademie in der ersten Periode ihres Bestandes. Wien 1880.

Kalábová 2011

Kalábová, Lenka: „Všechnu chválu si získal, kdo sloučil užitečné s příjemným”. Malované špalíry Franze Antona Schunka v zámku v Brodce u Prostějova. In: Lubomír Slavíček – Pavel Suchánek – Michaela Šeferisová Loudová edd.: Chvála ciceronství. Umělecká díla mezi pohádkou a vědou. Brno 2011, 137–149, 354–355.

Kalamar 2009

Kalamar, Stefan: Die baulichen Aktivitäten von Nikolaus II. Fürst Esterházy im ersten Jahrzehnt seiner Regierung. In: Die Familie Esterházy im 17. und 18. Jahrhundert 2009, 289–316.

Kapossy 1922

Kapossy János: A szombathelyi székesegyház és mennyezetképei. Budapest 1922.

Kapossy 1923/24

Kapossy János: A magyar királyi udvari kamara építészei Mária Terézia és II. József korában. Századok 57/58 (1923–1924) 585–613.

Kapossy 1924

Kapossy János: A Grassalkovichok mint művészetpártolók. Napkelet 2 (1924/9) 304–309.

Kapossy 1933

Kapossy János: Magyarországi ötvösök a XVIII–XIX. században. Levéltári Közlemények 11 (1933) 242–287.

Kapossy 1938

Kapossy János: Johann Georg Leithner (1725–1785). AÉ Ú. F. 60 (1938) 86–112.

Kapossy 1943

Kapossy János: Maulbertsch a szombathelyi püspöki palotában. Acta Savariensia 3 (1943) 3–23.

Kapossy 1952

Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. MÉ 1 (1952) 133–140.

Kat. Az Ország Háza 2000

Az Ország Háza. Buda-pesti országháza-tervek 1784–1884. Kiállításkatalógus. Szerk. Gábor Eszter, Verő Mária. Szépművészeti Múzeum. Budapest 2000.

Kat. Aufgeklärt bürgerlich 2006

Aufgeklärt bürgerlich. Porträts von Gainsborough bis Waldmüller 1750–1840. Ausstellungskatalog. Hrsg. Sabine Grabner, Michael Krapf. Österreichische Galerie Belvedere. Wien 2006.

Kat. Aufnahmewerke 1975

Aufnahmewerke. Eine Auswahl von Preis- und Aufnahmewerken aus den Jahren 1750–1815. Ausstellungskatalog. Bearb. v. Heribert Hutter. Akademie der Bildenden Künste. Wien 1975.

Kat. Barokk tervek és vázlatok 1980

Barokk tervek és vázlatok 1650–1760. Kiállításkatalógus. A bevezető tanulmányt írta és a katalógust összeállította Voit Pál. Szerk. Buzási Enikő. Magyar Nemzeti Galéria. Budapest 1980.

Kat. Barokk Közép-Európában 1993

Barokk művészet Közép-Európában. Utak és találkozások. Kiállításkatalógus. Szerk. Galavics Géza. Budapest Történeti Múzeum. Budapest 1993.

Kat. Biedermeier und Vormärz 1978

Biedermeier und Vormärz. Die Kammermaler Matthäus Loder (1781–1828) und Eduard Gurk (1801–1841). Aquarelle, Zeichnungen und Graphische Werke. Katalog v. Walter Koschatzky mit Beitr. v. Maria Theresia Gräfin Meran. Ausstellung der Albertina. Wien 1978.

Kat. Czauczik 2001

Jozef Czauczik, Ján Jakub Müller a Probstnerovci. Katalog. Ed. Mária Novotná. Spišské múzeum v Levoči. Levoča 2001.

Kat. Daffinger 1986

Die Blumenquarelle des Moritz Michael Daffinger. Kataloge des Kupferstichkabinetts der Akademie der bildenden Künste. Verf. Ulrike Jenni, Robert Wagner, Marie-Therese Winkler. Graz 1986.

Kat. Donner 1993

Georg Raphael Donner 1693–1741. Ausstellungskatalog. Hrsg. Michael Krapf. Österreichische Galerie Unteres Belvedere. Wien 1993.

Kat. Dorffmaister 1997

„Stephan Dorffmaister pinxit” Dorffmaister István emlékkiállítása / Gedenkausstellung von Stephan Dorffmaister. Kiállításkatalógus. Szerk. Kostyál László, Zsámbéky Monika. Szombathely, Sopron, Eisenstadt, Zalaegerszeg. Szombathely 1997.

Kat. Egri Képtár 2008.

Az Egri Képtár. Dobó István Vármúzeum. Katalógus. Szerk. *Lengyel László*. Eger é. n. [2008.]

Kat. Ender 1981

Thomas Ender (1793–1875): Niederösterreich in der Biedermeierzeit. Sonderausstellung. Bearb. von *Peter Weiniger*, *Edith Brief*. Text von *Walter Koschatzky*. Niederösterreichisches Landesmuseum. Wien 1981.

Kat. Ender 2001

Johann Nepomuk Ender (1793–1854), Thomas Ender (1793–1875) emlékkiállítás. Magyar Tudományos Akadémia Művészeti Gyűjtemény / Gedenkausstellung Johann Nepomuk Ender (1793–1854), Thomas Ender (1793–1875). Kunstsammlung der Ungarischen Akademie der Wissenschaften. Szerk. *Papp Gábor György*. Budapest 2001.

Kat. Fendi und sein Kreis 2007

Peter Fendi und sein Kreis. Ausstellungskatalog. Hrsg. *Klaus Albrecht Schröder*, *Maria Luise Sternath*. Wien, Albertina. Wien 2007.

Kat. Főúri ősgalériák 1988

Főúri ősgalériák, családi arcképek a Magyar Történelmi Képcsarnokból. Kiállításkatalógus. Szerk. *Buzási Enikő*. Magyar Nemzeti Galéria. Budapest 1988.

Kat. Klassizismus in Wien 1978

Klassizismus in Wien. Architektur und Plastik. Sonderausstellung des Historischen Museums der Stadt Wien. Wien 1978.

Kat. Grandezza 2007

Grandezza. Der Barockmaler Daniel Gran 1694–1757. Hrsg. *Johann Kronbichler*. Katalog zur Sonderausstellung des Diözesanmuseums St. Pölten. St. Pölten 2007.

Kat. Industriálna krajina 2010

Industriálna krajina? Stredoslovenské banské mestá v 16.–18. storočí. Katalog. Ed. *Katarína Chmelinová*. Slovenská národná galéria Bratislava. Bratislava 2010.

Kat. Luxus Porzellan 2005

Barocker Luxus Porzellan. Die Manufakturen du Paquier in Wien und Carlo Ginori in Florenz. Ausstellungskatalog. Hrsg. von *Johann Kräftner*, bearb. von *Claudia Lehner-Jobst*, *Andreina d'Agliano*. Liechtenstein Museum in Wien. München 2005.

Kat. Lütgendorff 1968

Medvecký, L'udovít: Ferdinand Lütgendorff 1785–1858 a jeho škola. Katalog výstavy. Mestská galéria v Bratislave. Bratislava 1968. (Számotatlan oldalak.)

Kat. Maria Theresia und ihre Zeit 1980

Maria Theresia und ihre Zeit. Zur 200. Wiederkehr des Todestages. Ausstellungskatalog. Hrsg. *Walter Koschatzky*. Schloß Schönbrunn. Wien 1980.

Kat. Maria Theresia als Königin v. Ungarn 1980

Maria Theresia als Königin von Ungarn. Ausstellungskatalog. Red. *Gerda Mraz*, *Gerald Schlag*. Eisenstadt 1980.

Kat. Mariazell és Magyarország 2004

Mariazell és Magyarország. Egy zárandokhely emlékezete. Kiállításkatalógus. Szerk. *Farbaky Péter*, *Serfőző Szabolcs*. Budapesti Történeti Múzeum. Budapest 2004.

- Kat. Maulbertsch 1974
 Franz Anton Maulbertsch. Ausstellung anlässlich seines 250. Geburtstages. Red. *Robert Waissenberger*. Wien, Halbturm, Heiligenkreuz-Gutenbrunn. Wien 1974.
- Kat. Maulbertsch 1984
 Franz Anton Maulbertsch und sein Kreis in Ungarn. Hrsg. *Eduard Hindelang*. Museum Langenargen am Bodensee. Sigmaringen 1984.
- Kat. Maulbertsch 1994
 Franz Anton Maulbertsch und der Wiener Akademiestil. Ausstellungskatalog. Hrsg. *Eduard Hindelang*. Museum Langenargen am Bodensee. Sigmaringen 1994.
- Kat. Maulbertsch 1996
 Franz Anton Maulbertsch und sein schwäbischer Umkreis. Hrsg. *Eduard Hindelang*, Bearb. *Hubert Hosch*. Museum Langenargen am Bodensee. Sigmaringen 1996.
- Kat. Maulbertsch–Winterhalder 2009
 Késő barokk impressziók. Franz Anton Maulbertsch (1724–1796) és Josef Winterhalder (1743–1807). Kiállításkatalogus. Szerk. *Jávora Anna, Lubomír Slavíček*. Magyar Nemzeti Galéria. Budapest 2009.
- Kat. Messerschmidt 2002
 Franz Xaver Messerschmidt 1736–1783. Ausstellungskatalog. Hrsg. *Michael Krapf*. Barockmuseum der Österreichischen Galerie Belvedere. Ostfildern-Ruit 2002.
- Kat. Messerschmidt 2006
 Die phantastische Köpfe des Franz Anton Messerschmidt. Ausstellungskatalog. Hrsg. *Maraïke Bückling*. Liebighaus, Frankfurt am Main. Frankfurt am Main 2006.
- Kat. Messerschmidt 2010
 Franz Xaver Messerschmidt. Catalogue. Ed. *Maria Pötzl-Malikova, Guilhem Scherf*. Neue Galerie, New York – Musée du Louvre, Paris. New York, Paris 2010.
- Kat. A modell 2004
 A modell. Női akt a 19. századi magyar művészetben. / The Modell. Female Nude Imagery in 19th-century Hungarian Art. Kiállításkatalogus. Szerk. *Imre Györgyi*. Magyar Nemzeti Galéria. Budapest 2004.
- Kat. MTA és a művészetek 1992
 A Magyar Tudományos Akadémia és a művészetek a XIX. században. Kiállításkatalogus. Szerk. *Szabó Júlia, Majoros Valéria*. Magyar Nemzeti Galéria. Budapest 1992.
- Kat. Művészet Magyarországon 1980
 Művészet Magyarországon 1780–1830. Kiállításkatalogus. Szerk. *Szabolcsi Hedvig, Galavics Géza*. MTA Művészettörténeti Kutatócsoport, Magyar Nemzeti Galéria. Budapest 1980.
- Kat. Művészet Magyarországon 1981
 Művészet Magyarországon 1830–1870. Kiállításkatalogus. Szerk. *Szabó Júlia, Széphelyi F. György*. MTA Művészettörténeti Kutatócsoport, Magyar Nemzeti Galéria. Budapest 1981.
- Kat. Nemzet és művészet 2010
 XIX. Nemzet és művészet. Kép és önkép. Kiállításkatalogus. Szerk. *Király Erzsébet, Róka Enikő, Veszprémi Nóra*. Magyar Nemzeti Galéria. Budapest 2010.
- Kat. Pécsi püspökség 2015
 A pécsi püspökség évezredes öröksége. Történet – kiállításvezető – érdekességek. Szerk. *Virág Zsolt*. Pécs 2015.

Kat. Platzer 2007

Delikatesse der Malerei. Meisterwerke von Johann Georg Platzer. Ausstellungskatalog. Red. *Ulrich Becker*. Landesmuseum Joanneum, Alte Galerie. Graz 2007.

Kat. Reich mir die Hand, mein Leben 1996

Reich mir die Hand, mein Leben. Einladung zu einem barocken Fest mit Bildern von Johann Georg Platzer und Franz Christoph Janneck. Ausstellungskatalog. Residenzgalerie Salzburg 1996.

Kat. Selbstbild 2004

Selbstbild. Der Künstler und sein Bildnis. Ausstellungskatalog. Hrsg. *Renate Trnek*. Gemäldegalerie der Akademie der Bildenden Künste Wien. Wien 2004.

Kat. Svätci v Strednej Európe 1993

Svätci v Strednej Európe – Heilige in Zentraleuropa. Ausstellungskatalog. Hrsg. *Ivan Rusina*. Slovenská národná galéria. Bratislava 1993.

Kat. Tirolische Nation 1984

Die Tirolische Nation 1790–1820. Ausstellungskatalog. Hrsg. *Gert Amman*. Tiroler Landesmuseum Ferdinandeum. Innsbruck 1984.

Kat. Történelem-kép 2000

Történelem-kép. Szemelvények múlt és művészet kapcsolatából Magyarországon. Kiállításkatalógus. Szerk. *Mikó Árpád, Sinkó Katalin*. Magyar Nemzeti Galéria. Budapest 2000.

Kat. Triumph der Phantasie 1998

Triumph der Phantasie. Barocke Modelle von Hildebrandt bis Mollinarolo. Ausstellungskatalog. Red. *Michael Krapf*. Österreichische Galerie Belvedere Wien. Wien 1998.

Kat. Troger & Brixen 1998

Paul Troger & Brixen. Sonderausstellung zum 300. Geburtstag von Paul Troger (1698–1762). Ausstellungskatalog. Hrsg. *Leo Andergassen*. Diözesanmuseum – Hofburg Brixen. Bruneck 1998.

Kat. Urlaub 1996

Georg Anton Urlaub. Ein fränkischer Maler im Banne Tiepolos. Ausstellungskatalog. Hrsg. *Hans-Peter Trensche*. Mainfränkisches Museum Würzburg. Würzburg 1996.

Kat. Wiener Porzellan 1970

Mrazek, Wilhelm – Neuwirth, Waltraud: Wiener Porzellan 1718–1861. Ausstellungskatalog. Österreichisches Museum für Angewandte Kunst. Wien 1970.

Kat. Winterhalder 2009

Josef Winterhalder d. J. (1743 Vöhrenbach – 1807 Znojmo) Maulbertschs bester Schüler. Ausstellungskatalog. Hrsg. *Lubomír Slaviček*. Museum Langenargen am Bodensee. Langenargen, Brno 2009.

Kat. Zsánermetamorfózisok 1993

Zsánermetamorfózisok / The Metamorphosis of Themes. Világi műfajok a közép-európai barokk festészetben / Secular Subjects in the Art of the Baroque in Central Europe. Kiállításkatalógus. Szerk. *Mojzer Miklós, Székesfehérvár, Csók István Képtár*. Budapest 1993.

Katolikus templomok 1991

Dercsényi Balázs – Hegyi Gábor – Marosi Ernő – Török József: Katolikus templomok Magyarországon. Budapest 1991.

Keil 1977

Keil, Nora: Die Miniaturen der Albertina. Wien 1977.

Kelényi 1976

Kelényi György: Franz Anton Hillebrandt (1719–1797). Művészettörténeti Füzetek 10. Budapest 1976.

Kelényi 1978

Kelényi György: Az Építészeti Igazgatóság és a „hivatalos” építészet Magyarországon a XVIII. század végén. In: Művészet és felvilágosodás 1978, 123–159.

Kelényi 2000

Kelényi György: A budai országház. In: Kat. Az Ország Háza 2000, 36–42.

Kelényi 2002

Kelényi György: A pesti német színház tervei a 18. század végén. In: Détschy Mihály nyolcvanadik születésnapjára 2002, 477–489.

Kelényi 2004

Kelényi György: A celldömölki bencés kolostor és templom építéstörténete. In: Kat. Mariazell és Magyarország 2004, 251–263.

Kelényi 2005

Kelényi György: A királyi udvar építkezései Pest-Budán a XVIII. században. Hatalom és reprezentáció; a hivatalos építészet formaváltozásai. Művészettörténeti Füzetek 28. Budapest 2005.

Kelényi 2011

Kelényi György: Egy enteriőr-terv a budai királyi palotához. In: „És az oszlopok tetején liliomok formáltattak vala” 2011, 89–92.

Kelényi 2013

Kelényi György: Típusstervek a magyar késő barokk építészetben. In: Kő kövön 2013/1, 485–494.

Keleti 1983

Keleti, Magda: Neskora renesancia, manierismus, barok v zbierkach SNG. Slovenská národná galéria. Bratislava 1983.

Keleti 1984

Keleti, Magda: Franz Xaver Seegen a jeho sohárska aktivita na Slovensku. Galéria 8. Zborník SNG 1984, 250–270.

Kemény 1913

Kemény Lajos: Kassán polgárjogot nyert művészek. Művészet 13 (1913) 238.

Kerny 1991

Kerny Terézia: Huszárkaland Potsdamban. Esterházy Imre (1722–1792) rédei síremléke. Művészettörténeti tanulmányok Mojzer Miklós hatvanadik születésnapjára. MNG Évkönyv 1991, 245–247.

Kerny 2013

Kerny Terézia: Vajk (István) trónörökös megkeresztelése. Történeti és ikonográfiai adalékok Hesz János Mihály esztergomi főoltárképéhez. In: Kő kövön 2013/1, 503–516.

Király 2010

Király Erzsébet: A nemzeti képzelettől a képkötő nemzetig. Eszmék a magyar művészet bölcsője körül. In: Kat. Nemzet és művészet 2010, 115–138.

Kiss 2000

Kiss József Mihály: Magyarországi diákok a bécsi egyetemen 1715–1789. Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 2. Budapest 2000.

Kissné Bognár 2004

Kissné Bognár Krisztina: Magyarországi diákok bécsi tanintézetekben 1526–1789. (Ungarländische Studenten in Wiener Bildungsanstalten 1526–1789.) Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 13. Szerk. Szőgi László. Budapest 2004.

Kleiser–Wörgötter 2009

Kleiser, Bernhard – Wörgötter, Zora: Die Schwarzwälder Künstlerfamilie Winterhalder. In: Kat. Winterhalder 2009, 211–231.

Knott 1978

Knott, Nagia: Georg Anton Urlaub (1713–1759). Ein fränkischer Maler. Mainfränkische Studien Bd. 19. Würzburg 1978.

Kolbe 1992

Kolbe, Johanna: Tobias Kärbling und Henriette Kärbling-Pacher. Leben und Werk einer Pester Malerfamilie im Vormärz und Biedermeier. Studia Hungarica. Schriften des Ungarischen Instituts München Bd. 40. München 1992.

Koller 1980

Koller, Manfred: Das Altarbild der Heiligen Magdalena in Weiden und sein Maler Anton Hertzog. ÖZKD 34 (1980) 48–51.

Koller 1993

Koller, Manfred: Die Brüder Strudel. Hofkünstler und Gründer der Wiener Kunstakademie. Innsbruck 1993.

Koller 1994

Koller, Manfred: Zu den künstlerischen Wurzeln der Malerfamilie Mölk in der Kunstakademie Peter Strudels in Wien. In: Josef Adam Mölk 1994, 7–10.

Koller 2009

Koller, Manfred: Maulbertsch, Winterhalder und Nesselthaler 1774–1776. Zur Untersuchung der Fresken in Mühlfraun/Dyje und Innsbruck. In: Kat. Winterhalder 2009, 161–183.

Komárik 1978

Komárik Dénes: A korai gótizálás Magyarországon. In: Művészet és felvilágosodás 1978, 209–300.

Komárik 2002

Komárik Dénes: A 18. századi Pest szobrászairól, kőfaragóiról. In: Détschy Mihály nyolcvanadik születésnapjára 2002, 461–476.

Komárik 2007

Komárik Dénes: A 18. századi Pest szobrászairól, kőfaragóiról. AH 35 (2007) 333–390.

Kopasz 1978

Kopasz Gábor: Buck József és a pécsi rajziskola első évtizedei. In: Művészet és felvilágosodás 1978, 353–391.

Kopp 1941

Kopp Jenő: Ismeretlen magyar festők a XIX. század első felében. Budapest 1941.

Korhecz Papp 2011

Korhecz Papp Zsuzsanna: Falkoner Xavér Ferenc (1737–1792) budai festő művei. MÉ 60 (2011) 73–88.

Korhecz Papp 2011a

Korhecz Papp Zsuzsanna: Schöff József (1776–1851) oltárképeinek festéstechnikája. Műtárgyvédelem 36 (2011) 149–161.

Korhecz Papp 2012

Korhecz Papp Zsuzsanna: Mathias Hanisch (1754 körül–1806), egy késő barokk cseh vándorfestő Magyarországon. MÉ 61 (2012) 271–289.

Korhecz Papp 2013

Korhecz Papp Zsuzsanna: Mathias Hanisch késő barokk vándorfestő /Matthias Haniš kasnobarokni putujući slikar. Szabadka / Subotica 2013.

Korhecz Papp 2015

Korhecz Papp Zsuzsanna: Bécsi barokk mesterek művei a vajdaságban. Radovi bečkih barokni majstora u Vojvodini. Die Werke der Wiener Kunstmaler des Barock in der Vojvodina. Szabadka / Subotica 2015.

Koschatzky 1978

Koschatzky, Walter: Matthäus Loder (1781–1828). In: Kat. Biedermeier und Vormärz 1978, 5–58.

Koschatzky 1982

Koschatzky, Walter: Thomas Ender 1793–1875. Kammermaler Erzherzog Johanns. Graz 1982.

Koschatzky 1995

Koschatzky, Walter: Peter Fendi (1796–1842) Künstler, Lehrer und Leitbild. Salzburg, Wien 1995.

Kostyál 1987

Kostyál László: Johann Ignaz Cimbala Zala megyében. Zalai Múzeum 1 (1987) 179–189.

Kostyál 1995

Kostyál László: Dorffmaister Zalában. MÉ 44 (1995) 211–237.

Kostyál 1997

Kostyál László: A templomfestő Dorffmaister István I. (1760–1780). In: Kat. Dorffmaister 1997, 17–41.

Kostyál 2013

Kostyál László: Donát János portréi a Kovásznai Kovács családról. In: Tanulmányok Kelényi György tiszteletére 2013, 158–163.

Kowalská 2007

Kowalská, Eva: Zeichenunterricht nach den Schulreformen der Aufklärungszeit. In: Generationen, Interpretationen, Konfrontationen 2007, 195–203.

Körner 2013

Körner, Stefan: Nikolaus II. Esterházy (1765–1833) und die Kunst. Wien 2013.

Körner 2013a

Körner, Stefan: „Evviva il nostro Prencipe, che il mondo fa stupir!” Esterházy I. Miklós követsége II. József 1764. évi frankfurti koronázásán: szertartásrend, ünnepségek, műtárgyvásárlások. In: Kő kövön 2013/2, 25–52.

Kő kövön 2013/1–2

Kő kövön / Stein auf Stein. Dávid Ferenc 73. születésnapjára / Festschrift für Ferenc Dávid. 1–2. köt. Szerk. Szentesi Edit, Mentényi Klára, Simon Anna. Budapest 2013.

Köszeghy 1936

Köszeghy Elemér: Magyarországi ötvösjegyek a középkortól 1867-ig. Budapest 1936.

Krapf 1983

Krapf, Michael: Johann Christian Brand. Von der Herrschaftsvedute zum Landschaftsporträt. MIOG Sonderheft 1983, 2–19.

Krapf 1985

Krapf, Michael: Paul Troger, Joseph Ignaz Mildorfer, Michelangelo Unterberger: Beiträge zur Tiroler Antiklassik in Wien. Kunsthistoriker (Mitteilungen des Österreichischen Kunsthistorikerverbandes 2.) 1985, 68–73.

Krapf 1995

Krapf, Michael: Paul Troger: „Er ätzte auch zuweilen malerisch in Kupfer.“ Zum Stellenwert seiner Druckgraphik. Barockberichte 11/12 (1995) 402–409.

Krapf 1996

Krapf, Michael: Im Paradies der Sinne: Zum Werk von Johann Georg Platzer. In: Kat. Reich mir die Hand, mein Leben 1996, 16–28.

Krapf 2006

Krapf, Michael: Das Porträt 1700–1840. Die Konzentration auf das Antlitz als „Spiegel der Seele“. In: Kat. Aufgeklärt bürgerlich 2006, 9–25.

Krapf 2014

Krapf, Michael: Johann Georg Platzer der Farbenzauberer des Barock 1704–1761. Wien 2014.

Krasa-Florian 2009

Krasa-Florian, Selma: Johann Nepomuk Schaller. Innsbruck 2009.

Krähling-Nagy 2013

Krähling János – Nagy Gergely Domonkos: A nagyváradi székesegyház Hillebrandt-féle centrális terve. In: Tanulmányok Kelényi György tiszteletére 2013, 81–95.

Krämer 1992

Krämer, Göde: Neue Funde zum Werk des Franz Sigrist. Barockberichte 7 (1992) 257–264.

Kratinová 1988

Kratinová, Vlasta: Barock in Mähren. Ausstellungskatalog. Österreichische Galerie in Wien. Wien 1988.

Kronbichler-Sammer-Gutschi 1992

Kronbichler, Johann – Sammer, Alfred – Gutschi, Ferdinand: Michael Angelo Unterberger in seiner Wiener Zeit. Der erste Rektor der Wiener Akademie. 300 Jahre Akademie der Bildenden Künste in Wien. Wien 1992.

- Kronbichler* 1992
Kronbichler, Johann: Michael Angelo Unterberger (1695–1758). In: *Kronbichler–Sammer–Gutsch* 1992, 13–54.
- Kronbichler* 1994
Kronbichler, Johann: Josef Adam Mölk (1714–1794). In: Josef Adam Mölk 1994, 11–29.
- Kronbichler* 1995
Kronbichler, Johann: Michael Angelo Unterberger und sein Einfluß auf Franz Sebald Unterberger. *Barockberichte* 11/12 (1995) 385–393.
- Kronbichler* 1995a
Kronbichler, Johann: Michael Angelo Unterberger 1695–1758. XIX. Sonderschau des Dommuseums zu Salzburg anlässlich des 300. Geburtstages von Michael Angelo Unterberger. Salzburg 1995.
- Kronbichler* 2001
Kronbichler, Johann: Der Salzburger Hofmaler Jacob Zanusi 1679–1742. XXVI. Sonderschau des Dommuseums zu Salzburg. Salzburg 2001.
- Kronbichler* 2007
Kronbichler, Johann: Pater Norbert Baumgartner (1710–1773). Seine Arbeiten im Wiener Kapuzinerkloster. *ÖZKD* 61 (2007) 609–622.
- Kronbichler* 2007a
Kronbichler, Johann: Tafelmalerei des Barock. In: *Kunst in Tirol* 2007, 131–168.
- Kronbichler* 2007b
Kronbichler, Johann: Daniel Gran und sein Kreis. In: *Kat. Grandezza* 2007, 66–81.
- Kronbichler* 2012
Kronbichler, Johann: Paul Troger 1698–1762. Berlin, München 2012.
- Krsek* 1979/1980
Krsek, Ivo: Malířství 1. poloviny 18. století na Moravě. *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity* 28/29 (1979–1980/23–24) 61–81.
- Krsek* 1981
Krsek, Ivo: Malířství 2. poloviny 18. století na Moravě. *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity* 30 (1981/25) 7–33.
- Kun* 1930
Sz. Kun Ágota: A debreceni református nagytemplom (1805–1827). Debrecen 1930.
- Kunst des 19. Jahrhunderts* 1992
Kunst des 19. Jahrhunderts. Bestandskatalog der Österreichischen Galerie des 19. Jahrhunderts. Bearb. v. *Elisabeth Hülbauer*. Bd. 1. Wien 1992.
- Kunst des 19. Jahrhunderts* 1993
Kunst des 19. Jahrhunderts. Bestandskatalog der Österreichischen Galerie des 19. Jahrhunderts. Bearb. v. *Elisabeth Hülbauer*. Bd. 2. Wien 1993.
- Kunst des 19. Jahrhunderts* 1998
Kunst des 19. Jahrhunderts. Bestandskatalog der Österreichischen Galerie des 19. Jahrhunderts. Bearb. v. *Bärbel Holaus, Elisabeth Hülbauer, Claudia Wöhrer*. Bd. 3. Wien 1998.

Kunst des 19. Jahrhunderts 2000

Kunst des 19. Jahrhunderts. Bestandskatalog der Österreichischen Galerie des 19. Jahrhunderts. Bearb. v. *Claudia Wöhler*. Bd. 4. Wien 2000.

Kunst in Tirol 2007

Kunst in Tirol. Bd. 2. Vom Barock bis in die Gegenwart. Hrsg. *Paul Naredi-Rainer, Lukas Madersbacher*. Kunstgeschichtliche Studien – Innsbruck. NF, Bd. 4. Innsbruck, Wien 2007.

Kunst – Politik – Religion 2000

Kunst – Politik – Religion, Studien zur Kunst in Süddeutschland, Österreich, Tschechien und der Slowakei. Festschrift für Franz Matsche. Hrsg. *Markus Hörsch, Elisabeth Oy-Marra*. Petersberg 2000.

Leube-Payer 2011

Leube-Payer, Elisabeth: Joseph Ignaz Mildorfer 1719–1775. Akademieprofessor und Savoyisch-Liechtensteinischer Hofmaler. Wien, Köln, Weimar 2011.

Liebmann-Schelest 1986

Liebmann, Michael J. – Schelest, Dmitrij V.: Österreichische Barockskizzen und -Zeichnungen aus der Sammlung Kühn in Lemberg (Lwow). In: *Wien und der Europäische Barock* 1986, 135–138.

Ludányi 2013

Ludányi Gabriella: Az épület freskói. In: *Az egri Domus Universitatis és Líceum. Oktatás, tudomány, művészet 1763–2013*. Szerk. *Petercsák Tivadar*. Eger 2013, 71–109.

Luxová 1968

Luxová, Viera: Archívne záznamy o bratislavských umelcoch a remeselníkoch. *Ars* 2 (1968/1) 177–181.

Luxová 1972

Luxová, Viera: Neznámá práce od Jana Messerschmidta. *Umění* 20 (1972) 471–473.

Luxová 1975/76

Luxová, Viera: Príspevok k tvorbe Jozefa Hartmanna. *Ars* 9–10 (1975–1976) 53–78.

Luxová 1987

Luxová, Viera: Poznámky k stavitel'skej a sochárskej tvorbe na Slovensku v 18. storočí. In: *Problémy umenia 16.–18. storočia*. Sympóziu usporiadali Umenovedný ústav SAV. Bratislava 1987, 132–141.

Lützow 1877

Lützow, Karl v.: Geschichte der Kais. Kön. Akademie der Bildenden Künste. Festschrift zur Eröffnung des neuen Akademie-Gebäudes. Wien 1877.

Lyka 1981

Lyka Károly: A táblabíró világ művészete. Magyar művészet 1800–1850. Budapest 1981.³

M. Műv. Kislex. 2002

Magyar művészeti kislexikon. Szerk. *Körber Ágnes*. Budapest 2002.

M. művészet a 19. században 2013

A magyar művészet a 19. században. Építészet és iparművészet. Szerk. *Sisa József*. A magyarországi művészet története 5/1. Budapest 2013.

Macková 1991

Macková, Olga: Die Bilder Josef Abels in der Nationalgalerie. Bulletin of the National Gallery in Prague 1 (1991) 79–84.

Malíková 1968

Malíková, Mária: Andrej Zallinger. Vlastivedný časopis 17 (1968/1) 15–19.

Malikova 1970

Malikova, Maria: Zur Tätigkeit des Franz Anton Palko in Preßburg. Alte und moderne Kunst 15 (1970) Nr. 110. 18–23.

Malikova 1973

Malikova, Maria: Die Schule Georg Raphael Donners in der Slowakei. MIÖG 17 (1973) 77–180.

Malíková 1983

Malíková, Mária: Údaje z matrik o bratislavských sochároch a kamenároch 18. storočia. Ars 17 (1983/2) 89–95.

Malíková 1993

Malíková, Mária: Juraj Rafael Donner a Bratislava. Bratislava 1993.

MAMÜL

Magyar Művelődéstörténeti Lexikon. Középkor és kora újkor. Főszerk. Kőszeghy Péter. 1–13. Budapest 2003–2012.

Mansfeld 1938

Mansfeld, H. A: Die Matrikel der Akademie der bildenden Künste in Wien, 1726–1739. Archiv für Sippenforschung und alle verwandten Gebiete 15 (1938) Heft 4. 97–128.

Maradandóság és változás 2004

Maradandóság és változás. Művészettörténeti konferencia – Ráckeve, 2000. Szerk. Bodnár Szilvia, Jávora Anna, Lővei Pál, Pataki Gábor, Sümegei György, Szilágyi András. Budapest 2004.

Matrikel der Universität Wien 2011

Die Matrikel der Universität Wien. Im Auftrag der Universität Wien herausgegeben von Kurt Mühlberger, Archiv der Universität Wien. VII. Band 1715/16–1745/46. Bearb. v. Ulrike Denk, Nina Knieling, Thomas Maisel und Astrid Steindl. Wien, München 2011.

Matrikel der Universität Wien 2014

Die Matrikel der Universität Wien. Im Auftrag der Universität Wien herausgegeben von Kurt Mühlberger, Archiv der Universität Wien. VIII. Band 1746/47–1777/78. Bearb. v. Ulrike Denk, Nina Knieling, Thomas Maisel und Astrid Steindl. Wien, München 2014.

Matsche 1998

Matsche, Franz: Franz Anton Maulbertsch und Daniel Gran. Zur Frage des Klassizismus im österreichischen Spätbarock. In: Herbst des Barock 1998, 203–214.

Matsche-von Wicht 1977

Matsche-von Wicht, Betka: Franz Sigrist 1727–1803. Ein Maler des 18. Jahrhunderts. Weissenhorn 1977.

Maulbertsch und Mitteleuropa 2007

Franz Anton Maulbertsch und Mitteleuropa. Festschrift zum 30-jährigen Bestehen des Museums Langenargen. Hrsg. Eduard Hindelang, Lubomír Slavíček. Brno 2007.

Medvecký 1996

Medvecký, Jozef: Troger-Malereien in der Klosterkirche des Elisabethinenordens. Pamiatky a múzea 1996, Sonderausgabe, 46–49.

Medvecký 2009

Medvecký, Jozef: Gottlieb Antonio Galliarti inventor: Die Gewölbefresken in der Kathedrale zu Nitra und ihr Schöpfer. AHA 50 (2009) 75–86.

Medvecký 2010

Medvecký, Jozef: Gottlieb Anton Galliarti inventor. Maliarska výzdoba katedrály v Nitre a jej autor. Ars 43 (2010/2) 178–212.

Medvecký 2010a

Medvecký, Jozef: Anton Schmidt, Schemniziensis pictor academicus. Život a dielo barokového maliara. In: Kat. Industriálna krajina 2010, 104–141.

Medvecký 2010b

Medvecký, Jozef: „Unterschiedliche Engel nach zwey vornehmsten Künstlern aus Italien“ Reflexionen über die Migration der Motive in der Barockmalerei. In: „Ez világ mint egy kert“ 2010, 425–440.

Medvecký 2013

Medvecký, Jozef: Anton Schmidt. Život a dielo barokového maliara 1713–1773. Bratislava 2013.

Meller 1915

Meller Simon: Az Esterházy képtár története. Budapest 1915.

Mich 1986

Mich, Elvio: Introduzione ai disegni di Cristoforo Unterberger. In: Festschrift Nicolò Rasmo. Scritti in onore. A cura di Silvia Spada-Pintarelli. Bolzano 1986. 355–396.

Michel 1971

Michel, Olivier: Peintres autrichiens à Rome dans la seconde moitié du XVIIIème siècle. I. Römische Historische Mitteilungen, 13. Heft (1971) 287–321.

Michel 1972

Michel, Olivier: Peintres autrichiens à Rome dans la seconde moitié du XVIIIème siècle. II. Römische Historische Mitteilungen, 14. Heft (1972) 175–197.

Mihalik 1906

Mihalik József: Lócsei ötvösökről a XVIII. században. AÉ ÚF 26 (1906) 59–61.

Miklósi-Sikes 2001

Miklósi-Sikes Csaba: Kolozsvár (és Erdély) 19. századi szobrászata a sajtó tükrében. AH 29 (2001) 281–356.

MNG régi gyűjteményei 1984

A Magyar Nemzeti Galéria régi gyűjteményei. Szerk. *Mojzer Miklós*. Budapest 1984.

Mo. műemlékjegyzéke, Komárom-Esztergom m. 2006

Magyarország műemlékjegyzéke: Komárom-Esztergom megye. Sorozatszerk. *Haris Andrea, Somorjay Selysette*. Kulturális Örökségvédelmi Hivatal. Budapest 2006.

Mo. Műv. Eml. 1959

Genthon István: Magyarország művészeti emlékei, 1. Dunántúl. Budapest 1959.

Mo. Műv. Eml. 1961

Genthon István: Magyarország művészeti emlékei, 2. Duna–Tisza köze, Tiszántúl, Felsővidék. Budapest 1961.

Mojzer 1981

Mojzer Miklós: Későreneszánsz és barokk művészet. (A Magyar Nemzeti Galéria állandó kiállítása). MÉ 30 (1981) 39–49.

Mojzer 1984

Mojzer Miklós: Franz Anton Hillebrandt második (elpusztult) terve az esztergomi primási székhelyhez. MÉ 33 (1984) 255–260.

Mojzer 1984a

Mojzer, Miklós: Frühe Maulbertschkopien in Ungarn. In: Kat. Maulbertsch 1984, 68–83.

Mons Sacer 1996

Mons Sacer 996–1996. Pannonhalma 1000 éve. I–III. Szerk. *Takács Imre*. Pannonhalma 1996.

Möseneder 1993

Möseneder, Karl: Franz Anton Maulbertsch. Aufklärung in der barocken Deckenmalerei. Wien, Köln, Weimar 1993.

Mraz 1999

Mraz, Gerda: Contract des H. Mahlers Maulpärtsch. In: Ex Fumo Lucem 1999, Vol. 2, 137–140.

Mraz 2007

Mraz, Simon: Die Geschichte der Akademie der bildenden Künste in den 30er und 40er Jahren des 18. Jahrhunderts unter besonderer Berücksichtigung des internationalen, politischen und künstlerisch-organisatorischen Umfelds. Magisterarbeit (Ms.). Universität Wien 2007.

MTA képzőművészeti kincsei 2004

A Magyar Tudományos Akadémia képzőművészeti kincsei. Szerk. *Papp Gábor György, András Edit*. Budapest 2004.

Művészet és felvilágosodás 1978

Művészet és felvilágosodás. Művészettörténeti tanulmányok. Szerk. *Zádor Anna, Szabolcsi Hedvig*. Budapest 1978.

MűvLex

Művészeti Lexikon. Főszerk. *Zádor Anna, Genthon István*. 1–4. Budapest 1965–1968.

N. Mészáros 1992

N. Mészáros Júlia: Festészet Győrött a XVII–XVIII. században. Győri festők. Győri tanulmányok 12 (1992) 125–137.

Nagy 1994

Nagy Márta: Ortodox ikonosztázionok Magyarországon. Debrecen 1994.

Nagy 1998

Nagy Márta: A magyarországi görög diaszpóra egyházművészeti emlékei I. Ikonok, ikonosztázionok. Debrecen 1998.

Némethi 1881

Némethi Lajos: Adatok a festés történetéhez Budapesten a XVII. és XVIII. században. I. AÉ ÚF 1 (1881) 256–271.

Némethi 1884

Némethi Lajos: Adatok a festés történetéhez Budapesten a XVII. és XVIII. században. II. AÉ ÚF 3 (1884) 99–109.

Neuwirth 2007

Neuwirth, Markus: Skulptur des Klassizismus. In: Kunst in Tirol 2007, 200–216.

Neuwirth 2007a

Neuwirth, Markus: Malerei und Grafik um 1800. In: Kunst in Tirol 2007, 217–237.

Neuwirth 2007b

Neuwirth, Markus: Kunstgewerbe um 1800. In: Kunst in Tirol 2007, 238–240.

Noack 1907

Noack, Friedrich: Deutsches Leben in Rom 1700 bis 1900. Stuttgart, Berlin 1907.

Noack 1927

Noack, Friedrich: Das Deutschtum in Rom seit dem Ausgang des Mittelalters. 1–2. Berlin, Leipzig 1927.

Nyolcszáz esztendő a ferences rend 2013

Nyolcszáz esztendő a ferences rend 2013. Tanulmányok a rend lelkiségéről, történeti hivatásáról és kulturális-művészeti szerepéről. Művelődéstörténeti Műhely – Rendtörténeti konferenciák. Szerk. Medgyesy S. Norbert, Ötvös István, Őze Sándor. Budapest 2013.

Omnis creatura significans 2009

Omnis creatura significans – Tanulmányok Prokopp Mária 70. születésnapjára. Szerk. Kerny Terézia, Tüskés Anna. Budapest 2009.

Orbán 2013

Orbán János: Portrék a könyvek között. In: Tanulmányok Kelényi György tiszteletére 2013, 172–180.

ÖKT Bd. 24. Eisenstadt 1932

Österreichische Kunsttopographie. Bd. 24. Die Denkmale des politischen Bezirkes Eisenstadt und der freien Städte Eisenstadt und Rust. Bearb. v. André Csatkai u. Dagobert Frey. Wien 1932.

Papco 1988

Papco, Ján: Neznáme portréty Johana Michaela Millitza. Výtvarný život 33 (1988/10) 60–61.

Papco 2003

Papco, Ján: Rakúsky barok a Slovensko / Österreichische Barock und die Slowakei. Bd. 1–2. Bojnice 2003.

Papp 2000

Papp Júlia: Egy adat a történeti festészet hazai kezdeteihez (Wándza Mihály Mátyás király bécsújhelyi táborozását ábrázoló festményének leírása 1806-ból). AH 28 (2000) 197–204.

Papp 2007

Papp Júlia: Adatok Blaschke János rézmetsző (1770–1833) életrajzához. MÉ 56 (2007) 349–358.

Papp 2009

Papp, Júlia: Angaben zum Lebenslauf und zur Tätigkeit des Kupferstechers Johann Blaschke (1770–1833). Ars 42 (2009/2) 257–276.

Papp 2012

Papp Júlia: Könyv és kép a 19. század elején. Blaschke János (1770–1833) illusztrációinak katalógusa. 1–2. Budapest 2012.

Papp 2013

Papp Júlia: „... 'S haragszik, szenved, mint a' tragikus Schiller' büsztje...” Önreprezentáció és kanonizáció Batsányi János és Gabriele von Baumberg portréiban. MÉ 62 (2013) 33–46.

Pataky 1951

Pataky Dénes: A magyar rézmetszés története. Budapest 1951.

Petri Biogr. Lex. 1992

Petri, Anton Peter: Biographischen Lexikon des Banater Deutschtums. Marquartstein 1992.

Petrová 1958

Petrová, Anna: Umenie Bratislavy 1800–1850. Maliarstvo a socharstvo. S. 1. 1958.

Petrová-Pleskotová 1961

Petrová-Pleskotová, Anna: K počiatkom realizmu v slovenskom maliarstve. Jozef Czauczik a jeho okruh. Bratislava 1961.

Petrová-Pleskotová 1969

Petrová-Pleskotová, Anna: Príspevok k problematike maliarske rodiny Zallingerovcov. Ars 3 (1969/1) 31–51.

Petrová-Pleskotová 1970

Petrová-Pleskotová, Anna: Bratislavský výtvarní umelci a umeleckí remeselníci 18. storočia. Ars 4 (1970) 209–241.

Petrová-Pleskotová 1983

Petrová-Pleskotová, Anna: Maliarstvo 18. storočia na Slovensku. Bratislava 1983.

Petrová-Pleskotová 1986

Petrová-Pleskotová, Anna: Die austroitalienischen und österreichischen Barockmaler in der Slowakei im 18. Jahrhundert. In: Wien und der Europäische Barock 1986, 111–115.

Petrová-Pleskotová 1989

Petrová-Pleskotová, Anna: Ein unbekanntes Altarbild von Johann Wenzel Bergl in Holič. AHA 34 (1989) 177–181.

Petrová-Pleskotová 1990

Petrová-Pleskotová, Anna: Maliarstvo 18. storočia na Slovensku v kontextoch stredoeurópskeho umenia. Ars 23 (1990/1) 85–107.

Petrová-Pleskotová 1991

Petrová-Pleskotová, Anna: Adalékok Anton Schmidt festő életútjához és pályakezdéséhez. Művészettörténeti tanulmányok Mojzer Miklós hatvanadik születésnapjára. MNG Évkönyv 1991, 199–205.

Petrová-Pleskotová 1995

Petrová-Pleskotová, Anna: Dokumenty o umeleckej, umelecko-remeselníckej a stavebnej aktivite na panstve a objektoch grófa Františka Esterházyho z rokov 1738–1785. Ars 28 (1995/2–3) 219–249.

Petrová-Pleskotová 1998

Petrová-Pleskotová, Anna: Bratislavský výtvarní umelci a umeleckí remeselníci 18. storočia – dodatky. Ars 31 (1998/1–3) 240–246.

- Petrovich* 1961
Petrovich, Ede: L'opera di Giuseppe Antonio Sartori a Pécs, 1778–1783. *Cultura Atesina* 15 (1961) 85–101.
- Pevsner* 1986
Pevsner, Nikolaus: Die Geschichte der Kunstakademien. München 1986.
- Pfarr* 2002
Pfarr, Ulrich: Franz Xaver Messerschmidt 1736–1783. Menschenbild und Selbstwahrnehmung. Berlin 2002.
- Pigler* 1922
Pigler Andor: A pápai plébániatemplom és mennyezetképei. Budapest 1922.
- Pigler* 1923
Pigler Andor: A győri Szent Ignác templom és mennyezetképei. Budapest 1923.
- Pigler* 1929
Pigler, Andor: Georg Raphael Donner. Leipzig, Wien 1929.
- Pillich* 1963
Pillich, Walter: Kunstregesten aus den Hofparteienprotokollen des Oberhofmeisteramtes von 1638–1780. Teil III. *MiÖStA* 16 (1963) 472–500.
- Pillich* 1964/65
Pillich, Walter: Kunstregesten aus den Hofparteienprotokollen des Oberhofmeisteramtes von 1638–1780. Teil IV. *MiÖStA* 17–18 (1964/1965) 639–672.
- Pillich* 1966
Pillich, Walter: Kunstregesten aus den Hofparteienprotokollen des Oberhofmeisteramtes von 1638–1780. Teil V. *MiÖStA* 19 (1966) Nachtrag, 511–539.
- Pintér* 2002
Pintér Attila: A mosonmagyaróvári (magyaróvári) plébániatemplom falfestéseinek restaurálása. *Magyar Műemlékvédelem* 11 (2002) 563–572.
- Pirchan* 1943
Pirchan, Emil: Moritz Michael Daffinger Miniaturmaler der Vormärz. Wien, Leipzig 1943.
- Plank* 1999
Plank, Angelika: Akademischer und schulischer Elementarzeichenunterricht im 18. Jahrhundert. Beiträge zur Neueren Geschichte Österreichs Bd. 10. Frankfurt am Main, Wien 1999.
- Plunger* 1986
Plunger, Karl: Johann Georg Plazer der Rokokomaler aus dem Überetsch. Eppan 1986.
- Poch-Kalous* 1949
Poch-Kalous, Margarethe: Johann Martin Fischer, Wiens bildhauerische Repräsentant des Josefinismus. Wien 1949.
- de Ponty* 1779
de Ponty, Franz: Verzeichniß der in der Kaiserl. Königl. Haupt- und Residenzstadt Wien, sammt dazu gehörigen Vorstädten, und Gründen; befindlichen numerirten Häusern, derselben Eigenthümer, und deren Conditionen, Schildern, Gassen, Grund-Obrigkeiten, Pfarreyen, und derzeit Bezirksaufsehern auf das genaueste nach denen Grundbüchern entworfen. Wien 1779.

Popescu 1997

Popescu, Elena: Johann Martin Stock im europäischen Kontext: Elemente des österreichischen Barock in der Malerei und Graphik des Künstlers. *Ars Transsilvaniae* 7 (1997) 149–162.

Popescu 2000

Popescu, Elena: Johann Martin Stock. Ein Vertreter des Siebenbürgischen Barock in Europäischen Sammlungen. Ausstellungskatalog. Brukenthalpalais. Hermannstadt / Sibiu 2000.

Popp 1905

Popp, Joseph: Martin Knoller: zur Erinnerung an den hundersten Todestag des Meisters 1725–1804. Innsbruck 1905.

Porumb 2004

Porumb, Marius: Efrem Micu – „Vestit pictor zugrav“. *Ars Transsilvaniae* 10–11 (2000–2001) 2004, 111–119.

Pötschner–Adam 2014

Pötschner, Angelina – Adam, Peter: Ein „peintre architecte“ in Diensten der Grafen Harrach. Ein wiederentdecktes Werk des Tiroler Barockkünstlers Johann Gfall in der Pfarrkirche von Parndorf [Burgenland]. *ÖZKD* 68 (2014/1–2) 174–193.

Pözl-Malikova 1982

Pözl-Malikova, Maria: Franz Xaver Messerschmidt. Wien, München 1982.

Pözl-Malikova 1986

Pözl-Malikova, Maria: Zur Porträtmalerei Franz Anton Palkos. *MÉ* 35 (1986) 1–24.

Pözl-Malikova 1989

Pözl-Malikova, Maria: Georg Raphael Donner oder Antonio Corradini? *AHA* 34 (1989) 145–149.

Pözl-Malikova 2010

Pözl-Malikova, Maria: Das Bundesdenkmal in Győr (Raab) und die Frage seines ausführenden Künstlers. In: „Ez világ mint egy kert...“ 2010, 628–646.

Pözl-Malikova 2013

Pözl-Malikova, Maria: Von Messerschmidt, seinen Schweizer Freunden und einem „Holzbein“. *Ars* 46 (2013/2) 259–291.

Pözl-Malikova 2015

Pözl-Malikova, Maria: Franz Xaver Messerschmidt 1736–1783. Monographie und Werkverzeichnis. Belvedere, Wien. Wien 2015.

Prange 1998

Prange, Peter: Die Wiener Kunstakademie zwischen Reform und Stagnation. Zur Ausbildung von Malern in den Jahren 1766 bis 1812. In: *Kat. Herbst des Barock* 1998, 339–353.

Preiss 1977

Preiss, Pavel: Österreichische Barockmaler aus der Nationalgalerie in Prag. Ausstellung, Oberes Belvedere, Wien. Wien 1977.

Preiss 1999

Preiss, Pavel: František Karel Palko – Život a dílo malíře sklonku středoevropského baroka a jeho bratra Františka Antonína Palka. Praha 1999.

Prickler 2013

Prickler, Harald: Eisenstädter bildende Künstler und Handwerker der Barockzeit. Biographische Daten und Werke. Eisenstadt 2013.

Prickler 2013a

Prickler, Harald: Der Eisenstädter Bildhauer Johann Jacob Ham (1744–1780). In: *Kő kövön* 2013/1, 349–362.

Prokopp 1966

Prokopp Gyula: Lucas de Schram. MÉ 15 (1966) 240–250.

Prokopp 1972

Prokopp Gyula: Kühnel Pál építész (1765–1824). MÉ 21 (1972) 30–40.

Prokopp 1978

Prokopp Gyula: Jelinek Ferenc festő. MÉ 27 (1978) 75–78.

Prokopp 1981

Prokopp Gyula: Adatok Hesz János Mihály (1768–1833?) festészetéhez. MÉ 30 (1981) 200–205.

Prokopp 1981a

Prokopp Gyula: Az esztergomi „királyi város” a 18. században. MÉ 30 (1981) 1–22.

Prokopp 1983

Prokopp Gyula: Schroth András szobrász (1791–1850 után) MÉ 32 (1983) 34–43.

Prokopp 2013

Prokopp Mária: Az esztergomi Szent Anna ferences templom XVIII. századi ikonográfiai programja. In: *Nyolcszáz esztendő a ferences rend* 2013, 845–958.

Prost 2001

Prost, Franz: Geschichte des Esterházyischen „Hofgartens” in Eisenstadt. Eine zusammenfassende Darstellung. In: *Der Natur und Kunst gewidmet* 2001, 35–74.

Pučalik–Valeš 2010

Pučalik, Marek – Valeš, Tomáš: Neue Feststellungen zum Prager Schaffen Franz Anton Maulbertschs. *Umění* 58 (2010) 158–163.

Pucher 1996

Pucher, Christina: Notizen zur Biographie Franz Christoph Jannecks. In: *Reich mir die Hand, mein Leben* 1996, 9–14.

Puskás 2008

Puskás Bernadett: A görög katolikus egyház művészete a történelmi Magyarországon. Hagyomány és megújulás. Budapest 2008.

Pusztai 1972

Pusztai László: Dunaiszky Lőrinc (1784–1837). MÉ 21 (1972) 15–29.

Pusztai 1978

Pusztai László: Huber József szobrász élete és művei. In: *Művészet és felvilágosodás* 1978, 515–543.

Rasmo 1977

Rasmo, Nicolo: Francesco Unterberger pittore 1706–1776. Calliano 1977.

Reiselust und Kunstgenuss 2004

Reiselust und Kunstgenuss. Barockes Böhmen, Mähren und Österreich. Hrsg. *Friedrich Polleroß*. Petersberg 2004.

Repanić-Braun 2000

Repanić-Braun, Mirjana: Franciscus Falconer pictor Budensis. Ein spätbarocker Maler sakraler Thematik und seine Tätigkeit in Kroatien. *ME* 49 (2000) 157–166.

Repanić-Braun 2002

Repanić-Braun, Mirjana: Oltarne slike Franza Xavera Wagenschöna u cirkvi sv. Mihaela u Osijeku. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 26 (2002) 99–108.

Repanić-Braun 2004

Repanić-Braun, Mirjana: Djela bečkog slikara Antona Herzoga u Valpovu i Vukovaru. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 28 (2004) 176–187.

Repanić-Braun 2008

Repanić-Braun, Mirjana: 18th Century Painting and Sculpture in Northern Croatia in the Context of Central European Art. *AHA* 49 (2008) 337–350.

Repanić-Braun 2014

Repanić-Braun, Mirjana: Eastern Slavonia: Reception of Baroque Art and Culture on the Outskirts of the Habsburg Empire. In: *Barocke Kunst und Kultur im Donauraum 2014*, Bd. 2, 353–366.

Révihelyi 1954

Révihelyi Elemér: Adatok Gode Lajos művészetéhez. *Művészettörténeti Tanulmányok. A Magyar Művészettörténeti Munkaközösség Évkönyve 1953*. Budapest 1954, 489–496.

Rizzi 2007

Rizzi, Wilhelm Georg: Werle und Gran. In: *Kat. Grandezza 2007*, 18–43.

Rokay 2008

Rokay Zoltán: Egy „elfelejtett” történelem festő avagy a Pásztorlánykától az oltárképig. *Öbecse* 2008.

Romantikus kastély 2004

Romantikus kastély. Tanulmányok Komárik Dénes tiszteletére. Szerk. *Vadas Ferenc*. Budapest 2004.

Ronzoni 1993

Ronzoni, Luigi A.: Jacob Gabriel de Mollinarolo detto Müler Polycletes Austriacus. In: *Kat. Donner* 1993, 160–185.

Ronzoni 1996

Ronzoni, Luigi A.: Beiträge und Überlegungen zum Werk Jacob Gabriel Mollinarolos. *JbKSW* 92 (1996) 95–121.

Ronzoni 1999

Ronzoni, Luigi A.: Georg Raphael Donner oder Jakob Gabriel Mollinarolo? Überlegungen zu einigen Terrakottafigurinen. *Barockberichte* 22/23 (1999) 305–327.

Ronzoni 2005

Ronzoni, Luigi A.: Paul Troger und die Wiener Akademie. *Barockberichte* 42/43 (2005) 556–562.

Rossbacher 2006

Rossbacher, Bettina: Andreas Nesselthaler (1748–1821) – Hofmaler im klassizistischen Salzburg. Barockberichte 44/45 (2006) 911–919.

Rózsa 1953

Rózsa György: Czetter Sámuel. Egy magyar rézmetsző a 18–19. század fordulóján. In: A Magyar Művészettörténeti Munkaközösség Évkönyve 1952. Budapest 1953, 97–139.

Rózsa 1957

Rózsa György: Johann Niedermann magyar vonatkozású arcképei. FA 9 (1957) 237–241.

Rózsa 1959

Rózsa György: Ehrenreich Ádám forrásai. MÉ 8 (1959) 61–67.

Rózsa 1962

Rózsa György: Adalékok a magyarországi arcképfestészet történetéhez. FA 14 (1962) 211–221.

Rózsa 1963

Rózsa György: Alauda Keresztély lőcsei festő. FA 15 (1963) 159–160.

Rózsa 1966

Rózsa, György: Die Allegorie der Ungarischen Akademie der Wissenschaften – Johann Ender und István Széchenyi. Alte und Moderne Kunst 11 (1966) Nr. 88. 28–31.

Rózsa 1969

Rózsa, György: Auf den Spuren von Haydns und Beethovens Bildnismaler. Wissenschaftliche Zeitschrift der Friedrich-Schiller-Universität Jena. Gesellschafts- und Sprachwissenschaftliche Reihe, Heft 1. 18 (1969) 161–164.

Rózsa 1977

Rózsa György: A Történelmi Képcsarnok legszebb festményei. Budapest 1977.

Rózsa 1978

Rózsa György: Adatok Franz Jaschke tájképfestői működéséhez. In: Művészet és felvilágosodás 1978, 443–464.

Rózsa 1981

Rózsa György: Kazinczy a műbíráló. AH 9 (1981) 203–209.

Rózsa 1982/83

Rózsa, György: Die ungarische Landschaft in der Kunst von Joseph Fischer. MIOG 26–27 (1982/83) 148–169.

Rózsa 1998

Rózsa György: Grafikatörténeti tanulmányok: Fejezetek a magyar vonatkozású grafikai ábrázolások múltjából. Művészettörténeti Füzetek 25. Budapest 1998.

Röttgen 1972

Röttgen, Steffi: „Antonius de Maron faciebat Romae” Intorno all’opera di Anton von Maron a Roma. In: Artisti austriaci a Roma dal Barocco alla Secessione. Catalogo di mostra, Museo di Roma, Palazzo Braschi. Roma 1972. 1–17.

Röttgen 1998

Röttgen, Steffi: Die Auswirkungen des römischen Klassizismus auf den Alpenraum. Zu einigen Werken von Martin Knoller, Christoph und Ignaz Unterberger und Joseph Schöpf. In: Herbst des Barock 1998, 215–248.

Rudert 2013

Rudert, Konstanze: Lorenzo Mattielli zwischen Wien und Dresden. Barockberichte 61 (2013) 74–83.

Rusina 1983

Rusina, Iván: Renesančná a baroková plastika v Bratislave. Bratislava 1983.

Sabău 1977

Sabău, Nicolae: Două portrete de Johann Martin Stock (1742–1800). Acta Musei Napocensis 14 (1977) 419–424.

Sabău 2004

Sabău, Nicolae: Johann Ignaz Cimbäl, *Magister Artis Peritus* și pictura altarelor bisericii piariste din carei. Ars Transsilvaniae 10–11 (2000–2001) 2004, 125–143.

Sárossy–Smohay 2013

Sárossy Péter – Smohay András: Az egykori majki kamalduli remetesség refektóriumának ikonográfiai programja. In: Tanulmányok Kelényi György tiszteletére 2013, 120–128.

Schelest 1992

Schelest, Dmitrij: Die Verleihung des Stephansordens. Maulbertschs Lemberger Ölskizze für das Deckenbild im Ratssaal der Ungarischen Hofkanzlei. Barockberichte 7 (1992) 230–235.

Schemper-Sparholz 1993

Schemper-Sparholz, Ingeborg: Georg Raphael Donner und seine Rezeption an der „Kaiserl. Freyen Hof-Academie der Mahlerey / Bildhauerey / und Bau-Kunst“ im 18. Jahrhundert in Wien. In: Kat. Donner 1993, 129–159.

Schemper-Sparholz 1996

Schemper-Sparholz, Ingeborg: Das Münzbildnis als kritische Form in der höfischen Porträtplastik des 18. Jahrhunderts in Wien. JbKSW 92, N.F. 56 (1996) 165–188.

Schemper-Sparholz 2001

Schemper-Sparholz, Ingeborg: Johann Bernhard Fischer von Erlach Hochaltar und die Arbeiten Lorenzo Mattiellis in Mariazell. Barockberichte 29–30 (2001) 693–728.

Schemper-Sparholz 2001a

Schemper-Sparholz, Ingeborg: „...ut nec ovum esse ovo similis valeret ...“ Das anlässlich des 50-jährigen Priesterjubiläums geprägte Münzbildnis des Fürstprimas Emmerich Esterházy von Matthäus Donner. Barockberichte 31 (2001) 84–91.

Schemper-Sparholz 2004

Schemper-Sparholz, Ingeborg: „...so vom maller Troger recomandiret worden“ Der Bildhauer Jakob Christoph Schletterer (1699–1774) und die Tiroler in Wien. In: Reiselust und Kunstgenuss 2004, 141–156.

Schemper-Sparholz 2004a

Schemper-Sparholz, Ingeborg: A főoltár, a kegyoltár és a kincstár oltára Mariazellben. In: Kat. Mariazell és Magyarországa 2004, 133–150.

Schemper-Sparholz 2007

Schemper-Sparholz, Ingeborg: Zu Ehren der Königin von Ungarn – Ein nicht ausgeführtes Projekt für einen Tafelaufsatz von Lorenzo Mattielli 1741. In: Generationen, Interpretationen, Konfrontationen 2007, 297–307.

Schemper-Sparholz 2013

Schemper-Sparholz, Ingeborg: Der Bildhauer Lorenzo Mattielli und seine Rolle als Vermittler oberitalienischer Gestaltungsprinzipien in der dekorativen Sculptur und Plastik des Spätbarock in Mitteleuropa. *Barockberichte* 61 (2013) 5–21.

Schlag 2009

Schlag, Gerald: Schloss Esterházy in Eisenstadt im 18. Jahrhundert. In: *Die Familie Esterházy im 17. und 18. Jahrhundert* 2009, 269–287.

Schoen 1919

Schoen Arnold: II. József lovasszobra Budán. *Pest-Budai Almanach*. Budapest 1919, 38–47.

Schoen 1930

Schoen Arnold: A budai Szent Anna templom. Budapest 1930.

Schoen 1930a

Schoen Arnold: A budapesti központi városháza. Budapest 1930.

Schoen 1937

Schoen Arnold: A krisztinavárosi plébániatemplom. Budapest 1937.

Schoen 1938

Schoen Arnold: A budapest-terézvárosi r. kat. plébánia-templom. Budapest 1938.

Schoen 1939

Schoen Arnold: A pesti Deák téri evangélikus templom. Budapest 1939.

Schoen é. n.

Schoen Arnold: A Buda-tabáni Szent Katalin-plébánia-templom. Budapest é. n. (1936 és 1948 között)

Schöny 1970

Schöny, Heinz: Wiener Künstler-Ahnen. Genealogische Daten und Ahnenlisten Wiener Maler. Bd. I. Mittelalter bis Romantik. Wien 1970.

Schöny 1975

Schöny, Heinz: Wiener Künstler-Ahnen. Genealogische Daten und Ahnenlisten Wiener Maler. Bd. II. Biedermeier, Historismus, Impressionismus. Wien 1975.

Schubert 2000

Schubert, Rudolf E.: Unter dem Eindruck Flanderns. Beobachtungen zu den Inspirationsquellen und der Arbeitsweise Johann Georg Plazers. *Belvedere* 6 (2000/2) 40–49.

Schwarz 1962

Schwarz, Heinrich: Franz Anton Palko als Bildnismaler. *MIÖG* 6 (1962) 18–28.

Schweigert 1976

Schweigert, Horst: Zum Frühwerk Philipp Jacob Straubs – Sein Anteil an der barocken Innenausstattung der Bürgerspitalkirche in Graz. *Jahrbuch des Kunsthistorischen Institutes der Universität Graz* 11 (1976) 85–103.

Šeferisová Loudová 2010

Šeferisová Loudová, Michaela: Maulbertschová freska ve filosofickém sále Strahovské knihovny: forma a technika. *Ars* 43 (2010) 259–275.

Seifertová 1999

Seifertová, Hana: Die heiteren Welten des Johann Georg Platzer. In: *Ex Fumo Lucem* 1999, Vol. 2, 89–96.

Seisenbacher 1995

Seisenbacher, Birgit: Die künstlerische Entwicklung Christoph Unterbergers anhand der Bildkomposition „Madonna und Heilige“. *Barockberichte* 11/12 (1995) 394–398.

Serfőző 2009

Serfőző, Szabolcs: Die Deckenmalereien der Pauliner Wallfahrtskirche Sassin. Betrachtungen zum Freskowerk Jean-Joseph Chamants und Joseph Ignaz Mildorfers. *AHA* 50 (2009) 62–73.

Serfőző 2015

Serfőző Szabolcs: „Sola Scriptura”. Az aszódi Podmaniczky-kastély dísztermének kifestése és ikonográfiai programja az evangélikus erénytanok összefüggésében. *MÉ* 64 (2015) 139–156.

Sinkó 1984

Sinkó Katalin: Néhány magyar Akadémia-allegória. *MÉ* 33 (1984) 169–174.

Sinkó 2000

Sinkó Katalin: Historizmus–antihistorizmus. In: *Kat. Történelem-kép* 2000, 103–115.

Sinkó 2010

Sinkó Katalin: Magyarország génusza és a múzsák temploma. Joseph Abel előfüggönye a Pesti Királyi Városi Színházban, 1812. In: „Ez világ mint egy kert” 2010, 507–522.

Sisa 1989

Sisa József: Alois Pichl (1782–1856) építész Magyarországon. *Művészettörténeti Füzetek* 19. Budapest 1989.

Sisa 1996

Sisa József: A Könyvtár és a torony építése. In: *Mons Sacer* 1996, II. 145–161.

Sisa 2006

Sisa József: A magyar klasszicizmus. *Stilusok – korszakok*. Budapest 2006.

Sisa 2010

Sisa József: A soborsini kastély és parkja. In: „Ez világ mint egy kert” 2010, 293–320.

Sisa 2011

Sisa József: Adalékok a Bánság és a Partium késő barokk és klasszicista kastélyépítészetéhez. In: *Stilusok, művek, mesterek* 2011, 205–235.

Škorić 2010

Škorić, Dušan: Werke Wiener Meister in der Vojvodina. *Barockberichte* 55/56 (2010) 573–582.

Slaviček 1979

Slaviček, Lubomír: Poznámky k životu a dílu Johanna Cimbala. *Umění* 27 (1979) 159–165.

Slaviček 1980

Slaviček, Lubomír: Výstava Johanna Lukáše Krackera v Budapešti. *Umění* 28 (1980) 272–276.

Slaviček 1991

Slaviček, Lubomír: Johann Wenzel Bergl as a Painter of Altarpieces and Easel Paintings: A Reappraisal Based on New Findings. Bulletin of the National Gallery in Prague 1 (1991) 60–71.

Slaviček 1992

Slaviček, Lubomír: Michelangelo Unterberger und Josef Stern. Zu ihren Ölskizzen im Salzburger Barockmuseum. Barockberichte 7 (1992) 221–229.

Slaviček 1995

Slaviček, Lubomír: Franz Xaver Wagenschön, „Pictor Viennensis, Austriae Discipulis P. P. Rubenius“ – Copia und Imitatione in seinem graphischen Werk. Barockberichte 11/12 (1995) 435–446.

Slaviček 1999

Slaviček, Lubomír: Johann Cimbal as Etcher. In: Ex Fumo Lucem 1999, Vol. 2, 97–116.

Slaviček 2000

Slaviček, Lubomír: „Ein guter Maler muss bildhauerisch, und ein guter Bildhauer malerisch arbeiten trachten“. Zu einigen malerischen Zeichnungen des Bildhauers Johann Winterhalder d. Ä. in Brünn. In: Kunst – Politik – Religion, 2000, 145–154.

Slaviček 2001

Slaviček, Lubomír: „Hae imagines magni aestimantur et elegantem novo refectorio addunt splendorem“. Zur Tätigkeit Michelangelo Unterbergers, Paul Trogers, Christian Hilfgott Brands und anderer Künstler für das Refektorium im Kloster Hradisch bei Olmütz. Barockberichte 31 (2001) 117–125.

Slaviček 2005

Slaviček, Lubomír: Franz Xaver Wagenschön als „Historien-Maler in kleinen Figuren“. Barockberichte 42/43 (2005) 747–757.

Slaviček 2006

Slaviček, Lubomír: Dominik Kindermann (1739 – 1817): nové poznatky k jeho kreslířskému dílu. Umění 54 (2006) 240–250.

Slaviček 2007

Slaviček, Lubomír: Felix Ivo Leicher, ein Mahler ohne Eigenschaften? Versuch einer Stildefinition seines Oeuvres. In: Maulbertsch und Mitteleuropa 2007, 221–243.

Slaviček 2007a

Slaviček, Lubomír: „Fatto per mia Memoria“. Die Italienreisen des Malers Dominik Kindermann im Lichte seiner Tage- und Skizzenbücher. In: Generationen, Interpretationen, Konfrontationen 2007, 309–321.

Smohay 2007

Smohay, András: Der Freskenzyklus von Franz Anton Maulbertsch in der Karmelitenkirche in Székesfehérvár. In: Maulbertsch und Mitteleuropa 2007, 79–95.

Smohay 2007a

Smohay, András: Az egri líceum Maulbertsch freskói. Magyar Műemlékvédelem 14 (2007) 99–122.

Smohay 2009

Smohay András: Franz Anton Maulbertsch művei Székesfehérvárott. In: Kat. Maulbertsch–Winterhalder 2009, 31–46.

Somorjay 2013

Somorjay Sélysette: Dorffmaister pinxit. A tizenkét hónap körtánca, Johann Evangelist Holzer kompozíciója Alsóbogáton. In: Tanulmányok Kelényi György tiszteletére 2013, 136–140.

Soós 1964

Soós Gyula: Adatok klasszicista szobrászatunk történetéhez (Huber József 1777–1832 ?). MÉ 13 (1964) 20–27.

Sopron műemlékei 1956

Sopron és környéke műemlékei. Magyarország műemléki topográfiája 2. Győr-Sopron megye műemlékei 1. Budapest 1956².

Sršeň 1985

Sršeň, Lubomír: Antonio Corradini und die Rokokoplastik in Prag. Zur Frage des Johannes-von-Nepomuk-Grabmals im Veitsdom in Prag. In: Studien zur europäischen Barock und Rokokoskulptur. Hrsg. *Konstanty Kalinowski*. Poznań 1985, 105–120.

Stehlík 2002

Stehlík, Miloš: Andreas Schweigl (1735–1812): sculpteur et « artiste savant ». In: La Moravie à l'âge baroque 1670–1790. Dans le miroir des ombres. Catalogue d'exposition, Rennes. Dir. *Jiří Kroupa*. Paris 2002, 325–335.

Stehlík 2009

Stehlík, Miloš: Das „Mahlerische und Bildhauerische“ im Werk von Josef Winterhalder d. Ä. (1702 Vöhrenbach – 1769 Wien). In: Kat. Winterhalder 2009, 185–209.

Sternberg-Manderscheid 1913

Sternberg-Manderscheid, Franz Graf v.: Beiträge und Berichtigungen zu Dlabacz Lexikon Böhmischer Künstler. Hrsg. u. durch Anmerkungen ergänzt v. *Paul Bergner*. Prag 1913.

Stibraná 2002

Vávrová-Stibraná, Ingrid: A pozsonyi Notre Dame-zárda nemesi növendékeinek portréi a 18. század harmadik negyedéből. MÉ 51 (2002) 51–68.

Stilusok, művek, mesterek 2011

Stilusok, művek, mesterek. Erdély művészete 1690–1848 között. Tanulmányok B. Nagy Margit emlékére. Szerk. *Orbán János*. Marosvásárhely, Kolozsvár 2011.

Summary Catalogue Budapest 2003

Museum of Fine Arts Budapest. Vol. 3. Old Masters' Gallery. Summary Catalogue German, Austrian, Bohemian and British paintings. Ed. by *Ildikó Ember*. Budapest 2003.

Súpis pamiatok na Slovensku

Súpis pamiatok na Slovensku. Zv. 1–3. Bratislava 1967–1969.

Sz. Lajta 1954

Sz. Lajta Edit: Schallhas Károly művészetéről. A Magyar Művészettörténeti Munkaközösség Évkönyve 1953. Budapest 1954, 497–502.

Sz–Sz 1915

Szendrei János – Szentiványi Gyula: A magyar képzőművészek lexikona. Budapest 1915.

Szabó 1984

Szabó László: A miskolci Herman Ottó Múzeum képtára. MÉ 30 (1984) 25–37.

Szabó 1985

Szabó Júlia: A XIX. század festészete Magyarországon. Budapest 1985.

Szabó 2004

Szabó Júlia: A Magyar Tudományos Akadémia és a művészetek a 19. században. In: MTA képzőművészeti kincsei 2004, 15–30.

Szabó-Szőgi 1998

Szabó Miklós – Szőgi László: Erdélyi peregrinusok. Erdélyi diákok európai egyetemeken 1701–1849. Marosvásárhely 1998.

Szántó 2004

Szántó Iván: Die Kunst Johann Norbert Baumgartners (1710–1773). AHA 45 (2004) 47–107.

Szatmári 1981

Szatmári Gizella: A terézvárosi oroszlános kút. Műemlékvédelem 25 (1981/3) 223–227.

Szatmári 1988

Szatmári Gizella: Dunaiszky Lőrinc ismeretlen portréja. További adatok családjáról és működéséről. MÉ 37 (1988) 77–82.

Székely 2010

Székely Zoltán: A győri Apátúrház ebédlőjének képprogramja. In: „Ez világ mint egy kert” 2010, 659–670.

Szentes 1991

Szentes András: A Csapó-kúria s a Szekszárdi Képtár. Szekszárd 1991.

Szentesi 2000

Szentesi Edit: Birodalmi patriotizmus. Történelemszemlélet, történetírás, történeti publicisztika s történeti témák ábrázolása az Osztrák Császárságban 1828-ig. In: Kat. Történelem-kép 2000, 73–91.

Szentesi 2013

Szentesi Edit: Eszterháza 18. századi leírásai. In: Kő kövön 2013/2, 165–230.

Szentesi 2014

Szentesi Edit: Néhány szó a magyarországi építőipar kapacitásainak területi eloszlásáról a 19. század első felében. AH 40 (2014/4) 618–643.

Szerdahelyi 2004

Szerdahelyi Márk: Der Bildhauer Andreas Schroth (1791–1865). AHA 45 (2004) 175–229.

Szerdahelyi 2007

Szerdahelyi Márk: Andreas Schroth (1791–1865) szobrász. Magyar Műemlékvédelem 14 (2007) 133–179.

Szilágyi 2009

Szilágyi András: Nikolaus Fürst Esterházy (1765–1833) als Kunsterkenner und Mäzen. In: Die Familie Esterházy im 17. und 18. Jahrhundert 2009, 249–268.

Szmrecsányi 1937

Szmrecsányi Miklós: Eger művészetéről. Tanulmányok és jegyzetek a hazai barokk történetéhez. Budapest 1937.

Szőgi 2013

Szőgi László: Magyarországi diákok bécsi egyetemeken és akadémiákon 1789–1848. Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 20. Szerk. Szőgi László. Budapest 2013.

Szvoboda-Dománszky 2007

Szvoboda-Dománszky Gabriella: A Pesti Műegylet története. A képzőművészeti nyilvánosság kezdetei a XIX. században Pest-Budán. Miskolc 2007.

Szvoboda-Dománszky 2011

Szvoboda-Dománszky Gabriella: A magyar biedermeier. Stílusok – korszakok. Budapest 2011.

Takáts 1906

Takáts Sándor: A magyar és az erdélyi udvari kancelláriák palotái Bécsben. Századok 40 (1906) 781–812.

Tanulmányok Kelényi György tiszteletére 2013

Tanulmányok Kelényi György tiszteletére. AH 39, Supplementum, 2013.

Telesko 2006

Telesko, Werner: „Der Mensch steckt nicht im König, der König steckt im Menschen” Herrschaftsrepräsentation und bürgerliches Bewusstsein in der habsburgischen Porträtkunst von Joseph II. bis Ferdinand I. In: Kat. Aufgeklärt bürgerlich 2006, 71–84.

Terdik 2010

Terdik Szilveszter: Palkovics György (1763–1835) kanonok esztergomi lakóháza. In: „Ez világ mint egy kert” 2010, 717–728.

Terdik 2014

Terdik Szilveszter: Görögkatolikus püspöki központok Magyarországon a 18. században. Művészet és reprezentáció. Nyíregyháza 2014.

Th-B.

Thieme, Ulrich – Becker, Felix: Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler. Bd. 1–37. Leipzig 1908–1950.

Thomasberger 1992/93

Thomasberger, Edith: Joseph und Anton Hickel. Zwei josephinische Hofmaler. MÖG 36–37 (1992/93) 5–133.

Tietze-Conrat 1910

Tietze-Conrat, Erika: Johann Georg Dorfmeister. Ein Kapitel zur Geschichte der österreichischen Barockskulptur. Jahrbuch des Kunsthistorischen Institutes der K. K. Zentralkommission für Denkmalfpflege 4 (1910) 228–244.

Țoca 1969

Țoca, Mircea: Ein rumänischer Maler des 18. Jahrhunderts: Efreim Micu. Revue Roumaine d'Histoire de l'Art 6 (1969) 123–133.

Toránová 1975

Toránová, Eva: Zlatníctvo na Slovensku. Bratislava 1975.

Tóth 2007

Tóth Zsuzsanna: Maulbertsch ismeretlen festőtársa Nyugat-Dunántúlon: Johannes Pöckel nyomában Szécsiszigeten, Sümegen, Balatonkeresztúron és Segesden. MÉ 56 (2007) 267–280.

Tragor 1930

Tragor Ignác: Vác műemlékei és művészete. Vác 1930.

Trnek 1989

Trnek, Renate: Die Gemäldegalerie der Akademie der bildenden Künste in Wien. Illustriertes Bestandsverzeichnis. Wien 1989.

Trnek 1997

Trnek, Renate: Die Gemäldegalerie der Akademie der bildenden Künste in Wien. Die Sammlung im Überblick. Wien, Köln, Weimar 1997.

Učňiková 1980

Učňiková, Danuta: Historický portrét na Slovensku. Bratislava 1980.

Umění baroka na Moravě 1996

Krsek, Ivo – Kudělka, Zdeněk – Stehlík, Miloš – Válka, Jozef: Umění baroka na Moravě a ve Slezsku. Praha 1996.

Valeš 2009

Valeš, Tomáš: Ifj. Josef Winterhalder (1743–1807) Maulbertsch legkiválóbb freskófestő tanítványa. In: Kat. Maulbertsch–Winterhalder 2009, 69–117.

Valeš 2013

Valeš, Tomáš: „Zu allen diesen kirchen arbeiten hat er zugleich auch die Riße verfertigt...” Brněnský sochař Ondřej Schweigl (1735 – 1812) jako kreslíř, dekoratér a architekt. Opuscula Historiae Artium 62 (2013/2) 122–136.

Valkó 1953

Valkó Arisztid: A fertődi (eszterházi) kastély művészei, mesterei. MÉ 2 (1953) 134–137.

Vargyas 2015

Vargyas Zsófia: A pétervásárai Keglevich-kastély dísztermének freskói. MÉ 64 (2015) 115–137.

Vărtaciu-Medelet 2012

Vărtaciu-Medelet, Rodica: Barock im Banat. Eine europäische Kulturlandschaft. Regensburg 2012.

Vărtaciu-Medelet 2014

Vărtaciu-Medelet, Rodica: Die barocke Malerei im Banat. In: Barocke Kunst und Kultur im Donaauraum 2014, Bd. 2, 367–379.

Velladics 2013

Velladics Márta: Apró, ámde érdekes adatok és Eszterháza. In: Kő kövön 2013/2, 139–148.

Voit 1960

Voit Pál: Tervek, mesterek és a mű. Művészettörténeti Értesítő 9 (1960) 265–280.

Voit 1969

Voit Pál: A mesterek adattára. In: Heves megye műemlékei. (Magyarország Műemléki Topográfiája 7–9. Szerk. Dercsényi Dezső, Voit Pál.) 1. köt. Budapest 1969.

Voit 1975

Voit, Pál: Ein unbekanntes Werk von Antonio Corradini. Ars Decorativa 3 (1975) 81–91.

Voit 1982

Voit, Pál: Franz Anton Pilgram (1699–1761). Budapest 1982.

Wagner 1967

Wagner, Walter: Die Geschichte der Akademie der bildenden Künste in Wien. Wien 1967.

- Wagner 1972
 Wagner, Walter: Die Rompensionäre der Wiener Akademie der bildenden Künste 1772–1848, nach Quellen im Archiv der Akademie. Römische historische Mitteilungen, Rom/Wien 1972, Heft 14. 65–109.
- Wagner 1972a
 Wagner, Walter: Die Matriken der Akademie der Bildenden Künste in Wien. Scrinium 1972, Heft 7. 15–22.
- Wagner 1986
 Wagner, Robert: Moritz Michael Daffinger 1790–1849. In: Kat. Daffinger 1986, 13–42.
- Weinkopf 1783
 Weinkopf, Anton: Beschreibung der K. K. Akademie der bildenden Künste. Wien 1783.
- Weißhofer 1918
 Weißhofer, Anselm: Josef Klieber – Ein Beitrag zur Plastik des Vormärz. Wien 1918. (Diss. Ms.)
- Wien und der Europäische Barock 1986
 Wien und der Europäische Barock. Acten des Internationalen Kongresses für Kunstgeschichte, Wien 1983. Bd. 7. Wien, Köln, Graz 1986.
- Winterberg 1998
 Winterberg, Thilo: Franz Edmund Weirötter (1733–1771) der Landschaftsradierer. Das Graphische Werk. Heidelberg 1998.
- Wurzbach
 Wurzbach, Constant von: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. Wien 1856–1891.
- Wünsch 1910
 Wünsch, Josef: Blasius Höfel. Geschichte seines Lebens und seiner Kunst und Verzeichnis seiner Werke. Wien 1910.
- Zádor 1931
 Zádor Anna: Leopoldo Pollack és Pollák Mihály. AÉ ÚF 45 (1931) 185–239.
- Zádor–Rados 1948
 Zádor Anna–Rados Jenő: A klasszicizmus építészete Magyarországon. Budapest 1948.
- Zádor 1960
 Zádor Anna: Pollack Mihály 1773–1855. Budapest 1960.
- Zádor 1963
 Zádor Anna: A magyarországi palladianizmus: a két Pollack. Építés- és Közlekedéstudományi Közlemények 7 (1963) 227–252.
- Zádor 1976
 Zádor Anna: A felvilágosodás korának művészete. Operatív tanulmány a tervezett művészettörténeti kézikönyvhöz. MÉ 25 (1976) 281–292.
- Závadová-Jančová 1989
 Závadová-Jančová, Katarína: Sebastian Zeller, medirytéc z barokovej Bratislavy. Ars 22 (1989/2) 57–70.
- Žitňák 2014
 Žitňák, František: Testament zlatníka Jána Silasiho. Pamiatky a múzeá (2014/4) 9–14.

Zlinszkyné Sternegg 1981

Zlinszkyné Sternegg Mária: A szentgotthárdi ciszterci apátság története és művészetének emlékei (1183–1878). In: Szentgotthárd. Helytörténeti, művelődéstörténeti, helyismereti tanulmányok. Szerk. Kuntár Lajos, Szabó László. Szombathely 1981, 365–540.

Zsámbéky 1997

Zsámbéky Monika: A templomfestő Dorffmaister István II. (1781–1797). In: Kat. Dorffmaister 1997, 43–81.

Zsámbéky 2004

Zsámbéky Monika: Anton Jandl főoltárképe a szombathelyi Szent Márton templomban. In: Maradandóság és változás 2004, 195–203.

Zsindely 1956

Zsindely Endre: A péceli Ráday kastély. MÉ 5 (1956) 253–276.

HELYNÉVKONKORDANCIA

ORTSNAMENKONKORDANZ

Ajta / Nagyajta / Aita Mare (Románia)
 Alsókorompa / Dolná Krupá (Szlovákia)
 Alt Zedlisch / Staré Sedliště (Csehország)
 Arad / Arad (Románia)
 Aranyosmarót / Zlaté Moravce (Szlovákia)
 Árvaváralja / Oravský Podzámok (Szlovákia)

Bács / Bač (Szerbia)
 Balázsvágás / Blažov (Szlovákia)
 Batschowitz / Băcovice (Csehország)
 Bécs / Wien (Ausztria)
 Belényes / Beiuș (Románia)
 Beneschau / Dolní Benešov (Csehország)
 Beszterce / Bistritz / Bistrița (Románia)
 Besztercebánya / Neusohl / Baňská Bystrica
 (Szlovákia)

Biccse / Bytča (Szlovákia)
 Bikfalva / Bicfalău (Románia)
 Bogoszló / Trenčianske Bohuslavice
 (Szlovákia)
 Boroszló / Breslau / Wrocław (Lengyelország)
 Boskowitz / Boskovice (Csehország)
 Böhmisches Budweis / České Budějovice
 (Csehország)

Böhmisches Einsiedel / Mníšek (Csehország)
 Böhmisches Leipa / Česká Lípa (Csehország)
 Brassó / Kronstadt / Brașov (Románia)
 Brünn / Brno (Csehország)
 Brüsszel / Bruxelles (Belgium)
 Buchlowitz / Buchlovce (Csehország)
 Buda / Ofen (Magyarország)

Csáktornya / Čakovec (Horvátország)
 Cseklész / Bernolákovo (Szlovákia)

Doberschau / Doberschau-Gaußig
 (Németország)
 Drezda / Dresden (Németország)

Eger / Erlau (Magyarország)
 Enneberg / Marebbe (Olaszország)
 Eperjes / Prešov (Szlovákia)
 Erzsébetváros / Dunbráveni (Románia)
 Eszék / Osijek (Horvátország)
 Esztergom / Gran (Magyarország)
 Eszterháza / Fertőd (Magyarország)

Falkenau / Sokolov (Csehország)
 Falkenberg / Sokolec (Lengyelország)
 Felsőelefánt / Horné Lefantovce
 (Szlovákia)

Fogaras / Făgăraș (Románia)
 Fraknó / Forchtenstein (Ausztria)
 Fribourg / Fryburg / Fribourg (Svájc)
 Futak / Futog (Szerbia)

Galgóc / Hlohovec (Szlovákia)
 Garamszeg / Hronsek (Szlovákia)
 Grottau / Hrádek nad Nisou (Csehország)
 Gurkfeld / Krško (Szlovénia)
 Guttstadt / Dobro Miasto (Lengyelország)
 Győr / Raab (Magyarország)
 Gyulafehérvár / Karlsburg / Alba Iulia
 (Románia)

Heilbrunn / Hojná Voda (Csehország)
 Heinrichau / Henryków (Lengyelország)
 Hertine / Rtyne nad Biliinou (Csehország)
 Holics / Holič (Szlovákia)
 Holleschau / Holešov (Csehország)
 Homonna / Humenné (Szlovákia)
 Hradisch / Hradišsko (u Olomouce)
 (Csehország)

Iglau / Jihlava (Csehország)
 Igló / Spišská Nová Ves (Szlovákia)
 Isny / Isny im Allgäu (Németország)

Kabold / Kobersdorf (Ausztria)
 Karlóca / Srijemski Karlovci (Szerbia)
 Kassa / Kaschau / Košice (Szlovákia)
 Kékkő / Modrý Kameň (Szlovákia)
 Kempten / Kempten im Allgäu (Németország)
 Késmárk / Kežmarok (Szlovákia)
 Kishöflány / Kleinhöflein (Ausztria)
 Kismarton / Eisenstadt (Ausztria)
 Kis/Nagyherestény / Malé/Velké Chrástany (Szlovákia)
 Kisszeben / Zeben / Sabinov (Szlovákia)
 Kolozsvár / Klausenburg / Cluj (Románia)
 Komárom / Komorn / Komarno (Szlovákia)
 Koppenhága / København (Dánia)
 Korompa / Krompachy (Szlovákia)
 Königshof / Dvůr Králové n/L. (Csehország)
 Körmöcbánya / Kremnitz / Kremnica (Szlovákia)
 Kőszeg / Güns (Magyarország)
 Kremsier / Kroměříž (Csehország)

Lajtapordány / Leithaprodersdorf (Ausztria)
 Lajtaszentmiklós / Neudorf (Ausztria)
 Lajtaújfalu / Neufeld a. d. Leitha (Ausztria)
 Légrad / Legrad (Horvátország)
 Leibic / Leibitz / L'ubica (Szlovákia)
 Libetbánya / L'ubietová (Szlovákia)
 Lipcse / Leipzig (Németország)
 Littau / Litovel (Csehország)
 Littisch / Litíř b. Jaroměř (Csehország)
 Lőcse / Leutschau / Levoča (Szlovákia)
 Lüttich / Liège (Belgium)

Magyaróvár / Ungarisch-Altenburg / Mosonmagyaróvár (Magyarország)
 Malacka / Malacky (Szlovákia)
 Máramarosziget / Sighet Marmatiei (Románia)
 Máriacsalád / Újlót / Velké Lovce (Szlovákia)
 Marburg / Maribor (Szlovénia)
 Markersdorf am Ieschken / Markvátice (pod Ještědem) (Csehország)
 Medgyes / Mediasch / Mediaș (Románia)
 Mehádía / Mehădia (Románia)
 Milánó / Milano (Olaszország)
 Modor / Modra (Szlovákia)
 Munkács / Mukacsevo (Ukránia)

Nagybánya / Baia Mare (Románia)
 Nagyenyed / Aiud (Románia)
 Nagykároly / Groß-Károly / Carei (Románia)
 Nagymarton / Mattersburg (Ausztria)
 Nagypaka / Velká Paka (Szlovákia)
 Nagypatak / Valea Mare (Románia)
 Nagyszeben / Hermannstadt / Sibiu (Románia)
 Nagyszombat / Tyrnau / Trnava (Szlovákia)
 Nagyvárad / Großwardein / Oradea (Románia)
 Nápoly / Napoli (Olaszország)
 Nezsider / Neusiedl am See (Ausztria)
 Nyitra / Neutra / Nitra (Szlovákia)
 Olmütz / Olomouc (Csehország)
 Oravica / Oravița (Románia)
 Ostrau / Ostrava (Csehország)

Pancsova / Pančevo (Szerbia)
 Pándorf / Padendorf / Parndorf (Ausztria)
 Pécs / Fünfkirchen (Magyarország)
 Perecsény / Perechyn (Ukránia)
 Pétervárad / Petrovaradin (Szerbia)
 Pozsony / Pressburg / Bratislava (Szlovákia)
 Pozsonyszentgyörgy / Sankt Georgen / Svätý Jur (Szlovákia)
 Prága / Prag / Praha (Csehország)

Radkersburg / Bad Radkersburg (Ausztria)
 Reith / Reith im Alpbachtal (Ausztria)
 Remete / Mníšek nad Hnilcom (Szlovákia)
 Resinár / Rășinari (Románia)
 Róma / Roma (Olaszország)
 Ronsberg / Poběžovice (Csehország)
 Rozsnyó / Rosenau / Rožňava (Szlovákia)

Sad / Sadu (Románia)
 Sastyin / Sasvár / Šaštín (Szlovákia)
 Schluckenau / Šluknov (Csehország)
 Schöna / Šanov nad Jevišovkou (Csehország)
 Segesvár / Schässburg / Sighișoara (Románia)
 Seitendorf bei Glatz / Gniewoszów (Lengyelország)

Selmecbánya / Schemnitz / Banská Štiavnica
(Szlovákia)
Sopron / Ödenburg (Magyarország)
Sopronkeresztúr / Deutschkreutz (Ausztria)
Sterzing / Vipiteno (Olaszország)
Stomfa / Stupava (Szlovákia)

Szabolca / Skalitz / Skalica (Szlovákia)
Szászabánya / Sasca Montană (Románia)
Szászsebes / Mühlbach / Sebeș (Románia)
Szeged / Segedin (Magyarország)
Székelyudvarhely / Odorheiu Secuiesc
(Románia)
Székesfehérvár / Stuhlweißenburg
(Magyarország)
Szenc / Senec (Szlovákia)
Szentgotthárd / St. Gotthard (Magyarország)
Szentmargitbánya / Sankt Margarethen
(Ausztria)
Szepesolaszi / Spisské Vlachy (Szlovákia)
Szepesszombat / Georgenberg / Spisšká
Sobota (Szlovákia)
Szombathely / Steinamanger (Magyarország)

Tata / Totis (Magyarország)
Teinitz an der Sasau / Týnec nad Sázavou
(Csehország)
Temesvár / Timișoara (Románia)

Tepl / Teplá (Csehország)
Trencsén / Trentschin / Trenčín (Szlovákia)
Troppau / Opava (Csehország)

Ungarisch Hradisch / Uherské Hradiště
(Csehország)
Ungvár / Užhorod (Ukrajna)

Vác / Waitzen (Magyarország)
Vágújhely / Nové Mesto nad Váhom
(Szlovákia)
Vajná / Vonyihove (Ukrajna)
Varasd / Varaždin (Horvátország)
Varsó / Warszawa (Lengyelország)
Velejte / Veľaty (Szlovákia)
Velence / Venezia (Olaszország)
Verbász / Vrbas (Szerbia)
Veszprém / Wesprim (Magyarország)
Vukovár / Vukovar (Horvátország)

Wagstadt / Bílovec (Csehország)

Zaránd / Zărând (Románia)
Znaim / Znojmo (Csehország)
Zombor / Sombor (Szerbia)

Zély / Želovce (Szlovákia)
Zsolna / Žilina (Szlovákia)

KÉPJEGYZÉK

1. Jacob van Schuppen: Az ingyenc, 1704 körül. Olaj, vászon, 118 × 90 cm. Eger, Érseki Gyűjteményi Központ
2. Johann Lucas Kracker: Fej- és kéztanulmány, 1733 és 1738 között. Papír, vörös kréta, 242 × 190 mm. Szeged, Móra Ferenc Múzeum, ltsz. 55.414
3. Jacob van Schuppen: Szobortorzó, 1720–1730-as évek. Papír, fekete és fehér kréta, 408 × 280 mm. Budapest, Szépművészeti Múzeum, Grafikai Gyűjtemény, ltsz. 496 (az alábbi lap hátoldalán)
4. Jacob van Schuppen: Fejtanulmányok, 1720–1730-as évek. Papír, vörös és fehér kréta, 280 × 408 mm. Budapest, Szépművészeti Múzeum, Grafikai Gyűjtemény, ltsz. 496
5. Johann Georg Bergmüller (?): Akttanulmány, 1759. Papír, vörös kréta, 147 × 131 mm. Budapest, Szépművészeti Múzeum, Grafikai Gyűjtemény, ltsz. 584
6. Kaspar Franz Sambach: Akttanulmány, 1740–1744 körül. Papír, toll, fekete tinta, 130 × 98 mm. Budapest, Szépművészeti Múzeum, Grafikai Gyűjtemény, ltsz. 833
7. Johann Lucas Kracker: Ülő férfiakt, 1733 és 1738 között. Papír, toll, fekete tinta, 219 × 199 mm. Szeged, Móra Ferenc Múzeum, ltsz. 55.423
8. Johann Lucas Kracker: Ülő férfiakt, 1733 és 1738 között. Papír, toll, fekete tinta, 218 × 199 mm. Szeged, Móra Ferenc Múzeum, ltsz. 55.424.1
9. Johann Jacobe Martin Ferdinand Quadal után: A bécsi akadémia modellterme (1787), 1790. Papír, mezzotinto, 647 × 797 mm. Budapest, Szépművészeti Múzeum, Grafikai Gyűjtemény, ltsz. 48561
10. Johann Platzer: Minerva, a művészetek pártfogója (A modellszoba), 1772. Ólomdombormű, 54 × 80 cm. Budapest, Szépművészeti Múzeum, Régi Szobor Gyűjtemény, ltsz. 3387
11. Michael Angelo Unterberger: Önarckép, 1740 körül. Olaj, vászon, 64 × 48 cm. Budapest, Szépművészeti Múzeum, Régi Képtár, ltsz. 78.20
12. Martin van Meytens: Önarckép, 1740-es évek. Olaj, vászon, 62 × 50,2 cm. Budapest, Szépművészeti Múzeum, Régi Képtár, ltsz. 2221
13. Ephraim Hochhauser: Önarckép festőállvánnyal, 1752. Olaj, vászon, 92 × 73,5 cm. Gemäldegalerie der Akademie der bildenden Künste Wien, ltsz. 110
14. Anton von Maron: Bacsák Vendel testőrgárdista arcképe, 1784. Olaj, vászon, 67 × 54 cm. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria, Régi Magyar Gyűjtemény, ltsz. 74.11 M
15. Franz Xaver Karl Palko: Judit és Holofernesz, 1745. Olaj, vászon, 72 × 86,5 cm. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria, Régi Magyar Gyűjtemény, ltsz. 76.7 M

16. Johann Wenzel Bergl (?): Jette lányának feláldozása, 1751. Olaj, vászon, 95 × 75 cm.
Prešov, Krajské múzeum
17. Közép-európai festő, 18. század második fele: Jette lányának feláldozása, 1751 után.
Olaj, vászon, 94,3 × 72,5 cm. Győr, Rómer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum
18. Josef Abel: Önarckép műteremben, 1808–1810 körül. Olaj, vászon, 93,3 × 72,2 cm.
Budapest, Magyar Nemzeti Galéria, Régi Magyar Gyűjtemény, ltsz. 87.10 M
19. Johann Michael Hes: Priamos elkéri Akhillesztől Hektor holttestét, 1794. Olaj, vászon
100 × 80 cm. Gemäldegalerie der Akademie der bildenden Künste Wien, ltsz. 129
20. Joseph Dorffmaister: Pheidias Zeusz büsztjét faragja, 1802. Olaj, vászon, 99 × 74,5 cm.
Gemäldegalerie der Akademie der bildenden Künste Wien, ltsz. 127
21. A *Kupferstecher-Akademie* protokollumának borítója. Universitätsarchiv der Akademie
der bildenden Künste Wien, Sign. 2½
22. Oldalpár a *Kupferstecher-Akademie* beiratkozási jegyzékéből. Universitätsarchiv der
Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 2½, fol. 4v–5r
23. Regiszteres mutató a modell, valamint az antik szobormásolatok utáni rajz
jegyzékéhez. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 4,
188–189. oldalak
24. Jacob van Schuppen saját kezű, francia nyelvű bejegyzései az 1738 januárjában
elkezdett *Aufnahms-Protokoll* elején. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden
Künste Wien, Sign. 1/b, fol. 2v–3r
25. Az 1726-tól beiratkozott növendékek jegyzéke Leopold Adam Wasserberg akadémiai
titkár másolatában, 1740–1753. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste
Wien, Sign. 1/a, 172–173. oldalak
26. Az építészeti rajz protokollumának borítója, 1801–1810. Universitätsarchiv der
Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 8
27. Borító a *k: k: Erzverschneidungs-Schule* hétvégi növendékeinek protokollumáról,
1805–1820. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 9
28. Regiszteres mutató a modell, valamint az antik szobormásolatok utáni rajz
jegyzékéhez. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 4
29. *Namen-Register* az 1754 és 1772 között beiratkozott növendékekről.
Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 1/c, 72–73.
oldalak
30. *Aufnahms-Protocoll* az 1765 és 1795 között beiratkozott növendékekről.
Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 2, fol. 19v–20r
31. A modell, valamint az antik szobormásolatok utáni rajz protokollumának borítója.
Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 5
32. Oldalpár a modell, valamint az antik szobormásolatok utáni rajz tanulóinak
beiratkozási jegyzékéből, 1794–1808. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden
Künste Wien, Sign. 5, XXV. oldal
33. Részlet a festészet, szobrászat és tájkép szak növendékeinek jegyzékéből, 1787–
1807. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 3, 72. oldal

34. Részlet az akadémiát 1797 és 1850 között látogató növendékek beiratkozási jegyzékéből. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 7, 48–49. oldalak

Az előső borítón: Részlet a festészet, szobrászat és tájkép szak beiratkozási jegyzékének borítójáról. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 3

A hátsó borítón: Josef Abel: Önarckép műteremben, 1808–1810 körül. Magyar Nemzeti Galéria, Régi Magyar Gyűjtemény (Részlet)

ABBILDUNGSVERZEICHNIS

1. Jacob van Schuppen: Der Feinschmecker, um 1704. Öl auf Leinwand, 118 × 90 cm, Eger, Erzbischöfliche Sammlungen
2. Johann Lucas Kracker: Kopf- und Handstudie, zwischen 1733 und 1738. Rötel auf Papier, 242 × 190 mm. Szeged, Móra Ferenc Museum, Inv.-Nr. 55.414
3. Jacob van Schuppen: Torso, 1720–1730er Jahre. Schwarze und weiße Kreide auf Papier, 408 × 280 mm. Budapest, Museum der Bildenden Künste, Graphische Sammlung, Inv.-Nr. 496 (auf der Rückseite des nachstehenden Blattes)
4. Jacob van Schuppen: Kopfstudien, 1720–1730er Jahre. Rötel und weiße Kreide auf Papier, 280 × 408 mm. Budapest, Museum der Bildenden Künste, Graphische Sammlung, Inv.-Nr. 496
5. Johann Georg Bergmüller (?): Aktstudie, 1759. Rötel auf Papier, 147 × 131 mm. Budapest, Museum der Bildenden Künste, Graphische Sammlung, Inv.-Nr. 584
6. Kaspar Franz Sambach: Aktstudie, um 1740–1744. Feder in Schwarz auf Papier, 130 × 98 mm. Budapest, Museum der Bildenden Künste, Graphische Sammlung, Inv.-Nr. 833
7. Johann Lucas Kracker: Sitzender Männerakt, zwischen 1733 und 1738. Feder in Schwarz auf Papier, 219 × 199 mm. Szeged, Móra Ferenc Museum, Inv.-Nr. 55.423
8. Johann Lucas Kracker: Sitzender Männerakt, zwischen 1733 und 1738. Feder in Schwarz auf Papier, 218 × 199 mm. Szeged, Móra Ferenc Museum, Inv.-Nr. 55.424.1
9. Johann Jacobe nach Martin Ferdinand Quadal: Der Modellsaal der Wiener Akademie (1787), 1790. Mezzotinto auf Papier, 647 × 797 mm. Budapest, Museum der Bildenden Künste, Graphische Sammlung, Inv.-Nr. 48561
10. Johann Platzter: Minerva als Patronin der Künste (Das Modellzimmer), 1772. Bleirelief, 54 × 80 cm. Budapest, Museum der Bildenden Künste, Sammlung Alter Skulpturen, Inv.-Nr. 3387
11. Michael Angelo Unterberger: Selbstbildnis, um 1740. Öl auf Leinwand, 64 × 48 cm. Budapest, Museum der Bildenden Künste, Gemäldegalerie Alte Meister, Inv.-Nr. 78.20
12. Martin van Meytens: Selbstbildnis, 1740er Jahre. Öl auf Leinwand, 62 × 50,2 cm. Budapest, Museum der Bildenden Künste, Gemäldegalerie Alte Meister, Inv.-Nr. 2221

13. Ephraim Hochhauser: Selbstbildnis vor der Staffelei, 1752. Öl auf Leinwand, 92 × 73,5 cm. Gemäldegalerie der Akademie der bildenden Künste Wien, Inv.-Nr. 110
14. Anton von Maron: Bildnis des Leibgardisten Vendel Bacsák, 1784. Öl auf Leinwand, 67 × 54 cm. Budapest, Ungarische Nationalgalerie, Alte Ungarische Sammlung, Inv.-Nr. 74.11 M
15. Franz Xaver Karl Palko: Judit und Holofernes, 1745. Öl auf Leinwand, 72 × 86,5 cm. Budapest, Ungarische Nationalgalerie, Alte Ungarische Sammlung, Inv.-Nr. 76.7 M
16. Johann Wenzel Bergl (?): Die Aufopferung der Tochter von Jephta, 1751. Öl auf Leinwand, 95 × 75 cm. Prešov, Krajské múzeum
17. Mitteleuropäischer Maler, zweite Hälfte des 18. Jahrhunderts: Die Aufopferung der Tochter von Jephta, nach 1751. Öl auf Leinwand, 94,3 × 72,5 cm. Győr, Rómer Flóris Museum für Kunst und Geschichte
18. Josef Abel: Selbstbildnis im Atelier, um 1808–1810. Öl auf Leinwand, 93,3 × 72,2 cm. Budapest, Ungarische Nationalgalerie, Alte Ungarische Sammlung, Inv.-Nr. 87.10 M
19. Johann Michael Heszl: Priamus und Achilles, 1794. Öl auf Leinwand, 100 × 80 cm. Gemäldegalerie der Akademie der bildenden Künste Wien, Inv.-Nr. 129
20. Joseph Dorffmaister: Pheidias an der Büste des Zeus meißelnd, 1802. Öl auf Leinwand, 99 × 74,5 cm. Gemäldegalerie der Akademie der bildenden Künste Wien, Inv.-Nr. 127
21. Der Vorderdeckel des Protokolls der *Kupferstecher-Akademie*. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 2½
22. Doppelseite aus dem Protokoll der *Kupferstecher-Akademie*. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 2½, fol. 4v–5r
23. Doppelseite aus dem Namensregister zum *Protokoll der Schüler beim Modell und bei den Antiken*. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 4, S. 188–189
24. Selbst geschriebene Einträge in französischer Sprache von Jacob van Schuppen am Anfang des im Januar 1738 begonnenen *Aufnahms-Protokolls*. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 1/b, fol. 2v–3r
25. Verzeichnis der ab 1726 immatrikulierten Schüler in der Abschrift von Leopold Adam Wasserberg, dem Sekretär der Akademie, 1740–1753. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 1/a, S. 172–173
26. Der Vorderdeckel des Protokolls der Architekturschule, 1801–1810. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 8
27. Der Vorderdeckel des Protokolls der Sonntagsschüler der *k: k: Erzverschnidungsschule*, 1805–1820. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 9
28. Namensregister zum *Protokoll der Schüler beim Modell und bei den Antiken*. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 4
29. *Namen-Register* der zwischen 1754 und 1772 immatrikulierten Schüler. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 1/c, S. 72–73
30. *Aufnahms-Protokoll für die akademischen Schüler*, 1765–1795. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 2, fol. 19v–20r

31. Der Vorderdeckel des *Protokolls der Schüler beim Modell und bei den Antiken*.
Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 5
32. Doppelseite aus der Immatrikulationsliste der *Schüler beim Modell und bei den Antiken*, 1794–1808. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien,
Sign. 5, S. XXV
33. Detail aus dem Verzeichnis der Schüler der Maler-, Bildhauer- und
Landschaftsschule, 1787–1807. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden
Künste Wien, Sign. 3, S. 72
34. Detail aus dem Protokoll der zwischen 1797 und 1850 an der Akademie studierten
Schüler. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien, Sign. 7, S.
48–49

Auf dem Vorderdeckel: Titelschild auf dem vorderen Deckel des Protokolls der
Maler-, Bildhauer- und Landschaftsschule. Universitätsarchiv der Akademie der
bildenden Künste Wien, Sign. 3

Auf dem Rückdeckel: Josef Abel: Selbstbildnis im Atelier, um 1808–1810. Budapest,
Ungarische Nationalgalerie, Alte Ungarische Sammlung (Detail)

A FOTÓK FORRÁSA

FOTONACHWEIS

Budapest, Szépművészeti Múzeum, Grafikai Gyűjtemény: 3, 4, 5, 6, 9, valamint címlapelőzék (Józsa Dénes)

Budapest, Szépművészeti Múzeum, Régi Szobor Gyűjtemény: 10 (Szesztay Csanád)

Budapest, Szépművészeti Múzeum, Régi Képtár: 11, 12 (Józsa Dénes)

Budapest, Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria, Régi Magyar Gyűjtemény: 14, 15, 18, valamint hátsó borító (Mester Tibor)

Eger, Érseki Gyűjteményi Központ: 1 (Balogh Ferenc)

Győr, Rómer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum: 17 (Tanai Csaba)

Prešov, Krajské múzeum: 16 (Hasznos Zoltán)

Szeged, Móra Ferenc Múzeum: 2, 7, 8 (Dömötör Mihály)

Wien, Gemäldegalerie der Akademie der bildenden Künste Wien: 13, 19, 20

Wien, Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien engedélyével a szerző: 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, valamint elülső borító

1. Jacob van Schuppen: Az ingyenc, 1704 körül. Eger, Érseki Gyűjteményi Központ

2. Johann Lucas Kracker: Fej- és kéztanulmány, 1733 és 1738 között. Szeged, Móra Ferenc Múzeum

3. Jacob van Schuppen: Szobortorzó, 1720–1730-as évek. Budapest, Szépművészeti Múzeum, Grafikai Gyűjtemény

4. Jacob van Schuppen: Fejtanulmányok, 1720–1730-as évek. Budapest, Szépművészeti Múzeum, Grafikai Gyűjtemény

5. Johann Georg Bergmüller (?):
Akttanulmány, 1759.
Budapest, Szépművészeti Múzeum,
Grafikai Gyűjtemény

6. Kaspar Franz Sambach:
Akttanulmány, 1740–1744 körül.
Budapest, Szépművészeti Múzeum,
Grafikai Gyűjtemény

7. Johann Lucas Kracker: Ülő férfiak,
1733 és 1738 között.
Szeged, Móra Ferenc Múzeum

8. Johann Lucas Kracker: Ülő férfiak,
1733 és 1738 között.
Szeged, Móra Ferenc Múzeum

9. Johann Jacobe Martin Ferdinand Quadal után: A bécsi akadémia modellterme (1787), 1790. Budapest, Szépművészeti Múzeum, Grafikai Gyűjtemény

10. Johann Platzer: Minerva, a művészetek pártfogója (A modellszoba), 1772. Budapest, Szépművészeti Múzeum, Régi Szobor Gyűjtemény

11. Michael Angelo Unterberger: Önarckép, 1740 körül. Budapest, Szépművészeti Múzeum, Régi Képtár

12. Martin van Meytens: Önarckép, 1740-es évek. Budapest, Szépművészeti Múzeum, Régi Képtár

13. Ephraim Hochhauser: Önarckép festőállvánnyal, 1752. Gemäldegalerie der Akademie der bildenden Künste Wien

14. Anton von Maron: Bacsák Vendel testőrgárdista arcképe, 1784. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria, Régi Magyar Gyűjtemény

15. Franz Xaver Karl Palko: Judit és Holofernesz, 1745. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria, Régi Magyar Gyűjtemény

16. Johann Wenzel Bergl (?): Jefte lányának feláldozása, 1751. Prešov, Krajské múzeum

17. Közép-európai festő, 18. század második fele: Jefte lányának feláldozása, 1751 után. Győr, Rómer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum

18. Josef Abel: Önarckép műteremben, 1808–1810 körül. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria, Régi Magyar Gyűjtemény

19. Johann Michael Hesz: Priamos elkéri Akhillesztől Hektor holttestét, 1794.
Gemäldegalerie der Akademie der bildenden Künste Wien

20. Joseph Dorfmaister: Pheidias Zeus szobráját faragja, 1802. Gemäldegalerie der Akademie der bildenden Künste Wien

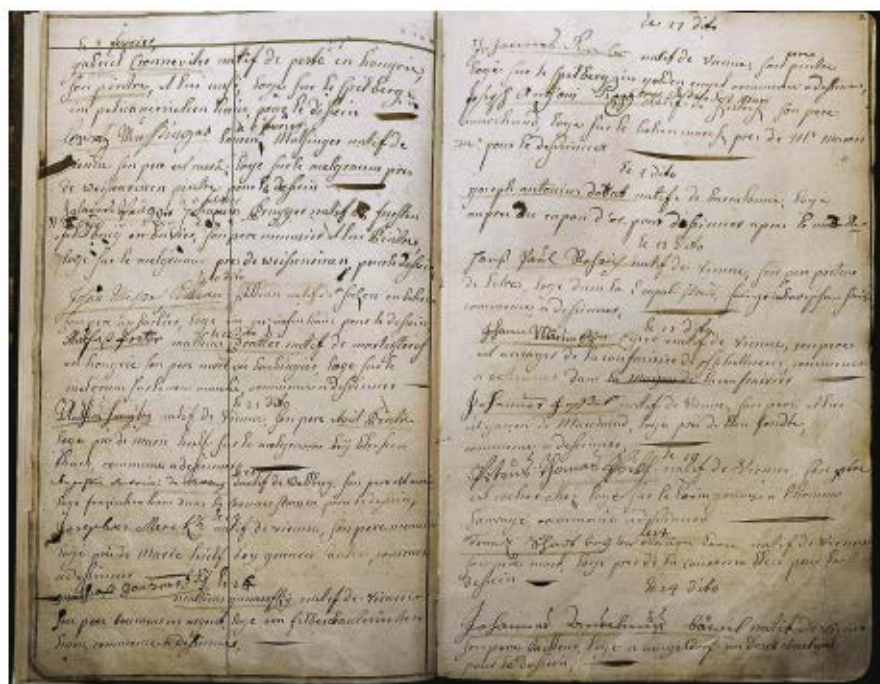
21. A Kupferstecher-Akademie protokollumának borítója.
Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien

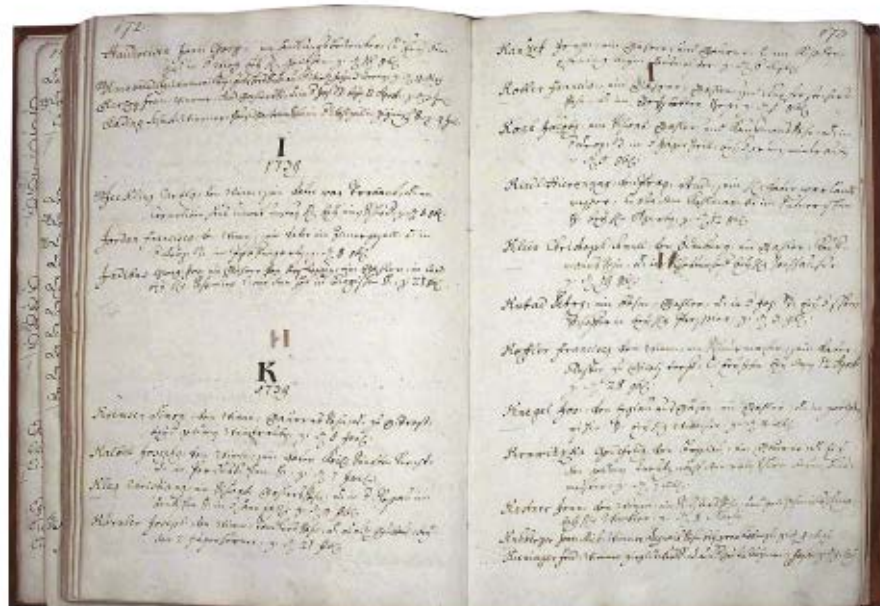
22. Oldalpar a Kupferstecher-Akademie beiratkozási jegyzékéből.
Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien

Zu und Tauff Nahmenn.		Jahr des Taufes.	Teile des Jahrs.	Teile des Jahrs.
Saar Alois.	1799.	XI.	2.	
Sabbatz Stephan.	1797.	VIII.	2.	
Salle.	1794.	IV.	11.	
Salomon Joseph.	1788.	I.	12.	
Santony Franz.	1794.	III.	2.	
Scharbateti Ignaz.	1801.	XIII.	7.	
Schäfer Georg Heinr.	1794.	V.	10.	
Schaller Anton.	1789.	II.	10.	
Scheuberger.	1801.	XVI.	5.	
Schiltner Johann.	1792.	II.	16.	
Schmid Carl.	1786.	I.	12.	
Schmid Jos. Ant.	1798.	IX.	18.	
Schmüger Jacob.	1786.	III.	5.	
Schumann Joseph.	1794.	III.	6.	
Schöde Heinrich.	1799.	XI.	1.	
Schönn Jacob.	1801.	XV.	11.	
Schneid Jacob.	1801.	XV.	4.	
Schütz Joseph.	1802.	XVI.	2.	
Sch. H. v. Joh. Georg.	1799.	XII.	1.	
Siegel Anton.	1787.	I.	19.	
Spiegel.	1794.	N.	9.	
Spreng Anton.	1786.	I.	6.	
Schöttgen Bernard.	1791.	IV.	2.	
Schweithand Carl.	1795.	V.	2.	
Summer Carl.	1798.	IX.	11.	
Sutter Joseph.	1779.	XI.	2.	
Stadler Joseph.	1787.	I.	10.	
Stallmajer Franz.	1796.	VI.	2.	
Steiger Johann.	1789.	I.	8.	
Steinhäuser v. Henr.	1786.	I.	11.	
berg Gaudolph.				

23. Regiszteres mutató a modell, valamint az antik szobormásolatok utáni rajz jegyzékéhez. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien

24. Jacob van Schuppen saját kezű, francia nyelvű bejegyzései az 1738 januárjában elkezdett Aufnahms-Protokoll elején. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien

25. Az 1726-tól beiratkozott növendékek jegyzéke Leopold Adam Wasserberg akadémiai titkár másolatában, 1740–1753. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien

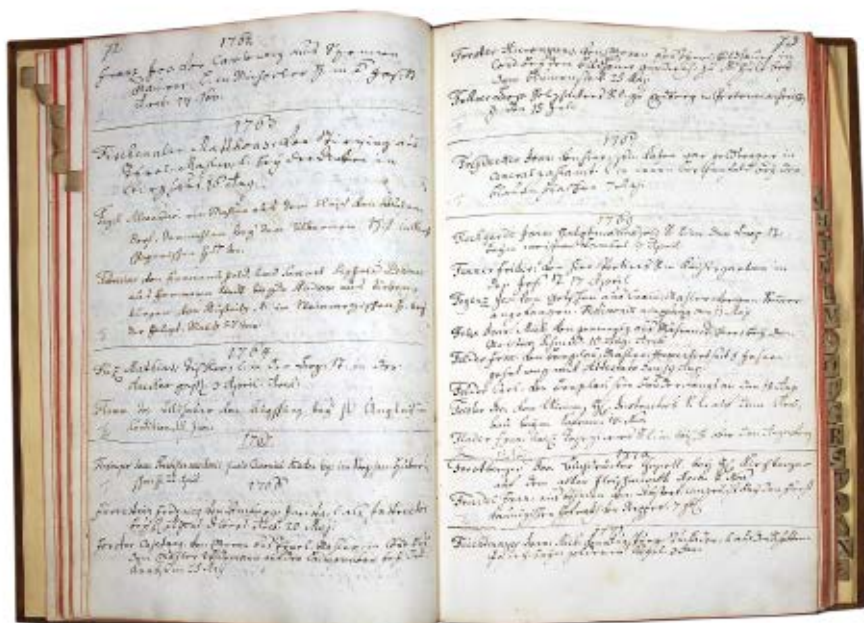
26. Az építészeti rajz protokollumának borítója, 1801–1810. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien

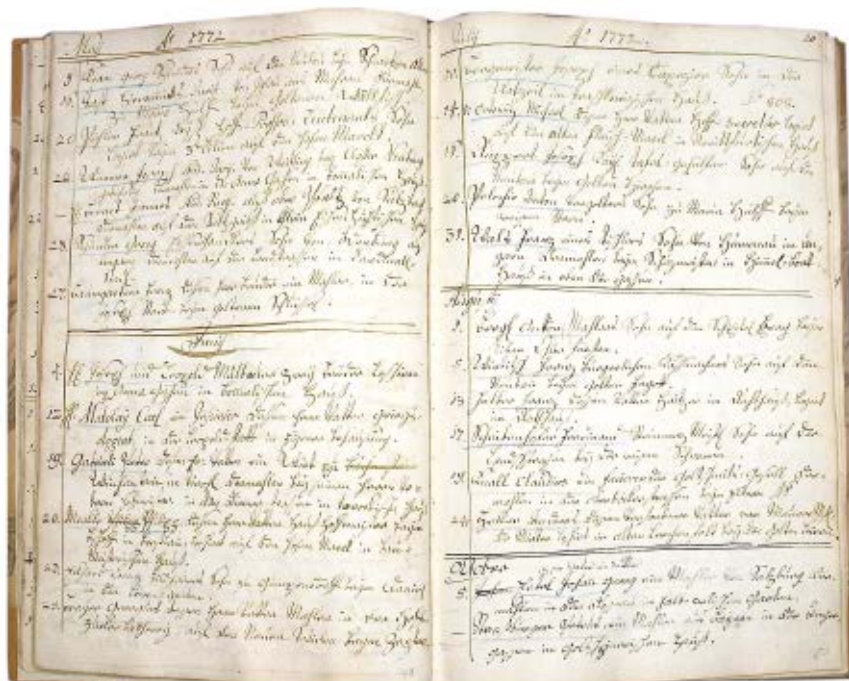
27. Borító a k. k. Erzverschnidungs-Schule hétvégi növendékeinek protokollumáról, 1805–1820. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien

28. Regiszteres mutató a modell, valamint az antik szobormásolatok utáni rajz jegyzékéhez. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien

29. Namen-Register az 1754 és 1772 között beiratkozott növendékekről.
Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien

30. Részlet az akadémiát 1765 és 1795 között látogató növendékek beiratkozási jegyzékéből. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien

31. A modell, valamint az antik szobormásolatok utáni rajz protokollumának borítója. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien

32. Oldalpár a modell, valamint az antik szobormásolatok utáni rajz tanulóinak beiratkozási jegyzékéből, 1794–1808. Universitätsarchiv der Akademie der bildenden Künste Wien

4200 Ft

9 786155 133114